ADRIANI TVRNEBI PHILOSOPHIAE, ET GRAECARVM LITERARVM REGII PROFESSORIS,

ADVERSARIORVM LIBRI TRIGINTA, IN TRES TOMOS DIVISI.

Aſcripti ſunt in margine auctorum loci qui in his ſine certa nota appellantur ſtudio & labore Io. Furdini conquiſiti.

Additi indices tres copioſiſſimi ab eodem Furdino accuratiſſima diligentia collecti: vnus eſt rerum & verborum Latinorum, alter Graecorum, tertius deſignat locos auctorum qui explicantur aut emendantur.

TOMVS PRIMVS.

AD C. V. MICHAELEM HOSPITALEM FRANCIAE CANCELLARIVM.

PARISIIS,

Apud Martinum Iuuenem, via S. Ioannis Lateranenſis, ad inſigne Serpentis.

M. D. LXXX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

IL eſt permis à Martin le Ieune, libraire & imprimeur en l'vniuerſité de Paris, d'imprimer ou faire imprimer vn liure intitulé, *Adriani Turnebi Philoſophiæ, & Græcarum literarum Regij profeſſoris, Aduerſariorum Tomus primus.* Defendant à toutes perſonnes, de quelque eſtat qualité ou condition qu'il ſoit, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne diſtribuer, aultres que ceux que ledict le Ieune aura imprimé ou faict imprimer, pendãt le temps & terme de ſix ans finis & accomplis, à conter du iour & date que ledit liure ſera paracheué d'imprimer ſur les peines arbitraires contenues aux lettres de priuilege. Donné à Bloys le 15. iour de Feburier 1571.

PAR LE ROY.

Maiſtre Iean du Bourg maiſtre des requeſtes ordinaire de ſon hoſtel preſent,

Signé Langlois.

C. V. MICHAELI HOSPITALI FRANCIÆ *Cancellario Adrianus Turnebus S. D.*

OMNES ferè qui noſtra memoria politioribus delectantur ſtudijs, & literas humaniores amplectuntur, velut antiqui operis nobilia toreumata & ſigna, obſeruationes aliquas elegantis & vetuſti ſermonis, quas in legendis bonis auctoribus animaduerterunt atque perceperunt, in apertum protulêre: multíque ex eo magnam gloriam conſecuti ſunt, & bonam laudabilémq; operam ſtudioſis nauaſſe ſunt exiſtimati. Huius conſuetudinis quidam velut æſtus me abſorbuit, & ad vſitatum ſolitúmque morem ſcriptionis me traxit: ſed bonis tamen quietíſque temporibus, cùm omnibus reip. ocium tranquillitáſque placebat, literæque hîc florebant, pauca quædam è ſcriptoribus leuiter tantùm ſelegeram, & in aduerſaria retuleram. Deinde cùm exitiali huic imperio furore & veſania effrænati ciues arma rapuiſſent nefaria, omniáque belli ciuilis fragore perſonarent, & homines vbique trucidarentur, tantáque eſſet ferri licentia & impunitas, vt grauius & capitalius eſſet pecudem iugulare, quàm ciuem: cùm omnes vndiq; finitimi populi & principes, quorum, vt opinor, intererat nos interire, nec ſaluos eſſe, claſſicum nobis non ſolùm canerent, ſed etiam militum auxilia veſanis mitterent, & ſuo multi exitio & patriæ calamitate magis tum lætarentur, quàm ſecũdis vnquam rebus ſuis aut communibus exultarant: patriæ tum fata gemens & lugens, cùm animi angore conficerer, medicinam leuationémque doloris mihi è literis petendam eſſe duxi. Sed cùm ſeria tum ſtudia animus ob moleſtias communium temporum & patriæ cadentis interitum refugeret & aſpernaretur, per ſcriptores elegantiores vltro citróque curſitare, vel volitare cœpi: & vt quemque librum prehenderam, quicquid ex tempore ſubitóque in mentem veniebat, tumultuaria ſcriptura comprehendebam: interdum repetita memoria, quæ in diuerſis auctoribus legerã, vnum in caput congerebam: nonnunquam è chirographis editiones falſi conuincebam: modò in corrigendo coniecturæ dabam, & ei impenſius liberiúſque indulgebam: quòd errores eo tempore exiſtimarem audacter tolli poſſe, quo homines impunè ſciebam necari: interdum oblitus quid antè annotaſſem, illud idem in alia charta iterabam, omnia quidem ferè velut

folia Sibyllæ non in numerum digeſta,ſed nullo delectu ordinéq; deſcripta (quod & ipſe de ſe liber vel me tacente indicabit) temerè inconditéque ſcribebam,& in puluerem ſitúmque abijciebam: qua tamen in re hoc ſemper religiosè cautéque ſeruaui, ne mihi per cuiuſquam iniuriam viderer vnquam famam quærere voluiſſe: eam enim verecũdiam pudorémque adhibui, vt homines doctos ſæpenumero laudauerim, & honorificè appellauerim, nunquam reprehenderim aut vituperauerim. Hæc opera etſi leuis eſt & indigna, quæ tuo nomini dicata nuncupatáque ſit: tamen vel virtutis tuæ admiratio, vel meritorum in patriam tuorum magnitudo, vel doctrinę incredibilis copia,ita me obſtupefecerunt,vt te mihi quocunque modo & munuſculo poſſem,colendum eſſe & obſeruandũ putarem.Nam & Apollinis adflãtu eos pangis verſus, qui non ab homine mortali, ſed à Deo ſcripti eſſe videantur:& literas ita exornas, vt ad ſummum honoris gradum ipſas euexeris: & nuper cùm omnes cæco furore acti & exagitati ſe rémque publicam perditum irent; & ciuili bello confligendum & depugnandum cenſerent,tu ſolus paci,tranquillitati,quieti,otio ſeruiendum putaſti: & quantum potuiſti feſtinantia patriæ fata diſtuliſti. Vt igitur ſi quis præcipitantem patriam impuliſſet in ruinam, ſuæ impietatis in parentem pretium iure ferret, animóque angeretur, & conſcientiæ cruciatu: ita tu pro tuo in remp.officio, beneuolentia, ſtudio,& pietate, etſi melioribus noſtris rebus tuam fidem perſpectam probatámq; malles,tamen gaudere meritiſſimò debes,& à tuis ciuibus, omnibus laudis & gloriæ ornamentis affici,quòd patriæ nunquam opera & conſilio defuiſti.Quinetiam cùm tanta perturbatio rerum, & tam veſanus furor hominum in exitium certum erupturus videretur, cùm iam multi mortales in acie vtrinque cæſi animos hominum vtrinque magis irritaſſent & accendiſſent: tu tamen auctoritate, vel potius maieſtate tantum motum tumultúmque, quantus vix vnquam extitit, penè verbo compoſuiſti, atque ſedaſti, hominéſque efferatos,& immanitate belluis pares, velut quodam carmine, ad manſuetudinem humanitatémq; reduxiſti. Ita nunc quòd viuimus, quòd liberum ſpiritum ducimus, quòd patriam, coniuges, liberos incolumes videmus, quòd fortunas & facultates reliquas ſaluas habemus, tibi id totum vni acceptum referimus.Hunc igitur librum pretio & æſtimatione paruum, ſed ab eo homine profectum, qui ſe ſuáque omnia tibi pro tuis in remp. promeritis conſecrata putat,accipe & boni conſule, exiſtimáque non voluntate,ſed facultate me impediri, ne maiora & potiora tibi offeram atq; donem.Vale,Lutetiæ Pariſiorum Idibus Quintilibus,anno CIↃ.IↃ. LXIV.

AD C. ET AMPLISS. VIRVM MICHAELEM HOSPITALEM FRANCIÆ Cancellarium Adriani Turnebi Silua, qua hos libros ei dicat.

SI manibus poſſem ſpirantes fingere ceras,
De pario ſimiles ſi ſcalpere marmore vultus,
Si viuo poſſem tabulas animare colore,
Ducere ſi facili viuentes ære figuras:
Exprimeret te cera, color, lapis, atq; metallum:
Omnibus inq́ue locis tua ciues ora viderent:
Et pacatorem te Gallia tota ſacraret:
Ac titulis laudum legeret monumenta tuarum.
Noſtra manus ſed enim eſt rudis atque indocta, probámque
Materiam fœdare poteſt, non arte polire.
Attamen egregia eſt noſtra & propenſa voluntas,
Quæ geſtit quocunque poteſt ſe munere gratam
Exhibuiſſe tibi: male formauítque dolatum,
Quo te nunc veneratur opus, numenq́ue ſalutat,
Quo ſubmiſſa tuum, & votiuam dedicat illi
Informem velut effigiem ſcabrámque rudémque.
Ruſticus indocta ſimulachra exculpta figura
Sic poſuit diuis, truncóque ſimillimus Hermes
Sic ſtatuebatur: durus ſic ſtipes in aruis
Numinibus ſacratus erat pietáſque placebat.
Sic dabat & Veneri luteas virguncula puppas:
Et laribus ſuſpenſa pila eſt, gratéque recepta.
Si meritis æquata tuis tua munera velles,
Pieriis tentata modis muſáve pedeſtri:
Te ſolus caneres, in cœlum & carmine ferres:
Qui tantis ſcribis carmen virtutibus æquum:
Æquiparas & facta ſonis, & laudibus acta.
Cœlitibus ſed grata diis eſt ſola voluntas
Obſequio teſtata pio cultúque probata:
Sic ſtudium noſtræ tibi commendabile Muſæ

Officio, acceptum cupimus gratúmque videri.
Tellenas nugas & gerræ vana Sicanæ
Nomina fac ſuperent quæ mittimus atque dicamus:
Tu pretium ponas animo votóque dicantis,
Non nebulis, ventíſque datis & inanibus auris,
Quas tibi concluſas nouus Æolus vtribus offert.
Extenuare tibi non amplificare paramus
Noſtra, nec orandi conſueta extollere lege:
Verba damus, verboſum & opus nunc mente mouemus:
Qualia quæ balbi dictantur voce magiſtri
Cirratis pueris, nec iam cantantur ephebis.
Nos obelis etiam quædam configimus, in quo
Auctores vereor ne nos iugulaſſe iocetur
Rhinoceros aliquis, non confodiſſe verutis
Errores, eſſet cum tanta licentia ferri
Omnibus, & paſſim iugulare impune liceret.
Nos etenim fermè, quo tempore triſtis Erinnys
In ferrum ciues odijs furialibus egit,
Scripſimus hæc ſubito nimis indigeſta labore:
Confusúmque chaos glomeratámque agmine turbam,
Atque iteratarum nugantem murmure vocum,
Immemor interdum quas mens reuocauit, ineptè
Miſcuimus. Nam cum ſtudijs grauioribus eſſet
Mens aliena, malis patriæ communibus ægra:
Auxilium nobis, animíque leuatio mœſti,
Peruolitare fuit doctrinæ ſcripta politæ:
Atque notare manu ſi quid ſuccurreret, & mens
Suggereret: modò chirographis contendere preſſa
Et falſi damnare, leui ſed ſemper opellâ.
Sic charæ clades patriæ & mala publica tandem
Hoc peperere malum ſchedium ſic vendito noſtrum.
Nec tamen ærumna lector ſe exiſtimet vna
Defunctum, reſtare aliam ſibi ſentiet hydram,
Cui linguæ tot & ora ſonant, tot ſurrigit aures,
Biſſenóque trahit ſinuoſa volumine terga.
Ergo facem, clauámque paret ſpoliúmque leonis,
Vt monſtrum tutus plaga flammáque ſequatur.
Auctio ſi fiat, preconia deferet omnis
Hinc mihi, qui ſolus venalem extrudere mercem,

Et poſ-

Et poſſum emptores inducere ſolus biantes.
Quid faciam? loquor exanimo quod ſentio verum.
Nec catulum poſſum melitæum efficere moloſſum:
Magnificis nugas nec poſſum extollere dictis:
Præmia nec laudis cenſemus noſtra mereri:
Nec laus his petitur, votorum ex ſumma meorum eſt:
Excuſanda bonis non accuſanda putentur,
Et veniæ credi non culpæ affinia poſſint.
Quæ ſacrata tibi ſic ſunt & vota Michaël,
Certa ſalus patriæ, iuríſque antiſtes & æqui,
Vt ſamiæ diuis capides vel fictilis vrna.

Εἰς Ἀδριανὸν Τόρνηβον.

Ὡς πνοιῆς λιγυρῇσι διασκιδνῆσιν ἀνύδρους
  Τὰς νεφέλας δονέων θρηκίπνοος Βορέης.
Ὡς τὰ ματαιολόγων καὶ σητόβρωτα κατὰ φόρτων
  Ἐς τὴν χύτρην ἔρρει βιβλία ληθεδόνα.
Ἀλλὰ θεοφραδέων ἀνδρῶν τῶν ἀγλαοφήμων
  Παντοδαπῆς διδαχῆς ἔργα ποθεινότατα.
Οὔποτε χειμέριος διασείσεται ὄμβρος ἐπαχθὸς,
  Οὐ φλὸξ ἐμπρήσει τοῦ μαλεροῖο πυρός.
Μηδὲ διαῤῥαίσει λάβρος στρατὸς, οὐδὲ λαφύξει
  Ὁ χρόνος, οὐ δαμάσει πανδαμάτωρ Ἀΐδης.
Τοῖον ὁ Τόρνηβος γέρας ἔλλαχεν ἰσόθεος φὼς,
  Ἑλλαδικῆς μούσης, Αὐσονίης τε κλέος.
Εὔστοχος, ἡδυεπὴς, μῦθος αἰεὶ πνείει Ἀθήνης:
  Πειθὼ καὶ σειρὴν χείλεσι τοῦδ' ἐνέφυ.
Ὅς πολ' ἐὼν κορυφαῖος ἀνακτορέοιο θοώκου
  Ἤρατο παντοίης ἆθλα διδασκαλίης.
Γήραος ἐν προθύρῳ, φεῦ, τοῦτον μοῖρα κραταιὴ
  Ἥρπασε κυκνείῳ φθεγγόμενον στόματι.
Ἠΰτε δυσόμενος πάλιν ἀντέλλων μερόπεσσι
  Δέρκεται ἠέλιος νύκτα διασκεδάσας.
Ὣς ὅδ' ἐγερσιφαὴς μετὰ πότμον πυρσὸν ἀνάψας,
  Ἡμῖν ἠγλάϊσεν τὰ πρὶν ἀδηλότατα.
Χαῖρε μάκαρ Τόρνηβε, καλὸς πόνος οὔ σοι γεγωνεῖ
  Ἐν φθιμένοις κεῖται δυσκλέα, σπευδόμενον.
Οὐρανόθι ζώεις σὺ πανόλβιος· οὐδὲ περ ἄμμι
  Τοὔνομα σὸν μαρανεῖ πᾶς χρόνος ἐσσόμενος.

Ν. Γυλώνιος.

LEODEGARIVS À QVERCV ADRIANO TVRNEBO COLLEGÆ ſuo S. P. D.

SI virtus, ſtudium, ingenium, & rerum omnigenarum,
Cognitio conſummatiſsima, laudibus amplis
Efferri, aut etiam digna mercede beari,
Debent (Turnebe ornamentum, & gloria noſtræ
Gentis, & Europæ *flos delibate) paranda*
Ambroſia, & nectar tibi, ſumptu publico, in arce:
In medióque foro ſtatuenda inſignis imago,
Cui caput auricomum vireat Parnaſide lauro.
Nam ſi albo diuûm rectè eſt adſcriptus Apollo
Quòd perhonorificè de ipſis mortalibus eſſet
Promeritus, tibi quis ſacram non extruat aram,
Plura tuo Genio quam Phœbo holocauſta reponens,
Cùm Phœbum à tergo meritis, atque arte relinquas?
Ille olim Admeti latos armenta per agros
Graminibus pauit, tu magnanimi atque potentis
Gallorum regis ciues præſtantibus ornas
Artibus: ille medebatur vibicibus, alphis,
Vulneribus, morbíſque hominum: tu trunca reſarcis
Membra libellorum, & luxata, & tabida, & atra,
Et ſpurca illuuie, terges, reddíſque nitori.
Ille planetarum princeps, tu hominum: ille ſonoram
Barbiton à Maia genito cepiſſe putatur,
Tu verò à muſis artes: oracula fudit
Ille, ſed obſcuris ambagibus, & Labyrinthis
Intricata, quibus torſit reſponſa ferentes:
Tu tripode ex certo promis folia ipſa Sibyllæ,
Tu vatum nodos, tu legum ænigmata ſoluis,
Tu ſphingi Oedipodem te offers, tu peruia reddis
Quæ ſalebris, ſpiníſve ſcatent. Ille omine dextro
Marſiam in arguto cantus certamine vicit:
Tu doctos omnes ſuperas omni arte decora.

Illum

Illum Cyrrha colit, Parnaſſus, Chryſa, Terapne,
Gryneum, Tenedos, Cynthus, Delos, Rhodos. At tu
Percoleris toto orbe frequens, tu nomine totum
Orbem imples, & bellè de toto orbe mereris.
Quare utinam Parcæ meritis pro talibus annos
Tam longos tibi nere velint, quàm longa futura
Fama tua eſt, quàm longus honos, quàm gloria longa.

Deo gloria & gratia.

EIVSDEM AD LIbrum Proſopopœia.

CVM punctum omne ferat liber diſertus
Iucunda vtilibus, ſeuera blandis
Qui miſcet, dubium haud poteſt videri
Quin ſis augurijs bonis iturus
In lucem, quoniam author ille ſcitus
Qui te pumicibus cauis poliuit,
Qui longè ſuperat, vel æquat arte,
Et virtute viros, quot aut fuerunt,
Aut ſunt, aut alijs erunt in annis,
Te cum mirifica adprobatione
Facundorum hominum, dicauit illi
Qui ſolatiolum omnium ſophorum
Et cenſetur, & eſt. Placebis ergo
Æquè, plauſibili dicatione.
Vt gaza varia, venuſta, honeſta,
Qua tam magnificè beas legentes:
Vt tot millia læta baſiorum
Figant Palladij viri, quot optat
Ferre à Lesbiola ſua Catullus.

Deo gloria & gratia.

FVSCIA-

FVSCIANI CLERICI IN LIBRI commendationem, Epigramma.

QVisquis ſcriptorum cæca caligine muſas
Deſiſtis ſtudio ſollicitare pio:
Lux tibi diſcuſsis aderit manifeſta tenebris,
Propoſitum quando legeris iſtud opus.
Parturiens etenim dulciſsima dogmata, tandem
Explicat obſcuros (hinc via plana) ſinus.
Collectum membris igitur depelle ſoporem:
Ocyus auctorem, nec mora, quenque lege.
Quæ te terruerant, iam ſunt ſublata nec vllo
Amplius apparent turbia monſtra.

INDEX RERVM ET VERBORVM LATINORVM QVÆ IN TRIGINTA ADVERSARIORVM libris Adriani Turnebi explicantur, induſtria Ioannis Furdini collectus, prior numerus librum indicat, alter libri caput.

A

A pedibus 3.23.
A via educier 11.21.
Ab ineũte ętate 30.32.
ab Ioue incipiendum 29.25.
ab Ioue principium Muſæ apud Virgil. 29.25.
ab orbita 12.16.
abaci 26.3.
abacorum diuiſiones & ſpeculorum 2.3.& 26.3.
abdomen 27.20.
abluere ſe flumine viuo. 19.15.
abolla 27.15.
Aborigines 13.8.17.23.27.15.
abrupti nubibus ignes 5.27.
abſens 27.19.
abſentia 16.8.
abſides 18.23.
abſque carnificis nomine 16.7.
abſtemiæ Romanæ mulieres. 26.21.
abſque te eſſet 2.28.
abſtie 16.6.
abſtlatata 28.5.
abuſus 22.5.
abuti 22.5.23.5.
abuti o peratia 1.8.
Acca 11.1.
accenſi 29.19.
accepti vel lucri tabulæ 14.8.
acceptum facere 30.17.
accrualis ſyllogiſmus 30.7.
accidere 8.24.
accingi & in procinctu ſtare 29.25.
accipere nomen 27.32.
accipio omen 5.7.
acclinis trunco 3.19.
accuſator de via citur 6.18.
acetum 20.1.
acetum Aegyptium 29.20.
acetum durum 17.18.
acetum mel 10.5.
aceto loius 20.1.
acetum Scilliticum 17.13.
Achates 26.21.
Achaïcus ros 2.7.
Achelous 30.39.
Achelous omniũ fluuiorũ primus terram erupit 29.25.
Acheloïa pocula. 29.25.30.39.
Acheron 5.7.14.4.30.5.
Acheruns, cõmunis locus 28.12.
Acheruns vlinorum 14.7.
Acheruntia templa 14.4.
Acheruntem aduerbium & acherunti 7.12.
Acheruntis oſtium 19.24.
Achilles in Phthia colitur 16.1.
Achilles, Phthiæ clara progenies 16.1.
acia 17.21.
aciarium 27.10.
acinari 28.5.
acinatitia 7.23.
acinus vinaceus 13.6.
aclides 30.21.
acmonia 30.4.
acmonenſes 20.28.
aconitum è cruore & ſanie Promethei exortum 18.1.
acra 24.44.
acragus 19.22.
acredula 19.19.25.13.
acria Venus 24.44.
acriculus 20.16.
acris aceti cupas habere 28.13.
acris tibia 11.28.
acrobaticæ machinæ 9.20.
acroſtichis 5.19.
acta 3.1.
acta teſtudo 6.21.
actæ 28.5.
Actiaci ludi 14.17.18.5.
actio inſcripti maleficij 10.6.
actio tributoria 12.9.
Actius Apollo 21.9.
Actij Apollinis templum 21.9.
actor 27.10.
acu pingere Phryges inuenerunt 14.4.
acumen 14.24.
acus 14.12.17.21.
acutæ naris 14.20.
acutæ Satyrorum aures 18.8.
acutum gelu 11.26.
adamas ſupernas 18.2.
ad album ſe transferre 4.5.
ad aream ſpectare fruges 26.20.
adæratare, adæratio 27.15.
ad aſſem reddere ſumptũ 29.26.
adaxint apud Plaut. 23.18.
ad baculum. pro paſtore 3.23.
ad Caſtoris 8.14.
ad conſtitutum venire 10.27.
ad cyathos 3.23.23.6.
ad cyathum ſtare 9.19.
addere in bulgam 4.8.
addicere bona nummo ſeſtertio. 28.3.
adducere habenas 12.12.
ad exta adducere 7.6.
ademptus eſt bonum 12.17.
ad frena leones 3.23.29.24.
adhinnire 19.29.
adigere arbitrum 25.23.
adijcere Iudicem 25.23.
ad incitas res redijt. 27.2.
ad incitas 27.10.
ad interdictum venire 19.6.
adipata 9.14.
adipata dictio 2.7.
adiectiones familiarium locorũ. 16.21.
ad Iouis currum credũtur iuncti eſſe albi equi 24.31.
adiumenta 28.14.
adiuro pro adiuuero 15.15.
ad lapidem ſe vertere 1.17.
ad lecticam homines 23.6.24.5.29.24.
ad libellam debere 29.36.
ad lineam 25.2.
ad lites ſeruus 3.23.
ad malum punicum 17.4.
ad manum 5.11.
ad manum cantare 3.23.

ad manum ſerui 5.11.
ad meridiẽ in Africa tigres leones pantheræ ſunt 17.5.
admiſſionum liberti 14.3.
admittere 29.31.
admutilare 7.6.
ad nationes,locus Romæ 17.4.
adnumerare 29.36.
Adoneus, Adonis 10.10.
ador 27.15.
adorare,pro agere 10.15.
adorari poppyſmis fulgetras 4.15.
adorati imbres 3.8.
adorea liba 30.5.
adorioſus 27.15.
ad pedes verna 3.23.& 29.24.
ad pedes ſerui 16.5.
ad pitulum ſedere 28.43.
ad portam longũ iter ſed portæ vicinum Salernum 28.9.
ad præpoſitio mutata in ar 3.10.
ad prima,vt in primis 29.26.
Adrian.Turn. calumnia Virgiliũ liberat 29.24.
Adr.Tur.ſtudioſus fautor eruditionis Tullianæ 23.32.
adrogare 26.2.
ad rudem compellere 16.8.
ad ſacoma adpendere 16.14.
adſcriptitij glebæ 15.16.
ad Septentrionem in Africa gryphes, alcæ, biſontes, bonaſi ſunt 17.5.
ad ſimulachrum ſe vertere 1.17.
ad ſolarium 18.22.
adſtipulator 16.8.29.36.
ad tabulam ponere 21.15.25.3.
ad tabulam ſedere 25.3.
ad tibicines mittere 26.6.
ad tempus reſpondere 9.22.
aduenat,pro adueniat 5.23.
aduentus Veneris 19.15.36.26.
adentoria cœna 30.26.
aduerſaria 2.11.29.36.
aduerſum 29.25.
adulari 2.9.
adulat ſanguinem 2.9.
adultero abſcinduntur nares 28.46.
adulter municipalis 3.9.
adumbratio imaginis ſeruorum. 1.26.
ad vnguem factus homo apud Horat. 199.
aduoluere montib.ornos 13.21.
adynamum vinum 25.26.
AEa æxa 7.14.
AEæa Colchica 7.14.
ædes abiectæ 16.10.
ædes cauæ apud Virg. 12.5.
ædes liberæ 30.32.
ædificare nomen 28.11.
ædiles alimentarij 11.10.
ædiles menſuris præerant 29.20.
ædiles quinquennales 11.10.
ædilitia 27.1.
ædilitius ſcriba 11.10.
ædituj 26.25.
æditumus, æditiuus 14.12.
aër plerunque inane 5.14.
aëris campi 11.19.
aërinus 29.17.
aërobaticæ machinæ 9.20.
ægæ 17.18.
ægææ 17.18.
ægæon 19.2.
ægæum mare 19.2.
ægipanes apud Melam 18.8.
ægon,mare ægæum 19.2.
ægrire 30.10.
AEgyptij alliũ in dijs numerabant 18.12.
AEgyptij feles colunt 7.8.
AEgyptij per allium iurabant. 18.12.
AEgyptij ſorores ducebãt 18.13.
AElurus deus 7.8.
ælurinum 10.25.
æmilius ludus 26.26.
æneadas meo de nomine dico 17.6.
AEneæ ætate nondum triremes aut biremes erant 24.40.
æneatores 28.5.
AEnos,Cherſoneſi vrbs. 17.6.
AEnus 30.4.
AEoles aſpirationes in tenues mutant 3.10.
æolipylæ 25.12.
AEolus tridentem vſurpat 18.32.
AEoli domus,ſtrongyle 21.10.
æoræ 20.24.
æquanimitas 25.18.
æquatum probere conſulatum. 21.15.
æquimanus 11.5.
æquinoctialis furor 14.8.
æquinoctium 18.10.
æquo iudicio certare 25.3.
æquo pulſare pede 9.27.
æquum centupondium 7.24.
æra 29.3.
æra auxiliaria 22.24.
æra lupinis quid diſtent Horat. 1.15.
æra quę clauſtris vociferantur. 5.27.
æra reſtantia 5.27.
æra rotunda 23.7.
æraria ratio 8.14.
ærarius 9.1.
æratę naues 12.12.28.23.
ærati tribuni 9.1.
ærei modioli 2.22.
æri alieno parere 30.35.
ærugo 19.9.
ærumnę 16.3.
æs 26.23.
æs pro ferro 6.10.21.9.
æs manuarium 17.1.
æs monetarium vel manuariũ. 18.18.
æs pararium 16.22.
AEſalo 28.20.
AEſalon 18.16.
AEſculapiꝰ & Serapis olim medicinam faciebant 4.8.
AEſculapium n.g. 2.3.
æſculus 27.10.
AEſia fluuius Gallię 9.8.
AEſię pons 9.8.
AEſopus & Cimber Tragœdi. 15.13.
æſtas noui anni 13.8.
æſtiuę aues 24.38.
æſtiua cœna 18.15.
æſtiua Lycei apud Maron. 12.14.
æſtiua & hiberna pecoris 12.14.
æſtiua ſupellex 18.15.
æſtiuè viaticatus 18.15.
ęſtiui & hiberni ſaltus 12.14.
ęſtiuum 24.39.
ęſtiuum viaticum in lagena eſt. 18.15.
ęſtuat annum 5.3.
ęſtuoſus 17.5.
ętas 27.21.
ętas mala 17.21.
ęternus 13.8.
ęther à Gręcis, ardor & feruor

AEthiops inauſpicatus 14.24.
AEthna 22.19.
ætia Callimachi 30.30.
AEtnæa Ceres 8.12.
AEtna 20.18.
ætoli 28.30.
æui maturus 10.29.
æuum 20.22.
AEnus 30.18.
affines 3.15.
afflare 18.12.
Africo flante mellis vindemia facienda 10.5.
Africus 18.32.
Afrorum tibia è loto 30.39.
Agathyrſi 30.39.
Agathyrſi picti 24.26.
agentes in rebus 13.10.
agere lege 30.31.
ager campanus 1.6.
ager decumanus 1.6.
ager Gabinus cur in peregrino non numeretur 20.30.
ager metatus 13.1.
ager prouincialis 10.3.
ager Rom. in pagos diſtrubutus 9.7.
ager ſcriptuarius 1.5.19.17.
agger 11.6.28.5.
agger tumuli 4.14.19.29.30.38.
aginat 27.15.
aginatores 27.15.
agitare & excitare 11.12.
agitare veſtigia 17.11.
agitator primus 11.11.
agnati 13.13.
agna nigra tempeſtati immolatur 4.22.
agnina vilis 6.25.
agninam veteres habebant deſpicatui 6.25.
agnitio animi 14.14.
agrariæ ſtationes 4.7.
agricolationis parens tellus 26.24.
agri vectigales 1.5.1.6.
agrorum politiones 29.19.
Aiax ſtramentitius 28.12.
al apud Auſon. 23.30.
ala 27.10.
alabarches & arabarches 27.25.
alapæ minorum 18.32.
alba linea prouerb. 29.27.
alba ſtella 29.29.
albæ quadrigæ 24.31.
albæ ſententiæ 6.4.
albana, non almana in Liuio 30.37.
Albanopolis 30.39.
Albanus mons 26.24.
albatæ mulieres 11.6.
albati erant lautiſsimi quique olim 21.3.
albatus 21.3.
album 28.35.
album, pro prætorio iure 4.5.
albus canis 29.20.
albogalerus 17.15.
Albunea 11.16.27.10.
Alcæus 9.13.26.36.
Alcæū Lyricum imitabatur Horatius 21.8.
Alcęus Sapphicum carmen inuenit 9.13.
alcaïci verſus 26.36.
Alcide Minerua 30.37.
Alemona dea 18.34.
alere comam 15.17.
Alexander 24.4.
Alexandrinę naues paſsis ſupparis ſolæ in portum peruehebantur 21.4.
Alexis Virgilianus 17.15.29.13.
Algolocheum 29.20.
alianum linum 10.20.
ali 5.27.
alicula 18.23.
alidæ 23.24.
alienigena 18.6.
alieno vultu gaudere 23.5.
aligera victoria 13.12.
alij populi 23.24.
alij menſes 23.27.28.15.
alimenta 27.10.
alipilarius 27.21.
alipilus 27.21.
aliptæ 16.15.
aliquo ſocius 27.10
aliquid facere alicuius cauſa 23.14.
aliquid ſufferti canere 19.33.
alites exquilinæ 14.10.
alites maiores 26.2.
alites occinentes tempeſtatem pronunciant 27.5.
alites terreſtres præſentiūt tempeſtatem 25.22.
allabi 29.24.
allectus 11.9.
alliatum 16.17.19.13.
alligatus 20.5.
alligare ſe furti 20.5.
allij ſpicæ 8.2.
alliorum capita ad noxarum depulſionem valere 18.12.
allium obolere 7.4.
allium veneficium præſentiſsimum & certiſs. 12.15
allucet 27.10.
alludere 22.5.
aluus 25.22.
alopecioſa 28.5.
alpina geſa 23.3.
alpini mures & pontici 15.23.
altare 19.21.
altè cinctus 15.23.
altè terminus hæret 18.6.25.1.
altera actio 1.3.
altera terra 20.37.
alteræ menſæ 24.35.
alternæ ciuitates reiectæ 21.11.
alterna conſilia 2.11.
alterna fortuna 14.13.
alternis dicere, alterna amant 6.17.
alternos greſſus cunctari & niti 3.13.
alter orbis 18.35.
alternum fœdus amicitiæ 3.13.
alternum pedem facere 5.3.
alternus 3.13.
altitudo ingenij 3.15.
altitudo animi 3.15.
altum 8.17.
altus thorus 6.21.
aluei 8.6.
alueoli 24.4.
aluus ſuperior 10.19.30.6.
amanuenſis 5.11.
amare 20.27.
amare extrema linea 12.10.
amare focos 28.5.
amaſſere pro amaturū eſſe 4.15.
amaſſo pro amauero 15.15.
amatores dant ſerta poſtib9 12.5.
amatores in amicarum vicijs cæcutire 26.31.
amazonius pecten 26.30.
ambactus 14.12.
ambarualis 11.23.
ambarualia 18.17.

ambedo 11.23.
ambe 23.16.
ambens pro ambedens 6.6.
ambiegna 23.16.
ambiguum relinquat 14.4.
amborum pro ἀλλήλων 1.26.
ambricari 14.11.
ambrices 14.12.
ambro 28.5.
D. Ambroſius ſæpe aliquid ex Horatio & Marone vſurpat 19.29.
ambu pro an veteres dixerunt 11.23.
ambubaiæ 11.23.
ambulatoria cœna 25.24.
amburbia 18.17.
amellum 17.18.
amellus & amellum 27.10.
amens 24.26.24.40.
America 20.11.
amentum 28.5.30.21.
amica cerea 17.24.
amicam de machinis emere 8.9.25.3.
amicam liberare 16.17.
amici magni 2.24.12.14.
amicire 23.1.
amicus communis 23.27.
amicus ferentarius 23.17.
amicus manubiarius 11.21.
amictui 23.1.
amictum pectore paſcere 29.28.
amictus nube 6.8.
amitianum vinum 25.24.
ammineæ ſeu amineæ vites 29.26.
amnes colare 28.15.
amor pro philtro 15.8.
amor de fronte reuulſus 15.8.
amorem curari è Leucade ſaltu putarunt veteres 19.17.
amorem exercere 3.13.
amphidromia 3.6.7.21.
amphielictra 16.14.
Amphion 30.14.
amphiſſa 1.12.
amphitapæ 28.20.
Amphitrite 19.11.
amphitheatrum 5.6.5.11.11.1.
amphora inſtitui cœpit, cur vrceus exit? apud Horat. 19.9.
amphora nardini 2.29.
amphoræ notis & titulis ſignabantur 1.1.
amphoræ ſparteæ 7.23.
amphryſia 1.22.
amphryſia vates 9.15.28.44.
ampiruare 17.8.25.18.
amplecti limina 22.28.
amplecti poſtes 12.5.
amplecti ſimulachra 14.15.
ampliatio 1.3.
amplum ſeſtertium 18.35.
ampulla 4.1.
ampullæ 9.3.
ampullari 26.27.
ampulligeri ſerui 4.1.
Amynocles Corinthius 14.4.
amyſtis 18.27.
an præpoſitio 29.14.
anaboladium 28.5.
analecta 24.33.
analectæ grammatici 24.33.
analectæ ſerui 24.33.
analemma 1.19.
analeptice 16.15.
anancæum 21.12.
anancitis 1.17.
anapeſtum 2.17.
anaphora verbū Aſtrologorum 16.14.
anaphorica horologia 16.14.
Anaurus fluuius 3.2.
Anaurus vnde dictus 3.2.
ancara 17.24.
ancaria 17.24.
ancarius 17.24.
ancheſites 20.16.
Anchiſes à filio cōſecrat⁹. 21.22.
anchoræ 3.1.12.16.
anchoralia 3.1.
ancilia mota 5.1.
ancillariolus 30.26.
ancillarum nomen 3.10.
ancillaris in Saluſtij oratione 16.7.
ancipes pro anceps 21.12.
anclabris 3.5.
anclare 3.10.27.10.
ancones & anconiſci 2.22.
ancones 18.23.
anconiſci 28.5.
Ancus Martius rex 6.18.
andabatæ 17.23.19.8.
Andronicus Cyrrheſtes 21.23.
andruare 14.12.27.10.
Angeronia dea 20.36.
angina 12.16.
anglones 22.9.
angues inflatos rumpi 22.23.
angues quo pacto rumpūtur 30.39.
anguina 20.24.
anguis abundat ſpumatu 5.3.
anguis è ſepulchro Anchiſæ exiens quid ſignificet 14.4.
anguſtus clauus 1.2.12.6.
Anienus deus 5.3.
anile ſtudium 2.14.
anima 29.20.
animæ magnæ 2.24.
anima ieiunis fœtet 29.20.
animam recipere 20.33.
animi agnitio 14.14.
animi tactus 5.25.
animo malè eſt 29.34.
animos penetrare 30.21.
animum in rerum ſcientia & cognitione vigere 10.16.
animus defecatus 16.10.
animus ex igne & aëre conſtituitur 10.14.
animus liquidus 16.10.
anio nouus & vetus 27.19.
aniſocycla 9.20.
Anius Delo imperauit 4.22.
Anna dea Romanis culta 19.11.
anni limes 26.13.
annonæ incendium 22.33.
annus climatericus 26.18.
annus inuerſus 12.3.19.29.
annus recidiuus 29.24.
annus in multos conſules diuiſus 5.10.
annus nouus 23.8.
annuli æſtiui 20.2.
annuli hiberni 20.2.
annuli velares 17.12.
annulus ferreus ſeruorum geſtamen 6.22.
annulus ſignatorius 27.1.
annulus Samothracius 20.2.
annuui ab annuo 16.6.
annuit 28.11.
anquina 12.16.
anſatum telum 18.3.
anſeres inigere 19 28.
anſeris medulla 12.1.
antaxon 20.11.
antacī 12.8.

ante aliquem ſerram ducere 8.7.
antecanis 8.17.
anteceſſor 18.28.
anteceſſores 8.19.24.16.
anteceſſus 18.28.
ante cœnam 1.24.17.10.184.
antefixa 2.4.
ante larem guſtare 2.19.
ante malorum 18.32.28.5.
antepilani 11.27.
antes, poſtes 19.19.
anteſtatus 13.26.29.14.
anteſtor 27.10.
antibaſis 2.4.
antiberlium 28.5.
antica 18.35.
antica & poſtica 19.19.
antichtones 20.11.
antidotus διὰ εἰκοσιοκτὼ μιγῶν 18.18.
Antimachus tumidus 28.38.
antipathes 17.15.
antiqua patria 12.5.
antiquarius 18.28.
antiquior locus ſententiæ dicendæ 3.1.
antiquorũ ſuperſtitio ad impetrandam pluuiam 26.19.
antiſcij 12.8.
Antium Neronis natale ſolum 24.6.
antlia 14.17.
Anton. Auguſtini cõmendatio 23.17.
antra Nymphis ſacra 12.12.
anus ſagæ 9.10.
Anus digna ſacris Hecates 26.7.
apalaria 10.12.
Apellis de Protogene pictore dictum 1.28.
Apennini montis deſcriptio 18.22.25.4.
aper Lucanus apud Horat. 20.34.
aperire locum 24.44.
aperta terra 24.44.
apertis tibijs 4.10.
apertæ tibiæ 4.10.
apertularius 18.26.
apex 18.3.29.31.
aphaco, cynops 16.9.
aphroſelinon 18.18.
Apitius emendatus 10.12.
apium feritur in primis hortorum coronis 22.1.
appetentia miluina 18.15.
Apollinaris collis 20.35.
Apollinaris vicus 20.35.
Apollini arcum & ſagittas tribuunt 17.10.
Apollinis aduentus 24.26.
Apollinis oraculũ de arenæ maris numero 26.1.
Apollinis reſponſa tortuoſa 30.34.
Apollo ἀγυιεὺς 7.15.
Apollo ἀλεξίκακος 6.24.
Apollo cithara canit 9.13.
Apollo cortinipotens 29.20.
Apollo credebatur interficere viros qui morbo peribant 17.5.
Apollo & Diana mortis auctores 11.8.
Apollo flexiloquus 29.20.
Apollo genitiuus 17.6.
Apollo genitor 17.6.
Apollo interficit 11.8.
Apollo λοξίας. 5.19.
Apollo lycorides 9.25.
Apollo metitur annos 17.5.
Aollo patrius 17.6.
Apollo propitius 7.15.
Apollo proſtaterius 2.30.
Apollo προςατήριος 7.15.2.30.
Apollo ſortilegus 5.23.
Apollo ſubueni 6.24.
Apollo Temenites 8.12.
Apollo Troianis fauet 6.8.
Apollo vicinus 2.30.
apoplectici ſale defricãtur 15.19.
apoſtolorum principes anteceſſores 8.18.
apophoreta 9.23.
apotheoſin facit AEneas patri 26.17.
apparatus rectus 18.11.
apparere 5.25.
apparet opus 28.47.
appellare debitorem 9.22.
appellare tribunos. 18.22.
appellere 29.24.
appiada nominabo 5.17.
appiades deæ 5.17.
appietas & lentulitas 5.17.
Appij monumentum 5.17.
appion cymbalum mundi 2.7.
applicare 29.24.
Appulia inſalubris & peſtilens 16.15.
appulſus 5.22.
apprima, crebra, mortua atticorum more aduerb. aliter ponuntur 29.26.
apprime 29.26.
apri cur fulminei 1.23.
apri vernæ 23.25.
aprici ſenes 20.1.
apſides 18.23.
apium 29.20.
aptus pinnis 6.18.
aqua Appia 5.17.
aqua & vnda 16.10.
aqua Mallia 24.5.
aqua manib. & pedib. 1.14.
aqua pluuia 1.12.
a qua ſe abluebant cæde contaminati 22.7.
aqua viua ad purificandum adhiberi ſolita 17.13.
aquæ purificatio hominum erat & domorum 13.21.
aquaculat 28.5.
aqualiculus 28.26.
aquam non tantum eludere, ſed alludere quoque 22.5.
aquaria prouincia 21.11.
aquarij 14.12.
aquariolus 14.12.
aquilentum 29.28.
Aquilius non Aquillius 30.28.
aquilo ab hyperboreis oris 5.4.
aquilo Thracius & Threicius 26.36.
aquilo ventus nobis erit 17.11.
aquimanile & aquiminale 22.9.
Aquinius poëta 13.1.
aquis vehi honoratis apud Propert. 23.7.
Arabes 1.27.
Arachynthus 30.14.
aræ coronabantur olim 21.21.
aræ gramineæ 11.1.
aræ nocturnæ 28.44.
aræ patriæ 17.6.
aræ priuatæ & foci 23.14.
aræ propitiæ 9. fuerunt 26.23.
araneoſi loculi 2.10.
aras deorum tangere 26.2.
aras duas Manibus honoratorum virorum conſecrabant 17.6.
aras tangere 26.5.19.19.

aratio aratores 1.6.
Araxes pontẽ indignatus 19.20.
arbiter Adriæ Notus 9.27.
arbitria victoriæ 28.5.
arbitraria, cur pro impẽſa à Cic. vſurpatur 28.3.
arbitrarium 14.12.
arbitrium 14.12.28.3.
arbitrium Gellij 1. de legib. apud Cic. explicatum 4.24.
arbitrium iudicis non eſt 29.36.
arbitrum adigere 29.36.
arbitrum collocare 3.11.
arbor adſita 6.15.
arbor fera 22.25.
arbor infœlix pro cruce 15.1.
arbores 7.25.
arbores cum cardinib. 7.25.
arbores dijs auertendis conſecratę 18.4.
arbores infœlices 17.10.
arbuſculæ 23.33.
arbuſtiuæ vites 1.26.
arbuſtum fluere 6.14.
arbuſtum multum fluit 2.1.
Arcadia paſtoralis 27.25.
arcam habere 6.1.
arcanæ ſaliuæ 8.2.
arcarius 28.5.
arcere 10.15.
arceſſo, arueho 3.10.
arceſſo 10.15.
arceſſere rem malam iumento ſuo 30.34.
archiaci lecti 1.18.
Archiloch⁹ inuenit Epodos 21.6.
Archimedes cochleæ inuentor 22.27.
architector 27.31.
architecton & architectus 19.31.
architectus omnib. 9.10.
architenens dea 29.28.
arctum lumen purpuræ 1.1.
Arcturus 21.10.
arcuatum opus 5.5.
arcum veteres aquam bibere cẽſuerant 29.31.
arcus bibit 22.23.
arcus è fontib. haurit aquam & bibit 22.23.
arcus itis 19.20.
ardea 25.13.19.32.
ardeola 18.16.
area pro capill. defluuio 5.10.
area ornithonis 21.13.
Aremoricus lar 18.1.
arena municipalis 10.27.
aretalogus 10.12.
arferia 3.10.
argæi 20.35.
Arganthus 11.15.
Arganthonius 11.15.
Argenus in delitijs Agamẽnoni fuit 26.33.
argentifodinæ 30.35.
argentum aridum 26.2.
argentum 21.24.
argentum reſcribere 4.13.
argentum purum & lucidũ 26. 2.29.1.
argentum flatur, deinde feritur 27.21.
argentum puſulatum 24.2.
argumentum vltimæ eclogæ libri prioris ſermonum Horat. 15.19.
Argus nauis officia 28.43.
argutus 24.17.
Aricinus cliuus mendicis abundabat 30.7.
Aricinum nemus 11.4.
aries 24.30.
aries à quib. inuent. 7.20.
aries bello Troiano repertus 29. 18.
aries murũ ſi percuſſerit 26.32.
arietinum oraculum 14.18.
Arimaſpi vnoculi 23.26.
Arinenſis tribus 30.17.
arioli 19.20.29.13.
ariolus 24.17.
ariſtolochia 5.20.
Ariſtotelis epigramma 9.25.
Arithmeticus 26.1.
arma 19.19.26.19.
arma ancilia 3.20.
arma Herculis ad poſtẽ fixa 6.9.
arma de hoſtib. capta Vulcano, Marti aut Mineruę cremabantur 16.20.
arma votiua portæ ſuſpẽſa 23.6.
armamenta 26.19.
armamentum 27.11.
armatura Samnitum 25.10.
armatura ſecutoris 25.17.
armarium promptuarium 7.23.
ar me, pro ad me 10.25.
armatura Thracum 5.10.
armilauſa 21.26.
armi leporum ſine lumbis putres 20.34.
armiluſtrum 22.17.
Arnobius obſeruatus 23.18.
Arpinates aquæ 17.3.
Arpinum & Puteoli, pręfecturæ Feſto dictæ 1.11.
arquati 29.17.
arrectaria 23.31.
ars muſica 19.14.
Arſinoë 1.7.21.15.24.24.
Arſinoë, Venus & Zephyritis 1. 7.
Arſinoë Zephyritis Venus 16.1.
arte madere 13.20.
arteriæ pro arteria 10.19.
artem ludicram facere 14.5.
articulo molli 4.10.
articulos experiri 10.19.
articulus numerus 7.14.
artire 11.13.
artitus 24.31.
artolagani 6.1.
artopta 14.5.
artoptitius panis 14.5.
aruales ſodales 21.1.
arueho 3.10.
arulator 13.14.
Arupini 29.32.
aruſpices 19.10.
aruſpices vicani 5.23.
aruus 18.5.
asbeſton 23.1.
aſcalabotium 21.26.
Aſcanius lacus 11.15.
aſcaulæ 11.25.
aſciſcolum 28.5.
aſcoma 25.11.
Aſconius calumnia liberatus 27. 13.
Aſculana, nõ Oſculana pugna 3. 11.
Aſia 20.29.
Aſia myrtus 15.21.24.9.28.21.
Aſia palus 15.22.28.21.
Aſianorum eloquentia 28.22.
aſinida, aſiniga, aſinecta 13.22.
Aſinius Pollio de bello ciuili 10. 21.
aſino pigrior 13.19.
aſinus 18.35.
aſinus albus apud Fabium 28.35.
aſinus machinarius 8.9.

aſium pratum 15.22.
aſper nummus 18.28.
aſpergillum vel ex rore marino, vel è ramo oliuæ, vel è lauro 13.21.
aſpirationes Græcas conuerti plerunque in ſibilum 28.28.
aſpiratura 18.28.
aſſa 24.39.
aſſa vox 24.22.
aſſæ nutrices 24.22.
aſſus ſol 12.4.
aſſecla 18.26.
aſſeclarum nomen 27.10.
aſſerculi 8.6.
aſſertiones perſuaſoriæ 5.10.
aſſertor, & aſſertio 27.15.
ad aſſem reddere ſumptũ 29.26.
aſſes in Vitruuio 29.11.
aſſeſſor 27.10.
aſſiduus 29.15.
aſſiduus labor apud Mart. 17.2.
aſſis non eſſe 17.23.
aſſis Caianus 20.32.
Aſſyrij ſiderum & ſtellarum obſeruatores 5.18.
aſſita arbor 6.15.
aſſumere 20.21.
aſſura 24.22.
aſt ego quæ diuûm incedo, apud Virg. 13.16.
aſterium 18.18.
aſtici ludi & attici 14.17.18.5.
aſtrorum cuſtos 8.17.
aſtu 14.17.
aſtulæ 26.15.
aſymbolus 26.4.
atarnites 9.25.
atauus 14.12.
ater 19.9.
ater timor 22.7.
Athenienſes in ſole iudicabant 20.33.
Athenienſes liberos ſuos initiabant Cereri & Libere 3.6.
Athenienſes ſcipionem gerebãt 4.13.
Athenis dimidium licet, Alexãdriæ totum 18.13.
athletarum probatio 16.12.
Atho mons 16.1.
Atia Auguſti Cæſ. mater 24.15.
atinas 22.3.
atomi 5.25.
atra cura 22.7.
atratæ mulieres 11.6.
atratus 28.12.
atramentum ſutorium 6.1.18.18.
atramento ſutorio abſolutus 6.1.
atria licinia 25.3.
atrienſes 18.28.
atrium 18.28.
atrum 29.29.
atta 14.12.28.5.
attæ 14.17.
attalicæ conditiones 22.13.
attelanus 18.28.
attelanæ fabulæ 14.17.
attellanarum exodia 3.17.
atteſtari 29.14.
Attici ludi 14.17.18.5.27.20.
Atticos tettix 24.48.29.17.
Atticorum oratio ſanior & incorruptior quàm Aſianorum 28.21.
Atticorum & Aſianorum qualis oratio 28.22.
Atticus introducitur cum Marco in lib. Tuſcul. quæſt. 9.18.
attigo 30.10.
attingere digito 7.16.
attonitum 28.44.
Aturus fluuius Aquitaniæ, Aturnus ab Auſon. appellatus 17.9.
auari ſordidiſſimè viuunt 7.10.
auaritia 30.36.
auctionem vendere 18.21.
auctor carminis promiſſi 9.31.
auctor rerum pro hiſtoriarum ſcriptore 2.25.
auctoramentum 2.20.
auctoramentum funebre 2.20.
auctorare 2.20.
auctorari & miſſionem dare. 3.3.
auctorati 2.20.
auctoratus eas apud Horat. 2.20.
auctoritas 20.19.
auctoritates ædificiorum 30.36.
auctorum ſummorum iudicia interdum diuerſa eſſe 27.4.
audere 21.8.
auditores triobolares & diobolares 8.19.
auena 16.5.27.15.
auenæ 19.29.
auenæ vanæ 30.19.
Auernales aquas ſpargere 14.9.
Auernus vipera 21.19.
auerſus ſol 18.32.
aues magnæ 23.5.
aues oſcines 29.4.
aues paſcunt 14.12.
aues Titiæ 21.1.
auerrunci 18.4.20.21.
auertentes dij 18.4.
auferre cum puluiſculo 10.25.
augmen 20.22.
augur comitijs creatur 27.32.
auguraculum 20.35.
augurale 20.35.
auguria coacta. 5.20.
auguria duorum generum 5.7.
auguria imperatiua 5.7.
auguria oblatiua 5.7.
augurium liberum 5.20.
auguſtales ludi 3.3.
auguſtales 27.18.
auguſtata menſa 18.4.
anguſticlauius Tribunus 1.2.
anguſtus clauus 1.2.
auguſtus locus 14.12.
Auguſtus pater & princeps 6.8.
auiarium Varronis lib. 3. de re ruſt. 21.23.
auida pars 6.6.
auidus 29.36.
auis alba 14.24.
auis nigra 14.24.
auium congeſtus 5.19.
auita 7.6.
aulæa premuntur 26.25.
aulæum ſcenicum 5.4.
aulæum tragicum 5.4.
aulicoqua exta 22.2.
Aulidæ 23.24.
Aulidenſes 23.24.
Aulis 23.24.
aura veſci 26.5.
aura vtrunque in pedem incidit 25.21.
auræ æquatæ 25.21.
auraria & auri fodina 19.1.
aurara cornua 19.18.
aurati currus 25.25.
auratores 19.1.
aurea barba 1.16.
aurea mediocritas 9.27.
aure fracta magiſter apud Mart. 24.28.
aurei currus 2.16.
Aurelia 30.38.

Aurelius 30.38.
aurem capere anteſtati 13.26.
aurem prehendere 16.17.
aurem ſubſtringere 16.17.19. 13.30.27.
aures acutæ 21.3.
aures obeſæ 18.8.
aures Satyrorum acutę 18 8.
aureus funis 5.25.
aureus Romanus 5.1.
auri leguli 19.1.
auri Nauis. 16.3.
auriculas prendere 30.17.
auriculam vellere 29.14.
aurifex 10.18.
aurigas mulieres deperibant 28. 24.
auro contra cedo 11.7.
aurora lutea 6.17.
aurum æſtiuum 20.2.
aurum colliquiſſe integra ciſta 29.28.
aurum comicum 1.15.
aurum hibernum 20.2.
aurum obryſum 27.18.
aurum igne probatur 19.1.
aurum ſemeſtre 20.2.
aurum ſomniare 20.14.
aurum vnde 14.12.
Aurunculeia 15.22.
auſpicandi gratia 3.9.
auſpicia coruorum fauſta à dextra 6.12.
auſpicia ex acuminib. 23.12.
auſpicium facere 26.26.
auſpicium liquidum 16.10.
auſpicia non ex auib. tantũ, ſed è pedeſtribus obſeruata. 30.29.
auſpicia perennia 23.12.
auſpicia piacularia 6.11.
auſpicia repetere 6.21.
auſter 12.7.
auſtro flante fluctus in mari eſſe maiores 9.27.
aut erit, aut non 2.19.
aut regem aut fatuũ naſci oportere prouerb. 26.4.
Autumedon Mæonius 17.23.
autumnus 6.14.
autumnus ſuadens 25.1.
autochthones 7.14.
automata 16.14.
auocare concionem 16.21.
axamenta 22.15.
axicia 27.17.
axicioſus 23.18.
axies mulieres 23.18.
axis 29.6.
axis ſtellis ardentib. aptus 22.23.
axitæ mulieres 23.81.
axirpro egerit 23.18.
axius 24.14.

B

B. & p. affinitas 25.5.
Babylo 10.31.29.10.
Babylonienſis miles 24.17.
Babylonij 20.31.
Babylonij ditiſſimi 29.31.
baccario 14.12.
bacchata Taygeta 21.10.
bacchæ haſtas gerentes 27.5.
Bacchi orgia vbi celebantur 11. 10.
Bacchi ſacra 21.21.
Bacchides 2.30.
Bacchilus 29.10.
Bacchum inuitũ quatere 21.21.
Bacchus cothurnatus 25.30.
baccillus 29.10.
bacelus 24.15.
baceolus 24.15.
baculus pro pedo. 3.23.
balatrones 3.10.11.23.
balenata virga 19 7.
balliſmus 18.17.
balliſta 15.6.
balliſtę centenariæ 23.24.
balliſtæ diſcriptio apud Vitruuiũ in qua explicantur nonnulla 2.5.
balliſtæ talentariæ 23.24.
balliſtea 18.17.
balliſtarium 15.6.
balnea 22.30.
balneator elixus 30.9.
balneatoriæ 7.23.
balneum 22.30.
balteus 23.10.
balux 30.26.
bambalio 17.19.
bambatæ 17.13.
barathrus 20.26.
barbaræ mulieres manus ſibi pingebant 12.18.
barbarè 2.28.
barbari phryges 9.18.
barbarica lex 2.28.
barbarica nomina 23.26.
barbarica ope 9.18.
barbarica veſtis 5.25.
barbaricarius 5.25.
barbaricum aurum 9.18.
barbaricus 9.18.
Barbarius Philippus 7.7.
barbarus notis Threicijs punctus 3.16.
barbarus poëta 2.28.
barbarus, Perſarum rex 9.18.
barbatus 22.9.
barbitus 9.13.
barbulus 24.12.
Barcæi 22.26.
Barcæorum opes 22.26.
Bardaicus 23.25.
bardi 25.24.
Bardiacus 25.24.
barri 14.20.
barrus 14.20.
baſiliſcus 5.6.
baſterna 28.5.
batiaca 16.11.
batillus primæ 1.29.
baxea & baxeæ 7.20.18.15.
belithrones lingua vernac. 11.23.
belli medius 10.22.
belli teſſera 30.35.
bellonæ 15.21.
bellonæ miniſtri 25.17.
bellonæ ædes 25.18.
bellonarius 17.24.
belli portæ 5.3.
bellus, duellus antiquis dicebatur 15.5.
bendidia 14.11.
Bendis, Diana 14.11.
benè emere 3.21.
benè ferre ætatem 9.4.
benè haberi 7.18.
benè incipere, paruam rem non eſſe, ſed propè rẽ totã. 27.34.
benè me, benè te 16.11.
benè noſſe, apud Cic. 7.1.
benè paſcere 6.20.
benè precari ſolebant priſci bibendo. 16.11.
benè vaſati 24.8.
benè veſtire 6.20.
beneuolens 19.14
benignè 5.13
berones 14.16.
beſtiæ 5.20.
betaceus 11.3.

beticus ſal 20.24.
Betriacum 24.36.
bibere ab ſummo 4.21.6.21.13.6.
bibere Græco more 6.11.
bibere pro ſummo 4.21.9.21.
bibere Satyrion 19.6.
bibere vſque dum de ſolio miniſtretur 21.15.
bibendi lex, vt olim in conuiuijs proponi ſolebat 16.11.
biblynum vinum 25.26.
biblyna vitis 25.26.
bicornis Rhenus 24.40.23.5.
bidental 25.14.
bigæ cornutæ 15.4.
bilingues 10.24.
bilis maſcula 20.1.
bilis ſplendida 23.23.
bilis vitrea 23.23.
Bimarcus, Varr. Satyra 17.24.
binas pupillas in oculis ſingulis ſunt qui habent 9.28.
binio 18.30.
bion 21.8.
bionæi ſermones 21.8.
bipatens pugillar 18.27.29.24.
bipatentia tecta 29.24.
bipenna, & bipinna 8.4.
biremes 24.40.
birri 1.13.
birri canuſini 22.30.
birrus 18.26.
bis decies bibis 18.30.
bis per omnes. 19.30.
biſſenos dies altaria fumant. 3.14.
biſtrutitij equi & biſturnicij 21.1.
blatea 11.23.
blattæ lucernariæ 18.18.
blatteus color 28.23.
blatteum pallium 18.17.
blattium 18.17.
blenni 3.10.
blenones 28.5.
boa 24.13.
boleones 13.14.
boletare 15.20.
boletarium 15.20.
bolonæ 13.14.
bolones 13.14.
bolus 21.20.
bombyces 17.20.
bona ætas 22.22.
bona copia 7.8.
bona fide 3.8.18.25.
bonæ preces 15.14.
bona ſalus 7.8.15.14.
bona ſalute 14.2.
bona ſcæua 8.11.
bona ſuſpenſa 12.9.
bonam ſpem prælucere 13.7.
bonorum mare, prouerb. 26.9.
bonum factum 3.21
bonum precario 26.20.
bonum ſit, & benè ſit 19.27.
bonus euentus 7.8.
boua 17.24.
bouerum iuga 6.23.
bouerum pro boum veteres dixêre 22.6.
boues bini.i.duo boū paria 7.22.
boues eximię formæ ad Clitumnum naſcebantur 13.4.
boues Lucani validiſs. 30.9.
boues Lucæ 30.9.
boues trini pro trib. boum parib. 7.22.
bouinatores 28.5.
brachia 2.4.
brachia cerea 29.29.
braſſica vncta 10.19.
breue lapathum 1.24.
Briareus & Neptunus 19.2.
Brimo 11.16.
Briſſeus 28.26.
Brixia 5.15.
brocca 28.5.
bronchus 17.24.
bromoſa 28.5.
brutum 10.8.
Brutus primus Conſul vindicem liberum dixit 30.35.
Brutus quando ſibi mortē conſciuit 19.2.
bubaſtis 7.8.16.4.
bubo fera 26.17.
bucera ſecla 26.13.
buceta 28.5.
buccarij panes 26.15.
buccellariorum dux 26.15.
buccellarius 24.16.26.15.
buccellatum 26.15.
buccina 22.21.
buccinator Neptuni, Tritō 2.21.
buccones 17.21.28.5.
buccularij 9.16.
bucolia 25.18.
bucolica quare à Virgilio ſcripta 27.26.
bucolici milites 25.18.
bucula 8.6.
bugonia 8.8.
Bulliēſes Cic. Bullidēſes, Steph. Bulliones Strab. & Plin. 21.15.
bura 22.30.
buſtuariæ mœchæ 13.19.
buſtuariæ mulieres 30.38.
buſtum 19.21.
buſtum cædere ſaxis 23.6.
Buthrotum 11.15.
buxus 30.39.
byblinum vinum 30.29.
byſſus 19.15.

C

C. & Q. olim eodem modo ſonabant 30.28.
caballlus ſagmarius 30.16.
cactus. 7.20.
cadauera ad ſepulturam petebātur 5.7.
cadauerōſa facies 11.12.
cadauera veſte tegebantur 23.7.
cadauer eiectum 21.15.
cadentia ſidera & aſtra 6.21.
cadere cauſa 25.2.
caducarius 28.5.
cadus vertitur 4.21.16.11.
Cæciliana fabula 9.1.
cæcus fluctus 6.4.
cæcus ſemihomo 24.40.
cædere buſtum ſaxis 23.6.
cædere frondem 14.2.
cædere ſaginam 14.2.
cædes 18.3.
cælius Querquetulanus 20.35.
cærea prima 30.14.
cæruleus pro atro 14.4.
Cæſar immortalitatis ſedib. dedicatus 30.36.
Cæſaris pons 24.30.
cæſij oculi odio erant 11.12.
Caiana aqua apud Tacit. 20.32.
Caiani apud Dionem 20.32.
Caieta 26.21.
Caietæ ſepulchrum 21.22.
calabri ſaltus. 21.10.
calactinus 8.10.
Calamina inſula & Saltuaris eadem 4.6.
calamos percurrere labro 12.7.
calare populum 20.3.

calatis granis 20.3.
calbeæ armillæ 5.2.
calcare AEſchylum 4.19.
calcare purgamenta 26.7.
calcare verſum 4.19.
calceamentum Tuſcum 30.38.
calcei lutei 28.21.
calcei mullei alutacinati 19.24.
calcei Tuſci 26.29.
calceis Romani foris vetebãtur 24.17.
calces 17.17.28.9.
calces aduerſus ſtimulum 19.14.
calculi inciti 27.3.
calculi ordinarij 27.3.
calculi vagi 27.3.
calculum reducere 6.3.
calculus nobile ducit opus, quid 1.15.
Caletenſes 9.8.
Caleti 9.8.
calices placentini 21.15.
calices vatiniani 18.23.
caliendrum 7.20.23.28.
caliga ſpeculatoria 24.41.
caligæ militum 25.34.
caligatus 10.27.
caligatus miles 28.31.
Caliſium 9.8.
calix troginus 29.21.
calles 3.9.
callis 3.22.
calo 3.11.
calones 28.5.
calones ſerui 13.6.
Calphurnius Virgilium calũniatus eſt 29.25.
Calpurnius Lanarius 20.13.
calua 25.19.
calua nux 20.6.
caluaria 21.21.
calui mimi omnib. fruſtratui 17.21.
Caluiſius Sabinus 24.33.
caluus 18.20.
Caluus Demoſtheni ſimilior quàm Cicero 28.22.
Caluus & Brutus Ciceronẽ inſectati 28.22.
caluus Nero 12.8.
calumniam ferre 5.18.
calumniatorũ frons notata 8.22.
calta 19.22.
camare 19.31.
camela 10.20.
camelaria 2.13.
camelaſia 21.28.
camelaſium 21.28.
camella 25.7.
camellæ virgines 3.11.
Camilla 14.13.
Camilla Parthorum more pugnat 14.13.
Camillus 10.20.
Camillus, inuidioſus 24.31.
camœnæ 14.13.
campana ſupellex 23.6
campanus conſul 21.15.
campeſtre 27.22.
campi vaſti 11.19.
campus Mantuanus Cremonenſi coloniæ contributus 1.11.
campus Martius 28.10.
campus Semurius 21.24.
campter 29.19.
camuris & cameris 29.17.
canata 4.6.
cancellarius 11.25.
canem ferre 7.12.
canephoræ 2.14.
canephoræ virgines 20.34.
canere ſigna, claſſica, cornua. 21.28.
canere intus 14.4.28.46.
canes ad venandum 3.13.23.6. 29.24.
canes montiuagæ 19.15.
canes ſuburanæ 14.9.
canicula apud Plin. 24.33.
canibus nomina impoſita ſunt à nationibus & locis 18.1.
canina ſcæua 8.11.16.3.
caninus oculus 16.9.
canis 27.3.
canis damnoſus 5.6.
canis numerus vnitatis erat 5.6.
canis venaticus 10.15.
Cannenſis pugua 3.19.11.12.
canum vis 6.6.
Cantabria, aut Contabria potius 15.16.
cantare ocymum 30.8.
cantat & apponit apud Horat. 11.23.
cantator 24.16.
canterius 17.23.
canterij mites & placidi 18.15.
canterino ritu ſomniare 18.15.
cantharus 16.11.
cantu ſerpentes diſrumpi 28.9.
cantor apud Horat. 9.29.
cantus reſcripti 7.17.
capedo 20.20.
capere cenſus 18.15.
capere donato eſt decipere 6.14.
capere crines 16.17.19.13.
capillamentum 1.17.4.17.
capillare vnguentum 1.17.
capillata arbor 1.17.
capillum promittere 11.10.
capillus 1.17.
capiſtra 8.6.
capita vitium 25.20.
capital 22.30.
capitis ſtatus, libertas 11.20.
capiti atque ætati illorum 17.12.
capite ſiſtere 2.29.
capitolini ludi 5.28.
capitolini magiſtratus Tholoſæ 11.2.
capitolinorum collegium 5.28.
capitolium 11.2.
capitolium pompeianum 11.2.
capiuntur ſequi 8.8.
Cappadocum rex 22.8.30.7.
capra commixta 19.13.
capreoli 2.4.23.33.
caprificus ſepulchri 23.6.
caprimulgus 25.22.
caprinum prælium 24.46.
capſis preteritum vetus 8.3.
capſis pro ceperis 15.15.
captare beneuolentiam 25.15.
captare cœnam 25.15.
capto 25.15.
captus locus 30.29.
captus mente 8.10.
captum augurũ collegiũ 30.29.
caput allij 18.12.
caput cœnæ 7.17.
caput duplex in iecinore 5.18.
caput familiare 11.27.
caput fluuij 24.40.
caput fluuiorum 15.19.
caput hoſtile 11.27.
caput iecoris in Liuio quid 11.27.
caput mitigare ſandalio 29.28.
caput pro ſumma 6.11.
caput tundebant ad deorũ iram placandam 12.5.
caput purum 4.23.

carbaſus 24.40.
carbaſi ſuccus, venenum 24.40.
carbones elegiorum 7.15.
carbunculus 24.33.
cardineum 28.5.
carere 23.17.
carere temeto 17.21.
careum 8.9.
cari mei 18.14.
carinarij ſiue cetinarij 14.5.
carmadas 10.16.
carmen 29.25.
carmen Sapphicum ab Alcæo. 9.13.
carmen magiſtri 23.34.
carmen malum occentare 23.11.
carmentalis porta 6.10.
carmina componere 21.8.
carmina diuidere 19.3
carmina diuini pectoris voci ferantur 6.14.
carnales 29.21.
carœnaria & carenariæ 13.23.
carœnum & carenum 13.23.
carpentum iudiciale 18.19.
carpere ſetas 13.21.
carpineua 29.20
carrago 18.19.
carteon ſtadium 29.20.
cariſtia vnda 29.32.
caſabundus 23.17.
caſare 2.29.
caſeale 4.8.
caſeus manu preſſua 5.12.
caſeus paſtorum pulmentarium 22.2.
caſei Siculi 27.30.
Caſinum 23.16.
Caſſandra fatiloqua Teucris 9.3.
caſſes 30.39.
caſſes, arcyaa vocat Varr. 29.17.
Caſſianus martyr notis ſcribere docuit 14.24.
caſſus 29.34.
caſta ætaa 30.9.
caſtaneæ mollea 5.12.
caſtellum Audeliacũ patria Adr. Turnebi 9.8.
caſteria 29.21.
caſtigare ad vnguem 19.9.
caſtitas 30.36.
caſtitas auaritiæ oppoſita 25.12.
Caſtore dextro 29.35.
Caſtorea 15.21.19.29.
caſtrare vitea 25.20.
caſtratorum ſibilarium 12.7.
caſtratus 29.5.
caſtua 29.36.
catabolici 26.21.
catacecaumene 1.27.
cataclita 7.20.
catadromus 27.18.
catagrapha apud Plin. 25.29.
Catali populi 9.21.
catamidiare 30.8.
catampo 27.33.
catana 27.30.
cataplus 10.23.30.26.
catapiratea 13.25.
catapirateria 13.25
carapulta 15.1.15.6.
catapultæ deſcriptio apud Vitru. in qua nõnulla explicantur 2.4.
catapultæ inuentores Syri 29.18.
catapultarium pilum 15.1.
cataſta 43.8.9.
catax 28.5.
catenæ apud Lucret. 5.26.
catenæ ſingulariæ 23.24.
cateruarius 28.5.
cathedraria 8.9.
cathedralitij miniſtri 30.30.
cathenæ 20.17.
catillare 16.3.
catillatio 30.6.
catilli 30.6.
catillus 22.3.
catinenſia 7.20.
catinua 22.9.
catinus porri & lagani 9.19.
catlaſter 24.7.
catlitio 24.7.
Cato iura dabat vmbris 22.1.
Cato quadrimus 8.5.
catomum 1.28
catulaſter 24.7.
catulus 29.17.
catulus vel catellus ferreus 7.12.
Caucaſua 7.16.
caudam remulcere 21.21.
caudam trahere 9.6.
caue canem prouerb. 15.4.
caula 19.28.
caulis 19.28.
cauponari bellum & pugnam 23.16.
caupones 14.6.25.3.
caupones induſiarij 14.5.
caupones petagiarij 14.5.
cauſa cadere 23.34.
cauſæ coniectio 29.15.
cauſam conijcere 24.46.29.15.
cauſaria libertas 29.12.
cauſarij 29.12.
cauſarum diſtributio 25.23.
in cauo 15.20.
caua luna 24.21.
cauum ædium 10.17.
cauum, couum veteres dicebant 24.21.
cauum ſidus 24.11.
cauus 12.5.
cedere 5.23.
cedere foro 16.5.
cedet Iulius agris 10.7.
cedit miles 5.23.
ceditiæ tabernę 21.5.
cedrum vrere 4.14.
cedunt de cœlo 5.23.
celeuma 28.43.
celeuſmata 30.13.
cellæ ſuppoſitoriæ 11.25.
celſi equites 29.35.
celſi iudices 3.11.
celſi Rhamnea 3.11.
celocem Rhodij inuenerũt 29.18.
celſus à Græco κέλης 3.11.
Celtiberia cuniculoſa 21.27.
cenſio bubula 24.22.
cenſoria lex 3.1.27.1.
cenſorum notę motis Senatu adſcribebantur 27.32.
cenſus luſtralia 7.21.
centauromachia 27.27.
centaurus ferus 5.25.
centenarij 29.16.
centeſima apud Caton. 20.6.
centeſimæ propinquæ 30.3.
centum 26.5.
centum millia ſeſtertiûm 18.35.
centum miſſus circenſes 5.4.
centumpondiũ incertum & certum 7.24.
centum pro multis 5.4.
centurialis 30.31.
centuriatus milea 18.19.
centuriatus mullus 18.19.
centuriones primorum ordinũ 3.3.
cepe & allium olere 28.12.
cephalea 14.18.

Cephiſus 26.33.
cepphus 19.22.
cera 14.5.24.17.
cera legitima 6.9.
cera miniatula & miniata 4.5.
cera mollis 6.9.
ceratonia 17.12.
ceraunium 11.14.
cercuris 19.31.
cercuri inuentores Cyprij 29. 18.
cerea 17.24.
cerea lacerna 17.24.
cereales auræ 18.14.
cereales cœnæ 18.14.
cereale ſolum 30.5.
Cereri ſacra ante meſſem 18.14.
Cereris ſimulachrũ papauer manu gerebat 9.26.
Cereris ſimulachra mammoſa 27.35.
Ceres, dea hominũ educatrix 18.14.
Ceres gemina 27.35.
Ceres venerata 7.9.
cerinus color 14.5.
ceris infuſum 29.13.
cerites 28.36.
cernere vitam 26.32.
cernuare 17.23.28.9.
cernui 28.9.
cernuus 17.23.
cerolia 20.35.
ceroma 3.17.
ceromaticum collum 3.17.
cerritus 17.18.
certamen 16.3.22.32.
certamen quinquennale triplex Capitolino inſtitutum 17.9.
certi & incerti petitio 29.36.
Ceſena 8.5.
ceſpes 11.1.21.21.21.3.
ceſpes fortuitus 10.11.
ceſpes viuus 21.3.
ceſpititia ara 21.3.
ceſpititium tribunal 21.3.30.20.
ceſpititia tribunalia in caſtris 12.6.
ceſſitius tutor 7.21.
ceſtri 19.31.
ceſtroſphendone telum 30.32.
ceſtrota 13.24.
ceſtrum 30.32.
ceſtrus 19.31.
ceſtus 14.4.
ceſtus iuuenis 23.28.
cetarij 13.14.
Cethegus, Suadæ medulla 9.31.
cerua ſiluicultrix 21.29.
ceruam videre 19.14.
ceruę cornua poëtę Gręci & Latini tribuunt 29.25.
cerui 29.32.
cerula piſtrix, pro marina 8.17.
ceruleatus 8.15.
ceruus ſurgens in cornua 1.23.
Chalacantha 18.18.
chalare 24.25.
chalat. i. laxat 2.22.
chalatorij funes 24.25.
chalcidicum 18.34.
chalybes 20.9.
chamulci 27.24.
chamulcus 22.14.
chara, herbæ nomen 24.7.
charibœ & porce anguium nomina 17.4.
chari liberi 18.14.
chari mei 18.14.
charini 22.10.
charonium 5.22.
charta amphitheatrica 7.2.
charta auguſtea 7.2.
charta corneliana 7.2.
charta emporeutica ſiue emporica 7.2.
charta fanniana 7.2.
charta hieratica 7.2.
charta liuiana 7.2.
charta memphitica 7.2.
charta regia 7.2.25.22.
charta Saïtica 7.2.
charta Teneotica 7.2.
chaſma 11.12.
Cherſiphron Dianæ Epheſię tẽpli architectus 11.2.
Chinæa ſpecula 5.15.
chiridotæ 29.25.
Chiron Pelethronius 21.9.
Chium vinum 11.7.28.8.
Chium & Ammineum miſcere 22.22.
Chius pro inſula, & incola chius 8.17.
chlamis veri luminis 15.20.
chlænæ 27.30.
chloris 1.7.
Chœrilus non tanta dignus irriſione, quanta Horatius videri vult 19.9.
Chœrilus 26.25.
choreis celebranda relinquere 24.9.
choragium 26.25.
chorda ſumma & ima 19.30.
chordi agni 26.31.
chori cyclici 1.4.
chori quadrati 1.4.
chorobates 30.38.
chorocithariſtæ 20.16.
Chriſtus ſeruator noſter, Arnobio Soſpirator dicitur 13.14.
chromatiari 30.8.
chromaticum modulationis genus 19.30.
chryſalis 30.38.
Chryſalus 30.38.
chryſendeta 14.3.
chryſocolla 6.17.
chryſopus 28.36.
cibum è flamma petere 3.13.
cicadæ canoræ & ſtridulæ rore veſcuntur 2.7.
cicadæ per æſtatem vehementius canunt 12.7.
cicadæ quando canunt 30.14.
ciceris fricti emptores 9.19.
Cicero arguitur ab Higino 28.30.
Ciceronem vt Aſianum inſectantur nonnulli oratores 28.21.
Cicer. partitiones 5.17.
cici 16.9.
cicinum oleum apud Aegyptios 16.9.
ciconia 8.18.
cicuta apud Virg. 21.8.
cicutæ apud Horat. 21.8.
cicuta in medicamentis lethalib. non ſalutarib. numeratur. 21.8.
cicutarum ordo 12.7.
cilibantum 22.9.
Cilices intonſi 16.4.
Cilicia Thachea 24.36.
cilix 28.5.
ciliba 21.9.
cimex pantilius 15.19.
cinara 7.20.15.13.
cittara, cynaria à Plinio 14.17.

cinædicus 4.21.
cinædologi 29.19.
Cincinnatũ orantem viator inuenit 30.18.
Cinčticulus 2.30.
cinctus & diſcinctus 2.30.
cinctus & ſemicinctium 7.22.
cinctus & cinctulus 9.31.
cinctus gabinus 22.20.
cincti Cethegi 9.31.
cincti luperci 19.16.22.11.
cinctutus 19.9.
cinis lixiuus 17.16.
cineres nouendiales 24.27.
cinnus 12.8.
cippos colligere 28.8.
Circe 21.22.
Circe vitrea 8.15.19.3.
circenſe tomentum 9.24.
circulus lacteus 13.2.
circuncæſura 13.20.
circum ferre 9.10.
circumferre aqua 13.21.
circumferre vnda 9.10.
circumferri 4.15.
circum pedes ſeruus 3.23.
circunſcripti 20.25.
circunveſtire 15.4.
circus fallax 5.23.
Ciris 28.25.
cirratę puellæ 28.26.
cirrati 26.21.
cirri 28.26.
cirri Germanorum 28.26.
cis 19.13.
cis paucas tempeſtates 4.15.19.13.
ciſpellere 4.15.19.13.
ciſta ſacrorum 16.4.
ciſtas diſijcere 13.13.
ciſtiger 3.21.
ciſtigeri 16.4.
ciſton 3.19.
ciſtophori nummi 16.4.
ciſtophorus 3.5.
ciſtophorus Pompeianus 3.21.
ciſtos 3.19.
citare pæana 1.12.
citæ quadrigæ 6.24.
citare minuritionem 1.12.
citis quadrigis perſequi 6.24.
cito 14.22.
citreæ menſæ 4.16.
citrus 18.4.
ciuilis 5.11.
ciuis attica 19.14.
ciuis patritius 24.5.
ciuis repertitius 16.7.
clanculum 20.26.
clangor vincibilis 21.1.
clarare 8.17.
clarigare 21.1.
clarigatio 21.1.
claſſia 27.27.
claſſes 26.22.
claſſica 26.22.
claſſicines 21.28.
claua 13.6.26.2.
clauarium 4.7.
clauati calices 27.31.
clauator 13.6.15.7.
clauator & calo 3.11.
Claud. Cæſ. & M. Tullium Romanos non eſſe 26.4.
clauigeri ſerui 13.6.
clauularis curſus 26.34.
clauus 29.27.
clauus anguſtus erat ordinis equeſtris 12.6.
clauus trabalis 9.14.
clazomene apud Auſon. 22.22.
clazomenij 22.22.
cleanthas in accuſat. 15.17.
clepſe dolo 2.8.
clerumene & clerumenœ 7.12.
clibanarij 26.34.28.5.
clibanites vt teſtaceus panis 14.5.
clientes, nobilium vaſſalli 21.15.
climacis 2.5.27.18.
climaculum 19.31.
climatiria 28.5.
clinopodes 18.3.
Clitumnus 29.26.
Cloacina dea 7.20.
Clodia Cæcilio Metello nupſit 16.1.
cluacina 23.22.
cluacina Venus 27.27.
cluere 23.22.27.27.
clunaculum 19.31.
cluſinum pecus 10.25.
clypeare brachium toga 27.12.
clypei nubigeri 20.1.
clypeus 11.27.
clypeus poliuchi Mineruæ 24.41.
clypeus Argolicus 24.10.
clyſter 3.5.
clyſterium 3.5.
coagulum 29.17.
cochlea Vitruuij 22.27.
cochlear mundi 17.21.
coci eſt domini ſeruire palato 9.24.
coclea & teſtudo 5.19.
coclites 23.26.
coco ars non ſufficit 9.24.
coctio 13.14.
cocus nundinalis 10.15.
cocum ſcindere 28.31.
coctus 15.7.
codeta 24.14.
codeta maior & minor 24.14.
codex 23.21.
cœleſtis orcus 13.2.
cœleſtis dea 22.25.
cœli lorica 26.13.
cœli palatum 6.20.
cœli porta 18.27.
cœli ſumma 28.18.
cœlum 20.29.
cœlum bipatens 18.27.
cœlum clauſum 18.27.
cœlum cruentum 22.19.
cœlum interdum aperitur 18.27.
cœlum noctu clauditur 18.27.
cœlum ſtellis aptum 29.6.
cœlum tenerum 24.24.
coëmptionales ſenes 1.28.
cœna 1.24.17.10.18.4.
cœna aduentitia 2.30.
cœna auium 1.24.19.28.
cœnæ caput 2.17.
cœnæ cereales 18.14.
cœna dabatur in ſportula 20.8.
cœnæ deûm 13.17.17.17.
cœna dubia 28.4.
cœna funeris & cœna è rogo 3.13.
cœnam captare 25.15.
cœna piſcium 1.24.
cœna pomorum 1.24.
cœna popularis 26.16.
cœna recta 18.11.
cœna terreſtris 1.18.
cœna Timonea 24.33.
cœna viatica 2.30.
cœnacula 13.11.
cœnacularius 4.15.18.26.
cœnare ſine vncto 10.19.
cœnare tabulas omaſi 6.25.
cœnatoria 19.7.

cœperet 20.33.
cœpio 20.33.
cœruleus imber 14.4.
cœtus primus 20.25.
cogemus in hanc concedere turbam 2.2.
cognata 5.21.
cognitor 29.36.
cognomine ſalutare aliquē 2.19.
cognitor ſimultatum alienarum Trib. plebis 30.25.
cognituræ 5.1.
cognoſcere matrem riſu 16.13.
cohibere brachium toga 7.3.
cohiuum & coniuum 20.29.
cohors 21.1.
cohum 20.29.
coïre 19.13.
cola 23.27.
colaphum ducere 28.31.
colare retibus amnes 23.27.
colatorij funes 24.25.
coleata cuſpis 6.9.
coleatus equus 17.21.
collare 29.17.
collecta 3.6.
collegium magnum 11.9.
collegium Mercurialium 5.28.
colliciæ 10.17.
colligere arma 19.29.
colligere cippos 28.8.
colligere haſtam 2.25
collocare in ſoporem 4.15.
collocare nuptam 3.13.
collocare iudicem 3.11.
collum torquere, & obtorquere 28.34.
collo obtorto rapere 26.2.
colluuium 28.5.
collyræ 4.1.
collyricum ius 4.1.
colo vitam miſerè tolerare 16.4.
colonia noua 29.13.
coloniæ 1.11.
coloniæ Italicæ 1.11.
coloniæ Latinæ 1.11.
colonia cœnſis 9.15.
colonia placentia 1.11.
coloniarum deducendarum lex 1.11.
color muſtellinus 12.10.
color rutilus 9.22.
color myrteus in equis 19.7.
colores in cantib. à muſicis pronuntur 19.30.
color pœniceus 5.25.
color viridis 18.5.
coloriæ 18.19.
coloſſea Minerua 24.41.
coloſſus radiatus & ſidereus 17.2.
coloſſus Soli dicatus 17.2.
columba veneri grata 15.22.
columbæ pro palumbis 6.8.
columbar 10.15.26 2.
columbus 24.8.
columbus Dioneus 2.10.
columen 29.20.
columna Menia apud Cic. 20.3.
columna regia 20.3.
columnæ Græcæ 10.24.
columnæ Herculis 24.46.
columnæ Protei 5.8.
columina 21.29.
columinarij 12.17.
comacinæ pernæ 4.6.
coma 1.17.
coma ſupercilio breuior 15.17.
comam ſcindere 19.5.
comas habitare 19.27.
comæ velatæ 4.22.
comburere diem 18.14.
comedere bona 26.10.
comedi bona dicuntur 27.19.
commendare ſe in clientelam & fidem 12.10.24.32.
comere 22.23.
comes 24.16.
comes exterior & interior 14.24.
comes rei priuatæ 15.16.
comes ſacrarum largitionum 15.16.
comes ſtabuli 28.2.
comeſſator coniurationis 9.1.
comicus Athenienſis 9.25.
comici poëtæ innocentes 14.6.
comitare verbum 21.28.
comitia centuriata 13.14.
comitia communia 13.14.
comitia decuriata 13.14.
comitia curiata 13.14.
comitia militaria 13.14.
comitia tributa 28.33.
comitia vrbana 13.14.
comitia non haberi Ioue tonāte & fulgente 5.18.
comitiales homines 27.27.
commentari ora 2.28.
commiſſa ſtipulatio 28.36.
comiſſiones gladiatorum 21.19.
comitiale tribunal 30.20.
committere animos 21.29.
committere piaculum 28.46.
commoda 5.5.
cōmodus & certus vētus 28.28.
comœdiæ ſtatariæ 1.10.
comœdia virę exemplum 18.25.
commouere funus 28.13.
commouere labra 1.15.
commouere ſacra 28.13.
commoſis 23.13.
comperendinata res 13.29.
comportatæ res 26.27.
commulcare 28.5.
communes dij 23.14.
commune ſepuchrum 5.16.
communia iura migrare 5.20.
communis amicus 23.27.18.15.
communis Mercurius 29.17.
compactilis corona 18.29.
compedes 20.27.
compellare pro accuſare 16.21.
compellere ad rudem 16.18.
comperendinatio 1.3.
comperendinationis dies 13.26.
compilare 3.10.
compita 7.26.
compitalia 21.3.21.15.
compitalitij ludi 21.3.
compluuium 10.17.22.21.
componere 18.27.
componere togam 9.6.
componet veſper 10.11.
componi 10.11.
comportare 26.27.
comprecationes deorum 19.21.
comprimere fullonem 16.6.
compunctis notis Threicijs 3.16.
conca 28.5.
concædes & obſcędes 9.21.
concaua cœli 22.25.
concertatio & captatio verborū apud Cicer. 4.2.
conceptio 22.19.
conceptis verbis iurare 3.10.
concha 17.16.28.44.
concha cærulea 22.25.
concha ſalis 19.4.
concha ſalis puri 29.17.
cōchæ maiores & minores 7.24.
conchæ plagufiæ 17.22.
conchæ veneriæ 17.22.
conchylia lęuis teſtæ ſunt 27.21.

conchylia lubrica 1.14.
conchyliata & purpurea 9.5.
conchyliatá purpura 9.5.
conchyliata veſtis 9.5.
conciliabulum 1.11.
conciliaror 11.25.
concilium aduorare 21.11.
concilium dimittere 21.11.
conciliũ duodecim deorũ 25.12.
concinnitas 24.13.
concipere 3.10.
concordiæ in templo niduserat ciconiarum 4.2.
concrepare digitis 29.10.
concubium 29.28.
condere animã ſepulchro 4.22.
condepſere 29.17.
condico 28.5.
condimenta fere pinguia 10.19.
condimentaria cœna 14.7.
condit cocus 2.29.
condita pyxide Lide apud Iuuen. 15.17.
conditiua olea 25.19.
conditor templi Iouis Ammonis Hiarbas 24.26.
conditores 18.3.
conditum 24.4.
condoctus 15.7.
confectum ſidus 3.10.18.24.
conferre domicilium 29.2.
confibulæ 8.6.
conficere profeſſionem 2 .5.
conficere rationem ad denarium 8.14.
confirmario inſignita in inte i-gentia 22.5.
congerere 5.19.
coniectio 17.15.
coniectio cauſæ 29.20.
coniectamenta 29.36.
conijcere 29.36.
conijcere cauſam 29.20.
conijcere de ratiuncula 29.20.
conides 18.18.
conugio diſtracto domus dilabitur 26.5.
coniugiale ab Ouid. dictũ 13.22.
coniurati 11.18.
connubium ſtabile 12.12.
conregione 22.25.
conſequi 15.11.
conſerere arma lumine 24.40.
conſidere luctu 23.14.
conſido 8.17.
conſignatio 2.27.
conſi iuni 13.13.
conſiſtere 6.11.
conſiſtere vitam 2.12.
conſitus ſenectute apud Plaut. 24.40.
conſopit conſidere 26.13.
conſpergere 30.6.
conſperſa farina 30.6.
conſperſio 30.6.
conſtat ratio 3.3.
conſtitio 29.19.
conſueſco 29.19.
conſul λογοθεάρητες 9.4.
conſul pomeridianus 18.13.
conſulare vinum 25.24.
conſulatus ordinarius 5.10.
conſule, vel numera 28.27.
conſulere & reſpondere licebit? 7.10.
conſules deſignati primi omnium ſententiã rogabantur 3.4.
conſuliarorię hoſtiæ 14.4.
conſummare 30.33.
conſummati 30.33.
conſummatio 30.33.
contagio 5.22.
contarij 15.21.
conterobromia Libya 27.27.
contingere melle 15.17.
contineri ſpiritum 4.10.
contorquere 5.19.
contorta toga 27.12.
contortum 27.6.
contra 30.29.
contracta porca 17.20.
contrarium æs & graue 30.29.
contumeliam facere 17.19.
cuntundere herbas olentes 12.7.
conturbare 4.15 21.23.
conturbare rationes 4.15.
conturbatio & ὀφθαλμία 26.
conturbator aper 4.15.
conturbatus oculus 26.
conuenire in manum 23.8.
conuenire in matrimonium 23.8.
conuenit vt veſpis 4.2.
conuentum 16.5.
conuerſiones & reuerſiones lyricorum 21.6.
conuertitur fugam in ſe 4.15.
conuexa ſidera 5.5.
conuexus 16.13.26.28.
conuexum cœli 30.27.
conuiciorum plauſtrum 28.11.
couiuia tribulis 7.11.28 33.
conuiuari rectè 18.11.
conuiuia agitare de die turpe 6.16.
conuiuium intempeſtiuum 6.16.
conuiuium + conſtare 6.16.
conuiuiũ tempeſtiuum 6.16.
copæ 24.6.
copia preſſi lactis 5.12.
copo 12.3.
coprei 22.32.
copron 29.20.
copta 10.16.
coquere cœnam in puteo 6.24.
cor 13.11. 8.
cor lienoſum 7.22.7.15.
cor facit hiſtrioniam 19.22.
cor tibi ritè ſalit apud Perſ. 23.23.
coragium 26.10.
coras 22.3.
corbita cibi 16.3.
corbita nauis 1.16.
corculus 13.11.
corculus Scipio dictus 30.18.
cordatus 13.11.
coriendrus 20.27.
cornices crocitantes ſuo cantu pluuiam vocant 27.11.
Cornices pluuiam vocant 20.23.
cornicis cantus fauſtus 9.29.
cornicis cantus malum erat augurıũ aliquid incipienti 9.29.
cornificius 27.26.
cornicularius 5.10.
cornix 5.27.25.13.
cornix & parra apud Plaut. ſecũda ſunt auſpicia 9.29.
cornu, corniculum 5.10.
cornu ſomni 9.26.21.4.
cornua omnium 23.5.
cornua fluuiorum 24.40.
cornua librorum 2 10.
cornus pro cornu 29.20.
cornuti 29.2.
corollarium 18.29.
corona imponebatur puppi 19.2.
corona lemniſcara 18.3.
coronæ ludiæ 18.29.
coronæ pennigeræ 9.8.
corona malaca 20.36.

corona nuptialis duplex 29.4.
corona pactilis 18.29.
corona plectilis 2.30.18.29.
corona populea 11.26.
coronā malacam ſumere 20.36.
corona ſutilis 18.29.
coronare vina 21.13.
corona virginalis ſimplex 29.4.
coronarium 27.5.
coronati ſcribebant carmina 19.3.
corporatus 28.14.
corpore exanclato 2.8.
corripere gradum 9.27.
corruere 4.23.16.1.22.14.
corruptus 3.15.
cortex 3.20.
corrina 6.20.23.17.
coruorum auſpicia infauſta à læua 6.26.
coruus à læua cantat 6.26.
coruſcare 23.14.
corybantia 13.24.
corybantum ſacris morbo multos liberari 13.24.
coryccrum 10.10.
coryci ludus 27.33.
corymbion 1.17.4.19.
coſellæ 29.20.
comiſcus 25.24.
coſmotoryne 17.21.
coſſa pro coxa 29.19.
coſſigerare 29.19.
coſſim pro coxim 29.19.
coſſutianæ tabernæ 8.5.21.5.
coſta 12.5.26.23.
coſtæ 17.12.
cothurnis rubri coloris mulieres olim delectabantur 28.15.
cothurnus 9.30.
cottana 25.28.
cottæ auruncalei 15.22.
Coum 23.1.
cras credo, hodie nihil 3.20.
craſſi dies 20.1.
Craſſienus 3.8.
Craſſus & Anton. oratores nobiliſs. 18.22.
cratera 21.13.
crateras tres in cœna olim Græci ſtatuebant 21.13.
crateres 21.13.27.20.
crater 21.13.
crates ficariæ 6.23.
credere muſtellæ 9.21.
creta quæ in circo dicitur, calx olim dicebatur 1.12.
creta veſtiuũ ſordes eluuntur 24.23.
cretæus 7.26.
cretaræ crepidæ 7.20.
Cretæ Apollinis cultores 24.26.
Cretæi campi 29.32.
Cretenſes Delum mittebãt dona ad Apollinis aduentum 24.26.
cretinæ mentes 26.10.
cretifodinæ 30.35.
Cretes Apollinis cultores 29.32.
crepi, Luperci 27.19.
crepido 28.5.
crepitacula puerorum ſiſtra dici poſſe 26.33.
crepitans concordia nido Iuuen. 8.18.
crepuêre fores 11.12.29.25.
crepuit foris 4.15.
creſcunt cornua ſomni 26.4.
crex auis nomen Ariſtot. 20.37.
crinem ſacrum paſcere 7.14.
crinem ſecare 19.17.
criniti 26.21.
criobolium 27.21.
criſpare 23.14.
crobylus 4.19.
croci preſſura 17.2.
croci ſpicæ 8.2.
croco picta veſtis 22.15.
crocotula 25.29.29.15.
crocotum 22.15.
crocyphantia 18.23.
crotalyſtria 8.18.
cruda ſenectus 22.18.
cruentare 22.19.
cruor veterib. inuiſus 28.46.
cruſtarius 13.14.
cruſtæ 8.10.
cruſtularius 13.14.
Cuba, Potica 18.34.
cubicularij gladiatores 25.17.
cubital 7.10.
cubito exponere 16.3.
cucullum vocare 2.1.
cudones 1.13.
culcitæ 7.22.21.23.
culleare labrum 23.9.
culex 16.3.
culices pati rotundos 24.8.
culigna κύλιξ 7.19.
culina vitæ modulus eſt ganeonibus 28.13.
culleus 28.5.
culpa potare magiſtra 7.9.
culter venatorius 9.23.
cultros ſupponere 13.21.15.12.
cululli 9.13.
Cumæ 17.5.
Cumana patella 17.5.
Cumani calices 17.5.
cumera 5.13.
cumera frumenti 5.13.
cumerum 23.16.
cum patella ſaltare 20.27.
cum primis 30.19.
cumulatus 20.21.
cunabula 9.10.
cunæ 9.10.
cunei ferrei 9.21.
cunctari 30.10.
cuniculoſa Celtiberia 21.27.
Cunina dea faſcinum depellebat 9.28.
Cunina & Rumina 15.4.
cunnus albus 11.6.
cupa 25.5.
Cupido ferire ſolet hominis iecur 19.29.
cuppa 7.9.
cupreſſum ſimulare 9.31.
cur acris tibia 11.28.
curæ atræ 4.14.
curare cutem 26.27.
curare cuticulam 26.27.
curare pelliculam 24.28.26.27.
curator viæ Appiæ 26.4.
curiæ 13.14.
curiæ magiſter 24.23.
curialis 30.31.
Curiana Phocis 17.3.30.12.
curione non egere 25.8.
per curionem dici iubere 25.8.
curioſus 2.13.
curitis Iuno 19.11.
curium obducere 24.34.
curraces laquei 26.19.
curriculo volare 16.22.
currus aurei 2.16.
currus bellicus 2.16.
currus circenſis 2.16.
currus ſecundus 12.12.
currus triumphalis 2.16.
currus triumphalis forma 2.16.

curſores 24.16.
curſus fiſcalis 29.12.
curulis victoria 12.13.
cuſiones 23.15.
cuſtodia 5.8.
cuſtodiæ 29.1.
cuſtodiæ à magiſtratu audiuntur 5.8.
cuſtodẽ iuuentus habebat 26.22.
cuſtodes in comitijs 21.15.
cuſtos 7.8.
cuſtos ad limina 29.24.
cutis 26.27.
cutis tranſtiberina 24.43.
cuuj pro cui 19.12.
cybæa nauis 22.12.25.5.28.23.
Cybelæ ſacerdotes 24.17.
cyceon 12.8.
Cyclades 19.2.
cyclici & cyclij verſus 19.9.
cyclicus ſcriptor 19.9.
Cyclopas nõ inſulanos fuiſſe 24.10.
Cyclopas nõ Siciliæ ſed continẽtis habitatores fuiſſe 24.10.
Cyclopes 21.9.29.32.
Cyclopes turres inuenerũt 28.46.
Cyclopib. ſedes à poëtis eſt attributa in Sicilia 24.10.
Cyclopum artes 28.46.
Cydali & Cydari 19.31.
cygnus Dircæus 10.22.
cygnus fœliciſſimum nautis augurium 10.21.
cygnus in Apollinis tutela 10.22.
cyliceum 22.9.
cymatium 28.20.
cymba Charontis fictilis 28.45.
cymbalum 26.33.
cymbalum iuuentutis 2.7.
cynara 14.17.
cynica cœna 1.15.
cynici plerumque veſcebantur ouis è purgamento 26.7.
cynicorũ philoſophorũ victus 1.15.
Cypria trabs. 8.15.
Cyprus materia ad ædificandum abundat 28.10.
Cyprus nemoroſa 28.10.
Cyri ſella 6.25.
cyneæ taxi 22.24.
cyrrheſtes 25.12.
Cyrrus oppidum Syriæ 25.12.
cyſſites 28.36.
cyſthus & hypocyſthus 10.10.

D.

D. in l. mutatur 3.4.
dacnades miculæ 28.19.
dactyliotheca 8.4.
Dædalus Cumani templi conditor 19.17.
da lunæ nouæ 24.25.
dama 20.1.
dama apud Horat. 6.4.
damiurgi 14.11.
damnatis imagines adimebantur 21.11.
daps 28.7.19.31.
dapes libare 6.9.
daphnitis 17.16.
daphnon 26.6.
da puer auguris apud Horat. 16.11.
dardaniæ artes 9.17.
dardanarij 9.17.21.4.
Dardanus 9.17.
dare 6.3.
dare calculum 6.3.
dare crepitum 8.5.
dare dicuntur mulieres impudicæ 7.4.
dare famã 3.3.
dare fragorem 8.5.
dare habenas 22.12.
dare in anteceſſum 12.9.
dare in manum 4.11.
dare in ſolutum 12.9.
dare ludum 24.11.
dare miſſionem 3.3.
dare nequam 15.6.
dare partes 10.23.
date ſe alicui 10.23.
dare ſe regib. 10.23.
dare ſignũ æquanimitatis 15.18.
dare ſonitum 8.5.
dare ſtaticulos 18.4.
dare ſuram 7.4.
dare veniam 27.12.
dare verberationem 8.5.
datatim ludere 7.4.
datores in pilæ luſu 7.4.
datorum ludus 6.3.
Daui & Getæ ſeruorum nomina 19.14.
Daui Latinè. Dai Atticè 19.14.
dea natalis 29.32.
deacinata dolia 25.20.
deartuatum 29.19.
debere cœleſtib. 5.7.
decalanticare 19.22.
decem menſes 4.15.
decemprimi 8.22.
decemviri & decuriones 18.26.
deceris 22.31.
decernere 26.32.
decepta non capiatur 6.14.
decidere tragulam 9.12.
decies 18.30.
decies centena 18.30.
decies ſeſtertiûm 28.35.
decimæ 18.5.
decima parca 18.34.
decimo die imponuntur nomina viris 28.19.
decipere 6.14.
decipi 10.21.
declauare 23.20.
decliuatio 24.19.
de cœlo nihil in terram præter calorem & lumen cadere 22.4.
de cœlo tacti non cremabantur ſed ſepeliebantur 16.22.
decoctor 18.26.
decoctor Formianus apud Catull. 21.27.
decollare 29.12.
decoquere aliquem alea 10.1.
decrepitus 18.26.
decuma 1.5.
decumæ imperatorum 10.23.
decumanum triticum 12.16.
decumanum oleum 12.13.
decumana porta 30.24.
decumanus ager 1.6.
decumis collectũ vinum 12.16.
decumus ordo 30.32.
de cupa vinum 1.1.
decuriæ equitum tres 29.16.
decuriæ Rom. equitum ſex. 9.11.
decurrere 5.8.
decurſio circum rogum & ſepulchrum 5.8.
decurſiones militum 5.8.
decurſus honorum & ætatis flexus 12.13.
de dolio vinum 1.1.
deducere naues 14.16.
deducta tertia 3.22.

defectio relicta periculo.i.λῦμα 19.30.
defendere 30.24.
defendere iniuriam 30.24.
defenſores 24.16.
deferre ſitellam 13.13.
defigere 18.26.
defixiones 18.26.
deformitas,periurij comes 26.13.
defraudare genium 14.2.
defraudare lucernas 4.9.
defrudare ſegetem 14.2.
defricare vrbem ſale 15.19.
defrugare ſegetē apud Plin.14.2.
defringere ſurculum 21.14.
defundere 10.29.19.10.
defundere vinum 1.1.18.34.
defuſum vinum 28.34.
deglabrare 23.10.
deglupta 10.14.
deglupta menes 28.21.
deijcere cubito 16.3.
deijcere è ſaxo 4.9.
deijcere libellos 12.9.
de lapide emptus Tribun⁹ 10.3.
de lapide noxius emptus 10.5.
delectari tumulis proſpectúque 13.5.
delectum habebant Tribuni militum 30.32.
delegare debitorem 12.9.
delegare deos 2.9.
deliaci molles 19.7.
deliacus 19.17.
delibamenta 19.10.
delibata numina 2.12.
delibare florem 26.31.
delibitari 6.1.
delibratum 29.19.
delicata & delicatus 22.16.
delicati 22.16.
deliciæ 10.17.
delicula armenta 28.47.
delinimenta 17.21.25.17.30.24.
delinitus 17.21.
de loco ſuperiore 6.11.
delphica 18.26.27.15.
delphica menſa 9.19.
delphica oracula 30.1.
delphini ærei 2.22.
deludere 22.5.
Delus materna 19.29.
demarchus 29.12.
de meliore nota 1.1.
Demetrius quis 10.23.
de Minerua canturi caput olida comebant ornabantque 19.5.
demiſſa veſtis 11.23.
demiſſæ tunicæ 11.23.
demiſſis manibus 28.41.
demiſſis pedibus 28.41.
demiſſus 19.4.
demittere aures 21.22.
demittere nummum in loculos 26.25.
demittere pedes 28.41.
demiurgos fabula 28.19.
Demoſthenes decies Thucydidem manu ſua ſcripſit 28.22.
demulcere aures 21.22.
denarius 3.21.24.17.
denarius argenteus 8.14.
denarius Romanus 9.5.
ad denarium ratio 8.14.
denaſci 20.37.
dendrophori 29.16.
denſa pro denſè 11.17.
dens clauis 16.4.
dentire dentes 7.6.
dentes reſtringere 16.2.
dentire 7.6.
denunciare in iudicium 29.36.
deorum & hominum lingua diuerſa 11.8.
deorum marinorū domicilium in imis maris penetrib. & ſpeluncis conſtitutum 18.32.
deorum procurator 11.11.
deorum proprium 23.14.
deos corporis habitu maiores quàm homines 30.39.
deos ſalutare 25.1.
deos ſuauiſsimum ſpirare odorem 30.39.
de pagis omnib colligere 4.8.
depalationes dierum 6.13.
de paxillo ſuſpendere 15.4.
depenſa lana 30.9.
depeſta 21.30.
de plano ſtatuere 27.21.
depletum eſſe 30.21.
depoſitiones agrotum 19.19.
deponere oculos 18.27.
deponere vino 24.25.
deportatio 20.16.
deportatio in inſulam 20.16.
deprecatio deorum in iureiurando 29.36.
de præpoſitio 30.22.
de puerorum collo ad repellendam inuidiam amuleta ſuſpēdebantur 9.28.
depulſa 23.11.
depulſoria 23.11.
deputati 24.16.
depſere 21.17.
depſi dicitur mulier,quæ ſubigitur 21.17.
deripere 29.30.
Dertoſa 5.2.24.41.
deſtobinata cruta 29.28.
deſecare 29.24.
deſerere vadem 27.32.
deſertæ terræ 17.6.
deſiderare 22.29.
deſideratiua quædā verba potius dici quàm frequentatiua 25.15.
deſiderij poculum 26.7.
deſiderium 26.7.
deſignati Coſſ. primi omniū in ſenatu ſententiam rogabantur 3.4.
de Sileno quiddam 13.22.
deſilire in aquā aperto ore 21.19.
deſpectus tyro 23.3.
deſquamare 29.22.
deſtituere 14.21.
deſtimari 20.21.
deſtinatus 20.21.
deſtinatus augur 17.20.
deſtinatum 14.21.
deſtituere 4.11.
deſultor 18.26.
deſuper venire 12.5.
deſurgere 17.17.
deſtringere 26.12.
detergere faſtidium 18.12.
deterior natura 4.17.
deterior ſexus 22.22.
deterior ætas 22.22.
detexere 8.17.
detexere pallio 30.34.
detonſa iuuentus 29.23.
detrahere nares 14.16.
deuexus 26.28.
deuium ſcortum 13.19.
deus meus 19.14.
deus meus pro genio meo 30.20.
deus natalis 16.19.29.32.
deus naturæ 2.15.16.19.
deus Pilumnus 23.14.
deûm virtute 1.19.18.7.

deus Stoicus 26.4.
dextra & læua in mundo 18.35.
dextra & ſiniſtra vim præpoſitionis habent 27.28.
dextra & ſiniſtra cum accuſat. caſu coniuncta 22.27.
dextra iuba 8.1.
dextra numina 29.35.
dextram porrigere 22.8.
dextra ſiniſtráque tibia 28.34.
dextratio 14.24.18.35.
dextro Hercule 29.35.
dextro Ioue 29.35.
diabatra 23.17.
dia dearum 17.7.
diæta 9.17.
diætarij 9.17.
dialectici 15.11.
dialucenſis purpura 9.5.
Diana Aricina 11.4.
Diana exercet choros in ripis Eurotæ 6.2.
Diana ſuis ferijs à venatione canes habet immunes 7.26.
Diana inferna 22.11.
Diana interficit 11.8.
Diana Ionica 4.21.
Diana lymnæa 30.27.
Diana, Lucina, Artemis 14.8.
Diana menſes luſtrat 17.5.
Diana mulieres interficere credebatur quę morbo perirēt 17.5.
Diana puerperiorum & venationum præſes 6.2.
Diana, quæ & Triuia 13.12.
Diana quando non ſaltauit? 6.2.
Diana venationum dea 7.26.
Diana venatrix 28.16.
Diana vnde nomē adepta 20.37.
Diana triformis 27.5.
Dianę aprorum capita, & ceruorum cornua conſecrabantur 4.22.
Dianæ feriæ Idib. Auguſt. 7.26.
Dianæ initiabantur puellæ more Ath. 14.8.
Dianæ lucus & lacus 30.27.
Dianium 16.20.23.28.
Dianium Dianæ templum 2.3.
diapaſmata 9.27.
diapente 19.30.
diateſſaron 19.30.
diatetri calices 27.31.
dicam ſcribere 19.14.28.4.
dicenda tacenda loqui 5.13.
dicere modeſtè 30.13.
dicere vindicias ſecundū libertatem 30.35.
dicis cauſa 11.20.18.26.20.16.
dictio 30.1.
diebus tertijs 13.26.
diem lacerare 9.21.
diem triumphi præferre 30.25.
diem ſumere 20.31.
dies connexi funerib. 21.15.
dies cōponitur vt mortuus 18.14.
dies curiæ 12.13.
dies craſſi 21.1.
dies feſtus hominis 3.11.
dies luſtricus 7.21.30.23.
dies magni 2.24.
dies mortuus 18.27.
dies mori dicitur 18.14.
dies non vtiles 25.18.
Dieſpiter 18.13.18.26.25.1.
dies poſtridiani 26.17.
dies poſtridiani malè ominoſi 24.15.
dies ſanguinis 30.21.
dies 30. legitimi & iuſti dabātur æris confeſſi iudicatis 18.22.
die vendere 7.5.
dies vtiles 25.18.
diffingere 9.14.
diffuſum vinum 1.1.
digamma tuum videram quid 1.21.
digitabulum 18.26.
digiti craſſi 11.13.
digiti primiores 11.13.25.20.
digitis concrepare 20.13.
digito attingere 7.16.
digitorum crepitus 20.13.
digitorū percuſſio 20.13.29.30.
digitum exercere 20.1.
digitus aurora 27.29.
digitus dies 27.29.
digitus tranſuerſus 6.25.
digna ſacris Hecates 1.15.
dignitas 6.15.
dignus 17.19.
dij aligeri 27.5.
dij auertentes 17.10.18.4.
dij depellentes 17.10.18.4.20.1.
dij facillimè viuentes 20.33.
dij genitales 9.26.20.24.
dij immortales & æterni 30.12.
dij indigetes 19.29.
dij inferi 16.4.
dij inflantes corpora 20.1.
dij litorales 25.21.
dij marini in imo maris habitare crediti ſunt 18.32.
dij magici 16.4.
dij magni 15.21.
dij meliora 21.20.
dij meliora ferant 21.20.
dij miniani 29.28.
dij nixij 7.8.
dij noſtri 9.30.
dijouis 18.26.
dij patellarij 6.7.
dij patrij 6.11.17.4.
dij patrij, indigetes apud Maron. 19.29.
dij pellucidi & perflabiles 5.18.
dij penates 25.5.
dij phecaſiani 10.27.
dij prodigiales 7.15.
dilores 9.11.
diludia 22.5.
dimachæ 19.31.
dimicare in iiſd. lineis 12.10.
dimidiatim appetere 7.6.
diminutiua quædam diſcrepare à ſua origine 11.3.
diocmitæ 25.18.
diobolares auditores 8.19.
diota 11.28.
dionyſia 29.39.
Dionyſius ſiculę aulæ incubator apud Macrob. 24.24.
di, pro de frequenter poſitū 13.18.
diphyis 28.36.
dipylus apud Liuium 27.7.
diræ 5.20.25.17.
directarij 9.17.
directarius 18.26.
diribere 21.15.
diribitores 21.15.
diribitorium 28.6.
diſcere 30.12.
diſci corymbiatici 15.20.
diſcinctus 2.30.11.23.15.23.
diſcinctus Cæſar 16.4.
diſciplina boni coloni 28.47.
diſciplinabile 15.13.
diſciplinabilis ſcientia 15.13.
diſcipula crucis 24.31.

diſcludere 24.30.
dis pater 18.4.
diſcubitorij lecti 24.4.
diſcus 7.9.
diſcuſſio 18.26.
diſcuſſor 18.26.
diſexapothus, Menandri comœd. 9.24.
diſcrimen puri capitis 4.23.
diſortiones 3.11.
diſturbare pontes 13.13.
dithyrambici 1.4.
dithyrambici poëtæ 19.9.
dithyrābicorū chori cyclici 1.4.
diua Furina 6.5.
ditis ſpiracula 26.28.
diues 25.5.
diues linea 29.9.
diuiana 20.37.
diuidere 29.1.
diuidere aliô aures 21.29.
diuidere cœlum 2.12.
diuidere carmina 19.30.
diuidere mentem aliô 21.29.
diuidia 29.1.
diuiditur ferro regnum 27.23.
diuidus 29.1.
diuinandi duo genera 5.18.
diuiſui habere 24.43
diuitias ſtrangulare 21.4.
dinm 18.26.
diuortia aquarum 14.11.
diutna ſtella 18.14.
diusfidius 20.36.
diusfidius, explicatum in antiquo lexico Διὸς υἱὸς, ἡρακλῆς 18.25.
dixerat ille aliqnid magnū apud Maronem 2.21.
dixis pro dixeris 15.15.
do, pro domo 27.23.
doga 18.19.
dogarius 18.19.
dolabratæ ſecures 11.28.
dolia relinere 25.20.
dolia veterum fictilia 7.23.
doliaris anus 3.12.
doliare vinum 1.1.
domeſtici 15.16.
domeſticum augurium 9.21.
domicilium conferre 29.2.
domina 21.6.
dominatio 6.18.
domitio 15.13.
domitus Pollucis habenis 5.3.
domuitio 2.30.
domus æneæ 22.15.
domus recta 26.12.
domus fruſtra inchoata 21.17.
domus imperfecta apud Flac. 21.17.
domus Plutonis exilis 9.27.
domum ædificabant olim qui vxorem ducebant 21.17.
domum cupere 2.30.
domum ſpectans 2.30.
dona diuitis & pauperis qualia 9.23.
dona incuſa auro pingui 25.14.
donati rude 16.8.26.26.
donariuum 19.21.25.18.
donati pileo & rude 18.33.
dorica venabula 17.2.
doricum 17.2.
dormitator 20.14.
dormito 25.15.
dorozanium 21.16.
dorſum duplex 13.1.
dos maxima Romæ 18.30.
dotale matrimonium 16.8.
dote caſſa 29.34.
Draco Lanuuij colitur 8.2.
draco peruigil 26.5.
draco ſacer heroib. Ioui, Soli, Cereri, Proſerpinę Triuię, Aeſculapio &c. 13.12.
Drances in Marone refert Ciceronem 23.14.
draucus 9.23.
draucus Antæi 9.23.
dromon 28.4.
dromus 11.11.
drungarius 24.25
drungi 24.25.
driopes 24.26. 29.32.
dynamera 26.21.
duæ cœli ianuæ, ortus & occaſus 18.27.
duæ negationes, vnius vice ritu Græco poſitæ Tibull. 16.19.
duæ parcæ 18.34.
ducere epos 28.11.
ducere protelo 24.42.
ducere ſacra in pilentis 11.6.
ducere ſacra 2.14.
ducere ſerram 8.7.
ducenarii 29.16.
ducenarij 29.16.
ducenarius procurator 22.32.
duci è marmore 18.11.
ducere pugnam 28.31.
ductus 11.1.
duella rapula 15.5.
duellis pro hoſte 15.21.
duellius pro bellius 15.5. 15.15.
duellum pro bellum 15.5. 15.15.
dnellus 15.5.
duent 28.6.
duim pro dem 6.26.
dulnt 28.6.
duis pro bis 15.15.
duit 28.6.
dulce dedit 12.8.
dulcia 18.26.
dum cucumere veſcimur chlænam texamus prouerb. 27.30.
dum moliuntur 10.25.
dum virent genua 26.31.
dunum 20.15.
duo fundi apud Mart. 23.13.
duona pro bona 15.15.
duonum 20.15.
duo pocula cum cyatho 9.19.
duplares & ſimplares armaturæ 21.28.
duplex dorſum 27.35.
duplex iudicium 4.4.
duplex ſpina 27.35.
duplicari dolore 23.14.
duplicarij 21.28.
duplicarius 18.26.
duplices 28.32.
duplices pugillares 9.23.
duplici lingua qui vtuntur, infideles ſunt & veteratores 10.14.
duplici panno 7.20.
dupondij 8.19.
dupondius 3.18. 18.26.
duracina vua 25.16.
dura muria 17.18.
dura quies 19.16.
durati ſale piſces 17.16.
durum acetum 17.18.
durū vinū & molle 12.8. 28.24.
duumviri municipales magiſtratus 11.10.
duumviri quinquennales 11.10.
dyſuria laborare 10.19.

E

Ea 5.26.
eâdem 8.8.
ea res agitur 2.17.

e&o non rarò mutuas tradunt operas 28.31.
ebrietas fugienda 21.21.
ebullire 25.14.
ebullire fumis 25.14.
ebullire patruum ibid.
ebur 13.24.
eburni numeri 5.6.6.10.
echidnã vertit hydrã Cicero 2.8.
Echinades 5.15.
Echinæa ſpecula 5.15.
echinopus 23.13.
echinus 9.19.
Echinus, Acarnaniæ vrbs 5.15.
Echo 2.6.
è circa prætorem Liuius 27.11.
eclogarij homines 9.22.
eclogæ 9.22.
eclogium 18.5.
eclogium vnde 7.15.
ectropæ 29.2.
eculeus 4.3.
edere 2.6.
edere de patella 6.7.18.34.
edulia 18.34.
è flamma cibum petere 3.13.
effaſcinari viſu & interimi 9.28.
effaſcinantium quædam familiæ in Africa quales ſunt Illyrij, Triballi & in Põto Thatij 9.28.
effercire 19.13.
efferre laborem 19.15.
effigies eminens 2.6.
efflagitare 6.11.
effloreſcere 12.13.
effloreſcens oratio 12.13.
effractarius 18.26.
effrænata audacia 30.14.
effrænati equi 30.24.
effugere ſe 30.10.
egens rationis 24.26.
egeria 3.5.
egeſta 26.17.
ego faciam 14.7.
ego faxim 14.7.
ego fructum puto 12.2.
egone Maialis fiam? 29.23.
ego me id facere ſtudeo 16.2.
Egubini 27.17.
eij 16.3.
eiuno, vt ecaſtor 3.20.
eiurare bonam copiam 7.8.
elacati piſces 2.23.
Elei Elis 23.24.
elephanti corio circuntegi 1.29.
elephantini libri 30.20.
Eluſinia ſacra 24.26.
Eleuſis 24.26.
Elicius Iupiter 9.9.
eliquare 28.16.
eliquare vinum ſacco 13.14.
elixos facere calceos 15.1.
elixus 15.1.
elogia & eulogia 28.6.
elogium 18.5.
elleborus albus, ſeſamoïdes 21.8.
elleborum, venenum 21.8.
elucificare 14.18.
eludere 28.15.
eluere 21.12.21.20.22.5.
eluere bonis 21.12.
eluuiem facere 29.17.
eluuiones 5.13.
elymus 30.39.
elyſia puella 30.30.
embaleuticon 30.35.
embater 11.4.
embolicæ ſpecies 18.17.
emblemata 8.10.
emere melius 3.22.
emigrare 17.21.
emineus effigies 2.6.
Empedoclis poëma 6.14.
empeneticam facere Cic. 13.20.
empirici 16.18.
emptus de lapide 10.3.
empuſa 27.33.
encarpa 11.4.
encænia 12.11.
enchytum 23.10.
encrinomenes 16.12.
endiæon 3.5.
endo dies 24.43.
endromides 5.17.
eneco & enico 12.4.
enema 3.5.
en, iam 3.5.
enixæ 29.19.
ennam 3.5.
Ennæa Ceres 8.12.
Enipheus pro Enipeus 3.2.
enſis ſtellatus iaſpide 26.5.
entellus 26.17.
enthecæ 8.9.
enubere 30.25.30.29.
enubro 3.5.
en vnquam 1.26.3.5.
enuptio gentis 30.25.
Epeus arietis inuentor 29.18.
epichimaſis 3.10.
epichyſis 22.30.
Epicrates Bidinus 3.21.
Epicrocum 23.17.
Epicrocum habitare 29.27.
Epicurei negant fulmina mitti ab Ioue 24.26.
Epicureorum opinio de ſolis ortu & occaſu 21.10.
Epicureorum ſentẽtia inſana 9.13.
epidromum 5.9.7.24.
epipedos 1.17.
epiſcynium 7.20.
epiſtolæ Horatij. 11.20.
epitaphion 29.20.
epitaphion Plauti 10.12.
epitoxis 2.4.
epizygis 2.5.
epodon liber cur dictus 21.6.28.38.
epona 24.4.
epona apud Iuenal. 26.10.
è portis occurrere 2.12.
epularia 10.12.
epulum 26.16.
epulum funebre 28.3.
epulum ſacris in ædib. debatur 21.11.
equa frænos quæ recipit 22.5.
equa Phidolæ Corinthij 3.14.
equa Theſſala 28.8.
equæ 3.14.
equas Epiri Gratius celebrat 3.14.
equeſtria 4.19.18.33.
equi flent 2.27.
equi glauci 13.4.
equi glauci Mycenis naſcebantur eximiæ dignitatis 13.4.
equi mazaces 27.18.
equi Siculi 28.20.
equi ſpadices 13.4.
equi Theſſalici 28.8.
equimentum 29.3.
equina libido 19.29.
equis honoratis vehi 23.7.
equitare 8.10.
equites Rom, trabeati 5.10.12.6.
equi vis vt canum vis 28.30.
equi vis pro equo 8.17.
equorum iubæ in dextrum ar-

mum 8.1.
equuleus 15.16.
equus coleatus 17.21.
equus dexterior 14.24.
equus non facit 14.24.
equus ſagmarius 24.8.30.16.
equus ſiniſterior 14.24.
erectum citum 3.5.
Eridanus 22.1.
Erebi filius ſomnus 28.43.
Eridanus in Italia fluuiorum rex 22.1.
eripere partes 10.23.
eris dea 18.15.
eriſtici ſophiſtæ 4.2.
eritius militaris 4.8.
erix 26.17.
ero 24.2.27.10.
erodius 19.22.25.13.
errator 17.10.
errantes ſtellæ non ſunt in cœlo 22.4.
erugo animi 30.30.
eruncinatus 14.7.
erumpit 30.19.
Erythia 23.7.
eſcendere 20.30.
eſcit 10.15.
eſchara 2.5.7.22.
eſſe in controuerſiam 19.7.
eſſentia 21.20.
eſſetur 22.2.
eſt modus matulæ 17.21.
etefiæ quando ſpirant 20.16.
eteſiæ ibid.
Ethnarches 27.25.
etigitur 13.3.
è tribunali ſtatuere 27.21.
etruſcus obæſus 14.8.
euantes orgia 23.3.
Eubœæ cœla 6.17.
euboïcum talentum 3.5.
euellere plantam 13.17.
euerſa pharetra 22.11.
euerſi faſces 22.1.
eugium canum 15.1.
Euius Liber pater 20.28.
euocati 1.9.
euocatio 26.12.
Eupolis 9.25.
Euripides σκανδικοπώλης 15.3.
è ventre aquam mittere 29.3.
exactus es hanc rem 12.17.
exæquare 20.21.
examenta 22.25.
examinatio 26.8.
examinare 26.8.
ex animo expectorat 7.17.
ex ante diem Cal. 27.11.
exaptum 29.20.
exauctorati milites & auctorati 2.20.
exauctorare 3.3.
exaugurare 30.31.
ex caterua Cannenſi 3.19.
exceſſêre adytis 14.15.
excipere ſorti 22.15.
excodicare 13.25.17.8.
exculcatores 24.12.
excuſatio 28.28.
ex digito inſani & prudentes videntur 27.34.
execti matris deûm 24.17.
exemplar & exemplum 28.14.
exequi 28.14.
exequi pro funerare 9.18.
exequiæ 9.18.
exercere principem 14.17.
exercere amorem 3.13.
exercere ſumptum 3.5.
exercire 3.5.
exercitus pleruſque 3.15.
ex euthygrammis vſum circini tradere apud Vitru. 25.12.
exſilatum 3.5.
exhedra 24.46.28.37.
exiccare 22.2.27.27.
exiccare culullis 9.13.
exire 28.15.
exire è poteſtate 2.11.
exiſtere 13.13.
exiſtimare 15.11.
exodia 3.17.14.17.
exodia in Attellanis fabulis 10.27.
exodiarius 3.17.10.27.
exordium 29.17.
exors honor 13.8.
exoſtra 20.9.
exotica Græcia 19.13.
exotica vnguenta 19.13.
expedire rationes 4.15.
expoſitio puerorum in ollis 30.38.
expreſſiones 30.36.
expretus 3.5.
expugnare 6.11.
expugnaſſere pro expugnaturum eſſe 4.15.
expulſim ludere 7.4.
exputeſcunt inteſtina 27.27.
exquilinæ alites 14.10.
exquilius 21.15.
ex quo liquatæ guttæ 2.9.
ex Syria Delum, inde Romam ſeruitia deportabãtur ad mercatum 21.15.
exta 7.13.
exta atrocia pro crudis 29.3.
exta luſtralia 7.6. 7.13.
exta ollicoqua 22.2.
exta præſecare 15.7.
exta ſolemnia 7.13.
extalis ἀρχὸς 22.2.
extar 22.2.
extendere 16.10.
exterricineus 3.5.
extra ludum pedes habes 15.17.
extraordinaria porta 30.24.
extraordinarij equites 30.24.
extraordinarij in Rom. exercitu 30.24.
extraordinarij pedites 30.24.
extrema pelagi ſequi 24.40.
extricatæ margaritæ 27.31.
extis luſtralib. veſci 15.7.
extiſpices 5.18.
exugere 10.19.26.2.
exurgeri 26.2.
exuſtio magni anni æſtate 21.18.
exuuias facere 22.27.

F

Faba cuditur in me 30.1.
fabula Ennæa 8.12.
ſabulæ oſcæ 12.18.
fabæ indicæ 21.9.
faba inimus 9.1.
faba refriua 1.20.13.25.
fabaria pila 7.22.
fabata pulte rem diuinam Romani faciebant 29.28.
fabataria 24.4.
Fabius Perſicus 12.9.
fabrica imperatotia 2.13.
fabricenſes 2.13.
fabri tignarij 24.12.
facere calceos elixos 15.1.
facere contumeliam 17.19.
facere compendij 4.13.
facere laciniam 15.1.
facere litem ſuam 19.26.

facere literam longam 24.31.
facere refugium 15.10.
facere pullariam 3.11.
facere literas 24.31.
facere mapalia 19.24.
facere mutuum 11.7.
facere oleam 10.18.
facere proprium 11.7.
facere phalangem 9.7.
facere vela 20.4.
facere,verbum circenſe 14.22.
facere profeſtum 3.11.
facere ſaccariam 2.13.
facere ſagariam ibid.
facere topiariam 24.39.
faces ardentes Dianæ 7.26.
faces inſpicare 21.25.
faces nuptiales 27.25.
facies ruſcea 18.8.
facilè agitare 20.33.
facilitas animi 16.8.
facite ventum vt gaudeam 11.7.
facit fartor 2.29.
faciunt ne intelligendo, vt nihil intelligant 1.8.
factio 3.20.
factiones 27.22.
factiones 4.in circo 14.22.
factionum domini & magiſtri 11.11.
factionarij 11.11.
factioſus 2.30.
facta formulæ Theſſalorum 1.25.
facta lana 30.9.
factores in pilæ luſu 7.4.14.22.
facultates certiſſimæ,quæ in fundis conſtituuntur 27.16.
fecatum vinum 10.18.
fæcula 18.18.
fala 29.23.
Falacralis flamen 6.5.23.17.
Falacrinus aut Falacer deus 6.5.
falam facere 29.23.
falcarij 25.21.26.28.
falcati currus 11.28.
falcati enſes 26.28.
falces 26.28.
falces arborariæ 7.22.
falces ahenæ 6.10.
falces dolabratæ 8.23.
falces lumariæ 30.23.
falces ſirpiculæ 7.23.
falces ſtramentariæ 7.23.
falernum vinum 29.26.
faliſcæ 14.2.
falces ſeu falculæ ruſcariæ 7.23.
falces vericulatæ 11.28.
falces vineaticæ 7.23.
fallax circus 5.23.
familiarum Romanarum nomina 23.2.
fames ignea 22.33.
famoſus 29.27.
fanatico morbo correptos fugimus 19.9.
fanaticus error 19.9.
fani & templi diſcrimen 3.9.
fanum ſiſtere 3.9.
far 17.28.20.30.
far expinſi 28.47.
farciri 19.13.
farciri ſolent gallinæ 24.22.
farſaria,betonica 15.7.
farferium, farranũ & farfugium herba 15.7.
farraceum 17.18.
farraria pila 7.22.
farreum ibid.
farris libra 2.15.
farris nominè farinam intelligimus 2.15.
farſum & fartum 24.22.
farſura & fartura ibid.
farticula 29.28.
fartores 19.13.24.22.
fartum veſtis 19.13.
faſciæ 26.30.
faſciæ cretatæ 3.21.7.20.
faſciæ crurales & pedales 3.21.
faſcina 17.15.29.13.
faſcinare 9.28.
faſcinum ibid.
faſcinum depellentia ibid.
faſcinus deus 9.28.23.11.
faſcinus pueris nocebat 9.28.
faſciolæ 7.10.
faſtus terere 26.33.
fata fanda 5.22.
fata quò die vocabantur 10.22.
fata impendere 13.7.
fata Ioui ſemper præſto fuiſſe 27.2.
fatalis mors 11.19.13.9.
fata noua 27.2.
fatorum potitur 9.18.
Fatua vxor Fauni 13.8.
fatuarij ibid.
fatum 13.9.
fauces lippire 27.27.
fauentia fœm.gen. 29.28.
fauere faucib.cantu 5.19.
fauere linguis 5.19.
fauere ore 26.17.
Fauni 13.8.
Fauni & Priapi fiſtularum præſides 19.3.
Fauni fiſtula 8.15.
Fauni Satyrici 19.9.
Fauno immolare 9.27.
Faunorum ludibria 17.7.
Faunus 19.3.26.19.
Faunus fiſtula delectatur 19.3.
Faunus paſtionis præſes 26.24.
Faunus vnde nominatus 13.8.
Fauonij nomen 26.22.
Fauonio ſpirante animalia quædam ſponte ſua concipiunt 26.22.
Fauonius 8.17.
fax atra 4.14.
fax ſpinea 21.19.
faxim ſit vilior 6.26.
faxis pro feceris 15.15.
febres ardentiſſimæ 24.38.
fecula 20.34.
feles pro furacibus 21.12.
felis pullaria 3.19.21.12.
felis virginalis 3.19.
fellare 24.13.29.20.
fellebre 24.13.
fellebris ſatietas 24.13.
fellitare 24.13.28.6.
feneſtræ inſertæ 4.22.
fera arbos 2.12.
feras ſubſiſtere 2.12.
ferentarius amicus 23.17.
ferijs candida toga populus amiciebatur 21.11.
feriones 13.5.
fermentare terram 10.3.
fermentum 10.4.
feronius picus 3.21.
ferramentum 7.22.
ferre & agere 27.31.
ferre expenſum 29.36.
ferre in manum 4.11.
ferre iudicem ibid.
ferre iugum 9.14.
ferre oculis 8.5.
ferre reditum 21.29.
ferre ſacra 2.14.
ferre ſacra Iunonis 13.1.

ferre vindiciam 13.27.
ferrea 7.22.
ferrei annuli 10.25.
ferreus ſomnus 19.16.
ferrum præpes 18.3.
ferrum recipere 4.18.
fertilitas ibid.
fertilitas barbara ibid.
fertrabus 18.1.
fertum 4.18. 28.18.
fertur quo rara ſecuris 2.1.
ferula, aſphodelus 11.5.
ferula vapulare 18.13.
feruores 22.29.
feſſi rerum 12.12.
feſtis diebus veteres ramis velabant templa & ornabant 25.4.
feſtus dies 28.7.
feſtus dies hominis 3.11.
fex 10.18.
fex pannoſa 29.23.
fibra 10.1.
fibulæ 8.6.25.20.
ficatum iecur 13.17.
ficus duplex 13.1.
ficus 27.17.
ficus mariſca 13.1.
ficus non floret, ſed lactet 18.4.
ficus pingues 13.17.
ficus ſiccæ 13.17.
fictilia 30.16.
fictores 2.29.23.16.
fides 3.4.
fides apta pinnis 6.18.
fidiculæ 4.3.
fiduciarius 28.6.
figere leges precio, & refigere 25.30.
figlinam à dolio incipere 17.5.
Figulorum familia 18.2.
figura quaternata 14.19.
figuræ, pro atomis 5.25.5 27.
fila 29.31.
filicata opera 1.14.
filicatæ pateræ 1.14.
filicones 21.12.
filijsfam. & minorib. 25. annis lex fœnerari vetat 11.23.
filum 14.23.28.11.
filum minimum 14.23.
fingi quæ dicantur 15.19.
finitor acerui 30.7.
firmare omen & augurium 13.16.
Firmiani ſaltus 26.9.
fiſcella 28.6.
fiſſum familiare & vitale 5.18.
fiſtula de collo pendet 28.15.
fiſtula farraria 7.22.
fiſtula paſtoriria 9.1.23.27.
fiſtula ſilueſtris 23.27.
fiſtula quomodo compacta 12.7.
fiſtula, vortex 4.20.
fiſtulatæ cœnationū tabulæ 24.6.
fixum & ſignatum tempus 5.20.
flagellare annonam 21.4.
flagellare diuitias 21.4.
flagellum ſanguineum 8.23.
flagitare vexillum 4.12.
flagris rumpere 28.31.
flamen Auguſtalis 3.3.
flamen Dialis 11.10.
flamen Dialis in leges non iurabat ſed magiſtratus 27.7.
flamen diuorum omnium 11.10.
flamen Falacralis 6.5.
flamen Furinalis ibid.
flamen Martialis 11.10.
flamen Palatualis 6.5.
flamen Quirinalis 11.10.
flamen Volturnalis 6.5.
flamines 3.3.29.31.
flaminium 28.6.
è flamma cibum petere 3.13.
flamma in ſacris orta 19.27.
flammæ ſemina 13.21.
flammarum corpora dant fraudem 5.27.
flaua oliua 14.4.
flaueſcere 3.20.
flaui homines 21.7.
Flauidus 3.20.
flauus Tiberis 22.7.
flectere promōtoriū 16.6.20.4.
flexa 29.20.
flexabula Varr. ſatyra 17.24.
flexabulum 17.24.
flexiloqua oracula 5.19.
flexipedes hederæ 1.23.
flexus 12.13.23.23.
floces 29.23.
flora 1.7.
floralia ſacra 30.30.
florere vinum dicitur 19.17.
flos 7.25.
flos Bacchi 29.34.
flos flammæ 6.14.
flos in arborib. eſt lac in ficu 18.4.
flos liberi 29.34.
flos libycus 8.11.
flos vini 7.23.29.34.
flos ſalis 7.23.30.6.
fluctifragum littus 16.14.
flumen 8.17.
flumen hibernum 2.1.
flumen ſacrum 29.26.
flumen ſummum 21.23.
flumine uiuo ſe abluere 1.29.
fluminum dij corrnigeri 23.5.
fluuidum pro fluido 16.2.
fluuij dij 11.8.
fluuij patres 11.8.
fluuiorum dij & maris quomodo ab antiquis pingebantur 24.40.
fluuius duplex 19.20.
fluuius imus 21.23.
fluuius iugis 19.20.
fluuius proles Iouis 11.8.
flutæ murenæ 29.34.
flutare ibid.
focalia 7.10.
focaria 8.9.
foci 10.7.
foculus 7.22.
fodere 11.12.
fodere latus 11.12.28.38.
fœcarium acetum 18.18.
fœcunda gens Menenij 23.2.
fœcundis matronis honoratior quędam veſtis in funere quàm ſterilib. concedebatur 23.7.
fœdifragos de cœlo tangi veteres crediderunt 25.9.
fœdus ſancire fulmine 25.9.
fœlix cerebri 15.18.
fœlix oliua 13.21.
fœneratorculus 17.3.
fœnicium 17.16.18.23.
fœnicularius 11.1.
fœniſecæ 23.6.
fœnus 22.11.
fœta puerpera 7.19.
fœtæ 29.27.
folia amara 7.10.
folliculum pro corpore 9.20. 13.14.
follis pugillatorius 26.1.
fontinalia 16.16.
fontinalia ſacra 25.16.
fontinalis apud Plaut. 25.16.
fontinalis deus, qui fontib. præeſt 26.11.

forcipes 7.22.
fores frondib.& lucernis ornatæ 22.12.
foris eſſe 21.15.
forma 3.22.25.18.
forma,dotis dimidium 29.27.
forma regia 7.6.
forma ſcalaris 2.22.
formæ 5.5.
formalis epiſtola 5.10.
formaſter 12.4.
formata res & informis 27.12.
formido 5.5.
formio 28.4.
formoſior ſeipſo 1.23.
formula 14.11.
formula in fiducia 25.23.
formula in re vxoria 25.23.
formula iudicandi vetus 21.15.
formularij 4.5.
formus 12.4.
fornacator ſeruus 8.9.
fornicariæ mulieres 11.5.
fornix 11.5.
foro cedere 16.5.
fortax 11.13.
fortuna 25.23.
fortuna alterna 14.13.
fortuna,dea quædam cæca 15.11.
fortuna gubernans 6.6.
fortuna hera 7.15.
fortuna huiuſce diei 16.12.
fortuna ſpectatrix 7.15.
forum 1.11.7.25.
forum cupedinis 22.17.
forum diadematicum 15.5.
forum Flaminij,Iulij,Licinij 1.11.
forum in torculari 27.17.
forum ornatum 8.12.
fors fortũna 14.14.
foſſa Liguris 24.44.
foſſatum 2.13.
fouere ventrem 28.8.
fraces 28.7.
fræni lupati 11.28.
frages 28.7.
frageſcere ibid.
fragilis 19.27.24.8.
fragor 19.27.
Franci aduenæ Germaniam occuparunt 24.37.
Franci cur ſe Troianorum ſtirpe ſatos eſſe prædicent 24.37.
Franciſc. Duarenus Iuriſconſultorum huius ætatis princeps 29.20.
Francorum origo 24.37.
Francorum magiſtratuum origo 28.2.
frangere 24.8.24.21.
frangere ſaxo 5.24.
fraudatis lucernis 4.9.
fraus 28.14.
freta ætatis 26.13.
fretum ibid.
fretum maris ibid.
fretus anni ibid.
fretenſis legio 18.10.
fretenſe mare 18.10.
fretenſes ibid.
frictione in recreandis ex ęgritudine hominib.ſæpe vtebantur medici 21.5.
frigidius Gallica hyeme 19.7.
fritillus 6.3. 22.10. 27.3.
fritinnire 17.21.
fritinniunt 28.6.
friuola 28.6.
friuolaria,fabula Plauti 5.13.
friuolarius 5.13.
frondator 1.26.
frons aurata 29.25.
frons funerea 15.8.
frons pura 17.11.
frons occipitio prior 14.2.29.27.
fronti præponere oliuam 11.26.
fructus fullonius Plaut. 7.20.
fructus verni 26.2.
fructum putare 12.2.
fruges libare 7.14.
frumentaria machina 8.9.
frumentarij 13.10.25.17.29.11.
frumentaria teſſera 19.26.
frumenta raua 13.25.
frumentum 22.2.
frumentum metiebatur olim & appendebatur 2.13.
frumentum ſemiſſib.& trientib. 13.13.
frutinal 24.13.
frutis,Venus à Solino dicitur 24.13.
fugam maturare 12.12.
fugere 25.23.
fugere vitium 26.26.
fugiens vinum 20.13.
fugitiuarius 24.29.
fugitiui ſerui ibid.
fugitiuum retrahere ibid.
fulgetras poppyſmis adorari 4.15.
fulguritum 22.17.
fulguritus 20.37.
fulica 19.22 25.13.
fullones 7.20.
fullones nouiani 7.20.
fullones timent vlulam 29.27.
fullonica pila 7.12.
fullonis nomẽ in obſcœnis 16.6.
fulmen Iouis trifidum 26.29.
fulmen ſine nubibus 22.20.
fulmine fœdus ſancire 25.9.
fulmenta 15.5.
fulmenta lectum ſcandunt 15.5.
fulmina ab Ioue mitti 24.26.
fulmina mittere 29.29.
fulminati inſepulti 16.22.
fulminatrix legio 29.25.
fulminei apri 1.13.
fultum 8.17.
fuluiaſter 12.4.
fuluum 11.17.
fumoſæ imagines 21.15.
fumus tardus 14.4.
funalis equus 14.17.
funda 18.2. 30.32.
fundare 27.16.
fundare naues 13.21.
fundatæ opes 27.16.
fundata pecunia 27.16.
fundere merum Genio 25.14.
funditare 15.7.
funditare verba 15.7.
funduli modiolorum 2.22.
fundus factus populus 4.12.
fungi 18.33.
fungi lucernarum 22.18.
fungi mutua 29.34.
funes lorei 8.6.28.47.
funis aureus 5.25.
funis eat retro 22.24.
Funis ſemi funinm 7.22.
funeris vmbræ 23.3.
funes ſubductarij 8.6.
funeſtum 8.17.
funus commouere 28.13.
furca 4.3.
furca expellere 4.3.
furcilla extrudere 13.3. 23.29.
furciferi ſerui 16.3.
furcis pax eiecta Ariſtoph. 13.3.
Furiæ templum Apollinis non

ingrediuntur 26.5.
Furina diua 6.5.
furnaceus panis 14.5.
furor æquinoctialis 14.8.
furtum conceptum 30.23.
furtum per lancem & licium 30.23.
furuum, fuluum 3.7.
fuſca vox 24.6.27.18.
fuſtuarium 28.34.
futis 21.9.
futura infinitiui modi, quæ vſitata priſcis, nobis inſolita 4.15.
fuuerit 19.12.
fuuit pro fuit 14.19.15.1.

G

Gabatæ 25.24.
gabeæ armillæ 17.8.
Gabinum fœdus 30.29.
galbanus color, galbinus & galbineus 17.8.
galbeum 5.2.17.8.
galbini mores 17.8.
galbinus color viros delectabat
galbula auis ibid.
galbus, galbeus, & galbinus ibid.
galea 26.28.
galea pro vrna 28.16.
galea orci 28.30.
galea Turni trib. criſtis iubata 28.16.
galeatum præſidium 3.18.
galeatum principium ſeu prologus galeatus 3.18.
galeotæ vates 5.22.
galeritus, ab alijs galerita 20.37.
galerus 17.15.28.6.
Galeſus niger 4.14.
Gallam ſubigere 18.4.
Gallantes 29.20.
Gallica ora Horat. 11.28.
Gallicus ludus 26.26.
galli gallinacei ſua inſoleſcũt cauda 9.6.
galli gallinacei ſuo interdum cãtu procellam denunciant 25.22.
gallinæ indicæ 21.9.
Galli ſacerdotes matris Ideæ ſeſe cruentabant ad Phrygios modos 9.26.
Galli olim nudi pugnabãt 14.13.
Gallogræci equites 24.16.
gallus minus recens 25.24.
gandaritis 5.4.
ganeum 20.33.
Gandaridæ & Gangaridæ 5.4.
Garamantes extremi 26.22.
garrire libellos 15.19.
garum & liquamen 10.12.
garum ſociorum ibid.
garum ex apua fit ibid.
gau apud Auſon. 23.30.
gaudia alieno vultu 23.35.
gania 18.16.
gaunaca 22.21.
Gellius nutricula 21.11.
Gellius plebicola ibid.
Geloni populi 29.62.
Geloriana domus 22.31.
gelu acutum 11.26.
geminæ ſomni portæ 4.14.
geminæ veſtes 5.7.
gemmæ & vniones ex India & Arabia 21.8.
gemmæ arborum tumeſcũt 13.5.
genialis lectus toga ſternebatur 13.14.
Genij locorum 13.12.
Genij vrbium ibid.
Genios ſibi adoptant viri 22.4.
Genius 13.12.16.19.
Genius coloniarum 13.12.
Genius piorum gratorúmq; hominum tutor 26.24.
Genius publicus ibid.
Genius reb. omnib. præficiebatur 22.32.
Genius telæ ibid.
Genius virorum 3.20.
Genius virorum, Iuno mulierum 16.19.
genitale & genitabile 9.26.
gens truncis nata 13.8.
genua deorum incerare 1.17.
genus Græcum 7.15.
genus pro genu 8.17.
gentilitas 13.13.
Georgius Buchananus Scotus doctiſſimus 1.2.
geometra 26.1.
geraria 7.6.
geraria nauis 19.31.
Germani luperci 7.3.
gerere rem 28.11.
gerere rem remigio ſuo 7.6.
gerontodidaſcalus 17.21.
gerres 24.46.
gerula 28.6.
Geſclithrum 24.42.
Geſſoriacum 8.21.
geſtare in oculis 12.10.
geſtire pro geſtare ibid.
geſtire in oculis ibid.
geſtoria nauis 19.31.
Getæ 4.22.
Getica arua 4.22.
Gigantes cur anguipedes 25.17.
Gigantes terrigenæ 12.8.
gignentia 3.15.
gingiuam rufam pumicare 21.27.
gingrinæ tibiæ 28.34.
gingrire ibid.
glacies æris 6.14.
gladiatores rude donati 6.9.
gladiatores rudiarij 25.15.
gladiatoria munera & ludos in religionis parte numerabant veteres 30.7.
gladiatorium 29.7.
gladiatorium ſacramẽtum 2.20.
gladiatorum familiæ ludis incluſæ 26.26.
gladiatorum lex 2.20.
gladio accingebantur Imperatores duces & præſides: pugione Tribuni 12.6.
gladij ius 12.6.
gladius ibid.
glandem legere 2.13.
glaſtum 6.17.
glaucus color & cæruleus 8.15.
glauci equi 13.4.
gliſceis 15.4.
gliſceræ menſæ 15.4.
globuli 23.10.
globuli cupreſſi 20.16.
globus pannuceus 28.33.
gloria trahit curru cõſtrictos 4.9.
glutide Cic. 5.22.
glutus vel glitus 11.13.
glycere 9.24.
gnarus hanc rem 19.12.
gnaturem γνώριμον 16.17.
gnarures 16.17. 19.12.
gnarurat γνωρίζει 16.17.
gnato 28.4.
gnomon 25.12. 30.36.
gnoma 25.12.29.19.
Golgia Venus 24.44.
gonarchen, engonaton, antibo-

ſæum, voces in Vitru. non intellectas 6.12.
Gracchus è viarum munitione gratiam Rom. plebis emeritus eſt 25.25.
gradilis panis 11.6.26.34.
Gradiuus pater Thraciæ imperauit 4.22.
gradus formicinus 18.15.
Græca fides 11.18.
Græca fide mercari 4.13.
Græca via 12.18.
Græcari 7.9.
Græcæ columnæ 10.14.
Græcę oues quę Tarentinę 7.15.
Græcia exotica 19.13.
Græcia magna 17.5.
Græci inuitabant ſe poculis poſt conuiuium 21.13.
Græci ludi 9.22.
Græci quę infælicia erant ſpinis comburebant 18.11.
Græci multa tenuant vocabula quæ aſpirant Latini 28.40.
Græci palliati 2.27.
Græco more vices bibendi ſortiebantur talis 23.24.
Græcorum ſuperſtitio 8.16.
Græcoſtaſis 22.18.27.27.
græcula cautio 12.18.
græcum pilum 6.18.17.8.
graia ſtatio 22.18.
graminea paleſtræ 28.46.
grammæ 27.3.
grammiſmus ibid.
grammaticomaſtix 23.30.
granaria 5.13.
granatui ſerere 6.23.
granatum 1.20.
grandeſcere fœtu 5.20.
grandis patina 1.18.
graphicus mortalis 9.21.
gratia nuda 9.13.
Gratiæ cur decentes 30.11.
Gratiæ cur tres & quare ſorores 19.29.
Gratiæ cur Veneris comites 30.11.
Gratiæ ſolutis Zonis 9.13.
Gratiarum nodus 19.29.
Gratiæ inter ſe coniunctę & implexæ 19.29.
gratiam facere coniurandi 24.15.
grati ab amicis diſtincti 14.17.
gratioſa miſſio 16.21.
gratijs pro gratis 24.31.
gregarius miles 30.32.
greſſu tardo ſacra ferri 13.16.
grex intactus 13.21.18.2.
gruma 29.19.
gryphes 30.10.28.40.
gryphi 23.26.
gubernans natura 6.6.
gulam velare 30.9.
gumæ 28.8.29.19.
gumite vel gumitide 1.17.
gurges 1.14.
guſtatio 19.7.
guttus 22.30.28.7.
gurturnium 22.30.
Gygæ annulus 6.22.
Gygantes 10.24.
gymnaſium Ciceronis 8.24.
gymnaſium cur ἡλίϋ ἀγάλμα 8.24.
gymnaſij præfectus 2.30.
gypſatæ manus 12.18.

H

habere gulam domini cocus debet 9.24.
habere in indicium pro in iudicio 29.36.
habere partes 10.23.
habere ratione̅ alicuius in petitione magiſtratuum 27.32.
habere pro habitare 22.14.
habenas adducere 12.12.
habenas dare ibid.
habenas immittere ibid.
habenas premere ibid.
habere ſe vapidè 30.7.
habes Schytha ὄνον 18.9.
habere cu̅ porcis & fiſcina 7.15.
habitare in ſuperiore cœnaculo 4.15.
habitare pagatim 3.3.
habitare ſub tegulis 13.11.
habitare tribus ſcalis ibid.
habitare vallib. imis 4.22.
habitus cetæus 16.12.
habuuerit pro habuerit 16.2.
hæc vis eſt 14.7.
hæredes monumentum non ſequitur 5.16.
hærere 18.22.
hæreſis Veſtoria 13.5.
Haleſus 22.3.
Halicyenſis 9.12
halteres 28.28.
hamia 2.29.19.23.
hamaxari 20.25.
Hamaxopodes 28.20.
Hanibal rex 29.51.
hapalaria 10.12.
harpagineculi 1.27.
Harpalyce 10.11.
Harpocrates 20.36.
haſta 29.25.
haſta amentata 14.11.26.12.
haſta anſata 26.11.
haſta Cænei 8.16.
haſtæ defixæ terræ ſtant. 13.16.
haſta Macedonica 21.25.
haſta pura 29.1.
haſta reducta 2.21.
haſta ſanguinea 8.23.11.17.
haſta veliraris 14.11.
haſtam colligere 2.25.
haſtam feciales bellum indicturi in fines hoſtium mittebant 25.18.
haſtam protendere 2.25.
haſtarium 28.5.
haſtatorum in legione Romana numerus 30.32.
haſtatus primus & ſecu̅dus ibid.
haſtile ſpicare 21.25.
hebræi vitiliginoſos auerſantur 19.9.
Hecale 1.15.
Hecale, Callimachi poëma 26.74
Hecatæ canes 13.12.
Hecate Proſerpina 15.8.
Hecate Triuia ibid.
Hecate tergemina 27.5.
Hecate veneficioru̅ præſes 16.4.
Hecate vlulata 15.8.
Hecatombe Varr. Saty. 17.24.
Hectórem ſecunda longa 10.16.
hederæ flexipedes 1.23.
hederatæ pateræ 15.20.
Hegeſinus 7.1.
Helenus augur 5.22.
Helico 21.12.30.10.
Helicon Muſarum domicilium 20.14
heliocaminus 18.2.18.22.
helleboro purga̅tur inſani 2.23.
Helmandica vrbs 13.18.
helucus 21.12.
Heluetiorum regio 3.32

Heluetiorum pagi 9.7.
heluo 21.12.
hemerodromus 27.7.
hemeroſcopus ibid.
hemitonium 2.4.
hemicyclion 28.37.
hemicyclus ibid.
hera fortuna 7.15.
hera Tritonis 14.9.
herbæ pubentes 26.5.
Heraclea pocula 8.10.
Heracleanum ſcriptores 28.24.
Heraclidis allegoriæ in Hom. & eclogæ de Rep. 9.22.
Heraclidium ibid.
heratus & heriatus 2.29.
herba macta apud Cat. 11.13.
herba Santonica 17.16.
herbas ad Lunæ lumen lectas veneficijs efficaciores 6.10.
herba ſolſtitialis 24.38.
Hercei Iouis ara 14.15.
Herculana pars 24.17.
Hercule amico 29.35.
Hercule dextro ibid.
Herculeas qui ſcripſerunt 28.24.
Herculem inuocare 16.10.
Hercules baſilicus 11.7.
Hercules gladiatorū præſes 26.26.
Hercules malorum depulſor 15.10.
Hercules cetæo habitu 16.12.
Hercules potor maximus 8.10.
Hercules ſocraticus 12.16.
Herculis baſilici iactus fauſtus erat 11.7.
Hercyna 11.18.
here & heri 24.41.
hermata 28.33.
hermateleuchus ibid.
hermathena 8.14.
hermeracles ibid.
Hermetica verba 30.30.
Hermias Ariſtotelis neceſſarius 9.25.
hermionis 18.31
Hermodorus 11.2.
Heroēs beſtiarū exuuio, vt Hercules leonis, veſtiebantur 29.25.
Heroibus ſerpentes dicati 14.4.
herpes 17.16.
Hetruria 26.29.
Hetruſca diſciplina 26.10.
hexaſtica myrtus 23.22.
Hiarbas conditor templi Iouis Ammonis 24.26.
hiatus 2.12.
hibernare ſub pellib. 18.23.
hiberni ſaltus 12.14.
hic terminus hæret 29.6.
Hicelus Galbæ libertus 24.6.
Hicetas Syracuſius non Nicetas legendum in Lucull. 16.18.
Hiera 26.29.
Hieroſolimam aurum vndique ex Italia expottabatur 21.11.
hilaria 24.45.
hilum 11.5.
hilla 11.7.
Hippia, Arſinoë 1.7.
Hippocampi 26.23.
Hippocratis iuſiurandum 19.21.
hippodromus 11.11.
hippolapathum 3.14.
hippomanes 15.8.
Hipponactea 9.25.
hippoſyne 29.17.
hira 11.7.
hircoſi centuriones 23.23.
hirundo 19.20.
hirundo barbara auia 19.20.
hiſtriones ſtatarij 1.10.
hoc habet 17.10.
hoc quod loquor inde eſt 20.7.
holoberæ veſtes 1.13.
holographum 11.5.
holophanta ibid.
Homerus aliam dijs quàm hominib. linguam tribuit 11.8.
hominem exuere 16.6.
homines ad lecticam 24.5.
homines militares in Martis sūt poteſtate 29.29.
homines repentini 14.21.
homo ad vnguem factus 19.9.
homo Athenienſis, mulier Attica dici ſolebat 19.14.
homo dexter 14.24.
homo Ro. alteriua ciuitatis eſſe non poteſt 8.10.
homo ſui iuris 6.11.
homo verutus 30.27.
honore ſepulturę carere acerbiſſimum erat antiquis 13.9.
honores tergemini 30.20.
honos 23.14.
honos exors 13.8.
honos luſtralis 11.10.
honos veſtis in funere tribuebatur ijs quæ pepererant 23.7.
hora lucina 13.12.
Hora Romuli vxor 19.11.
Horeum 2.23.
Horatius Græcorum ſedulus imitator 19.9.
horis pomeridianis accedere, pro ſerò 18.13.
hormo curari 29.28.
homo ſe curare 16.17.
homum 16.17. 19.13.
horror 29.34.
horti Iul. Cæſaris 15.18.
hoſpes Zacynthius 7.15.
hoſpes Zacyntho ibid.
hoſpitilla 12.1.
hoſtia libamentis perfuſa macta dicebatur 11.5.
hoſtia maior 28.20.
hoſtia myſtica 29.32.
hoſtiæ animales 14.4.
hoſtiæ furuæ dijs inferis immolantur 16.4.
hoſtiarū cædendarū ritus 15.12.
hoſtiarum probatio 14.1.
hoſtus 25.19.
hunc circū tenuit Bellona 7.10.
humanum 21.12.
humanum ſibi exuere ibid.
humanā vicem cōuertere 14.10.
humor ſplendidus 26.13.
humilis pes 22.22.
humum pinſere cubitis 20.29.
hyæna 22.7.
hyalus 8.15. 19.3.
hyantea aqua 2.23.
Hyantes Bœotiæ populi ibid.
hydra excetra 2.8.
hydra, natrix 15.21.
hydraulæ 3.7.
hydraulicon organon 2.22.
hydraulicorū inſtrumentorum explicatio 2.22.
hydromylæ 3.7.
hydroroſata 18.18.
Hymettiæ trabes 10.22.
Hyperborei 5.4.
hypnalis 7.8.
Hyſuratea hiſtoricus & grammaticus 21.1.
hyſterici 8.4.

hyſginum 19.25.

I

Iacere rete 10.25.
iacere trans caput 19.22.
iacere vulturioa 11.7.
iactare comam 29.28.
iactare Herculem 11.7.
iactare manua 1.16.
iactare numeroa 5.6.
iactus vulturis infœlix 11.7.
iacula Maura 17.5.
iacula radiantia 19.3.
iaculari ſacras arces 6.8.
iaculator 18.26.
iaculatus arces 21.20.
iambicum Archilochium 9.31.
iambus 2.17.9.31.
iambus alternis ſermonibus aptus 19.9.
iambus populares vincit ſtrepitus 19.9.
Iamidæ 5.22.9.28.
Iani 22.16.
Iani duo Romæ 26.26.
Iantia 2.23.
Ianus 6.10.
Ianus medius 6.10.26.26.
Ianus ſuperior & inferior 6.10. 26.26.
ianua Orci 19.24.22.19.
iatraliptæ 16.15.
iatraleptice 16.15.
Iberici funes 14.9.
Icadius latro 23.25.
Icarij fluctus 22.13.
ichnographia & orthographia 3.22.
iconica 28.6.
iconicum ſimulachrum 27.20.
ictus obliquus 29.25.
idem in me 3.10.
id velim me ſcire 16.2.
idonei homines 3.16.
idulia ſacra 20.35.
iecit rete 10.25.
iecur 10.1.13.11.
iecur anſeris paſti ficis in delicijs erat 20.34.
iecur poëtis ſæpe fibra eſt 7.18.
ientaculum Veneris 11.7.
igitur pro deinde 3.12.
ignea fames 21.33.
igne probare 19.11.
ignem ſacrare vigilem 2.14.
ignini 27.17.
ignis admouebatur ijs qui ad aras confugerant, vt eas relinquerent 9.12.
ignia & aqua nuptiales Veneris comites 20.36.
ignis & aqua nuptijs adhibita 29.27.
ignis liquidus 10.8.16.10.
ignis peruigil in templo Iouis Ammonia 2.14.
ignitabulum 4.14.
ilia ducere 17.9.
ilia tendere 17.9.
Ilia vltrix necis Cæſaris 6.8.
iligneis pedib. 1.18.26.33.
Ilienſis Minerua 7.21.
Ilithya 20.31.
illatebræ 18.4.
illaudatus 4.17.
ille 18.32.30.5.
ille Dieſpiter 11.17.
ille Iupiter 16.10.
illicium 30.20.
illix 24.38.
illudere 28.32.
illuminare 26.12.
illuminare ſententias ibid.
illuti vinacei 10.18.
Ilua 10.7.
ima ſtagna 18.32.
imaginaria venditio 20.19.
imago iconica 27.26.
imago magna 22.26.
imago maior 26.23.
imagines Romanorum 26.3.
imagines Rom. qua ex materia ibid.
imber pluuiæ, & imber grandinis 1.12.
imbibere 26.16.
imbibere aliquem 18.21.
imburum 22.30.
immane precium 23.5.
immatura morte abrepti 29.25.
imminutio 3.19.
imminuere pudicitiam ibid.
immittere habenas 12.12.
immolita 1.25.
immolitum 27.32.
immortuæ reliquiæ 17.3.
immunis 2.11.
impactus vncus 13.9.
impancrare 29.19.
impares 14.20.
impectere 8.8.
impenſe 4.2.13.5.
impenſius 2.30.
impenſo precio vendere 4.2.
impenſum precium 13.5.17.5.
imperium inhibere Fontinali 25.16.
impetigo 7.5.
impetrire & impetritum 5.18.
impetritum 25.11.
impetus 14.23.
Imperatorib. Rom. ignis præfertur 1.29.
impiare 15.6.
impilia 15.14.
impleri Bacchi veteris 12.12.
impluuiata veſtia 14.19.
impluuiatæ vites ibid.
impluuium 10.17.22.21.
impoſitio 24.29.
improbi & contumelioſi malè alijs reſpondere ſolent 16.15.
improlis 7.21.18.26.
in adyta cloacinarũ deferre 7.20.
inædificata 1.25.
inædificatum 27.32.
in ætate 15.11.26.16.
in ætatem venire 30.31.
inane 11.19.16.2.18.24.30.12.
inane vacuum 5.24.
inanes 10.1.
inania captare 19.9.
inanitas 11.19.
Inarime 20.18.
inaugurare 30.24.30.31.
in caſtris Romanorũ erat porta extraordinaria præter 4. alias 30.24.
in cano 25.20.
incedere myrmicè 18.15.
incerare deorum genua 1.17.
incerare ſimulachra 30.19.
inceſtæ nuptiæ 18.13.
incientes 20.23.
incitatus 18.33.
inciuilis & incinile 5.11.
inclinare oculos morientib. 8.2.
incolumitates Cic. 23.4.
in commune 26.14.
incondita 12.7.
in conſilio eſſe 10.27.

in controuerſiam eſſe 19.7.
in Creta ad Cataractum flumen ex altera parte pecora ſplenetica, ex altera ſine ſplene eſſe 30.36.
incruſtare ſincerum 19.4.
incubare 11.7.22.4.24.24.
incubat Ioui 11.7.
incubator 24.24.
in cubiculo nola 3.19.
in daphnide vrere 19.27.
in Delo mercatus nobiliſs. 19.7.
Indi 21.9.
Indicum triticum 21.9.
indigenæ Fauni 7.14.
indignus 17.19.
indiſſoluta 28.14.
indiſſolutus 4.17.
indolentia 11.20.
indoloria ibid.
indu pro in veterib. vſurpatum 11.23.29.20.
induere 23.1.
indutui 23.1.
Inebræ aues 3.5.
ineuolutus 8.4.
inerti vitæ aliquem traducere 29.30.
in faba cudere 30.1.
infans 29.2.
infans facinus 15.1.
infectum 3.15.
inferiæ 4.22.23.28.
infernas 18.2.
inferos credidit antiquitas ſoluere curas & amores 25.6.
inferum limen 12.5.
inferum lumen 18.3.
inferum mare 18.2.
infeſſa flammis & pruinis 27.14.
infidibula infundibula & infudibula 7.22.
infœlix arbor 4.3.18.4.
infœlicib. lignis vrere 18.11.
informata cogitatio 8.24.
informis res 27.12.
infula 28.6.
infuſcare 16.22.
infuſus ceris 25.14.
infricare 16.22.
infringere digitos lyræ 19.30.
in genib. ſedes miſericordiæ 11.21.
ingenium 29.28.
inguen 15.15.
ingrati poſtulare ingeniũ 10.6.
ingratus in quempiam 25.23.
inhibere imperium 25.16.
inhibere ſpem 25.16.
inigere anſeres 19.28.
inijcere 20.21.
inijcere inuolucrum 14.7.28.38.
inijcere terram cadaueri 16.22.25.6.26.1.
initiare 3.6.19.14.
initium rectè ſcribendi, philoſophiæ cognitio 19.9.
in ijſdem lineis dimicare 12.10.
in iudicium denunciare 29.36.
in iudicium habere pro in iudicio 29.36.
in iureiurando Latini plerunque interponũt aliquid inter præpoſitionẽ & eius caſum 19.17.
in iuriſiurandi formula deprecatio & execratio inerat 29.36.
iniurius 25.23.
in ius vocare 29 14.
in legione ſex tribuni militum 30.24.
in lente vnguentum 21.4.
in lucem editi & ſuſcepti 2.6.
in ludis Troianis tres ſunt turmæ equitum 26.17.
in manum dare 4.11.
in manum ferre ibid.
in manum latio ibid.
in medio poſitum 30.24.
in medio tenere 22.20.
in medium quærere 26.14.
in menſam libare 24.40.
in nodum ibid.
innubere & enubere 30.29.
in nummis ſuis verſari 29.36.
in oculis geſtire 12.10.
in officio Conſulis 27.19.
inorum 15.5.
in partem venire 4.22.
in partem vocare ibid.
in pignorib. capiendis ſupellex interdum concidebatur & aliquando diripiebatur 24.14.
in plumam 11.25.
in poëtis eruditio ineſt 26.1.
in Ponto materia naualis optima 19.2.
in pręteritorũ imminutione tenues mutari in duplices 15.15.
in propria pelle quieſcere 4.9.
in puluinar vocari 5.10.
in puppi ſacrarium fuit olim velut lararium 19.2.
in puteo cœnam coquere 6.24.
inquilinus 21.15.
inquio & inque 16.6.
in rate vehi 10.14.
in re diuina caput velabant 15.15.
in rem præſentem venire 26.32.
inſani, furioſi, iracũdi cur de poteſtate exire dicantur 2.11.
inſani purgabantur helleboro 2.23.
inſanit amorem 17.11.
inſcriptæ merces 10.6.
inſcripta maleficia 10.6.
inſcripti malefici actio 10.6.
inſcriptum 29.17.
inſcriptum pecus 10.6.
in ſereno 10.19.
inſertæ feneſtræ 4.22.
inſerti radij 4.22.
inſigne 2.30.18.3.
inſignia 9.8.
inſilia 29.28.
inſiſtere munimentis 3.3.
inſiſtere viam 2.12.
inſolatio 15.20.
inſolum venire 9.2.
inſomnia 24.26.24.31.
in ſoporem collocare 4.15.
inſpicare 27.25.
inſpicare faces 21.25.
in ſportula diuidebatur pecunia 20.8.
inſtitio 29.19.
inſtitorium 24.6.
inſtituere 2.13.
inſtituere arborem 5.2.
inſtituere vineam 2.13.5.2.
inſubidus 17.1.28.32.
inſueſco 30.19.
inſula Calamina 4.6.
inſulæ fortunatæ 14.21.
in ſuperiore cœnaculo habitare 4.15.
in talis figura laterũ pro numero erat 6.10.
intactus iuuencus & grex 18.2.
integumentum 24.11.
inter alta propugnacula 12.14.

interbibere 3.12.
interceſſionē remittere 27.21.
inter cuneos ferreos 9.21.
inter falcarios ſe veniſſe explicatur apud Ciceronem 30.15. 15.21.
interior 14.4.14.24.
intermenſtruum 15.5.
internecida 11.5.
internecidinū 11.5.15.5.
internecidij actio 11.5.
internecini actio 11.5.
internecinum bellum 11.5.
inter nuculos 21.28.
internuculus 21.28.
internuncij hominū venti 1.23.
interpenſiua 10.17.
interulæ dilores 30.20.
interſcalmi 25.12.
inter ſummos auctores parum liquando conuenire 25.13.
in teſſeris erat numerus 6.10.
inteſtabilis 29.14.
intus canere 14.4.28.46.
intuba 27.15.
inuehere in aliquem 30.24.
inuenire & reperire 4.17.
inuenuſtus 22.8.
inuertere vinaria 4.21.16.11.
in via quæ officiebant concidebantur ab Aedilib. 30.27.
inuictus 30.17.
inuidia animi vitium, vt ferri eſt ærugo 30.30.
inuidię magna vis ad nocendum 9.18.
inuidia, maximum tormentum. 26.27.
inuidere 27.6.
inuidioſa 17.11.
inuidus oculus 9.28.
inuolucrum 28.13.28.38.
inuolutiones 22.27.
inuoluti canales 22.27.
in vdo eſt mænas 10.1.
inuleus 26.36.
in vmbra pugnabimus 14.13.
inundatio magni anni hyeme 21. 18.
in vulgus 30.9.
Io 5.2.
Io bacchæ 13.1.
iocullariter 7.11.
Iolcus 3.2.
Ionicus 4.21.
Ionium virus 19.15.
Ionus 3.2.
Iopas 26.21.
iota longum 22.23.
Ioue iudicat æquo 26.24.
Iouem lapidem iurare 30.16.30. 23.
Ioui attributi 12. aſſeſſores 25.12.
Iouis genius 23.33.
Iouis Hercei ara 14.15.
Iouis incrementum 16.13.
Iouis lances 24.3.
Iouis manes 18.4.
Iouis nomen multis tributum 28.44.
Iphiclus ſuper ſpicas ambulat 27.28.
ipſiſſimus 6.18.
irarum quadrigæ 28.11.
Iris 14.7.19.20.
Iris prima 20.6.
Irneum 23.10.
irracuit apud Cic. emendatū contra Priſciani auctoritatē 16.6.
irretortus oculus 10.21.
irrire 29.17.
iſatis 6.17.
iſatis ab Italis lutea aut glaſtum 23.22.
Iſelaſtica certamina 1.19.27.5.
Iſis 16.4.20.1.
iſte me prenſat 25.15.
it mare proruptum 10.11.
ita fugias ne præter caſam 15.5.
Itali olim pulte non pane viuebant 19.12.
Itargus 22.11.
Itonus 3.2.
iuba dextra 8.1.
iubæ draconū & anguium 29.4.
iubatus draco 29.4.
Iudæi recutiti 24.9.
Iudæi ſeruati 10.23.
Iudæi verpi 28.21.
Iudæorum menſes 25.18.
iudicia bonæ fidei 25.23.
iudicem collocare 3.11.
iudices 18.17.
iudices ſelecti 29.16.
iudices pronunciabant reum feciſſe videri 21.15.
iudicium quadruplex 4.4.
iudiciorum formulæ olim variæ
25.23.
iudex 25.18.
iudex captus vel datus 7.15.
iuga vaſa 10.18.
iugales & funales equi 27.9.
iugalis tela 7.22.
iugera bouerum 6.23.
iugerum pro aſſe 3.18.
iugis & perennis fluuius 19.20.
iugis puteus 5.23.
iugulæ 23.27.
iugulo hunc ſuo ſibi gladio 14.7.
iugum ferre 9.14.
Iulæa oliua 17.9.
Iulææ voces 17.9.
Iulij Cæſaris horti 15.18.
iumento ſuo malam rem arceſſere 4.15.
iumentis lachrymas Homerus, & eius æmulos Virgil. tribuit. 2.27.
iunctum tignum 13.27.
iunctum vehiculum 27.26.
Iunius Baſſus 28.35.
Iuno couella 24.21.
Iuno connubijs præſidet 16.8.
Iuno Ilithia 7.8.
Iuno inferna 28.44.
Iuno Lucina 7.8.20.13.24.21. 28.44.
Iuno matuta 28.44.
Iuno moneta 28.43.
Iuno mulierum 3.20.
Iuno natalis 16.19.
Iuno opigena 7.8.
Iuno regina 28.44.
Iuno φιλυμίτρης 4.14.
Iuno Troianis infeſta 23.14.
Iunones ſibi adoptant mulieres 22.4.
Iunonia hoſpitia 18.32.
Iunonis nomen multis attribuitur 28.44.
Iunonius puer 16.8.27.30.
Iunonis ſacra ferre 13.1.2.14.
Iupiter Ammon arietis ſpecie colebatur 14.18.
Iupiter Clitumnus 29.26.
Iupiter currum agens 9.9.
Iupiter dapalis 29.31.
Iupiter deorum & hominū imperator 29.24.
Iupiter Elicius 9.9.
Iupiter Herceus 17.6.

Iupiter Idæus à Troianis colebatur 22.7.
Iupiter in capitolio gerit telum triſulcum in periuros 22.4.
Iupiter indiges 28.44.
Iupiter iratus 29.29.
Iupiter Iuno & Minerua Romæ præſidebant 12.7.
Iupiter Iuno & Minerua vrbis erant tutela 3.1.
Iupiter Latiaris 28.44.
Iupiter Lucetius 25.1.
Iupiter Minianus 10.7.10.27.30.16.
Iupiter omnia nutu renutúque facit 26.30.
Iupiter per aëra curru creditur inuehi 24.31.
Iupiter prodigialis 7.15.
Iupiter pro aëre 27.9.
Iupiter ſtygius 13.14.28.44.
Iupiter ſupremus 13.14.
Iupiter telo triſulco armatus 1.23.
Iupiter tonat 9.12.
Iupiter vrius 21.15.
iura controuerſa 20.13.
iura ſacrata 6.21.
iurare in litem 29.36.
iurare in verba magiſtri 30.19.
iurare morbum 8.24.
iurare per haſtam & ſceptrum 8.16.
iurare per Genium & Iunonem 16.19.
iuratores 19.12.
iuratus ibid.
iurat qui abit magiſtratu 21.15.
Iurea 4.1.
iureiurando obſtringere 7.10.
iuris coctior 15.7.
Iurites 19.11.
iuriſconſulti, iuſtitiæ ſacerdotes 8.20.
iuriſconſultorum officium 4.5.
iuriſiurandi nomen 7.10.
iuriſprudentia 8.20.
ius 25.23.
ius applicationis 24.32.
ius controuerſum & certum oppoſita 20.13.
ius gladij 12.6.
ius Italicum 9.15.
ius nexi 20.19.
ius nigrum 7.16.
ius ordinarium 27.19.
ius prædiatorium 20.30.
ius Quiritium 7.21.
ius Quiritium, qui conſequebātur lege Viſellia 19.23.
ius quintæ relationis 25.18.
ius ſacratum 6.21.
ius ſecundæ relationis 25.18.
ius tertiæ relationis 25.18.
iuſiurandum de calumnia 28.20.
iuſiurandum Hippocratis 19.21.
iuſiurandum in fœdere faciundo 30.29.
iuſiurandū iacto in profundum ſaxo 14.21.
iuſiurandum Iouis 6.18.
iuſiurandum per ea quæ chara erant 18.25.
iuſſo pro iuſſero 15.15.
iuſtitia 16.1.
iuſtitiæ definitio 8.20.
iuſtitiæ præcepta 8.20.
Iuuenales ludi 27.18.
Iuuenalia ibid.
iuuenes & ſenes ioci 30.7.
iuuencus intactus 18.21.
iuuenta 22.15.
Iuuentas, iuuentutis dea 9.13.
Iuuentas Veneris comes 9.13.
iuuentus detonſa 23.23.
iuuentus Romana quibus exercebatur & quando 26.22.
iuuentutis cuſtos 26.22.
iuuentutis princeps 25.17.

L.

la, vox adhortantis apud Gallos 19.21.
labarum 15.16.
labellum pollulum 7.22.
labellum terere 12.7.30.14.
labi pro nauigare 8.17.
laboſus à labe 14.19.
labris velitari 17.21.
labrum eluacrum 7.22.
labrum lupinarium 7.22.
Lacedæmonij cur rubro colore vtuntur in bello 2.16.
Lacedæmonius orbis 24.28.
Lacedæmonij omnium maximè Grecorum exercitationes celebrabant 24.28.
laceſſere mortem 11.19.
lachrymæ rerum 11.12.
lacinia tenere 21.14.
laconis dictum 14.13.
Lacteus circulus 13.2.
lacunar 29.13.
lacus 20.29.
laganum 9.19.
lagenas obſignare 30.7.
Laïs 26.27.
lallare 18.34.19.21.
Lallus 18.34.
lambda facile ſonant pueri 18.34.
lamberare 20.10.
laminæ ferreæ 4.3.
Lamus 22.15.
lana depenſa, putata, facta 30.9.
lana, infula, vittæ, velamenta 5.7.
lanam facere 10.18.
lana pura 29.1.
lana puta 29.28.
lance ſuſpendere 4.9.
lances pampinatæ 15.20.
lanea tracta 3.20.
laneos pedes habent dij 12.1.
laneum latus ibid.
lanificij tenuis ars 26.29.
lanignus 14.19.
lanitium quid apud Maron. 15.21.
Lanuuinus 8.2.
Lanuuium 23.7.
lanx 22.9.
lanx inanis 26.14.
lapathum breue 1.24.
lapidem lapide terere 5.24.
lapides diui 15.21.30.16.
lapides pagani colebant 15.21.
lapidibus pluiſſe 16.5.
lapis 10.3.
lapis manalis 19.24.
lapis viuus 6.9.
lapis vnctus 1.17.
Lar 18.1.
Lar familiaris 28.47.
lares Hoſtilij 29.13.
lares marini 28.13.
lares permarini 20.35.
lares publici 28.47.
lares querquetulani 20.35.
lares viales 7.15.
largitio fundum non habet 3.16.

Lartidius 20.16.
laruæ 7.10.
laruialis 13.22.
larum ſedes vbi 7.16.
larus 18.16.19.22.
laſanum 13.3.
laſanum portantes & œnophorum 13.3.
laſcinia 21.14.
laſſiaculum 28.6.
laſtauri 6.18.17.7.
latè rex 12.12.
latera lorea 2.28.7.6.
laterculus 30.6.
Latona 19.11.
Latia & Lacia 19.11.
latiar 24.34.
laticlauius Tribunus 1.2.
laticlauij honos 25.17.
laticlauij tribuni 26.11.
laticlauium 1.2.
Latij dea 19.11.
Latina verba 24.5.
Latinè loqui ibid.
Latinè loqui nõ accuſatoriè 25.5.
Latini colonarij 7.21.
Latini cantiones trochaicis verſib. texebant 20.17.
Latini Iuniani 7.21.
Latini n in a ſæpe commutant & u in e 20.33.
Latini poëtę antiquitatis ſtudioſi 29.15.
Latini ſocij 7.21.
Latinus & Thymele 20.8.
latio in manum 4.11.
latius 20.30.
latomiæ lapidariæ 14.7.
latrans natura 2.11.
latrare 30.23.
latronum ludus 27.3.
latrunculi ibid.
latus laneum 12.1.
latus clauus ſenatorij ordinis 12.6.
latus tegere 14.24.
lauabrum 26.13.
lauare alum marſupio 21.20.
lauare lactinam 21.20.
lauare vinaceos 15.20.
lauatio matris deũm 9.26.
lauatrina 22.9.
laudare 20.14.
laudare teſtem 2.11.20.14.
laudari veteres ab aliquibus nolebant 27.23.
laudum iuriſconſultorum verbũ 14.12.
Lauinia 10.25.
laurea in templis depoſita 22.11.
laurea virga 28.20.
lauream in muſtaceo quęrere 23.10.
laurus fragilis 19.27.
laus eſt publica 18.2.
lauta puella 7.6.
lautumarius 21.15.
lautumia 22.17.
lautumiæ 22.6.
lautumiæ Græcè latomiæ 21.15.
lautum purè 24.23.30.25.
laxa toga 16.4.
laxare linum 26.14.
laxius cingi turpe 11.23.
lædere manes 16.4.
lætomus 20.12.
lænæ 28.26.
lætaſter 12.4.
læua numina 29.35.
læuinus 4.9.
lebetum duo genera 26.17.
lechyti 9.3.
lectica 22.21.
lecticariolus 30.26.
lecticarios Bithyniæ reges habebant 24.5.
lecti cubiculares 24.4.
lecti diſcubitorij ibid.
lecti ilignis pedib. 1.18.
lecti Sotherici ibid.
lecti ſtrati 7.24.
lecti ſubtenti ibid.
lecti triclinares 24.4.
lectiſternium 30.32.
lectiſternium Aeneas facit patri 26.17.
Lectoria lex 25.18.
lectorum duo genera 24.4.
lectus 22.22.
lectus genialis toga ſternebatur 13.14.
lege agere 30.31.
lege Oppia cauetur ne iuncto vehiculo mulieres vtãtur 27.26.
legem cenſui cenſendo dicere 16.21.
legere hominem pugno 30.34.
legere pro ferire ibid.
legere ſenatum 27.32.
legere vinum 21.28.
leges & edicta in loco proponebantur, vbi de plano legi poſſent 27.21.
leges in ære non ebore inciſæ 30.35.
leges miniare 4.5.
legio fulminatrix 29.25.
legi parere 30.31.
legis peruetuſtę fragmentum 27.21.
legitima pars 29.36.
leguleius 4.5.
leguli 10.18.
lemniſcatæ palmæ 18.3.
lemniſci 18.3.29.1.
lembi remipedes 18.15.
lemniſcum 18.3.
lenullus 15.7.
lentare remum 4.22.
lenta manu trahere 1.15.
lenti remi 4.22.
Lentulus Sura 7.4.
lentus 17.24.
leones ad fræna 3.23.29.24.
lepra 15.21.
Lesbia Catulli 16.1.
lethum & ſopor fratres 28.43.
Leuana dea 4.15.
leuaſſo pro leuauero 15.15.
Leucadia 11.17.27.27.
leuconica 8.4.
Leuconoë 11.28.
leuis 23.25.
lex barbarica 2.28.
lex cenſoria 3.1.27.1.
lex coloniarum deducendarum 1.11.
lex 12.tab.apud Gell. 24.43.
lex 12.tab.explicatur 15.15.
lex 12 tab.explicatur 29.15.
lex gladiatoria 2.20.
lex Lectoria 25.18.
lex Menia 17.23.
lex prædiatoria 27.19.
lex ſancta 9.6.
lex Seruilia 1.3.
libare alicui Deo 11.7.
libare dapes 6.7.
libare fruges 7.14.
libare in menſam 24.40.
libarij 23.16.
libarius 7.4.

libatis dapib, paſcere 6.7.
libella 20.16.29.36.
libellio 20.31.
libellos deijcere 12.9.
libellus purè lectus 26.26.
libellus Veneris 11.7.
libera toga 25.6.
liberæ ædes 30.32.
liberare amicam 16.17.
liberi caput ſoli habere dicũtur 11.20.
liber locus 30.32.
liber repotialis 13.25.
liber pater 10.10.
liberti orcini 30.30.
liberti admiſſionum 14.3.
liberti primi, ſecundi, tertij 11.9.
libertorum cõditio eadem ſemper non fuit Romæ 30.25.
libertorum olim quidam ordo 11.9.
libertus primus 18.3.
libertus proximus 27.21.
libertus ſecundus ibid.
libertus verna 11.9.
liber Xenophontis παιδείας κύρε de Cyri infantia appellatur à D. Hierony. 19.20.
libido equina 19.29.
libidini qui paret ſeruus eſt 20.1.
Libitinenſis porta 25.17.
libra 5.5.
libri de legib. non editi ſunt à Cic. 5.18.
libri ſeſquipedales 24.19.
libramentum rectum 16.5.
librariolus 20.32.
librata terra ponderibus 4.17.
libratores 2.25. 24.3.
librile 7.21.
librilis tunica ſubſerica 30.20.
libripens 29.14.
Libs 10.24.
Libya conterobromia 27.27.
Libya feris abundat 28.19.
Libycæ pelles 28.19.
licia in veneficijs 26.6.
lictor curiatus 11.10.
lictor fœmina 15.10.
lictor primus 11.9.
lictor proximus ibid. & 27.21.
lictor ſommouet 15.10.
lien facit ſeditionem 7.15.7.12.
lienes 10.19.
ligellum 6.24.
Liguria 25.22.
Liguria materia nauali abundat 24.44.
liguſtrum 30.14.
lima 23.18.
limare 29.34.
limare caput 15.6.
limbularius textor 24.23
limen ſuperum & inferum 12.5.
limina ſalutare 26.23.
limina ſtridentia 5.27.
liminis tabella 14.8.
limus 11.1.18.5.
limus cinctus 11.1.
lima 30.23.
linces 28.6.
linea 5.5.
linea diues 29.9.
lingua venditaria 25.15.
linguam paſcere 5.19.14.9.
lingnarium 12.9.
lingula 7.25.
lingulaca 16.3.
lingulacæ 17.23.
linum Alianum 10.20.
linum catagraphon 25.22.
linum Retouinum 10.20.
lintres 7.23.
lioſtrea 1.24.
lippa propago 25.14.
liquata vox 18.3.
liquare vina 11.28.
liquere 16.10.
liquet ibid.
liqueſcere 6.13.
liquida voluptas 25.2.
liquida vox 26.36.
liquidi odores 9.27.
liquido pede 26.13.
liquidum 10.8.
liquidum auſpicium 16.10.
liquidum lumen 10.8.
liquidum plumbum 9.14.
liquidus ignis 10.8.16.10.
liquor 23.28.
lis 13.27.
litare 18.20.
litem ſuam facere 18.4.19 26.
literaria tabula 21.23.
lituus 17.15.
liuorem ducit vũa 15.17.
loculi araneoſi 2.10.
locus 3.1.14.6.
locus conſularis 6.21.
locus liber 30.32.
locus medius 6.21.
locus pontificalis 6.21.
locus purgatus 5.18.
locus purus 29.1.
locus ſuperior 6.11.
locuſta 19.23.
loedi 24.3.
loligunculæ hordeïæ 7.12.
longæ tibiæ 17.20.
longè fugit qui ſuos fugit 51.5.
longior naſus ille fuit 9.24.
longurio 9.2.
loquendi genus mirum 29.34.
loqui nec rectè 3.20.
loqui mulſa 8.8.
lora 7.6.
lora & lura 10.10.
lora quomodo fit 10.18.
lorei funes 8.6.28.47.
lorica cœli 26.13.
loricula 23.33.
lorum 10.10.17.16.
lorum vomitorium 17.16.
loriolente 18.20.
lotus acero 20.1.
Lua mater 13.8.16.20.23.22.
Lua Saturni filia 19.11.
Luacina 23.22.
lubrica conchylia 1.24.
lubricare orbem pytiſmate 24.28.
lubricus vultus aſpici 21.21.
Lucani locus 26.23.
Lucanus elegantiſſ. & doctiſſ. poëta contra nonnullorũ huius ætatis iudicium 21.18.
lucanica 22.6.
lucar 28.6.
lucere ſibi cereum 13.7.
Luceres 26.35.
lucerna 28.12.
lucerna & candela 9.23.
lucernam vino rangere 8.1
lucernas defraudare 4.9.
lucer, luceſcit 2.29.
lucida tela diei 25.1.
Lucifer 24.27.
Lucillius in Satyris ad iamborũ humilitatẽ ſe demittebat 19.6.
Lucillianum vallum 23.29.
Lucina 18.34.

Lucina Diana 13.12.
Lucina hora ibid.
Lucumo 2.23.
Lucumo Samius 6.17.
lucunculi 18.20.
lucuns ibid.
lucus & ara Dianæ 5.4.
lucus Martis 20.8.
ludere 8.17.
ludere cathenas 27.14.
ludere datatim 7.4.
ludere expulſim 7.4.
ludere poëma 15.19.
ludere raptim 7.4.
ludere trocho 24.28.27.33.
ludibria 28.32.
ludificari ibid.
ludij 6.26.
Ludij barbari 19.10.
ludij & ludiones ibid.
ludi Oſci 12.18.
ludi iuuenales 27.18.
ludi palatini 1.6.
ludi trieterici 11.15.
ludi veniunt ad miſcellanea 22.23.
ludit nauis 24.25.
ludos funebres facit Aeneas 26.17.
ludus gladiatorius matutinus 30.30.
ludus tabulæ 27.3.
luere 23.22.
lues 4.19.
Lugdunum 10.15.
lumariæ falces 30.23.
lumbricus aquaticus 25.13.
lumen 8.13.
lumen & vmbra 26.12.
lumen liquidum 10.8.
lumen ſuperum 18.3.28.11.
lumen verum 30.21.
lumina morte reſignat 24.26.
luminaria 8.13.
luminibus extinctis 3.22.
luminoſum 18.20.
Luna de cœlo deſcendit in Endymionis amplexus 26.9.
Lunæ bigæ 22.23.
Lunæ filius ros 19.3.
Lunæ labores 22.24.
Lunæ ſilentium tribuitur 14.9.
Lunæ ſuccurrere 22.24.
Lunæ vehiculum 22.23.
Luna caua 24.11.
Lunam de cœlo deducere 26.9.
Lunam non laborare 18.24.
Lunam veneficijs præeſſe 6.10.
Luna naſcens 24.45.
Luna noctiluca 20.37.
Luna olim menſes ducebat, primáque primus menſis dies habebatur 24.45.
Luna plena venenis efficacior 6.10.
Lunares menſes 16.13.
Luna roriflua 19.3.
Luna rubens 22.23.
Luna ſilens 11.13.12.5.
Luna ſitiens & ſicca 11.13.17.11.
Luna ſpumans in herbas 6.10.9.26.
lunaticus 11.5.
lunulas caluos nominat Syneſius 27.30.
lupata 11.28.
Luperci cinctuti 19 16.
Luperci Iuliani 7.3.
Lupercorum ſodalitas 7.3.
lupini 1.15.
lupinis æra quid diſtent ibid.
lupino folliculo os parricidis obuoluebatur 13.13.
lupinus 19.7.
lupus 11.28.
lupus armis validus, tergo infirmus 15.5.
lurcones 7.18.
luridus color 6.17.
lurinum 10.25.
luſtralia exta 7.6.7.13.
luſtralis cenſus 7.21.
luſtrici dies 7.21.30.23.
lucificare 28.32.
luſoria tabula 27.3.
luſoriæ naues 24.25.
lutea 6.17.21.1.23.22.
lutei calcei 28.21.
lutei libri 30.20.
luteus color 28.13.28.21.
luteum negotium 15.19.
luto plantam euellere 13.17.
lutum 29.17.
luteus & flauus color nuptijs auſpicatus & conſecratus 29.32.
luui, præteritum à luo 14.19.15.1.
lychnus 18.3.
Lycij 27.19.
Lycoris Simonides 9.25.
Lycurgei 17.3.
Lycurgus orator ibid.
Lycurgus ſenior pro ſe vicarium dedit filium, qui cum Argonautis nauigaret 22.28.
Lydia primũ Aſia vocata 15.22.
Lydiæ lacus vndæ 14.8.
Lidiæ mulieres turgidæ 15.17.
Lyde 11.3.
Lydorum veſtes 26.6.
Lygmon 26.35.
lympha Mallia 24.5.
lymphatici nummi 6.11.
lymphaticus morbus 10.26.
lymphiones 30.20.
lyra heptacordos 19.30.
lyræ inuentor Mercurius 19.30.
lyræ lyræ 3.20.15.6.
lyrici 1.4.
Lyrneſſus 13.15.
Lyſonis ſymphonia 21.5.
lytæ 8.19.

M

Maccus, & macci 17.21.29.20.
macellarij 8.7.
macellum 22.17.
machina 25.3.
machina frumentaria 8.9.
machina ſcanſoria 9.20.
machinalia pondera 8.9.
machinarius aſinus 8.9.
macrocola reginæ Catharinæ inſcripta Athenæo 23.33.
macri campi 26.31.
mactare 11.5.29.28.
macte 11.5.
macteæ 22.6.
madida 18.15.
madere ibid.
madere arte 13.20.
Mæcenas 18.2.
mœchidij 24.18.
mæna 10.24.
Mæonius Automedon 17.23.
Magi certis rebus ad ſua veneficia egent 26.21.
magicis veneficijs accommodata 14.9.
magiæ vis 9.17.
magida 22.9.
magiſter 23.34.25.18.
magiſter curiæ 24.23.

magiſter fracta aure 24.28.
magiſter ſacrorum 1.25.
magiſter Samnitum 25.10.
magiſtratus Capitolini Tholoſæ 11.2.
magiſtratuum quorundam Frãcorum origo 28.2.
magiſtri carmen 23.34.
magiſtri pagorum 9.7.
magmentaria vaſa 22.6.
magmentarium ibid.
magnam partem oratio conſtat iambis 16.15.
magna parens 4.17.
magnæ animæ 2.24.
magnarius 17.21.
magnas res ſecare 15.19.
magni amici 2.24.12.14.
magni dies 1.24.
magni menſes 16.13.
magnum ad columen 5.20.
magnũ mare 3.15.19.20.20.26.
Maiales 21.15.29.23.
maior hoſtia 28.20.
maior pars diei 3.14.
maior via 10.26.
maiorem partem minore mea habitas 15.7.
maiorib. poteſtatib. gladius datus 12.6.
maiores & minores pueri 14.17.
maiores teſtudines 11.24.
malacam coronã ſumere 20.36.
malaci ibid.
malacum ibid.
mala ætas 17.21.
mala manſio 23.21.
mala orbiculata 12.17.
mala pannucea 28.33.
mala ſcabies 6.25.
malè 3.12.
male tractatio 11.20.
Maledenſia 27.35.
malefactum animo 29.34.
Maledus 27.35.
malis mandare 7.18.
malis onerari 6.1.
malis alienis ridere 23.5.
maltha 6.9.24.21.
malthinus 6.9.11.23.
maluaceus 11.3.
malum carmẽ occentare 23.11.
malũ obiectũ mala manu 4.15.
malum punicum, inſigne 9.21.
mamma 18.34.
mammæ nutrices 8.8.
mammoſus pannus 30.18.
Mamurra 14.8.
manalis lapis 10.15.19.24.
manales verrere 26.10. 19.24.
manare 10.15.
manceps 11.21.
manceps carceris 2.13.
mancipia deformiora 26.24.
mancipia pulchriora ibid.
mancipij æſtimatio 26.17.
mancipium 20.19.
mandare malis 7.18.
mandatores 22.16.
manes lædere 16.4.
mangonium 16.5.
manibula 23.1.
manibus velatis 4.15.
manica 29.17.
Manilij poëma 23.27.
Manilio iuriſcõſulto parum conuenit cum Cicer. in mancipis nexúſque nomine 20.19.
Manius 30.7.
manium poſtis 19.24.
manſtutor 11.21.
Mantua diues auis 2.21.
Mantuanus ludus 16.26.
manuarium 17.1.
manubiæ 16.15.
manubiarius amicus 11.21.
manu ducere 5.25.
manulea 2.4.
manuleatæ tunicæ ibid.
manu lenta trahere 1.15.
manum de tabula 1.28.
manumiſſi mox manumiſſori dicere ſolebant ſalue patrone 15.15.
manum ſimulachri tãgere 25.1.
manum totam porrigere & extendere oportet, non tantum contractos digitos 27.34.
manus 8.24.30.5.
manus gypſatæ 12.18.
manus velatæ 4.22.
manus viſco tincta 29.20.
mapalia 19.24.
mapalia facere 19.24.
mappa 18.33.
Marci municeps 24.46.
marcipor 24.46.29.17.
mareſchalli 28.2.
mare 10.11.
mare, arbores, fluuij dormiunt 26.5.
mare bonorum 26.9.
mare dormire dicitur 21.4.
mare Aegæum 19.2.
mare fretenſe 18.10.
mare magnum 3.15.19.20.20.26.23.3.
mare quando albeſcit & nigreſcit 26.28.
mare quieſcens, pronum & acclinatum terræ tanquam ad ſoporem fingunt poëtæ 21.4.
mare rauum & purpureũ 26.28.
mari ſomnũ tribuit Maro 26.5.
mare turbidum imaginem non reddit 30.14.
Mareotis 8.11.
Mareoticum vinum ibid.
margaritæ extricatæ 27.31.
margopolis Var. ſatyra 17.23.
maria 26.9.
maria vere aperiuntur 18.24.
maria hyemę clauduntur 18.24.
maria clauſa & aperta 19.24.
maria & montes polliceri 26.9.
Mariana quercus 27.26.
marica 21.22.
Marij aperti 24.44.
marini lares 28.13.
marinorum deorum domiciliũ in imis gurgitib. & vadis 12.12.
mariſca 13.1.
marmorarios & lapidum ſcalptores manu quàm mente doctiores 30.28.
marmorum capitolinorum auctoritas non magni ponderis 30.28.
Maro 7.26.
Maro Theocriti æmulus in Bucol. 12.7.
Maro Theocriti imitationem profitetur 19.27.
Maro ramũ tribuit ſomno 21.4.
Mars conditoris pater 6.8.
Mars Iunonis filius 16.8.
Mars noſter 23.14.
Mars Quirinus 19.11.
Mars Siluanus 15.14.19.3.29.23.
Mars ſiluæ præeſt 29.23.
Mars vigila dicebãt duces in bel-

lum exituri 11.8.26.39.
Marti vltori templum condidit Auguſtus 6.8.
Martis comites 23.14.
Marſæ voces 14.9.
Marſia 22.12.
Marſia cauſidicus ibid.
Martiobarbuli 24.12.
martius picus 3.11.
martulus 1.14.
maſcula bilis 20.1.
maſcula Sapho 10.2.
maſculum thus ibid.
Maſiniſſa, non Maſſaniſſa 30.37.
Maſſagetes populi 25.4.
Maſſiliæ vrbis conditor 27.26.
maſtruca 15.23.20 9.
maſtrucatus 20.9.
maſtruga 10 24.
mataxa 23.20.4.
matella communis 28,12.
matellio 22.9.
mateola 11.13.
mater 13 8.
materia campeſtris 23.3.
materia montana 23.3.
materia publica 19 9.
materina terra 21.25.
materis, materæ 9.7.
Matius Iul. Cæſaris amicus 17.13.
matrimi & patrimi 28.20.
matrona moueri iuſſa dieb. feſtis 23.3.
matronæ ſtolatæ 29.31.
matronam tangere 24.18.
matronæ Rom. verrunt templi ſolum crinib. in placādis diis 29 30.
matronales vittæ 23.5.29.31.
maturi ſenes 22.11.
maturus ibid.
maturare fugam 12.12.
maturare mortem ibid.
matuta mater 13.8.
maturinus ludus gladiatorius 30. 30.
matutinum & veſpertinum tempora votis & precib. conſueta 24.35.
matutinum ſpectaculum 30.30.
mattiacæ pilæ 9.23.
mattus 28.6.
Mauri iaculatores 17.5.
Mauri & Hiſpani capillati 1.17.
Mauritania leonum & ferarum abundans 17.5.
mauſolea 19.19.
maxima Iuno 24.40.
maxima mamma 18.34.
mazaces 24.16.27.18.30.5.
mechanici 8.4.
Medea pellicem ſuam vlta eſt oleo medico 24.21.
Medeai miſeriæ 19.5.
Medi 11.26.19.9.
mediaſtinus 28.31.
medi edi 3.20.
medici veteres curationem ſimplicem ſecuti ſunt 17.18.
medici cuiuſdā garrulitatem arguit 28.45.
mediusbelli 10.22.
mediusfidius 3.20.
mediponti 8.6.28.47.
Meduana 22.20.
Megabacchus 3.21.
Megabyzus 18.31.
Megarici ſophiſtæ 4.2.
meia auſpicijs 24.26.
mel antiquis in delitijs 8.8.
Melanthius 7.1.
mel humidum 28.45.
mel ſolitum 5.14.
melicæ & medleæ gallinæ 1.6.
melici 1.4.
melimela 17.13.
melior mundus 4.17.
melior natura 4 17.
melior pars diei 11.23.
melior ſexus 22.22.
melior victima 14.4.
melle veteres vtebantur in omni dulciario opere 28 45.
mellina 20.1.
mellis color antiquis iucundus 27.35.
mellita placenta dabantur mortuis 28.45.
melomeli 17.13.
membranam poſcere 7.10.
Memnon 1.7.
memoriæ tradere vetuſtatem literarum 29.36.
Menalij verſus 27.25.
menæus 20.12.
Menenij gens fœcunda 23.2.
menæus, menſtruus circulus 20. 12.
Meniæ 23.2.
menia lex 17.23.
menis 22.10.
mens & animus 28.44.
menſa 2.5.
menſa auguſtata 18.4.
menſa tripes 19.4.
menſæ remotæ 21.22.
menſarij 20.28.
menſes decem 4.15.
menſes Iudæorum 15.18.
menſes lunares 16.13.
menſes olim breuiores 4.15.
menſes vertentes 16.13.
menſores 24.16.
menſtrua ſoluere 15.1.
mente captus 8.10.
mētem niſi exciperet dominus, Horat. 23.2.
meo remigio rem gero 7.6.
meraclum 1.11.
mercales 26.16.
mercatura 16.5.
Mercurialium collegium 5.28.
Mercurij natalis 2.11.
mercurius ad Aeneam miſſus cur per Athlantem deſcēdit 25.6.
Mercurius deus omnium gymnaſiorum communis 8.24.
Mercurius λόγιος & ἀγώνιος 11. 28.
Mercurius lyram heptacordon inuenit 19.30.
Mercurius maniū ductor 16.5.
Mercurius deorum nuncius κῆρυξ & διάκτωρ 11.28.
mergus 18.6.19.22.25.3.
meridiani apud Suet. 27.19.
meridianum ſpectaculum 27.19.
meritoria 28.6.
meritum honorum diſtinguebatur ferri magnitudine 11.6.
merto & pulto veteres dixēre 30.22.
merulea 10.24.
meſancyla 19 31.
meſolabum 1.19.
meſonauta 28.31.
Meſſapus equorū domitor 22. 3.
Metabus 22.3.
metari 13.1.
metatores 28.6.
metatus ager 13.1.

moneta 4.2.
metiri per corbem 7 23.
meum mel 8.8.
micare 20.13.
micæ auri 18.6
micleta 24.6.
migdilibs 10.24.
migrare communia iura 5.20.
mihi eſt mellinæ 8.8.
mihi nũc Ligus ora intepet 30.7.
migrare 21.17.
miles caligatus 28.31.
miles centuriatus 18.19.
miliarium aureum 5.1.20.7.
militaris opinatus 28.6.
militaris teſſera 19.26.
milites 11.18.
militum caligæ 26.34.
militum decurſiones 5.8.
mille paſſum 18.14.
miluina appetentia 18.15.
mimologus 28.6.
mimus 27.20.
min apud Auſon. 23.30.
mina 24.17.
mina ouis 6.9.
mina vnde dicitur ibid.
mina & propugnacula 3.14.
minæ murorum 3.14.
Minerua 26.29.
Minerua Alcide 30.37.
Mineruæ ædes 24.11.
Minerua ædificiorum inuentrix 12.7.
Minerua apud Maron. 11.22.
Minerua apud Tritoniam paludem nata 24.9.
Minerua Phidiæ 24.41.
MineruaIlienſis 7.21.
Minerua liberalium artium præſes 8.24.
Minerua ſcientijs & artibus præeſt 17.21.
Minerua ſingularis & propria gymnaſij dea 8.24.
Minerua Tritonia 24.9.
Mineruæ ſidus 21.10.
Minerua vbi nata 23.16.
minerual 11.22.26.29.
Mineruium 16.20.20.35.23.28.
Mineruiũ Mineruæ templũ 2.3.
miniaria Siſaponenſia 10.12.
miniani dij 29.28.
miniare leges 4.5.
miniata cera 4.5.
miniſtrare velis 29.24.
minores muſculi 11.24.
minuritio 1.12.
minuritionem citare ibid.
miriones 23.18.
miror laborum 5.8.
miſericordiæ ſedes in genib. 11.21.
miſon 11.14.
miſſilia 29.9.
miſſio gratioſa 16.21.
miſſionẽ dare & auctorari quid differant 3.3.
miſſor 8.17.
miſtarium 8.15.
mitellita 24.6.
mithra 29.25.
mitra 4.14.
mitigare ſandalio caput 29.28.
mittere fulmina 29.29.
mittere ſignum quadrigis 15.2.
mittere vela ad portꝰ beatos 2.7.
mitulus 27.26.
modeſtè dicere 30.13.
modica patella 1.18.
modioli 2.5.
modioli ærei 2.22.
modiolorum funduli ibid.
modius 24.46.
modus ſcenatilis 12.16.
mœchi ſemitarij 13.19.
mœchocinædi 15.1.
mœnia mundi 6.6.
mœnia pro munerib. 16.11.
mœſilea 19.19.
mola 19.27.
mola ſalſa 7.13.
molæ 19.11.
molæ quadrinæ 12.16.
mola truſatilis 7.22.
moles Gigantum 2.8.
moliſc 7.22.7.23.
molles Triuiæ honores 17.2.
molleſtra 3.11.
molleſtræ, vel potius melotæ 19.24.
molle Tarentum 1.24.
molle vinum 12.8.2.8.24.
mollis articulus 4.10.
molochus 25.33.
molucrum & mola 3.11.
momen 29.34.
monetæ deæ in fano veſparum erat examen 4.2.18.17.
monetarij 4.2.18.17.
monimentum Senatus 16.15.
monocoli 24.42.
monogrammi 28.9.29.17.
monolores 9.11.
monopodia 1.25.
monopolium 28.6.
monotrophus 9.21.
mons Albanus 26.24.
montani 3.3.
montes auri polliceri 29.2.
montes & maria 19.14.
montes in Dianæ poteſtate ſunt 6.2.
monumentum hæredes non ſequitur 5.16.
Mopſe nouas incide faces 27.25.
mora & mœra parca 18.34.
moratores 11.11.
Morbonia 24.36.
morboſus 9.14.
morbum iurare 8.24.
morbus 9.14.
morbus ſonticus 17.7.
morbus ſolſtitialis 24.38.
more maiorum petere 8.24
more Romano 12.18.
moretarium 16.17.
moretum ibid.
mori diẽ dicebãt veteres 18.14.
mors fatalis 11.19.13.9.
mors merita ibid.
mors naturalis ibid.
mors tergeminia 29.32.
mors vulnere illata, aut pœna irrogata 13.9.
mortarium 16.17.21.20.
mortem laceſſere 11.19.
mortis gradus 9.27.
mortis frater ſopor 18.44.
mortualia apud Plaut. 23.8.
mortuaria gloſſaria 23.8.
mortui iacere dicuntur 22.11.
mortui poſiti ibid.
mortuis in rogo aperiebantur oculi 24.26.
mortuorum manes vocantur ad tumulum 22.10.
mortuorum oculos claudebant proximi, filij, pater aut mater, 19.16.26.5.
mouere ancilia 5.1.
moueri ſatyrum 21.8.

mouere ſenatu 27.31.
mu ſyllaba 23.11.
muccinium 13.14.
mulcare 28.6.
mulcatores ibid.
mulceri 8.17.
mulctare 16.2.
mulla ſagmaria 30.16.
mulieres & virgines nolebant cerni ab alienis viris 30.23.
mulier vulgaris 5.1.
mulieres Pellæ dracones alebāt 5.19.
mulieres ſimpulatrices 3.16.23. 18.
mullei calcei 19.24.
mullus centuriatus 18.19.
mulſa loqui 8.8.
mulſum in triumpho datum 14. 11.
mulſum in delitijs habebāt Romani 14.11.
multa 22.21.
multa aduerſa reuertens 10.14.
multa in Virgil. ex hiſtoria eſſe 26.17.
multigenera 10.4.
multi meri 18.27.
multi modis, aduerbium 14.23.
multos ex digito inſanos & prudentes videri 27.34.
multus 24.18.
mundi cochlear 17.21.
mundi mœnia 6.6.
mundus 26.4.
mundus, cœlum eſt 19 24.
mundus inferior 19.24.
mundus lucens 19.24.28.14.
mundus melior 4.17.
mundus muliebris 21.30.
mundus patet 19.24.
mundus ſuperior ibid.
mundus, terra eſt ibid.
munera nuptialia, natalitia, & in puerperio mittebantur à ſeruis & liberis 19.14.
munimentis inſiſtere 3.3.
municipales equites 3.9.
municipalis ibid.
municipalis adulter ibid.
municipalis arena 10.27.
municipium 1.13.
munire 13.18.
munire rupem ibid.
munitare 3.20.25.15.
munitor 20.25.
Murcia ignauorum & ſegnium dea 22.17.23.22.
murena 7.20.
murena dentata ibid.
murena edentula ibid.
mures 15.23.
mures pontici & alpini ibid.
murgiſo 28.6.
Muria dura 17.16.
muriatica 15.6.
murinæ pelles 15.23.
Murranus 10.7.
murreum & murrinum 26.14.
murrhea 8.9.
murrhina pocula 8.1.
murrina 28.6.
murtatum 22.6.
Murtia & Murtea Venus 22.17. 23.22.
murtis 22.17.
Muſæ Heliconis incolæ 20.1. 26.24.
Muſæ Mnemoſynes & Iouis filiæ 28.43.
Muſæ Sicelides 16.13.
muſare 7.11.
Muſarum Latinarū ſedes 26.24.
muſcipula tenta 29.2.
muſculi 11.24.
Muſæus 28.46.
muſæum 21.23.
muſica olim 8. chordarum erat 19 30.
muſimo 20.9.
muſino ibid.
muſtacei 23.10.
muſtei 28.12.
muſtella 12.10.15.23.
mutatum vinum 7.9.
mutitare 14.18.17.1.
Mutinitini ſacellum 17.23.
mutua fungi 29.34.
mutuamur 10.15.
mutuitare 14.18.17.3.
mutonium 17.21.
Mutunus priapus 17.23.
munus 28.14.
munus recipiendorum hoſpitum 6.11.
Mycenæ à Cyclopedibus munitæ 28.46.
Myrmillo 3.4.
Myrmidones Achillis milites 3.4.
myrobarbum 3.19.
myoparones 3.1.
myrrhina 8.9.
myrta fœm. gen. 30.6.
myrrea gauſapina 19.7.
myrrea virga 28.20.
myrteus color in equis 19.7.
myrtus 4.22.23.22.
myrtus Aſia 15.22.24.9.28.21.
myrtus hexaſtica 23.22.
Myrtoum mare 22.13.
myſtica hoſtia 29.32.
myſtica virga 28.20.
myſtica vitis 29.32.
myſtrum 3.19.

N

Nacta 23.25.
næ 1.18.
nænia ſoricina 24.11.
næuianus laudator 9.1.
næuoſus 28.26.
nam quod edit, tam duim quàm perduim 6.26.
Nanetes 17.9.
nanus 22.9.
naphtha 6.9.24.21.
nardinum vinum 2.29.
nares acutæ 21.3.
nares obæſæ ibid.
naris acutæ 14.20.
naris obæſæ ibid.
nardini amphora 2.29.
nardinum vinum ibid.
narrare ſomnium Veſtæ 7.26.
naſcuntur qui honores adipiſcuntur 23.4.
naſcuntur qui ab exilio redeunt 23.4.
naſi adunci homines 4.9.
Naſidienus Horatianus 13.17.
naſiterna 7.21.
naſo ſuſpendere adunco 4.9.
naſus 30.13.
naſus longior ille facit 9.24.
natalis deus 16.19.29.32.
natalis Mercurij & Salutis 2.11.
natalis reditus 23.4.
natalis ſalutis 2.11.
natalitium 7.14.
natio madens pingui 2.7.
naros rollere 22.11.

natura gubernans 6.6.
natura latrans 2.11.
natura melior 4.17.
natura ſolo ſubeſt 2.12.
natura vitis ſuſtinetur 10.14.
natura ſuſtineri arbores ibid.
naturæ deus 2.15.16.19.
naturæ & fati nomine nihil diuerſum ſignificari 13.9.
naualia 21.23.
nauales pedes 13.15.
nauales ſocij 11.18.
nauci non habere 5.23.
nautica officia & miniſteria nauis Argo. 28.43.
naues è mari in mare per diſcrimen terræ machinis tractas traducere 27.24.
naues luſoriæ 24.25.
naues orariæ 1.16.
nauigatio prima 24.34.
nauigaturi Venerem inuocabāt 9.27.
nauigatio ſecunda 24.34.
nauis auri & paleæ 16.3.
nauis geraria 19.31.
nauis geſtoria ibid.
nauis vectoria ibid.
naues ſubducere 14.16.
Nautes 26.17.
Nautiorum Rom. clara familia 26.17.
ne 5.27.26.16.27.6.28.1.
ne, pro non 5.5.16.2.
ne aliquando apud Horat. ex ſuperuacuo ponitur 7.10.
Neapolis 29.12.
Neapolis otioſorum domicilium 29.2.
nebula linea 1.15.
nebula, pro re nihili 20.1.
nebulas Helicone legere ibid.
nebulones ibid.
nec fonte labra prolui cabalino 10.13.
neceſſe eſt 26.13.
neceſſitas anteambulatrix fortunæ 9.14.
nec mulieri, nec gremio credi oportere 30.31.
nec rectè 15.7.
nec rectè dicere 3.20.
nectere trib. nodis 19.22.
necti 20.19.
nectum 8.10.
nec vola, nec veſtigium 29.2.
nefans pro nefando 15.1.
nefrundines 26.10.
nefrundus porcus ibid.
negatio abundans 25.3.
negationes duę inficiantur 30.9.
negocia tumere Cic. 13.5.
negocium luteum 15.19.
Nemeſis aduerſa ſuperbis 2.21.
Ne mihi Pulydamas 10.1.
nemo in ſe cōuertitur fugā 4.15.
Nemorenſe 24.20.
nemorum ſuccus 23.27.
nemus 24.20.
nemus ſacra accubat vmbra 5.4.
nepa 8.17.
Neptuni equi 26.23.
Neptuni tridens 18.32.
Neptuninus 24.9.
Neptuni pecudes 29.28.
Neptunus à nando 19.20.
Neptunus à nubendo ibid.
Neptunus Aegæus 3.10.
Neptunus maris potens 6.6.
Neptunus tridente ſuo mare & terram mouet 26.33.
Neptunus vterque 24.44.
nequa 23.17.
nequam 27.6.
nequam dare 15.6.
neque cenſeat 10.25.
neque poſt reſpiciens, neque ante proſpiciens 28.13.
neque Turno mora libera mortis 23.14.
nequicquam 9.18.27.6.
nequitia eſt ſcelere 3.4.
Nerei pecus 29.28.
Nerei pecus ſimum 15.4.
Nereis 19.11.
Nereus vaticinatur apud Hom. 19.3.
Neriene 19.11.
Nerio ibid.
nerite 17.22.
Nero caluus 12.8.
Neronia 27.18.
neruis alienis mobile lignū 2.18.
neurobatæ 11.25.
Neſtoris patera 27.31.
netum 8.10.
ne vis 9.18.
ne volt 19.13.
nexiſti 16.6.
nexus 20.19.
ni 18.14.
ni, pro ne 3.12.17.11.
Nicaſio 12.4.
Nicaſionum archetypa 12.4.
nicere 24.17.
nicoſtrategi 9.16.
niger Galeſus 4.14.
nigram hyemi pecudē immolari 4.22.
nigri oculi 27.27.
nihil duarū rerum credas 18.25.
nihil mihi credas diuini & humani 18.25.
nihil vidi 9.22.
nihil deterius 14.17.
nihilum 11.5.
nilotis tunica 30.30.
nimbatus 20.1.
nimbus 2.11.20.1.
ninguit 16.6.
ninnium equuleum Græci appellant 15.6.
niſi ne vis 16.2.
nitere 4.22.9.20.
nitens penna 8.17.
nitens taurus 4.22.
nitidus ſol 12.4.
nitor olei 9.20.
nitrum berenicarium 18.18.
nitrum matronale ibid.
nitrum parthenicum ibid.
nixi dij 7.8.
nixus pares ibid.
nobis aquilo ventus erit 17.11.
noctifer 24.27.
noctiluca luna 20.37.
noctiluca pro nicedula 29.20.
noctis tenebræ ſeueræ 30.22.
noctuini oculi 27.27.
noctulucus 21.28.
nocturna ora 11.7.
nocturni 19.7.
nocturni oculi 11.7.
nocturnus 24.27.
nodata ſoluis 27.30.
nodus currax 26.19.
nodus gratiarum 19.29.
nodus Herculanus 18.4.
nodus manus 30.18.
nodum ſoluis 27.30.
nola in cubiculo 3.19.
Nolani infanda libidine notati 3.19.

nomen accipere 27.32.
nomen ædificare 28.11.
nomina in io etiam propria habere diminutionem 28.27.
nomina familiarū Romanarum 23.2.
nomina quæ in mentum deſinunt, aliquãdo in men deſijſſe 16.2.
nomina in ar, aliquando in are deſierunt ibid.
nominū notatio in palliatis comœdijs 28.4.
nomiſma Theſſalicum 27.29.
non alienus eques 9.24.
Nonæ Idus Cal. 15.14.
Nona Parca 18.34.
non eſſe aſſis 17.23.
non eſſe ſeſcunciæ ibid.
non habeo nauci 5.23.
non inuentum 4.17.
nonne videre 5.27.
Nonius Struma 21.11.
non quauis aqua ad purificationem vſi ſunt veteres 17.13.
noſter ludos ſpectauerat, vna luſerat in campo 6.7.
noſter Mars 9.30.
noſtram vicem 16.15.
noſtri dij 9.30.
noſtro omine it dies 7.12.
noſtrum eſt quod viuis 20.1.
notare 5.1.
notarius 15.20.
notis ſcribere 14.24.
notor 29.36.
notoria 15.20.
notus arbiter Adriæ 9.27.
noua æſtas 23.8.
nouales 28.12.
noualia ibid.
noua nupta præcingebatur cingulo laneo, nodo Herculis 18.4.
noua nupta limen domus vnde exibat nec in quã deducebatur pedibus cõtingebat 8.11.
nouã nuptã olim matronæ vniuiræ collocabant in cubiculi ſella, & in lectulo geniali, boni ominis cauſa 21.29.
nouendiales cineres 24.27.
nouendiale ſacrum facit Aeneas 26.17.
nouendialia 24.27.
nouiani fullones 7.20.
noui auctorati 18.13.
Nouocomenſes 17.15.
nouo conditi ibid.
nouus annus 23.8.
nouus orbis 22.11.
nouum 17.15.
nouum ver 23.8.
Nox, dea Romanis 24.45.
nox ſilet 12.5.
nox ſomniorum parens 7.26.
nox tacet 12.5.
nox tacita ibid.
noxit 15.15.
nubigeri clypei 20.1.
nucleus 2.3.
nucleus acini 25.26.
nudum 26.19.
nudum pactum ibid.
nugas 28.6.
nugæ perſolæ 11.7.
nullus æquè meticuloſus 4.15.
nullus argento color 10.21.
Numæ lex de ſepultura 16.22.
numella 23.21.26.2.
numen 5.27.26.30.
numen purum 27.9.
numera Senatum 30.31.
Numeria dea 29.28.
numeri eburni 5.6.6.10.
numeri 19.9.24.36.29.25.
numeri in bello qui ſunt 24.36.
numeri innumeri 10.12.
numeri Phrygij 31.15.
Numerij 29.28.
numeris fertur lege ſolutis 1.4.
numeris obloqui 28.46.
numero aliquo eſſe 16.15.
numero deus impare gaudet 27.25.
numerorum arenarius 7.20.
numeros tres iactare 4.22.
numeros memini 29.25.
numerus in motu 28.46.
Numicum & Numicium 11.17.
Numidæ 1.27.
numina delibata 2.12.
numina læua 29.35.
numinis appellatio 27.9.
nummo ſeſtertio addicere bona 28.3.
nummos ſcribere 4.13.
nummus 24.17.
nummus aſper 18.28.24.2.
nuncium remittere 14.5.
nudinalis coquus 10.15.
nunquid vis? 15.18.
nuptiarum præſides 19.16.
nuſquam tuta fides 16.5.
nutrices 8.8.
nutrire 28.34.
nutrire vinum 17.13.
nutus 27.2.
nux calua 20.6.
nux Tarentina & Terentina 27.17.
Nyctegreſia 3.5.
nycticorax 14.1.
Nymphæ Hylam rapuerunt 30.14.
Nymphæ lanificium exercent apud Maron. 8.15.
Nymphæ Querquetulanæ 20.35.
Nymphæ ruſticæ deæ 13.4.
Nymphæum 4.6.
Nympharum domus 12.12.
Nympharum ſacella ſunt rure 13.4.
Nyſa 24.14.

O

obbruteſcere 10.8.
obcædes, concædes 9.21.
obeliſcolychnium 12.11.
obiectum malum mala manu 4.15.
obiurgati rubra ſolea 20.1.
oblimare 29.34.
oblimare ſulcos inertes 19.18.
oblinere 30.6.
oblinere dolia 25.20.
obliquare ſinus 14.4.20.4.
obloqui numeris 28.46.
obriſum 28.5.
obruſſa 14.22.
obſcœnum 3.8.
obſecratio 22.32.
obſecro & reſecro 18.25.
obſidium & obſcidium 21.18.
obſigillare 30.3.
obſignare 25.16.
obſignare lagenas 30.7.
obſillas 28.6.
obſitus æuo 24.40.
obſonium 20.31.
obſonium vnctum 10.19.

obſus 19.1.
obſtringere iureiurando 7.10.
obſtrigilator 15.1.
obtentui eſſe 18.7.
obtorto collo rapere 26.2.
ob vagulationem 13.26.15.15.
obuagulare 29.14.
obuiam eſt per tempus 15.6.
obuertere pelago proras 11.8.
occanere quàm occinere maluit Tacitus dicere 2.25.
occaſus, occaſio fuit antiquis 16.22.
occatio 30.7.
occentare malum carmen 23.11.
occentaſſit 16.22.
occipitium oſtendere 29.27.
occiſit 15.15.
occurrere è portis 2.12.
Oceanus refuſus 30.5.
Oceanus vterque 3.5.
ocellata 3.18.
ocium cum dignitate 28.41.
Ocnus 8.1.
Ocnus Mantuæ conditor 29.24.
ocris 22.19.
oculeus 11.7.
oculi dolent 12.17.
oculi felini 27.27.
oculi glauci ibid.
oculi herbei ibid.
oculi incerti 26.25.
oculi in arũdinib. & ſtirpib. 1.27.
oculi nigri 27.27.
oculi noctuini ibid.
oculi nocturni 11.7.
oculi putres 18.27.
oculi tumentes 14.17.
oculis captus 8.10.
oculos ſigillare 30.3.
oculus caninus 16.9.
oculus conturbatus 2.6.
oculus inuidus 9.28.
oculus irretortus 10.21.
oculus perſolus 18.14.
octonæ veſtes 23.19.
ocyma vernæ vendere 15.3.
ocymum ſeritur cum maledictis ac probris 30.8.
ocymum cantare ibid.
odium inter cygnos & aquilas 10.11.
odores liquidi 9.27.
œ pro v ponunt veteres 3.11.
œa 9.15.
œdipus ſuos abominatus liberos optauit vt regnum paternũ ferro diuideretur 27.23.
OEenſis colonia 9.15.
OEnei partu edita 2.8.
œſus 3.11.
œſus ſit 24.3.
OEta 21.4.
OEtæus habitus 16.12.
œtum 16.9.
offa melle ſaporata 28.45.
offa ſuera 14.1.
offerumenta 16.22.
officina Vulcani 26.29.
officium 18.34.27.19.
officium virile. 19.9.
offucare 16.22.
ô fortunatã natam m.c.R. 7.19.
olea conditiua 25.19.
oleam facere 10.18.
oleam ſtringere 10.18.
olearia 13.3.
oleaſter 8.16.
oleaſter infœlix 13.21.
oleaſter maximè viuax 8.16.
olera agreſtia 7.10.
oleum decumanum 12.16.
oleum œnanthinum 24.4.
oleum medicum 24.21.
oleum Romanicum 10.18.20.6.
oleum viride & vulgare ibid.
oleum viuum 6.9.
olim quandiu peregrè erant, comam alebant 22.28.
olitor 19.9.
oliua flaua 14.4.
oliuitas 28.12.
olla legit olera 3.13.
ollicoqua exta 22.2.
olores purpurei 15.22.
Olympus omnipotens 29.24.
omen comitiorum 5.23.
omen & auguriũ firmare 13.16.
omen vituperare 7.12.
omentum in ſacris 7.13.
ometides 4.23.
omina in nuptijs obſeruata 3.14.
omina nuptiarum 3.14.10.11.
omina repetere 6.21.
omine noſtro it dies 7.12.
omine rato 15.10.
ominibus primis 10.11.
omne 5.19.
omne magnum contulit 5.27.
omnimodis 6.14.
omni pede ſtandum 7.19.
omnipotens 29.24.
omnituens ſol 11.8.
omnituentes 5.26.
Onagos, fabula 14.5.
onerari 27.30.
onerare zamiam 27.30.
oneraria nauis 1.16.
onides 18.18.
Oobij 6.19.
Oones ibid.
operam ſoluere 6.9.
operare 6.9.
opes ſtrangulare 21.4.
Ophiogenes 23.11.
ophthalmia 14.18.
opicus, & opicus magiſter 10.12.
opifices in Mineruæ ſunt poteſtate 29.29.
opifices in vulgo numerantur 30.18.
opigena Iuno 7.8.
Opilius 13.11.23.17.
opimianum vinum 25.24.
opinatores 16.22.28.6.
opinio 8.1.
opinio veterum de lacteo circulo 13.2.
Opis 22.3.
opiſthodomus 22.17.
oppanſum 28.6.
oppedere 15.18.
oppidanũ dicendi genus 14.22.
oppidum 30.32.
Oppij ex Velia 21.7.
oppilari 23.1.
Oppius res Cæſaris & rationes procurabat 21.7.
opponere 7.5.
optati ciues 24.23.
optio 4.7.
optio carceris 2.13.
optio fabricæ 2.13.
Oops 19.11.
Ops & Rhea 25.22.
opſianus lapis 18.23.
opus auerſione locatum 30.27.
ora 16.22.18.3.
ora commentarij 2.28.
oracula 30.1.
oracula flexiloqua 5.19.
oraculo vti 2.25.

oraculorum duo genera 5.21.
oraculum arietinum 14.18.
oræ belli 18.3.
oræ diæ luminis 25.1.
oram ſoluere 3.1.
ora nocturna 11.7.
orare nobiſcum 15.7.
orariæ naues 1.16.
orarium 19.21.
oratio recta 26.12.
orationis ſuccus 11.1.
oratores & poëtæ Iouem opt. Max. in exordijs appellãt præfantúrque 29.19.
oratores ex Cannenſi caterua 3.19.
oratores plærunq; mentiuntur, & fuco patrocinãtur ſuæ cauſæ 25.16.
orbiculata mala 22.17.
orbile 21.23.
orbis 20.7.
orbis Aſiæ & Europæ 30.5.
orbis Eous & occiduus ibid.
orbis Lacedæmonius 24.28.
orbis Romanus 30.5.
orbis ſaltatorius 4.21.21.15.
orchas 22.2.
orchitis ibid.
Orci ianua 19.24.22.19.
Orci galea 28.30.
Orci oſtium 19.24.
Orci putei 22.19.
Orciniana ſandapila 30.30.
Orcini liberti ibid.
Orcus 20.37.
Orcus cœleſtis 13.2.
Orcum neut. gen. 20.37.
ordo 11.27.
oræ maritimæ præfectus 28.2.
ore fauere 26.17.
organa pneumatica 11.20.
orgia 21.21.28.13.
Orion ſuper mare ambulat 27.28.
Orionis ſidus 23.27.
Orythia ab Aquilone rapta 23.14.
Orythia dea 23.14.
ornatus mulieris 22.30.
orobanche 8.23.
oro tecum 10.15.11.12.
oro tecum precibus 10.15.
Oſca 23.17.
os columnatum 2.18.
oſcæ fabulæ 12.18.
oſcedo 10.26.
Oſci 23.6.
oſci ludi 12.18.
oſcilla 20.24.
oſcillatio 7.20.
oſcillum. ibid.
oſcines aues 29.4.
oſculana pugna 3.11.
oſcula dantur poſtib. 12.5.
os pugilis 13.11.
oſſa erepta ieiuno cani adolẽtur quodam ſacro 14.9.
oſtendere 3.1.
oſtento 25.15.
oſtentui eſſe 18.7.
Oſtienſis quæſtor 21.11.
Oſtienſis quæſtura ibid.
oſtium oculiſſimum 11.7.
oſtrea teſtam aſperam habent 21.21.
Othonis turpẽ vitam mors honeſta exornauit 18.21.
oua in circo, delphines, columnæ ſeiæ, meſſiæ, tutulinæ 18.33.
ouis quę incubantur aliquid ſubſternitur aduerſus tonitrua 18.12.
oues Tarentinæ 1.24.
oues Thymianæ 24.11.
ouis puſiloſa 24.2.

P

p in ph. ſæpè mutatur 6.19.
pacta conuenta 16.5.
Panchon 24.34.
pacis teſſera 30.35.
pactilis corona 18.29.
pactum 16.5.
pæanem citare 1.22.
pæan ibid.
pædagogia 8.9.23.19.26.20.
pædagogiani pueri 8.9.
pagani 3.3.
pagatim habitare ibid.
pagi & vici 3.3.9.7.25.3.
pagorum magiſtri 9.7.
pagus 3.3.
palæ 8.6.
Palamedes tabulæ teſſerariæ inuentor 17.23.
palaria 13.6.
palatina officia 13.10.
palatini ibid.
Palatua dea 6.5.19.11.
Palatualis flamen 6.5.
palatum cœli 6.20.
palatum tergere 18.12.
Pales 19.11.
Pales, dea paſtorum 21.3.
Pales vnde dicta ibid.
palæſtræ gramineæ 28.46.
Palilia 16.22.21.3.
Palinurus 13.19.
palimpſeſtus 25.22.
pallam trahere 30.9.
Pallas quas condidit arces colat 12.7.
Pallas turbata 26.29.
Pallas vrbium tutela 12.7.
palles iratum Eupolidem 5.3.
pallere cum accuſ. 10.1.28.26.
palliati 2.27.
palliati Græci 2.27.
pallio detexere 30.34.
pallium 2.27.
pallium duplex Cynicis 7.20.
pallium duplicare inſtituit Diogenes 7.20.
pallium trahere 28.13.
palma 26.17.
palma & eius origo 3.7.
palmæ lemniſcatæ 18.3.
palmarum agreſtium abundat Sicilia 30.39.
palmaris ſtatua 3.4.
palmata veſtis & picta quæ triũphalis 5.9.28.23.
palmulæ 3.7.
palpo percutere 4.15.
paluda 23.16.
paludamentum 17.15.
palumbes 21.1.
palumbes ſine clunibus 20.34.
palus palo proximus 15.4.
pampinatæ lances 15.20.
Panathenæa 28.25.
Panda pacis dea 19.9.15.11.
panchreſtarij 13.14.
pancratium 27.8.
pancratium à Lycurgo ſublatum Sparthanis 27.8.
Pan deus cornutus 6.9.
Pan dimidia ſui parte caper 18.8.

obſus 19.1.
obſtringere iureiurando 7.10.
obſtrigilator 15.1.
obtentui eſſe 18.7.
obtorto collo rapere 26.2.
ob vagulationem 13.26.15.15.
obuagulare 29.14.
obuiam eſt per tempus 15.6.
obuertere pelago proras 11.8.
occanere quàm occinere maluit Tacitus dicere 2.25.
occaſus, occaſio fuit antiquis 16.22.
occatio 30.7.
occentare malum carmen 23.11.
occentaſſit 16.22.
occipitium oſtendere 29.27.
occiſit 15.15.
occurrere è portis 2.12.
Oceanus refuſus 30.5.
Oceanus vterque 3.5.
ocellata 3.18.
ocium cum dignitate 28.41.
Ocnus 8.1.
Ocnus Mantuæ conditor 29.24.
ocris 22.19.
oculeus 11.7.
oculi dolent 12.17.
oculi felinei 27.27.
oculi glauci ibid.
oculi herbei ibid.
oculi incerti 26.25.
oculi in arũdinib.& ſtirpib.1.27.
oculi nigri 27.27.
oculi noctuini ibid.
oculi nocturni 11.7.
oculi putres 18.27.
oculi tumentes 14.17.
oculis captus 8.10.
oculos ſigillare 30.3.
oculus caninus 16.9.
oculus conturbatus 2.6.
oculus inuidus 9.28.
oculus irretortus 10.21.
oculus perſolus 18.14.
octonæ veſtes 23.19.
ocyma vernæ vendere 15.3.
ocymum ſeritur cum maledictis ac probris 30.8.
ocymum cantare ibid.
odium inter cygnos & aquilas 10.11.
odores liquidi 9.27.
œ pro v ponunt veteres 3.11.
œa 9.15.
œdipus ſuos abominatus liberos optauit vt regnum paternũ ferro diuideretur 27.23.
OEenſis colonia 9.15.
OEnei partu edita 2.8.
œſus 3.11.
œſus ſit 24.3.
OEta 21.4.
OEtæus habitus 16.12.
œtum 16.9.
offa melle ſaporata 28.45.
offa ſuera 14.1.
offerumenta 16.22.
officina Vulcani 26.29.
officium 18.34.27.19.
officium virile. 19.9.
offucare 16.22.
ô fortunatã natam m.c.R.7.19.
olea conditiua 25.19.
oleam facere 10.18.
oleam ſtringere 10.18.
olearia 13.3.
oleaſter 8.16.
oleaſter infœlix 13.21.
oleaſter maximè viuax 8.16.
olera agreſtia 7.10.
oleum decumanum 12.16.
oleum œnanthinum 24.4.
oleum medicum 24.21.
oleum Romanicum 10.18.20.6.
oleum viride & vulgare ibid.
oleum viuum 6.9.
olim quandiu peregrè erant, comam alebant 22.28.
olitor 19.9.
oliua flaua 14.4.
oliuitas 28.12.
olla legit olera 3.13.
ollicoqua exta 22.2.
olores purpurei 15.22.
Olympus omnipotens 29.24.
omen comitiorum 5.23.
omen & auguriũ firmare 13.16.
omen vituperare 7.12.
omentum in ſacris 7.13.
ometides 4.23.
omina in nuptijs obſeruata 3.14.
omina nuptiarum 3.14.10.11.
omina repetere 6.21.
omine noſtro it dies 7.12.
omine rato 15.10.
ominibus primis 10.11.
omne 5.19.
omne magnum contulit 5.27.
omnimodis 6.14.
omni pede ſtandum 7.19.
omnipotens 29.24.
omnituens ſol 11.8.
omnituentes 5.26.
Onagos, fabula 14.5.
onerari 27.30.
onerare zamiam 27.30.
oneraria nauis 1.16.
onides 18.18.
Oobij 6.19.
Oones ibid.
operam ſoluere 6.9.
operare 6.9.
opes ſtrangulare 21.4.
Ophiogenes 23.11.
ophthalmia 14.18.
opicus, & opicus magiſter 10.12.
opifices in Mineruæ ſunt poteſtate 29.29.
opifices in vulgo numerantur 30.18.
opigena Iuno 7.8.
Opilius 13.11.23.17.
opimianum vinum 25.24.
opinatores 16.22.28.6.
opinio 8.1.
opinio veterum de lacteo circulo 13.2.
Opis 22.3.
opiſthodomus 22.17.
oppanſum 28.6.
oppedere 15.18.
oppidanũ dicendi genus 14.22.
oppidum 30.32.
Oppij ex Velia 21.7.
oppilari 23.1.
Oppius res Cæſaris & rationes procurabat 21.7.
opponere 7.5.
optati ciues 24.23.
optio 4.7.
optio carceris 2.13.
optio fabricæ 2.13.
Oops 19.11.
Ops & Rhea 25.22.
opſianus lapis 18.23.
opus auerſione locatum 30.27.
ora 16.22.18.3.
ora commentarij 2.28.
oracula 30.1.
oracula flexiloqua 5.19.
oraculo vti 2.15.

oraculorum duo genera 5.21.
oraculum arietinum 14.18.
oræ belli 18.3.
oræ diæ luminis 25.1.
oram ſoluere 3.1.
ora nocturna 11.7.
orare nobiſcum 15.7.
orariæ naues 1.16.
orarium 19.21.
oratio recta 26.12.
orationis ſuccus 11.1.
oratores & poetæ Iouem opt. Max. in exordijs appellãt præfantúrque 29.29.
oratores ex Cannenſi caterua 3.19.
oratores plærunq; mentiuntur, & fuco patrocinãtur ſuæ cauſæ 25.16.
orbiculata mala 12.17.
orbile 21.23.
orbis 20.7.
orbis Aſiæ & Europæ 30.5.
orbis Eous & occiduus ibid.
orbis Lacedæmonius 24.28.
orbis Romanus 30.5.
orbis ſaltatorius 4.21.21.15.
orchas 22.2.
orchitis ibid.
Orci ianua 19.24.22.19.
Orci galea 28.30.
Orci oſtium 19.24.
Orci putei 22.19.
Orciniana ſandapila 30.30.
Orcini liberti ibid.
Orcus 20.37.
Orcus cœleſtis 13.2.
Orcum neut. gen. 20.37.
ordo 11.27.
oræ maritimæ præfectus 28.2.
ore fauere 26.17.
organa pneumatica 11.20.
orgia 21.21.28.13.
Orion ſuper mare ambulat 27.28.
Orionis ſidus 23.27.
Orythia ab Aquilone rapta 23.14.
Orythia dea 23.14.
ornatus mulieris 22.30.
orobanche 8.23.
oro tecum 10.15.11.12.
oro tecum precibus 10.15.
Oſca 23.17.
os columnatum 2.28.
oſcæ fabulæ 12.18.
oſcedo 10.26.
Oſci 23.6.
oſci ludi 12.18.
oſcilla 20.24.
oſcillatio 7.20.
oſcillum. ibid.
oſcines aues 29.4.
oſculana pugna 3.11.
oſcula dantur poſtib. 12.5.
os pugilis 13.11.
oſſa erepta ieiuno cani adolẽtur quodam ſacro 14.9.
oſtendere 3.1.
oſtento 25.15.
oſtentui eſſe 18.7.
Oſtienſis quæſtor 21.11.
Oſtienſis quæſtura ibid.
oſtium oculiſſimum 11.7.
oſtrea teſtam aſperam habent 21.21.
Othonis turpẽ vitam mors honeſta exornauit 18.21.
oua in circo, delphines, columnæ ſcïæ, meſſiæ, tutulinæ 18.33.
ouis quę incubantur aliquid ſubſternitur aduerſus tonitrua 18.12.
oues Tarentinæ 1.24.
oues Thymianæ 24.11.
ouis puſiloſa 24.2.

P

p in ph. ſæpè mutatur 6.19.
pacta conuenta 16.5.
Panchon 24.34.
pacis teſſera 30.35.
pactilis corona 18.29.
pactum 16.5.
pæanem citare 1.12.
pæan ibid.
pædagogia 8.9.23.19.26.20.
pædagogiani pueri 8.9.
pagani 3.3.
pagatim habitare ibid.
pagi & vici 3.3.9.7.25.3.
pagorum magiſtri 9.7.
pagus 3.3.
palæ 8.6.
Palamedes tabulæ teſſerariæ inuentor 17.23.
palaria 13.6.
palatina officia 13.10.
palatini ibid.
Palatua dea 6.5.19.11.
Palatualis flamen 6.5.
palatum cœli 6.20.
palatum tergere 18.12.
Pales 19.11.
Pales, dea paſtorum 21.3.
Pales vnde dicta ibid.
palæſtræ gramineæ 28.46.
Palilia 16.22.21.3.
Palinurus 13.19.
palimpſeſtus 25.22.
pallam trahere 30.9.
Pallas quas condidit arces colat 12.7.
Pallas turbata 26.29.
Pallas vrbium tutela 12.7.
palles iratum Eupolidem 5.3.
pallere cum accuſ. 10.1.28.26.
palliati 2.27.
palliati Græci 2.27.
pallio detexere 30.34.
pallium 2.27.
pallium duplex Cynicis 7.20.
pallium duplicare inſtituit Diogenes 7.20.
pallium trahere 28.13.
palma 26.17.
palma & eius origo 3.7.
palmæ lemniſcatæ 18.3.
palmarum agreſtium abundat Sicilia 30.39.
palmaris ſtatua 3.4.
palmata veſtis & picta quæ triũphalis 5.9.28.23.
palmulæ 3.7.
palpo percutere 4.15.
paluda 23.16.
paludamentum 17.15.
palumbes 21.1.
palumbes ſine clunibus 20.34.
palus palo proximus 15.4.
pampinatæ lances 15.20.
Panathenæa 28.25.
Panda pacis dea 19.9.19.11.
panchreſtarij 13.14.
pancratium 27.8.
pancratium à Lycurgo ſublatum Sparthanis 27.8.
Pan deus cornutus 6.9.
Pan dimidia ſui parte caper 18.8.

Pan & Faunꝰ fiſtula delectati 19.3.
Pan paſtorum pręſes 26.26.
Panes Græci, Fauni Latini 18.8. 19.16.
Pani caprarum pedes Lucianus tribuit 18.8.
panicula tectoria 2.28.
paniculæ 30.18.
panis gradilis 11.6.26.34.
panis tria genera 14.5.
panes popani 30.7.
pannoſa fex 29.23.
pannucea 28.33.
pannucea mala ibid.
pannuceus globus ibid.
pannuellium 21.6.
pannus 28.33.
Panotij populi 6.19.
pantices 25.27.
pantomimi 26.20.
panus 22.2.
panus mammoſus 30.18.
papauer ſoporiferum 29.6.
papia papæ, Varr. Satyr. 17.23.
papiliones lucernis obuolantes 18.18.
pappus ſenex 23.16.
parabolani 13.23.
parada 22.10.
paragaudæ monolores, dilores, trilores, pentalores 9.11.
paragaudæ purpurea opponitur 9.11.
paragaudæ veſtes ibid.
paralus 18.31.
parapegma 11.3.
parapſis 10.27.18.23.
parare 9.14.
pararium æs 16.22.
paraſiti ſcorta vocabãtur 23.24.
paraſitus Apollinis 21.24.
paraſtatæ 2.4.
paraſtichis 13.11.
parazonium 9.23.12.6.28.6.
Parca mora, vel mœra 18.34.
Parca non mendax 10.22.
Parca nona, decima 18.34.
Parca quaſi parta ibid.
pardæ & pardi 22.10.
paredri 26.21.
parenchireſis 12.11.
parens antiquior 4.17.
parêre æri alieno 30.35.
parêre legi 30.31.
parerga 9.31.
pares & impares 14.20.
paria pocula ponebant veteres in Delphica menſa 9.19.
Paris patriæ 27.30.
parilia 16.22.21.3.
parma 3.7.5.10.
parmam Thraces gerebant 5.10.
parma & palma 26.11.
parmula ibid.
parmulatius 3.7.5.10.9.24.26.11.
Parorea 30.37.
parochi 12.3.15.16.
paron, nauigij genus 3.1.
parrę cantꝰ inſuauis & dirus 9.19.
parræ omen canentis ibid.
parricidarum pœna 13.13.
pars diei melior 11.23.
pars familiaris 11.27.
pars hoſtilis ibid.
Parſtrymonia 30.37.
parta 18.34.
parta de hoſte victoria ad expiandã cædem luſtrabant exercitum Rom. 22.7.
partes 21.11.
partes primas qui agit 19.14.
Partula dea 18.34.
partumeius venter 30.2.
partus legitimus an nothus eſſet explorabant Germani aquæ Rheni arbitrio 22.15.
partus viris attributus 2.8.
parua dictu 22.33.
paruum ſtabile carmen 9.25.
paſcere 29.12.
paſcere amictum pectore 29.18.
paſcere libatis dapib. 6.7.
paſcere linguam 5.19.14.9.
paſcere ſacrum crinem 7.14.
paſceolus 3.11.
paſſer Catulli 15.22.
paſſer marinus 16.22.
paſſerib. vehitur Venus 15.22.
paſſerinum prandium 29.23.
paſtinaca 8.23.
paſtor ad baculum 23.6.
paſtoritia fiſtula 9.1.23.27.
paſtophorium 28.6.
patagus 7.20.16.21.
patagium 7.20.
patella 8.10.
patera 8.10.9.19.
patere 8.17.
pater 13.8.
pater & princeps 6.8.
pater Inachus 11.8.
pater Romanus 22.15.
patibula apud Caton. 6.23.
patimur quiſq; ſuos manes 22.1.
patina Vitellij 24.41.
patinarius piſcis 1.24.2.15.
patratus 26.22.
patres auctores fieri 11.17.
patres & patricij ibid.
patres qui creari poſſent ibid.
patrica & patricia 2.29.
patricè 2.29.
patricius 15.16.
patrimi & matrimi 28.20.
patrita 7.6.
Patroclianæ ſellæ 30.26.
patronos apud Rom. qui habebant 24.32.
paucorum eſt hominum 15.18.
paulus non paullus 30.28.
pauſicape 4.13.
pauſus 15.21.
paxillus 8.6.
peccare ſupernè 2.18.
pecora ſacra 2.27.
pecore abundant Siciliç montes 30.14.
pecunia certa 29.36.
pecunia dea 11.20.
pecunia extraordinaria 29.36.
pecunia vſuraria 3.12.
pecten Amazonius 26.30.
pectere 8.8.
per pectinem tondere 14.7.
pectitus 8.8.
pectum ibid.
pectus præligatum 2.30.
pecus compelli dicitur 16.8.
pecus 21.28.
pedato tertio 24.38.28.1.
pedatum 28.6.
pede liquido 26.13.
pedem facere 20.4.
pedem proferre 20.4.
pedes abſtulit 21.19.
pedes nauales 18.15.
pedib. ſubijcere Acheruntem 21.10.
pedicinum 7.25.
pedo 19.19.
pedules 18.23.
Pege 11.15.

pegmata 8.9.
peius æuum 22.22.
pelagus 14.4.
pelagus tenuêre rates ibid.
Pelethronij fræna 21.9.
Pelethronij Lapithæ ibid.
Pelethronius Chiron ibid.
Pelethronius mõs Theſſal. ibid.
pelles 7.1.18.23.21.15.
pelliculam curare 24.28.26.27.
pellinctor 28.31.
pellio 18.15.
pellionis ſupellex 15.4.
pellis 13.3.
pellucida & perflabilia 15.18.
pelta 5.10.
peltis pugnant Thraces 21.19.
peluis pueri 18.19.
penates 15.21.
pendere 27.19.
pendens vinum 1.1.
penes æterna 5.26.
penetrare animos 30.22.
peniculus 18.15.
pennata victoria 13.14.27.2.
pennigeræ coronæ 9.8.
pennigera victoria 27.5.
pennipotentes 6.6.
penſilis vua 15.6.
penſio 30.26.
pentalores 9.11.
peplum ferre 14.15.
penula 25.17.28.11.
peragit 19.18.
per animum 10.14.
Perbibeſia 27.27.
percide tu os 7.12.
per corbem metiri 7.23.
per curionem dici iubere 25.8.
percurrere labro calamos 12.7.
percuſſio digitorum 20.13.29.30.
percuſſit thyrſo 18.6.
percutere palpo 4.15.
per Diumfidium 18.25.
percutere ſcutum ſcuto 5.8.
perduellio 17.7.
perduellis 17.24.
perduellum 17.24.
perdium 6.26.
perduint 19.14.
Peredia 27.27.
Perfica dea 11.20.
Pergama recidiua 29.24.
per Genium viri iurabant 16.19.
pergula curta 8.1.
per haſtam iurare 8.16.
periculum 17.15.
per infrequentiam factum SC. 30.25.
Peripateticorum opinio de virtute 25.23.
Peripatet. ſententia de mundi deflagratione & eluuione 21.18.
peritare 19.12.
periuri in comitio 27.27.
per Iunonem mulieres iurabant 16.19.
per liberos 18.25.
permarini lares 20.35.
permanare 10.15.
permiſtus Achiuis 18.32.
permutatio 21.15.
pernæ 16.16.
pernę comacinę & ſequanicæ 4.6.
perorare, pro agere 10.15.
perpetuum bouis tergũ 24.40.
per purum 9.9.
per ſatyram aliquid facere 26.34.
per ſceptrum iurare 8.16.
perſcribere 4.13.9.22.
perſcriptiones 9.22.
perſea arbor 17.12.
Perſeus falcem geſtat 26.28.
Perſij 4. ſatyra vnde ſumpta 30.8.
perſolæ nugæ 11.7.
perſolus oculus 18.14.
perſuaſoriæ aſſertiones 5.10.
per tempus obuiam eſt 15.6.
per terras vagari 8.17.
per tranſennam præterire 5.9.
perticoſa res 24.3.
perturbationes vnde 22.8.
peruiam, aduerbium 14.5.
peruulgare 23.26.
Petri Caſtellani diſputatio de Cyclopibus 24.10.
Petri Victorij commẽdatio 30.13.
pes 6.20.9.31.20.4.24.21.
pes aquæ 6.20.
pes conſtratus 16.14.
pes humilis 22.22.
pes porrectus 16.14.
pes pro aſſe 3.18.
pes pro verſu 5.3.
pes planus 22.22.
pes prolatus 20.4.
pes quadratus 16.14.
pes varus 30.8.
pes vterque 20.4.25.21.
petaſones 16.16.
petauriſta 8.4.29.19.
petaurus 8.4.
petere 8.24.
petere cibum è flamma 3.13.
petere ignem è teſta 26.7.
petere more maiorum 8.24.
petere pacem 24.26.
petere ſecretum 4.4.
petigo 7.5.
Petilius non Petillius 30.28.
petiturire 9.3.
pexæ veſtes 5.14.
pexitas telæ ibid.
Phædrus 13.19.
phæninda 9.23.
phalæ varicæ 11.2.
phalangæ 27.24.
phalangem facere 9.7.
phalanx ibid.
phalanx Macedonum quomodo pugnabat ibid.
Phalerum 21.23.
pharmacum 24.42.
pharmuti apud Veget. 24.34.
phecaſiani dij 10.27.
phecaſianus 10.7.
phecaſium 10.27.
pheriones 15.5.
philippeum 4.8.
Philippi 22.10.
Philo Siculus 8.10.
philoſophiæ finis 26.26.
philoſophiæ moral. pars præceptiua 8.10.
philoſophi mortuaria gloſſaria 23.8.
philoſophi prouidentiam negãtes 21.22.
Phintia 20.13.
Phocis curiana 17.3.30.12.
Phœnicis cantus modulatiſſ. 12.16.
Phœnicium 28.6.
phonaſcæ tibiæ 17.20.
Phormio 24.2.
Phraartes Parthorum rex ſæuiſ. 10.21.
Phryges 5.25.

Phryges opib. & auro abundant vt Perſæ 9.18.
phryginda 27.33.
Phrygiis numetis in ſacris Cybeles ſtimulati & in furorē acti ſe cruentabant 21.15.
Phrygum tibia è buxo 30.39.
phrixianæ veſtes 24.19.
phthongarium 17.20.
phylacides 19.31.
phylaciſtæ 4.5.24.13.
phyſicè 29.21.
piacula 26.16.
piacula comitiſſa 28.46.
piacularia auſpicia 6.21.
piacularia ſacra 28.46.
piaculare 15.14.
piaculum committere 28.46.
pica 5.10.
picæ Sphinges 3.10.
picati & pici 3.10.
picantium modo 10.4.
piceus 22.7.
piceus ſudor ibid.
pici 23.26.24.23.
picus 6.26.
picus feronius 3.11.
picus martius 3.11.
picta veſtis 28.23.
pietas ſæpe vultu læditur 22.21.
pietate mea 3.13.
pietatis nomen cur Cic. vſurpet 16.15.
Pigmæi iidem qui & Spitamæi 24.42.
pignora multæ cauſa capi 24.14.
pigri apud Senec. 9.30.
pila fabaria 7.22.
pila farraria ibid.
pila fullonica ibid.
pila ſeminaria ibid.
pila terra 29.28.
pilani 21.27.
pilare & compilare 3.10.
pileata Roma 8.4.
pilei & cauſiæ nulla apud Hom. mentio eſt ibid.
pileum 28.6.
pileum Saturnalib. Romani gerebant 8.4.
pilicrepus 7.4.
pilum 9.21.22.9.
pilum Græcum 6.18.17.8.
pilum catapultarium 15.1.
Pilumnus deus 23.14.
pinea tæda 21.29.
pingue 21.3.
pinguis 18.3.19.5.28.26.
pingui tentus omaſo 2.19.
pingues verbenas adolere 19.27.
pinnata & aligera victoria 13.12.
pinnirapus 3.8.28.6.
pinſare humum 20.19.
pinſere humum cubitis ibid.
pinſere terram genibus 28.11.
pinus Cybelæ ſacra 11.22.
pinus matris deûm ibid.
pinus pontica 19.2.
pinus ſuccinctæ Ouid. 23.20.
pipilo 25.21.
pira volema 19.18.
piſces elacati 2.13.
piſces muſtellini generis 12.10.
piſces patinarij 1.24.1.15.
piſces ſale durati 17.16.
piſcis patinarius 2.15.
piſſoceros 10.4.
piſtorij operis varia eſſe nomina 23.10.
piſtrinalia pondera 8.9.
Pithecuſa 17.5 20.18.
pithecium 2.29.
pitillus 27.26.
pitylus 28.43.
placabant deos veteres 29.30.
placenta dubia 28.4.
placentæ ſolum 23.10.
Placentini calices 21.15.
Placideïanus 8.13.
plaga 29.28.
plagæ 1.25.30.39.
plagioxiphus 20.25.
plagulæ 2.25.
plaguſiæ 17.22.
Plancus 19.19.
planus pes 22.12.
planum 27.21.
plaſma 28.26.
platanon 26.6.
plateſſæ 2.23.
Plato cur Homerum è ſua Rep. exterminarit 14.6.
Platonis & Academicorum de orbe lacteo ſententia 26.18.
Platonis ſententia de immobilitate terræ 16.18.
platycerotes 4.6.
plauſtrum conuiciorum 28.11.
plauti canes 19.19.
Plauti nomen unde ibid.
Plautus ibid.
plectilis corona 2.30.18.29.
plectrum 28.6.
plenus ſacculus araneorum 2.10. 15.15.
pleruſque exercitus 3.15.
pleuritides 2.22.
Plinius non rarò ab Ariſtot. recedit 22.4.
Plinius vocum antiquarum auceps 13.24.
plinthides 2.22.
plinthis 2.4.29.13.
plinthium ibid.
plorare 16.12.
Ploti & Plauti 19.19.
plumarij 11.25.
plumbum liqnidum 9.14.
plumbi poteſtas 6.6.
plutei 11.24.
pluteus 23.33.
Plutonia 5.22.
Pluto, Hecate, Proſerpina dij inferi 16.41.
Plutonis domus exilis 9.27.
Plutonis ſacra 28.44.
pluui, à pluo 14.19.15.1.
pneumatica organa 10.20.
pnigeus 2.22.
pocula duo cum cyatho 9.19.
pocula murrhina 8.1.
poëta barbarus 2.28.
poëtæ comici innocentes 14.6.
poëtæ, olores 10.22.
poëtæ ſacri 21.6.
poetæ tragici & comici in Liberi patris clientela ſunt & fide 28.26.
poëtæ vt ſacerdotes ſacra ferunt 21.6.
pœniceus color 5.26.
pœnire pro punire 21.21.
polenta 12.8.
polentam pranſitare 4.13.
politiones 15.14.30.6.
politiones agrorum 29.19.
politores 9.16.15.14.30.6.
pollices premere 11.6.
pollicem vertere 11.6.
polliceri maria & montes 26.9.
polliceri mõtes auri 19.14.29.2.
polliceor 28.31.

pollincere 28.31.
pollinctor ibid.
polluctapago 11.7.
polluctus virgis ibid.
polluctum 26.16.
pollulus 22.21.
pollubrum 28.7.
Polyxenæ cædes 11.19.
Polyidus 5.21.
pomeridianus conſul 18.13.
Pompeianum capitolium 11.2.
ponderib. librata terra 4.17.
ponere 9.13.
ponere in medio 30.24.
ponere pro facere 9.31.
ponere ſigna 1.24.
ponè petere 28.11.
ponè recumbere ibid.
pons à Cæſare in Rheno factus explicatur 24.30.
pons Aeſiæ 9.8.
pontē indignatus Araxes 19.20.
pontes diſturbare 13.13.
Pontia Venus 9.27.
pontica pinus 19.2.
popa 30.7.
popæ 18.5.
popani panes 30.7.
poppyſma 4.15.
poppyſmis adorari fulgetras 4.15.
popularia 18.33.
popularia ſacra 30.30.
popularis 19.14.
popularis ſal 7.23.30.6.
populea corona 11.26.
populos Septentrionales ſtupidiores eſſe, quia longius ab aura ſolis & tepore incolunt 18.32.
populus ferijs toga amiciebatur candida 21.11.
populus fundus factus 4.12.
populus intonſus & ferus 16.4.
populus ſeruatus 10.23.
populus tributus 7.11.
porca contracta 17.20.
porca præcidanea ibid.
porce & chariboea anguium nomina 17.4.
porcere 7.11.
porci in myſterijs Cereris immolabantur 29.32.
porcis in expiationib. vtebantur veteres ibid.
porci ſacres ibid.
porci ſerarij 7.5.
porcopor 21.28.
porculus 7.25.
porcus & porca 7.5.26.29.
porcus hoſtia myſtica 29.32.
porcus Larib. immolabatur 26.2.29.32.
porrectus pes 16.14.
porricere 24.13.
porriciæ ibid.
porricio 26.17.
porrigere dextram 22.8.
porrigo 15.17.
porro Quirites 13.22.
porrum 9.16.
porta cœli 18.27.
porta quintana 30.24.
portæ 4. in caſtris Rom. 30.24.
portæ ſomni 4.14.28.46.
portare aue 28.15.
porticus 4.18.
portorium 1.5.
portulaca 8.23.
portus corporis 4.22.
portus Velini 22.1.
poſcere membranam 7.10.
poſcere veniam 24.26.
poſcenium 27.35.
poſitus 22.11.
poſt conuiuium Græci ſe poculis inuitabant 21.13.
poſte caput tondebant ad deorum iram placandam 12.5.
poſtem tenebat qui dedicabat ędem ibid.
poſterior 14.17.20.9.
poſtes 20.22.
poſtib. amatores dant ſerta 12.5.
poſtib. oſcula dantur ibid.
poſtica 18.35.
poſtis deūm Maniū 19.24.20.12.
poſt meridiem Romani nihil incipiebant 16.10.
poſtomis 17.24.28.8.
poſtpartores 10.25.
poſt principia locus triario 3.9.
poſtridiani dies 26.17.
poſtriduani dies malè ominoſi 24.15.
poſtulare ingrati 16.6.
poſtulationes 11.20.
poſtumus 10.23.18.1.
poſuit templa 19.17.
potens 17.11.
potens à potior 29.24.
potens maris 6.6.
poteſtas naturalis 22.29.
poteſtas plumbi 6.6.
Potica & Cuba 18.34.
potio vincea 9.21.
potire ſeruitutis 30.31.
potiri hoſtium ibid.
potitur fatorum 9.18.
præbere aquam 2.2.
præbere crebrū poppyſma 4.15.
præcantatrix 2.29.
præcentoriæ tibiæ 17.20.
præcepſerit 7.5.
præcerpſis 15.15.
præcidanea porca 16.22.17.20.
præcingere 23.1.
præcipes, pro præceps 21.12.
præcipuum 5.2.
præciſi 30.16.
præconium 10.18.20.6.
præcurrere 5.24.
præda Sybaritana 11.22.
prædes 20.30.
pręedia pręſcripta in vacuū 27.19.
prædiatores 20.30.
prædiatoria lex 27.19.
prædiatorium ius 20.30.
præfamino 15.14.
præfari diuos 14.13.
præfecti 30.24.
præfectura 1.11.
præfecturarum genera duo 1.11.
præfectus oræ maritimæ 28.2.
præferre triumphi diem 30.25.
præfiſcine 23.11.24.31.27.23.
prægnas pro prægnans 29.27.
præiuratio 3.10.
præligatum pectus 2.30.
prælucere ſpem bonam 13.7.
præmia 15.4.
præminens 17.10.
præmiatores ibid.
prænomine ſalutare 2.19.
præpes victoria 27.2.27.5.
præpetes 23.5.29.4.
prærogare 2.13.17.10.
præſcripta candida calcis 2.12.
præſcriptum velut cretatū 2.12.
præſentanea porca 16.22.
præſepes 14.2.
præſicare 22.3.

præſiderare 3.10.
preſſura croci 17.2.
præſul 2518.
præſultor 19.10.
præſtare 28.47.
præſtringi oculos 29.17.
prætenturæ 4.7.
præterea 6.15.
præterire per tranſennam 5.9.
præteritum perfectum penultima correpta 18.2.
præter propter vitam viuere 14.18.
prætor vnus non multi 15.22.
prætoria porta 30.24.
prætoris iuriſdictio quæ olim fuit 16.22.
prætoris verba non ſolùm eſſe, do, dico, addico: ſed etiam adabdico 30.35.
prætexta purpura 12.22.1.
prætextata verba 24.36.
præuarus 1.15.
prandium paſſerinum 29.23.
pranſitare polentam 4.15.
pranſum paratum, Varr. ſaty. 15.1.
praſinianus 5.10.
precabatur mane & veſperi 24.35.
precium habere 28.47.
precium impenſum 17.15.
prehendere aurem 16.17.
prehendere auriculas 29.32.
prela ſuperuacanea 8.6.
prela temperata ibid.
prela veſtium 23.19.
prelum 7.25.
premere 29.4.
premere habenas 12.12.
premere pollices 11.6.
premere, verbum venatorium 12.12.
prenſare 8.24.
prenſatio ibid.
prenſo 25.15.
preſſi copia lactis 5.12.
preſſoria 23.19.
preſſum quaſillo ſcortum 16.19.
pridie ſortitionem 14.17.
prima cum 15.6.
primæ ſententiæ eſſe 29.12.
prima iubent 26.19.
prima nauigatio 24.34.
primas partes qui agit 19.14.
prima tellus 7.9.
primi liberti 11.9.
primis ominibus 10.11.
primipilariũ teſtamentũ 28.35.
primiſcrinius 24.12.
primo cœtu condemnare 20.25.
primogenitis magna prærogatiua tribuebatur 19.16.
primores digiti 11.13.25.20.
primum ſententiam dicere 3.4.
primus cœtus 29.25.
primus haſtatus 30.32.
primus lictor 11.9.72.21.
primus virorum 25.29.
princeps Senatus 27.32.
principalis porta 30.24.
principales duæ portæ, dextra & ſiniſtra ibid.
principatus 28.14.
principia & principes 3.9.
principiale 13.20.
priſcarum legum beneuolentia 15.5.
priſcus 24.9.
prius geminatum Maroni 26.5.
proagorus 8.10.
pro ariete 24.30.
pro aris & focis 10.7.
probatio athletarum 16.12.
prochimaſis & epichimaſis 3.10.
proci, pro procerib. 8.3.15.7.16.22.
proconſul & proconſule 4.24.
Proculeius 28.24.
procumbunt piceæ 13.21.
procum apud Cic. 8.3.
procurator ducenarius 22.32.
procurator deorum 11.11.
prodigere 14.24.
prodigia comburuntur 18.4.
prodigus vnde dictus 14.24.
prodromus 22.17.
producere 19.16.
producere nomẽ ſignatum præſente nota 9.31.
produci 20.21.
proferre pedem 20.4.
profeſtum facere 3.11.
proficiſcuntur ſuppetias 15.5.
profluens 28.39.
profundum 1.14.14.7.
prolatus pes 20.4.
prologium 1.8.
prolubium 20.31.
proluuium 20.31.
prolytæ 8.19.
promæ cortes 29.21.
promercium 8.9.
promeritum 29.20.
Promethea iuga 18.1.
Prometheus 17.21.
promittere 19.6.
promulſidiaria vaſa 28.23.
promulſis 1.24.28.23.
promuntorium 13.18.
pronubarum officium 3.13.
prœmium facilius habere 28.35.
propala 3.1.
propalæ 14.5.28.6.
propes 20.4.
propinare comedendum aut deridendum 12.10.
propinquas olim Romani oſculabantur 29.27.
proponere vexillum 14.16.
proporro 5.27.
propter viam ſacrificium 9.4.
propymata 28.23.
proreta 28.33.28.43.
prorumpit 30.19.
proſcribere inter ſenes coëmptionales 1.28.
proſcripta prędia in vacuũ 27.19.
proſcriptio Syllana 11.22.
proſecare exta 15.7.
proſecta ibid.
proſcenium 27.35.
Proſerpina & Hecate 28.44.
Proſerpina, Iuno inferna 22.11.
proſeucha 5.19.
proficiæ 22.6.
proficies 3.20.
proſtibulum 9.21.
proſtomis 17.24.
protectum 22.5.
protela boum 24.42.
protelare ibid.
protelo ducere ibid.
protelum ibid.
Protei columnæ 5.8.
protendere haſtam 2.15.
Proteſilaus interfectus 27.29.
protinus 3.20.
protrahere ſe 30.22.
proxeneta 1.1.
proximus libertus 27.21.
proximus lictor 11.9.27.21.
proximus ſubſcriptor 27.21.

pruna cerea 30.14.
prunæ batillus 1.29.
pruriga 24.19.
prurigo 15.17.
Pſeudulus Apollo 4.8.6.9.
pſilæ 28.20.
pſilochitariſtæ 20.16.
pſilotapides 28.20.
pſilotrum 30.8.
pſyathus 28.6.
Pſylli 16.6.
pteryx 2.5.
pteron 17.4.
Ptolemæus Berenices pater hoſtium multitudine territus ſalutem fuga petijt 16.1.
pubentes herbæ 26.5.
puberibus folijs 5.3.
pubertas 30.9.
pubeſcere 25.26.
publica materia 19.9.
publicani 1.5.
publici 2.27.
publici lares 28.47.
Publicola, non Poplicola 30.28.
Publius ibid.
puella ſuccida, ſicca 7.6.
puellatoriæ tibiæ 5.1.
puellitari 15.1.
pueri nono, puellæ octauo die nomen accipiebant 7.21.
pueritia quomodo inſtituebatur in Græcia 27.26.
puerorũ expoſitio in ollis 30.38.
pugil Pollux 27.8.
pugillares quincuplices 9.23.
pugillares triplices ibid.
pugillatus 27.8.
pugio 9.23.
pugio datus Tribunis 12.6.
pugnabimus in vmbra 14.13.
pugna Cannenſis 3.19.11.12.
pugna Oſculana 3.11.
pugnandũ pro aris & focis 10.7.
pugnare ſerra 8.7.
pugnare verſis gladijs 7.12.
pugni dant ventri victum 14.15.
pugnum ducere 28.31.
pulchra acta 3.1.
pulegium 8.5.
pullaria feles 3.11.21.12.
pullariam facere 3.11.
pullata turba 21.3.
pullati pauperes erant ibid.
pullatus ibid.
pullatus populus ibid.
pulli 27.35.
pulli pro pueris 3.19.
pullipremo ibid.
pulmones 10.19.
pulmones rumpere ventis 23.23.
pulſare fores 11.12.
pultare fores 29.25.
pultifagonides 19.12.
puluinaria dijs ſternere 5.10.7.17.
pumices 26.33.
pumicare gingiuã rufam 21.27.
puncta & cola fœm. gen. 20.20.
puncto tempore 30.19.
punctum 20.20.
punctum tempus 5.20.
punicum ſagum 2.16.
puppes niueis vellerib. frõde, verbena in deorum honorem à nautis ornari 26.5.
pura haſta 29.1.
pura lana ibid.
pura veſtis ibid.
purè lauari 19.30.
purè lautum 24.23.30.25.
purè lectus 24.23.
purè loti 26.26.
puri 27.35.
purificatio viuam aquam deſiderat 19.20.
purum argentum 29.1.
purum caput 4.23.
purum ſolum 29.1.
purum numen 27.9.
purum numen Iouis 22.24.
purgamenta 27.16.
purgamenta calcare 26.7.
purgamẽta luſtrationis poſt tergum in auerſum abijciebãtur & in profluẽtem aquam mittebantur 18.4.
purgare 7.19.20.3.
purgatum 7.4.
purpura ſplendens 22.15.
purpura ſtlataria 10.31.
purpura Tænienſis 9.5.
purpuratæ mulieres 11.6.
purpureum 28.46.
purpuriſſum 24.17.
puſula 9.24.24.2.
puſulatum argentum 24.2.
puſuloſa vel puſiloſa ouis ibid.
puſtula ibid.
puſtulatum argentum ibid.
puta lana 29.28.
putata lana 30.9.
Puteoli 1.11.10.23.
putei Orci 22.19.
puteus 6.24.
puteus iugis 5.23.
puticulæ & puticuli 5.16.
putris in Venerem 20.1.
putres oculi 18.27.
pyrgus 6.3.27.3.
pyrites 6.9.
Pynthia 20.13.
Pythagoræ terra 23.15.
Pythagoreorum perſuaſio aues canoras in cantores & poëtas renaſci 10.22.
Pythagoras octachordon fecit 19.30.
pythaulæ 11.25.
pytiſmate orbẽ lubricare 24.28.

Q

Qua arte conſideret 7.16.
qua arte fretus ibid.
qua de re agitur 25.23.
quadræ 30.5.
quadrans ratitus 20.30.
quadrantal 16.14.
quadratus pes ibid.
quadrigæ albæ 24.31.
quadrigæ irarum 28.11.
quadrigæ ſolis 21.23.
quadrigis ſignum mittere 25.2.
quadrimus Cato 8.5.
quadrinæ molæ 12.16.
quadrina vaſa 7.25.12.16.
quadrupedare 26.29.
quadruplatores 3.9.
quadruplex iudicium 4.4.
quadruplices 28.32.
quæ homines arant, nauigant, ædificant 6.10.
quæ iam matura videtis 5.19.
quæ infœlicia erant, Græci comburebant lignis ſpinoſis 18.11.
quærere in medium 26.14.
quærere lauream in muſtaceo 23.10.
quæſitaria 26.6.
quæſtor & quæſitor 2.27.
quæſtor Oſtienſis 21.11.

quæſtoria porta 30.14.
quæſtoris vice orationes recitare 5.11.
quæſtorius ſcriba 11.10.
quæſtura Oſtienſis 21.11.
quala ſataria 7.23.
quale perunctum nardo 2.24.
quale, pro cuiuſmodi 2.24.
quales animæ 2.24.
qualis in Eurotæ ripis 6.2.
qualis vbi hibernam Lyciam apud Maron. 3.2.
quando Diana non ſaltauit? 6.2.
quam extemplo 26.16.
quando Romani ſe purificabant 25.30.
quando Romani vota nuncupabant ibid.
quantane 7.10.
quare puppi corona imponebatur 19.2.
quaſillo preſſum ſcortum 16.19.
quarta Perſij ſatyra ex Alcibiade Platonis deſumpta 30.8.
quartarium 11.4.
quarticeps 20.35.
quaternata figura 14.19.
quatenus id facit 12.3.
quatuor viri curatores viarum vrbis 2.25.
quatuorviri quinquennales 11.10.
que, particula producta 4.21.10.13.
quercus Mariana 27.26.
Querquetulani Lares 20.35.
quiáne 29.6.
quib. arborib. portenta & prodigia comburebantur 18.4.
quib. eſt equus & pater & res 19.9.
quid diſtent æra lupinis 1.15.
quid ita? 29.36.
quid mihi cum longis tibijs 5.1.
quieſcere in propria pelle 4.9.
qui ad ſuppliciũ ducebãtur, tintinabula gerebant 11.21.
quidam adſciti ad ordines eorũ qui præturam vel quæſturam geſſiſſent 11.9.
qui animum videre cẽſent, per oculos vt per feneſtras, refutãtur ſenſus teſtimonio 30.10.
qui cupiunt & metuunt, agitantur perturbatione 22.8.
qui iurabat, ſub dium prodibat 20.36.
qui non riſere parentes 16.13.
quippe vbi 20.26.
qui precabantur, ſe vertebãt dextrouerſum 22.23.
quî pro quomodo 5.27.
qui ſeſe ſtudent præſtare 16.1.
qui ſex annis inter vigiles Romæ militarat, ius Quiritium conſequebatur lege Viſellia 19.13.
qui talos mittebant, ſcorta inuocabãt, aut ſuas amicas, fauſti ominis cauſa 13.24.
quincuplices pugillares 9.23.
quinquagenaria vrna 7.21.
quinquare pro luſtrare 3.20.
quinquatria 17.21.
quinquennalia vota 27.7.
quinque primi 8.22.
quinqueviri 21.26.
quintana porta 30.24.
Quinte puta aut Publi 2.19.
Quintiliano cõſularia ornamenta data 22.22.
quintuplices 28.32.
Q. Opimius 29.27.
Quintus, non Quinctus 30.28.
Quirinus 19.11
Quirinus trabeatus 12.6.
quiritare 08.5.
quiritius 19.11.
quis caneret Nymphas 13.4.
quod bene vertat, conſcende 30.35.
quod ciuis cum ciue agat 7.11.
quod ille dicat ibid.
quod iam miſſum 25.2.
quod in ſolum venit 9.2.
quod te poſtules 7.12.
quod ſupereſt 5.27.
quo die fata vocabantur 10.22.
quo ea pecunia peruenerit 12.17.
quóne 7.10.
quoniam pro cum 6.24.
quô te Mœri pedes 26.31.

R

R plerunque mutatur in L 11.23.
rabies pro fremitu 30.22.
Rabirius Poſthumus 18.1.
racemi 25.26.
radiata rota 21.23.
radij fulminis 26.29.
radij inſerti 4.22.
radij Solis curſum errantium ſiderum regunt 18.24.
radius 18.14.
radix 22.2.
radix ſaxi 5.27.
radula 27.30.
rallum 14.1.
ramus aureus 26.21.
rami oleæ lana inuoluti 4.15.
rapacidæ 6.26.24.23.
rapere obtorto collo 26.2.
rapis veſcitur Romulus 18.13.
rapſis pro rapueris 15.15.
raptim ludere 7.4.
raſæ veſtes 24.19.
raſtri 22.14.
raſtri dentifabres 29.19.
ratio ad denarium 8.14.
ratiocinationes 8.6.
rationem habere alicuius in petitione magiſtratuum 27.32.
rationes turbare 16.10.
rationis egens 24.26.
raritus quadrans 20.30.
raua frumenta 13.25.
rauio 19.12.
rauum mare 26.28.
recanere 23.11.
recens 23.25.
recentatum vinum ibid.
recidere 29.24.
recidiua Pergama 29.24.
recidiuus annus 29.24.
reciproca 23.26.
recipertatio 6.18.
recoctus 15.7.
recoctus ſenex 18.26.21.26.
recta domus 26.12.
recta oratio ibid.
rectæ cœnæ opponitur ſportula 5.10.
rectè 5.13.
rectè conuiuari 18.12.
rectè viuere ibid.
rectus apparatus ibid.
rectus talus 18.12.
rectum 26.12.
recutiti Iudæi 24.9.
redandruare 25.18.
redantruare 17.8.
reddere pro pietate 3.13.

reddere ſumptũ ad aſſem 29.26.
redhibet 28.6.
redimiculum 4.17.24.17.29.25.
redit in fugas 17.10.
reditum ferre 21.29.
reditus natalis 23.4.
reducere calculum 6.3.
reduces tondere 22.28.
reducta haſta 2.21.
reducta vallis 26.23.
reductus ſinus 26.23.
redundare 12.13.
redundationes 22.29.
redundantia ſpiritus 6.13.
reduuiæ 18.35.
referre de repub. 14.11.
refractarius 30.13.
refractariolus 17.3.
refractariolũ dicendi genus iudiciale 30.13.
refragatores 27.22.
refugere 15.10.
refugium facere ibid.
regere ſilentium 14.9.
reges à Ioue educari opinio priſcis fuit hominib. 16.13.
reges in Iouis tutela 29.29.
regliſcit 13.25.
regnat Apollo 16.13.
regnum pro poſſeſſione 1.26.
regredio 13.24.
Rheticum vinum 29.16.
relictum 20.32.
religio ſcrupea 23.18.
relinere dolia 25.20.
relinere ſerias 30.6.
relinquere 24.4.
relinquere celebranda choreis 24.9.
reliquiæ cibi, & humor quem profundim pro alui proluuie, & lotio 17.14.
reliquum 28.14.
reliquus quadriſyllabum 19.15.
reluere 17.8.
reluuia 17.8.18.35.
remeare 13.25.
rem gerere 28.11.
remigio ſuo rem gerere 7.6.
remipedes lembi 18.15.
remiſſarij vectes 7.25.
remittere 14.5.
remittere interceſſionẽ 27.22.
remittere nuncium 14.5.
remittere ſub furca 16.3.
remora 24.4.
Remorinus ager vel Remurinus 24.4.
remulcere caudam 21.22.
remulcens 28.6.
remum lentare 4.21.
renaſcuntur qui ab exilio reuertuntur 23.4.
renes 5.6.
renidens Scylaceum 19.21.
renunciare repudium 14.5.
reparare 9.14.
reparare oras claſſe cita 9.14.
reparcere 7.11.
repentini homines 14.22.
repertitius ciuis 16.7.
repetere 30.5.
repetere auſpicia 6.21.
repetere omina ibid.
replum 11.4.
reponere 20.8.
repotia 5.6.13.25.
repotialis liber 13.25.
repromittere 29.36.
reptitius ciuis 16.7.
requieſco 30.19.
rerum adminiſtrator, geſtor Saluſtio dicitur 2.25.
rerum & animalium ſemina de cœlo 22.4.
rerum geſtarum memoria ſepulchrorum elogijs inſcribebatur 14.10.
rerum inuentio incerta apud auctores 21.9.
reſcribere 7.17.
reſcribere argentum 4.13.
reſcripti cantus 7.17.
reſcripti ſoni ibid.
reſecro 18.35.
res formata & informis 27.12.
res cognitionis 27.19.
res comperendinata 13.26.
res comportatæ 26.27.
res longi ſubſellij 14.7.
reſonant arbuſta cicadis 12.7.
reſpirare 26.5.
reſpondere 9.22.
reſpondere ad tempus ibid.
reſpõdere debitor dicitur ibid.
reſpondet imago gloriæ 2.6.
res proſperas dijs virtutique acceptas referebãt veteres 18.7.
reſtipulari 29.36.
reſtipulatio ibid.
reſtitrix 11.21.
reſtringere 16.2.
reſtringere dentes ibid.
res tuas procura 29.27.
rete iaculum 18.26.
rete ſcutulatum 27.24.
reticulum 18.23.
retouinum linum 10.20.
retrahere fugitiuum 24.29.
returare 28.12.
reuocare 6.3.28.13.
reuocatio 28.14.
rex 24.29.
rex pro magiſtro 9.14.
Rhamnes 22.15.
Rhea & Ops 25.22.
Rhene inſula Delo vicina 7.20.
Rhenus à Cæſare ponte coniungitur 24.30.
Rhenus bicornis 23.5.24.40.
Rhianus poëta 14.17.
rhinoceros 17.24.
Rhœcus 10.22.19.18.
rhopalici verſus 5.6.
rica 22.30.
ricinium 23.1.
ridere malis alienis 23.5.
ridere ore catuli Gallicani 15.22.
ripæ 22.1.
ripæ apio virides ibid.
riſu matrem cognoſcere 16.13.
riuales 17.23.
robur 10.26.23.21.
robuſtus 23.21.
rodus 13.25.
rogare 20.28.26.2.
rogator 26.6.
rogatores in comitijs 21.15.
Roma in trium numinum tutela erat Iouis, Iunonis & Mineruæ 29.29.
Roma pileata 8.4.
Romæ Oſca lingua comœdiæ agebantur 12.18.
Romanę mulieres abſtemiæ 29.21.
Romanarũ familiarũ noĩa 23.1.
Romæ vrbis regiones 30.24.
Romanenſis ſal 10.19.
Romani carminũ ſtudioſi poëticam artem contemnũt 19.9.

Romani in ſeniores & iuniores diuiſi 22.18.
Romani Cæſares ſuos referebāt in deorum numerum 24.26.
Romani ſcriptores inſaniæ & inſcitiæ notantur ab Horat. 19.9.
Romani veſtitus mutatio 25.4.
Romano more 12.18.
Romano more loqui 25.5.
Romechium 1.21.
Romilia tribus 30.17.
Romulus Romæ ſepultus 14.21.
ros Achaïcus 2.7.
ros Lunæ filius 19.3.
Roſcius ſtrabus 29.36.
rota 4.3.7.16.18.27.21.29.
rota ſolis 8.17.18.27.22.29.
rota radiata 21.23.
rotatus ſermo 3.17.
rotunda aut rutunda 17.7.
rubra obiurgari ſolea 20.1.
rubra ſandalia 28.21.
rubrica 4.5.
rubricæ pro iure ciuili 4.5.
rude donati 16.8.26.26.
rude & pileo donari 18.33.
rudentis explicatio 5.23.
ruderatio & rudus 2.3.
rudiarij gladiatores 25.17.
rugam trahere 17.10.
Rumina 15.4.
rumore ſecundo 24.40.
rumpere 24.21.28.31.
rumpere pulmones ventis 23. 23.
rumpuntur pectora 10.7.
runcina 14.7.23.28.
rupem munire 13.18.
rupes Tarpeïa 20.30.
rupes Trinacriæ 24.5.
rupſit 15.15.
rurſus & prorſus 29.2.
ruſcea facies 17.8.
ruſceus ibid.
ruſe pro rure 23.15.
ruſſæ tunicæ 18.19.30.21.
ruſtariæ falces 13.26.
ruſtici natales ſuos colebant 26. 24.
ruſticæ tribus & vrbanæ 25.3.
ruſticæ tribus vrbanis honeſtiores 30.17.
ruta 8.5.22.2.
rutabulum 7.22.
rutilus color 9.23.
rutrum 8.6.

S

Sabbata 15.18.
ſabbata triceſima ibid.
ſabulo maſculus 6.13.
ſabulo ſolutus ibid.
ſaccare verbum vetus 13.14.17. 18.23.25.
ſaccariam facere 2.13.
ſaccatum 17.18.
ſaccatum lotium 13.14.
ſaccharum priſci non norunt 28. 45.
ſacco vinum eliquare 13.14.
ſaccones 21.7.
ſaccularij 9.17.
ſacculo ſeri 1.20.
ſacculus 9.17.
ſacra Bonæ deæ 30.30.
ſacra Cereri legiferæ 24.26.
ſacra commouere 28.13.
ſacra ducere 2.14.
ſacra ferre 2.14.13.1.13.16.
ſacra piacularia 28.46.
ſacra Plutonis 28.44.
ſacra popularia 30.30.
ſacra tardo greſſu ferri 13.16.
ſacra Trieterica 28.13.
ſacra vatum 21.6.
ſacramentum 29.35.
ſacrare ignem vigilem 2.14.
ſacras iaculatus arces 6.8.
ſacrata iura 6.21.
ſacres porci 29.32.
ſacrificium propter viam 9.4.
ſacri poëtæ 21.6.
ſacris infernis amores & curas ſolui 21.22.
ſacris operam daturi ſe purificabant 24.23.
ſacrorum magiſter 1.25.
ſaga mens 9.10.
ſagæ anus 9.10.
ſagæ mulieres cantione magica mutantur in ſtriges 14.1.
ſagariam facere 2.13.
ſagati 2.27.
ſagati galli ibid.
ſageſtre 12.16.
ſagis coccinis Romani, rubris ſagulis Lacedæmonij vtebātur in bello 2.16.
ſaginam cædere 14.2.
ſagittipotens 8.17.
ſagma 24.8.30.16.
ſagmaria mulla 30.16.
ſagmarius equus 30.16.
ſagula virgata 2.14.
ſagum 2.27.
Salacia Neptuni vxor 19.11.
ſalapitta 24.18.
ſalaria tribunorum militarium 18.20.
ſalarium 18.20.
ſal 15.19.
ſal Beticus 22.24.
ſal popularis 7.23.30.6.
ſal Romanenſis 10.19.
ſale vrbem defricare 15.19.
ſalictarius 7.23.
Salij 28.28.
Salij Herculis 13.8.
ſaliuum ſplendet in menſa 10. 22.
Saliorum carmen 22.25.
Saliorum duo chori 13.8.
ſalire medio foro 8.1.
Salius 26.17.
ſalis flos 7.23.30.6.
ſalis in menſa quædam religio 10.22.
ſaliua 30.7.
ſaliua vini ibid.
ſalix munda 19.20.
Saluſtius Demoſtheni affinior quàm Cicero 28.22.
Salluſtius Thucydidis æmulator ibid.
Salmacida ſpolia 28.39.
Salmacis ibid.
Salmacis aquæ ibid.
Salmoneus impius tyrannus 9. 9.
ſalpicta 28.6.
ſalſa mola 7.13.
ſaltare in foro turpe ingenuo 8. 1.
ſaltationis auctor Salius 26.17.
ſaltationis 3. partes 4.21.
ſaltatorius orbis 4.21.21.15.
ſalteres 28.28.
ſaltuares inſulæ 46.
ſaltus 3.22.16.1.26.9.
ſaltus Graius 3.22.
ſaltus hiberni & æſtiui 12.14.
ſaltus Pireneus 3.22.

ſaltus Theſſalus 28.29.
ſalue & vale 11.1.
ſalutare aliquem cognomine erat hominis familiaris 2.19.
ſalutare deos 25.1.
ſalutare limina 26.23.
ſalute bona 14.2.
ſalutis natalis 2.11.
ſambuca 20.1.
ſamiarij 27.21.
ſamiata ferramenta 18.17.27.21.
ſamiator 18.17.
Samnites 25.10.
Samnitum armatura 25.10.
Samnitum magiſter ibid.
Samothracia ferrea 20.2.
Samothracius annulus ibid.
ſancire fœdus fulmine 25.9.
ſanctarum legum inſcitia 9.6.
ſancta lex 9.6.
ſandalia 29.8.
ſandalia rubra 28.21.
ſandaligeri 29.8.
ſandalio mitigare caput 29.28.
ſandalium 19.19.30.38.
ſandapila Orciniana 30.30.
ſandix 15.20.
ſanguineæ virgæ 8.23.
ſanguineum flagellum 8.23.
ſanguis 28.15.
ſanguis ſalſus 19.24.
ſanguis viridis 23.27.
Sannali populi 6.19.
Santonica herba 17.16.
Santonica virga ibid.
ſapere 20.10.
ſapharium 28.6.
ſapientia 8.20.
ſapientiæ ætas condimentū ſapiens ætati cibus, Plaut. 26.16.
ſapientem nihil habere propriū: ſed vſura tantum frui 30.9.
ſapiens Stoïcorum λογοθεώρητος 9.4.
ſapinus 4.16.
ſapo Gallicus 9.23.
ſaporare 28.45.
Sappho, decima Muſa 15.22.
Sappho maſcula 10.2.
Sapphicum carmen ab Alcæo 9.13.
ſarabara 7.20.
Sarapis & Sarrapis 10.24.
Sarapta vrbs 30.21.
Sardinia Ichnuſa 30.38.
ſariſſæ Macedonum longæ & ſuperuacuæ 21.25.
ſarpo 16.6.
ſarpta vineta ibid.
ſarſura 24.22.
ſartago loquendi 28.26.
ſarta tecta 16.12.
ſartoris vſus 6.22.
ſataria quala 7.23.
ſat acceptum 16.17.
Satmali populi & Sannali 6.19.
ſatis accipere 16.17.
ſatisfactio per iuſiurandū 18.25.
ſatura 26.34.
Saturnius verſus 23.16.26.24.
Saturnalitia 29.12.
Saturno caput aperiebant ſacrificando, non operiebant 15.15.
Satyræ Græcæ perſonæ 19.9.
Satyrarum Horatij aliæ epiſtolæ aliæ ſermones 11.20.
Satyrarum Varronis inſcriptiones 17.21.
Satyri ſaltantes 21.8.
Satyrica ſigna 9.28.
Satyrion ibid.
Satyris caprarum pedes tribuit Horatius 18.8.
Satyrum moueri 21.8.
ſauillum 23.10.
ſauium 29.2.
ſaxa putrefacere 13.18.
ſaxum Tarpeium 20.30.
ſcabies 19.9.
ſcabies mala 6.25.
ſcabrere 29.10.
ſcabres pro ſcaber es 15.15.
ſcæua 16.3.
ſcæua canina 8.11.16.3.
ſcæuus 30.36.
ſcalaris forma 2.22.
ſcalpere terram mordicus 6.10.
ſcalprum 7.10.
ſcalprum cutitum ibid.
ſcambus 5.1.
ſcamillum 11.2.
ſcamna 13.7.
ſcandulaca & ſcandulata 8.23.
ſcanſoria machina 9.20.
ſcaphium 2.30.4.1.16.11.
ſcarus Iouis cerebrum 24.41.
ſcarū Rom. deperibant 24.41.
ſcatit, pro ſcateat 14.5.
ſcaturire in ſignificatione deſiderandi 13.20.
ſcaurus 19.19.
ſcena quæ periactos habet 5.4.
ſcenatilis modus 12.16.
ſcena verſatilis 5.4.
ſceptrum 8.16.
ſceptrum haſta 22.12.
ſchaſteria 4.13.
ſchemæ 14.17.29.19.
ſchœnicolæ 23.18.
ſcholaſticus 2.7.
ſcientia 10.16.
ſcindere 20.37.
ſcindere comam 19.5.
ſcindulæ 21.18.24.12.
ſcipiones 28.6.
ſcitamenta 18.14.
ſclodia 22.14.
ſcobs 1.24.
ſcolpus 6.23.
ſcopuli 4.22.
ſcopuli in cœlū minantur 12.12.
ſcordalus 7.4.28.5.
ſcordiſcarius 24.3.
ſcordiſcus 24.3.28.6.
ſcorpio 15.1.
ſcorpius 4.19.
Scorpus 8.4.
ſcortum deuium 13.19.
ſcortum preſſum quaſillo 16.19.
ſcotia 11.2.
ſcraciæ 23.18.
ſcriba 1.29.
ſcriba queſtorius 11.10.
ſcriba è quinqueviro 21.26.
ſcribam ſibi legebat magiſtratus 30.24.
ſcribere dicam 19.14.28.4.
ſcribere literas 14.24.
ſcribere notis ibid.
ſcribere nummos 4.15.
ſcribere ſermonibus 14.24.
ſcribere ſtilo ibid.
ſcribilita & ſcriblita 23.10.
ſcripta 27.3.
ſcripta maleficia 10.6.
ſcriptuarius ager 1.5.29.17.
ſcriptura 1.5.
ſcrupea religio 23.18.
ſcrupediæ 23.18.
ſcrupeus ibid.

ſcruta 5.13.
ſcrutarius ibid.
ſculponeæ 6.23.16.3.
ſculponeatus 15.4.
ſcurræ 19.13.
ſcurra veles 6.1.
ſcutale 14.11.
ſcutula 2.5.27.24.
ſcutulatæ veſtes 24.19.
ſcutulatum rete 27.24.
ſcutum 11.27.
ſcutum quid à clypeo differat 11.27.
ſcutum ſcuto percutere 5.8.
Scylaceum renidens 19.21.
Scythæ 28.46.
ſecare 29.24.
ſecare aliquem tarda podagra 21.17.
ſecare crinem 19.17.
ſecare magnas res 15.19.
ſecare viam 19.17.
ſecandi crinem mos vnde 19.17.
ſecla ferarum 26.13.
ſecretum petit 4.4.
ſeculæ 26.2.
ſeculum 26.13.
ſecunda nauigatio 24.34.
ſecundæ ſententiæ eſſe 29.12.
ſecundaria vina 28.19.
ſecundarij 1.10.
ſecundi liberti 11.9.
ſecundus haſtatus 30.32.
ſecundus ventus 28.28.
ſecuricula, ſecuriclata, ſecuriculata, & ſecuridaca 2.5.8.23.
ſecutores 25.17.
ſecutoris armatura 25.17.
ſed tamen 12.3.
ſedere 23.3.24.18.
ſedes Muſarum Latinarum 25.24.
ſedilia prima 14.9.
ſedularia 18.9.18.23.
Segeſta, Segetia, Seſſia 20.36.
ſegetes 18.22.
ſegmenta 4.23.15.17.
ſegmentatæ veſtes 4.23.
ſegmenta aurea 15.17.
Seia 20.36.
ſeipſo formoſior 1.23.
ſelecti iudices 29.16.
Selene 8.10.27.20.
ſellæ Patroclianæ 30.26.
ſemen 21.2.
ſemiatratus 28.12.
ſemicinctium 19.21.
ſemiermes 25.18.
ſemimithra 18.23.
ſemina flammæ 13.21.
ſeminium 21.2.
ſemiplotia 19.19.
ſemiraſus 24.9.
ſemiraſus vſtor 18.21.
ſemiſirpea 7.22.
ſemitarij mœchi 13.19.
ſemitatim 3.20.
ſemitatus 25.27.
ſemizonarij 14.5.
ſemunciæ 7.22.20.6.28.3.
ſemurius campus 21.24.
ſemurium 34.21.24.
Senatum legere 27.32.
Senatu mouere 27.32.
Senatorum conſenſus vt SC. ſit legitimum 13.21.
ſenectus cruda 22.18.
ſenectus viridis ibid.
Seneſchalli 28.2.
ſenes aprico delectari 20.33.
ſenes coëmptionales 1.28.
ſenes facundi cicadis comparantur 29.20.
ſenes maturi 22.11.
ſenex altus 26.24.
ſenex doctus ibid.
ſenex recoctus 18.26.21.26.
ſenior 22.18.
ſenum coemptio 1.28.
ſentus 11.6.
ſeorſum 20.26.
ſepire 15.4.
ſeptem diſcrimina vocũ 19.30.
ſeptem ſtellæ 23.26.
ſeptenæ veſtes 23.19.
Septimillus 12.1.
ſeptuoſè 15.4.
ſepulchra quædam olim erant ignobilium ſine nomine 21.22.
ſepulchra violari ſceleratiſſimũ 14.21.
ſepulchri caprificus 23.6.
ſepulchris eorum quos oderant veteres caprificos optarunt 23.6.
ſepulchrum 28.3.
ſepulchrum commune 5.16.
ſepulti venti 30.19.
ſepultura per inuectionem glebæ facta omnium infima 16.22.25.6.
ſepulturæ honore carere fuit antiquis ignominioſiſſimũ 14.10.
ſepultus vino 30.19.
ſequanica 4.6.
Sequanicæ pernæ 4.6.
ſequior 14.17.
ſequius 5.11.14.17.
Serapis 10.24.20.1.
Serapis & Aeſculapius medicinam olim fecerunt 4.8.
ſerarij porci 7.5.
feræ antiquorum 19.7.
ſerenum 30.6.
ſerere ſermonem 2.29.
ſereſcere 6.14.25.1.
Sergia tribus 21.11.
ſerias relinere 30.6.
feri ſtudiorum 15.19.
ſerilia ſpartea 17.7.
ſermo à ſummo 13.6.
ſermo à ſerendo 2.29.
ſermo rotatus 3.17.
ſermones ſerere 2.29.
ſerpentes auib. geminantur 19.9.
ſerpentes cantu diſrumpi 28.9.
ſerpentes heroib. dicati 14.4.
ſerpiraſtra 21.7.
ſerpulum 28.6.
ſerra pugnare 8.7.
ſerram ante aliquẽ ducere ibid.
Serranæ tibiæ 28.34.
Serranus, Varr. ſatyra 17.23.
ſerta procul 13.4.
Sertorij conſultatio 14.22.
ſertus 22.12.
ſeruaculum 27.31.
ſerui ad pedes 16.5.
ſerui ante pedes 3.23.
ſerui circum pedes ibid.
ſerui peculiares 2.27.
ſerui publici ibid.
ſerui ſine capite cẽſentur 11.20.
ſerui ſupellecticarij 8.9.
ſerui topiarij 18.23.
Seruilia lex 1.3.
ſeruitutis potire 30.34.
Seruius arguitur 24.26.
ſeruorum conditio 25.3.

ſeruorum & libertorum munera in puerperio 19.14.
ſeruus ad baculum 3.23.
ſeruus ad cyathum ibid.
ſeruus ad fræna ibid.
ſeruus ad lites ibid.
ſeruus ad manum ibid.
ſeruus ad pedes ibid.
ſeruus fornacator 8.9.
ſerum 6.14.26.17.
ſeſamoïdes elleborus albus 21.8.
ſeſamum aſperſerunt veteres placentis palati gratia 19.6.
ſeſcunciæ non eſſe 17.23.
Seſoſtres 2.15.
ſeſquipedales libri 24.19.
ſeſquipedalia verba 7.19.
ſeſquiſenex 23.16.
Seſquiulyſſes 17.24.
ſeſſimonium 2.3.
ſeſtertium 3.18.18.35.
ſeuir 11.9.
ſeuiri 25.18.
ſexcenta pro multis 18.30.
ſextia tabula 21.11.
ſex decuriæ Rom. equitum 9.11.
ſexus melior 22.22.
ſibilarium caſtratorum 12.7.
Sibylla Theſſala 28.44.29.24.
ſibi malam rem arceſſit iumento ſuo 4.15.
ſibynæ 19.31.29.20.
ſi canimus ſiluas 16.13.
ſicca, ſuccida puella 7.6.
Sicelides Muſæ 16.13.
ſicilæ & ſicila 19.31.
Sicilia palmarum agreſtium abundans 30.39.
ſicilices 19.31.26.2.
Siciliæ montes abundan pecore 30.14.
ſicilicula 26.2.
ſicilire ibid.
ſic me ſeruauit Apollo 6.24.
Siculi βάμϐα pro βάμμα dicunt 17.13.
Siculi equi 28.20.
Siculos machinalis ſcientiæ peritos 29.18.
ſic viſum ſuperis 6.21.
ſi deus, ſi dea es 15.14.
ſidereus coloſſus 17.2.
ſidus 18.24.23.15.
ſidus cauum 24.21.
ſidus confectum 3.10.18.24.
ſidus Mineruæ 21.10.
ſidus Orionis 23.27.
ſi forte 27.1.
ſi furioſus exiſtit, pro eſſe incipit 2.6.
Sigalion 20.36.
ſigillare oculos 30.3.
ſigillaria 23.28.
ſigillaritia 19.12.
ſigna in cœlo tremere 18.6.
ſigna militaria conſecrabantur & adorabantur 30.15.
ſigna ponere 1.14.
ſignare vota 1.17.
ſignatũ producere nomen 9.31.
ſignino opere ſolum ſi conſternatur nullam edet herbam 17.14.
ſignum æquanimitatis dare 25.18.
ſignum tacitum 1.25.
ſignum tollere 14.16.
Sila 11.1.
Silanus 28.6.
Silena 18.8.
Silenus genialis deus 2.15.
Silenus qualis fuit 18.8.
Silenus vehebatur aſello pando 13.22.
ſilentia amica Lunæ 12.5.
ſilentium 5.19.
ſilentium regere 14.9.
ſilicernium 29.17.
ſiliqua 26.24.
Silla 28.37.
Silo 27.26.
Siluanus ſiluarum tutor 26.24.
ſiluæ 3.22.
ſiluæ canunt auibus 18.6.
ſimare 15.4.
ſimon 16.12.
ſimones, delphini 15.4.
Simonides Lycorides vir 9.25.
Simonides poëta θρήνους ſcripſit 21.27.
ſimpulatrices mulieres 3.10.23.18.
ſimpulum 22.30.
ſimula, ſilena eſt 18.8.
ſimulachra deorum in portis vrbium 25.1.
ſimulachra in vrbiũ portis poſita, qui ingrediebãtur & egrediebantur ſalutabant 18.6.
ſimulachri manum tãgere 25.1.
ſimulatrices 16.22.
ſimum pecus Nerei 15.4.
ſine bello ciuili 9.22.
ſin noſtrum annuerit nobis victoria Martem 23.14.
ſin rete iecit 21.20.
ſiniſtræ vmbræ 18.35.
ſinus 1.16.5.14.24.26.
ſinus in veſte 2.26.
ſinus reductus 26.23.
ſinum laxare 26.14.
ſipho & ſipo 4.20.19.23.
ſi qua fides ſub ima tellure 23.3.
ſi quando 27.1.
ſi quidem homo eſſet 4.18.
ſiriaſis 24.38.
ſiris & ſirit, pro ſiueris & ſiuerit 15.15.
Sirius 24.38.
ſirpi cur ænigmata dicãtur 17.7.
ſiſtere capite 2.29.
ſiſtere fanum 3.9.
ſiſtere templum ibid.
ſiſtrum 26.33.
ſitanion 1.20.
ſitella 13.13.
ſitellam de ferre ibid.
ſi trulla inuerſo, Iuuen. 10.27.
ſitus 28.6.
ſi vos liberíq; veſtri valetis 2.15.
Smyrna Cinnæ 17.17.
ſobrius ad lites 23.6.
ſoccatus Caius Cæſar 9.30.
ſoccus ibid.
ſoccum geſtaſſe dabatur vitio ibid.
ſocij Latini 7.21.
ſocij nauales 11.18.
ſociorum garum 10.12.
Socratas & Diogenas acc. plur. 15.17.
ſodales aruales 21.1.
ſodalitas Lupercorum 7.3.
ſodalitates legib. ambitus vetitę ibid.
ſolarium 18.2.28.20.
Soldurij 20.15.
ſolea 24.17.
ſolea piſcis, ſandalium 30.38.
ſolea rubra obiurgari 20.1.
ſoleatus 24.17.

ſoleis in publico non vtebantur Romani 24.17.
ſolemnia exta 7.13.
ſol aſſus 12.4.
ſol nitidus ibid.
ſol vnctus ibid.
ſol ſidera regit 18.24.
ſoliar 17.21.
ſoli fidei ſolemne 11.17.
ſoli non dicere 1.21.
ſolis occaſus 13.27.
ſolis quadrigæ 22.23.
ſolis rota 8.17.18.27.22.29.
ſolis ſpicula 17.10.
ſoliſtimum tripudium 14.12.
Solitaurilia 6.18.24.4.
ſolitum mel 5.14.
ſolium Cyri 6.25.
ſolox 29.1.
ſolſtitialis 24.38.
ſolſtitialis herba ibid.
ſolſtialis morbus ibid.
ſoluere menſtrua 15.1.
ſoluere oram 3.1.
ſoluere operam 6.9.
ſolum 28.18.
ſolum pro radice, planta & pede arboris 2.12.
ſolum pro ſolio 5.23.
ſolum purum 29.1.
ſolum pedis fermentatum 10.3.
ſolutæ tunicæ 11.23.
ſolutores 8.19.
ſomniare 18.15.
ſomniare aurum 20.14.
ſomniare canterino ritu 18.15.
ſomnia è terra naſci 24.46.
ſomnia noctis expiare 8.1.
ſomni cornu 9.26.21.4.
ſomni portæ 4.14.28.46.
ſomni virga 9.26.21.4.
ſomni vis 9.26.
ſomniorum diuinationi plurimum Stoici tribuunt 5.19.
ſomnium Veſtæ narrare 7.26.
Somnus Erebi filius 28.43.
ſomnus ferreus 19.16.
ſoni in Muſica varij 19.30.
ſoni reſcripti 7.17.
ſoninium tripudium 27.17.
ſonticus morbus 17.7.
ſophiſtarum duo genera 4.2.
ſophiſtæ Megarici ibid.
ſophos tergeminum 29.32.
ſopitum 30.32.
ſopor mortis frater 28.44.
ſoporiferum papauer 29.6.
ſorbilo victitare 15.6.
ſorbilo 25.21.
ſordidatus 21.15.
ſordidus ibid.
Sardoum mel buxi potius infectum quàm taxi ſapore 22.24.
ſoricina nænia 24.11.
ſorites 30.7.
ſororiculatæ veſtes 24.19.
ſors 5.21.
ſors cernit 16.21.
ſortes 5.21.5.23.
ſortes fortunę monitu tolli 5.19.
ſortes in galeam deijciuntur 23.16.
ſortilegi 5.23.
ſortito 14.9.
Sotherici lecti 1.18.
ſpadices equi & glauci 13.4.
ſpadices inſignis formæ naſcebantur Pellæ 13.14.
ſpado 9.14.29.5.
ſpargere aquas Auernales 14.9.
ſparſio 3.8.
ſparteæ amphoræ 7.23.
ſparteæ vrnæ 7.23.
ſpatiator 17.10.
ſpatium 20.16.
ſpecies 14.23.22.29.25.18.
ſpecies generata Nattæ 5.20.
ſpecies ſuperior 22.29.
ſpecimen, ſpectamen & certamen eiuſdem ſignificationis 16.3.
ſpectacula 27.22.
ſpectaculum matutinum 30.30.
ſpecula 16.1.
ſpeculator 24.41.
ſpeculatoria caliga ibid.
ſpeculorum & abacorum diuiſiones 2.3.26.3.
ſpem bonam prælucere 13.7.
ſperata 10.24.
Sperchius 21.10.
ſpherita 4.1.14.18.23.10.
ſpica ciliſſa 8.2.
ſpicare 21.25.
ſpicare haſtile 21.25.
ſpicæ allij 8.2.
ſpicæ croci ibid.
ſpicere 11.21.
ſpiculatoria caliga 24.41.
ſpiculatoria 27.20.
ſpina coſtis nauium vtilis 26.23.
ſpina duplex 13.1.
ſpinea fax 21.29.
ſpintria 5.1.
ſpinturnix 2.29.
ſpinturnicium ibid.
ſpira 8.17.
ſpiracula Ditis 26.28.
ſpirantia molliter æra 22.1.
ſpiritu contineri 4.10.
ſpiritus redundantia 6.13.
ſpiſſamentum 17.16.
ſpiſſo venire 29.2.
ſplendet in menſa ſalinum 10.22.
ſplendida bilis 23.23.
ſplendidus humor 26.13.
ſpoliaria 28.6.
ſpolia hoſtium vbi collocabantur 26.17.
ſponde noxa tibi pręſto eſt 12.8.
ſpondere in incertum 16.5.
ſpondiacæ tibiæ 17.20.
ſpondiales tibicines 20.17.
ſpondauloi 17.20.
ſpondulæ ibid.
ſpongia effingere 6.23.
ſpongiæ 18.33.
ſpongiæ retiariorum ibid.
ſponſio 8.4.
ſponſiones 18.33.
ſportulæ 5.10.10.27.
ſportæ fæcariæ 7.23.
ſportellę vitiles 6.1.
ſportula clientib. diuiſa cœnæ loco 28.24.
ſportula pecuniaria 10.8.
ſportulam dare 5.10.
ſpumare in herbas 9.26.
ſpumas maris ære ruebant 26.23.
ſpurcè 20.21.
ſpurcus homo ibid.
ſpuria 17.15.29.13.
ſpuriorum nomen 29.13.
ſpurius 30.31.
ſpurius pater ibid.
ſputum 26.6.
ſquales pro ſqualidus es 15.15.
ſqualus 17.22.

ſquaror 5.7.
ſtagna ima 18.32.
ſtagnum pro mari 5.19.
ſtare 1.24.15.18.28.32.
ſtans pede in vno 7.19.
ſtant manib. aræ 17.6.
ſtant terræ defixæ haſtæ 13.16.
ſtatariæ comœdiæ 1.10.
ſtatarij hiſtriones ibid.
ſtater 28.6.
ſtatera ibid.
ſtaticuli 4.21.17.10.18.4.
ſtaticulos dare 18.4.
ſtationes 1.17.25.17.
ſtatores 4.19.
ſtatua palmaris 3.4.
ſtatuæ veteres nullæ viſuntur cũ pileo 8.4.
ſtatuminatio & ſtatumen 2.3.
ſtatus capitis eſt libertas 11.20.
ſtella diurna 18.14.
ſtellæ ex altiſſ. montib. oriri videnutr 27.25.
ſtellæ errantes in cœlo non ſunt Stoicis 22.4.
ſtella nocturna 18.14.
ſtella Saturni frigida 21.18.
ſtellarum traiectiones 5.18.
ſtellarum tremor 6.6.
ſtellatus 7.16.
ſterilibus nullus honos veſtis conceſſus eſt in funere 23.7.
ſtigmata militum 24.12.
ſtilum vertere 14.24.
ſtimulorum ſeges 24.13.
ſtingui 7.11.
ſtipare Platona Menandro 9.6.
ſtipendiarij 11.27.24.12.
ſtipendia anni 30.27.
ſtipendium ibid.
ſtipes ligneus 22.23.
ſtlata 19.31.
ſtlataria purpura 19.31.
Stoicorum ſententia de virtute 25.23.
Stoici libri iacent inter ſericos puluinos 14.10.
Stoici tonſi ad cutem 23.23.
Stoici ſuum ſapientem verè ſacerdotem profitebãtur 8.20.
Stoicorum opinio de mundi deflagratione aut eluuione 21.18.
ſtolatæ matronæ 19.31.
ſtolo pro ſtolido 2.23.
ſtrabones 10.21.
ſtrangulare opes 21.4.
ſtrata 19.19.
ſtrati lecti 7.24.
ſtratum 23.31.
ſtrebula 23.18.
ſtrenarum origo 10.16.
ſtrictabillæ 23.18.
ſtrictare ibid.
ſtrictabillare ibid.
ſtrictillare ibid.
ſtrictim & per pectinem tondere 14.7.
ſtrictores 10.18.
ſtricturæ 25.14.
ſtriculus 7.20.11.22.
ſtriga 24.1.
ſtrigare 8.2.
ſtrigare in actu ſpiritus 24.1.
ſtrigiles 4.1.
ſtrigones 14.1.
ſtrigmenta gymnaſij 1.10.
ſtringere 5.24.
ſtringere oleam 10.18.
ſtringere venas 25.14.
ſtrix 14.1.
ſtromate 28.6.
Strongyle Aeoli domus 21.10.
ſtrophia 29.1.
ſtrues 14.18.23.10.
ſtrues ſacris adhibetur 28.18.
ſtruma 21.11.
ſtrupi 29.1.
ſtruthiocamelus 16.22.
ſtruthocephali 24.42.
ſtruthopodes ibid.
ſtudio celerate aniſi 2.14.
ſtultitia carere 26.26.
ſturnus 19.22.
ſtylobates 21.23.
ſuadela 12.8.
ſuadela Venúſque 19.16.
ſuadens autumnus 25.1.
ſuadere 25.1.
ſua Venus 9.30.
ſuauia valga 7.6.
ſuauiari oculos 2.10.
ſuauium 1.15.7.6.
ſubare 24.7.
ſub Antãdro moliri claſſem 17.6.
ſubarmale profundum 18.19.
ſubbibere 27.18.
ſubcentor 28.6.
ſub dio eſſe 30.6.
ſubducere naues 14.16.
ſubductarij funes 8.6.
ſubidus pro inepto 17.1.
ſubiectio 2.4.
ſubijcere pedib. Acheruntem 21.10.
ſub imagine aliquid dicere 29.32.
ſubigere Gallam 18.4.
ſubire 4.23.6.10.
ſubire & vocare contraria 6.10.
ſubinane 30.12.
ſublicæ 24.30.
ſublime auolans 2.9.
ſubliugio 3.21.
ſubroſtraui 29.20.
ſubſcudes 14.1.
ſubſedit 28.6.
ſubſellij imi viri 14.7.
ſubſeſſæ 5.8.
ſubſeſſor ibid.
ſubſidere ibid.
ſubſidia, vbi naues ſubſident 3.9.
ſubſignant 3.3.
ſubſilia 28.28.
ſubſiſtere feras 2.12.
ſubſtillum 10.19.
ſubſtringere aurem 16.17.19.13.30.27.
ſubſtructio 19.13.
ſubtenti lecti 7.14.
ſubuerbuſtua 14.11.
ſubula 3.19.
ſubulo 3.19.14.1.23.16.
Suburanæ cauea 14.9.
ſuccida 7.6.
ſuccula 7.25.8.6.
ſucculæ operoſæ 8.6.
ſuccincti 22.2.
ſucconditores 11.11.
ſucrotilla 14.1.
ſuccurrere Lunæ 22.24.
ſuccus orationis 11.1.
ſuccus nemorum 23.27.
ſucula 23.31.
ſudor piceus 22.7.
ſudor pro humore 5.27.
ſudum 29.20.
ſuera 22.6.
ſuera oſſa 14.1.
ſueris 14.1.
ſueris pro ſuis 22.6.
Sueuorum pagi 5.3.9.7.

ſuffarcinata 28.33.
ſuffarcinatus 3.11.
ſuffertum 19.30.24.6.27.18.
ſufferti aliquid tinnire 17.18.
ſufferum 24.6.
ſuffragatores 27.21.
ſui dij 9.30.
ſui mancipij 6.11.
ſulci feruntur 19.17.
ſulcos inertes oblimare 19.18.
ſulphur viuum 1.15.
ſumere 20.21.20.26.29.12.
ſumere coronam malacá 20.36.
ſumere diem 20.31.
ſumma 19.6.
ſumma & ima chorda 19.30.
ſumma cœli 28.18.
ſumma ſummarũ 10.25.29.34.
ſumma terræ 28.18.
ſumma vrbs 30.5.
ſummanare 11.7.
Summanus 11.7.18.4.
ſummani more 11.7.
ſummarius 18.9.
ſummatim 3.20.
ſumpſerunt penultima breui 3.22.
ſumptiones 20.26.
ſumptũ ad aſſem reddere 19.26.
ſumptũ exercire & exercere 3.5.
ſumptus 20.21.20.31.
ſunt apud Platonem quæ ſempiterna ſunt 10.16.
ſuo iumento 4.15.
ſuo ſibi gladio hunc iugulo 14.7.
ſupereſcit 23.5.
ſuper ignis 19.5.
ſuper inférque vicinus 10.18.
ſuperare 23.15.
ſuperbi alijs reſpondere non dignantur 16.15.
ſuperbus contemptor 25.23.
ſupercilio coma breuior 15.17.
ſupellecticarij ſerui 8.9.
ſupellex pauperum & Cynicorũ 4.1.
ſupellex pellionis 15.4.
ſupellex 18.23.
ſuperlatio à ſubſtantiuo formata 6.18.
ſupernas 18.2.
ſuperſtitio 10.26.
ſuperſtitio numeri imparis 25.18.
ſuperſtitio in ſimulachris oleo perfundendis 18.8.
ſuperſtitioſos numero ſtultorũ habuit Chryſippus 23.2.
ſuperſtitioſus 5.22.
ſuperuacanea prela 8.6.
ſuperum limen 12.5.
ſuperum lumen 18.3.28.11.
ſuppara 21.4.
ſuppetias veniũt 15.1.
ſupplantare 28.26.
ſupplicatio & obſecratio 27.7.
ſupponere cultros 13.21.15.12.
ſupremam dixit 3.12.
Sura Lentulus dictus 7.4.
ſuram dare ibid.
ſurculum defringere 21.14.
ſurda tellus 30.18.
ſurene 20.37.
ſurire 24.7.
ſurpere 16.2.
Surus & Syrus 28.11.
ſuſcipere 2.6.
ſuſcitabulum vocis 12.16.
ſuſpendere de paxillo 15.4.
ſuſpendere naſo 4.9.
ſuſpenſa bona 12.9.
ſuſpenſi læuo loculos tabulámque lacerto 4.9.
ſuſum 22.17.22.21.
ſutilis corona 18.29.
ſutorio atramento abſolutus 6.1.
Sutrium ire 8.11.
ſuum ſibi 14.7.
ſuus lectulus 18.9.
Sybaritana præda 11.22.
ſycophanta 11.5.
ſyllabarum iterationem in delitijs veteres habuerunt 7.19.
Syllana proſcriptio 11.22.
ſyllogiſmus acerualis 30.7.
ſymbola 3.6.28.4.
ſymbolum 2.30.
Symphonia Lyſonis 21.5.
ſympoſiarchus 11.28.
ſynochitis 1.17.
ſyntheſina veſtis 24.6.
ſyntheſis 23.19.27.18.
Syracuſę comœdiæ nomen 29.2.
Syracuſæ hominum ocioſorum domicilium 29.2.
ſyrma 18.35.
ſyrinx 2.4.
ſyrpe 3.21.
Syrtes 17.5.17.10.
ſyſtema 19.30.

T

Tabella dimidiata 8.7.
tabula cauata 21.15.
tabula literaria ibid.
tabula luſoria 27.3.
tabula Sextia 21.11.
tabula teſſeraria 17.23.
tabula Valeria 21.11.
tabula medico pugnante notata 22.10.
tabulæ 6.25.18.23.
tabulæ accepti vel lucri 14.8.
tabulæ expenſi vel dati 14.8.
tabulæ inuentor Palamedes 27.3.
tabulæ ludus ibid.
tabularium 16.21.
tabularium in atrio libertatis 16.21.
tabulas cœnare 2.19.6.25.
tabulas teſtamenti inſpicere 2.19.
tacita iudicia 3.16.
tacitum ſignum 1.25.
Tacitus verborum nouator & obſoletorum reuocator 2.25.
tactus 24.18.
tactus duplex 5.25.
tæda pinea 21.29.
tæniæ 9.5.18.3.26.30.
tagax 28.6.
tagax, furunculus 17.21.
Talaſſio 11.17.
tali 5.6.6.10.
tali ſine numeris 5.6.
talis tribus & quatuor ludebatur ſæpius 9.23.
talorum ſpecies 11.7.
talus 18.12.27.3.
talus rectus 18.12.
tames 28.6.
tam placidus quàm aqua 16.10.
tamus 24.4.
tandem 14.23.
tangere 15.17.
tangere aras 19.19.26.5.
tangere lucernam vino 8.1.
tangere manum ſimulachri 25.1.
tangere matronam 24.18.
tangere terram 16.10.
tantulæ 23.18.
tantum mihi carmina deſunt Virg. 19.27.

tantum quod 5.27.24.21.27.18.
Tarentinæ oues 1.24.
Tarentinus verſus 11.22.
Tarpeïa rupes 20.30.
tata 18.34.
Tatius rex 10.26.
tau apud Auſon. 23.30.
taureæ 28.6.
tauriformis Aufidus 23.5.
taurobolium 27.21.
taurus 17.7.
taurus pars quædam in pudendis 6.18.
taxi cyrneæ 22.24.
taxim 29.17.
Taygetus mons Dianæ ſacer 6.2.20.10.
Tebennus togæ inuentor 7.20.
tector 27.31.
Tectoſagi 5.6.
tegere latus 14.24.
tegularia 28.6.
tela 9.20.30.19.
tela diei 17.10.
tela iugalis 7.22.
telæ genius 22.32.
Telamo 27.6.
telæ pexitas 5.14.
Telegonus auſpicij domeſtici inuentor 9.21.
telum 10.26.
telum anſatum 18.13.
telum recipere 4.18.
telum trabale 9.14.
Tellenæ tricæ 17.21.
tellus niue fermenteſcit 10.3.
tellus parens agricolationis 26.24.
tellus prima 7.9.
tellus ſurda 30.18.
temenites Apollo 8.12.
temerè 11.28.
temeritas 15.11.
temeritate fortius 14.14.
temeritate omnia regi 15.11.
temperatio 28.14.
tempeſtas 5.22.
tempeſtas dea 4.22.14.4.
tempeſtiuum conuiuium 6.16.
tempeſtiua virgo 6.18.
templa vittata 22.12.
templum 19.5.
templum in 3. partes diuiſum 22.17.
templum Palladis 12.7.
templum Veneris 26.30.
tempori 14.7.
tempus notabatur magiſtratuum nominibus 1.29.
tempus vacuum 5.27.
tenere lacinia 21.14.
tenere orbem in medio 22.20.
tenerum corpus mundi 24.24.
tenſæ 29.27.
tentores 11.11.18.33.
tenus 24.11.
ter crepare ſonum 18.12.
terebra pertundere 29.19.
terere 17.17.
terere faſtus 26.33.
terere labellum 12.7.30.14.
terere lapidem lapide 5.24.
teres 30.21.
teres atque rotundus 2.18.
tergemina mors 29.32.
tergemini honores 3.20.
tergeminum ſophos 29.32.
tergere palatum 18.12.
tergeri 7.11.
terginum 29.2.
tergum 29.25.
tergus 22.6.
teriſtrium 28.6.
Terminalib. agnas cædebant 12.15.
terra altera 20.27.
terra commune ſepulchrum 5.16.
terra materina 21.25.
terra nata 1.18.
terra pila 29.28.
terra Platoni non mouetur 16.18.
terra penitus defixa radicib. 16.18.
terra Pythagoræ 23.15.
terræ duo hemiſphæria 18.35.
terram pinſere 28.11.
terram tangere 16.10.
terrigenæ primi habitatores Italiæ 13.8.
terrigenæ Gigantes 12.8.
terris dedita fama 25.30.
territare 14.13.
terror, pauor, contentio Martis comites 23.14.
tertia deducta 3.22.
tertiarij 1.10.
tertiarium 11.4.
terticeps 20.35.
tertij liberti 11.9.
tertijs diebus 13.26.
teſca vel teſqua 17.22.22.25.
teſſera 9.13.27.3.
teſſera belli vna, pacis altera 30.35.
teſſera militaris 19.26.
teſſeræ 27.18.29.9.
teſſeræ frumentariæ 19.26.
teſſeræ numeri vocantur 5.6.
teſſerarum ludus 6.3.
teſſerarius 4.7.
teſſeris duab. ludebatur 9.23.
teſta Græca 17.5.
teſta ignem petere 26.7.
teſtatio 2.27.
teſtamenta in procinctu 23.12.
teſtamentum de tortorio 21.7.
teſtamẽtum primipilariũ 28.35.
teſtem laudare 2.11.20.14.
teſtudines maiores 11.24.
teſtudo 9.8.11.24.28.6.
teſtudo acta 6.21.
tetæ 21.1.
tetrachordon 29.3.
tetracolum 3.8.
tetrapharmacum 29.12.
Teucris 9.3.
textor limbularius 24.13.
textilis ventus 1.15.
textimilitium 16.3.
Thaïs 28.4.
Thaïs amica fuit 9.24.
Thalia 11.28.
Thaliarchus 11.28.
theatrum ἐκκλησιαστήριον 1.27.
theatrum venationum 11.1.
Thebana mater 22.7.
Thebæ 21.9.
Thebij 9.28.
Thelis 23.26.
Themis 16.1.
thiaſus 12.13.
Theocritus Siculus 30.14.
Theodorus 16.17.
thermarum & balnearum ſudationes 22.21.
thermopolium 20.10.
Theſeis Codri 20.8.
Theſpiades 25.5.
Theſprotia 11.15.
Theſſala Sibylla 28.44.29.24.
Theſſalici equi 28.8.
Theſſalicum nomiſma 27.29.

Theſſalus ſaltus 27.19.
thetica 20.20.
tholus 21.23.
thomices 1.23.
Thraces notis cōpūgi ſoliti 3.16.
Thraces parmam gerebant 5.10.
Thraces peltis pugnant 21.19.
Thracia equis olim nobilitata 23.14.
Thracij equi ibid.
Thracius ventus 26.36.
Thracis in Thracem compoſiti ſtatura 21.19.
Thracum armatura 5.10.
Thraſcipolis 14.17.
Thrax ad cædem conductus 3.16.
Threïciæ notæ 3.16.
thrion 22.2.
thus quomodo adolebatur 19.12.
Thyamis 11.16.
Thymianæ oues 24.11.
Thynicus annulus 20.2.
thyon 18.4.
Thyonianus 12.8.
Tiberinus 11.17.
Tiberinus deus 5.3.
Tiberis flauus 22.7.
tibi nomina mille &c. 11.19.
tibiæ dextræ & ſiniſtræ 28.34.
tibicidæ 29.21.
tibicines ſpondiales 20.17.
tibiæ apertæ 4.10.
tibiæ longæ 17.20.
tibiæ phonaſcæ ibid.
tibiæ præcentoriæ 17.20.
tibiæ puellatoriæ 5.1.
tibiæ ſerranæ 28.34.
tibiæ ſpondiacæ 17.20.
Tiburnus deus 5.3.
Tiburti lucus 11.26.
Tiburtus & Tiburnus 11.26.22.3.
tigna 11.24.
tignnm iunctum 13.17.
Timæus hiſtoricus 27.4.
Timolites Nicænus 20.28.
Timonea cœna 24.33.
timor rerum 13.5.
tinctoria mens 24.42.
tintinaculi 11.21.23.11.
tirocinium 12.6.
tirones 11.23.
tironum veſtis pura 12.6.
Tiſamenus 7.20.
Tithymallus 18.4.
titiæ aues 21.1.
titiuilitium 16.3.
Tit. de penu leg. explicatur 8.9.
Tityrus 16.5.21.3.
Tmolus mons 25.26.
tocullio 3.21.13.3.
tœcharchi 28.43.
toga 7.20.
toga candida quando populus amiciebatur 21.11.
toga libera 20.1.23.6.25.6.
toga virilis 22.11.
toga virili ſumpta recedebant ab imperio magiſtrorum 9.14.
toga vitrea 14.19.
togæ ius datum Carthaginiēſib. 7.20.
togæ inuentor Tebennus ibid.
togam componere 9.6.
tolerantia 25.18.
tolleno 6.18.
tollere 2.6.4.15.15.8.
tollere natos 22.11.
tollere quod natum eſt 4.15.
tollere ſignum 14.16.
tollere vexillum ibid.
tolles 10.26.
tomentum circenſe 9.24.
tondere per pectinem 14.7.
tondere reduces 22.28.
tonorium 17.20.
tonſi ad cutem Stoici 23.23.
tonus 2.4.2.5.
topia 18.23.
topiariam facere 24.39.
topiarij ibid.
topiarij ſerui 18.23.
topiarium opus ibid.
toral 1.24.17.21.
torcula vaſa 8.6.28.47.
torcularium 7.25.8.6.
torcularium & torcular 28.47.
torpedo 10.8.
toreumata 27.31.
torrens 17.13.19.20.
toſtus panis 14.15.
trabale telum 9.14.
trabea 28.6.
trabea Remi 11.6.
trabea veſtis 28.23.
trabeati equites Rom. 5.10.12.6.
trabeatus Quirinus 12.6.
trabes 11.24.
trabes Hymettiæ 20.22.
trabs Cypria 8.15.
tracheli 2.4.
tracta 23.10.
tractatio literarum 24.29.
tractator 24.3.
tradere memoriæ vetuſtatem literarum 29.36.
traducere aliquē inerti vitę 29.30.
Tragici & Comici in Liberi patris fide ſunt 20.28.
Tragicorū & Comic. chori quadrati 1.4.
Tragopan 6.19.
tragula 18.1.22.14.
tragulam decidere 7.12.
tragularij ibid.
traiectio ſtellarum 5.18.
trahere lenta manu 1.15.
trahere pallam 30.9.
trahere pallium 28.13.
trahere rugam 17.10.
trama 30.7.
trans caput iacere 19.22.
tranſenna 5.9.24.11.
tranſmittere tempus amicorum temporibus 29.30.
tranſque dato 17.7.
tranſtiberina cutis 24.43.
tranſtiberina regio ibid.
trans Tiberim vendere ibid.
tranſtiberinus ambulator ibid.
tranſtrorum planities 23.33.
trapeti priui 28.47.
trapetorum fabrica 20.7.
trapetum Catonis ibid.
trapezitæ 20.28.
trapezitæ priuati & publici ibid.
trechedipna 3.17.
trechedipni ibid.
tremere omnia viſa repentè 4.12.
tremor clarus 6.6.
tremor ſtellarum ibid.
tres crateres olim Græci ſtatuerunt in cœna 21.13.
tres iactare numeros 4.12.
tria in vino 29.23.
tribunalia ceſpititia in caſtris 12.6.
tribuni laticlauij 26.11.
tribuni militum delectum habebant 30.32.
tribuni munus 16.21.
tribunis datus pugio 12.6.
tribunus anguſticlauius 1.2.

trib.pleb.alienarum ſimultatum cognitor 30.25.
tribunus ſtabuli 28.2.
tribulis conuiua 7.11. 28.33.
tribus 28.33.
tribus Romilia 30.17.
tribus Sergia 21.11.
tribus vocare intrò 27.22.
tribus vrbanæ & ruſticæ 25.3.
tributa comitia 28.33.
tributim 7.11.
tributorum duo genera 9.15.
tributum agris & capitibus impoſitum 9.15.
tributum in ſingulas tegulas 29.20.
tributus populus 7.11.
tribuum ordo 30.17.
Tricala,Tricalinum 3.1.
tricæ Tellenæ 17.21.
tricesima ſabbata 15.18.
trichila 9.19.
triclinares lecti 24.4.
tridens 18.30.
tridens Neptuni ibid.
trieterica ſacra 28.13.
trieterici ludi 11.15.
trifolium triuiale 17.21.
trilices 29.35.
trilores 9.11.
trimenon 1.20.
trimodia 6.22.
Trinacria rupes 24.5.
triobolares aut diobolares auditores 8.19.
triodite,trifolium 17.21.
triones 23.16.
tripales vites 3.20.
triplices pugillares 9.23.
tripudiare 25.29.
tripudium ſoliſtimum 14.12.
tripudium ſoniuium 27.17.
triremes primus ædificauit Amynocles Corinthius 14.4.
triremis ibid.
triticum indicum 21.9.
Triton 7.26.27.21.
Triton exterret freta 2.21.
Triton fuſcina ſua mare & terras à poëtis mouere fingitur 26.33.
Tritō Neptuni buccinator 2.2.
Tritonia Minerua 24.9.
Tritonis hera ibid.
triumphalis currus 2.16.
triumphalis veſtis 5.9.
triumphi diem præferre 30.25.
triumuiri capitales & monetales 2.25.
triuiæ noctiuagæ canes 13.12.
triuiale trifolium 17.21.
trocini 29.21.
trocho ludere 27.33.
trocho Græco ludere 24.28.
trochus 27.33.28.6.
troginus calix 29.21.
Troglodytæ 24.42.
Troia capta plena Luna 12.5.
Troia ſepulchrum commune Europæ & Aſiæ 5.16.
Tropæi 27.19.
trua 22.9.
trullæ 7.22.22.9.
truncus in homine 29.21.
truſatilis mola 7.12.
tryblium 16.11.
tuba à quib.inuenta 28.44.
tubarij 9.16.
tuber 16.5.
tubi 22.9.
tubicines 22.9.
Tullium non ſatis fideliter Arati locum reddidiſſe 23.32.
tumentes oculi 14.17.
tumere 25.30.
tumere animalia 13.5.
tumere negocia ibid.
tumida virginitas 25.30.
tunica Nilotis 30.30.
tunicæ coloriæ 18.19.
tunicæ demiſſæ 11.23.
tunicæ manuleatæ 2.4.
tunicæ ruſſæ 18.19.30.21.
tunicæ ruſſæ ducales 30.21.
tunicæ ruſſæ militares ibid.
tunicæ ſolutæ 11.23.
tu non inuenta reperta es 4.17.
turba ſonans 22.1.
turbata Pallas 26.29.
turbare & liquere contraria 16.10.
turbare pro turbari 30.19.
turbare rationes & conturbare 16.10.
turbati 26.29.
turibulum 8.10.
turpio 3.21.
turricula 6.3.27.3.
turtur 25.13.
Tuſcum calceamentum 30.38.
tutanus 29.27.
tutela nauis 19.2.
Tutela vrbis Rom.Iupiter, Iuno,& Minerua 3.1.
Tutulina 23.36.
tutor ceſſitius 7.21.
tutulati 23.16.
Tyberinum margaritum 18.2.
Tyberis ibid.
tympanotriba 17.17.24.17.
typi 12.8.
Tyridates 26.36.
Tyro deſpectus 23.3.
tyrocneſtis 27.30.
Tyrrhenus & Aconteus aduerſis ſe vulnerib.confodiūt 14.13.

V

V & o propter ſoni vicinitatem ſæpe commutari 6.23.
v ſupplemento alterius literæ cùm ſit breuis extēditur 16.2.
væ victis, Varr.ſatyr. 24.46.
vaccinia mancupijs ſata 4.16.
vaccinium 12.7.13.14.19.22.
vacerra 9.2.
vacillare 21.2.29.17.
Vacuna 2.23.
vacuum inane 5.24.
vacuum tempus 5.27.
vadem deſerere 27.32.
vadimonium 12.8.
vagilo & vagulo 13.26.
vagulatio ibid.
Valentinianus ab Aetij buccellario interfectus 24.16.
Valeria tabula 11.11.
Valerius dux apud Cæſar. 24.7.
valga ſuauia 7.6.
vallis reducta 26.23.
vallum Lucillianum 23.29.
vanare 17.23.
vapidè ſe habere 30.7.
vapidum vinum ibid.
vapula Papiria 15.15.
vapulare ferula 18.13.
varæ 23.31.
variæ olim iudiciorum formulæ 25.23.
varicæ phalæ 21.2.
varicare 21.9.
varicat 28.6.

varicus 11.2.
varo & varro 20.1.
variones 9.2.
vas 27.1.
vaſa 10.26.24.8.
vaſa quadrina 7.25.12.16.
vaſa torcula 8.6.28.47.
vaſarij nomine quid Cicero intelligat 21.15.
vaſarium 10.18.
vaſatus 24.8.
vaſcæ 17.20.
vaſti campi 11.19.
vates 25.18.
vates & ſacerdotes coronati 19.3.
vbi 20.25.
vbi enim 21.2.
vdones 1.13.
vecors 2.8.
vectes remiſſarij 7.25.
vecticularia vita 21.11.
vectigales agri 1.5.1.6.
vectigalia pop. Romanus accipiebat ex agricultura 1.5.
vectigalium colligẽdorum alia fuit ratio in Aſia, quàm in prouincijs 27.1.
vectoria nauis 19.31.
vehemens 10.3.
vehi honoratis equis 27.7.
vehi in rate 10.14.
vehiculator 14.17.
vehiculum 27.26.
vehiculum iunctum 27.26.
vehiculum Lunæ 22.23.
Veianius multarum palmarum gladiator 26.26.
velabra pro ventilabris 3.5.
Velabrum duplex 20.30.
vela facere 10.4.
velamenta 4.22.
velare gulam 30.9.
velatæ comæ 4.12.
velatæ manus 4.15.4.22.
veles ſcurra 6.1.
Velinus portus 21.1.
velitari labris & veliſicari 27.21.
velites 14.11.
vellera 26.19.
Velocaſſes Franci & Normani 9.8.
venabula Dorica 17.2.
venabulum 9.13.
venales 16.5.26.16.
venalis cum ornamentis 18.21.
venas ſtringere 25.14.
venationum theatrum 11.1.
vendere auctionem 18.21.
vendere ocyma vernæ Perſ. 15.3.
vendere per auerſionem 30.27.
venditare Tuſculanum 17.3.
vendere trans Tiberim 24.43.
vendi 27.19.
venditaria lingua 25.15.
venditio imaginaria 20.19.
venditio 17.3.25.15.
venefica nuda pedem 6.10.
venefica ſpumans veneno 6.10.
venerata Ceres 7.9.
Veneri Gratiæ, Suadela & Mercurius aſſident 22.8.
Veneris aduentus 19.15.26.36.
Veneris prænuncius Zephyrus 19.15.
Veneris tẽplũ in Papho 26.30.
Veneris umbilici 24.46.
Venerium ientaculum 11.7.
Venerius libellus 11.7.
venetianus 5.10.
Veneti Senatores certo quodam genere togæ in publico vtuntur 23.19.
veniam dare 27.12.
veniam poſcere 24.26.
venire ad conſtitutum 10.27.
venire ad interdictum 19.6.
venire deſuper 12.5.
venire in ætatem 30.32.
venire in partem 4.22.
venire in rem præſentem 26.32.
venire in ſolum 9.2.
venire ſpiſſo 29.2.
venire inter falcarios 15.21.30.15.
veniunt ſuppetias 15.1.
venoſus 28.26.
Venus 27.3.
Venus acria 24.44.
Venus Aeneadum genitrix 6.8.
Venus Aeneæ mater ibid.
Venus amœnitatis & voluptatis dea 30.11.
Venus choros ducit imminẽte Luna 9.27.
Venus dormit 26.33.
Venus & Suadela nuptijs præſunt 22.8.
Venus Golgia 24.44.
Venus mari enata delata eſt cõcha in Cyprum 17.22.
Venus marina 9.27.19.17.
Venus mater Cupidinum 28.10.
Venus murtea & murcia 22.17.23.22.
Venus non amoribus tantum, ſed hominum etiam cõciliationi præeſt 9.30.
Venus paſſeribus vehitur 15.22.
Venus pontia 9.27.
Venus quando aduentat,& quãdo choreis delectatur 30.11.
Venus quib. præeſt 9.30.
venuſtus 22.8.
venter partumeius 30.2.
venti atris ſpelũcis incluſi 22.19.
venti hominũ internuncij 1.23.
venti ſepulti 30.19.
ventilare, verbum gladiatorium 30.3.
ventoſi 29.34.
ventos graſſantes aquam è terra & fluminibus in nubes tollere 27.11.
ventrale 18.2.28.6.
ventus 29.34.
ventus ſecundus 28.28.
ventus textilis 1.15.
veraedus 18.1.
verba Latina 24.5.
verba ſeſquipedalia 7.19.
verbenaca 8.23.
verbena 8.12.8.13.19.27.28.6.
verbenæ in ſacro nocturno funereæ erant 15.8.
verbenas adole pingues 19.27.
verbenatus 22.31.
verbûm pancûm 28.31.
veredarij 13.10.
veretilla 17.15.
vericulatæ falces 11.28.
vericulum 30.32.
veris aduentus 26.36.
vernæ apri 23.15.
verni fructus 26.2.
verpi Iudæi 28.21.
verpus 14.9.28.21.
vertere manales 26.10.19.24.
Verres intus canebat citharœdo melius 14.4.
ver ſacrum 24.13.

verſare 25.29.
verſari in ſuis nummis 29.36.
verſari intra penetralia Veſtę 21.8.
verſis gladijs pugnare 7.12.
verſoria 20.4.
verſus 4.21.
verſus Saturnius 23.16.26.24.
verſus Tarentinus 11.22.
vertagus 18.1.
vertentes menſes 16.13.
vertere 11.7.
vertere cadum 16.11.
vertere pollicem 11.6.
vertere ſe ad lapidem 1.17.
vertere ſolum 14.24.
verticulæ 28.9.
vertilabundus 29.18.
Vertũnus ab olitorib. cult* 23.6.
Vertunnus mercaturæ præeſt 23.6.
Vertunnus nõ Vertumn* 13.17.
vertrahus 18.1.
veruina 24.11.
verum lumen 30.21.
veru natum vere 24.46.
veruntamen 12.3.
veruti volſci 30.27.
verutus homo ibid.
verutum ibid.
veſci aura 26.5.
veſper 23.17.
veſper componit diem 10.11.
veſpertilio 14.3.
veſperum pro cœna 21.42.
veſpillo 14.3.
Veſtæ ſomnium narrare 7.26.
veſtes geminæ 5.7.
veſtes holoberæ 1.13.
veſtes in indutum & amictum Varroni diuiſæ 5.7.
veſtes pexæ 5.14.
veſtes phryxianæ 24.19.
veſtes raſæ ibid.
veſtes ſcutulatæ ibid.
veſtes ſegmentatæ 4.23.
veſtes ſeptenæ 29.19.
veſtes vndulatæ 24.19.
veſtes ſororiculatæ ibid.
veſtes virgatæ 2.14.
veſticontubernium 19.6.
veſtigium 29.2.
veſtis impluuiata 14.19.
veſtis palmata 5.9.28.23.
veſtis picta 28.23.
veſtis picta croco 22.15.
veſtis pura 29.1.
veſtis ſyntheſina 24.6.
veſtis trabea 28.23.
veſtis triũphalis palmata picta 5.9.
Veſtoriana hæreſis 13.5.
Veſtorius Arithmeticus 13.5.
veteres à ſanguine abhorrebant 17.10.
veteres æris crepitu & clamore crediderunt ſe opem ferre Lunæ laboranti 22.24.
veteres deorum ſimulachra in vrbiũ portis ſtatuebãt 18.6.
veteres incommodorũ ſuorum cauſã attribuebant dijs, quos ſibi infeſtos credebãt 18.22.
veteres olim pueros initiabant Edulię Poticę & Cubę 18.34.
veteres velabant hominum caput in pœna ſumenda 15.15.
veterum opinio de lacteo circulo 13.2.
veterum opinio de tonitru Iouis curru excitato 9.9.
vetulus lupus 29.20.
vetus fiſtula 7. compacta cicutis 12.7.
vetus ſatyra 26.34.
vexantur leges 15.17.
vexillatio 5.2.
vexillum 11.27.23.6.
vexillum flagitare 4.11.
vexillum proponere 14.16.
vexillum tollere 4.11.14.16.
viæ Appiæ curator 26.4.
via Græca 12.18.
via lactea 13.2.16.18.
viales lares 7.15.
viam inſiſtere 1.12.
viam ſecare 19.17.
via maior 10.26.
via populi vti 30.11.
viaticatus æſtiuè 18.15.
viatores 11.11.
Vibilia dea 24.41.
vicani aruſpices 5.23.
vicarij 18.4.
vicarij vrbis Romæ, Italiæ, Hiſpaniæ, Africæ 18.19.
vicem noſtram vltus eſt 14.10.
vici & pagi 3.3.
victima melior 14.4.
victitare libenter 12.10.
victitare ſorbilo 15.6.
victor 24.29.
victor Ponti 23.27.
victores lauro coronabãt 27.2.
victoria curulis certaminis in ludis Olympicis omnium nobiliſſima 22.13.
victoria de ſenatu ſublata 24.15.
victoria pennigera 27.5.
victoria pennata 13.14.27.2.
victoria pinnata & algera 13.12.
victoria præpes 27.2.27.5.
Victorij commendatio 19.28.
victus & cultus ſæpe coniunguntur 18.21.
victus & veſtitus venditur 18.
vicus vnguentarius 26.25.
videlicet 15.1.18.6.
viduitas 15.14.
vidulus 20.1.
vigilem ignem ſacrare 2.14.
viginti viri 2.25.
vilis agnina 6.15.
villicus 28.6.
vinacei illuti 10.18.
vinaceos lauare 25.20.
vinalia, tanquam veneralia 17.12.
vina liques 11.28.
vinaria 20.34.
vinatia inuertere 16.11.
vinarij 25.20.
vina ſecundaria 28.19.
vincea 9.21.
vincea potio ibid.
vincibilis clangor 19.32.
vinciæ 12.10.
vincto pectore eſſe ibid.
vindemiatorum conuitia 2.1.
vindex 19.28.29.15.
vindex honoris 19.28.
vindicare 27.13.
vindiciæ 13.27.15.15.30.35.
vindiciam ferre 13.27.
vindiciarum lex ibid.
vindicias dicere ſecundum libertatem 30.35.
vindicias dicere ſecundum ſeruitutem 30.35.
vindicias ferebat, qui rem obtinebat 13.27.
vindicias iudex dicebat ibid.
vindicta 19.28.

vineæ 11.24.
vineta ſarpta 16.6.
vini ſaliua 30.7.
vino Græco marina miſcetur, ſed Chio nunquam 20.34.
vino ſepultus 30.19.
vinulus apud Plaut. 15.15.
vinum adynamum 25.26.
vinum Amitianum 25.24.
vinum Biblynum 25.26.
vinum Chium 11.7.28.8.
vinum conſulare 25.24.
vinum de cupa 1.1.
vinum de dolio 1.1.
vinum decumis collectum 12.16.
vinnm defundere 1.1.28.34.
vinum deſuſum 28.34.
vinum de meliore nota 1.1.
vinnm diffuſum 1.1.
vinum doliare 1.1.
vinum durum & aſperum 12.8. 28.24.
vinum ſæcatum 10.18.
vinum Falcrnum 29.26.
vinum florere dicitur 19.17.
vinum fugiens 20.13.
vinum legere 21.28.
vinum Mareoticum 8.11.
vinum muratum 7.9.
vinum molle 12.8.28.24.
vinum nardinum 2.19.
vinum Opimianum 25.24.
vinum pendens 1.1.
vinum pro vuis 1.11.
vinũ quomodo deſæcetur 1.24.
vinum recentatum 23.25.
vinum Rheticum 29.26.
vinum vapidum 30.7.
viocuri 21.17.
violæ pallentes 30.14.
violans 2.23.
virgæ ſanguineæ 8.23.
virga Gallis purpurã ſignif. 2.14.
virga laurea 28.20.
virga myſtica ibid.
virga Santonica 17.16.
virga ſomni 9.26.21.4.
virgas pangunt ruſtici naris liberis 27.26.
virgas vinciri 28.47.
virgatæ veſtes 2.14.
virgata ſagula ibid.
virgatores 24.31.
virgatum 2.13.
Virgilij arbor 27.26.
Virgilio non cõuenire cum Homero de Cyclopedibus 24.10.
Virgilius Aeſchylum ſecutus 28.16.
Virgil. Græcorum perſtudioſus imitator 8.16.
Virg. malè à nonnullis arguitur 29.24.
virginalia 17.15.
virginalis corona ſimplex 29.4.
virgines canephoræ 20.34.
virginitas tumida 25.30.
virgis polluctus 11.7.
virgo tempeſtina 6.18.
viridis color 18.15.
viridis ſenectus 22.18.
viri imi ſubſellij 14.7.
viriæ & viriolæ 14.3.
virilis toga 22.11.
vir virum legit 25.7.
viri vocantur 23.12.
virus Ionium 19.15.
viſceratus 23.3.
viſco tinctæ manus 29.20.
Viſellia lex 19.23.
vis deũm inferna 23.14.
vis Lucillij 11.22.
vis maior 10.16.
viſitatio 22.29.
vitæ cauſa 22.33.
vitale 18.27.
vitam conſiſtere 2.12.
vita vecticularia 21.11.
Vitellia dea 24.41.
Vitellij ſtatuæ in carcerem tractæ 21.11.
vites arbuſtiuæ 1.26.
vites fundi 6.14.
vites impluuiatæ 14.19.
vites tripales 3.20.
vitiles ſportellæ 6.1.
vitiligant 28.6.
vitiligo 15.21.
vitis 11.3.
vitis Biblyna 25.26.
vitis myſtica 29.12.
vitium 5.19.
vitinm fugere 26.26.
vitrago 6.17.
vitrea bilis 23.23.
vitrea Circe 8.15.
vitrea fracta 19.6.
vitrea toga 14.19.
vitreus color dijs marinis tribuitur 19.3.
vitrum 6.17.
vitræ matronales 23.5.
vittæ nuptarum & virginum 29.4.
vittæ virginales 23.9.
vittatæ matronæ 29.31.
vittata templa 22.12.
vittis laneis & infulis ornabant templorum fores & aras 24.26.
viuarium 19.20.27.31.
viuendi cauſa 22.33.
viuere rectè 18.11.
vino ſe flumine abluere 19.20.
viuus & videns cum victu ſuo ac veſtitu publicatur 18.21.
vlcus vlceroſum Horat. 19.29.
vlinorum Acheruns 14.7.
Vlpianus Stoicorum æmulus 8.20.
vltro tribnta 1.25.27.32.
vlula 25.13.29.27.
Vlyſſes à Circe amatus 26.6.
vmber pinguis 14.8.
vmbilici 19.19.24.46.
vmbo 22.7.22.9.
vmbo candidus 20.1.
vmbone repellere 13.15.13.19.
vmbræ ſiniſtræ 18.35.
vmbraticola 24.17.
vncus impactus 13.9.
vncus ſcuerus 9.14.
vncta braſſica 10.19.
vncti 12.4.
vncti Romani ſe inſolabant 25.29.
vnctum obſonium 10.19.
vnctum rectè 18.11.
vnctus cruore nõ expiato 10.21.
vnctus lapis 1.17.
vnde ludi theatrales ſpectabãtur 6.7.
vndulatæ veſtes 24.19.
vnguenta exotica 19.13.
vnguentum in lente 21.4.
vngnlæ 4.1.
vniones & gemmæ ex India & Arabia 22.8.
vocali vna alteram ſuſcipiente, altera ſupprimitur 8.3.
vocare 4.23.

vocare cucullum 2.1.
vocare & ſubire 4.23.6.10.
vocare in ius 29.14.
vocare in partem 4.22.
vocare tribus intro 27.22.
vocari in puluinar 5.10.
vocis exercitatio multis adhibetur morbis 21.5.
vocis ſuſcitabulum 12.16.
vola 29.2.
volare curriculo 16.22.
Volcæ 5.6.
volema pira 19.18.
volens & volentes 5.4.
volo 26.16.
Voſci veruti 30.27.
Volturnalis flamen 6.5.
Volturnus fluuius ibid.
voluens 30.19.
voluendus 30.19.
voluptas liquida 25.2.
vomica 16.5.
vorago 26.28.
vota ſignare 1.17.
vox fuſca 24.6.27.18.
vox liquata 18.3.
vox liquida 26.36.
vox toto inſtructa organo 4.10.
Vrania 22.25.
vrbs Memnonia 21.16.
vrbs ſumma 30.5.
vrbem qui perdidit, tyrocneſtin cepit 27.30.
vrbem ſale defricare 15.19.
vrbicus 3.17.
vrbis portæ aperiuntur pacis tēpore, belli aute claudūtur 19.9.
vrere cedrum 4.14.
vrere in Daphnide 19.27.
vrere infœlicib. lignis 18.11.
Vrius Iupiter 21.15.
vrna quinquagenaria 7.22.
vrnæ ſparteæ 7.23.
vrnulæ 20.20.
vrucæ 18.16.
vſquam tibi ſint 30.12.
vſque ad ante diem ix. Calend. 21.5.
vſtriculæ 7.20.
vtcunque, pro vbicunque 8.15.
vtentior 19.1.
vterque Neptunus 24.44.
vterque Oceanus 30.5.
vterque pes 20.4.25.21.
vti oraculo 2.25.
vti via populi 30.12.
vtilitas 20.25.
vt melius pati 11.28.
vt prius altæ chelæ 8.15.
vt, pro vbi 8.15.
vt vidi, vt perij 30.38.
vtriculus 18.10.
vtrum velis licet 2.30.
vua 25.26.
vua duracina ibid.
vua liuorem ducit 15.17.
vua penſilis 15.6.
Vulcani officina 26.29.
Vulcano parentes non adriſere 16.13.
vulgaris mulier 5.1.
vulgus ſingula ſidera nobis attributa eſſe exiſtimat 22.4.
vulturij 5.6.
vulturis iactus infœlix 11.7.
vulturius 21.15.
vultus lubricus aſpici 21.21.
vxoria conditio 13.7.
vxorem ducturi, domum ædificabant 21.17.
vxor vſuraria 3.12.
vxorib. & ſororib. imperatorum Rom. ignis præferebatur 1.29.

X

Xanthus à dijs, Scamander ab hominibus appellatur 11.8.
Xanthum reddere & Simoënta 2.21.
Xerxes Helleſpontum coniunxit ponte funium 8.6.

Z

Zabæ 24.6.
zabolus 24.4.
Zacynthus nemoroſa 4.22.
Zama Getula 9.15.
zamia 14.5.
zamiam onerare 27.30.
zanchæ Parthicæ 15.20.
zephyrus 18.32.
zephyrus quando ſpirat 30.11.
zephyrus Veneris prænuncius 19.15.
zeta pro diæta 24.4.
Zethus 30.14.

INDEX VERBORVM GRÆCORVM QVÆ IN TRIGINTA ADVERSARIORVM LIBRIS EXplicantur ab eodem Furdino collectus. Prior numerus librum indicat, alter libri caput.

Ἀ

ἄβαξ 26.3.
ἀγκύλαι 30.21.
ἀγκυλίδες ibid.
ἀγκύλον 14.12.
ἀγυιεὺς Ἀπόλλων 7.15.
ἀγκῶνες 2.4.
ἀγών 22.32.
ἀγῶνες εἰσελαστικοὶ 1.19.
ἀγῶνες μουσικοὶ 19.14.
ἀειγενέται 20.24.
ἀέτωσις 23.31.
Αἰγαίων 19.2.
αἰγίβοτος 12.2.
αἰγοθήλας 25.22.
αἰγότομος 12.2.
αἰετὸς 28.20.
αἱματιὰ 7.16.
αἰζάρων 18.16.28.20.
αἴτια Καλλιμάχου 30.30.
ἄτυζα 28.20.
αἰὼν 20.22.
αἰώρα 20.24.
αἴθραι 7.20.
ἀκαλύφη 17.21.
ἄκανθος 26.23.
ἀκέσασθαι 14.12.
ἀκιτὸν 10.5.
ἀκμονία 20.28.
ἀκοντητὴς 18.17.
ἀκραὴς 28.28.
ἀκρὶς, ἀστακὸς, κάραβος, καὶ σίφων ἐμπρησμοῦ 19.23.
ἀκρόπολις 30.5.
ἀκτὴ 6.14.
ἀλλαγὴ 21.15.
ἀλλάντιον 22.6.
ἀλαπκὶν & ἀλάειον 18.20.
ἀλλαπτόμεθα 10.25.
ἀλείπται ἵππων 18.33.
ἀλεξίκακος 6.24.
ἀλκεῖδαι 30.37.
ἀλλοπρόσαλλος 14.12.
ἄλς δῖα 20.25.23.3.
ἁμαξίποδες 23.33.28.20.
ἀμέγαρτος 28.20.
ἀμιρὰς 28.2.
ἄμιπποι 19.31.
ἄμυστις 18.27.
ἀμυστίζειν ibid.
ἀμφὶ 11.23.
ἀμφιελίκτερα 16.14.
ἀμφιδρόμια 7.21.19.14.
ἀμφίκυρτος 24.21.
ἀμφιλάφεια 24.34.
ἀμφιορκία 28.20.
ἀμφιθαλὴς ibid.
ἀμφιτρίτη 19.11.
ἀμφοκύπελλα 23.13.
ἀμφορεὺς, ἀμφιφορεὺς 11.28.
ἄμφω 11.23.
ἀμφωμοσία 28.20.
ἀμφώτιδες 7.10.
ἀνάγκη 21.12.
ἀναγράφειν 7.17.
ἀναδραμεῖν 14.12.
ἀναθηματικοὶ 26.17.
ἀνακλασθὲν, ἀντανακλασθὲν 17.3.
ἀνακλᾶται 30.13.
ἄναυρος 3.2.
ἄνδηρα 22.1.
ἀνδραμεῖν 14.12.
ἀνδρίζεσθαι 27.10.
ἀνδρολήψιον 21.1.
ἀνέλκειν 14.16.
ἀνθοσμίας οἶνος 29.34.
ἀνιγρὸν 14.12.
ἀντάξιον 20.11.
ἀντιγραφεῦς 21.26.
ἀντιγραφεὺς 13.10.
ἀντικένσωρ 8.19.
ἀντικύρειον 21.8.
ἀντίπατον 23.31.
ἀντιστρέφον 15.11.
ἀντιστροφαὶ 21.6.
ἀντίχθονες 20.11.
ἀντλεῖν 3.10.
ἀντλῆσαι 27.10.
ἀπερρωγότες 5.27.
ἀποδημία καὶ ἐπιδημία Ἀπόλλωνος 24.26.
ἀποκονίσαι 28.30.
ἀπομάκτης 9.10.
ἀποξυόμενοι 26.20.
ἀπορρὼξ 26.28.
ἀπεργασίου δίκη 12.10.24.32.
ἀποτέμνεσθαι 29.24.
ἄπυκνοι 19.30.
ἄπυρον 1.25.
ἀρεταλόγος 10.12.
ἀρετὸς ibid.
ἀριθμὸς 24.36.
ἀρκτεύειν 14.8.
ἄρκυες 30.39.
ἄρμενον 27.11.
ἁρπεδόνη 27.28.
ἀρχαὶ λογοθεώρητοι 9.4.
ἀρχαιογράφος 18.28.
ἀρχαιόλογοι ibid.
ἀρχεῖα 3.9.
ἀρχιτέκτων 27.31.
ἄσακος καὶ αἴσακος 28.20.
Ἀσκλήπιον 2.3.
ἀσκωλιάζειν 17.23.
ἀσπὶς ἀμφιβρότη 24.10.
ἀστραπὴ 18.26.
αὐλὴ 19.28.
αὐλῆς ἐνὶ χόρτῳ 21.1.
αὐλὶς 19.28.
αὐτὰρ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων ἐγκιθαρίζει 9.13.
αὐτολήκυθοι 4.1.
αὐτόχθονες 12.8.13.8.27.15.
ἀφέται 18.33.
ἀφῆλιξ 18.26.
ἄφθονος 28.20.
ἀφοδεύειν 17.17.
ἄφοδος ἀνθρωπίνη 18.18.
ἀψῖδες 22.16.
ἀωτεῖν 26.31.

B

βαθυζῶνοι 15.23.
βαθύτης 3.15.
βαλανεὺς 14.12.
βαλλίζειν 18.17.
βαμβαλεῖν 17.19.

βαμβαλεβόμβαξ 17.19.
βαμβαλύζειν ibid.
βάραθρος 20.26.
βάρος ἔχοντα τοῖς ἄνευ βάρους 18.32.
βαρύπυκνοι 19.30.
βεβίασται 12.2.
βῆροι 1.13.
βιόλογοι 18.28.
βιὸν ἐργάζεσθαι 3.5.
βλαισὸς 1.23.
βλάυτη, βλάυτιον 19.19.
βλεννώδεις 3.10.
βλέπων ἄρη, βλέπων κάρδαμα 19.21.
βόλος 10.25.18.26.
βόμβος 17.19.
βόμβυκες 17.20.
βομβυκία ibid.
βυβὼν 15.15.
βύλαστος 16.3.
βύπαις 24.7.
βῦστις 18.16.
βυστοποιὸς ibid.
Βειμὼ 11.16.
βρόμος 27.15.
βῶλος 13.23.

Γ

γαιηόχος 22.28.
γαλεὸι, γαλεῶται 12.10.
γαλῆ ibid.
γαμήλιοι θεοὶ 3.11.
γαρύειν ἄεθλα 15.19.
γενεὰ 27.22.
γέρανος 20.37.
γέργερα ibid.
γέργερος, βρόγχος ibid.
γέρων γαλεώτης 12.10.
γηγενεῖς 12.8.
γῆν περὶ γῆς ἐλαύνομαι 13.5.
γίγαρτον 25.26.
γλώσσιον 20.33.
γνωρίζω 16.17.
γνώριμοι 7.1.
γνώριμος 16.17.
γραμματεῦς 21.26.
γρῦπες 28.40.
γρύτη, γρυτοπώλης 5.13.
γρυτοπώλης, γρυτάρης ibid.

Δ

δαδοῦχοι 5.25.
δαίμονες 19.29.
δαὶς 28.7.
δακτυλήθρα 18.26.
δακτύλιοι 8.4.
δάκτυλος ἡμέρα 27.29.
δάκτυλος ἠὼς ibid.
δεῖμα πολύχροον 5.5.
δειμαλέη μήνινθος ibid.
δεῖξις 4.21.
δεῖπνα φρατρικὰ 12.13.
δεκάπρωτοι 18.26.
δεκήρεις 22.31.
δέλφαξ 21.15.
δελφινοφόρος ναῦς 2.22.
δευτεραγωνισταὶ 1.10.
δεύτερος πλοῦς 24.34.
δευτέρων ἀμεινόνων 14.4.28.19.
δῆμοι 3.5.
δημόται 24.23.
διαβατήρια 23.12.
διάγγελοι 4.7.
διαγωνιστικῶν 17.7.
διαιρεῖν, τέμνειν, διακρίνειν 15.19.
διαιτάριος, διαιτάρχης 18.28.
διακόπτειν 13.18.
διακοσιοστὸς 22.32.
διὰ τεσσάρων 19.30.
διὰ πάντων 5.18.
διδακτὸν 15.13.
διερῷ ποδὶ 26.13.
διηγκυλημένα δόρατα ἢ ἀκόντια 26.12.
διιπετεῖς 11.8.
διισθμίζαι καὶ ὑπερισθμίζαι 27.24.
δίκτυα 30.39.
διμάχαι 19.31.
διμοιρίτης 18.26.
δῖνος 1.16.
διούμμιον 18.26.
διοπτῆρες 4.7.
διοτρεφεῖς 16.13.
διὸς υἱὸς, ἡρακλῆς 18.25.20.36.
δίπτυχα 9.23.
διλῶπις 2.8.
διποδιάζειν 25.29.
δὶς διὰ πασῶν 19.30.
δισεξάπηχος 9.24.
δίσκος 8.17.18.27.
διτομία 2.4.
δραπαχιστὴς 27.21.
δυναστὴς 28.8.
δυσκαθαίρετος 4.4.
δύσμαιναι 21.10.

Ε

ἔγχαρπα 11.4.
ἐγκύκλια 19.9.
ἐγκοίλια 26.23.
ἐγκρινόμενος 16.12.
ἔγκρισις ἀθλητῶν ibid.
ἐγκύκλημα 20.9.
ἔγχος ἀνεμοστρεφὲς 23.3.
εἶλαρ 19.28.
εἰσφέρα 27.1.
εἰσελαύνειν 1.19.
ἑκατὸν 26.5.
ἐκλογαὶ 9.22.
ἐκλογεῖον 18.5.
ἐκπύρωσις 21.18.
ἐκτὸς πηλοῦ πόδας ἔχεις 13.17.
ἐκβοπία 7.9.
ἐλάσματα 18.11.
ἕλικες 22.26.
ἑλικοειδεῖς ibid.
ἕλκειν κόρδακα 29.10.
ἑλκύσαι ibid.
ἔλλοπες 8.17.
ἔμβαινε τύχῃ ἀγαθῇ 30.35.
ἐμβαλευτικὸν ibid.
ἐμβάλλειν 20.21.
ἐμβατὴρ 11.4.
ἐμβρόντητός ἐστι 7.10.
ἔμμηνα 3.14.
ἐμπιεῖν 13.20.
ἐμπειρεβῆται 26.17.
ἐμφαγεῖν 23.20.
ἐν αὐλητῇσι 15.21.
ἐνθεῖναι 8.9.
ἐντραγεῖν 13.20.
ἐνυάλιος 19.11.
ἐν χρῷ κείρειν 14.7.
ἐν χρῷ κουρίαι 15.17.
ἐξαργυρίζεται ἀπὸ χαλκοῦ 27.15.
ἐξέδρα 27.10.
ἐξίστασθαι 13.13.
ἐπαινῶ 20.14.
ἐπαίτης 25.6.
ἐπάλξεις 3.14.
ἐπειδὴ τάχιστα 26.2.26.16.
ἐπιβάθρα 23.31.
ἐπιβάλλειν ζημίαν 27.30.
ἐπιβωμεὺς 19.21.27.10.
ἐπίγονοι 27.10.& 15.
ἐπιδήμιον 12.4.
ἐπιδημιούργοι 14.11.
ἐπιζυγίδες 2.5.
ἑπόμενον 22.5.
ἐπιστεφανώματα 18.29.
ἐπιστύλια 23.33.

ἐπὶ σχεδίας 10.14.
ἐπίχυσις 22.30.
ἑπταχάλκειον, ἑπταμόσχειον 3.3.
ἐπιτρίβειν 17.17.
ἐπιτυμβὶς 20.37.
ἔρανος 3.6.
ἐργάζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια 3.5.
ἐργόμωκος 19.31.
ἐρινάζειν 24.8.
ἐριστικοὶ λόγοι 4.2.
ἑρμινδόνη 27.28.
ἐρυσίπολις 12.7.
ἐρωδιὸς 25.13.
ἐρωμύλη, ἐρωμένιον 13.20.
ἐσχάρα 7.22.
ἐσχάριον 23.33.
ἐσχηματισμένα 11.1.
ἐστίεικται 8.17.
εὔδοξος 27.15.
εὐέλπιστα 13.5.
εὐλευθερία 13.27.
εὐνομία 19.11.
εὐρυχρείων 12.12.
εὐρύχορος 24.9.
εὐφρόνη 20.22.
ἐχέτλιον 27.31.
ἐψητὴς 13.14.
ἐψωισμένοι 24.8.

Z

ζεία 27.15.
ζεὺς κεραύνιος 18.26.
ζεὺς σωτὴρ 21.13.
ζημία, ζαμία 14.5.
ζῶα ἄφετα 2.27.
ζῶμα, ζῶσμα 9.13.
ζώνη 8.17.
ζωννύειν, περιελεῖν τὸν φλοιὸν 23.20.
ζωστὴρ 17.16.
ζώννυσθαι 29.25.

H

ἥβη 9.13.22.15.
ἡγούμενον 22.5.
ἠερόεντα κέλευθα 11.19.
ἡλιαία 20.33.
ἡλιακὸν 18.22.
ἡλικία 26.13.
ἡλιοχαία 12.4.15.21.
ἡλιτόμηνος 3.5.
ἡλίωσις 15.21.
ἡμεροσκόπος 27.7.
ἡμιβλαύτια 19.19.
ἡμιτόνια 2.4.
ἡπατοσκόποι 19.20.
ἠρέμα ὃν βαδίζει 13.16.
ἡρακλῆς ἀλεξίκακος 16.10.
ἠχεῖα 6.20.30.36.
ἠχίπερ ἄκραι χηλαὶ 8.15.

Θ

θάλασσα ἀγαθῶν 19.14.26.9.
θαλλία 19.27.
θαλλοφόροι 8.12.
θαῤῥὸς 11.13.
θαυμάζω σε τῆς ἀρετῆς 5.8.
θεόπατα δὲ δῶρα 14.6.
θέλγειν 17.21.
θέλγηθρα ibid.
θεοὶ ἀλεξίκακοι καὶ ἀποτρόπαιοι 17.10.18.4.29.1.
θεοὶ διαπόντιοι 20.35.
θεοὶ ἐνόδιοι 7.15.
θεοὶ οὐράνιοι, χθόνιοι καὶ ὑποχθόνιοι 30.29.
θεοφορούμενος 17.24.
θεσμοφόρος 24.25.
θετικὰ 20.20.
θηλοπεδεύειν 6.23.
θηλυμίτρης 4.14.
θίασοι 12.13.
θρεπτήρια τροφεῖα 27.10.
θρία 22.2.
θρόμβος αἵματος 18.16.
θυρεὸς 11.27.
θυρεπανοίκτης, ἐπιδαιτυμόνες 18.26.
θώμιγγες 1.27.
θωράκιον 23.33.

I

ἱερεῖον τέλειον 28.20.
ἱκετηρία 5.7.8.12.
ἱμάτιον 27.15.
ἱπποτροφεῖν 22.13.
ἴσμεν, ἴδμεν 1.16.
ἰσοῤῥοπία 4.17.
ἰταλὸς 21.28.
ἴτρια 22.2.

K

καθαπτὰ λύειν 27.30.
καθάρματα 27.16.
καθέλκειν 14.16.
καθίζειν κλαίοντα 23.14.
κακὸς σταθμὸς 23.21.
κάλα 13.6.
καλαβώτης 21.26.
καλαβώτιον ibid.
καλλιγράφος 18.28.
καλλίων ἑαυτοῦ 1.23.
καλύβαι 19.24.
κάλωστρον 7.20.
κάμιλλον 5.13.
κάμπτειν ἄκραν 16.6.20.4.
καμπτὴρ 22.13.23.23.28.42.
κάμποι 18.16.
κανηφόροι 25.5.
κανθήλιον 20.6.
καπυρᾶν 24.7.
καρὸς, κηρὸς 14.5.
καρπιστεία 13.27.
καρπιστὴς 27.15.
καρπισμὸς 13.27.
καρρίσιοι 13.10.
κατάγειν 14.16.
κατὰ γλώττισμα 4.13.
κάταγμα 16.12.
κατάγραφος 25.22.
καταιβάτης 9.9.
κατακλυσμὸς 21.18.
κατάκλυστρος 22.21.
καταληπτὸν 7.1.
καταπειρατηρία 13.25.20.4.
κατάρχεσθαι 13.21.
κατάρχομαι 19.16.
κατὰ σταθμὸν 25.2.
κατὰ στειωθεὶς 7.16.
κατὰ στῆσαι 2.12.
κατάστασις 13.21.
κατάστρωμα 23.31.
κατεργάζεται & διεργάζεται 19.18.
κέγχρος 22.2.
κεῖσθαι 22.11.
κεκονισμένον 28.30.
κεκρύφαλον ἀττικῶς 18.23.
νεκυομαντίαι 18.26.
κεράτια 26.24.
κερκιθαλὶς 21.1.
κερκὶς ibid.
κέρκον 11.23.
κεστὸς ἱμὰς 14.4.
κηδάρειον 17.23.
κηλώνειον 6.18.
κῆπος 14.7.
κηλωνεύεσθαι 2.22.
κιλλίβαντες 22.9.

κινεῖσθαι κίνησιν 21.8.
κίσται ὀψοφόροι 6.1.
κλάζεσθαι 22.22.
κληρούμενοι 7.12.
κοιλιόδεσμος 18.2.
κοῖλον 15.20.
κοινὸς ἑρμῆς 26.14.
κόλλυβος 18.28.
κολλύρια 4.1.
κοῖται 19.15.
κολοκυνθίδες ἄπιοι 19.18.
κολυμβήθρα 24.8.
κόπρον 29.20.
κόπτειν 11.12.
κόρυδος, κορυδαλλὶς 20.37.
κορωνήτης 3.11.
κρηπὶς 23.10.
κριμνώδη 5.24.
κρίνεσθαι 26.32.
κριοδόχη 23.31.
κροκύφαντον 18.23.
κροκώπιον 25.29.
κρότος 14.1.
κλιδὴν 1.13.
κυαθίζειν 9.19.
κύββα 22.12.
κυκεὼν 12.8.
κυλικεῖον 22.9.
κυλίσκαι 20.20.
κύλιξ 7.19.
κυλοιδιόωντες 14.17.
κύματα 28.8.
κύματι κωφῷ 6.4.
κύμβη, κύμβος, κυμβαῖον. 28.23.
κυνέη 1.13.
κύνες θηρατικαὶ 19.15.
κύαθος 22.12.
κύπαι 3.19.
κύφων 23.21.26.22.
κυψέλη 5.13.
κωδία 24.3.
κωδισκάρια, κωδίσκια ibid.
κώρικον 10.10.

Λ

λαμβάνειν 20.26.
λάγανον 9.19.
λάκκοι 6.24.
λαμπαδηφόροι 5.25.
λαμπτὴρ 4.14.
λαοσσόος ἀλκιμάχη 30.37.
λαπάρα 27.15.
λασανοφόρος 13.3.
λαχανοπωλήτρια 15.3.30.8.
λέβης 28.7.
λείβειν 24.40.
λεῖμμα 19.30.
λειχομύλη 18.13.
λευκοθέα 27.10.
λευκότατον 6.4.
ληκεῖν 20.13.
ληκυθίζειν 26.27.
λήκυθοι 9.3.
λήκυθος 26.17.
λητὼ 19.11.
λίμνη 3.19.
λιχανὸς 19.30.
λόγια 30.1.
λόγιος, ἀγώνιος, κήρυξ, διάκτωρ 11.28.
λογοθέτης 18.26.
λογοθεώρητα 9.4.
λογοθεώρητος ibid.
λοξίας 5.19.29.20.30.1.
λογοθεσία 18.26.
λοιπὸν 5.27.
λύκος 11.28.
λυκοσπάδες ibid.
λυκωρεὺς 9.25.
λύται, λυτοὶ 8.19.

M

μαγδαλιαὶ 17.7.
μαγεύουσα 8.9.
μαγιστριανὸς 13.10.27.15.
μαζὸν 8.8.
μαθηματικὸν 15.13.
μαθητὸν ibid.
μαγίδες 24.46.
μακαρίζω σε τοῦ φρονήματος 15.18.
μάκελλοι 22.17.
μαλακὸν 5.12.
μάλθων 11.23.
μανδύα 25.17.
μαρτύρομαι 27.10.
ματεὶς 9.7.
μεγάβακχος 3.21.
μέγα φρονοῦμεν 17.11.
μεθ' ἀμύμονα 9.22.
μέλη 1.4.
μελίνη 22.2.
μελίφυλλον 19.18.27.10.
μελίχλωρος 26.31.27.35.
μελίχρους 27.35.
μελοποιὸς 1.4.
μενήνιος 23.2.
μεσαύλιος 18.28.
μέσαυλος 22.21.
μεσημβρία 19.19.
μεσόγραφοι 1.19.
μεσόπυκνοι 19.30.
μεταβάτης, ζεύξιππος 18.26.
μετάβολος 13.14.
μεταίτης 26.6.
μηλωτὴ 3.11.19.24.
μὴ σκύλλου 15.17.
μητραλοίαι 21.11.
μινιστέριον 27.15.
μινυρίζειν 1.12.
μισόδουλον 15.3.
μιζούμενος 9.24.
μίτυλλον 27.26.
μίτυς 23.13.
μοιράρχης 24.16.
μοιχίδιοι 24.18.
μονολήμματοι 8.6.
μόσσυνες 22.18.
μοσσυνοικοι ibid.
μοχλὸς 21.11.
μύδρος 14.21.
μύρμηξ 18.15.
μυχὸς 29.28.

N

ναυταί, ναυτίλης 11.14.23.23.
ναῦται 17.9.
νάσσειν 23.23.
νεανισκεύματα 27.18.
νεάτη 19.30.
νεκροθάπτης 14.3.
νεκροὶ ὑπόσπονδοι 5.7.
νεκρομαντεῖον 4.14.
νεκροφόρος 14.3.
νέμειν προστάτην 24.32.
νευροσπαστεῖσθαι 2.18.
νεωκόροι 26.25.
νήπιον 27.26.
νομάδες 1.27.
νομανδρία 28.28.
νόμισμα 27.29.
νόμιμα βαρβαρικὰ 23.26.
νόμου χαίρειν, λόγου χαίρειν 18.26.
νόσος βοῶν 17.24.
νυμφῶνες καὶ νυμφεῶνες 30.20.

Ξ

ξανθὸς 22.7.
ξυλήφιον 19.26.
ξύλον βασανιστήριον 15.16.
ξυρὸν σκυλέως 19.31.

O

ὄγκος 20.22.
ὅδ' ἡδονῇ δοὺς 3.3.
ὀδυσσεὺς 3.4.
ὁδῶν ἐπιμελητὴς 22.17.
ὁ ἐν τοῖς ἱεροῖς προορχούμενος 19.10.
οἰκότριψ 17.17.
οἰωνιστήριον 20.35.
οἰωνὸς 23.5.
ὄλεθρος 20.26.
ὀλολυγὼν 19.19.
ὅμιλος 28.7.
ὄνος ἢ ὄναγρος 14.5.
ὀνοματοθεσία 24.29.
ἀνομοιογενῆ 18.6.
ὀξὺ 11.26.
ὀξύπυκνοι 19.30.
ὀπισθόδομος 22.17.
ὅπλα 19.29.
ὁπλοκάθαρμος 22.17.
ὁπλοκαθάρσιον ibid.
ὀπὸς 18.4.
ὀπυγὰρ 21.1.
ὄπυγε 20.26.
ὀργᾶν 13.5.24.7.25.30.
ὀρχάνη 20.37.
ὅρασις 14.23.
ὅρκος 20.37.
ὁρῶν πρόσω καὶ ὀπίσω 28.13.
ὀσμὴ, ὀδμὴ 1.16.
ὅσον ἀφοσιώσασθαι 11.20.
οὐδαμοῦ 20.31.
οὐδὲ γρῦ 11.5.
οὐκ ἀμνήμονές ἐσμεν τῶν περὶ τοῦ κακῶν 18.32.
οὐλαὶ 7.13.
οὐλοχύται ibid.
οὖν & δὴ 12.3.
οὐρανίσκος 6.20.
οὐραγὸς 13.16.
οὖρος 28.28.
ὀφθαλμὸς βάσκανος 9.28.
ὄχημα 27.26.
ὀψιμαθεῖς 15.19.
ὄψον 20.31.

Π

πάγος 6.14.
παιδομαθεῖς 15.19.
παιδοτρίβαι 16.15.
παιδοσόφια 3.6.
παιανίζειν, παιωνίζειν 1.12.
παλεύτριαι 24.38.
πάλλειν 23.14.
παλμυλάριος 3.7.
παμφαλύζειν 17.19.
πᾶν 13.8.
πάντεχνος, δαίδαλος 24.31.
παντομετάβολος 21.4.
παντοπώλης ibid.
παραβάτης 19.8.
παράβολος 13.23.
παραζώνιον 12.6.
παραινετικὴ 8.20.
παρακολουθεῖν 15.11.
παράπηγμα 11.3.
παραπήξασθαι ibid.
παράσημος πλοίου 19.2.
παράσιτος 18.26.27.10.
πάροδος 5.18.
πᾶς σιληνὸς 19.3.
πᾶς ὑλαῖος θεὸς ibid.
πάσσαλος 16.22.
πατρῷοι 25.5.
πατρῷος ἀπόλλων 17.6.
παυσικάπη 4.13.
πελεκῖνος 2.5.8.23.
πελκινωτὰ 2.5.
πεντάπλοα 9.23.
πεταυρίζεσθαι 17.23.
πεττευτήριον ξύλον 23.21.
περιαγνίζειν 4.15.9.10.13.21.
περιελίξαι 16.14.
περικαθαίρειν 9.10.13.21.
περικαθαρτὴς 9.10.
περικ[illegible] 13.20.
περιμάκτριαι 4.15.
περιμάσσειν ibid.
περιμάττειν 13.21.
περισοβεῖν 19.13.
περιστερεὼν 8.23.
περιστίαρχος 13.21.
περιστῷον 18.28.
περίζωστα 2.4.
περίζωστος 2.5.
περιβοπεὼν 12.3.
πηγὴ μελάνυδρος 4.14.
πληκτὴς 3.10.
πλυνώνιον 26.28.
πίνακες 6.25.
πλακοῦντες 18.26.
πλατεῖον 19.26.
πλαλύτης 19.19.
πλήθουσα ἀγορὰ 18.13.
πληροῦν 12.12.
πλοῖα στρογγύλα 28.23.
ποδεῖα 11.14.
ποδεὼν 7.25.
πολύαινος ὀδυσσεὺς 26.6.
πολιοῦχος & πολιὰς 12.7.
ποντία 19.17.
πορνοδιάκονος 14.12.
ποῖ ἄρτεμις οὐκ ἐχόρευσε; 6.2.
πραγματευτὴς 13.14.
πραγματευτὴς 27.10.
πρὶν 26.5.
πρίνινοι 20.33.
πρίνινοι ἄνθρακες 1.18.
πρινώδες ibid.
προαπαντᾶν 5.24.
προβασκάνιον 17.21.
προδιάκονος 27.15.
πρόδομος 22.17.
προηγούμενος 18.28.
προήγορος 8.10.
προήχθαι 20.21.
προθυμία 20.31.
προκαταρκτικὰ αἴτια 25.13.
προκύων 8.17.
πρόλημμα 18.28.
προξενία, πρόξενοι 6.11.
πρόποσις θρακία 18.27.
προσεπερωτητὴς 16.8.17.15.
πρὸς ἐρεθισμὸν 27.10.&15.
πρὸς κέντρα λακτίζειν 19.14.
πρόπωλοι 26.25.
προστατήριος 7.26.
προστάτην νέμειν 12.10.
προστομὶς 17.24.
πρῶτα 26.29.
πρωταγωνιστὴς 19.14.
προσπτῆναι 19.16.
προφήτης, θυοσκόπος, βωμοσκόπος, φοιβητὴς 19.20.
προχεῖα 18.28.
προχειροφόρος, προχειρεράνιος 27.10.&15.
πρόχους 20.20.28.7.
πτερόεντα 6.18.
πτέρυξ 2.5.
πτῶον 22.6.
πυλαιμένης 28.40.
πύλη ibid.
πυκνοὶ 19.30.
πυκνόν τι ἠχεῖν 27.18.
πύργος 17.23.
πυροφόροι 13.10.
πυξὶς 22.10.
πωλεῖν ἐπ' ἐξαγωγῇ 24.40.
πῶλος 18.1.

Ρ
ῥαβδῶται, ῥαβδωτὸν 2.14.
ῥάδιξ 22.2.
ῥάμμα 17.21.27.10.
ῥεῖα ζώοντες 20.33.
ῥοῖκος 10.22.
ῥόπτρα, κορώναι 5.17.
ῥυγχάνη 14.7.
ῥύημα 9.19.
ῥυκάνη 23.28.
ῥύπτεσθαι 7.11.
ῥυποπῶλαι 5.13.
ῥύτη 22.2.

Σ
σανδαλοθήκη 29.8.
σαλπισταὶ 11.28.
σαυρωτὴρ 13.16.
στέαρ 20.4.
στεάτιος 14.17.
στεαροφόρος ibid.
σελώσια 27.30.
σιτευταὶ 24.22.19.13.
σιτηρέσιον 18.20.
σιτοκάπηλος 21.4.
σκαιὸς 30.36.
σκαμβὸς 5.1.19.19.23.18.
σκανδικοπώλης 15.3.
σκάφιον 14.7.
σκέλη 23.31.
σκληρὸς & μαλακὸς οἶνος 12.8.
σκέπαρνον 3.21.
σκεῦος 27.1.
σκυζᾶν 24.7.
σκυθικὴ πόσις 18.27.
σκύθης ὄνον ὁρᾷ 18.9.
σκύλαξ 7.12.
σκυτικοὶ 18.28.
σκυτοβαγεῖν 26.31.
σμίλη, ἀρβήλιον 7.10.19.31.
σμίλη χαρτοτόμος 19.31.
σπάρτα 17.7.
σπαρτίον 5.9.
σπένδειν 24.40.
σπλαγχνοσκόποι 19.20.
σπυρίδες 6.1.
στάθμη 25.2.
σταθμὸς 3.22.
σταθμοῦχος 18.26.
στάσιμον 17.10.
στιμμὰ 19.31.
στηλὶς 1.22.
στίχοι ἀμπέλων 19.19.
στόμωμα 27.10.
στρατηγὸς 24.16.
στρατιωτικὸν ὀψώνιον, σιτηρέσιον, παροχαὶ 18.20.
στρεβλόπους 23.18.
στρέφειν ibid.
στρογγύλα 22.11.
στρούθιον 27.10.
στροφαὶ 21.6.
στρόφιγγες 28.9.
στυλίσκος 2.4.
στύραξ 13.16.
συγκαθεδρὸς 27.10.
συγκαμίζειν 26.27.
συγκύπτειν 2.4.23.33.
σύγχορτα ναίω πεδία 21.1.
σύκωτον 13.17.
σύμβολα 2.30.6.18.19.26.
συναίπα 28.14.
συνασπίζειν 9.7.
συνασπισμὸς 6.21.9.7.
συνεκτικὰ αἴτια 25.23.
συνεργὰ αἴτια ibid.
συνημμένον 22.5.
σῦριγξ 2.4.2.5.
σφαιρία 19.26.
σφενδάμνινοι 20.33.
σφίγξ, φὶξ, πὶξ 3.10.
σχάσαι κώπην 4.13.
σχαστηρία ibid.
σχεδία 8.6.23.31.
σχῆμα 4.21.
σωλῆνες 2.22.

Τ
τάραξις 2.6.
τάχα 14.22.
τεθριπποτροφεῖν 22.13.
τέκτων 27.31.
τῇ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις 25.17.
τιθέναι 9.31.
τίκτειν 28.
τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς 5.1.
τὸ αὐτόματον 15.11.
τοιχωρύχοι 21.11.
τόκος, τοκύλλιον, τοκυλλίων 17.3.
τοκύλλιον 3.21.
τόνοι 2.4.
τὸ πᾶν 5.19.
τόρμοι 2.4.
τορύνη 17.21.
τράχηλος 11.2.
τρεπόμεθα 10.25.
τρήματα 2.4.
τριοδῖτις 15.8.
τρίπτυχα 9.2.
τριταγωνισταὶ 1.10.
τριηράρχης 24.23.
τριττὺς ibid.
τριφάλεια 26.28.
τροπαὶ 12.3.
τρόπαιον 28.40.
τροπία 7.9.
τροχίζεσθαι 7.16.
τροχὸς ibid.
τυμβωρύχος 14.3.
τυμπανοτρίψ 17.17.
τυφλοέντερον 22.6.

Υ
ὑαλόεν 23.23.
ὑγρὸν 24.24.28.26.
ὑδροφόρος 14.12.
ὑπάγχιον 24.6.
ὑπάτη 19.30.
ὑπέρου 18.9.
ὑπέργηρος, ἔφηβος, γέρων 18.26.
ὑπεψιλωσμένη 24.8.
ὕπνος χάλκεος 19.16.
ὑπόβασις 2.4.
ὑπόβλημα ibid.
ὑπογάστριον, ὑποχόνδριον 27.15.
ὑπόθεμα 2.4.
ὑπομνήματα 2.11.
ὑποπίνειν 24.6.27.18.
ὑπόπυκνον 24.6.
ὑποσκελίζειν 28.26.
ὑποστράτηγος 24.16.
ὕσγινον 19.25.
ὑψίζυγος 24.3.
ὑψιπύλη 28.40.

Φ
φαίνει 27.10.
φαινόλη 25.17.
φάλαι κεχαυμέναι 18.18.
φάλαι, φάλαιναι ibid.
φάληρον 21.23.
φαντασία 8.24.
φάσκωλος, φασκώλιον 3.11.
φέκλη 18.18.20.34.
φηγὸς βαλανηφόρος 27.10.
φῆρες 5.25.
φθόγγοι 7.17.
φιλητὴς 3.10.
φοινικίδες 2.16.18.19.30.21.
φόνος 17.7.18.3.
φορὰ 4.21.

φορμοὶ 24.2.
φῦμα 16.5.
φύραμα 18.9.
φυράτης ibid.

X

χαλκὸς 21.8.
χαμουλκὶς 22.14.
χαρώνια 26.28.
χάρων 18.26.
χειμάρρους 2.1.
χειραγωγεῖν 5.25.
χειρονομεῖν 1.16.
χειροτονίαι 30.4.
χέρνιβος 22.9.
χηλὴ 2.5.
χθόνιοι κύνες 13.12.
χλωρὸς 17.8.18.15.
χοαὶ 4.22.14.4.
χοινικίδες 2.5.
χοῖνιξ 24.46.
χόριον 26.31.
χοῖρος 7.5.
χρεία 20.25.
χρεωκόπος, φυράτης 18.26.
χρυσεκλέκται 19.1.
χρυσορυχεῖον ibid.
χρυσῶται ibid.
χρυσόρραπις 11.28.
χρὼς 24.28.
χυμός, τάφου χῶμα 19.29.
χύσις 8.17.
χυτὴ 19.29.
χυτρισμὸς 30.38.
χωρὶς τούτου 9.22.

Ψ

ψήγματα 18.6.
ψιῶες 24.8.
ψηφόβολον κήθιον 17.23.
ψιλὰ 24.44.
ψιλοτάπιδες 28.20.
ψοφεῖν 11.12.
ψυχομαντεῖον 4.14.
ψυχόπομπος 26.5.
ψωλὸς καὶ ἀπεψωλημένος 10. 24.24.9.28.21.
ψώρα ἀγρία 6.25.

Ω

ὠμογέροντες 22.8.
ὧν οὐκ ἄνευ 25.23.
ὡραῖα 6.18.
ὡρεῖν 14.12.
ὦσχοι 8.12.
ὠσχοφόροι 8.12.

INDEX LOCORVM QVI IN AVCTORIBVS GRÆCIS ET LATINIS EXPLICANTUR AUT EMENDANTUR, À IOANNE FURDINO COLLECTUS. PRIOR NUMERUS LIBRUM INDICAT, ALTER LIBRI CAPUT.

A

Accius 15.1.
Accius apud Cic. de natura deorum 26.33.
Accius apud Nonium 2.9.28. 7.29.19.29.1.29.28.
Acron 3.6.9.13.
Actuarius 18.17.
Aelianus 30.36.
de Argolico clypeo 24.10.
lib.xij. hiſt.variæ 5.22.
lib.xxiij. 19.18.
Aelian.loc.7.7.10.11.29.8.29.18.
Aeneas 27.7.
Aeſchines in Demoſth. 19.16.
contra Timarchum 7.3.
Aeſchyli interpres 14.15.
vita 9.22.
Aeſchylus 4.22.19.20.
Eumenidib. 24.26.
Perſis 14.4.
Aeſchylus & eius interpres 28.16.
Aeſchylus 5.21.6.14.8.16.10 21. 13.5.14 15.19.21. 19.29.27.23.
Aetius 4.9.24.12.
Afranius apud Nonium 6.9. 17.21. 29.27.
Afranius 15.15.24.46.
Afranius apud Feſtum 3.11.
Aggenus Vrbic.de limitib. agr. 1.11.
Agretius Grammat. 6.15.
Agretius 3.23.9.19.
Alcæus apud Athenæum 27.29.
Alciphron 9.28.10.2.
Alcman 19.3.
Alexander Aphrodiſ.1.12 4.10. 9.28.13.9.25 23.
Alfenus iuriſcon. 24.2.27.1.
D.Ambroſius 2.offic. 3.5.
lib. de virginit, 19.29.
de auena ibid.
de amentata haſta 14.11.
in epiſt. ad Valentinianum Auguſt. 24.15.
D.Ambroſij loci 2.13.4.7.9. 23.10.13.15.16.19.21.19. 29.22.24.26.12.
Ammianus lib. XIIII.4.7.28.26.
Ammiani loc. 27.33.28.2. 28.45.29.35.
Ammonius 18.34.
Anaxilas 5.19.
Annius Luſcus 26.34.
Auienus 19.22.28.30.
Ant.Auguſtinus 20.29.
Antonini itinerarium 6.5.24.4.
Antoninus Imperator in vita ſua 5.10.2.18.26.11.
Anto.Muretus 11.16.
Appianus lib. v. bellorum ciuil. 18.31.27.1.
Apicius lib.II. 15.20.
Apicius de betaceis Varronis 11.3.
Apicius & Cælius de Cantabro 15.16.
Apicius 13.23.
Apollodorus in poliorceticis 11.24.
Apollonij interpres lib. II. Argon. 20.18.
Apollonij interp. 3.2.15.22.
Apollonius 3.2.
de actio Appolline 21.9.
de fulmine 26.29.
lib.I. 11.15.
Apollonij loc.13.12.15.8.16.18. 22.28.
Apuleius 16.4.
de dogmat.Platon. 3.15.
ſtatim initio Aſ.aur. 15.21.
de Epona 24.4.
in Floridis 23.1.
lib.ix.Aſ.aur. 23.23.28.21.
in priore apolog. 21.21.
I.apologia 24.7.24.46.29.13.
II.apologia 6.18.23.23.23.21.
Apuleij loc. 5.4.6.16.9.17. 10.12.15.7.21.27. 9.26.10. 11.18.24. 16.13.17.21.23. 22.27.21.15.8.24.9.
Aratus 19.29.
Arati interpres 24.26.29.32.22.18.
Aratus emendatur 28.30.
Arcadius Iuriſconſult. 9.16.
Archimedes 29.18.
Archimedes in libello qui ψαμμίτης dicitur 26.1.
Arrianus 18.23.21.15.
Ariſtides 8.24.
Ariſtides de Baccho 28.26.
Ariſtoteles lib.II.de cœlo 16.18.24.21.
Ariſtot.de cœlo 27.25.
in art.poët. 14.17.29.25.
in Rhetoricis 1.4.
Rhetor.II. 10.10.
Rhetor.III. 12.13.
in hiſt.animal 10.5.
lib.VI.& IX.de nat.animal. 3.22.
περὶ ἀχύρων 17.20.
in quæſtion. naturalib. 9.27.
de prouerb.in lente vnguentum 21.4.
in problem. 1.4.
in admirandis auditionibus 20.11.
lib.4.ἀκροάσεως φυσικ. 2.12.
Ariſtotel.2.30.5.25.5.27.7.11. 8.1.12.11.13.16.14.8.17 22. 18.12.23.13.24.40.25.29.
Ariſtophan.Pluto 1.15.8.16.
Nebulis 12.10.29.10.
Ranis 4.22.5.13.20.14.25.15.25.30.
Acharn. 5.10.21.19.
Veſpis 13.24.17.18.22.1.27.30.

pace 13.3 29.10.
Lyſiſtrata 15.4.17.17.
Cocalo 29.25.
Ariſtophanis interpres 2.16.5. 13.
Ariſtoph loci 4.13. 5.3. 5.13. 7.15. 7.16. 19.9. 19.20. 20. 23.22.11. 22.9.30.10.2.16.3. 21.4 3.4.15.4.19.5.18.6.21. 7.13.8.11.10.3. 10.26.11.12. 15.7.17.19.22. 18.25.9.25.29. 28.16.29.21.
Arnobius lib. I. 15.21.
lib. II. 10.22.15.7.
lib. III. 13.20.
libr. IIII. 11.20.
libr. V. 7.20.8.12.
lib. VI. 27.20.23.28.
lib. VII. 23.18.
lib. VIII. 1.17.
de Cloacina 23.22.
de ſexu deorum 15.14.
de ſpadonum impudicitia 29.5.
Arnobij loci 8.10.9.26.10.27. 11.22.13.14.15.16. 22.17.21. 6.23.12.
Artemidorus lib. I. 13.11.
Artemidorus 11.5. 11.6.13.12.
Aſconius de Campano Conſule 21.15.
de Dijs magnis 15.21.
de ſpatio vitæ hominis 27.22.9. 17.
in Piſonem 1.11.21.3.
in Verr. III. 8.22.
in orat. cont. C. Ant. & L. Catil. 8.24.
in Milonianam 15.1.28.3.
Aſcon. 13.13.14.17.14.12.15.14. 21.15.24.24.26.24 27.22.
Aſinius Pollio 10.21.
Athenæi locus è Damaſceno 20.15.
è Diphilo 16.11.
ex Alexide 2.10.
de lemniſco 18.3.
de petaſone 16.16.
libr. II. 7.20.
lib. III. 12.13.
de placentis lib. XIIII. 23.10.
de artoptitio pane 14.5.
de Ioue herceo 14.15.
de lebetib. 26.17.
de muſtaceis 23.10.
de depeſta 22.30.
de tracta 23.10.
in deſcriptione arietis 23.31.
Athenæus 8.10.11.14.11.10.12. 8.13.16.16.22.18.5.18.5.18. 17.22.9.31.33.24.45.25.22. 27.26.28.24.
Auguſtinus 4.15.4.24.5.19.
Aurelius 23.18.
Aurel. Olympius 27.18.
Auſonius de caluo Nerone 12.8.
de claris vrbib. ibid.
de Narbone & Burdigala 5.6.30. 26.
de notario 15.20.
in catalogo vrbium nobiliũ 4.2.
in cõmemor. profeſſ. Burd. 6.3.
edyll. II. 5.6.
edyllio IX. 18.5.
edyllio XV. 15.22.
edyllio 16. 11.5.
in epigrammate 126. 22.23.
in epigr. 10.10.27.5.27.2.
in gratiarum actione 27.21.
in grypho 3.1.
in ludo 7. Sap. 5.6.12.8.
in Moſella 2.1.17.9.19.12.19.17. 22.22.
Paulino 22.22.
in Periocha lib. 4. Iliad. 20.24.
in periocha lib. X. Odyſ. 10.10.
in tumulo Heroum 22.24.
epiſt. V. 29.26.
epiſt. VII. 8.9.27.10.
in epiſtolis 11.18.
epiſt. VII. ad Paulinum 19.29.
epiſt. XIIII. 9.29.
epiſt. XV. 22.24.
epiſt. XVII. 21.6.
epiſt. XXI. 2.23.6.17.23.27.
in epiſt. ad Theonem 17.13.18. 26.
Auſonius 3.6.18.1.22.10.23.30. 10.12.23.14. 1.4.3.19.12.8. 16.11.18.15.18.34.18.3.20.36. 22.22.22.23.21.1.23.18.

B

D. Baſilij locus in epiſt. ad Libanium 6.18.17.21.15.20.
Beroaldus 8.1.
Boetij locus de ſtruma 21.11.
Brodeus 7.8.8.17.
Budæi locus ſcriptus 9.20.
in comment. ling. Græc. 5.17. 24.19.
Budæus pco Roſ. com. legit cõiecta 29.36.
Budæus 2.3.
Brutus in epiſt. ad Cic. 6.11.

C

Callimachi interpres 3.2.
Callimach. 3.2. 8.8. 11.18. 14. 21.22.3.26.30.29.29.
in Appollinem 4.22.9.25. εἰς ἄρτεμιν 6.2.
in Cererem 9.26.
apud Athen. 1.7.
Calliſtratus 22.1.
Calphurnius 9.27. ecl. IIII. 5.7.
ecl. VII. 5.6.
Caper Grammaticus 1.14.7.12. 19.31.
Capitolinus in Antonino 1.25.
in Antonino philoſopho 25.18.
in Maximinis 15.21.
in Gordianis 2.13.
de Antonio Salio 30.24.
Carolus Sigonius 11.18.
Caſſiodorus in faſtis Conſulum 18.34.
in tripertita hiſtoria 13.13.
Cato li. I. originũ 24.38.30.31.
cap 4. de re ruſt. 14.2.29.27.
cap. X. 27.22.
cap. XI. 7.23.
cap. XII. 8.6.
cap. XIII. 7.24.
cap. XIIII. 8.13.
cap. XVIII. 7.25.12.16.
cap. XXII. 22.7.
cap. XXXIIII. 21.25.
cap. XXXVII. ibid.
cap. LXXXII. 4.1.
cap. LXXXIII. 19.3.9.23.15.14.
cap. CXXXII. 09.31.
cap. CXXXV. 3.10.
cap. CLXI. 30.7.
cap. CXLVI. 20.6.
cap. CXLVII. 1.1.
cap. CLVI. 10.19.
cap. CLVII. 17.7.
Caton. loci 6.23.7.5.7.8.10.18. 11.13. 15.17.23.10.23.9.25. 19.25.20.26.31.30.6.

apud Non. 3.21. 5.4. 6.20. 11.5.13.27.25.17.

Catullus ad Coloniam 26.8. ad Iuuentium 4.10. ad Mallium 1.1.24.5. ad Ortalū 30.31. de Acme 14. 8. de Berecynthia 29.20. de coma Berenices 1.7. de Smirna Cinnæ 17.17. de Sirmīa 21.11. in annal. Voluſij 30.27. in carm. Nuptiali 21.29.24.27.27.25.4. epig. 8.3.20.4. in Epithalam. Pelei 13.14.16.13.26.1. in Epithal. Iul. & Mallij 6.15. in Gelliū 21.11. in Paſſere 15.22. Catulli verſus 4.22. 5.15.13.3.2.10. 3.13.12.1.16.1.18.11.18.26. 20.21.21.27.21.26.21.19.21. 27.24.44.24.18.24.9.25.21.25. 22.26.9.17.5.28.21.3.21.5.16. 6.1.7.13.8.8.8.15.9.14.9.17. 9.28.12.5.12.8.13.19.14.4.15. 15.20.36.22.7.24.40.28.24. 28.38.28.44.29.35.

Cæſar lib. I. de bel. Gal. 3.3.9.7. lib. II. 9.8.14.16.24.11. li. III. 20.15.26.32. lib. IIII. 3.3. lib. VI. 3.19 14.12. lib. VII. 29. 24. lib. I. de bello ciuili 30.15. lib. II. 11.24.14.17. lib. III. 1. 9.24.7.27.24. lib. IIII. 6.17. 24.30. de bel. Alexād. 14.16.

Cælius Aurelianus 10.10.16.15.

Cælij epiſt. locus 12.17.

Celſus 15.17.16.15. lib. V. 17.21. de Carbaſo 24.40. de ſcabie 6.25.

Cenſorinus de die nat. 7.14.16. 18. cap. 22. 27.24.

Chariſius 3.20.24.1. 13.6.13. 27.24.7.27.15. & 23.

Cicero lib. II. de Inuent. 2.11.26. 29. lib. I. de Orat. 1.12. 1.26. 4.22. 5.9.8.24.11.2.12.13.20. 16.23. 34.24.31.25.4.26.12. 27.13.28.42. lib. II. de Orat. 3.6.11.1. in locis 20.25.28. 26.20.17. lib. III. de Orat. 3. 23.5.11.6.20.9.1.9.26.21.14. 24.14. 25.4. 25.10. 27.1. 30. 27. in orat. ad Brutum 8.3.10. 23.16.6.18.20.26.16.24.46. 29.21.29 36. in Bruto 1.1.1. 10.8.24.11.1.14.22.17.3.25. 23 26.3. & 12.29.36.30.5. in Topic. 2.12.14.5.20.19. 20. 5.22.5.24.30.25.23.29.24. 29.36. in Partitionib. 3.17.4. 2.12.13.24.29. de opt. gen. orat. 1.4.8.13. pro Quintio 2.27.4.11.8.14.8.19.12.9. 18.21.18.22.21.11.24.31.25. 3.29.36. pro Roſc. Amer. 2. 11.3.19.3.20.4 18.8.22.10.7. 11.22.13.13.18.3. pro Roſc. Comœdo 29.36. I. in Verrem 6.9.27.21. II. in Verrem 5.27. III. in Verrem 1.3.6.11.8.12. 8.14.24.32.25.5.27.13.28. 23. IIII. in Verr. 7.12.25.5. 28.4. V. in Verr. 1.6.6.16.27.1. VI. in Verr. 2.14.6.16.8.12.21. 15.24.5.28.34. VII. in Verr. 3. 1.24.5.30.39 in Verrem 8.10. 12.3.14.4.14.6.15.14.15.19. 21.11.22.12.14 21.24.17.19.36. pro Cecinna 4.22. pro lege Manilia 1.5.4.24.25.12.19.30. 30.36. pro Cluētio 22.5.25. 23.28.34.29.16. II. in Rullum 1.6. & 11.30.17. III. in Rullum 25.16. pro Rabirio 4.3.10.23. 12.17.15.1.20.6.21.11.21.15. 24.18.27.16.28.3.29.21. I. inuect. in Catil. 15.21. 30.15. II. inuect. 30.35. in Catil. 14. 4. pro Murena 6.16.7.10 20. 13.21.11.23.34.25.23.28.13. pro Flacco 10.23.16.21.20. 28.20.29.21.11.30.4. pro Sylla 21.11. pro Archia Poeta 9. 1.30.35. in orat. poſt red. in Senatu 25.25.26.22.28.3. & 17. pro domo ſua 3.3.7.22.10.7. 20.19.23.14. de Aruſpicum reſpon. 11.20.16.10.25.15. pro Plācio 4.15.11.17. pro Sextio 3.22.4.15.6.23.7.19.12.17. 18.21.19.15.20.3.21.11.21. 15.28.42. in Vatinium 2.30. 10.23.21.11.24.18. pro Cælio 1.11.5.4.6.15.7.3.9 1.12.13. 13.9.22.15.26.22.26.25.27. 23.28.42. de prouincijs Conſul. 20.9. pro Cornelio Balbo 4.12.19.7. in Piſonem 1.1.1. 11.2.5.3 16.4.8.4.21.8.15.8. 17.10.3. 19.29. 20.9. 23.32. 25.3.28.3. pro Milone 23.21. 25.27. pro Rab. Poſtumo 28. 3. pro Marcello 14.16. pro Ligario 2.30. in Antonium 3.4. 6.11.11.5.12.12.13.9.17.19. 25.3. Philipp. I. & II. 15.2.7. 2.10.12.29.13.4.11.21.23.21. 24. VI. Philip. 16.26. epiſt. ad Octauium 16.8. 27.30. in Salluſtium 5.28.17.8. lib. I. epiſt. fam. 16.15. 28.42. lib. III. 5.18. lib. IIII. 3.22. lib. V. 9. 1. lib. VI. 6.1. lib. VII. 1.28. lib. VIII. 30.35. lib. VIIII. 9.2. 10.7. 8.3. lib. XI. 3.22. lib. XIIII. 21.11. lib. XVI. 8. 5.21.5.30.7. in epiſtol. fam. 2.19. 14.10. 14.24. 26. 25. in epiſt. ad Q. Fratrem 5. 28.11.19.20.5. libro I. 27.1. lib. II. 24.34. lib. III. 24.39. lib. I. epiſt. ad Atticum 11.6. 8.24.9.1.9.3.12.8.23.8.24. 34.25.16. lib. II. 3.21.7.20. 21.13.24.4. 30.12.30.13. lib. IIII. 1.11. 3.16. lib. V. 23.10.28.27.28.28. 28.29. 30.30. lib. VI. 24.20. lib. VII. 11.16. 20.16. 21.7. lib. IX. 1.21. lib. X. 18.9. 18.10. lib. XII. 12.2. 12.4. lib. XIIII. 13.5. lib. XV. 12.11. lib. XVI. 1.16.9.31.9.22. 13.3. 20.16. 23.29. in epiſt. ad Atticum 2. 17.11.15. 16.6. 17.3. 20.4. 27. 27. 27.30. 30.19. in Lucullo 5.25.7.1. 16.18. 19.7. 20.37. 21.15. 21.26. 26. 28. 30.7. lib. I. de finib. 6.7. 25.2. lib. II. 1.1.2.17.4.8.9. 2.28.34. I. Tuſcul. 2.12.4.14. 4.22. 5.3. 9.14. 9.18. 9. 26. 10.14. 10.16. 19.24. 20.11.20.24.22.11.22.25. 23.3.23.26.26.8.26.18.27. 2.27.6. 29.19. lib. II. 2.8.2. 9.4.18.9.18. 12.3. 20.16. 22.8. lib. III. 2.17.2.6.13. 13.19.5.21.8.25.14.27.6. lib. IIII. 7.17.7.18. lib. V. 2. 17.4.3.7.16.12.1. de Natura deorum 5.25.9.2. & 20.13. 13.14.14. lib. II. 6.20.24.24. 27.4. lib. III. 13.12. 14.3.

14.4.de Diuinatio.5.18.10.4. 23.26.29.25. 14.12.lib.I. 1.10.5.20. 5.21. 5.22. 5.23. 6.8.6.26.7.20.8.17.9.9.9. 10.10.11.22.10. 24.4. lib. II. 5.19. 11.27.23.15.de Fato 15.18.in ſomnio Scipion. 7.11. de Repub. 4. 17. lib. IIII. 29.20. 29.27. lib. VI. 13.2.26.18. 29.2. lib.I.de Legibus 1.18.4.24.14.14.16. 13.24.3.lib.II. 7.26.8.3.11. 16.14.6.16.12.& 21.17.20. 23.7.26.33.29.14.29.32.lib. III. 3.11. 21.1. lib.I. Offic. 2.20.3.15.7.15.8.20.26.32. 28.39.lib.II. 3.16.6.10.6. 20.6.23.17.21.19.1.26.26. lib.III. 6.18. 6.21. 8.3.20. 13.25.18.25.23. 24.4.29. 30. de Amicitia 7.19.10.27. 13.7.28.37.de Senectute 6.16. 13.6. 15.15. 25.2. in Paradox.1.14.20.20.lib.de Vniuerſitate 4.17.11.19.19.30. 28. 14.de Petit.conſul.12.3. 25.3.in Arato 19.9. 25.13.

Cinna apud Iſid. 12.16.

Claudianus de Iuuentute pellita 15.23.lib.I.de rapt.Proſerp. 8.12. 11.22. in II. Panegy. 28.23. 30.3. lib. II.in Eutrop. 15.16.29.5.

Clemens Alexand.13.27.25.23.

Cleomedes, 1.19.

Columella 23.6. 24 4.lib.II.4. 8.10.3. lib.III.cap. 1. 10.3. lib.IIII.3.18.10.3. lib.V.cap. x.19.13. lib.VI.15.19. 23. 21.29.1.lib.VII. 5.12. 24.2. lib.VIII. cap. 2.19.7.cap. v. 18.12.lib.VIII.2.23.27.25.li. X.4. 23.8.6.9.17 & 19.8.8. 17.22.19.23.23.6.30.14.lib. XII.6.20.6.22.& 23.17.13.

Concilium Gangrenſe 1.13.

Cornelius Tacitus 5.8. 10.1. 16.21.30.39. lib.I.Annal.3. 3.4.11.5.11.lib.II.& III.2.25. 24.3.25.30.lib.IIII.3.9. lib. V.5.1.5.2.18.2. 29.19. lib. XIII.24.3.lib.XVII.3.3. 4. 7.5.1. lib. XVIII. 5.8. lib. XXI.4.15.de morib. Germ. 3.3.3.5.6.19. 29.24. in vita Agricolæ 2.24.

Cornificius ad Herennium de tranſl.13.13. de memoria 15. 13.lib.II.15.11.29.15.lib.III. 2.30.lib.IIII. 5.27. 26.7.ad Heren.2.6.14.13.9.6. 10.19. 20.25. 20.27.27.26.27.12. 29.4.apud Priſcianũ 17.17.

Cteſias 17.15.

Cteſibius 2.4.& 5.

Curius ad Cic.li.VII.epiſt. fam. 1.1.2.24.

Curtius 16.4. lib.III. 13.15.lib. IIII. 13.8.

D

Demochares 25.12.

Demoſthenes 12. 10.contra Aphobũ 2.11.cõtra Ariſtogitonẽ 30.10. pro Cteſiphonte 11.26. in Philip.2.30.6.18.

Didymus 12.8.

Diodorus 3.1. 5.4.6.21.7.26. 22.24.26.29.lib.I. 22.27.& 28.lib.XVI. 9.25.

Diogenes Laertius 7.17.in Ariſtot. 2.5.in Anacharſide 6.11. in Diogene Cynico 7. 26. in Euclid.4. 2.in Philolao 16.18.

Dion 1.2.1.9. 7.3.13.9.17.19. 18.34. 21.11. 24.6.29.9.30. 15.lib.IIII.21.32.li.XXXIX. 5.20.lib.XLIII. 5.10. lib.LI. 23.5.li.LIII.2.25.li.LV.14.17.

Dionis epitome in Iulio Cæſ.11. 1.19.24. in Claud. 27.19. in Nerone 27.18.in Othone & Vitellio 5.1.in Tito 5.11. in Nerua 22.16. in Traiano 12. 6. in Adriano 2.15.in M.Anton.25.18. in Cõmod. 25.17.

Dionyſius Afer 22.13.

Dionyſius Halicarnaſſ.3.3.4.22. 5.19.6.26.9.7.10.7.11.27.13. 17. 19.2. 20.37. 29.31. lib.I. 17.6.lib.II. 12.13. 19.9. 20. 20. lib. III. 16.22.25.6.lib. IX. 23.2. de Argolico clypeo 24.10.de hoſtijs 15.12.

Dioſcorides 5.25. 10.2. 16.16. 17.7.24.40.

Donatus in Terentium 3. 12. 12.10. 13.14.14.13.26.25.in Adelph. 6.24. in Eunuch. 2. 14.3.12.3.13.6.14.27.23.in Phorm.2.28. 11.1.16.17.24. 2.in vita Virg. 27.26.

Drepanus Pacatus in Panegyr. 27.2.

E

Ennius apud Ciceronem 5.23. 5.19.10.14.25.2.apud Feſtum 6.18. 10.15.19.31. apud Iſidorum lib.I. 7.4. apud Macrob.18.3.19. 24. apud Nonium 29. 28. apud Varr. lib. VI.de ling.Lat. 6.20.

Ennij verſus 13.24. 16.16. 26. 31.28.11.

Epigrammata Græca 16.3.20.1. 24.34. lib. II. 19.9. 27.25. li.III. 1.23.lib.IIII.15.16.lib. VIII. 8.24.

Euagrius 1.13.

Euclides 26.1.

Euripides 3.3. 9.9. & 14.11.22. 13.4. 25.29. 25.32. Hecuba 11.8.11.9. 22.12. 28.46.29. 28. Andromacha 9.12. 17.6. 19.22.27.29. 29.25. Phœniſſis 19.17.19.18. Alceſtide 19. 17. de mithris 29.25.de Venere 15.17.

Euſebius 7.1.16.18.lib.IX.præparat. Euang. 19.9. in Conſtantini vita 16.13.

Euſtathius initio Iliad. 18.9. in I.Odyſſ. 8.4. 22.13.

Eutocius 1.19.

Eutropius 18.17.

F

Feſtus Pompeius 3.5. 3.9.3.11. 3.23. 4.24. 6.18.6.21.7.8.& 21.9.4.& 21.10. 10.& 15.11. 5.11.7.& 13.12.4.13.6. 14.1. & 12.15.15.16.14.& 22.17. 7.& 15.19.31. 22.2.26.26.28. 27.29.13. 30.31.lib.I.2.4. 5. 16.lib.II.3.10.lib.III.5.13.lib. VI.1.14. lib.IX.& X.2.11.30 23.lib.XI. 6.9. 7.13. 8.11. 19.24. lib. XII. 7.23.27.17. lib. XIII.11.7. lib. XIIII.1. 11.3.10.19.19.30.29.lib.XVI. 3.6.6. 10.& 38.13.25.28.37. li. XVII.1.5.5.23.14.18.26.34.

29.36.li.XIX.13.27.de Mutinitini ſacello 17. 23. de robore 23.21.

Firmicus 23.27.

Fortunatianus 3.19.11.1.

Frontinus 16.14. 19.19. de limitib.agr.1.11.de aquęductib.5.5.

Fulgentius 3.17. 9.24. 16.3. 19.24. 19.29. & 30.26.10.& 21.

Furnutus 12.7.22.8.

G

Galenus 9.19. 10.3. 16.18. de placit.Hippocr.& Platonis 7.17. in exhort. ad bonas artes 13.11.de Vſu partium 1.4.lib.II. de Sanit.tuenda 10.10.lib.V.1.12.

Gaza apud Ariſtot. 23.13. in Theophr.11.14.16.22.

Gellius lib.I.10.12.lib.II.2.13.14.18.lib.III.2.28.14.18.lib.IIII.10.26.li.V.15.11. li. VI.29.14.li.X.3.22.19.31. 28.32.lib.XII.& XIII.17.1.28.32.li.XV.12.17.13.27.li.XVI.1.28.4.12.21.1.29.15.li.XVII.23.17.li.XVIII.23.8.28.32.li.XIX.7.16.li.XX.24.43.29.33.

Γεωπονικῶν auctor 10.12.

Germanicus in Arat.8.17. 12.8.16.4.28.30.

Gratius de venat. 3.14. 5.14.6.9.7.26.9.28.13.4.18.1. 21.25.26.19.28.20.& 29. 29.26.

H

Hegeſippus lib.V. 18.30.

Heliodorus in Aethiopicis 25.18. 28.25.

Hephæſtion 9.13.21.6.

Heraclides ponticus 11.8.

Hermenopulus lib.II. 18.22.

Hermogenes 21.6.

Hermolaus Barbarus 6.19.10.12.24.7.

Herodianus lib. III.17.5. lib.I.1.29.24.45.28.32.lib.IIII.30.15.

Herodotus 10.24.22.13. lib.I.7.14.10.21.18.24. lib.II. 2.15.7.8.lib.V.21.16.lib.VI.5.19.lib.VII.8.6.

Hero 2.4.in pneumaticis 17.20.19.23.26.8.

Heſiodus 3.10.22.18.23.14.24.9.lib.I.oper.& dier.16.13.29.25.lib.II.17.8.20.14.21.17.30.29.in Theogon.6.17. 7.9.19.3.

Heſychius 1.7.2.7.3.2.3.16.3.19.3.23.4.13.4.14.6.9.8.19.9.19.10.6.10.24.10.27.11.2.11.4.11.13.11.14.11.28.12.10.14.1.14.11.15.20.17.2.18.15.18.31.19.2.19.21.19.23.20.24.21.5.21.10.21.28.22.11.22.12.22.15.22.21.22.30.23.3.23.10.23.13.24.23.24.28.24.42.24.44.25.5.25.24.25.28.26.23.27.28.28.19.28.20.

D.Hieronymus 3.18.11.25.13.10. 19.20. 19.21. in epiſtola ad Auguſtinum 20.13.

Higinus 4.7.lib.fabul. 2.8. 9.9.11.25.21.9.28.43.lib.II. Aſtronom.16.1.21.9.26.28.27.28.28.30.li.III.8.17.28.30.de caſtr.met. 20.35. de limitib. agr.11.1.apud Macrob. 17.4.

Hippocrates 12.8.25.30.

Homerus 2.8.5.7.5.22.5.25.& 27.6.8.7.14.9.13.& 22.12.5.13.8.13.15.& 16.14.8.14.13.15.4.& 23.16.1.16.4.& 13.17.5.& 7. 18.34.19.16.19.17.& 18.20.29.21.1.& 13.22.12.23.3.24.26.& 28.& 40.28.28.Iliad.α.4.22.6.8.6.17.& 21.7.13.10.13.14.4.18.4.19.22.Iliad.β.20.18.21.17.22.13.23.14.24.10.26.5.& 28.30.37.Iliad.γ.7.6.15.12.Iliad.δ.23.14.Iliad.ε.5.25.18.32.Iliad.ζ.28.44.Iliad.κ.23.14.29.25.Iliad.λ.4.14.29.25.Iliad.μ.29.25.Iliad.ν.3.10.6.21.Iliad.ξ.11.8.29.19.Iliad.ρ.7.3.14.4.Iliad.υ.4.22.11.8.Iliad.φ.29.19.Iliad.χ.10.1.28.26.Iliad.ω.28.44.Odyſs.α.4.22.26.13.28.7.Odyſs.ι.18.32.24.10.Odiſs.κ.12.8.Odiſ.λ.6.10.Odiſs.μ.24.10.26 6.28.44.29.17.Odyſs.ϖ.2.10.Odyſs.ω.22.1.26.46.in hym. Apollin.6.17.21.9.in Batrachom.19.6.

Horatius 6.4.6.15.7.8.8.8.16.11.14.17.17.7.17.22.17.24.lib.I.Od.5.3.7.20.8.9.9.18.10.11.11.1.11.26.9.13.24.29.30.3.32.34.Od.I.3.20.6.21.18.12.22.13.26.7.Od.II.6.8.22.7. Od.III.& XXVI.lib.III.9.27.Od.IIII.& V.6.6.9.24.9.27.30.11.Od.VII.19.3.21.10.22.3.Od.XII.6.8.9.9.24.31.25.14.29.29.Od.XIII.29.29.Od.XIIII.19.2.26.7.Od.XV.19.3.Od.XVIII. 21.21.22.3.Od.XIX.21.3.Od.XX.2.6.Od.XXII.17.5.Od.XXIII.26.36.Od.XXIIII. ibid. Od.XXV. 19.29. 26.36. Od.XXVIII.16.22. 25.6. 26.1.Od.XXXIIII.22.20.24.31.29.29.Od.XXXV.9.14.Od.XXXVI. 18.27. Od.XXXVII.7.17.Od.XXXVIII.18.29.lib.II.10.21.Od.II.28.24.30.5.Od.III. 22.7. Od.VIII.26.31.Od.XI.11.28.13.19.Od.XIII.& XV.10.21.Od.XVI.10.22.15.10.Od.XIX.10.22. 18.8.Od.XX.28.20.lib.III.Od.VIII.21.3.25.20.& 29.30.6.7.13.9 20.10.1.Od.I.22.7.Od.VI.4.21.Od.X.22.24. 26.19. 27.9. Od.XVII. 22.15.Od.XIX.27.16.24.45.Od.XXII.29.25.Od.XXIII.24.45.Od.XXVI.19.17.Od.XXVII.30.29.Od.XXX.20.35.lib.IIII. Od.9.31.11.26.Od.I.15.22.28.10.Od.II.1.4.Od.V.24.35.Od.XI.4.14.22.7.Od.I.Epod.12.14.Od.II.6.14.Od.II.& III.12.15.26.23.Od.IIII.& V.14.9.28.31.2.24.12.5. 26.1.29.2. 29.30. 30.38. Od. V.VIII.& IX. 2.16. 14.10. 9.18.10.11.Od.X.3.1.4.22.14.4.Od.XIII.9.9.26.31.Od.XV.1.15.12.14.Od. XVI.6.20.14.21. Od.XVII.30.2.30.27.30.39. in carm. ſecul. 20.31.lib.II.ſat. VIII.11.7.li.I.ſat.I.12.3.26.15.ſat.II. 5.23.6.9.11.6.11.23.21.15.29.31. 29.34. ſat.III. 2.14.2.15.13.1.13.16.18.30.19.14.19.30.21.3.26.27. 29.17. ſat.IIII. 2.2. 7.19.10.1. 15.9. 30.19.30.30. ſaty. V. 1.29. 2.13. &

24.ſat.VI.4.9.9.19.12.14.22. 12.23.6.& 23.27.15. ſat.VII. 2.1.ſat.VIII.5.16.6.10.7.20.15. 8.16.4. 21.23. 22.23. 24.8. 28.44.30.30. ſat.IX. 15.18. 18. 27.ſat.X.15.19.18.11. 21.3.29. 24.lib.II.ſat.I.7.11. ſat.II. 1.1. 6.10.7.9.13.1.15.6. 25.17. 26. 14.28.4.29.14.30.3.ſat.III.3. 22.7.10.9.28.13.5.21.15.22.1. 23.5.26.2.26.26.28.3.ſat.IIII. 1.24.16.17.19.13.26.27.28. 23.30.27. ſat.V. 2.19.14.24. 24.28.26.31.28.3.ſat.VI.6.7. 28.26.29.35. ſat.VII. 2.20. 8.13.18.27. 2.18. ſat. VIII. 2.14.3.3.4.21.11.7.13.6.& 17.16.11. 30.38.lib.I. epiſt. I. 6.9. & 17. 17.9. 24.23. & 29. 26.26. 30.3. 30.9. 30.12. & 19. epiſt. II. & III. 26.27. 9.3. epiſt.IIII.1.18. epiſt.V.1.1.1.18.epiſt.VI.2. 12.6.18.9.27.11.12.19.16. 21.11.22.8.26.16.28.38.30. 7.epiſt.VII.1.15.5.13.epiſt. X.13.3.epiſt.XI.27.22.epiſt. XIII.7.11.28.31.30.38.epiſt. XIIII.9.28.epiſt.XV.2.19.25. 20. 27.16. epiſt. XVII. 7.20. epiſt.XVIII. 1.21.epiſt.XIX. 10.2.lib.II.epiſt.I. 5.9.18.12. 19.3.26.24.& 25.30.7.&.29. epiſt.II.2.15.6.15.7.19.11.26. 21.8.25.10.27.4.de art.poët. 1.4.1.7.1.27.3.11.4.9.5.3. 5. 4.5.23.7.19.9.3.9.31.9.29. 9.19.10.9.11.25.14.17.17. 17.19.9.19.16.20.8.20.27. 22.1.22.7.22.11.22.12.23. 3.26.26.27.4.27.29.27.33.28. 24.28.26. 29.35.30.7.30.27.

Hoſtius apud Macrob. 18.3.

I

Iabolenus ff.de action.emp.5.1.

Ioannes Grammatic. 13.2.

Ioſephus 7.16. lib.XIX.Antiq. Iud.1.16.lib.XXII.27.25.

Iſidorus 8.9.18.26.21.15. lib. I.Etymolog. 20.17.lib.IIII. 10.26.15.17.lib.V.11.5.20.5. lib.VI.7.2.lib.IX.26.22.lib. X.11.5.lib.XI.6.19. 10.26. 28.26.lib.XII. 18.1. 19.19. 21.1.24.23.lib.XIII.18.27.19. 20.lib.XIX.4.23.5.9.12.16. 14.3.15.17.20.2.& 4.li.XX. 13.23.24.8.30.16.

Iſocrates 15.21. contra Sophiſtas 4.2.

Iulianus in L. Cum emptor de reſc.vend. 30.27.

Iulius Obſequens 22.11.27.2.

Iuſtinianus lib.3.Codic. 27.33. in procemio pandect. 8.19.

Iuſtinus Martyr 1.19.27.5.

Iuſtinus 22.12. lib.I.2.15. lib.II. 15.23.30.27.lib.XLII.10.21. lib.XLIII.8.16.13.8.27.26.

Iuuenalis I.ſat.8.18.11. 20.13.9. 20.2.20.8.28.24.27.25.ſat. II.3.20.13.11.13.21.15.17. 16.4.17.8.23.21.27.19. 29.5. ſat.III.1. 19.3.8.3.17.9 5.9. 23.10.27.11.6.13.19.18.20.27. 15.28.31.ſat.IIII.12.8. ſat.V. 1.1.1.17.1.16.12.17.14.24.24. 4.26.5.ſat.VI.2.24.2.30.3.17. 4.15.5.23.13.19.14.10.18.30. 18.13.22.24. 23.28. 30.30. ſat.VII.3.23.20.2. 22.22. 24. 2.25.3.27.2.ſat.VIII. 3.9.7. 20.12.9.22.23.24.4.25.3.16. 3.26.10.ſat.IX.24.28. ſat.X. 1.17.7.19.13.11. 18.30. 21. 3.29.1.30.19.ſat.XI.1.17.22. 23.24.28. ſat. XII. 15.12. ſat. XIIII.2.29.17.10.24.43.ſat. XV.7.8.8.17. ſat.XVI. 4.7. 25.24.

L

Laberius apud Macrob. 18.2. apud Nonium 15.1.

Lactantius lib. I.inſtit. 9..18.& 28.11.26.19.21.21.22. lib.II. 21.22.lib.III.10.8.lib.V.17.5. lib.VI.3.16.10.8.18.14.&27. 21.21.lib.VII. 10.8.de phœnice 12.16.17.9.

Lampridius 28.32.in Commodo 14.12. 25.17.in Heliogabalo 7.20. 24.4. & 8. 30.16. in Alexandro 1.2.21.15.

Liuius 4.3.lib.I. ab vrb. cond.2. 12.5.4.7.13.8.23.10.19. 18. 35.10.26.11.17.24.38.30.29. 30.31.lib.II.2.11. 4.2. 5.7. 6. 10.17.15.lib.III.29.30.lib. IIII.2.13.28.34.lib.V. 2.14. 15.1.21.15.24.38. 2834. lib. VII.3.23.5.11.li.VIII.5.28.6. 21.11.27.22.20. 25.2. 30.1. lib.IX.7.21.25.7.25.10.lib. X.25.7.30.25. lib. XXI. 13. 18.11.28.14.8.27.11.li.XXII. 3.3.li.XXVI.29.30.li. XXIX. 4.22.26.17.lib XXXI.27.7. li.XXXIIII. 2.14. li.XXXV. 4.22.lib. XXXVI. 3.22. lib. XXXVIII. 14.11.li.XXXIX. 27.32.30.25.30.29.lib.XL. 1.11.2.12.30.24.li.XLII.30. 37.30.32.lib. XLIII.1.11.1. 25.7.21.16.21.li.XLIIII.29. 7.30.37.li.XLV.11.18.16.20. li.XLVII.&XLVIII.2.13.

Liuius Andronicus 18.34.apud Nonium 15.4.28.7.

D.Lucas 12.8.15.17. 26.24.in Actis 19.2.27.31.

Lucanus lib.I.5.18.10.7.11.27. 21.18.22.20.27.23.li.II.14. 11.19.9.25.4.li.IIII.7.2.17. 9.27.18.lib.V.21.4.26.1.lib. VI.3.2.6.10.9.26.li.VIII.26. 23.30.30.lib.IX. 17.5.26.18. 30.7.lib.X.30.30.

Lucianus 1.15.16.4.in Timone 25.9.in Necyomantia 9.10. in vit.auctione 12.16.15.17.li. quomodo hiſt. ſcribenda 29. 8.in Alexādro 5.19. in Deorum concione 18.8.

Lucillius 15.15.16.11.19.4.apud Feſtum 8.4. 9.2. 20.4. 28.8.apud.Gell. 14.18. apud Macrob.18.3.& 14.apud Non. 1.1.8.6.12.16.14.29.15.1.15. 5.& 17.17.23.23.24. 25.10. 28.8.& 20.29.2.29.3.29.19. & 27.30.9.apud Priſc.17.17. apud Varr.10.22.11.22.

Lucretius 11.22. 14.4.li.I.5.24. 6.8. 6.14. 7.11. 10.15. 10. 26.15.17.18.6.19.12.19.15. 19.19.25.1.25.29.26.36. 28. 45.29.6.lib.II.2.11.4.22.5.27. 5.25.5.26.7.18.10.8.11.20.16. 2.23.26.25.1.27.14.30.23.li.III. 6.18.10.8.19.20.20.22.20. 26. 21.2. 21.10. 28.30.

29.34.30.9.30.10. lib. IIII. 2.12.5.20.7.11. 8.15. 12.7. 13.20.26.13.26.22. 26.31.27. 35.30.14. lib.V. 1.17.5.16. 6.6.6.20.8.17.9 20.9.27.10. 25.12.7.14.23.18.8.18.27.22. 23.30.19.& 22.lib.VI.2.12.5. 26.8.5.10.8.15.7.19.27.20. 2.22.19. 23.3.26.13.29.6.30. 19.30.19.

Lycophron 24.44.

M

Mrcrobius 13.8. 14.8. lib. I. Saturn.1.24.7.6. 10.10.12.1. 18. 4.20.37. 21.24. 23.12. 25.23. lib. II. 9.4. 18.2. lib. IIII. 1.24.4.3.& 21. 11.1.& 19. 14.13. 16.10. 17.10. 18.4. 18.11. 27.17. 30.6. lib. VI. 18.4. 26.36. lib.I. in ſomn. Scip.24.24.

Manilius lib.I.Aſtronom. 9.13. 13.2. 22.24. lib. IIII. 14.24. 22.33..lib.V.18.32.22.23.23. 27.28.15.lib.VII. 20.5.

D.Marcus cap.v. 27.20.

Marcellinus 8.9.15.16.& 20.25. 18.27.24.30.5.lib.XIIII.4.7. 8.15.li.XVI.26.34.lib.XVII. 21.28. li.XX.26.34.li. XXII. 3.9.li.XXIII.26.34.li.XXVIII. 3.11.& 17. 5.8.lib.XXXI. 18. 19.24.26.

Marcellus empiricus 18.18.

Marius Victorinus 16.22.17.20. 20.17.21.6.

Martialis 16.4.epigr.in Amphit. 3.8.17.2. lib.I. 2.2.3.17.13. 11.17.8.& 24.18.3. & 30. 23. 25.24.5.& 43.28.15. lib.II.5. 14.7.12.14.3.15.17. 16.19.18. 30. 21.4. 22.12. 23.19.25.8. lib.III. 1.17.13.19. 15.1.30. 8.li.IIII. 9.5.17.5.28.31.29. 30.lib.V.3.20.& 21. 4.15.13. 15.16.5.18.33.23.19.24.3.29. 32.li.VI.2.23.2.27.24.43.25. 27.lib.VII. 4.15.7.19.13. 1. 21.6.24.2.24.28. 25.24. lib. VIII.5.5.1.26.3.22.29.9.lib. IX.21.24.lib.X. 17.17.24.6. 30.3. 30.30. lib.XI. 8.4.9. 17.18.33.21.6.23.19.li.XII. 2.11.2.30.3.23.10.23.18.1. 16.5.18.33.21.6.24.21.26. 21. 27.31. 28.31. 29.24. 30.26. lib. XIII. 16.16. 18. 13.25.28.lib. XIIII. 1.13. 1.15.5.10.6.3.6.10.7.4.9. 23.9.24.10.10.10.23.12.6. 15.20.27.3.

Martianus 3.11.

D.Matthæus cap.XXV.25.15.

Mauricius de milit.Rom.24.16.

Maximus D.Dionyſij interpres 24.45.

Meleager lib.VII.epigr. 16.3.

Menander 12.10.

Michael Syngelus 18.18.

Modeſtinus ff.ad l.Pomp.de parricid. 8.23.

N

Næuius apud Non. 15.4.29.28.

Nemeſianus lib. Cynegetic. 5. 6.24.6.

Nepos apud Priſcianum 11.2.

Nicander 1.2.8.8.10.11.21.9. 22.2.

Nicandri interpres 5.12. 5.20. 18.18.19.25.

Nicarchus lib.I.epig. 16.4.

Nicolaus Myrepſus 13.23. 18. 18.

Nonius 3.20.4.15.5.1.5.9. 5.23. 6.4.6.7.& 9.7.20.8.6.9.2.15. 24.14.5.& 19. 15.5. 20.9. 23.21.23.25.24.23.& 38. 27.29. 29.2. 29.3. 29.17. 29. 19. 29.20. 29.21. 29.22. 29. 23.29.27.29.28.30.9.

Nouius apud Non. 7.4.

O

Ocellus Lucanus 27.16.

Olympiodorus in Ariſtot. Meteora 4.20.21.18.

Oppianus lib. II. ἁλιευτικῶν 12.7. lib. IIII.2.22. lib. IIII. de Venat. 5.5.

Oppius li.IIII.de bell. Alex. 14. 24.lib.V. bel. ciuilis 25.1. de bello Africo 18.24.

Oribaſius 6.17.10.10.

Orpheus 13.12.

Ouidius 2.21. Methamorph.lib. I.4.17.13.2. 16.12. 18.32. 26.18.30.35.lib.II. 6.14. 19.2.li.III.5.4.li.IIII.22.5.li. V.12.8.lib.VI.7.22.8.18.lib. VII.6.10.19.27.30.39.lib. VIII.1.23.1.24.12.7.lib.IX. 7.8. 30.36. lib.X. 1.23.11. 22.17.22.19.27.23.28.lib. 11.7.& 8.19.20.lib.XII.21. 22.lib.XIII.30.14 li.XIIII. 11.17.li.XV.1.22.li.I.Faſt.3.9.8. 2.12.6.22.10.23.8.li.II.7.3. 16.11. lib.III. 6.10.7.26. 11.27. 23.6. lib. IIII. 10. 20.lib.V.19.16.& 17.26.7. lib. VI. 14.1. 15.7. lib.I.de Triſtib.6.8.11.3.lib.IIII.1.2. 11.28.in Ibin 9.25.9.26. 14. 11.22.11.24.21.Epiſt.I.1.15. Epiſt.VI.29.30. Epiſt.XIII. 18.6.Epiſt.XXI.18 16.Epiſt. ad Liuiam 22.11.in Amorib. 26.31. lib. I.Amorum 19.7. lib.II.22.23. lib. III. 2.1.6. 8.13.1. & 16.14.24. 25.28. lib.I.de Arte amandi 4.23.5. 5.& 17.lib.II. 5.6.6.10. 29. 31.lib.III.4.23. 5.17.6.10.11. 2.14.5. lib. II. de remed. amor.5.17.

P

Pacuuius apud Feſtum 3.6.15. 15.17.7. apud Non. 29.19. 29.27.11.28.

Palladius lib. IIII. de re ruſt. 23.20.lib.V. 11.28. 15.1. lib. XI.13.23.

Papinius apud Varr. 23.16.

Paterculus I. volum. 1.11. II. volum.1.2. 2.20.8.15. 9.6. 24.40.25.30.26.29.

D.Pauli interpres 30.6.

Paulinus 3.12. 13.21. 26. 15. epiſt.ad Romanicum 26.15. ad Seuerum 5.9.

Paulus Manutius 8.24.

Paulus de verborum ſignif.3.14. de inſtr. & inſtr.leg. 8.9. lib. V. ſentent.30.26. l. lectos ff. de peric.& com.r. vend.30.27. de offic.præfecti Vigil.19.23.

Pauſanias 7.20.lib.I.17.6.14.40.28.46.lib.II.9.27.lib.VI.5.22.lib.X.19.25.

Perſius in prologo 4.22.10.13.Saty.I.2.19.7.14.9.31.10.1.13.11.13.12.20.8.21.1.26.21.28.26.28.40.29.20.29.25.30.18.ſaty.II.1.16.1.18.7.13.16.19.25.14.25.30.26.6.26.24.29.35.ſaty.III.14.8.18.28.18.34.23.23.26.24.28.26.28.42.ſaty.IIII.4.9.9.6.11.4.13.5.15.3.15.21.19.17.21.8.25.29.19.23.30.8.ſat.V.2.19.4.5.10.1.13.3.14.9.18.12.18.27.20.1.21.8.22.12.25.4.25.14.28.16.28.26.29.8.ſaty.VI.3.13.10.19.12.5.17.10.19.2.22.8.26.23.28.11.30.7.

Perſij interp. 22.20.30.7.30.8.

Petronius Arbiter 1.15.1.17.2.20.3.20.4.19.7.4.8.18.12.5.13.3.15.3.19.6.19.7.26.6.26.7.

Phanocles 3.16.

Philo 1.16.1.19.6.25.18.13.

Philoſtratus 1.17.12.6.18.8.lib.I.de vita Apollonij 17.18.28.25.li.III.7.16.in Iconib.19.14.28.10.in Heroic.11.19.in Dionis vita 2.16.

Pierius 22.19.

Pindarus 11.26.15.4.18.24.22.13.

Plato 4.17.4.22.14.6.in Phædone 9.14.10.14.in Theæteto 5.25.in Phædro 13.19.lib.I.de Repub.14.11.25.23.lib.X.10.20.lib.XII.29.10.in Timæo 7.20.9.14.16.18.lib.X.de legib.24.35.in Axiocho 2.30.11.3.in epigr.de Alexi.17.15.

Plautus 14.22.15.4.19.22.21.11.apud Feſtum 4.6.6.18.15.15.apud Macrobium 18.4.apud Nonium 15.5.Amphit.2.28.3.12.3.13.4.15.4.22.9.10.14.12.18.25.19.13.24.27.29.34.30.34.Aſinaria 1.15.1.8.2.18.3.12.4.11.4.13.5.24.6.26.7.24.9.29.10.18.12.18.14.5.16.2.18.26.19.10.21.14.23.8.24.30.14.38.30.27.Aulularia 3.12.5.23.6.21.6.23.6.24.6.26.10.15.10.23.11.28.14.5.18.1.18.27.21.28.23.18.23.26.24.23.24.31.29.34.Captiuis 1.18.2.23.2.28.6.25.7.12.7.23.10.4.14.7.22.6.23.24.24.23.26.29.28.38.30.34.Curculione 1.16.1.17.2.29.3.12.5.6.5.22.8.8.10.18.11.4.11.7.13.7.15.1.17.19.19.10.21.20.22.23.23.21.24.23.27.27.29.14.29.31.& 34.Caſina 2.29.7.12.7.15.8.11.13.1.13.13.16.2.16.3.19.10.Ciſtellaria 3.19.6.7.11.7.24.38.28.1.29.31.& 34.30.29.Epidico 11.7.14.19.19.13.20.11.30.26.& 29.Bacchidib.1.28.2.15.2.30.3.5.3.20.9.31.10.3.14.11.18.31.20.1.24.11.30.38.Moſtellaria 4.15.7.3.7.4.16.10.15.15.19.12.19.13.19.31.Menæch.2.15.2.28.3.12.6.21.11.7.13.6.17.21.18.14.18.15.18.27.29.13.20.27.29.32.30.29.Milite 2.28.2.29.7.6.7.12.11.7.18.2.21.12.29.18.Mercatore 7.12.7.15.12.5.14.2.17.3.19.10.24.34.26.23.29.20.Pſeudulo 3.12.3.20.3.21.6.9.7.20.8.1.8.11.17.16.20.1.20.10.28.41.29.28.Pœnulo 1.15.3.5.3.20.3.22.6.11.8.8.10.24.11.7.15.6.15.7.19.13.20.1.23.18.24.8.& 31.25.21.29.2.30.6.30.32.Perſa 2.30.4.1.6.26.16.22.Rudente 1.13.3.13.& 21.3.19.7.25.9.4.9.12.11.7.14.10.16.1.& 22.17.22.19.10.21.12.22.2.26.2.Sticho 4.21.6.21.7.9.9.21.15.1.16.12.18.21.20.1.& 14.21.15.25.1.25.15.25.16.26.26.Trinummo 1.1.2.11.2.29.4.12.5.7.5.27.12.17.16.5.18.7.19.12.19.13.20.14.26.16.27.12.28.47.29.8.Truculēto 1.6.2.29.4.15.10.25.11.21.17.17.18.26.19.13.20.30.21.20.23.24.24.11.24.17.29.34.

Aſtraba 6.18.17.8.

Plinius iunior lib.I.epiſt.9.3.lib.II.28.22.lib.V.4.4.lib.VII.23.19.lib.X.1.17.1.19.27.5.in Panegyrico 8.22.21.15.de viris illuſtr.6.5.28.34.

Plinius 14,11,22,18,in præfatione 2.7.lib.II.cap.1.3.5.6.7.24.4.3.20.4.6.4.15.4.20.6.9.ca.LIIII.16.22.18.24.18.35.cap.XLVII.20.4.22.23.ca.I.24.24.cap.III.ibid.26.18.27.5.li.III.4.6.4.17.6.13.ca.VI.17.5.li.III.6.19.ca.11.22.13.lib.V.8.11.8.17.13.15.30.4.li.VI.11.19.lib.VII.1.10.1.14.3.22.4.9.7.20.9.28.7.21.10.16.16.7.cap.LIX.21.19.24.42.ca.XX.25.2.28.45.28.46.29.18.li.VIII.ca.XXXII.3.22.ca.XLVIII.14.4.15.5.20.9.24.19.28.23.29.26.30.33.li.IX.ca.XXXVII.& XXXIX.9.5.10.9.15.10.ca.XXIIII.&LI.17.22.ca.XV.19.20.22.4.24.42.li.X.1.26.6.19.12.16.18.16.19.23.ca.XIII.21.1.ca.XXIII.21.8.ca.VIII.28.20.11.6.li.XI.5.14.10.4.10.5.cap.XXXVII.20.23.23.43.21.26.26.5.27.24.13.24.li.XIII.7.2.13.12.26.23.lib.XIIII.ca.XIIII.1.1.10.2.25.26.28.19.ca.VI.29.26.cap.XXI.29.34.li.XV.cap.XXIX.22.17.23.22.27.17.cap.XXIX.27.27.28.8.28.33.li.XVI.1.17.2.28.4.3.4.16.8.23.24.7.li.XVII.ca.II.4.5.8.10.3.ca.IX.17.11.lib.XVIII.1.17.2.1.1.20.7.22.13.25.14.2.14.5.23.11.24.1.24.33.24.42.cap.XXXV.25.13.25.22.28.42.30.1.30.18.30.34.li.XIX.4.12.5.9.7.20.8.23.9.28.10.20.cap.II.11.14.24.7.cap.VII.30.8.li.XX.7.20.6.17.ca.VI.13.1.cap.III.18.3.24.4.lib.XXI.cap.VI.16.16.cap.XV.16.9.cap.II.18.29.cap.III.22.12.24.4.29.1.lib.XXII.8.23.lib.XXIII.30.7.lib.XXIIII.8.23.9.28.13.17.li.XXV.cap.VIII.30.32.li.XXVI.ca.VI.17.9.24.2.li.XXVIII.9.23.11.6.li.XXIX.cap.1.16.15.lib.

XXXI. 10.12.ca.VIII.18.20. 28.39.lib.XXXII.2.23. li. XXXIII.16.17.6.22. 10. 12. 14.3. cap.I. 20.2. 23. 19.28.23.29.16.ca.VII.29. 28.30.26.lib.XXXIIII.ca. VIII.16.12. cap.V.19.16.lib. XXXV.1.25.8.1.8.9.10.11. ca.11.13.24.cap.V.18.20.18. 31.cap.XXVI.19.25.cap.VIII. 25.22.26.3.26.12.26.17.li. XXXVI. 10.22.15.20.16.6. 17.4. cap.XIX.17.7.ca.XXVII. 22.5. cap. XXI. 26.33. lib. XXXVII. 1.18.8.1. cap.X. 17.15.cap.VI. 21.11.26.3. 27.35.28.36.

Plutarchus 1.1. 3.3.9.28. 11. 1.13.21.16.10.16.18. 19. 9. 20.1. 25.22. 28.37. 29. 13.in Romulo 19.16.in Lycurgo 27.8.in Numa 5.3.9. 7. 20.30. 29.31. in Solone 27.26. in Marcello 1.19. 9. 19.in Catone Cenſ. 1.25.6. 16. 22.15. 24.5. in Pyrrho 3.11.in Mario 25.30.in Lucullo 14.3. in Nicia 4.3. in Craſſo 3.21. in Sertorio 5. 9.14.21. in Pompeio 2.16. 4.24.in Alexādro 6.25. 27. 4.in Phocione 16.17.in Bruto 2.16.18.19.inDemoſth. 7.10. in Cicerone 7.4. 28. 26. in Antonio 6.21. 9.8. 18.30.26.33. in Cleomene 11.4.in Gracchis 6.5.13.7. in Galba 3.9.3.18.4.7. 5.1. in Othone 9.1. 24. 36. in Homero 5. 18. in Iſocrate. 14.17. in problemat. 22.8. in problem.Rom. 26.32. de defectu oracul. 2.14. 24.26. in parallelis 8.2. 24.4. 26. 10.de Iſide & Oſir.7.8.de diuitiarum cupid. 28. 38. de fortunaRom.6.6.& 7.de virtute morali 7.17.in orat.conſolat. 11. 3. in Stoic. repugnāt. 5.17. de vultu orb. Lunæ 19.3.de fluminib. 20,15.

Pollux 17.6.24.11.29.36.lib.I. Onomaſt. 11.1.lib.II.11.14. 24.26. 24.28. lib. III. 10.3. lib. IIII. 4.21. 5.4. 17.20. 30.39.lib.VI. 22.9. lib.VII. 1.1.4.13. 27.24. lib.VIII. 6. 9.13.20.lib.IX. 5.6.5.8. 6. 10.25.14.lib.X. 6.1. 7.12. 14. 5.29.8.

Politianus in Miſcel. 8.1. 8.18. 11.6.10.13.

Polybius 2.19. 11.18. 13.18. 14.11.14.13.19.26.28.34. 30.24.30.35.lib.VII.9.8.

Pomponius apud Non. 12.16. 21.20.30.9.

Pomponius Mela lib.I.18.8.20. 11.lib.II.23.26.34.26.& 41. lib.III.6.17.6.19.

Porphyrio in Horat. 6.8. in lib. II. od.XIII. 10.20.in li.I.ſat. VI.9.19.ſat.VIII. 29.14. ſat. IX.13.26.in lib.II.ſat.I.7.11. ſat.II.7.9.

Porphyrius 25.22. lib. IIII. de non edend.animal.27.5.

Poſidippus 1.7.

Priſcianus 3.21.10.25.17.17. 29.34.30.28. lib. III. 11.3. 11.7.lib.V.10.26. lib.VI. 8. 17.lib.IX.16.6.lib.X. 2.25. 16.6.lib.XVII.2.24.li.XVIII. 30.15. de pond. & menſur. 13.14.

Proba Falconia 4.3.

Probus 18.34. apud Seruium 29.24.

Procopius 24.26.

Proculus l. vinum ff. de tritico vin.& ol.leg. 1.1.

Propertius lib.I. 9.28. 11.15. 21.16.lib.II.7.26.9.13.11. 16. 13.16. 17.11. 27.21. lib.III.12.14.16.6.20.1.26. 33.27.8. 27.33. 29.31. lib. IIII.3.23.5.3.7.3.8.1. 8.2. 8. 18.10.11.11.23.13.8.18.5.& 15.20.30.23.5.23.6. 23.7. 26.19.26.35.29.4.

Prudentius 2.13. in pſychomac. 17.5.hymno VII.& XI.cathemer.17.10.hymn. V.περὶ στεφάνων 11.1.21.21. hymn.X. 4.3. 19.3. 22.23. 28.16. hymn.XII. 24.8.inApotheoſi 17.5.24.4.26.10.in Hamartig.12.25.30.19. lib.I. cont. Symmach. 11.6. 13.12.15. 16.19.29. lib.II. 4.5.8.2.9. 29.10.24.11.6.12.14.29.12.

Pſellus 19.30.

Ptolemæus 11.3.17.9.24.37.lib. II.magnæ comp.16.14.li.IIII. 8.10.lib.VII.5.4.

Q

Quadrigarius 5.8.

Quintilianus 13.15.14.9. lib.I. inſt.ora.10.16.17.20.19.12. 18.33.26.1.li.VI.20.27.28. 31.28 35.29.12.29.13.li.VII. 17.24.12.11.lib.VIII. 11.28. lib.IX.7.19.11.1.16.7.16.13. 17.24.lib.X.2.8.15.9.lib.XI. 2.26.4.4.10.9.6.7.10. lib. XII. 2.27.4.4.4.5.7.19. I. declam.10.6.in declam. 2,11.

R

Ruffinus in epigr. 12.18. in Ioſeph. 3.14.

S

Salluſtius 15.1.In cōiurat. Catil. 2.25.3.4. 3.10.6.15. 6.20. 8. 24.11.12.16.2.19.14.19.23. 24.29.19.34. in bello Iugurt. 13.13. 26.15. 26.34. 27.21. in orat.Lepid.3.15.29.14. in orat.Cottę 23.4.in orat.Cęſ. 13.13.in epiſt.Mithridat.24. 14.in Ciceron. 16.7.

Scribonius Largus 2.6. 17.7. & 16.19.4.& 21.26.33.

Sedulius 10.11.

Seneca 3.3.5.8.5.10.6.4.6.9.15. 10.18.11.18.28.18.30.19.24. 20.21.21.4.24.17.24.33. 24. 25. 25.28. 26.21. 29.16. 29. 26.de Beneficijs 1.25.9.13.12. 9.16.5.24.19.27.8.28.23.30. 11.in epiſt.2.12.7.4.8.20.12. 2.15.22.& 23.18.27.24.1.24. 3.26.14 26.20.27.19. 30.3. 30.30.in Quæſtion.nat.18.13. 21.19.in controuerſijs 22.17. 28.22.Declamat.X.cap.I. 3. 8.10.6.de fulminib.25.12. in Apocolocynthoſi 2.20.6.3.9. 26.18.13.23.8. 24.46.26.4.

27.3.29.36.in Medea 2.9.
Serenus 5.8.10.26.15.17.22.
24.29.26.
Seruius 3.5.4.19.5.4.5.7.5.9.
6.21.7.3.9.8.9.26. 10.11.
11.1.11.7.11.22. 11.26.
13.27.14.10. 14.13. 15.
17.18.5.18.26.18.27.18.
34.19.29.21.1.22.12. 24.
24.24.26.25.17.36.12.27.
27.28.8.28.44.29.24.30.
5.30.32.
Siculus Flaccus de cond.agr.12.
15.13.1.22.5.
Sidonius Apollinaris 4.2. 8.9.
18.27.lib.I.epiſt.8.5.11.6.
lib.VII.25.6.30.26.li.IX. 11.
2. carmine IX. 11.20.carm.
XXIIII.11.6.
Silius Italicus 1.13.3.1.11.25.
lib.IIII.13.16.14.10. 21.22.
27.24.lib.VIII.25.6. li.XII.
6.8.lib.XIIII.8.10. li.XVII.
30.37.
Simplicius in Epictetum 2.18.
Solinus 3.12. 3.21.11.26. 16.
6.17.20. 18.35.21.10. 22.
3.24.21. 24.13. 24.38. 24.
42.
Sophocles 16.22.25.6.26.1. Electra 23.14.7.26.22.26.Antigone 14.21.20.31.Trachinijs
2.8.Simulacriſ.14.15.
Sotion 4.6.6.13.15.3.
Sozomenus lib.V. VIII. & IX.
hiſt.Eccleſ. 15.16.
Spartianus in Adriano 2.15.24.
8.25.17.29.12.
Statius Papinius 7.26. 9.26.9.
27.12.6.12.7.24.27.lib.I.ſilu.
2.23.3.8.3.9.5.3.7.4.12.11.
14.4.15.17.15.22. 22.4. 22.
11. 29.35. lib.II. 11.15. lib.
III.28.33.30.14.lib. IIII. 1.
2.1.4.18.14.20.30.22.12.
23.19.28.33. 29.35. lib. V.
10.2.18.32.20.1.21.4.26.5.
& 31.lib.VI. 5.8. 13.35. lib.
I.Thebaid. 10.13. 22.23. lib.
II.25.30.lib.III. 19.3.lib.V.
19.2.26.30.lib.X. 26.4.28.
43.lib.I.Achilleid. 26.23.lib.
II.19.30.
Stephanus de Vrbib.1.7. 3.1. 5.
22.5.15. 7.8.7.20. 8.12. 9.
28.10.24.13.15. 16.20.17.
6.20.28.22.3.24.44.25.12.
30.4.
Strabo 1.22.4.22. 13.15. 26.
28.lib.III.Geogr.5.8.21.27.
lib. IIII. 2.27. 4.6. 9.7.9.8.
25.22. lib.V.4.14. 5.19. 9.
24.12.18.18.17.20.9. 21.
13.24.20.lib.VII.3.16.11.15.
14.17.29.32.lib.IX.22.3.li.
X.6.17.13.24.19.17.lib.XI.
7.16.lib.XII.20.29.lib.XIII.
5.22.9.3.28.37.lib.XIIII.5.
22. 21.15. lib. XV. 5.4. lib.
XVI.26.33.
Suetonius 2.26.declar.grammat.
4.15.5.10. 8.1. 13.11. 5.8.
9.21.10.23.11.1.13.19.14.12.
15.7. 20.16. 22.32.24.20.
26.29.28.5. 30.39. in Iulio
Cæſ.2.27. 3.9.3.22.7.3. 8.5.
10.21. 14.7. 19.26. 24.14.
in Tiberio 8.12. 14.17. 28.
32. 29.19. in Caligula 1.16.
1.17.4.4.9.30.11.23. 18.5.
22.31.24.41. 27.20. 27.26.
28.35.in Claudio 7.21.8.21.
13.27.27.19.30.30. 30.33.
in Nerone 10.19.11.23.18.17.
18.28.23.19. 24.2. 24.6. 25.
11.27.18.29.9. 30.3. in Galba 5.2.11.1.17.8. 24.41. in Othone 1.2.5.1. 17.20. 24.41. in
Vitellio 5.1. 9.30. 24.41. in
Veſpaſiano 22.16. 24.36. in
Tito 1.25. 5.11. in Domitiano 5.4.5.10.9.29. 17.9. 25.
18.26.11.in Auguſto 3.18. 3.
21.5.12.24.15.& 31.25.7.26.
30.27.7.29.2.29.16.
Suidas 1.4.2.13.6.18.7.7. 9.21.
9.25.10.6.10.15.11.3.11.18.
12.10.13.3.13.9.13.10.14.17.
de monetarijs 18.9.& 17.19.
14. de hiſgino 19.25.in Sardanapali vita 20.13. 24.8. de
Buccellarijs 24.16.26.15.24.
34. 27.3. 27.20. 28.45. de
gnoma 29.14.29.24. de Sagmarijs 30.16.
Sulpitius Victor 3.18.
Symmachus in epiſt.10.26.13.
12.19.29.24.15.30.19.
Syneſius in epiſt. 2.7. 19.22. in
laudat Caluitij 27.30.27.1.

T

Terentianus 2.23.
Terentius in And.1.8.2.6.3.23.
4.15. 5.27.act.I.ſc.I. 17.10.
22.8. 28.4.22.33. 29.24. in
prolog. Eunuch. 3.22. 3.13.
3.11.9.31. 11.6. 12.10. act. 2.
ſc.3.15.18.19.13.20.1.20.5.
24.31.24.32. 27.26. 28.32.
28.35.29.8.30.1.in Heautont.
2.29.3.5.4.15.10.25.11.12.12.
8.24.29.25.3.25.20. 28.24.
30.6.in Adelphis 1.18. 4.15.
6.24. 7.16. 8.17.16.6. 20.29.
20.31.20.33.25.21. 29.10. in
Phormione 2.12. 2.28.3.6.3.
20.4.13.6.1. 9.21. 12.17. 16.
6.16.17.17.19.15.14. 24.31.
28.1.28.4.in Hecyra 5.13.act.
2.ſc.2.15.18.22.8.
Tertullianus 3.22.8.4.9.17.10.
22. 11.28. 14.3. 14.12. 18.
15.18.34. 21.12.22.1. 22.
12.22.17.25.18.27.17.29.
24.li.I.& V.contra Marcion.
8.19.de pallio 7.20. 11.22.
14.1.15.20.23.19.29.18.
30.21.cont.Hermog. 12.10.
in Apologet. 12.13. 15.16.
17.24.23.22.25.4.in Valentinian.13.22.24.22.de ſpectaculis 18.33.28.45. de habitu mulier. 22.30. de corona milit 24.41.27.20.28.23.
de anima 26.18. & 21. de
virg.Veland.28.28.
Themiſtius in phyſic.12.11.24.
42.26.27.
Theocritus 7.20.11.7.14.17.17.
8.18.4.18.11.19.27.19.29.
21.17.26.30.26.31.28.44.
30.36.
Theodoretus li.III.hiſt. Eccleſ.
15.16.
Thedoſij Codex 26.34.
Theognis 24.3.
Theon 1.19.in Arat. 18.2. 19.
19. 25.13. 27.28. in Ptolemæum 20.12. in pneumat.
16.14.
Theophraſtus 2.29.7.13.7.20.

10.3.12.8.14.8.16.22.17.
20.19.17.25.13. lib. I. hiſt.
plant.16.19.lib.IIII.16.19.
17.12.lib.V.8.16.li.VII.10.
20.11.14.de Odorib.7.6.25.
28.de ventis 26.36.
Thucydides 2.22.5.7.lib.I.14.
4.& 11.21.8. lib. II. 4.22.
Tibullus lib.I.1.23.2.3.& 4.29.
32.5.27.7.14.9.20. 12.5.
13.12.15.4.16.4.18.32.23.
8.24.27.26.6.26.33.26.36.
29.30.& 31.lib.II.11.26.18.
11. & 17. 23.27.30.19. lib.
III.1.23.3.21.18.35.22.10.
28.24.lib.IIII. 3.20.16.19.
24.26.28.39.
Titinius 3.20.29.1.29.28.
Trallianus 9.23.10.10.18.18.
Trebellius Pollio in Valeriano
15.21.in Galieno 25.8.in Claudio 9.11.15.20.30.21.
Tryphiodorus 17.4.
Tſetſes 24.9.
Turpilius 15.5.20.4.29.28.

V

Valerius Flaccus lib.I.Argon.6.
7.8.9.& 12.19.3.19.18.23.11.
22.28.28.45.lib.II.2.14.3.13.
12.18.19.18. lib. III. 8.16.
11.1.lib.IIII.19.2.lib.V.5.4.
11.8.17.6.lib.VI.5.10.6.10.
12.7.21.17.29.25.lib.VIII.
6.10.19.2.23.5.9.26. 27.
1.29.4.lib.IX.cap.xv. 1.10.
Valerius Maximus 4.23.15.17.
22.32.25.16. lib.I.3.20.28.
44.lib.II.5.8.19.10.lib.III.13.
15.lib.VI.23.21.lib.VIII.19.
19.lib.IX.5.9.
Varro de ling.Lat.1.6. 2.11.3.
7.3.18.3.20.4.8.5.7.6.1.6.
16.7.4.7.19.8.11.9.2.9.28.
10.21.11.5.11.22.12.16.13.
8.14.1.14.17.14.19.14.24.
15.1.15.4.15.6.16.10.16.
20. 17.5. 18.20. 18.34.
19.31.20.3.20.22.20.29.20.
30.20.35.20.36.20.37.21.1.
21.12.21.20.21.28.22.2.22.
6.22.9.22.14.22.17.22.21.
22.23. 22.30.23.1.23.15.
23.16.23.17.23.18.23.26.
24.17.24.21. 24.29. 24.46.
25.3.27.31.28.12.28.13.28.
18.29.2. 29.3. 29.20. 29.28.
30.7.30.20.30.35.li.IIII.de
ling.Lat.2.14.3.7.5.7.5.16.
6.5.9.19. 10.17.11.27. 20.
29.lib.V.2.29.18.22.lib.VI.
2.29. 22.25. de re ruſt. 10.3.
10.18.11.3.12.14.lib.I.1.11.
3.22.7.23.8.9.13.26. cap.xl.
20.16.cap.L.22.14.cap. LX.23.
1.26.9.28.7.28.47.lib.II.3.
22.4.6.6.9.7.15.7.25.8.8.10.
6.11.23.11.15.cap.III.21.
2.22.21.24.19.26.31.27.35.
29.32.li.III.11.3.9.8.7.8.8.
cap.15.19.4.cap.III.5.9.10.
& 15.19.18.cap.V.21.23.23.
26.24.12.
Vegetius 11.24.20.21.24.34. li.
I.de re milir.13.6.24.12.lib.
II.5.2.7.12.24.12.30.32.li.
III.4.7.8.7.24.25.li.IIII.14.
11.14.15.24.25.lib.I. art.veterin.13.1.21.1. li.III.17.8.
Venuleius l. 9. ff. de cuſtod. & exhibit.reor. 28.31.
Verrius 6.8.11.23.21.24.
Vibius Sequeſter 9.8. 26.12.29.
25.29.26.30.14.30.39.
D.Vigilius 3.11.
Victor de region.vrb.R.1.17.6.
10.8.8.9.1.22.15.22.17.25.18.
Virgil.Eclog.I.1.5.1.26. 3.5. 3.
14.3.10.5.12.6.26.9.29.16.5.
II.12.7.17.15. 21.8. 30.14.
III.1.23.5.19.6.17.9.28.10.
21.13.4.19.18.19.22.23.3.19.
25.29.29.IIII.3.22.4.15.6.17.
10.22.15.20.16.13.18.34.V.
13.4.17.6.VI.10.8.13.4.24.
24.28.46.VII.1.16.4.22.6.9.
9.9.27.23.28.16.VIII.8.23.
15.5.18.4.19.22.19.27. 21.
25.22.23.26.22.27.23.27.
25. 29.25. 30.19. 30.38.
30.39.IX. 1.11.13.4. 22.
24.26.6. 26.31. X. 12.7.
I.Georg.3.14.7.9.9.9.9.26.
12.8.13.1.18.14.18.27.19.
22.19.29.21.9.21.25.22.14.
22.18.22.23.25.13.25.21.
26.31.27.25.27.35.28.24.
29.25.30.19.30.31.30.39.
II.1.11.1.21.2.12.2.14.7.
20.9.9.12.5.13.8.13.21.13.
27.14.3.14.18.16.21. 18.
12.18.27.20.24.21.6.21.
10.21.14. 25.30. 29.26.
30.5.30.27.III.4.15.4.17.
5.4.5.5.9.28. 12.7. 12.12.
12.14.13.1. 13.4. 13.21. 13.
27.15.17.21.9.21.10.22.13.
23.15.24.29.26.25.27.35.
28.44.29.4. 29.17. 29.26.
IIII.1.1.4.14.8.15.12.12.
19.3.19.27.23.13.16.28.17.
10.28.43.28.45.29.35.I.
Aeneid.1.5.3.14.4.4.5.3.5.
5.5.24.5.27.6.2.9.31.10.11.
10.24.11.8.12.12.13.16.14.
15.18.27.18.32.21.10.21.
13.24.35.24.44.25.1.25.12.
26.23. 26.30. 27.30.28.5.
28.10. 28.16. 29.4. 30.19.
30.27.30.39.II.1.29.3.11.
3.22.4.15.6.11.6.21.9.18.
11.19.11.22.12.5.13.16.14.
11.14.15.15.12.17.4.17.13.
18.2.19.20.21.22.22.2.23.
5.25.4.25.30.26.2.26.22.26.
23.26.33.29.4. 29.6. 29.21.
30.19.30.39. III.2.27. 3.10.
4.22.5.7.5.27.6.21.7.9.7.19.
10.13. 11.19. 14.4. 14.17.
17.6.19.2.19.22.21.21.22.
10.22.12.22.28. 23.5. 23.
22.23.28.24.10.26.10. 27.
20.28.5.28.15.30.28.30.39.
IIII.2.14.3.2.3.10.3. 14.4.
14.4.19.6.6.6.10.7.9.7.12.
10.7.11.19.12.5.14.9.16.8.
16.22.20.21.21.22. 21.29.
22.1.22.11.22.12.22.26.23.
3.24.26. 25.1. 25.6. 26.5.
26.17.26.23.27.5.28.1.28.
30. 29.6. 29.25. 29.32. 30.
27.30.39.V.3.1.5.9.7.3.9.
26.11.6.11.7.12.12.13.11.
13.12.13.19.14.4.15.8.18.
28.19.2.19.17.19.20.19.29.
20.4.20.24. 23.3. 25.5. 26.
17.26.22.26.28. 26.30.28.
15.28.16.28.19.29.4.VI.4.
14.7.16.9.10.9.27. 11.8.11.
19.12.5.13.21.14.11.15.12.16.
4.18.2.18.11.18.35.19.

17. 21.6. 22.1. 22.10. 22.18. 23.3. 25.6. 25.30. 26.2. 28. 32. 28.43. 28.44. 28.45. 28. 46. 29.24. VII. 4.14. 4.15. 5.7.5.22.6.6. 7.14. 8.16. 9. 10. 9.13. 9.28. 11.19. 11.22. 11.26. 19.3. 21.22. 22.3. 22. 7.22. 20.23. 22.25. 30.26.21. 26.22.26.28. 26.33. 28.16. 28.21. 29.32. 29.35. 30.5. 30.21. 30.27. 30.38. VIII. 2.14. 6.21. 6.14. 7.13. 7.14. 8.15. 8.23. 10.2. 11.12. 14.16. 15.7. 19.20. 21.8. 23.3. 23.5. 23.14. 24.40. 25.14. 25.30. 26.29. 29.6. 29.31. 30.38. IX. 3.14 3.23. 4.14. 4.22. 18.3. 11.22. 19.16. 20.1. 20. 18.21. 19.22.7. 22.11. 22.15. 23.3. 26.23. 26.30. 28.46. 29. 24. 29.25. 30.19. 30.35. 30. 39. X. 2.21. 3.19. 3.23. 4.14. 4.18 10.7. 12.12. 26.30. 27. 28. 29.24. 29.25. 30.34. XI. 5.7. 5.8. 11.1. 11.25. 14.13. 22.3. 23.14. 25.7. 27.12. XII. 3.13. 5.3. 5.7. 5. 24.7. 13.8. 16. 9.30. 11.1. 15.12. 17.10. 18. 3.19. 19. 22.12. 23.14. 24.3. 24.31. 25.9. 26.2. 26.5. 26. 12. 26.33. 28.32. 30.29. in Epigr. 27.29. 30.30. in Diris 13.1. 26.35. in Ciri 28.25. 29.17. in Copa 9.19. 24.6. 30.14. in AEtna 2.21. 6.20. 28.41. in Priapeis 2.7. 13.8.

Vitruuius 6.13. 6.20. 18.24. 23. 31. 23.33. lib. I. cap. II. 3.22. 4.16. 12.7. cap. v. 21.23. 25. 12. cap. I. 30.33. 30.36. li. II. 9.14. 22.18. lib. III. 11.2. lib. IIII. 11.4. lib. V. 5.4. 6.20. 10. 10.18. 34.24. 2.24. 39. 28.20. lib. VI. 10.17. lib. VII. cap. v. 1.27. 2.3. 6.17. cap. XIIII. 19. 25. cap. VIII. 20. 12. cap. III. 26.3. 26.15. lib. VIII. ca. III. 1.27. 6.13. 24.7. 30.38. li. IX. 1. 19. cap. IIII. 4.5. 6.12. 11.3. ca. IIII. 16.13. cap. IIII. 22.23. cap. IIII. 22.29. cap. III. & 9. 25. 11. 27.10. 29.13. 29.31. lib. X. cap. xv. 2.3. cap. XVII. 2. 5.2. 22.3. 7.7. 20.5. 20. 11.4. cap. XII. 16.14. ca. XI. 22. 27. 26. 8.27. 28. cap. xx. 28.20. 29.11.

Voluſius 8.14.

Vopiſcus in Aureliano 9.11.18. 17.18.19. & 20.19.9.19.21.24. 45.30.21. in Tacito 30.26. in Probo 9.11.15.20.18.20. 24. 25.30.20. in Saturnino 30.20. in Bonoſo 30.20. in Carino 11.25.

Vrbicus de limitib. agr. 4.24.

Vlpianus in fragm. ca. de decim. 30.23. de iuſtit. & iu. 8.20. de offic. quæſt 5.11. de offic. pręt. 7.7. de offic. proconſ. 30.26. de iudicijs 19.26. pro ſocio 30.6. de peric. & com. r. vēd. 1.1.7.23. de auro & arg. leg. 1.13.3.21.11.19.18.23.28.23. de tigno iuncto 13.27. de iniurijs 28.31. de extraord. crim. 9.17. de cenſib. 9.15.

Vulcatius Gallicanus in Caſſio. 20.15.

X

Xenophon 17.4. lib. I. hellenic. 17.6. lib. VII. 9.9. in Repub. Lacon. 27.26. in conuiuio 7. 16.

Xiphilinus in Pompeio 6.9.

Z

Zonaras 2.16. 11.21.

ERRATA.

Pag. 8. lin. 31. Zephyrium promontorium 32. Arſinoë 9.9. carminis 14. conſequuntur 13.11. ἐν μεγίσῃ 12. ποντίοι 15.6. ἐγδαρσίων 38. brachia 17.27. deorum 39. imitatus 18.8. teſſellata 37. eum 20.14. poſſit 21. ærumna 31. vere 21.4. conſulatum 22.24. oſcitantis 37. ſenſum illuſtrauit. ex 23.10. ſacculo ib. ſarculo 23. refrina 24.7. vri 22. demiror 34. ſcire 27.16. τιθηλὰς 30.28. εἰς τὸ 31.13. liberalitate 37.7. Plinius lib. 40.13. parallelas 16. paraſtatarum ib. paraſtata 25. μεταξὺ ib. σίξαθαι 41.15. climacis 31. ἀξόνια 42.11. τράπεζα 17. διάπηγμα ib. σωισικὸς 43.26. ἰσχιάγραφημένη 44.37. antibole 45.18. pudēter 46.15. extat 36. decebat 48.10. κιραι ὦ τι 24. memorialia 49.18. Maiæ 36. habeant 51.4. polo. 53.33. γεγονὼς 54.39. στρατεύματα 55.17. Suexores 57.31. lacernatus 61.11. AEtnæo 63.7. & aræ 22. pnigeos 64.28. Lucumones 65.9. idem & 66.29. exprimentium 70.5. labor vt 71.21. aduorſum 73.6. mihi haud 75.23. μιλαμφυρίδες 78.10. amphitheatralibus 22. velut 28. ſubijcit 80.29. patrimonio 75.30. parmularius 83.16. cùm paria paribus 85.15. blenni 34. iuriſiurandi 86.7. λίμνης 37. φέσχωλες 83.8. cœrator 85.27. ſiſtenti 87.7. omina 34. Chaonias 36. tellus & 90.22. beneficentia 39. οἱ ἐκ 95.29. actores 99.26. Sex lictoribus 100.26. ducto 101.9. βάθει 28. loculionibus 32. caligæ 104.1. autem 112.28. ſuccidiarum 113.5. illuc 31. excuſis 34. contubernia 115.7. ἡ 116.17. cognomen 120.27. inſerebatur 30. ἀδυνατεῖν 34. τριβάνια 121.29. τῇ νυί. 126.38. vaccinia 140.31. lycijs 143.21. τὸ τῶν 144.39. factum eſt 147.25. indutum 152.9. Parma autem 154.24. vt apud 155.34. vua 157.34. qua 171.31. dixit 172.13. ſalſum 177.35. res 181.9. τραπέζης 189.35. Nam nunc 197.39. certè 203.1. cenſus 11. fuit 209.14. prępoſitis 213.8. parendum 40. ἀδρὸν 214.1. ἡσυχῇ 225.27. habeo 230.14. purgare 233.11. ſtriculi 235.37. ſitulis 238.8. detracta litera 246.32. obſcœnum quidem eſt 251.13. pectum pro pexum 264.1. quo faciunt 267.30. Vlpianum 277.28. patribus 285.6. nunc 16. equitem 295.14. perſcriptiones 305.1. affectus 316.24. inquinatum fumo 335.24. condēnatus 341.1. ſemper parapſis 349.31. retiarium 356.2. in municipijs 357.20. P R A S I N AE 358.33. conuentuum 359.9. colligato 374.26. ἐξιυγμένες 28. ὀρθοῖς 381.28. πᾶν 386.2. σιῶ 406.13. roluit.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER PRIMVS.

Vinum doliare, vinum diffuſum, vinum defuſum, vinum de dolio, vinum de cupa, propala vinum defundere, Amphoræ, notis ſignatæ & titulis, de meliore nota.

CAPVT I.

VINVM doliare omnes ferè apud Vlpianum exponunt, quod in dolio conditum eſt, ad vini pendentis diſcrimen, præſertim cum vinum pendens, ipſas vuas ſignificet, & vindemiam nondum collectam: Nam vinum pro vuis dici locus ille Plauti clariſſimè indicat:

Tum vinum priuſquam coactum eſt, pendet putidum.

L. 1. §. ſi doliare ff. de peric. & comm. rei vend.

Plaut. Trinummo. ſc. Minus quindecim dies.

Ego potius putem vinum doliare dici ad diſcrimen vini diffuſi: cuius rei ecquem locupletiorem citare teſtem poſſum, quam Proculum Iuriſconſultum? Is enim: *Ego (inquit) etſi dolia in vaſis vinariis non ſunt, tamen non concederem Trebatio, quod in doliis eſſet, id eſt, quod in vaſis non eſſet, legatum: Illud verum eſſe puto, cui vinum legatum cum vaſis erit, ei amphoras & cados, in quibus vina diffuſa ſeruamus, legatos eſſe.* Vinum autem doliare, vinum eſt nouum, quod quia vetuſtatem non habet, quæ diffuſo quæritur, & vino maturitatem, & ſuauitatem affert, ideo minoris erat pretii. Vinum de dolio appellat Cicero, vt in Bruto: *Num igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare velit, de dolio ſibi hauriendum putet?* Appellat & vinum de cupa, vt in Piſonem: *Panis & vinum à propala & de cupa.* Sic in bonis libris lego: Nam propala eſt qui merces propalã velut antè palũ, aut de palo pendẽtes habet, & vendit: quam vocem in propolam deprauarunt, cũ apud Græcos (quorum vocabulum videri volunt) hæc vox proxenetam ſignificet, venditioniſque conciliatorem, vt ſcribit Pollux. Ea integra hodiéque apud Varronem remanet, ſic ſcribentem: *Denique ipſæ exruminantes ad propalam vitam diu producunt:* id eſt apud propalã. Quo ſanè in Varronis loco non dubitem ruminantes emendare refragantibus libris omnibus, in quibus exgrumantes legitur. Cocleas enim dicit apud propalam ruminando ſuo ſibi ſucco, & exiguo cibo vitam diu producere. Apud Nonium deni-

l. vinũ §. ego ff. de tritic. vi. & ol. legat.

Cic. in Bruto. ſeu de claris orat.

Cic. in piſon.

Pollux lib. 7. caput 2.

Var. de re ruſti. lib. 3. cap. 14.

Apud Noniũ in Primiter.

que Lucillius ipſo ſyllabę modulo ſatis indicat vocabulum Latinum eſſe, cuius verba ſunt:

Vt cum primitiꝰ ficos propala recentes
Protulit, & pretio ingenti dat primitus paucos.

Quod ſi cui teſtimonium illud Proculi fortè nō ſatisfacit, veniet in numerum Plutarchus, qui vinum de dolio nouũ eſſe oſtendet, cuius verba ſunt, τὸν δὲ ἀνθοσμίαν ἀπωσάμενοι τουτονί, καὶ ἡμεῖς δὴ, ἀγριώτερον πίνομεν ἐκ πίθου κωνώπων χορῷ πελαζόμενοι: id eſt, Iſto veteri & miti vino reiecto, durum & immite de dolio bibimus culicum turba perſtrepens. Vinum autem diffuſum eſt quod in amphoras & cados apothecarũ ad aſſeruandũ fuſum eſt. Plinius *Apothecas fuiſſe, & diffundi ſolita vina anno* DCXXXIII. *vrbis apparet indubitato Opimiani vini argumento.* Apud Catonem tamen doliare vinum pendenti opponitur, apparétq; eius ætate nondũ frequenter ſolitum eſſe vinum diffundi in Italia. De diffuſo vino ita ſcribit Horatius:

Vina bibes iterum Tauro diffuſa. Et Iuuenalis.
Ipſe capillato diffuſum conſule potat.

Defundere autem vinum, eſt de dolio in craterem, aut de cratere in pateram fundere. In Horatio igitur rectè coniicit vir doctiſſimus Lambinus ſcribendum:

Et niſi mutatum parcit defundere vinum.

Id enim eſt in pateram, vel trullam fundere, & bibere. Et libro 2. de Finibus: *Quibus vinum defuſum ſit è pleno Oenophoro.* id eſt, deorſum in pateram aut poculum fuſum. Et apud Maronem:

Hæc ait & liquidum Ambroſiæ defudit odorem.

Amphoræ autem & cadi in quibus vinum erat conditum notis ſignabantur, & titulis: vt indicat Iuuenalis:

–cuius patriam, titulúmque ſenectus
Deleuit multa veteris fuligine teſtæ.

Proinde Cicero in bruto ſcribit: *vt ſi quis falerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis Coſſ. natum velit, nec rurſus ita vetere, vt Opimium, aut Anitium Conſ. quærat. Atqui hæ notæ ſunt optimæ credo: ſed nimia vetuſtas nec habet eam quam quærimus ſuauitatem, nec eſt iam ſane tolerabilis.* Itaque cùm aliquem commendaſſe nos dicimus de meliore nota, quo genere loquendi eſt vſus doctiſſimus & elegantiſſimus poëta Catullus, & Curius in epiſtola ad Ciceronem: niſi fallor, tranſlationem à vino ducimus, in quo melior, & optima nota dici ſolet: quod & ab eruditiſsimo Lambino eſt obſeruatum.

Plutarchus. Plinius lib. 14 cap. 14. Catul. de re ruſt cap. 147 Horat. lib. 1. epiſt. 5. Iuuenal. ſat. 5. Horat. lib. 2. ſaty. 2. Cic. lib. 2. de finib. bon & mal. Virgil lib. 4. Georg. Iuuena. ſat. 5. Cic. in Brut. Catul. ad Mal. Cic. lib. 7. epiſt. fami. epiſt. ſi vales.

Anguſtus clauus, Tribunus anguſticlauius & laticlauius, arctum lumen purpuræ apud Papinium. Caput. II.

NEMI-

NEMINEM eſſe exiſtimo in Gallia paulò humaniorẽ, cui Georgius Buchananus non ſit notus, non ſolùm eximius poëta: verùm etiam vir omni liberali eruditione non leuiter tinctus, ſed penitus imbutus: Inter nos de literis nuper cùm ſermo incidiſſet, ac de Tranquillo loqueremur, qui vitas Cæſarum pari licentia ac illi egere, ſcripſit, dixit non ſolùm magno errore receptum eſſe patrem eius Auguſti clauium fuiſſe: uerùm etiam magna hominum moleſtia, in eo explicando miſerè ſe cruciantium: quorum quid, inquit, attinet ineptias commemorare? ſeſe autem opinari dicebat anguſticlauium ſcribi debere, vt Laticlàuium: quòd eſſet tunica Anguſti claui, vt Lati. Atque huius ſententiæ ſuæ aſtipulatorem adſcriptorémque producebat Ouidium, cuius lib.4. Triſt. hi ſunt verſus:

Suetoni. in octaua. Aug. cap.73.

Ouidius. lib. 4. de triſtib. eleg. vlt.

Curia reſtabat: claui menſura coacta eſt.
Maius erat noſtris viribus illud onus.

Se enim in Equeſtri ordine ſubſtitiſſe dicit Ouidius: & Suetonius patrem ſuum nondum adeptum fuiſſe latum clauum ſignificat. Et ſi autem tam clarè id à Buchanano probatum eſſe confido, vt dubitandum nullo modo cenſeam: Tamen quo id teſtatius & confirmatius ſit, addam Paterculi teſtimonium de Męcenate, qui in Equeſtri ordine ſemper manſit, ſic ſcribentis. *Quippe vixit anguſto clauo pene contentus, nec maiora conſequi non potuit, ſed non tam optauit.* Accedet velut ſupernumerarius teſtis (re ſatis illis iam teſtimoniis confirmata) Lampridius, cuius verba ſunt: *Tum ſatis eſſe conſtituit, vt Equites Romani à Senatoribus claui qualitate diſcernerentur.* In eadem etiam eſſe ſententia Lambinum collegam meum animaduerti. Hæ me auctoritates mouent vt in Papinio lib.4. Syluarum, ſic hos verſus legam, & de anguſto clauo intelligam.

Patercu.2. volum.

Lampridi. in Alex. Seuer.

Papin. lib. 4. Silua.5. ad Septimum. Seuer.

Hic paruus inter pignora curiæ
Contentus arcto lumine purpuræ
Creſcis.

Vbi refragante verſus lege raro hodie ſcribitur in omnibus, quæ quidem viderim exemplaribus. Arctum enim lumẽ purpuræ, anguſtum clauum purpureum accipio, quo is, quamuis Senatoris filius, contentus erat. Tribuni autem militũ quidam anguſticlauij erant, quidã laticlauij: hique maioris dignitatis, illi minoris. Patrẽ quidem ſuũ Tribunũ anguſticlauiũ fuiſſe Othoniano bello Suetonius dicit: vapulaſſe Neronẽ à quodã laticlauio etiã narrat, vt exiſtimo non Tribuno militũ laticlauio, ſed Senatore. Nam à Dione is Iulius Montanus nominatur, & Senator appellatur.

Suetoni. in Othone cap.10.

Dion in Othone.

Comperendinatio, altera actio. Caput 3.

QVID inter comperendinationẽ, & ampliationem apud Cic. in Verr. interſit, quæri plerumque animaduerto: qua de re neque recentiorũ ſen-

tentia mihi probatur, nec veteris interpretis Aſconii expoſitio ſatisfacit: quam(ne prolixior ſim)adſcribere non decreui.Potius Ciceronis locum ſubiiciam, & ex eo coniecturam captabo, & (ſi potero) verum eliciam: Eius verba hæc ſunt. *Adimo enim comperendinatum, quod habet lex in ſe moleſtiſſimum,bis vt cauſa dicatur: qnod aut mea cauſa potius eſt conſtitutũ, quàm tua,aut nihilo tua potius,quàm mea. Nam ſi bis dicere commodum eſt,certe vtriùſque commune eſt. Si eum,qui poſterius dixit,opus eſt redargui, accuſatoris cauſa, vt bis ageretur, conſtitutum eſt. Verùm, vt opinor, Glaucia primus tulit, vt comperendinaretur reus: antea vel iudicari primò poterat,vel amplius pronuntiari.*Iſtis ego Ciceronis verbis perſuaſus huc labor, vt putem ampliationẽ fuiſſe in iudiciis,cum parum iudicibus liquebat:comperendinationẽ lege Seruilia in iudicium repetundarum introductam,vt etiam ſi prima actione iudici liqueret reum damnandũ eſſe, tamen ei condemnare non liceret. Lex enim Seruilia induxit comperendinationem,ne primò iudicaretur:id eſt vt bis cauſa diceretur: ac comperendinatio, altera, id eſt ſecunda eſt actio.Bis enim iudicium exerceri voluit de pecuniis repetundis:nec,ſi cõſtaret iudici prima actione damnandum eſſe reum, licere voluit damnare ante ſecundam actionem. Sic Cicero Verrem velut lege Seruilia comperendinatum fingit ad iudicium adeſſe & reſpondere: ac comperendinationem alteram actionem appellat, his verbis: *Neminem veſtrum ignorare arbitror Iudices,hunc per hoſce dies ſermonem vulgi, atque hanc opinionem Populi Romani fuiſſe, C. Verrem altera actione reſponſurum non fuiſſe, neque ad iudicium adfuturum.* Hanc tamen explicationem attigit(ne quid diſsimulem) Aſconius cùm ſcripſit: *Comperendinatio vtriuſque partis recitatio eſt.* Id eſt (vt interpretor) cùm iterum à precone citantur vt adſint,qui priore actione citati fuerant.

Cic 3. acta in Verrem.

Cic.3. in Ver.

Aſcon. pedia. in 3.acta in Verrem.

Melici, Dithyrambici, μελοποιὸς, μέλη, lyrici, numeris fertur lege ſolutis quid. CAPVT 4.

EXTAT Ciceronis libellus de optimo genere oratorum,quem ſcripſit, cùm in Latinam linguam conuertiſſet aduerſarias Æſchinis, & Demoſthenis orationes, quas & Diuus Hieronymus vidit. Eius libelli principium multos ſuboffendit: nam cum ita ſcribat: *Oratorum genera eſſe dicuntur tanquam poetarum: id ſecus eſt. Nam alterum eſt multiplex. Poematis enim Tragici,Comici,Epici,Melici etiam,ac Dithyrambici,quod magis eſt tractatum à Latinis, ſuum quoduis eſt diuerſum à reliquis genus.* Permirum ſibi videri dicunt illud à Cicerone genus ſcribi à Latinis magis tractatum fuiſſe, cuius hodie in literis Latinis nullum extet veſtigium. Ego verò illam Ciceronis orationem aliam in ſententiam interpretor, atque affirmo Ciceronem dicere multa poëmatis genera, & exempla proferri poſſe,

Cic.de opt. gen.orat.

præ-

præſertim cum poëma magis à Latinis tractatũ ſit. Itaque verius eſſe puto, quod in libris ſcriptis reperitur *Quo magis*: etſi *Quòd magis*, eodẽ ſenſu legi poteſt. Non aſſentior ijs qui *minus* hîc legunt contra omnium Bibliothecarum auctoritatẽ. Quærunt autem quid inter Melicos, Lyricos, & Dithyrambicos interſit: Ego Melicos qui cantilenas ſcribebant ferè in numero Lyricorum repoſuerim: Nam Simonidem Suidas nunc μελοποιὸν, nunc Lyricum vocat: & Platoni μελοποιοὶ canticorum ſcriptores & Lyrici ſunt: & Sapphus, Alcmanis, Anacreontiſque, qui Lyrici numerantur, μέλη nominantur. Auſonius Melicos & Lyricos modos nominans diſtinguere paulum videtur, & pangi melos poteſt quod non ad Lyram canatur, latiúſque interdum pateat: niſi fortè idem bis locutus eſt, quod non eſt in poëtis rarum: certè ijdem Galeno ſunt in fine de vſu partium ſcribenti παρὰ τοῖς μελικοῖς ποιηταῖς, οὓς ἔνιοι λυρικοὺς ὀνομάζουσι. Lyricos autem à Dithyrambicis, & materia, & lege carminis differre puto. Materiam Lyricorum complexus eſt Horatius, cùm ſcripſit:

Suidas. Auſonius.

Muſa dedit fidibus diuos, pueroſque Deorum, Horat. de arte poëtica.
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et iuuenum curas, & libera vina referre.

Dithyrambicorum argumentum erat Liber pater: eorumque Chori Cyclici dicebantur, ad diſcrimen Tragicorum & Comicorum Chororum, qui erant quadrati. Lege carminis differebant, quòd in Lyricorum plerũque carminibus erant Strophæ, Antiſtrophæ, & Epodi: In Dithyrambicorum non erant, ſed velut vna, perpetuaque comprehenſione ſine vllis Stropharum, & Antiſtropharum legibus & interuallis, varios verſiculos contexebãt. Id ex Ariſtotele cognoſci poteſt, qui ita in Rhetoricis ſcribit. τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι ἢ εἰρομένην καὶ τῷ συνδέσμῳ μίαν, ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς διθυράμβοις ἀναβολαί. ἢ κατεστραμμένην, καὶ ὁμοίαν ταῖς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἀντιστρόφοις: id eſt, Dictionem autem neceſſe eſt aut tractam eſſe, & cõiunctione vnam, vt Dithyrambicorũ cantica: aut conuerſam, & ſimilem veterum poëtarum conuerſionibus. Id etiam Ariſtoteles in Problematis ſcribit: nã cum quæſiſſet. Διὰ τί οἱ μὲν νόμοι οὐκ ἐν ἀντιστρόφοις ἐποιοῦντο, αἱ δ᾽ ἄλλαι ᾠδαὶ χορικαί: id eſt, Quamobrem nomi ſine conuerſionibus à poëtis ſcribebantur, cum cantica chororum per cõuerſiones componerentur, ſubiicit: διὸ καὶ οἱ διθύραμβοι ἐπειδὴ μιμητικοὶ ἐγένοντο οὐκ ἔτι ἔχουσιν ἀντιστρόφους, πρότερον δὲ εἶχον: id eſt, Proinde & Dithyrambi poſteaquam imitatores eſſe cœperunt, conuerſiones non habent, ante habebant. Quocirca quia verſus tumentes libero impetu texunt, nec cantica certo flexu recurrentia certa lege carminũ includunt, Horatius ſcripſit quarto carminum de Dithyrambis Pindari:

Ariſto. Rhetoric. lib 3. Ariſto. ſectione 19 problemat. 15. Ariſto. ead. ſectio. & problem. Horat. lib. 4. od. 2.

Seu per audaces noua dithyrambos

Verba deuoluit, numeríſque fertur Lege ſolutis.

Papin. lib. 4. ſilua 3. Contra de eius Lyricis certo ambitu comprehenſis, ſcribit Papinius:

—Qua lege recurrat
Pindarica vox flexa Lyra.

Cicero emendatus, ſcriptura, decuma, portorium.

CAPVT V.

Etsi plenum eſt periculi, & aleæ coniecturæ confidere ſuæ in tractandis auctoribus, multis tamen in rebus ſola coniectura nitimur, quam & in re capitali noſtra medicus aucupatur. Id eo dico, quia cùm Cicero ſcribit pro lege Manilia: *Cum Publicani familias maximas, quas in ſalinis habent, quas in agris, quas in portubus*: auguror pro ſalinis, ſiluis eſſe legendum. Cuius rei hæc ratio eſt: Vectigalia populus Romanus capiebat ex agricultura. Agri enim vectigales decumas frumenti Pop. Rom. pendebant: hoc frumentum militibus admetiebantur, ſed & vrbanæ plebi, modò ſemiſſibus, modò trientibus: Tandem tamen lege Clodia ſemiſſes, & trientes ſublati ſunt, gratíſque admenſum eſt plebi vrbanæ frumentum: interdum etiam vendebant. E pecore, quod vectigal, ſcriptura dicebatur. Hinc Plautus:

Cic. pro lege Manilia.

Plaut. Truculento. Sc. Ad fores auſcultato.

Nam aduerſum legem à me ob meam ſcripturam, pecudem accepit.
A. Ferè idem quod tu facis, faciunt rem malè gerentes:
Vbi non eſt ſcripturam vnde dent, incuſant publicanos.

Nam qui in publicis ſiluis paſcebant, quas redemerant publicani, numerũ capitum ſui pecoris apud publicanum profitebantur, numerúmque in cõmentarium referebat publicanus, & in ſingula capita certam pecuniam pro paſtione exigebat. Proinde *ſcriptuarius ager*, vt ait Feſtus, *Ager publicus appellatur, in quo vt pecora paſcantur certum æs tribuitur: quia publicanus ſcribendo conficit rationem cum paſtore.* Tertiũ vectigal è mercatura erat ſiquid vel importaretur vel exportaretur, quod Portorium appellabant. Dicet aliquis: nondum video cur *Siluis* legendum ſit, potius quam *Salinis*. Imò verò ex ijs quæ poſui id ſatis notum, & planum eſt: in ſiluis enim pecora paſci conſtat. Et Cicero (niſi hallucinor) quater tria illa vectigalia attigit, vt cùm dixit: *vt & vbertate agrorum, & varietate fructuum, & magnitudine paſtionis, & multitudine earum rerum, quæ exportantur*. Rurſum, *Tamen pecora relinquuntur, agricultura deſeritur, mercatorũ nauigatio conquieſcit. Ita neque ex portu, neque ex decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt.* Poſtremò hoc in loco. nam ſalinæ aliud vectigal ſignificarent, de quo nulla in ea oratione mentio eſt. In ſiluis autem paſci pecora ſatis paſtor Virgilianus docet, canens:

Feſtus lib. 17.

Cic. pro lege Manilia.

Cic. pro lege Manilia.

Virg. eclog. 1.

For-

Formoſam reſonare doces Amaryllida ſiluas.

Sed & ipſe Maro:

— Et egreſſus ſiluis, vicina coegi, Virgil.lib. 1. Aeneid.

Vt quamuis auido parerent arua colono.

Aratores, aratio. CAPVT VI.

ADMONET me locus ſuperior, vt qui à Cicerone aratores vocentur, explicem, neque enim ſatis intelligi qui ſint, vulgò video. Ager aliquis Decumanus qui arabatur eorum, à quibus colebatur proprius non erat, ſed publicus populi Romani cenſebatur, ac decumarũ conditione, & penſitatione agricolis erat attributus, qui aratores dicebantur, agríque quos colebant Arationes: ſed & omnis ager vectigalis & decumanus, qui arabatur frumentariúſque erat ſic vocabatur Cicero in Verrem: *Pulſos aratores eſſe dico, agros vectigales vexatos, atque exinanitos à Verre.* Iterum, *Magni & naui aratores agros latos ac fertiles deſererent, totáſque arationes derelinquerent.* Plautus Truculento, (Cic.5. in Ver. — Cic.5.in Ver. — Plaut.Truculento. Sc. Ad fores auſcultato.)

Male vertit res pecuaria mihi apud vos, nunc viciſſim
Volo habere aratiunculam pro copia hic apud vos.

Ager Campanus cum publicus populi Romani eſſet, qui Capuæ eum colebant & decumas penſitabant, aratores erant. Itaque ſcribit in Rullum Cicero euerſam non fuiſſe Capuam à maioribus, vt eſſet domicilium aratorum. Eius verba ſunt: *Illi Capuam receptaculum aratorum, nundinas ruſticorum, cellam atque horreum Campani agri eſſe voluerunt.* Nec verò aratores domini erant, nec domini cenſebantur: eóſque à dominis Cicero in Verrem perſpicuè diſtinguit, ſic ſcribens: *Tamen incolumis numerus manebat dominorum, atque aratorum.* Certè qui agros vectigales colebant, verè domini non cenſebantur. Non me latet tamen aratoris vocem latius etiam patere, & agricolam ſignificare: ſed & aratorem agri vectigalis interdum dominum vocari. De Aratione à Varrone etiam ſcribitur, *ager aruus & arationes, ab arando.* (Cic.2.in Rul. — Cic. 5.in Ver. — Var.lib.4.de ling.Lat.)

Catulli verſus explicati de Arſinoë. Zephyrium, Zephyritis, Hippia Arſinoë. CAPVT VII.

ELEGANTISSIMI ſunt verſus doctiſſimi, & politiſſimi, poëtæ Catulli, ſed obſcuri, nec ſatis intellecti, quos è Callimacho conuertit. (Catull.de coma Berenic.)

Abiunctæ paulo ante comæ mea fata ſorores
Lugebant, cùm ſe Memnonis æthiopis
Vnigena impellens nutantibus aëra pennis
Obtulit Arſinoës Chloridos ales equus:

Iſque per ætherias me tollens aduolat auras,
Et Veneris caſto collocat in gremio.
Ipſa ſuum Zephyritis eo famulum legarat,
Grata Canopeïs incola littoribus.

Quos hinc intelligi poſſe ſpero: Arſinoën Philadelphi vxorem Aegyptij conſecrarant, Veneremque & Zephyritin appellarant, eique templum in Zephyrio promuntorio ędificarant: eandem vt Zephyri vxorem Chlorin vocarant. Neminem enim ferè latet Chlorin vxorem Zephyri à poëtis dici, quæ & Flora Latinis eſt. Fingit & Callimachus vt vnigena eſt auroræ Memnon: item Memnonis vnicum eſſe filium equum Chloridis. Video etiam legiſſe in editione quadam (niſi memoria fallit) *vnigena impellente natantibus*, quam ſequenti ſcripturam non perinde mihi probatam ſenſus naſcetur, alitem equum Chloridis veniſſe exoriente aurora quæ vnicum filium Memnonem genuit. Sed vt in iudiciis in quibus de facto quęritur teſtes producendi, tabulæ proferendæ ſunt: Ita auctores adhibendi ſunt huius rei tanquam aſtipulatores. Hoc igitur dicet pro teſtimonio in

Callimach. apud Athenæ. epigrammate ipſemet Callimachus apud Athenæum.

Κόγχος ἐγὼ ζεφυρῖτι παλαίτερος, ἀλλὰ σὺ νῦν με
Κύπρι σεληναίης ἄνθεμα πρῶτον ἔχεις.

In his verſibus ſine controuerſia & Venus & Zephyritis appellatur, preſertim cùm paulò poſt ſequatur:

Σοὶ τὸ περίσκεπτον παίγνιον Ἀρσινόης.

Poſidippus. Idem & Poſidippus in Epigrammate, quod ſcripſit in venerem quę in Zephyrio colebatur.

Τοῦτο καὶ ἐν ποταμῷ καὶ ἐπὶ χθονὶ τῆς φιλαδέλφου
Κύπριδος ἱλάσκεσθ' ἱερὸν Ἀρσινόης,
Ἣν ἀνακοιρανέουσαν ἐπὶ ζεφυρίτιδος ἀκτῆς,
Πρῶτος ὁ ναύαρχος θήκατο Καλλικράτης.
Ἡ δὲ καὶ εὐπλοίην δώσει, καὶ χείματι μέσσῳ
Τὸ πλατὺ λισσομένοις ἐκλιπανεῖ πέλαγος.

Stephanus de vrbibus Zephyrion. Stephanus, καὶ ζεφύριον ἄκρα τῆς αἰγύπτου, ἀφ' ἧς ἡ ἀφροδίτη καὶ Ἀρσινόη ζεφυρῖτις, ὡς Καλλίμαχος: id eſt: *Et Zephirum promotorium Ægypti, à quo Venus & Arſinoë, Zephyritis, vt Callimachus vocat*. Sed & Hippia vocabatur Arſionẽ,

Heſychius. credo, quod in cœlo equum habere crederetur. Heſychius. ἱππία Ἀρσινόη ἡ τοῦ φιλαδέλφου γυνή Cum pręſertim dum viueret, equos ſtudioſè alere ſolita

Higinus. lib. 2 aſtronomicõn poëtic. ſit, & ad Olympica certamina mittere, vt è Callimacho ſcribit Higinus.

Abuti operam, faciúntne intelligendo apud Terentium.

CAPVT VIII.

VERBVM Terentij eſt (quod omnes æquè ac ſuos vngues tenent,

neque

neque ferè quiſquã tamen intelligit) *Nam in prologis ſcribũdis operã abutitur, non qui argumentum narret.* Hîc ABVTI omnes in recepta & ſolita ſignificatione accipiunt pro malè vti: Ego abuti operam interpretor eſſe operam impendere, & conſumere, hoc ſenſu: in prologis poëta operã non ponit, nec conſumit in argumenti narratione, ſed in calumniæ & maledictorum depulſione. *Qui* autem valet, vt: hoc modo, non operã ponit vt argumẽtũ narret. Sic abuti Plautus vſurpat in Aſinaria: *Vbi ſunt quę dedit?* C. *Abuſa.* id eſt ea conſumpſi, ea conſumpta ſunt. Quidam in Terentiano verſu ad ruinam carmini, fulciendam legunt (vt ne id quidem prętermittam) *Nam in prologiis ſcribundis.* Nam prologium pro prologo veteres vſurparunt, vt à Grãmaticis annotatur. Planè pronuntiare non verebor in eo prologo: *Faciunt ne intelligendo, vt nihil intelligant?* Cum interrogatione legendum eſſe, hoc ſenſu: an non dum intelligentes & docti hac in re videri volunt, planè hoc conſqeuuntur, vt nihil intelligant? NAE affirmantis pręponi nõ ſubiici ſolet. nec officit quod reperitur, *Ædepol næ ego ſum miſer.* Nam poſt iuſiurandum de integro inchoatur oratio.

Terent. Andr. prologo.

Plaut. Aſinar. ſc. vnum iſtorum quodq; verbum.

Terent. Andr prologo.

Euocati. CAPVT IX.

CAESAR libro tertio de bello ciuili ſcribit: *Cùm horum omnium ratio haberetur, ad duorum millium numerũ ex Pompeianis concidiſſe reperiebamus, euocatóſque & centuriones complures.* Et libro primo: *Militibus in concione agros ex ſuis poſſeſſionibus pollicetur, quadraginta in ſingulos iugera, & pro rata parte centurionibus euocatíſque.* Non eſt exprimenda longior oratio in recitandis aliorum ſcriptorũ teſtimonijs: Hîc quærendũ videtur qui ſint euocati, quos & à militibus & à centurionibus Cæſar diſtinguit. Euocati autẽ ſunt homines militia perfuncti, & emeritis ſtipendiis, qui tamẽ rurſus militatũ euocantur. Id declarat Dio, ſic ſcribens: ἐκ τούτων δὲ δὴ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν ἠυοκάτων σύστημα (οὓς ἀνακλήτους ἄν τις ἑλληνίσας, ὅτι πεπαυμένοι τῆς στρατιᾶς ἐπ' αὐτὴν αὖθις ἀνεκλήθησαν, ὀνομάσειεν) ἐνομίσθη. id eſt, Ex his hominibus euocatorum numerus conſtitit, quos ἀνακλήτους, id eſt reuocatos Græcè vocare poſſis, quòd militia perfuncti ad eam rurſus reuocarentur. Euocatorum autem honeſtus erat ordo in re militari, & in multis inſcriptionibus: Euocatum Cæſaris aut Auguſti fuiſſe ambitiosè inciſum videmus. Hoc ideo ſcribendum putaui, quo eos qui vocem hanc parùm notam habent certiores facerem, quæ ſit huic verbo vis & poteſtas ſubiecta.

Cæſar lib. 3. de bello ciuili.

Cæſar. lib. 1. de bello ciuil.

Dio.

Secundarij, ſtatariæ comœdiæ, ſtatarij hiſtriones, tertiarij, ſtrigmenta gymnaſij, Valerius emendatus. CAPVT X.

SCRIBIT in Diuinatione Cicero: *vt in actoribus Græcis fieri videmus, ſæpe il-*

Cic. in Verr.

pe illum qui ſecundarum, aut tertiarũ partium, cùm poſſit aliquanto clarius dicere quam ipſe primarũ, multũ ſummittere, vt ille princeps quã maxime excellat: His verbis expreſſit, quos Græci δευτεραγωνιστὰς, & τριταγωνιστὰς vocant: ſed vno

Cic. in Bruto.

verbo illos ſecũdarios, hos tertiarios, appellare potuit, vt in Bruto: *Quod idẽ faciebat Q. Arrius, qui fuit M. Craſſi, quaſi ſecundarius.* Eſt enim trãſlatio ducta ab actore ſecundarũ partium: neque rarò à fabulis transferre ſolet,

Cic. in Bruto.

velut in eodẽ Bruto: *ſed eos etiam quos ſtatarios appellant.* Nam ſtatariæ quędam dicebantur comœdiæ vel auctore Terentio: & ſtatarij hiſtriones, qui minus actuoſi erant, & ad eas fabulas magis quam motorias accõmodati

Cic. in Bruto.

habebãtur. Iterum in eodem Bruto, *Nunc quoniã totum me non næuo aliquo aut crepundijs, ſed corpore omni videris velle cognoſcere:* Ex argumentis dixit comœdiarum, in quibus expoſititij, vel è corporis nęuo, vel è crepundijs,

Valer. Maxi. lib. 9. cap. 15.

quibuſcum expoſiti fuerunt, poſtea agnoſcuntur. Tertiarium dixit Valerius, ſed in eo perperam retiarius, & aſſeclarum legitur: eius verba ſunt: *Sed alter ex quodam ſecundarum cognomen Spintheris traxit: alter, niſi Nepotis à moribus accepiſſet, Pamphili tertiarij, cui ſimilimus eſſe ferebatur, habuiſſet.*

Plin. lib. 7. cap 12.

Hæc veterum librorum ſcriptura etiam Plinij auctoritate confirmatur, atque comprobatur, à quo ſic ſcribitur: *Sicut Spinther ſecundarum, tertiarúmque Pamphilus, collegio Lentuli, & Metelli Coſſ.* Atque ne ſine corollario

Valer. Max. lib 9. cap. 15.

hoc caput abeat, in eodem apud Valerium capite de formæ ſimilitudine pro *gymnicorum ſeruo ſtramenta gymnaſij colligenti* lego ſtrigmenta gymnaſij. Sic enim ſordes appellabantur, quæ deſtringebantur & deradebantur de athletarum corpore, quæ quòd medicatam vim haberent, diligenter colligebantur, magnóque venum ibant.

Colonia, coloniæ Latinæ, coloniæ Italicæ, municipium, præfectura, forum, conciliabulum, Varro explicatur. CAPVT XI.

Vario. auctor. de limitib. in L. Mamil. Roſcia, Peducea, Aliana, Fabia,

LEGI Coloniarum deducendarũ, adſcriptũ ſępe legimus. *Quæ Colonia hac lege deducta, quódue municipium, præfectura, forum, conciliabulum conſtitutũ erit.* Quę verba celeriter noſtras aures pręteruolare ſanè non debẽt, ſed diligenter attendenda, & animaduertẽda ſunt. Nã inter ſe omnia differũt, etſi diſcrimẽ à paucis obſeruatur. Erant ergo Colonię cum Coloni aliquẽ in locũ deducebãtur, aut veteribus incolis adſcribebantur, vel veteribus colonis noui addebantur. Hæ duorum erant generum, quædam Latinæ,

Aſconius in oratio. Cic. cõtra Piſonem. Cic. ad Attic. lib. 1. epiſt. 12.

quędã Italicę: Latinis ius erat ciuitatis & ſuffragij & magiſtratus capiendi: ſi in ſua colonia magiſtratũ geſſiſſent. Idẽ ius colonijs tranſpadanis dedit, quãuis colonos in ijs non collocaſſet Põpeius Strabo. Proinde ſcribit ad Atticum Cicero: *Quoniam videtur in ſuffragijs multum poſſe Gallia.* Italicis autem

autem colonijs ius ciuitatis & ſuffragij nullum erat: ſed qui in colonias illas deducebantur, ius ciuitatis omnino quidem amittebant, immunes tamen erant, nec tributum aut ſtipendium pendebant. Itaque extra Italiam coloniæ iuris Italici, immunes erant, cùm prouinciarum ſolum tributarium, & ſtipendarium eſſet. Tandem tamen paulò ante Strabonis ætatem tota Italia ciuitate donata eſt: & denique Antonini imperatoris tẽpore, quicunque ex orbe Romano eſſet, vt Iuriſcunſulti ſcribunt, Municipia vrbes erant iure ciuitatis Romanæ donatæ, in quas ſi coloni deducerentur, in coloniæ conditionem tranſibant, & cùm ante ſui iuris eſſent, legem à deductore coloniæ accipiebant. Hinc veretur Cicero ne Rullus municipia campaniæ colonis occupet. Eodem modò coloniæ in ius municipij tranſibant, vel beneficio Senatus, vel eius qui coloniam deducebat, vt ex legis verbis quę recitaui apparet. Puteolos coloniã fuiſſe ſcribit Liuius, ſcribit & Paterculus: Paulò ante conſulatũ Ciceronis in municipij conditionẽ mutati fuerant, vt ex his verbis orationis ſecundę in Rullũ apparet: *Puteolos verò qui nunc in ſua poteſtate ſunt ſuo iure, libertatéq; vtuntur, totos nouo populo atq; aduentitijs copijs occupabunt.* Pro Cœlio: *Nam quod eſt obiectũ municipibus eſſe adoleſcentem non probatũ ſuis: nemini vnquam præſenti Puteolani maiores honores habuerũt.* Itaq; quod tantoperè ſe hæſitare Aſconius confitetur, quid ſit quod coloniam Placentiam Cicero in Piſonem municipium appellarit, hinc nullo negotio ſolui diluique poteſt. Præfecturæ erant, in quibus ius dicebatur, & nundinæ agebantur: eratque quædam earum Reſp. cùm tamen magiſtratus ſuos non haberent: Sed in eas ex vrbe præfecti, qui ius dicerent mitterentur: Earum genera fuiſſe duo ſcribit Feſtus: vnum earum in quas ſolebant pręfecti quatuor ſexue mitti, qui Pop. ſuffragio creati erant: Alterum earum in quas Prætor vrbanus quotannis mittere ſolebat, qui ius dicerent. Sunt & præfecturæ cum coloniæ territorio, quod colonis non ſufficiat, ager aut agri pars attribuitur: vt Campus Mantuanus, Cremonenſi coloniæ contributus eſt. Proinde ſcribit in Bucolicis Virgilius:

Liuius lib. 34. — *Paterc priore vol.* — *Cic. 2 in Rul.* — *Cic. pro Cœli.* — *Cic. in Piſon.* — *Feſtus lib. 14. in liter. P.* — *Virg. eclog. 9.*

Mantua, væ, miſeræ nimium vicina Cremonæ

Et in Georgicis:

Et qualem infelix amiſit Mantua Campum,
Paſcentem niueos herboſo flumine Cygnos.

Virg. 2 geor.

Mirum autem fortaſſe cuipiam videbitur quòd Arpinum, quod municipium erat: & puteolos, præfecturas vocet Feſtus. Sed potuerunt aliquando in præfecturæ conditionem mutari: & curatoris agrarij, deductoriſque coloniarum, velut ex verbis quæ recitaui apparet, ea interdum poteſtas, & ius erat. Id Senatus etiam & populus interdum decernebat. Forum, locus

Feſt lib. 14. in liam. P.

Varro de re ruſt. lib. 1 cap. 2. — *Frontin. de limit. agr.* — *Aggen Vrbic. de limit. agr.* — *Lex antiq. in Vario. auctor. de limitib. in L. Mamil. Roſcia. Peducea, Aliana, Fabia.* — *Liu. lib. 40.* — *Liuius ibid.* — *Gelli. lib. 16. cap. 13.*

cus erat nundinationis & negotiationis, vbi etiam ius dicebatur: vt forum Flaminij, forum Iulij, forum Licinij; de eorum nominibus, qui ea fora conſtituenda curarunt. Quare cùm ſcribit Varro de re ruſtica: *Eiuſdem gentis C. Licinius Tribunus plebis cùm eſſet poſt Reg. exactos annis* CCCLXV. *primus populum ad leges accipiendas in ſeptena iugera forenſia è comitio eduxit:* Significat aſſignata fuiſſe viritim à Licinio ſeptena iugera in eo foro quod ipſe conſtituit, forúmque Licinij vocatum eſt. Municipia autem coloniis præferebantur: coloniæ præfecturis: præfecturæ foris: fora conciliabulis. Nam conciliabula cum loca eſſent in quibus ius diceretur, & in cõcilium conueniretur: tamen foris inferiora erant. Interdum tamen in Municipij ius aſcendebant. Frõtinus: *Hoc conciliabulum fuiſſe fertur, & poſtea in municipij ius relatum.* Cùm autem Frontinus dicit conciliabulum fuiſſe (interprete Vrbico) intelligit locum quendam coloniæ fuiſſe, & quandam coloniæ partem, vbi conuenticulum eſſet iuridicum. Eius verba ſunt: *Sunt autem loca publica coloniarum, vbi prius fuere conciliabula, & poſtea ſunt in municipij ius relata.* Cæterùm in conciliabulis ius dictum fuiſſe oſtendit antiqua lex, cuius (ſiquis fortè dubitat) hæc ſunt verba: *Cùm curator hac lege non erit, tunc quicunque magiſtratus in ea colonia, municipio, præfectura, foro conciliabulo, iuri dicundo præerit, eius magiſtratus de ea re iuriſdictio, iudiciſq́; datio, addictio eſtó.* Liuius tamen per fora, & conciliabula, omnia quæ extra vrbẽ erant, maiora & minora oppida, caſtella loca intellexiſſe videtur, in quibus eſſent conuentus aliqui iuridici: Eius ſunt verba, *Decemuiri ſupplicationẽ in biduum valetudinis cauſa in vrbe, & per omnia fora, conciliabuláq; edixerunt.* Iterum, *vltra decimum lapidem per fora, conciliabuláque C. Menio priuſquam in Sardiniam prouinciam traiiceret, decreta.* Cum dixerim meliore conditione, & iure municipia fuiſſe, quàm colonias, ſciẽdum tamen Cæſarum imperio multos contra exiſtimaſſe, quod à Gellio relatũ legimus.

Pæanem citare, citare minuritionem. CAPVT XII.

Cic. 1. de Ora.

AD illum Ciceronis de Oratore locum: *Qui & annos complureis ſedentes declamitant, & quotidie antequam pronuntient, vocem ſenſim cubantes excitant, eandémque cum egerunt, ſedentes ab acutiſſimo ſono vſque ad grauiſſimum ſonum recipiunt, & quaſi quodammodo colligunt. Hoc nos ſi facere velimus, ante condemnẽtur ij quorum cauſas receperimus, quam toties, quoties præſcribitur, pæanem, aut munionem citarimus:* cum ſcripſiſſem aliquando mihi videri legendum eſſe *minuritionem citarimus*, quod dicerem mihi videri interpretata à Cicerone verba græca παιανίζειν & μινυρίζειν, magnam ea de re famam ſermonémque manaſſe intellexi hominum inuentũ meum improbantium.

Hi

Hi tamen reperient in Græcorum commentarijs μινυρίζειν eſſe tenui & deducta voce canere: & conſuetudinem phonaſcorum reperient apud Alexandrum Aphrodiſeum in excitandis molliendiſque arterijs diligenter paucis verbis explicatam, in eoque verbum παιωνίζειν, quod Cicero pæanem citare reddidit. Verba ſunt Aphrodiſei καὶ οἱ φωνασκοὶ δὲ παιωνίζοντες προμαλακιοῦσι τὰ ἀναπνευστικά, id eſt, Phonaſci pæanem citantes arterias præmolliunt. Videtur autem pæan contentionis vocis eſſe, minuritio remiſſionis. Etiam phonaſcorum conſuetudinem ita libro quinto de ſanitate tuenda Galenus attingit, καὶ τὰς ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῶν φωνασκῶν ἀναφωνήσεις παρελάμβανον, id eſt, & quas phonaſci vocis excitationes vociferationeſque appellant adſumebam. Iterum ὅτι δὲ καὶ ἀναφωνήσεις ἐν μεγέθει καὶ τῇ κατ' ὀξύτητα τάσει τῆς φωνῆς ποιητέον ἐστὶν ἐπὶ τούτων οὐκ ἄδηλον, id eſt, vocis autem excitationes & vocis magnitudine & acuminis contentione inſtituendas eſſe in his non obſcurum eſt.

Alex. Aphro.

Gal. lib. 5. de ſanit. tuend.

Galenus.

Vdones, cudones, holoberæ veſtes CAPVT XIII.

IN titulo de auro & argento legato hæc verba Vlpiani Iuriſconſulti ſunt. *Alia cauſa eſt vdonum, quia vſum calceamentorum præſtant:* hanc vocem vdonum hominibus doctis plurimum negotij exhibuiſſe animaduerto cum alij odonũ, alij vndonum, alij etiam œdorum legant. Iraque cur non mihi, quamuis iuris ciuilis imperito, poſt iſta cõmenta venia ſit, quid mihi videatur iſta de re ſcribendi? Ego vdones lego & puto calceamenta eſſe ex hircinis pilis texta. De vdonibus Martialis ſcripſit,

l. argumento. §. alia cauſa eſt ff. de aur. & arg. lega.

Non hos lana dedit, ſed olentis barba mariti.

Mart lib. 14. epigr. 140.

Putaui aliquando vnam abeſſe literam propter antegreſſum elementum, t, verbi eſt, cui in libris manu ſcriptis ita ſimile eſt, c, vt plerumque internoſci non poſſit, & legendum cenſui Cudonũ, vel Codonũ. nam vtroque modo ſcriptum reperio. Sunt autem Cudones è pellibus operimenta capitis, quæ & pedibus indui poſſe cred. bam: quod commentum mihi vehemẽter diſplicet. Nam apud Silium cudo ſignificat galeam pelliceam, vt quæ κυνέη ab Homero dicitur & κτιδέην. verba ſunt Silij, — *caput hic cudone ferino Stat cautum:* in quo qui *codone* legunt, deducũt à κωδίων. ſed vt aliud ex alio, quæritur etiam à Iuriſconſultis, quæ ſint holoberæ veſtes. Hic non auderem mediusfidius meam interponere ſententiam, niſi cenſendi ius eſſe cuiuis viderem poſt tam ridicula interpretũ ſomnia.

Silius italic. lib. 8.

Quas Latini veſtes, birros appellant, Græci βίρρους vocare ſolent, id eſt beros: vt holoberæ veſtes ſint, quæ totæ birri ſint. Nam birri honeſtiorum & palatinorum erant, vt in concilio Gamgrenſi, καταψηφίσοιτο τῶν τοὺς βίρρους φορούντων: & clarius apud Euagriũ, βίρρους τε χαμηλοὺς ἐξάπλοντας. Sunt igitur holoberæ veſtes birri toti verè ſerici, & toti conchyliati, ve-

In canonib. Apoſt. Euagr.

l. lib. 11 codic. tit. 8.

lut è capitibus illius tituli, in quo earum mentio eſt, conijcere licet. Nam illæ veſtes totæ dicuntur, ex breuitate & compendio ſermonis, cum purpuræ aut ſerici aut conchylij nomen ſubaudiendum ſit. Zonara & Balſamon interpretantur texta holoſerica.

Profundum, Martulus, aqua manibus, & pedibus, filicata opera. CAPVT XIIII.

Si quid expiſcari poſſumus, quod vſquam velut in alto, profundóque lateat, magna lætitia exultamus. Itaque, ſcrutamur omnia grammaticorum vada, ſinus, maria, non minus quam gula, quæ elementum tam immite non ſinit quieſcere, ſed eius omnes gurgites ſollicitat. Apud Caprum Grammaticum reperi profundum ſignificare ventrem, nec iniuria, cum eodem ſenſu gurges vſurpetur: ac exemplum vt ex antiquo ſermone profert: quod eo dico, vt plus auctoritatis hæc vſurpatio obtineat. *In profundum*, inquid, *nummi, vel in arcam cunduntur*, Quod eſt vel in ventrem mittuntur, vel in arcam. Illud quoq; attendendum apud eundem, aquam, qua manus initio cœnę, vel prandii, lauam⁹, vel pedes abluimus, aquam eleganter pedibus, & manibus à veteribus appellatã fuiſſe, vt reor, quòd aquã pedibus cum poſcerent, & manibus, tantũ dicere ſolerent, *aquam pedibus, aquam manibus*, nullo adiecto verbo. Hæc loquendi genera quodam vetuſtatis aucupio & lenocinio illiciunt, capiúntque eos, qui orationis nitidæ, & elegantis ſtudioſi ſunt. Ex eodem intellexi male in Plinio excudi marculum, pro martulo, quod mallei nomen vernacula lingua retinet: ſed vt error iſte hominibus eripiatur, antiqui grammatici teſtimonium proferamus. *Martulus*, inquit, *à marte, non marculus*: hodie tamen contra antiquitatis auctoritatem, ſemper marculum dicimus: quod ſi quis martulum, aut martellum dicat, is noſtris hominibus gallicè non latinè loqui videatur. Idem, quæ ſint filicata opera, declarat, quo filicatæ apud Ciceronem pateræ melius aliquanto intelligentur: *filicem*, inquit, *non felicem dicendum, vnde & filicata opera priores dixerunt, celata: à filice quam ita credo dictam, quod ſit minus fœlix aruis.* Caper cuipiam fortaſſe filicata opera, vt felici & nobili celatura inſignita videatur interpretari: aliter tamen Pompeius, qui filicata vocat, non vt felicata eius verba ſunt, *Filicata patera dicta eſt, quòd ad filicis herbæ ſpeciem ſit celata.* igitur in Capro lego, *celata à filice.*

Caper Grammaticus. — Caper Grammaticus. — Caper Grammaticus. — Plin. lib. 7. capit. 56. — Caper Grammat. — Cic. in parad. — Feſtus Pompe. lib. 6. in litera f.

Cynica cœna, digna ſacris hecates, quid diſtent æra Lupinis, aurũ comicum nebula linea, ventus textilis lenta manu trahere, commouere labra, ſuauium, Petronius explicatus. CAPVT XV.

Petrõ. Arbit.

VERSVS eſt imprimis elegans Petronij Arbitri.

Ipſi

Ipſi qui Cynica traducunt tempora cæna.

Quo quidem eos ſignificari puto, qui miſerè viuunt, vt ſiliquis, & leguminibus, quique viliſſimis cibarijs ſe tolerant, atque ſubſtentant: nam talis erat Cynicorum philoſophorum victus, quod è Luciano intelligi poteſt, ita ſcribente de Cynico, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἑκάτης τὸ δεῖπνον φαγόντα, καὶ τὸ ἐκ τῶν καθαρσίων ᾠὸν, [illegible] ὠμὸν ἀποθανεῖν. Et alio loco, [illegible] δέ σοι θέρμων [illegible]. Cœna igitur hecates & ouis luſtrationum, vt medici, & ſæpijs crudis viuebant; inde & digna ſacris Hecates apud eundem dicitur Hecale mulier pauperrima, quòd cæna Hecatæ ſacra à pauperibus raperetur: Ariſtophanes, Lucian in dialog. mortuo. Lucianus. Ariſtoph Plu.

Παρὰ τῆς Ἑκάτης ἔξεστιν τοῦτο πυθέσθαι
Εἴτε τὸ πλουτεῖν, εἴτε τὸ πεινῆν. βέλτιον· φησὶ γὰρ αὐτή
Τοὺς μὲν ἔχοντας, καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον ἀποπέμπειν κατὰ μῆνα,
Τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Niſi ſi quis Hecalen dignam Hecates ſacerdotio fuiſſe interpretetur. qua de cauſa ad eorũ reſpiciens miſeram vitam, poteſt videri dixiſſe Horatius, Horat. lib. 1. epiſt. 7.

- Quid diſtent æra lupinis.

Vt virum bonũ dicat intelligere quid donet, æs ne an lupinum, vile & Cynicum cibarium: atque ita mihi quidem videbatur, ſed Marcus Antonius Muretus ingenioſiſſimus & diſertiſſimus, eam excogitauit interpretationem, quæ propè geometricῶs meam ſententiam refelleret. Lupinos enim aurum ait eſſe comicum, vt Plautus loquitur, quo macerato paſcuntur boues. Vt igitur in comedia pro aureis nummis annumerantur Lupini, ſic & pueros Lupini grana pro nummis ſolitos eſſe habere, atque numerare, & inter æs & Lupinum parum diſtinguere. Atque idem hodiéque in Italia luſitantes pueros ementiri & æmulari Lupinis nummos ait. Idem Petronius, quod annotatione dignum cenſui, nebulam lineam, pro tenui amiculo lineo, quod nec panni crebritatem nec telæ denſitatem, ſed nebulæ tenuitatem emuletur pellucidam poſuit, Plaut Pemilo. Sciam tenes Præcepta.

Palam proſtare nudam in nebula linea. Petronius.

Idem ventum textilem veſtem ventoſam & tenuiſſimam, æquantémque propemodum ſubtilitate ventos appellauit dicens.

Æquum eſt induere nuptam ventum textilem. Petronius.

Lenta verò, apud eundem, traxit manu: nam Petronius hanc operam ad calcem perducet, eſt traxit manu tenaci & hærente, vt apud Flaccum. Horat. epod. od. 15.

Lentis adhærens brachijs.

quod eſt ſequacibus, inhærentibus. At apud Flaccum alio loco. Horat. lib. 1. ſat. 9.

Et preſſare manu lentiſſima brachia.

valet pigra, tarda, ſurda, ſegnia, nihil commota meo preſſu, vt ab Ouidio Ouid. epiſt. 1.

pentlo ad v- liß. ſcriptum eſt, *Aut vbi lentus abes.*
veteres tamen interpretes pro lentiſſime, quod erit, tenaciſſime & preſſiſſime audiunt, nomine aduerbij vicario. *Petronius.* *Et quia*, inquit Arbiter, *conſiderantium hæſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat, commouebat obiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde oculis verberabat*: hic commouet labra, quę laſciui oris motu ad amorem allicit, & ſic conformat os, vt baſiari velit. Nam & talis oris habitus ſuauium dicitur, cum ita figuratur labris promiſſis, aut lingua prolata, vt cum mulieres ſuauiantur amatores. Vnde & Plautus in Aſinaria ſcripſit.

Plaut. Aſinar. ſc. agendum iſtum oſtend.

Ne ſic tuſsiat.
vt cuiquam linguam in tuſsiendo proferat. Iterum

Plaut. ibidem ead. ſc.

Tu labellum abſtergeas.
Potius quam cuiquam ſuauium faciat palam.

Id eſt quam ſic os comparet & formet vt ad baſiandum aliquem inuitet. quod tamen Petronius ſcribit, eſſe videtur potius ſignum innuentis, & inuitatiunculam amoris ſignificantis, quam ad baſium vocantis. Ait idem,

Petronius.

Nomen amicitiæ ſi quatenus expedit hæret,
Calculus in tabula nobile ducit opus.

Horum verſuū hæc ſententia eſt, ſi amicitiam vtilitate potius metiri quam honeſtate volumus, hominum profectò vita ſimilis erit ludo calculorum, & calculi inter ſe amare videbuntur: nam in ludo tabulę ſic diuiſi ſunt calculi in duas factiones, vt inter ſe quidam velut amici ſint, quidam hoſtes, vnde & Martialis ſcripſit,

Mart. lib. 14. epigr. 20.

Gemmeus iſte tibi miles & hoſtis erit.

Quatenus autem vtile eſt ludo, iſtam calculi amicitiam ſeruant fœderati inter ſe. igitur ſi emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cuius tanta dignitas eſt & pretium, putemus exercere calculos in tabula, & eos nobile opus tuendæ amicitiæ ducere. Hæc curſim ex illo ſcriptore enotata huic chartæ commendauimus.

Sinus, orariæ naues, aurea barba, ludi palatini, iactare manus, χειρονομεῖν. CAPVT XVI.

HIC periſtroma Babylonicum varietate imitamur, & Phrygiones æmulamur: vt illi multa pingunt acu, ſic nos huc multa & varia cuiuſque generis, vt in mentem quicque veniet, cumulabimus. quem Græci Δῖνον vocant (eo autem nomine vas intelligitur ventris tumidioris, & rotundioris formæ, vt conijcio, Latini appellant ſinum, vt Maro,

Virgil. eclog. 7.

Sinum lactis, & hæc te liba Priape quotannis
Expectare ſat eſt.

Idem

Plaut. Curgulione sc. Quote hoc noctu dicam &c

Idem nomen & in Curgulione Plauti extat: ſyllabæ certè proceritas in vtroque coniecturæ fauet, & vocabuli ſimilitudo, tantum vereor, ne mutatio literæ, d, in ſ, inſolentior eſſe videatur: ſed cum ἴσμεν & ἴδμεν dicatur, etiam ab ipſis græcis, ὀσμὴ & ὀδμὴ, quid mirum eſt ab alienigenis eam eſſe permutationem factam, qui omnia ſolent ore ſuo, vel corrumpere, vel aliquantum contaminare? Quæritur quæ ſint apud Plinium orariæ naues, cum in epiſtola ad Traianum ſcribit. *Nunc deſtino partim nauibus orarijs, partim vehiculis prouinciam petere.* Ego actuarias & paruas eſſe ſuſpicor quibus ſecundum oram nauigatur: nam maioribus pelagus tentatur: neque enim paruo nauigio quiſquam ſe magno cõmittere mari audet, ſed littus legit. Proinde Cicero ad Atticum ſcribit, *Cogitaremus corbitáne Patras, an actuariolis ad Leucopetram Tarentinorum*, nam ſi traijciendum fuiſſet mare, corbita ac oneraria, id eſt magna naui fuiſſet opus: ſin ad Leucopetram eundum, ac ſecundum littus nauigandum fuiſſet, ei nauigationi commodiora fuiſſent nauigia parua, & actuariola. ſed & nauibus longis commodior erat littoralis nauigatio, quam pelagia. Philo. καὶ μάλιστα τὰς πλείστας ναῦς ἐπαγόμενος μακρὰς, ἀλλ᾽ οὐχ ὁλκάδας, αἷς ὁ παρὰ γῆν πλοῦς ἀνυσιμώτερος. Quæſitum item eſt, quid ſibi illud Perſianum velit ænigmati ſimile, nobis vtique, qui propter antiquitatis inſcitiam, cuius mores hodie non agnoſcimus in humana vita, plæraq; in auctoribus mirari potius, quam intelligere poſſumus.

Plini. lib. 10. epiſtola. epiſt. Quia confido domine.

Cic. ad. Attic. lib. 16. epiſt. 3.

Philo.

Perſius ſat. 2.

Præcipui ſunto, ſitque illis aurea barba.

Suſpicor autem eo ipſo ſignificari ſummorum deorum, vt Iouis, ac Neptuni inſignia, & ornamenta: vt pari honore, qui vera miſerint ſomnia heroes & ſemidei afficiantur, ac ſupremus Iupiter. Suetonius id videtur indicare, ſic ſcribens in Caligula. *Plerumque verò aurea barba fulmen tenens, ac fuſcinam, aut Caduceum decorum inſignia.* Sed ne prodigialiter omnia variemus ineptorum poëtarum more ac pictorum, è diuerſis ſumentes cuncta, in eodem Caligula ludi Palatini, cum ſcribitur, *Cum placuiſſet Palatinis ludis ſpectaculo egreſſum meridie aggredi*, qui ſint quæritur, qui velut adductis habenis lectorem inhibent properantem: ſed ita ludi vocabantur, qui in Palatio fiebant in honorem Cæſaris, qui primus Romæ imperauit, vt ab Ioſepho ſcribitur libro decimo nono: tum tamen, vt idem ſcribit, cũ occiſus eſt Caligula, in honorem Auguſti celebrabantur. Sed ne promiſſis noſtris deſimus, qui Babilonicum polliciti hoc capite ſumus, è Iuuenale hoc etiam diſtinguemus ſcribente, *A facie iactare manus.*

Suetonius in Caligula cap. 52.

Suet. in Calig. cap. 56.

Ioſeph. lib. 19.

Iuuenal ſat. 3.

in quo adulatoris geſtus deſcribitur, manuum iactatione, & motu, ac geſticulatione adblandientis, & prope hiſtrionico more geſtum agentis: vnde & nationem dixit comœdam. In eo autem imitatis eſt græcos, qui

Philo. χειρονομεῖν, hoc etiam dicebant. Philo ἐπεὶ ἐχειροτόνουν, ἀπορχοῦντο, τὰς τῶν θεῶν ἀπάντων ἐπωνυμίας ἐπεφήμιζον αὐτῷ. ſic igitur nobis iſte tapes abſolutus ſit.

Stationes, capellamentum, capillare vnguentum, capillata arbor, vertere ſe ad lapidem, vnctus Lapis, votum ſignare, genua deorum incerare, epipedos apud Plinium, anancitis, ſynochitis, Borſycitis.

CAPVT XVII.

EMBLEMATA vermiculata, vel Theſſellata, ſectiliáque pauimenta, è varijs & diſcoloribus cruſtis, quodam muſiuo opere cómiſſa, & coagmentata, hoc quoque caput imitabitur. Equidem etiam vereor ne quis dicat eſſe Horatianum illud, *humano capiti*. Scribit igitur Iuuenalis.

Horat. de arte poëtic. Iuuen. ſat. 11.

—*Stationes, omne tribunal* —*De Rutilo.*

Hic igitur ſi quis me roget, dic amabo, quæ ſint illæ ſtationes? Reſpondeam, in foro Romano fuiſſe municipiorum ſtationes, quas hic ſignificari ſuſpicor à poëta ſatyrico. huius rei auctor eſt Victor, in deſcribenda fori Romani regione: Sed & Plinius libro decimoſexto, *Radices*, ait, *eius in forum vſque Caſaris per ſtationes municipiorum penetrant*. In Caligula autem apud Tranquillum cum ſcribitur: *Et ganeas, & adulteria capillamento calatus, & veſte longa noctibus ambiret*. Quiſpiam credat eſſe capillamentum non quamcunque appoſitam comam, ſed prolixiorem, longiorem, ſimiléмque prope fœmineæ. Nam capillus eſt coma paulò longior, vt cum etiam virilis promittitur,

Victor de vrbis Rom. regi. Plini. lib. 16. cap. 44. Suet. in Calig. cap. 11.

Iuuen. ſat. 5. Iuuenalis, *Ille capillato diffuſum conſule potat.*

Veſtem igitur longam geſſiſſe Caligulam cenſeret, vt ſtolam mulier ſolet ad pedes demiſſam, ne agnóſceretur, & capillamentum ſumpſiſſe virili coma longius, ſimileque muliebri, aut Maurorum, & Hiſpanorũ promiſſis crinibus. Nam hi populi capillati erant: ſic capillare vocat vnguentum, quo capillos vngunt fœminæ, Martialis: & capillata apud Plinium arbor, ad quam capillus veſtalium ferebatur. vt ſit capillamentum velut πήχωμα. Petronius tamẽ oſtendit eſſe addititiam comã in viris, vt corymbion in fœminis: nam ſic de raſo ſcribit. *Euocatúmque me non minus decoro exornauit capillamento.*

Marti. lib. 3. epigr. 20. Plin. lib. 18. ca. 24. Petron. Arbit.

—*Velatum*, autem, *vertier ad lapidem*

Lucret. lib. 5. Apud Lucretium, eſt ad ſimulachrum ſe vertere religionis cauſa: nam in ſalutandis, & precandis diis, dextrouorſum ſe vertere ſolebant, vt dicit Plautus. Sic & lapidem Arnobius vſurpat lib. 8. *vt tam luculento die in lapides cum patiaris impingere, effigiatos ſanè & vnctos & coronatos.* Quod autem vnctos dicit, id verò facit, quod ſimulachra ſolebant oleo, aut vnguentis perfundere. Philoſtratus, τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦτο βέβηκε μὲν ἐπὶ νεώς, τὸ γὰρ τῆς βάσεως σχῆμα

Plaut. Curg. Sc. Quo te hoc noctis. Arnob. lib. 8. Phi'oſtrat.

σχῆμα, πρώρᾳ ἵδρυται δὲ ναύαρχος περιβέψας δὲ αὐτὸ ὁ χρόνος καὶ ἡ ἰδία οἱ ἀλείφοντές τε καὶ οἱ ἐπισφραγιζόμενοι τὰς εὐχὰς, ἐξηλλάχασι τοῦ εἴδους. quo quidem è Philoſtrati loco intelligimus quid ſit ſignare vota : quod Plinius ſcribit in epiſtola ad Traianum hunc in modum. *Solemnia vota pro incolumitate tua, qua publica ſalus continetur, & ſuſcepimus domine pariter, & ſoluimus, precati deos, vt velint ea ſemper ſolui, ſemperque ſignari.* Votum enim ſuum nuncupatum, & in cartha conceptum conſcriptùmque, deorum genibus cera obſignatum adfigebant: quod è ſitu vetuſtatis erutum patefaciet Iuuenalis verſum, *Plinius lib.10. epiſt. epiſt. So lennia vota.*

Propter quæ fas eſt genua incerare deorum. *Iuuen. ſat. 10.*

Incerabat enim deorum genua, qui votum ſuſceptum ſignabat, & ſe voti reum conſtituebat. Apud Plinium in hiſtoriæ natutalis calce appellatur figura quædam gemmarum Clypeidos, cum ita ſcribit. *Poſtea Clypeidos & rotunda,* quo de vocabulo neutra lingua, vt credo, litigabit, potiúſque vtraque eierabit, & abdicabit, vt alienũ & in auditum. Ego de vitiõ locum ſuſpectum habeo, & ſcripturam eorum librorum, quos informis ſitus premit non tam in Bibliothecis, qùam conditoriis, & ſepulchris, in quibus ſcribillatur *clyteidos:* ego *epipedos* rectũ, verúmque puto, quique ita ſentit, Ioue, vt opinor, ſentit æquo. Alia eodem libro contaminata vocabula, vt *gemite*, cum ſcribendum ſuſpicer *gamite*, vel *gamitide,* velut à nuptiis, quarum argumentum erant manus candidæ inter ſe complexæ : niſi ſi cui *gemitis*, quòd plena ſit, dicta fortè eſſe videatur. *Anancitis*, ſic enim ſcribi debet, nomen adepta eſt à neceſſitate, quæ deos cogebat, eorumque euocabat imagines: vt ſynochitis à continendo, quia ea euocatæ inferorum tenebantur vmbræ: quin & borſycitis quaſi boroſycitis dicebatur. *Plin. lib. 37. cap. 12.* *Plin. lib. 37. cap. 11* *Plin. lib. 17. cap. 11.*

Horatius explicatur, archiaci lecti, & Sotherici lecti, ilignis pedibus, grandis patina, modica patella, cœna terreſtris. CAPVT XVIII.

In epiſtola Horatij ad Albium Tibullum. quod ſcribitur, *Horat. lib. I. epiſt. 4.*

An tacitum ſyluas inter reptare ſalubres,
Curantem quicquid dignum ſapiente bonóque eſt?

ſub ipſo verborum tectorio ſanè vulgari ſententiam occultat multitudini non ſatis apertam: Et vt ſub putamine nucleus latet, ita quoque ſub ipſa velut nuce, quæ frangenda eſt, quiddã tanquã ſalubré, eduléq; reconditur. Puto autem ſenſum Epicureum eſſe: exiſtimat enim dignum eſſe ſapiente & bono, amœnitate & ſalubritate ſeceſſus frui, potius quã rem familiarẽ auidè augere, prudentiæq; eſſe indulgere ſibi ambulationũ ſpatia delicatarũ conficientẽ, quales in Pedana regione Tibullus habebat, qui tamen videbatur eſſe parcior. Tu enim, inquit, qui ſapis, profectò iſta vitæ gaudia liben-

libenter vſurpabis, præſertim qui abundes, vt tibi quæſito non ſit opus, & ſcias quemadmodum ſumptum facere oporteat,& ea præditus ſis (deorum munere) corporis forma, & dignitate, vt corpori inſeruire debeas indulgentius,& liberalius. Illa enim forma curam meretur,dignáque eſt quæ bonis potiatur. Nihil eſt,inquit, quod maius optare alumno dulciſſimo chariſsima poſsit nutricula, quam formam & diuitias,& artem fruendi,cum iam ſapit & eloquens eſt:inſipienti enim,& indiſerto atque infanti facundiam, & ſapientiam nutrix ante omnia optare fortaſſe deberet: nunc vtraque tibi ſupereſt. præterea gratia,fama,valetudo,diuitiis & diuitiarum fructui & vſuræ eſſent anteponendæ,quæ tibi abundè contigerunt. Cum igitur iſtum ſenſum eliciam,velut lomento quodam, & nitro detergendam puto maculam,quæ in Horatio inſedit,ſcribi enim video,

Horat. ead. Epiſt. 4 lib. 1.

Quam ſapere, & fari poſsit quæ ſentiat, & cui Ego autem emendandum cenſeo *Cum ſapere & fari poſsit.* Sic & Muretus libro primo de legibus emendauit, *qui conſuluntur, cum eſt neceſſarium.* Addit porrò, cum in humana vita quotidie ſperetur, timeatur, curarum moleſtiis & iræ feruore hominum pectora ſolicitentur, cúmque his crucientur perturbationibus homines potiſſimum ob opes,& copias,fortunas,& facultates,inter iſtos animi morbos & æſtus,quem præſentem degis cùmque diem,eum tibi vltimum putato:ſic fiet vt & non iniucundè eum traducas,nec elabi ſinas,ſed hilariter potius tranſigas, quàm intentus rei, in miſeria & ereũna trahas:& gratior erit poſterior ætas,quam tibi non promittebas,nec tibi, vt in futurum incumbenti,& diuitiis inhianti,præſentis diei peribit voluptas. Frui enim voles paratis,ſi breuem tibi vitam ſpondeas,nec ei tempori, quod non tibi polliceberis,viaticum,& opes congeres. Sed vt aduentitio caput creſcat,Archiacos lectos proxima epiſtola arbitror eſſe humiles, paruos, inelegantes,non ſumptuoſos,ab Archia artifice ſic vocatos, vt Seneca vocat lectos Sotherici, de artificis nomine, rudes, impolitos, inelegantes, antiquos. At in Terentij Adelphis, lecti ilignis pedibus ob firmitatem ilicis fiunt. vnde πρίνινοι ἄνθρακες duri, & ſolidi, & πρινώδης durum ſignificat. *In ſole* autẽ, quòd Athenis verè interdũ & æſtate ſub ſole, & dio cænare ſolebãt.

Cic. lib. 1. de legib.

Horat. lib. 1. Epiſt. 5.

Seneca. apud. Aul. Gell. lib. 12. cap. 2.

Terent. Adel. act. 4. ſc. 2.

Nec modica cænare times olus omne patella

Horat. lib. 1. Epiſt. 5. ad Torq.

dixit, quòd magnifici ciues grandes haberent patinas, vt in Perſio.

— Sed patinæ grandes tucetáque craſſa.

Perſ. Saty. 2.

Sed & olerum & heluellarum cæna, erat pauperum & plebeiorum, quam appellat terreſtrem cænam Plautus, quia olera terra naſcuntur, ideóque terra nata à Cicerone nominantur: Ita autem comicus in Captiuis facetè iocatur.

Cic lib. 5. de finib. bon & mal.

Plaut. Capt. Sc. Aducr. animum.

Æ. terreſtris cæna. E. ſus terreſtris beſtia eſt.

Æ.

Æ. multis oleribus. E. curato ægrotos domi.

Vina, autem; *bibes iterum Tauro diffuſa* Horat. lib. 1. epiſt. 5.

cum ait, ea indicat non eſſe admodum vetuſta, cum non multis ante annis ſecundum conſulatum Taurus geſſiſſet.

Sin melius quid habes, acceſſe, vel imperium fer, Horat. lib. 1. epiſt. 5.

valet, ſi meliorem habes cænam, voca me conuiuam, vel pare mihi vocanti, ſi non habes. Sed profectò pudet me plura in Horatio perſequi, quę ſciam diligentia, & eruditione noſtri Lambini ita illuſtratum, vt qui prętereà lucem ei afferre velit, ſoli fœnerare lumen eadem opera velle debeat: omnia enim ille, præter admodum pauca, quæ ſatis intelligi ſine ſua ope exiſtimauit poſſe, excuſſit, & declarauit diligentiſſimè.

Proſeucha, Iſelaſtica certamina, εἰσελαύνειν, μεσογράφοι, *meſolabum, analemma.* CAPVT XIX.

NON mihi ſatis probant grammatici, quod afferunt ad illum Iuuenalis locum, *In qua te quæro proſeucha*: mihi potius quærendum eſt, ſi quid ex antiquis ſcriptoribus exculpere potero, quod ad illuſtrandum locũ pertineat. [Iuuenal. ſat. 3.] Proſeuchæ igitur fana Iudæorum erant, vt Alexandriæ, & Romæ, & in alijs vrbibus, ſic nomen adepta, quòd oracula quædam eſſent, vel vt Chriſtiani loquuntur, oratoria. Philo de proſeuchis quas Romę Iudæi habebant, ἠπίστατο γοῦν καὶ προσευχὰς ἔχοντας, καὶ συνιόντας εἰς αὐτὰς, καὶ μάλιστα ταῖς ἱεραῖς ἑβδόμαις. [Philo. de proſeuchis.] De Alexandrinis, προσευχὰς ὅσας μὴ ἐδυνήθησαν ἐμπρῆσαι, καὶ κατασκαφαῖς. ἀφανίσαι, διὰ τὸ πολλοὺς ἀθρόους πλησίον οἰκεῖν ἰουδαίους. ἕτερον τρόπον ἐλυμήναντο: [Phil. de Alexandrinis.] atque adeo ſæpius toto in Gaium libro. [Philo in Gaium.] cum autẽ ad eleemoſynam Iudæi dandam eſſent propenſiſsimi, eo ceu mendicorum conuentus coibat: ſed & Iudæi, & ipſi mendici, & inuiſi erant omnibus: & mendici ea loca, quod domicilia non haberent, diuerſores interdum occupabant, in eiſque cubabant, ideoque proſeuches nomen in contemptum abierat. Cleomedes Epicuri ineptias in philoſophia illudens dicit, [Cleomedes.] τὰ δὲ ἀπὸ μέσης προσευχῆς, καὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς προσαιτούντων, ἰουδαϊκά τινα καὶ παρακεχαραγμένα. Vox etiam græca eſt in epiſtolis Plinij explicanda, quę ſint certamina iſelaſtica: [Plini. lib. 10. epiſt. Athletæ domine ea.] ſunt autem, vt exiſtimo, qui à græcis ἀγῶνες εἰσελαστικοὶ vocantur: de quibus Sibylla μέγας γὰρ ἀγὼν ἰσελαστικὸς ἔσται. Eorum autem ludorum & certaminum victores triumphantium more in patriam inuehebantur, & vectigal de publico accipiebant. Vitruuius, [Vitruuius. in præfat. lib. 9.] *Nobilibus athletis qui Olympia, Pythia, Iſthmia, Nemea viciſſent, Græcorum maiores ita magnos honores conſtituerunt, vti non modo in conuentu ſtantes cum palma & corona ferant laudes, ſed etiam cum reuertantur in ſuas ciuitates, cum victoria*

toria triumphantes, quadrigis in mœnia, & in patriam inuehantur: è réque publica perpetua vita constitutis vectigalibus fruantur. Cum igitur quadrigis inue- Iuſtin. Mart. hebantur, dicebantur εἰσελαύνειν, Iuſtinus martyr, καὶ οἱ μὲν εἰσελάσαντες εἰς τὴν ἠγαπημένην πόλιν τοῦ πατρὸς, γέρας ἀΐδιον μεταλαμβάνονται. dixit ad eum morem reſ- Vitruuius lib. 9. cap. 4. piciens. Vitruuius etiam quandam vocat meſolabi rationem organicam, quid id ſit quæri video: Ego meſolabum inſtrumentum fuiſſe arbitror ab Eratoſthene excogitatum ad mediarum linearum inuentionẽ, quibus ſolent mathematici figuras augere; vt duplicare: eas lineas μεσογράφους vocat Plut in Marc. in Marcello Plutarchus ſic ſcribens, μεσογράφους τινὰς ἀπὸ καμπύλων γραμμῶν μεθαρμόζοντες: ſed & Eratoſthenes ipſe de ſuo meſolabo apud Eutocium id Eratoſt. apud Eutocium. ſcribens, τοῖσδε δὲ ἐν πινάκεσσι μεσόγραφα μυρία τεύχοις ῥεῖά κεν ἐκ παύρου πυθμένος ἀρχόμενος. Eius autem ratio ab Eutocio explicatur. Etiam apud Vitruuium Vitruu. lib. 9. cap 4. 7. & 8. analemma ratio quæda eſt deſcriptionis ex obſeruatione vmbrarum & verticis elatione ſupra finitorem, & circulorum aliorum notatione ad horologia comparanda, & alia quædam in mundo accommodata Theon, Theon. καὶ πάντων τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ ἀναλήμματι ὑποτιθεμένων ἀκολούθως τῷ σφαιρικῷ σχήματι. Hæc ego verba excutienda mihi leuiter putaui, vt eorum notio aliqua ex parte ingenuis adoleſcentibus eſſet comperta: etſi enim ſunt qui hoc ſubſidio meo non indigent, tamen non deeſſe arbitror quibus iucundius ſit iſta à me ſcripta fuiſſe, quam prætermiſſa & tacita.

E Plinio quædam emendata, Sitanion, ſacculo ſeri, granatum, faba refriua, flauidus. CAPVT XX.

Plin. lib. 18. cap. 1. OCITANTIS more & aliud agentis quædam ex xviij. Plinij hic adponam, ad veterũ & ſitu obſitorum librorũ fidem exacta, in quibus reperio, *quoniam tamen ipſa materia accedit intus ad reputationem eius parientis & noxia:* vt ſit in interiore libro, non tantũ in operis initio totius: qui belliſſimus eſt ſenſus, ſed *accendit* ſummutauere, quod etſi è ſua non eiicio decu Plin. ibid. ria, tamẽ alterũ etiam decuriandũ puto. mox *Limentq; cornua Elephanti & vri*, hoc vocabulum in publicis deſideratur libris ſed a me reponitur pro *& duri*, quòd vitioſè in puluerulentis bibliothecis exaratur. Lego etiam, Plin. lib. 18. cap. 2. *Inter illos Acca Larentia nutrice ſua genitos:* hoc vltimum vocabulũ, cum abſit ab omnibus editionibus, ſenſum immutauit. etiam, *agerentur cum aratro* Plin. lib. 18. cap. 3. haud paulo libentius, quàm *cum aratur, legerim.* Et, *maiorem ea æſtate meſſem* Plin. ibid. *quàm ante cedentibus.* nomẽ meſſis ſubductũ ex editionibus ſententiã obſcurauit, & à me è pluteis vetuſtis, in quorũ libris *eſſe* reperitur erutũ, mirificè ſenſum illuſtrauit. & ex antiquorũ etiam ſcriniorũ chartis, *Aquam, viã,* Plin. lib. 18. cap 5. *vicinum*, deprompſi; cum publicatum ſit, *aquarum vim & vicinum*, minus,

vt opinor, accommodate. Quinetiam, *vſque ad detrectationem hæredis*, [Plin. eod. lib. cap. 6.] è forulorum libris priſcis expiſcatus ſum, cum ad dettactionem, per exemplaria propagatum ſit, commodiore illa dicendi ratione, cum ſignificet hæredem detractaſſe & recuſaſſe hæreditatem. Et *humidiorem agrum foſſis* [Plin. ibidem.] *concidi atque ſiccari*: hodie *foſſione* non tam apte editum cenſeo. pro *trimenon Græci vocant, ſitanion* etiam reperi: ac certè ſitanium trimeſtre frumentum [Plin. lib. 18. cap. 7] Græcis eſt: & quanquam trimenon trimeſtre ſignificat, tamen ſitanion, propriè triticum ſic appellant, vt propenſior in hanc vocem ſim quàm in alteram, & centuriandam potius putem, alteram edecuriandam. Et *hordeum ſaculo feri dicunt*, [Plin. lib. 18. ca. 7.] non vt euulgatũ eſt *farculo*, quod nõ cibariis, vt triticũ, ſed loculis feratur, foráſq; vendatur. Et, *ſi non excocta maturitate tollatur* hodie *exacta* obtinet: ſed excoctum vtique, ſi quis eſt iudicij intelligentis, [Plin. ibidem] aptius multo putabit. etiam, *aliúque, & tota Bæotia*, non vt receptum eſt, *& tota Bætica:* [Plin. lib. 18. cap. 10.] quod & Theophraſti auctoritate facilè probabitur. Etiam lego, [Plin. lib. 18. cap. 11] *cum ſemilaginis heminis*, non vt inoleuit, *cum ſemilagine ſeminis*, inepto & inſulſo ſenſu. Ne quis autem à me potius hoc inuentum, & excogitatum putet, quam aliunde ſumptum: teſtificor in antiquis antigraphis ſcribi, *cum ſemilagine ſeminis*, ſed literam, ſ, auulſam, dictioni ſuperiori adglutinaui, & veram reconcinnaui, niſi fallor, ſcripturam. Et, *ex zea fit pulchrius quàm ex* [Plin. ibidem.] *tritico granatum*, non vt hodie *granum*. Nam granatum pulmentum è grano tritici cocto vocari poteſt, vel frumentacea ptiſana. Plinio quiddam eſt alicæ ſimile: [Plin. ibidem.] imo alicæ vitium, vt ipſe declarat. Etiam lego, *quæ ideo refriua* [Plin. lib. 18. cap. 12.] *appellatur*, non *referina*. Nã refriua à referendo dicitur, quia è ſegete domũ referebatur. Et *flauidorum quoque, & in horreis enecatorum*, Hodie *flaccidorum* [Plin. lib. 18. ca. 13.] editur: & tamen quemadmodum è flacco flaccidus, è rauo rauidus, quidni è flauo flauidus, deriuari poſſit? Conſtat autem rapacia, vt & frondes, areſcentia flaueſcere, cum antè virerent. Hactenus è Plinio.

Quædam ex Cicerone emendata, digamma tuum videram, ſoli non dicere. CAPVT XXI.

LIBRO nono Epiſtolarum ad Atticum, vt in eo leuiter aliquid expungam, [Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 4.] mallem equidem legere, *Minucia* quàm *Numicia*: nam Numicius apud maronem, cęteróſque poëtas ſecundam producit, vt in Horatio legendum ſit. [Horat. lib. 1. epiſt. 18.]

Brunduſium Minuci melius via ducat, an Appi?

Qui quidem ſyllabæ modulus apud Ciceronem eandem etiam vocem conſtituit. ſi enim apud Flaccum conſtat de ſcriptura, apud Tullium non dubitabitur. Eodem in libro inſpectis apicibus veteris ſcripturæ propius

&

Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 6.
& diligentius, erui legendum videri, *Quæ mihi quiddam quaſi animi à te inſtillarunt*: vel, *quaſi animatæ inſtillarunt*. Dicit enim, vt non planè recreatum ſe illis literis, ita neſcio quid animatum eſſe, cum ante deſpondens animũ deſperaret, inópſque conſilii iaceret & ſtuperet. Quòd autem ait, *feſtiuo enim ſimili vrus decurro*: valet, feſtiua ſimilitudine & imagine, quis me vrum decurrentem dicere poteſt: de quo Maro,

Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 11.
Virgil. 2. Geo.

Syluestres viti aßidue capreæque ſequaces
Illudunt

qui ſic rura peragro, animali inepto & ſtupido & illepido & tardo perſimilis. Vetus tamen editio, *feſtino ſimilimus*, probare ſtudioſis conatur. Quod autem in eodem libro obſcurè per ænigma ſcribitur, *Neque ſolum Romæ, ſed etiam Deli tuum digãma videram*, ſignificat eum non eſſe prædiorum emptorem, ſed fœneratorem, cuius in vocabuli literatura, prima collocatur, f, quæ digamma eſt: Deli autem cũ celeberrimus eſſet mercatus, vt à Strabone ſcribitur, ibi etiam fœnus mercatus temporibus exercebat Atticus. Huic ſententiæ conueniunt, quæ antecedunt, *ſciebam enim de quoto anno, & quantum in ſolo ſolere quærere*, quod eſt, ſciebam te quærere quot annos quis fœnebrem pecuniam tenere vellet, & quam in diem mutuaretur, & vt optimè cauta pecunia eſſet, quantum is in ſolo poſſideret, bene vt collocatũ fœnus eſſet ſponſoribus prædijs. quid quòd, pro *fugámne fidam, an moram defendam*? Legendum videtur *fugámne fœdam, an moram nefandam*? niſi ſi quis pro *defendam*, *defædam* legendũ ſuſpicetur, augẽdi ſignificatione, vt in demortuo & demoror. ſed hoc non ſolum eſſet ſcripturã librorum, ſed etiam linguam Latinam, velut fidiculis quibuſdam miſerè torquere. ne illud quidem prætereundum videtur, etſi leue, vt quam iactat ventus ſtipulam, & per auras differt: *Sed qui ſoli non dicat*. Eum enim eſſe dicit, qui eloquentia ad vnum vti nolit, ſed coronam circulúmue quærat, vt multi audiant: edunt, *ſed quis vlli non dicat*? non æquè iucundo fortaſſe, nec arguto ſenſu: etſi intelligi poteſt non eſſe difficile apud vnum dicere. In epiſtola proxima ſequenti veterẽ ſcripturam, pro *Trebatio* in mentem facilè veniet legendum videri. *T. Rauilium. Trebatium* tamẽ loco mouere non auſim. Etiam, *quæ Ægypta attulit*, mallem, quàm *quæ deſcripta attulit*. Lego etiã, *ſed quid præripis? ſtatim ad te perſcribã omnia*. Nõ vt paſsim *præripi*. Hoc ſenſu: ſed quid anticipas & ante tempus quid aues iſta ſcrire, quę poſteaquam conuenero Cæſarem ad te perſcribã? *Catacis* autem eleganter ſuppleta ſyllaba catacriſis eſt à Victorio facta. nam κατάγις æquè non placet, quanquam ne diſplicet quidem. nos quoq; hic, vt alios, luſiſſe iuuet. etſi χαλάχριοις, ita mihi probatur, vt aliud non putem quærendum: quia tamen fortaſſe, quod diuinabimus, alijs magis quàm nobis ipſis acceptum eſſe poterit & probatum, vt dixi, nos hic

Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 14.
Strabo l. b. 14.
Cic. ad Attic. eadem epiſt.
Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 12.
Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 18.
Cic. ad Attic. eod. lib. epiſt. 19.
Cic. ad Attic. epiſt. 21.
Cic. ad Attic. lib. 9. epiſt. 22.

hic tanquam ludentes aliquid experiri iuuet. quid igitur, ſi χαλακλεῖς legamus? vt ſit clauſula: ſed hoc, vt dixi, nec probare cuiquam, nec commendare volumus.

Ouidij verſus, explicati & emendati. CAPVT. XXII.

VERSVS tres ſunt apud Ouidium lib. 15. Metamorphoſeon, in quibus crucem fixiſſe videtur, de qua pēderent grammatici, vel fidiculas, & eculeum poſuiſſe, vbi torquerentur, atque cruciarentur. eos ſubſcribam.

Liquit Iapigiam, læuiſque Amphiſia remis *Ouid. lib. 15. Metam.*
Saxa legit, dextra prærupta Celennia patte.
Romechiúmque legit, Caulonâque, Naritiámque.

FVERE tamen, qui ſe ſupplicio facile liberarint, velut tenedia quadā ſecuri, & has tres infœlices arbores ſucciderint, & euerterint bipēni: ſed ruina quæſita ſalus, & euerſione non placet: alij malo nodo malum adhibuerunt cuneum, & amphryſia Ceraunia que ſcripſerunt, ita vt ſe commodè extricare non poſſent, ac nomina nota pro ignotis ſubſtituiſſe ſatis haberent, nullo ſententiæ reſpectu. quid enim ad Italicum littus pertinēt Epiri mōtes aut Theſſaliæ flumina? Littus enim Italiæ legitur, cuius prætornauiganti quædam dextra ſunt, quædam læua. Ei enim qui præteruehitur Siciliam verſus aut fretum, lęua ſunt remiganti Septētrionalia, dextra Meridiana, ſi è naui frontem littoris ſpectes: quæ cùm ita ſint, facilè adducor, vt eos ſequar qui Amphiſſia legunt, vt promontorium Locrorum intelligatur. Nam cùm Locri Italiæ populi è Locris Græciæ oriundi ſint, & conſtet Amphiſſam in Græcia Locrorum oppidum eſſe, ex eorum originibus & natalibus, iure poëtarum repetita adiectio eſt, quam qui poëtas peruolutant, facilè agnoſcunt: cùm pręſertim multò longius ducta appellatione, Sibilla vates Amphryſia à Marone vocetur, quòd inſtinctu Appollinis afflaretur, qui aliquando ad Amphryſum armentum Admeti pauerat. In Celenijs tamen miſerè pendentes hærebimus, niſi facinore audaci & nobili nos liberemus. Igitur Columnia legendum puto, vt ſignificetur columna Rhegia, quæ à Strabone στηλίς, id eſt Columella *Strabo.* vocatur: aut igitur dicitur columnium, vt intercolumnium, aut potiùs per adiectionem ſaxa columnia pro columna ponuntur. Sed enim Romechium illud Caucaſus eſt grammaticorum, vbi aquila eorum viſcera ſemper epulis rimatur. Scio fuiſſe qui Rumētum ſcriberent, eo nomine Rhegium intelligentes: ſed non tam diſtat Chius à Coo, quantum Romechium à Rumēto. nam vt præcipiunt Rhetores oportere verecūdam eſſe tranſlationem, ſic mutationem vocum inuerecundam arbitror in auctoribus eſſe non debere, quo vitio laborat, qui diſſonum quiddam & diſcre-

Virg. lib. 6. æneid.

pans reponit, ſed nos faciles omnibus in rebus reprehēdendi partes non cenſendi ſuſcepiſſe videbimur, niſi aliquid noſtrum afferamus. Libentiſſime igitur (ne dicam dolo) legerem *Remigióque legit*, vt ſit remigatione: quanquam nec *remigiúmque legit* à ſenſu abhorret, vt remiges ſignificentur vel remigatio, & hac quidem ſtabimus ſententia, dum meliorem vel didicerimus vel inuenerimus.

Venti hominum internuntij, Ceruus ſurgens in cornua, fulminei apri, formoſior ſeipſo, flexipedes ederæ. CAPVT XXIII.

VENTOS exiſtimaſſe videntur antiqui, interpretes & internuntios eſſe, & noſtras preces votaq; ad deorum aures deferre, noſtraque in ſumma verba omnia: hinc illa poëtarum, vt Maronis,

Virg. Eclog. 3. *Partem vtinam venti diuûm referatis ad aures.* & Ouidij:

Detulit aura preces ad me non inuida blandas.

Ouid. 10. Metamorph. Quæ autem vota non eueniebant & irrita cadebant, ea ad deos non eſſe perlata à ventis, ſed vel diſſipata, vel procul in regionem lōginquam auecta arbitrabantur: hinc illud Tibulli,

Tibullus li. 1. Eleg. 5. *Quæ nunc caurúſque notúſque,*
Iactat odoratos vota per Armenios.

Denique quicquid euenire nolebant, aut auerſabantur & abominabantur, vento differri, diſijcique optare ſolebant, aut eius pernici curſu procul amandari & aſportari iubebant, vt Tibullus, ſomnia,

Hæc, inquit, *Deus in melius crudelia ſomnia vertat,*
Tibull. lib. 3. Eleg. 4. Et *iubeat tepidos irrita ferre notos.*

Huius tamen mihi obſeruatiunculæ auctor fuit locus ille Ouidianus, quem citaui è decimo Metamorphoſeon, quo è libro, quid apud Maro-

Virg. 10 Aene. nem ſit, Et *ſurgentem in cornua ceruum,*

nullius negotij eſt declarare, & Ouidij interpretatione fretum, aliud ſentientium ſupercilium non formidare tanti magiſtri fiducia, eandem enim ſententiam ita eloquitur, —*Aut celſum in cornua ceruum,*

Ouid. 10. Met. Ex eodem etiam libro, homini non tardo facilè eſt conijcere, quamobrem fulmineos dixerint apros antiqui Poëtæ: cùm enim exertas habeant minaces dentium eminentium ſicas, velut cuſpidem fulminis imitantes, & eius impotentem præcipitemque in vulnerando impetum referentes, à tali quadam cogitatione veterum & ſenſu fulmen eis tributum arbitror: vt quemadmodum Iupiter triſulco armatus telo, & manubijs ſuis ferire ſolet, ſic apri obuia ſuis dentibus tanquam fulmine vulnerent: leones enim & pleræque feræ exertos foraſque eiectos dentes non habent, vt apri: *Fulmen habent*, inquit, *acres in aduncis dentibus apri.* vel potius

quòd afflatu calido oris veluti igne fulminis adurere videntur: Ouidius, *Ouid. 8. Metamorph.*

Dentes æquantur dentibus Indis.

Fulmen ab ore venit, frondes afflatibus ardent.

Et ab impetu, *Fertur vt excuſſis eliſus nubibus ignis.* *Ouid. ibid. 8.*

Quod eodem in libro ſcriptum eſt.

Iam iuuenis, iam vir, iam ſe formoſior ipſo, *Ouid. 10. Metamorph.*

Græcorum olet ſermonem, qui dicunt, καλλίων ἑαυτοῦ, & κάλλιστος ἑαυτοῦ cùm quem in eo eſſe pulchritudinis ſuæ flore ſignificant, vt nulla poſtea parte ætatis parem formæ dignitatem habiturus ſit. Quod autem ſcribitur, *Vos quoque flexibiles hederæ veniſtis,* *Ouid. 10. Metamorph.* non tam bellum nec concinnum eſt, ac quod in libris forulorum arcanorum non editis patet, *Vox quoque flexipedes.*

Cùm enim hedera flexuoſis & errabũdis flagellis per humum ſerpat, velutque pedibus flexis & curuis erret, flexipes accommodatiſſimè dicta eſt, vt & βλαισὸς à Græcis appellatur. velut in epigrammate, *Epigram. li. 3. εἰς Σοφοκλῆ*

πολλάκις ἐνθυμέλῃσι, καὶ ἐν σκηνῇσι τεθηλὼς,
βλαισὸς ἀχαρνείτης κισσὸς ἔρεψε κόμην.

Reperi etiam hunc locum aliter exaratum manu, quàm forma excuſum:

—Túque ô confixa figuræ *Ouidius li. 10. Metamorph.*
Infœlix Lethæa tuæ.

Quod eſt, tu ô Lethæa, quæ cum tua figura & forma in lapidem obriguiſti & induruiſti: quam ſententiam quia non poſſum improbare, eius etiam ſcripturam è puluere eruere non dubitaui: nec tamen à me reijcitur ea ſcriptura quæ publicum meruit,

—Túque ô confiſa figura
Infœlix Lethæa tua.

Tantum admoneo, quam nunc proferimus, non incommodam neque ineptam eſſe, neque indignam, quæ ab Ouidio ſcripta eſſe videatur.

Multa è ſermone Horatij, vnde & quo Catius? explicata ponere ſigna, conchylia lubrica, promulſis, ante cœnam, cœna, cœna piſcium, cœna auium, molle Tarentum, Tarentinæ oues, ſtare, cœna pomorum, toral. CAPVT XXIIII.

CVLINARIA Catij Epicurei philoſophia ab Horatio ſcitè irridetur, *Horat. lib. 2 ſaty. 4.* qui non ſapientiæ doctrinam, ſed voluptatis indulgentiam profitetur, & non tam intelligendi quàm cœnandi ſcientiam & artem docet. Is igitur conuiuium ſuum à promulſide incipit: ſic enim eos cibos vocabant, quibus ante primum hauſtum veſcebantur, quem è mulſo ducebant, quòd vacuis & inanibus venis initio dulcem eſſe potionem putarẽt infundendam. Itaque ex auſtero vino mulſum conditum reprehenditur.

Horat.lib.2. ſaty.4.

Aufidius, inquit, *forti miſcebat mella falerno,*

Mendoſe. alij *promulſidem* interpretantur, quod vice mulſi conuiuis ad appetentiam prouocandam dabatur. Ponere autem ſigna, eſt literis conſignare & conſcribere. Inſtituerat enim hæc literis mandare Catius, ſed tamen ante mauult Horatio ea reddere & narrare, vt quæ accepit recomminiſcatur, cùm vereatur, ne quid è memoria excidat: id enim eſt quod ſcribit,

Horat.ibid.

Quin id erat curæ quo pacto cuncta tenerem,

Et tibi narrando, inquit, memoriæ inſigam meæ tenacius & firmius. Promulſidem autem, quam Macrobius etiam antecœnam vocat, appellare videtur feſtiue prandium, quòd quàm propriè cœnam vocabant, antecedat. primam enim illam menſam æſtate terminari ſalubriter moris ait,

Macrob lib.3. Satur.cap.13.

Horat.l.2.ſat. 4.

—ille ſalubres, Æſtates peraget, qui nigris prandia moris Finiet: Niſi quis cenſeat æſtate nihil vltra mora prandendum eſſe, abſtinendumque tum pulmẽto & alio obſonio: quod & verius videtur. Cum autem breue lapathum dicitur, intelligo rumicem minorem, vt oxylapathum, & oxalida, ad maioris rumicis, quem hippolapathum vocant, diſtinctionem. Lubrica conchylia dicuntur, intus polita, leuia, nitida, & ſi quædam foris ſcabra ſunt, & aſpera, vt ex his, quæ ſubijcit Flaccus, apparet: alioquin ſunt politæ foris conchæ, & quędam ab hiſtoricis vocantur lioſtrea, quod eorum ſit leuigatior, & æquabilior foris teſta. *Molle* autem *Tarentum* cùm dixit, ſi Macrobio credimus, erraſſe videri poteſt, qui etymologiam reſpiciens, idem eſſe Terẽtum, & Tarentum, crediderit. Nam quæ dicuntur oues Tarentinæ, eas Terentinas dici debere credit, quòd Terentum Sabinorum lingua ſit molle: Sed Flaccus potius ad populi fortaſſe mores, quam vocis notationem reſpexit.

Horat.ibid. Macr.li.1.Satur.cap.8.

Horat.lib.2. ſaty.4.

Nec ſibi, inquit, *cœnarum quiuis temerè arroget artem.*

Ecce, quæ adhuc dixit, & memorauit, ante cœnam eſſe putat, quæ ſequũtur cœnæ fercula cenſet. Nam & Macrobius cœnam, & antecœnam diſtinguit: ſed & miſſus piſcium, cœna piſcium, miſſus auium, cœna auium dicebatur. *Ignarum,* quod ait, *quibus ius aptius,* de patinarijs piſcibus, qui in patina iure merſi apponebantur, dicit.

Horat lib. 2. ſaty 4.

Plaut. Aſinaria ſc. vnum iſtorum quodque verbum.

Eum, inquit Comicus, *quouis pacto condias, vel patinarium, vel aſſum.*

Si, inquit Flaccus, Surrentino vino falernũ fæcatum, & turbidius miſceas, aut ei fæcem vini falerni, vt eius ſaporem cõbibat, & vt iucundior potio tẽperetur, addas, ſine colo vinario defæcare vinum poteris ouo colũbino. Nam fæcem deuoluet vitellus: hodie tamen, qui limpidas, defæcataſque reddunt potiones, decocta, & diluta, albumine potius, quam vitello ſolent vti. At, *Corycióque croco ſparſum ſtetit,* eleganter dixit. Nam quæ liquidiora erãt, & humidiora, vt aliquam adepta ſunt coquẽdo con-

cretionem

cretionem, ſtare dicuntur. Hinc deſcribit ſecundam mēſam, quæ & menſa pomorum dicitur. *Picenis, inquit, cedunt pomis Tiburtia ſucco.* Horat. ibidem. Scobem porrò à Catio credo imperari, vt ſi in pauimento lacuna ſit facta effuſo humore, inſperſa protinus ſcobs humorem exiccet. Toralibus Horat. ibidem. autem lectorum, veſtes ſtragulæ, aut conchyliatæ, aut purpureæ, aut Babylonicæ à locupletiſſimis patribusfamilias circundabantur: ſed tam honeſta veſtis parum decebat, ſi toral, quod ſubeſſet, turpe & ſordidum, aliqua parte non opertum, vel retectum appareret. Toral enim inuolucrum erat thori, id eſt, congeſtæ plumę, vel herbę, vel arundinis operimentum, quod & elegantiore rurſus ſtragulo obducebatur, conuiuij cauſa, aut feriarum. Ouidius. Ouid. lib. 8. Metam.

—In medio torus eſt de mollibus vluis,
Impoſitus lecto, ſponda pedibúſque ſalignis,
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuerant.

Vltro tributa, monopodia, plagulæ, viuum ſulphur, ἄπυρον, magiſter ſacrorum, facta formulæ Theſſalorum, tacitum ſignum, inædificata, immolita. CAPVT XXV.

De cenſura Marci Porcij Catonis & Valerij Flacci, ita ſcribit Liuius, *Vectigalia ſummis pretijs, vltrotributa infimis locauerunt*, vbi ambigi video, Liu. lib. 39. quid iſta inter ſe differant: eadem enim ſi eſſent, ijſdem pretijs locata oportuit: ſed vectigalia omnibus nota confido, vltrotributorum ignoratio ſententiæ cognitioni officit. Ego vltrotributa eſſe puto, impenſas & attributiones operum publicorum faciendorum, & ſartorum tectorum præſtandorum, mācipibus & redemptoribus certa mercede locatorum. ita vectigalia, quibus reditus & fructus populi Romani conſtabat, quantum potuerunt, cēſores auxerunt: vltrotributa, quibus impenſæ ſumptúſque, & erogationes pecuniæ publicæ ex ærario hauriebantur, quantum potuerunt, pretijs diminuerunt, & ad minimam ſummam perduxerunt. huic autem noſtræ ſententiæ, ſi adſtipulator quæritur, præſto Plutarchus Plutar. in Cat. Cenſor. erit, qui non aliter Liuium quàm nos explicabit. Nam de eadem cenſura Liuium ſecutus ita ſcribit. συνέϛειλεν δὲ τοῖς μισθοῖς τὰς ἐργολαβίας. τὰ δὲ τέλη ταῖς πράσεσιν ἐπὶ τὰς ἐσχάτας ἐλαύνων τιμάς. Liuius lib. 43. Itaque iſtud libro xliij. *Qui publica vectigalia, aut vltrotributa conduxiſſent*: in eandem ſententiam accipiendum etiam arbitror. Quocirca eleganter à Seneca libro 4. de beneficijs ſcriptum eſt. Seneca lib. 4. de benefic. c. 1. *Cùm virtutem, nec lucrum inuitet, nec damnum abſterreat, adeóque neminem ſpe, ac pollicitatione corrumpat, vt cuncta in ſe impendere iubeat,*

beat, *ac ſæpius in vltrotributis ſit*. ſignificat enim ſumptum magnum, impenſaſque virtutis cauſa ſæpe eſſe faciendas. Sed vt illius libri, in quo de Catonis cenſura Liuius ſcripſit, tanquam cuiuſdam ambulationis ſpatia
Liuius li. 39. conficiamus, & emetiamur, ſcribit: *Monopodia, & abacos Romam adduxerunt*, vbi monopodia menſæ ſunt, quæ vno pede ſuſtinentur, quæ ea tempeſtate pulcherrimæ lautiſſimæque cenſebantur. *Plagulæ* autem ibidem, vela ſunt & textilia, quibus lecticæ & lecti intendebãtur aut inuoluebantur,
Suet. in Tit. ca. 10. vt apud Tranquillum in Tit. *Lectica dimotis plagulis.* Nonius plagas interpretatur grandia linthea, & toral, & lecticariam ſindonem, vnde per
Noni. in plagæ diminutionem *plagulæ*, inquit, dicuntur. Viuum autem ſulphur eo in li-
Liuius lib. 39. bro, ſulphur eſt, Plinio auctore, quod ignem nõ eſt expertum, ἄπυρον Græ-
Plinius li. 35. cap. 15. cis vocatum: nam reliqua genera coctione parantur, hoc gleboſum, ſolidumque effoditur, auidiſſimeq; flammam corripit. Cum autem ſcribit,
Liu. lib. 39. *Ne quis magiſter ſacrorum, aut ſacerdos eſſet*, magiſter videtur velut princeps, & ſacri ipſius pontifex, alijſque ſacerdotibus maior. Apud Capito-
Capitolinus in Antonino. linum quoq; ſcribitur in Antonini vita, de Saliorum ſacerdotio, *Fuit in eo ſacerdotio, & præſul, & vates, & magiſter.* Et in inſcriptione antiqua legi-
Inſcriptio antiqua. tur, S*alius Albanus, idem magiſter* S*aliorum*. Etiam illud elegans eſt, & obſeruandum, *Nullo iure Theſſalorum formulæ factam*, quod eſt inique iuris
Liuius lib. 39. Theſſalorum factam, credo à formulis iuris tranſlatione ducta, aut for-
Liuius ibidẽ. mulis fœderum, ſocietatum, pactionum. *Silentio*, inquit Liuius, *noctis tacito ſigno exercitum abduxerunt.* Hîc tacitum ſignum accipio, non vocale, quod tuba, aut claſſico, aut cornu dari ſolebat, ſed mutum, clandeſtinumque ſi-
Liuius ibidẽ. ne vllo ſono, ſtrepituque, ne hoſtis exaudiret. *Quæ*, inquit Liuius, *in loca publica inædificata, immolitáue priuati habebant:* inædificata ſunt, quæ aliquo in loco ædificata ſunt: ſed cùm *in loca* dixit, ſignificauit ædificia è priuato in publicum procurrentia, & aliquid loci publici occupantia Plu-
Plutarch. in Cat. Cenſor. tarcho teſte, cuius verba ſunt, ἀνατρέπων δὲ καὶ καταβάλλων ὅσα προὔβαλεν εἰς τὸ δημόσιον οἰκοδομήματα. Immolita autem ſunt quæ quis vſpiam molitus eſt. ſi quis igitur priuatus ante ædes ſuas in publico podium poſuiſſet, aut menianum proieciſſet, eum id demoliri, & diruere tollereque Cato iubebat.

Argumentum primæ Maronis Eclogæ, & quædam in ea explicata. frondator, vites arbuſtiuæ, Ambo, En vnquam, Regnum. CAPVT XXVI.

PRIMAE Maronis Eclogæ, argumentum hoc eſſe arbitror. Cùm Maro agrum vicinum Cremonæ amiſiſſet, Romam venit, & carminibus Mæcenati commendatus, & per Mæcenatem Auguſto, agrum recuperauit.

rauit. Sic enim Martialis ſcribit,

Iugera perdiderat miſeræ vicina Cremonæ, Mart.li.8.epigram.55.
Flebat & abductas Tytirus æger oues:
Riſit Thuſcus eques, paupertatémque malignam
Reppulit, & celeri iuſsit abire fuga.
Accipe diuitias, & vatum maximus eſto:
Tu licet, & noſtrum, dixit, Alexin ames.

Quanquam & Quintilij Vari etiam opera ad id vſus eſſe dicitur. ea de re poëma cōpoſiturus, fingit ſe Maro ſeruum, qui libertatis cupiditate ductus, Romam profectus ſit, & ea tandem ſit potitus in ſenectute: vbi imaginem ſeruorum adūbrauit, qui in vltima ętate & ſenectute ſi frugi erant, & attenti, ſuo peculio libertatem à dominis volentibus emebant, aut dominorum libertate conſequebantur. Itaque quāquam Maro iuuenis erat, de ſe tamen vt ſene loquitur; quod ferè non niſi ineunte ſenectute ad libertatē ſerui peruenirēt. Ergo hac poſita ſpecie, enodatu facilia ſunt iſta.

Libertas, quæ ſera, tamen reſpexit inertem, Virg.Eclog.1.
Candidior poſtquam tondenti barba cadebat:
Reſpexit tamen, & longo poſt tempore venit,
Poſtquam nos Amaryllis habet Galathea reliquit.

Cùm enim contubernalem habebat Galatheam, nihil admodum peculij colligere poterat, vnde ſe tandem liberaret: Amaryllidem nactus attentiorem & diligentiorem dimiſſa Galathea, quæ diſſolutior & negligentior in re peculiari augenda erat, tandem aliquando libertatem adeptus eſt. Huic interpretationi congruit illud,

Fortunate ſenex, ergo tua rura manebunt Virg.Eclog.1.
Et tibi magna ſatis, quamuis lapis omnia durus
Limoſóque palus obducat paſcua iunco.

Quo ex loco apparet, Maroni duntaxat eam agri partem fuiſſe recuperatam, quæ quòd ſterilior eſſet, aſſignari non potuerit. nec enim campus frumētarius eſſe poterat, cùm eſſet lapis nudus: nec paſcua aut prata commoda erant, cùm omnia obducta eſſent & limo & iunco: quæ autem huius generis erant ſubſeciuis annumerabantur, nec militi aſſignabantur.

Bis ſenos cui noſtra dies altaria fumant. Virg.ibidem.

valet, cui quot menſibus rem diuinam facio, vt magnis dijs Iunoni & Ioui Reſpub. & optimates ſolent: non enim ſemel vt alijs dijs quotannis.

Hinc alta ſub rupe canet frondator ad auras

Frondator eſt arbuſti putator, de quo dixerat. Virg.ibidem.

-ipſa hæc arbuſta vocabant. Virg.ibidem.

Intelligo autem vites arbuſtiuas, id eſt arboribus maritas.

Virgil. ibidem.

Nec tamen interea raucæ tua cura palumbes,

Fingitur huius eclogæ argumentum æſtiuo tempore, vnde ad captãdum frigus, æſtumque defendendum, Tytirus ſub patulæ fagi tegmine recubat. Idem tempus hic indicatur palumbium gemitu. Plinius, *Palumbium vtique exaudi gemitus: tranſiſſe ſolſtitium caueto putes, niſi cùm incubantem videris palumbem.*

Plin. lib. 18. ca. 28.

Ante pererratis amborum finibus exul.

Virg. Eclog. 1.

Apparet amborum hic eſſe, quod Græci ἀλλήλων dicũt, vt pererret Germanus Parthorum, Parthus germanorum fines.

En vnquam patrios longo poſt tempore fines.

Virg. Eclog. 1.

En vnquam, valet vnquamne, éſtque archaiſmus.

—Mea regna videns,

Virg. ibidem.

dixit, vt Cicero libro primo de Oratore, *Niſi in tuo regno eſſemus.* ſuas enim poſſeſſiones, ſuos fundos homines lepide iocantes regna ſua vocare ſolent, quod imitatus eſt.

Cic. 1. de Orat. ſtatim in initio.

Quædam è Vitruuio emendata & declarata, harpaginetuli, tomices, numidæ, Catacecaumene. CAPVT XXVII.

QVAERVNT doctiſſimi viri qui ſint, in Vitruuio *harpaginetuli ſtriati:* & ſedulam nauant operam in eruenda vocis obſcuræ ſignificatione: parum proficiunt tamen. ad ſacram anchoram decurrendum in rebus perditis, & prope deſperatis, id eſt, ad libros veteres, in quibus legitur, *apaginæ oculi ſtrati*: ex his veſtigijs emendo, *aparinæ oculi ſtrati*, vel *aparinæ coliculi*: oculos enim, & in arundinibus, & ſtirpibus dici non eſt ignotum: eos pro faſtigio poni, id eſt, quod Vitruuio reprehendendum videtur. Non magnopere hanc emendationem vendito, ad auctoris tamen ſenſum propius quàm recepta ſcriptura accedit. Eodem autẽ etiam in loco legendũ crediderim, præſertim antiquorũ codicum teſtimonio fretus, *vti inertia mali iudicis conniuerent artium virtutes*, non vt profertur, *conniueant.* Quid quod *ſedentia ſigilla* quàm *ſidentia* elegantius non iniuria arbitror, & proprium magis in hac quidem re qua de loquitur? Quod autẽ theatrum appellat ἐκκλησιαστήριον Vitruuius, id Græcorum conſuetudine & inſtituto facit, qui plerumque conciones de Repub. in theatris habebant. Itaque Trallibus ille locus populi illicium vocandi & de Republica deliberandi erat. *Thomices* autem ex ſparto, reſtes ſunt è ſparto tortæ, quas Græci θώμιγγας vocant. Itaq; verbum eſt, vt Flaccus loquitur, Græco fonte detortum, & in Latinam formam effictum. Numidarum nomen Latinis, non eos tantum populos qui certam Africæ partem Numidiam vocatam

Vitruuius lib. 7. cap. 5.

Vitruu. ibidẽ.

Vitruu. ibidẽ

Vittruu. lib. 7. cap. 3.

Horat. de art. poẽtic.

catam tenuerunt ſignificat, qui quòd initio paſtoritiam vitam colebant, hoc nomen obtinuerunt: verũetiam alios populos, qui pecuarij erant. Ac numidiæ vox eſt è Græco deflexa, hi enim populi νομάδες dicũtur. ſic etiã Vitruuius Arabes vocat his verbis. *Item Ioppæ in Syria, Arabiáqne Numidarum, lacus ſunt immani magnitudine.* [Vitruu. lib. 8. cap. 3.] Nicander τῶ μὲν γέῤῥῃσι νομάδες χαλκήρεας αἰχμάς. [Nicand. Alcipharm.] Ferè adducor vt in eodem ſcriptore legam, *ſed animaduertimus apud inſulam Leſbon vinum prodromum, Ioniam Catacecaumeniten.* [Vitru. eod. lib. & cap.] Nam Catacecaumene regio in agro Epheſio erat, qui Ioniæ pars eſt. Nec tamen hæc ſic accipi velim, quaſi aliquid de nomine & fama eorum decerpere velim, qui Mæoniam legunt & Protropon. Ea enim reponunt quæ & proxima ſunt deformatis vocibus, & quæ nemo inficiari poſſit, quin accommodata ſint. pro *regno Cotti*, in veteribus libris *Crobi* legi conſtanter animaduerto, [Vitru. ibid. lib. 8. cap. 3.] cui aſſimile eſſet ſi *Orobi* legeremus, vt de Orobijs Liguribus intelligeremus, ſed amplius pronuntiãdum, quoniam Orobium illic regnaſſe nondum legimus, vt Cottum, ſecundum quem libenter litem darem & Cottum legerem. Etiam emendare locum conabor Vitruuij eodem capite, *Eorúmque*, inquit, *inter ſe cohærentes naturali ſignificatione ex generum diſcriminibus efficere qualitates.* [Vitru. eod. lib. & cap.] Quis non videt *cohærentias* non *cohærentes* legendum eſſe? Accedit veterum librorum auctoritas. hæc ego carptim vellicatímq; hinc inde collegi, vt in mentem quicque veniebat huic allinens capiti. ſic enim mihi capita creſcunt, varia tanquam conſarcinando, vt centonum imitari videar ſutelam. ſed hoc genus ſcriptionis iam olim pro ſuo iure ſic varia conſuere conſueuit: quod & nos aliorum exemplo ſi facimus, culpa vacamus.

Manum de tabula, Catomum, proſcribere inter ſenes coemptionales.

CAPVT XXVIII.

ÆNIGMATIS præ ſe fert ſpeciem illud Ciceronis, *Sed heus tu, manum de tabula: magiſter adeſt citius, quam putaramus*, [Cic. lib. 7. epi. famil. epi. 26.] nec tamen ita iſtud de induſtria obſcurat, vt non appareat eum de Cæſare loqui. Gallus Catonis laudationem Vticenſis ſcribebat, quod ſine Cæſaris offenſione fieri non poterat, cuius hoſtis Cato fuerat. monet igitur Gallum, vt deſinat ſcribere laudationem Catonis, cùm reuertatur in vrbem Cæſar. Eſt autem tranſlatio, vel à tabula literaria, in qua pueri literas diſcebant: in qua abſente magiſtro ludere manu ducendis, non literis, ſed lineamentis, vt pueris vſitatum eſt, ſolebant: deinde ſubito pręceptore redeunte, alter alterum monebant, vt manum de tabula tollerent: vel à pueris pictorum, qui abſente magiſtro pulcherrimis interdum illudunt tabulis, & illinunt

temerè

temerè pigmenta. Manum de tabula dixit Apelles Protogenem pictorem tollere non poſſe, nimiam eius & anxiam in pingendo curam reprehendens. veriorem tamen ſuſpicor priorem interpretationem: niſi ſi vt de pictore loquatur, in hanc ſententiam: Tu Catonem laudibus pingere & exornare, expolireque pigmentis orationis niteris: ſed vide ne argumentum picturæ non probetur magiſtro officinæ, id eſt Cæſari dictatori: nam pictores non ferunt æquo animo in ſuis tabulis alia, quàm quæ probant argumenta, depingi: atque hoc ſane ſenſu incommodior non fuerit tranſlatio, neque inſcitior quàm ſuperior, ac mediusfidius etiam fortaſſe probabilior. *Ne in Catomum Cato nos*, quod ait, inſolentia vocis *Catomum*, eſt obſcurum, quæ vinculum, & catenam ſignificat, vt legi in quodam in Iuuenalem ſcholio. Vſurpatur, & à Laberio apud Gellium in verſu catalectico, *Tollet bona fide vos orcus nudas in catomum*. Illud verò denſo caliginis nimbo inuolutum eſt. *Ergo fructus eſt tuus; mancipium illius: quod quidem ſi inter ſenes coemptionales venale proſcripſerit, egerit non multum*. Etſi autem perdifficilis eſt informatio, & cogitatio veri ſenſus, qui latet in antiquitatis aliqua conſuetudine, & imagine, tamen nihil vetat aliquid, non illiteratum, nec indoctum commodè excogitare ad enodandam loci difficultatem. videtur igitur hîc proſcribere venale inter ſenes coemptionales, eſſe in tabula auctionis proponere ſe rem hac conditione venditurum, vt proprietas tantum penes emptorem ſit, nec res tota proſcribatur & alienetur: quod ſi Atticus, inquit Curius, faceret, non multum ſuis rebus addeteret, quod magni pretij mancipium non ſit. Senes autem coemptionales dicit, qui ad coemptiones libenter accedunt, & libēter emunt. Plautus Bacchid. *Coemptionalem ſenem vendam ego*. Iuriſconſulti etiam, vt ad interimenda ſacra rationes quaſdam excogitauerant, & ad liberandas tutela mulieres: ſic ad perimendum in ſeruitijs vſumfructum coemptionem quandam ſenum fortaſſis inuenerant. Cur autem ſenes adhibebantur? an quòd ob eorum ætatem, res plus auctoritatis habitura eſſet? an ob priuilegium & vacationē ætatis? an quòd à ſenibus emptiones & coemptiones potius moribus Romanis tractarentur, quàm à iunioribus, quod plus vſu rerum ſaperent, minúſque deciperentur: & ſi quid in mancipio contra ius fieret, callidi veteratoréſque ita obtegerent, ne in fraude deprehendi poſſent? An denique ob aliam cauſam? parum, vt ne quid diſſimulem, mihi compertum eſt, & alijs quærendum relinquo.

Cic. ead. epiſt. 16. lib. 7.
Iuuen. Scholia.
Gell. lib. 16. cap. 7.
Cic. lib. 7. epi. fam. epi. Si vales benè eſt, ſū enim.
Plaut. Bacchidib. Sc. Atridæ duo fratres, &c.

Horatius emendatur, prunæ batillus, tempus notabatur magiſtratuum nominibus.

CAPVT XXIX.

In

In itinerario ſermone Horatij, nónne, obſecro, multo accommodatius legetur, *Græcorum linguæ doctiſsimus*, quàm quomodo eſt promulgatum, *Græcorum longè doctiſsimus?* Nam Rhetori linguæ cognitio conuenit, ſumma doctrina non item: nec tamen meum hoc inuentum eſt, ſed antiquorum librorum ſcriptum. Quod autem ait, Horat. lib. 1. ſat. 5.

Ora manúſque tua lauimus Feronia lympha, Horat. lib. 1. ſat. 5.

religione quadam & cerimonia factum eſſe exiſtimo, vt ſe viua ſacráque Feroniæ aqua lauarent, purificaréntque cùm in conſpectum eius fani veniſſent. Nam ſe flumine viuo abluere in parte religionis ponebant, vt è Marone & poëtis alijs eſt notiſſimum. Virg. 2. Aenei.

Millia tum pranſi tria repimus. Horat. lib. 1. ſat. 5.

quam *repſimus* malo, cùm mox ſequatur, *ſubimus*, atq; ita Lambinus legit:

Fundos Aufidio Fuſco prætore libenter inquit, *Linquimus,* Horat. ibidem

hìc venuſtè Aufidium ridet, qui cùm Fundis in oppido exiguo præturam gereret, inſana arrogantia & animis elatis faſtúque inſolenti & inaudito erat, & inſignibus magiſtratus conſules Romanos ſuperabat, cùm tamen Romæ tantum ſcriba eſſet, qui ordo vilis & vulgaris erat, patebátque hominibus libertinis, vt in eodem ſermone *—ſcriba quòd eſſet, Deterius nihilo dominæ ius eſſe*. Horat. ibidem Itaq; prætextam & latum clauum, vt Prætor aut Conſul Romanus gerebat, æquare ſtudens amplitudinem, & dignitatem faſtigij Romani. Ignis autem ei præferebatur (id enim eſt, quod ſcribit, *—prunaque batillum*) Horat. ibidem. quod ſupra humanam prope conditionem erat, & diuinum religioſúmque habebatur. Sic Imperatoribus Romanis & eorum vxoribus, interdum ſororibus, ignis præferri ſolebat. Herodianus de ſorore Commodi Imperatoris, καὶ αὐτῆς τὸ πῦρ προεπόμπευε. Herodianus in Ant. Cõmodo. Videtur autem Horatius, cùm ait, *Fundos Aufidio Fuſco prætore,* in eo iocari, quòd ſic tempus notare ſolebant magiſtratuum nominibus: vt ſi diceres, Veni Romam Cicerone conſule. at, Horat. lib. 1. ſat. 5.

Conuiuas auidos cœnam ſeruóſque timentes, Horat. ibid.
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.

etiam iocosè dictum accipio: nam primum auidi conuiuæ ex incendio, & flamma rapiebant cœnam, & ſerui, qui ſi cœna vreretur, timebant, ne ab heris verberarentur: quo facto cœnaque in tuto poſita, tum denique cum omnibus ignem cœperunt reſtinguere, cùm epulis potiſſimùm timerent ne perirent.

LIBRI PRIMI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER SECVNDVS.

Apud Horatium flumen hibernum χειμάῤῥους. *fertur quà rara ſecuris, vocare cucullum.* CAPVT I.

PETRVS Gallandius (cuius ego tum eximia liberalitate & beneficentia ſemper adiutus, tum opera & labore abſens ad cathedram regiam, nihil tale vel cogitans vel expectans, ſum vocatus) multo plus in literis videbat, quàm eius calumniatores & obtrectatores exiſtimari volebant: ita enim eum negotijs, quæ multa amplectebatur, obrui dicebant, vt profeſſionis muneri negarent parem eſſe poſſe: ſed profectò ignorabant, quanta in eo homine vis ingenij eſſet, quanta diligentia, quàm omnium rerum capax natura: quam ita facilè regebat, & verſabat, vt quicquid ageret, vnum illud curæ habere tractareque putaretur. Sed nunc eius laudes commemorare non decreuimus, quas nec oratione ſequi poſſemus. Eum aliquando quendam Horatij locum explicantem audiui ita acute & ingenioſe, vt omnes cum eo comparati, plumbei ſtupidique eſſe videremur. Sed verba Horatij profe-

Horat. lib. 1. ſaty. 7. ramus; *Flumen ut hibernum fertur quô rara ſecuris:*

Hìc ſenſum eſſe dicebat Gallandius, cui & aſſentior, tam concitata oratione & veloci rapidáque decurriſſe, quam torrens hibernus deuolui & præcipitari ſolet per loca abrupta & abſciſſa, quò raró ſolent lignatores accedere, propter arduam & erectam inacceſſarum rupium montiumque eminentiam. Flumen autem hibernum, eſt torrens, qui & Græcè, quòd hyeme fluat, eſtate ſiccetur, χειμάῤῥους vocatur: de torrente enim hyemis aquis abundantè Ouidius amorum libro tertio ſcribit,

Ouid. li. 3. amorũ eleg. 5.

Fontis habes inſtar pluuiáſque niuéſque ſolutas,
Quas tibi diuitias pigra miniſtrat hyems. Addit.

Horat. lib. 1. ſaty. 7.

Tum prænestinus ſalſo multúmque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia.

Arbuſtum dicitur multum fluere, quod multum vini fundit: ſed per allegoriam,

goriam, hoc ad dicacia vinitorum & vindemiatorum retulit cõuitia, quibus vel laceſſunt prætereuntes viatores, vel prouocati vlciſcuntur, & remordent. Ergo vindemiatorijs probris & dictis petulanter ei Rupilius reſpondit, —*Cui*, inquit, *ſæpe viator* Horat. ibid.

Ceßiſſet, magna compellans voce cucullum.

viatores ſolebant cultores & vinitores ſero colentes, appellare cucullos, in deſidiæ probrum: Plinius decimo octauo, *Dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam putantium vites per imitationem cantus alitis temporariæ, quam cucullum vocant: dedecus enim habetur opprobriúmque meritum falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales, etiam cum primo vere laudantur, auſpicio tamen deteſtabiles videantur.* Auſonius quoque in Moſella iſtius petulantiæ ita meminit. —*Inde viator* Plinius li. 18. cap. 26. Auſonius Moſella.

Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt ſeris cultoribus.

Præbet aquam apud Horatium, cogemus in hanc concedere turbam.

CAPVT II.

QVOD ab Horatio dicitur, *præter eum qui præbet aquam*, grammatici eruditiſſimi vix concoquere poſſunt: mirum enim eis videtur conuiuatorem aquæ præbitorem appellari. ſed Dionyſius Lambinus, alijs hîc caligantibus, primus lucem diſpexit, viditque conuiuatorem ſolitum balneum præbere conuiuis: quam eruditiſſimi viri interpretationem nemo reprehendere, niſi improbus, vel indoctus poteſt, licet tamen in antiquis auctoribus præter aliorum ſententiam, iuſque eſt & fas interdum aliquid excogitare, modo probabile ſit, Quid igitur, ſi dicat hominem tam eſſe procacem & petulantem in iocando, vt nec conuiuis, nec miniſtris abſtineat vllis, quin eos perſtringat, præter eum, qui ipſi pocula miſcet miniſtratque aquam? ait enim Martialis: Horat. lib. 1. ſaty. 4.

Iam defeciſſet portantes calda miniſtros,
Si non potares Tongiliane merum. Mart. li. 1. epigram. 12.

Sed omnino præſtiterit locum per allegoriam interpretari, inflexione verborum & inuerſione ducta à luſu, quo aliquo in ſitula aut vrceo nobis aquam miniſtrante, alios ea aſpergimus, aut perfundimus per laſciuiam, quod cùm facimus, eo qui aquã nobis præbet interim abſtinemus. Aquæ igitur præbitori ſimilem voluit eſſe Flaccus conuiuatorem. huic inuerſioni *aſpergere*, & *aqua* fauere videntur: & hac tanquam conſtituta allegoriæ imagine nobis diu quærendum non putabimus, cur conuiuatorem aquæ præbitorem dixerit. Cogitationem enim ad luſus ſpeciem refere- Horat. lib. 1. ſaty. 4.

mus, vnde genus dicendi tractum pronuntiabimus. In eodem ſermone non eſt facilè, quod ita ſcribitur perquam venuſtè,

Horat. lib. 1 ſaty. 4.

Multa poëtarum veniat manus, auxilióque
Sit mihi: nam multo plures ſumus: ac veluti, te,
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

Puto autem perfacetè ab Horatio dici, ſi poëticum tibi diſplicet ſtudiũ, & poëtæ tibi inuiſi ſunt, vt vulgò Iudæos omnibus hominibus videmus, nos poëtæ, qui plurimi ſumus, exercitumque conficere poſſumus iuſtum, pertinacesque, vt Iudæi in religione ſua & ceremonijs, ita in ſtudio poëtico & propoſito ſumus, non modo non de ſententia deducemur, ſed te vltro ad poëtas traducemus, & vnum è turba poëtarum, quãuis inuitum, reddemus, vt illud ſtudium, quod improbas, poſthac celebraturus culturusque ſis, & carmina ſcripturus. Interim autem multitudinem eorum qui verſus ſcribebant, lepide illudit more ſuo. malim autem, vt & reperi in antiquis libris, *auxilióque* legere adpoſita coniunctione, quam prouocabulo adiuncto *auxilio quæ*: quanquam non magni refert, nec id magni momenti eſt, cùm vtroque modo ſenſus idem explicetur.

Æſculapium in Vitruuio ἀσκληπιεῖον, ſeſſimonium, ſtatumen, rudus, nucleus, mataxa, abacorum diuiſiones & ſpeculorum.

CAPVT III.

Vitru. in præfat. lib. 7.

ÆSCVLAPIVM apud Vitruuium libro ſeptimo, eſt templum Æſculapij, Græca imitatione: nam Graijs ἀσκληπιεῖον in neutro genere illius dei templum eſt. Cùm autem exemplum illud prope ſingulare apud Latinos viderem, admonere lectorem placuit, qui fortaſſe oſcitans, aliudq; agens non animaduertiſſet. Mineruium tamen, & Dianium apud Latinos ſimilia ei ſunt: ſed locum Vitruuij adſcribamus. *Item,* inquit, *Argelius de ſymmetrijs Corinthijs*, & *Ionico Trallibus Æſculapio, quod etiam ipſe dicitur ſua manu feciſſe.* Eodem in libro Seſſimonium eſt templum & ſedes, deduciturque à ſeſſu vel ſede ſeſſimonium, vt à merce mercimonium: Ita enim ſcribit, *Suſpectus habent in deorum ſeſſimonio*, id eſt, in deorum ædificandis templis, & ſedibus ſtatuendis: ac ſeſſimonium dici videtur, vt ἕδος Græcè. Verbis autem Budæi, quæ in Memmiani codicis margine manu Budæi ſcripta inueni, libet explicare ſtatuminationem, & ruderationem Vitruuij in pauimentis: Sic igitur ſcripſit Budæus, Statuminatio, vt hic apparet, fit lapidibus & cemẽtis libralibus & manualibus ſine calce & arena: Ruderatio verò ſtatumini ſuperinducitur cum calce & arena, aut rudere nouo aut rediuiuo, id eſt ex vetere ædificio ſumpto, non nuper effoſſo, quod

Vitru. ibid. — Vitru. ibid. — Vitru. lib. 7. cap. 1. — Budæus in Vitru. lib. 7. c. 1.

conſtat

conſtat è cemenro, vt hic apparer, ad differentiam nuclei, qui è teſta contuſa conſtat, & tertio loco inducitur. Hęc doctiſſimi hominis oratio non tam docer, vt intelligamus, quam manu prope ducit, vt quid iſta ſinr apud Vitruuium pene palpemus. Sic autem Virruuius air, *Tunc inſuper ſtatumi-* Vitruu. lib.7. cap.1. *netur, non minore ſaxo, quam quod poßit manum implere: ſtatuminibus inductis rudereiur.* & mox, *Inſuper ex teſta nucleus inducatur.* Cùm autem eodem libro à Vitruuio ſcribitur, & *mataxæ tomice ad iuſtam longitudinem vna craſ-* Vitru. ibid. *ſitudine alligationibus temperentur,* eodem Budęo velut Mercurio interpre- Vitru. li. 7. c. 3. te, mataxæ ſunt manipuli & faſciculi cannarum, quos Virruuius tomice alligari iubet. *Ipſaque,* inquit Vitruuius, *tectoria abacorum, & ſpeculorum di-* Vitru. l. 7. c. 3. *uiſionibus, circa ſe prominentes habent expreßiones:* hic non aſſentior ijs, qui abacos ſeſſiones, vel ſcabella ad ſeſſum habilia, aut podia eſſe cenſent: ſed Æmari Ranconeti ſententiam approbo, exiſtimantis abacorum diuiſiones formas eſſe quadraras in tectorio prominentes: ſpeculorum autem diuiſiones, formas eſſe rorundas. Iſtas ab interiru interpretationes duorum doctiſſimorum noſtra ætate virorum volui vindicare: malui tamen ingenuè ipſis eas reddere, quàm improbo furto clam eas interuertere, cùm potiùs ſi quid poſſum, de meo eorum memoriæ liberaliter elargiturus ſim, quàm quicquam per fraudationem eis ademprurus.

In Catapultæ deſcriptione quædam apud Vitruuium explicata, tonus quid, hemitonium, brachia, plinthium, ſyrinx, epitoxis manulea, plinthis, capreoli, antefixa, ſubiectio, tracheli.

CAPVT IIII.

PLACET tentare quarundam in catapultæ deſcriptione apud Vitruuium vocum explicarionem, maximè cùm inciderim in quædam ſchedia Cteſibij, vel Heronis (nam dubia inſcriptio erat) tormentum idem declarantia. ait Vitruuius, *Eius nonæ partis ſit foraminum in capitulis magnitudo, per* Vitru. lib. 10. *quæ tenduntur nerui torti, qui brachia continere catapultarum debent,* hic fora- cap. 15 mina ſunt, quæ Græci τρήματα appellant, quibus inſeruntur nerui torti, quos Gręci τόνους appellant. In inſtrumentis autem παλιντόνοις, quæ lapides mittunt, vt balliſtæ: dimetiens foraminis, quod pondo lapidem mittunt, tot centenorum digitorum multiplicatione, eiuſque lateris cubica ſumptione, & lateri decimæ partis adiunctione conſtabit. vt ſi lapis ſit 80. librarum, cenries multiplicari hæc ſumma debet: ſic in aſſem octo millia fient, quorum latus cubicum ſunt 20. quibus decumam addo 2. ita dimetiens foraminis erit viginri duorum digitorum. in εὐθυτόνοις quæ ſagittas mittunt, ſumitur è nona parte ſagittæ dimetiens foraminis: eo enim ma-

ius foramen eſſe oportet,quo moles eſt maior,vel magnitudo lapidis aut
ſagittæ: cùm oporteat brachia quæ ἀγκῶνας Græci vocant, craſſioribus
robuſtioribusque neruis intēdi.neruos autem non ſolùm τόνȣς, ſed etiam
Vitruuius lib. ἡμιτόνια appellabant. Vitruuius lib.1. *In capitulis enim dextra ac ſiniſtra ſunt*
1.cap.1. *foramina hemitoniorum*,id eſt, vt interpretor,neruorum.Hero ἐκάλουν δὲ τὰ
Heron.Sched. μὲν συνέχοντα τȣ̀ς ἀγκῶνας νευρὰ, τόνον. ἔνιοι δὲ ἐνάτονον, ἔνιοι δὲ ἡμιτόνιον. ait Vitru-
Vitru.lib.10. uius,*Tabulæ quæ ſunt in ſummo & imo capituli*:& mox,*Paraſtatæ dextra &*
cap.15. *ſiniſtra*: hæc vt intelligantur quoquo modo, ſciendum eſt, huius inſtru-
menti corpus eſſe laterculum,Græcis plinthium appellatum, ita arrecta-
riæ tabulæ dextra & ſiniſtra vocantur paraſtatæ: tranſuerſariæ tabulæ in
imo & ſummo poſitæ ſunt: Græci parietes quatuor appellant. Tranſuerſi
autem iſti parietes περίτρητα appellantur, habentque, vt ait Vitruuius, ta-
bulas pararellas. paraſtatæ incumbit brachium catapultæ: paraſtatæ an-
tiſtates adhæret compaginatus,qua eſt (vt Græci loquuntur) ipſius bra-
chij πτέρνα. id eſt calx: in paraſtatæ medio excauatur ſinus in ſemicircu-
lum.Cardines parataſtarum Græci τόρμȣς appellant, quos eſſe in parata-
ſta duos pręcipiūt & διτορμίαν vocant,inquit Vitruuius,*Cavaliculi,qui Græ-*
Vitru.lib.10. *cè ſtrix dicitur*. Hoc falſum: neque enim ſic Græcè appellatur, ſed σύριγξ.
cap.15.
Vitru.ibid. Nulla autem inuidia ſit opinor legere *ſecuriclatis cardinibus fixa*. nam fixā
Vitru.ibidē accuſandi caſu merito accuſare licet.ſcribitur in Vitruuio,*craßitudo ſcutu-*
læ,ſed Budęi manu in libro Memmij ſuculę emendatum reperi,cuius ſen-
Vitru.ibidē. tentiæ refragari pudet. Epitoxis eſt cauus, qui ſagittam recipit. *Item*, in-
Vitru.ibidē. quit Vitruuius,*chelo ſiue manucla dicitur*,puto χηλὴ legēdum eſſe,cùm pręſ-
Hero ſiue Cte- ſertim ita in Herone legam, ταύτην δὲ ἡ κατάγουσα χεὶρ διπλῆ γίνεται, κεχηλω-
ſibius. μένη πρὸς τὸ μεταξὺ τῶν χηλῶν δέξασθαι τὸ τȣ̃ βέλȣς πάχος.manulea autem in
editiónibus antiquis extat,vnde & manuleatæ tunicæ ſunt. Baſis ſedes eſt
in qua ſtatuitur columella,quæ machinam ſuſtinet. columellæ autem ba-
ſis,ſic enim lego,in ſolo latior eſt: plinthis autem, id eſt laterculus, qua-
dratum eſt ſuperius ipſius baſis,qui laterculus,qua accipit columellā,quę
χελώνιος vocatur ſuo cauo,eam habere debet quam dicit latitudinem.Ca-
preoli,qui à Græcis ἀγκῶνες appellantur, tigilla ſunt faſtigata, & in co-
lumellam ſuis capitibus nitentia, eamque hinc inde firmātia ne nutet aut
Vitru.lib.10. vacillet.addit Vitruuius,*antefixa latitudo foraminis*:antefixa Feſto ſunt quę
cap.15.
Feſt.lib.1.in li- ex opere figlino tectis adfiguntur ſub ſtillicidio: ſed hic antefixa videtur
teram a. columella quędam anterior,quæ etiam ſuſtinet plinthium,& antefixa vi-
detur vocari, quod ſit ante columellam illam, quam ante explicauimus.
adfixa eſt autem plinthio catapultæ, vnde & nomen. poteſt eſſe & tan-
quam fibula, quæ ab interiore plinthio perueniat ad columellam. Eſt &
poſterior columna, quæ antibaſis dicitur, ſuſtinetque etiam catapultam.

ſubiecto,

ſubiecto,inquit,*foraminum xij*. Hic mihi videtur ſuctiectio legendum, vt [Vitru.lib. 10. cap.15.] ſit tanquam ὑπόθεμα & baſis aut ὑπόβλημα aut ὑπόβασις,) certè ὑπόθεμα vocatur à Philone) aut ſubiecta, vt ſupra antefixa dicebatur. nam talia pro [Philon.] ſubſtantiuis plerumq; Latini habent. *Carcheli*, inquit, *ſucularum*. Hic tra- [Vitru. lib.10. cap.15] cheli, id eſt, colli ſucularum legendum auguror, collum autem eſt, qua ſunt graciliores. *Quo*,inquit Vitruuius, *eſt mollior tonus*, id eſt, vt interpre- [Vitru.ibid.] tor, neruus, qui tum eſt prolixior. Dodrantes autem quadrati & rotundi interpoſiti ſunt ab hominibus, qui vel ſe multis vini dodrantibus proluerant, vel lectoribus voluerant moleſtiam creare. Hæc omnia magna ex parte diuinaui: itaque veniam peto, ſicubi, quod neceſſe eſt, in re tam obſcura, erraui. nam Græca quæ vidi, & mutila erant, & diſſimilia: tantum in quibuſdam adiuuere, in alijs coniecturæ indulgendum fuit.

Quædam in deſcriptione balliſtæ apud Vitruuium explicata, περίτρητος, ſcutula, toni, epizygis, modioli, χοινικίδες, χηλὴ, menſa climatis, pteryx, eſchara. CAPVT V.

EXPERIAMVR & ipſi ecquidnam in fabrica balliſtæ explicare apud Vitruuium poſſimus, partim coniectura, partim auxilio Græcorum ſche- [Vitru.lib.10. cap.17.] diorum? *deſcribatur*, inquit Vitruuius, *ſcutula, quæ Græcè περίτρητος appellatur*. hæc ſcutula eſt in ſummo & imo capitulo, dextra & ſiniſtra: atque inde nomen habet Græcum, quod multis locis pertuſa & perterrebrata eſt. Itaque & perinfirma eſt, ſed laminis ferreis, & regulis, & clauis confixa continetur firmaturque. in ea eſt foramen quo tenduntur toni, id eſt nerui, qui brachia balliſtarum continent. Inſunt & foramina, quibus induntur cardines. Melius autem fortaſſe legeretur & commodiùs, *longitudinis* [Vitru.ibid.] *ſexta parte*, & mox, *quarta parte*, quam accuſandi caſu, idque ita placebat Æmaro Ranconneto, vt & non multò poſt *ſexta parte* ſcribitur. Inquit Vi- [Vitru. lib. 10. cap.17.] truuius: *quantam epizygis habet craßitudinem*: ſic vocatur axiculus, vel, vt Vitruuius vocat, cuneolus, qui neruos vertit & tendit. Cteſibius, ſiue etiã eſt Hero, τὰ ἐπιστρέφοντα τὸν τόνον ἀξόνια ἐκάλουν ἐπιζυγίδας. quod ſequitur, [Heron. sched.] ſic ferè legendum ſuſpicor: *cùm deformatum fuerit, circum leuigentur extre-* [Vitru.lib.10. cap.17.] *ma, vt habeat curuaturam molliter circumactam*. Nam *circum diuidatur extremam*, non ſatis quid ſibi velit poſſum attendere, & niſi erro, quod quidem eſt facile, præcipit vt foramem poliatur leueturque, vt abſque ſcabritia & aſperitate ſit. *Conſtituantur*, inquit, *modioli foraminum* ij: modioli ſunt, qui [Vitru.ibid.] à Græcis appellantur χοινικίδες, ſuntque formæ rotundæ & turbinatæ, induntur que foramini: idque perſpici poteſt è ſequenti Vitruuij capite, in [Vitru.lib.10.] quo ita ſcribitur, *Tum verò modioli ærei in ea capitula includuntur, & in eos*

cuncoli ferrei, quos ἐπισχίδας *Græci vocant, collocatur*: ego ἐπιζυγίδας ſcribendum eſſe puto, non ἐπισχίδας. Nam Cteſibius ſic ſcribit,

Cteſibius.

ὅταν οὖν βουλώμεθα ἐντεῖναι ἤτοι τὰ τοῦ παλιντόνου ἡμιτόνια, ἢ τοῦ εὐθυτόνου, τὸ πλινθίον συντιθέντες, ὡς προείρηται, τό τε παραστάτην καὶ ἀντιστάτην, καὶ τὰ δύο περίτρητα, καὶ προσθέντες τὰς ἐπιζυγίδας, καταπακτοῦμεν ἐπὶ τὰ μέσα διαπήγματα. Paraſtatæ quales ſint & qui, in catapulta expoſuimus. addit Vitruuius,

Vitru. lib. 10. cap. 17.

Regulæ, quæ in menſa, longitudo foraminum octo. Menſa interior eſt, & media inter duas hinc & inde ſcutulas, conſtatque regulis diapegmatis, & tabula, inter regulas & diapegmata collocata: eſtque in ſummo & imo capitulo, vt & peritreta. Cteſibius vel Hero

Cteſibius vel Hero.

καλεῖται δὲ τὸ πῆγμα τὸ συγκείμενον ἔκ τε τῶν κανόνων, καὶ τῶν διαπηγμάτων, καὶ τῆς σανίδος, τράπεζα. inquit Vitruuius,

Vitru. lib. 10. cap. 17.

Climacidos ſcapi longitudo foraminum xiij. Climacis ea eſt, quæ in catapulta vocatur σῦριγξ, id eſt canalis. nam in balliſtis nomen mutat, propter amplitudinem & latitudinem, & κλιμακὶς, id eſt ſcalula vocatur. Cteſibius,

Cteſibius.

ἡ δὲ σῦριγξ, ἐν ᾗ ἐστὶν ἡ διώστρα, καὶ τὸ χελωνάριον, καὶ ἡ χείρ, ἐπὶ μὲν τῶν εὐθυτόνων σῦριγξ κέκληται, ἐπὶ δὲ τῶν παλιντόνων κλιμακίς. ἐπειδὴ ἡ τῶν πλεῖον πλάτος ἔχει, καὶ διαπήγμασι συνέχεται πλείοσι, καθάπερ καὶ ἡ τράπεζα. γίνεται δὲ ἡ κλιμακὶς οὕτως. διάπηγμα κατασκευάζεται ἐκ τεσσάρων κανόνων συνεστηκὼς, ἐπὶ δὲ τὸ μέσον ἔχει κατὰ τὸ πλάτος ἄλλους κανόνας πεπηγότας ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μῆκος κανόνων, ἵνα ᾖ τὸ γινόμενον κλιμακίς.

Vitru. lib. 10. cap. 17.

Ex his, inquit, *detur duæ partes ei mēbro, quod Græci* χηλὸν *vocant.* hic, vt & ſuperiore capite lego, χηλῶν, quo etiam modo hic Ranconetus emendarat. inquit Vitruuius,

Vitru. ibid.

plentigomatos foraminis: ego priorem dictionem non intelligo. quid ſi pterygomatos, vel πτερώματος? præſertim cùm totum inſtrumentum pteryga vocari legamus. Cteſibius,

Cteſibius.

καλεῖται δὲ πτέρυξ αὐτὸ τὸ ὄργανον ὅλον. ſecuricula eſt πελεκῖνος, vt ſecuriclata, πελεκινωτὰ à Græcis vocantur: ea eſt incluſa & inſita, operiturque chelonij puluino. baſis hic, quæ ſuſtinet, & in qua ſedet inſtrumentũ, vocatur, ait Vitruuius, eſchara: additur & antibaſis, vt & catapultæ.

Vitru. lib. 10. cap. 17.

Hæc ego pauca annotaui ex obſcuriſſima & moleſtiſſima Vitruuij deſcriptione, adiutus Græcis ſcriptoribus Bitone, Herone, Cteſibio, quorum ſcripta quædam dieculas aliquot mihi tractare contigit, quibus ſi frui diutius potuiſſem, huic fortaſſe loco maiorem lucem attuliſſem. ea autem ſcripta mihi videre magis licuit, quam inſpicere: quæ etiam qua me parte adiuuare maximè debuerunt, deſeruêre, vel temporis iniuria violata, vel hominum improbitate lacerata.

Bito. Hero & Cteſibius

Reſpondet imago gloriæ quid, in lucem editi & ſuſcepti, conturbatus oculus, apud Ciceronem, ταραξις. CAPVT VI.

Cic. lib. 3. Tuſcu. in præfat.

NON eſt publici guſtus nec palati ſentire, quæ ſit huius loci ſuauitas, & quam dulcis ſapor de gloria: *ea virtuti reſonat, vt imago gloriæ.* itaque vltimo

timo

timo, nomine multi, vt acido & inuiſo offenſi, *voci* ſcripſerũt: qui mihi vidẽtur nimium iuris ſibi ſumere, ſi ius dici debet licẽtia. Ego *gloriæ* nomen in ſuo domicilio ſuiſque penatibus retinendum eſſe exiſtimo, & locum ſic interpretor: gloriam virtuti ſic ſolere reſonare, vt imago ſolet gloriæ, id eſt, vt plauſui & ſignificationibus & gratulationibus, quibus populus voce læta & mirabunda & hilari aliquem celebrat, reſpondet Echo, quæ Latinè dicitur imago. huius gloriæ hoc exemplum apud Flaccum extat, Horat.lib.1. od.20.

Datus in theatro,
Cùm tibi plauſus,
Care Mæcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, ſimul & iocoſa,
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Non eſt autem, vt opinor, in controuerſia, quin legendum ſit eo in libro Ciceronis, *haud erat ſane quod quiſquam rationem ac doctrinam requireret, ratione* tamen & *doctrina* editur corruptiſſimè: nam philoſophiæ artẽ præceptionemque intelligit. Cic.lib.3. Tuſcul. quod autem ait, *ſimul atque in lucem editi & ſuſcepti ſumus*, de vtroque parente intelligẽdum puto. Cic.ibid. edit enim mater, quæ parit: ſuſcipit pater qui tollit. Terentius in Andria: Terent. And. act.2. ſcena.3.

Puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ex illa cautio eſt.
Nam pollicitus ſum ſuſcepturum.

Iterum, *Nam quod peperiſſet iuſſit tolli.* Terent. And. act.3. ſcena 1.

vbi mater tollit, & ab ea ſublatum pater etiam ſuſcipit. Eminens autem effigies, dici poteſt pictura ita expreſſa, vt extare & eminere videatur: ſed exculptum ſimulachrum potius ſit, cùm paulò poſt rem ſolidam dicat: nam adumbrata eſt ἐσκιαγραφημένη, id eſt primis lineis ducta & delineata. Leue eſſet monere legendum videri, *& ægrotum animum quem appellarunt inſanum*, niſi *quam appellauerunt inſaniam*, errore non ferendo per omnia propagatum exemplaria eſſet. Cic.lib.3.Tuſ. nihilo ſecius lego *his rebus mentem vacuam appellarunt inſanam*: hodie *inſaniam* perſcriptum eſt inuitâ, vt opinor, Minerua. Cic.ibid. quod autem ait, *Itaque non eſt ſcriptum, ſi inſanus, ſed ſi furioſus eſſe incipit*: pro interpretatione legis erit, cuius ita ad Herenium concepta verba ſunt, *Si furioſus exiſtit*, id enim eſt, eſſe incipit. Cic.ibid. Auctor ad Herenn.lib.1. cap. de confirmat. & confutat. Cõturbatus autem oculus eſt, qui caligat, & cõfuſius videt, laboratque ophthalmia. Scribonius, *ad cõturbationes & epiphoras oculorũ ſcio multa collyria, & ſi tardè, magnos tamen effectus habere.* Scribonius. Iterum, *hoc maximè probo ad recentes epiphoras, & conturbationes oculorum, tumoreſque & dolores.* Scribonius. vocat & perturbationes. *Collyrium pſoricum ad caliginem & ad aſpritudinem oculorum ſiccámque perturbationem ſine tumore, quam ξηροφθαλμίαν appellant.* Scribonius. Propriè tamen eſt conturbatio

batio minor ophthalmia, & τάραξις Græcè vocatur, definiturque oculorum tumor cum rubore & calore ex cauſa obortus externa, vt fumo, ſole, puluere, oleo, leuiſque ophthalmia appellatur. Lego etiam *omnem enim abſtinentiam, omnem innocentiam*, quod quidem neceſſe eſt, vt à tanto ſcriptore & oratore remoueatur ſolœciſmi fœditas & deformitas.

Cic. lib. 3. Tuſ. quæſt.

Exponitur epigramma quoddam Maronis, natio madens pingui, adipata dictio, ſcholaſticus, cymbalum iuuentutis, mittere vela ad portus beatos. CAPVT VII.

IVCVNDVM eſt epigramma, quo dimittit rhetoras Maro, & ad philoſophos ſe confert, ſi modo Maro is eſt, ac non alius quiſpiam: ſed interueniunt, vt gemmis nitentibus nubeculæ quædam earum ſplendorem nubilo fuſcantes, ſic ei vitia nitorem lædentia. nam primus ſtatim verſus ſyllaba curtior eſt, *Ite hinc inanes rhetorum manipli,* quæ ſupplebitur repetito initio *ite*, hoc modo,

Virg. Priapeijs

Ite hinc inanes rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico verba,

Virg. Priapeijs

non ſatis aſſequor, & commodiùs ſcribi poſſe putarem,

Inflata rore non Achaico turba.

vt Latinorum ſignificet rhetorum eloquentiæ tranſmarinæ rudium auditores inanes & indiſertos. Ac rorem Achaicum dixit, vt ad cicadas fortaſſe reſpiciens, quæ roræ veſci feruntur, canoræque ſunt & ſtridulæ, vt illi loquaces & garruli. Sed & cicadis diſertos Troianorum principes Homerus comparauit.

Homerus.

Et vos, inquit, *Seliquati, Arquitîque, Varróque.*

Virg. Priapeijs

putem ſcribendum,

Et vos Seli, Cati, Arquitîque, Varróque,

vt nomina propria ſint Selius, Catius, Arquitius, Varro.

Virgil. ibidem.

Scholaſticorum, inquit, *vario madens pingui.*

natio madens pingui legendum puto: vt Rhetores illos Græcæ facundiæ ignaros, vt hebetes & obtuſos, pingui madere dicat irridens. adipatæ dictionis genus Cicero in Oratore dixit, genus pinguis elocutionis & inſuauis & inconcinnę, ab adipatis cibis tranſlatione ducta, id eſt adipe vnctis & opimatis. Iam rhetores & declamatores Seneca & Quintilianus non raró ſcholaſticos appellant: apud Syneſium tamen, & in Heſychij antibolem ſcholaſticus cauſarum eſt actor. eos iuuentutis cymbalū ignominiosè vocat, vt cymbalum mundi Appion Grammaticus vocatus à Tiberio Cæſare fuit: quòd ad aures iuuentutis ſtreperent loquaciter & inaniter,

Cic. in Orator. ad Brutum.

Syneſ. in epiſt. 155. & 156.

Heſychius.

Plin. in præfat. Nat. Hiſt.

niter, vt Gallorum in matris ideæ ſacris cymbala crepabant; habebantur autem omnium viliſſimi & abiectiſſimi mortalium, molles & caſtrati illi Cybelæ & matris ideæ miniſtri.

Nos, inquit, *ad beatos vela mittimus portus.* Virg. Priapeis

id eſt, ad philoſophiam pergimus, quæ nos ſuis præceptis fœlices beatoſque reddet, & omni liberabit perturbatione & moleſtia. addit,

Ite hinc Camœnæ, vos quoque limite ſæuæ: Virg. ibidem.
Dulces Camœnæ, animum fatebimur verum,
Dulces fuiſtis.

hæc bonam non interpretãtur ſententiam, verum audemus, ſi veram non poſſumus ſcripturam reddere, probabilem ſaltem comminiſci, quæ commodum ſenſum eloquatur.

Ite hinc Camœnæ, vos quoque hinc leues ite,
Dulces Camœnæ: nam fatebimur verum.

etſi vos nunc inhumanius & aſperius eijcio: tamen non tam improbus ingratuſque vnquam ero, quin ſemper fatear vos mihi dulces & iucundas fuiſſe: & quanquam vos nunc exigo, attamen meas chartas reuiſitote, ſed prudenter & rarò. Quibuſdam etiam videtur dicere, vos mihi antea dulces fuiſtis, nunc moleſtæ, &, vt verum proloquar, ad alia me accingo ſtudia vobis dimiſſis: & tamen quamuis vos dimittam, reuiſitote me aliquando, verum pudenter & raro.

Apud Ciceronem vecors, Oenei partu edita, τίχλιν, moles gigantum. Clepſe dolo. CAPVT VIII.

MIHI quidem verba Ciceronis 2. Tuſcul. inſpicienti, & apud me exigenti, ferè venit in mentem exiſtimare ex ijs Ennianum verſum integrari ſuis iuſtis modulis poſſe, Cic. 2. Tuſcul. ſtatim in principio.

Philoſophandum eſt mi paucis: nam omnino haud placet.

Itaque, vt omnes qui diuinant, aut ſomnia ſibi fingunt, ſibi placent in ſuis ludibrijs: ita mihi quoque vſuuenit, neq; teneri potui quominus, id huic chartæ mandarem, etſi vaniſſimum fortaſſe ſomnium eſt. Non longè, vnius abſentia præpoſitionis, deſiderio ſui ſententiam malè perdit. ſic enim editur. *Magna habere poſſit auxilia reliquorum philiſophorum etiam diſciplinis*, vox auxilia abſorbuit hauſitque, a, quod interſerẽdum eſt, vt orationem fulciat vacillãtem. *Refellere* autem *ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia*, ideo defendimus, nec mutari patimur: quod tamen homines magnæ in literis auctoritatis conari videmus, quia & paulò ante dixit, eos, qui certis deſtinatiſque ſententijs addicti, & tãquam conſecrati ſunt, ini- Cic. 2. Tuſcul. Cic. 2. Tuſcul.

quo

quo animo pati ſolere ſe refelli, cùm cõtra ſe id æquo animo eſſe patienterque laturũ oſtendat: & alij quoq; philoſophi ſuis decretis magnopere confidentes, neque de eis vllo modo dubitantes, pertinaciſſimè aliorum placita oppugnant, & omnibus modis euerſum ire conantur, quod Academici leuius multo minusque obſtinate faciunt, probabilia tantum eis opponentes, quibus tamen nec ipſi multum fidei tribuunt. Eſt autem leue monere legendum eſſe. *In manus ſumit*. &, *commendari lectioni*: cùm hodie *manu & lectione edatur*: &, *nec ſi id minus*: *munus* enim peruerſiſſimè edunt multi. In verſibus autem Iambicis, quos è Trachinijs cõuertit, *corpore exanclato* eſt corpore fatigato & ærumnoſo exhauſtoq;, etſi non deſunt, qui *exanclata* malunt, & tolerata & perpetrata explicãt. *Vecors Oenei partu edita*, Deïanira eſt Oenei filia, doloſa & aſtuta, hîc vecors dicitur, cùm δολῶπις à Sophocle vocetur. Partus autem hic etiam viris tribuitur more Græcorum, apud quos etiam τίκτειν de viris vſurpatũ reperitur. nam apud Homerum extat ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς. Id etiam obſeruauit Fabius apud tragicos, quorum hîc ſermonem imitatur Tullius: ſic enim ſcribit. *Et apud tragicos, & iam leo pariet, at pater eſt. Moles gigantum eſt* multitudo. nam Græcè ſcribitur στρατός. *Nec me occidentem*, lego, non *ne me*. Libenter quoque ſcripſerim, *corpori inflixit meo*: etſi vix *infixit*, ſummouere audeo.

Cic. 2. Tuſcul.
Cic. ibid.
Cic. 2. Tuſcul.
Sopho. Trach.
Homerus.
Quintil. lib. 10.
Cic. 2. Tuſcul.
Cic. ibid.
Cic. ibid.

Hæc dextra Lernam tetra mactata excetra,

Cic. ibid.

lego. Nam quòd *terram* alij malunt, improbo: *tetram* etiam non incommodè legi poſſe video. Echidnam vertit hydram Cicero, cùm Higinus ſcribat è Typhone & Echidna, hydram natam fuiſſe: ante hydram appellarat excetram. Addam & huic capiti periclitatam emendationem magno diſcrimine & audaci facinore.

Cic. ibid.
Higin. lib. fab.

eum dictus Prometheus
Clepſe dolo pœnáſque Ioui expendiſſe ſupremo.

Cic. lib. 2. Tuſ.
Cic. ibid.

Fato enim illud, quod interponitur, fatale huius loci malum videtur. Mihi quidem *doctus*, id eſt, aſtutus & ſolers placeret, ſed cum expendiſſe non bene cohæreret.

Sublime auolans, adulat ſanguinem κολακεύω, θωπεύω, *adulari, ex quo liquatæ apud Ciceronem.* CAPVT IX.

Cic. lib. 2. Tuſ.

VERSVS tranſtulit Cicero 2. Tuſcul. è Prometheo Æſchyli, vt reor λυομένῳ, ſanè quàm elegãter & diſertè, vt hominem facundiæ Latinæ vnicum & ſingulare prope exemplum decebat: nonnuſquam tamen eſt cur in eis hæreas, quòd partim ab interpunctionibus laborant, partim temporis iniuriam ſenſerunt. nam, *—nauem vt horriſono freto*

Noctem pauentes timidi adnectunt nauitæ:

Saturnius

Saturnius me ſic infixit Iupiter,
Iouiſque numen Mulcibri adſciuit manus.

vt vna circunductione comprehenſum & vna ſimilitudine comparatum, ſic & interpunctionibus notandum arbitror, ſecus quam in editionibus extat. Quod autem ſcribitur. Cic. 2. Tuſcul.

Clangorem fundit vaſtum & ſublime aduolans,

in vitio eſt, niſi me tranſuerſum amentia rapit in errorem: puto enim cùm aquilæ aduolatum antè ſcripſerit, auolatum eius nunc narrãdum eſſe. Ergo nulla tot editionum & myſticorum librorum verecundia ductus, veluti perfricta fronte, *ſublime auolans*, legendum eſſe adſeuerabo. Cæterùm, *pinnata cauda noſtrum adulat ſanguinem*, Græciam olet: vt enim χολακεύω, & θωπεύω cum accuſationis declinatu Graij iungunt, ſic & Latinè fecit, ſecutus auctorem actium, cuius verſum è Prometheo mutuatus eſt à Nonio prolatum, Cic. ibid. Non. in Adul.

Pinnata cauda noſtrum adulat ſanguinem.

Tragici igitur audaciam non eſt veritus emulari. ſed quo tãdem ſenſu hîc adulat dicitur? Et audiui qui adulare per diminutionem pro adorare dictum crederet, & interpretaretur ſanguinem expetit, eique caudæ motu blanditur: non deeſt, qui lambit exponat. Ego tamen aliter interpretor: cùm enim blandimentum caudæ adulatio ſit, & auolans aquila ſoleret tractu caudæ ſanguinolenta Promethei vulnera perſtringere, cruoriſque aliquid detergere, eleganter & venuſtè tactum caudæ attingentis, & tanquam palpantis ſanguinem, adulationem eſſe appellatum cenſeo, quod adulari propriè caudæ ſit. In iiſdem verſibus pro palæſtra grammaticos exercet. Cic. 2. Tuſcul.

Ex quo liquatæ ſolis ardore excidunt
Guttæ, quæ ſaxa aſſiduè inſtillant Caucaſi.

mihi aliorum ſententiam, nec reprehendere, nec approbare animus eſt, ſed quid mihi videatur in medium afferre: puto enim dici è Promethei viſceribus laniatis, & ſolis ardore tepefactis, & tabefactis, ſanioſas delabi in Caucaſi cautes guttas: idque eò audacius affirmo, quòd ſciam auctores Græcos ex ea ſanie oriri tradere herbam medicatam, & veneficijs aptam, qua vnctum à Medea Iaſonem flamma taurorũ æripedum nihil fuiſſe læſum; nec ſatis Hydri dentibus terrigenarum ferro violatum: meminit & Seneca in Medea, ita ſcribens, Seneca Medea.

Quæ fert opertis hyeme perpetua iugis
Sparſus cruore Caucaſus Promethei.

Ex quo igitur ad Promethei corpus cenſeo referendum, nòn ad tempus.

Columbus dioneus, ſuauiatri oculos, plenus ſacculus aranearum.

CAPVT X.

CATVLLVM apppellari doctum ferè ſcimus ab alijs poëtis, credo, quòd literis elegantioribus penitus imbutus erat, & ſuo poëmati aſpergebat multa, imitabaturq; ex antiquis ſumpta aut efficta præſertim Græcis: eorum exemplum vnum & alterum proferam : *Vt albulus columbulus dioneus*, videtur ab Alexide ſumptum, cuius Atheneus refert hũc verſum,

Catull. epigr. 27. Atheneus lib. 9 dipnoſoph. cap. 16.

Ο λευκὸς ἀφροδίτης εἰμὶ γὰρ περιστερός.

Nam & columbum potius, quàm columbam, & Albulum & Venerium, vt Alexis dixit, penè verſu ad verbum expreſſo. Alio loco ait, *Iucũdum os oculóſque ſuauiabor*, vbi verſum Homericũ prope conuertit ex Odyſſea π.

Catul. epig. 9. Homerus odiſ. π.

κύσσε δέ μιν φαλλῶ τε καὶ ἄμφω φάεα καλά.

Sic cùm ſcripſit, *Plenus ſacculus eſt aranearum*, imitatum Homerum eſſe cenſeas, qui eodem libro ſcripſit,

—ὀδυσῆος δέ πϑ εὐνὴ
χήτει ἐνευναίων κακ' ἀράχνια κεῖται ἔχουσα.

Nam araneis obſidentur & opplentur, quæ inania ſoláque ſunt, vt loculi dicuntur iocosè araneoſi, & cubilia Homerus dixit, vidua & deſerta.

Aduerſaria, ὑπομνήματα, laudare teſtem, exire è poteſtate, natura latrat, immune, natalis Mercurij & ſalutis.

CAPVT XI.

Cic. pro Roſc. ADVERSARIA quæ M. Tullius nominat, videntur libelli fuiſſe & commentarioli & chartę, quæ homines aduertebãt, & (vt ita dicam) memoralia erant, ne res aliqua eis excideret: eos enim commonefaciebant, & memoriæ ipſorum ſubſidio erant. Demoſthenes videtur appellare ὑπομνήματα, ſic contra Aphobum ſcribens, ἣν εἰς τὰ γράμματα ταῦτα ἐπανελθεῖν, καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντων εὑρεῖν. mox ſubijcit, νῦν δὲ ἐπειδὴ μὴ παρασημήνασθαι μὴ ἠξίωσαν, ἐν οἷς πολλὰ τῶν καταλειπομένων ἦν· ἐγέγραπτο ὑπομνήματα δὲ ἦν, id eſt aduerſaria erant. Sed hic huius capitis finem non faciemus, multaq; alia præterea miſcebimus, vt in mentem venient. Laudare teſtem, quod eſt nominare, credo ex eo ductum eſſe, quòd quem quis teſtem nominabat, vnà & laudem quoque eius commemorabat, ne indignus cuius audiretur teſtimonium videretur. Id è Fabij declamationibus intelligi poteſt, vbi ſcribitur, *Si ab vniuerſis tamen ad ſingulos vocamur, & tyrannum teſtem dabo: illum quidem neque ego laudo, ſed ipſa vitia, ipſa ſcelera facient huic rei auctoritatem*. M. Tullius inſanos, furioſos, iracundos, exiſſe dicit è poteſtate: hoc loquẽdi genus ex eo natum ſuſpicor, quòd qui furioſi erant, agnatorum & gentilium poteſtati permittebantur, & domini rerum ſuarum eſſe vetabantur. Ita exierant è poteſtate ſua: rationem enim loquendi,

Demoſt. contra Aphobum. Demoſt. ibid. Quintil. in declamat. 9. Cic. de Inuent & li. 3. Tuſ.

di,quæ poſtea manauit latius, hanc originem, hunc fontem habuiſſe auguror. Nam & filij qui parentum poteſtati ſubiecti erant, tamen quibus in rebus ſuæ ſpõtis & arbitrij erant, ſuæ poteſtatis dicebantur eſſe. Quintilianus, *Filios verò quis dubitauit vnquam eſſe plerumq; ſuæ poteſtatis?* Cicero autem eleganter dicit furioſos exiſſe ex poteſtate dici, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt. *Nil alıud ſibı naturam latrare*, cùm Lucretius ſcribit, vtitur Enniano verbo, quod interprete Feſto, apud Ennium, eſt poſcere: & fortaſſe ille ſit verſus Ennianus,qui citatur à Varrone,

—animus cum pectore latrat.

vt ſit animus cum pectore poſcit:etſi quiſpiam fortaſſe etiam aliorſum interpretari poſſit. Profecto in Trinummo Plauti legendum eſt: *Immune eſt facınus*,vt elegãter vir huius memoriæ politiſſimus, & doctiſſimus vtriuſque linguæ Ioachimus Camerarius emendauit,cuius ego ſentẽtiam confirmo auctoritate Feſti,qui ita ſcribit, *Immunis vacans munere,aliquoties pro improbo ponitur*,vt apud Plautum, *Immune eſt facinus*. Ita tanti grammatici approbatione ſibi de emendatione ſua meritiſſimò gratulari Ioachimus debet. *Maie Mercurium creaſtis idus.* cùm à Martiale ſcribitur,haud equidem reor eò die ſignificari natũ fuiſſe Mercurium: quanquã eum ſenſum verba præ ſe ferũt,ſed eo die ei dicatũ templum: templi autem dicatio natalis erat numinis. Id vt credam & Liuius libro ſecundo facit,& Feſtus, cuius verba ſunt, *Maÿs idibus mercatorum dies feſtus erat, quòd eo die Mercurÿ ædes eſſet dedicata*: niſi ſi quis eo die ædem dedicatam conijciat, quo natus fuerat. Cicero quoque prima epiſtola libri quarti ad Atticum,natalem Salutis dicit, quo die Saluti fuerat dicatum templum. Sed ne plures præterea libros hoc capite compilem,ei verbum amplius non addam.

Quintil.in declamationib.9. declam. — Cic.2.de Inuẽt.& 3.Tuſ. — Lucret.lib.2. — Feſt.lib 10 in littera L. — Ennius apud Var.lib.6.de ling.lat. — Plaut. Trinũmo.Sc.Ne amicũ.caſtigare. — Feſt.lib.9.in litera I. — Mart.lib.12. epig.68. — Liuius lib.2. — Feſt.li.9. in litera.i. — Cic.lib. 4.ad Attic.epiſtola 1.

Natura ſolo ſubeſt apud Maronem,loca nullius trita ſolo,& conſiſtere vitam apud Lucretium, Inſiſtere viam,è portis occurrere,delibata numina,diuidere cœlum,hiatus,chaſma,præſcripta candida calcis, imber pluuiæ, & grandinis. Nimbus.

CAPVT XII.

CVR ſtirpes ſilueſtres lætæ forteſque proueniant cauſam reddens Maro,ſic canit, *Quippe ſolo natura ſubeſt*: quæ verba quam vim hebeant, vt oraculorum ambages,quæri ſolet. Sed ego (vt ſoleo) prętermiſſis aliorum ſententijs, quid ſentiam eloquar: nunquam enim eorum mihi placuit ſtudium & inſtitutum, qui tempus refutandis aliorum ſententijs te-

Virg.2.Georg.

runt, & improbè ex aliorũ contumelia laudem venantur. Exiſtimo igitur hîc *ſolùm* radicem eſſe, cuius in ſilueſtribus viuida & animoſa eſt natura, ad eliciendum è terra ſuccum, & concoquendum, totique plantæ diſpenſandum: radicem autem hîc *ſolum* dici puto, vt plantam & pedem arboris: nam apud Lucretium,

Lucret. lib. 4.
Auia Pieridum perago loca, nullius ante
Trita ſolo.

valet nullius pede calcata. Et quia hanc tanquam telam Lucretius Maro-
Lucret. lib. 6. nem interpretans, exorſus eſt, is eam pertexat. Igitur libro 6. ſcribit,

Et per quæ poſſent vitam conſiſtere tutam,

vbi conſiſtere à veteri ſcriptore nouè vſurpatum eſt pro conſtituere & reddere, vt & Comicus —*Quam inſiſtam viam?* pro quam inſtituam viam, ſcribit. Et Liuius, *ſubſiſtere feras* pro excipere & ſuſtinere. Conſiſtere igitur dixit, vt ſi Græcè καταστῆσαι dixiſſet. Idem eodem libro ſcribit,

Terent. Phormio act. 1. sc. 4. Liu. li. 1. ab vrbe cond.

Lucret. lib. 6.
Et quibus è portis occurri cuique deceret,

Quod exprimit prouerbium Græcũ ab Ariſtotele poſitum libro quarto.
Ariſtot. lib. 4. phyſic. Ἀκροάσεως φυσικῆς: ἔστοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας περὶ τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσι: niſi quod Ariſtoteles id de foribus domorum dixit, Lucretius, de portis vrbium aut caſtrorum, quibus in hoſtem eruptio fit & ei occurritur. Epicurei ad ſtabiliendam ſuam impietatem firmamdamque, imprimis hoc ponebant nihil admirandum eſſe. Lucretius.

Lucret. lib. 6.
Si tamen interea mirantur qua ratione
Quæque geri poſſunt, præſertim rebus in illis,
Quæ ſupra caput ætherijs cernuntur in oris. Et Horatius.

Horat. li. 1. epi. 6.
Nil admirari propè res eſt vna Numici,
Soláque, quæ poſſit facere & ſeruare beatum.

Lucret. lib. 6.
Delibata deum per te tibi numina ſancta
Sæpe aderunt.

id eſt, contaminata, diminuta, violata, non ea integritate, qua ſunt & pla-
Auctor ad Heren. lib. 4. cida pace: vt in Rhetoricis ad Herennium, *Ille nulla voce delibans inſitam virtutem.*

Lucret. lib. 6.
Nec de corpore quæ ſancto ſimulachra feruntur
In mentes hominum diuinæ nuntia formæ,
Suſcipere hæc animi tranquilla pace valebis.

imagines ex dijs effluere, quæ mentem noſtram laceſſant, & notitiam Dei afferant Lucretius dicit: Cicero eas ad deos affluere, in quas men-
Cic. 1. de nat. deor. & 1. de Finibus bon. & malorum. tem noſtram intentam deorum intelligentiam capere, vt Velleius Epicureus apud eum diſſerit.

Ne trepides cœli diuiſis partibus amens.

Lucret. lib. 6. Cœlum peruolitantes fulgetræ diuidere videntur, & fulmina, de quibus

id Lucretius canit: etiã hiatus, quod chaſma dicitur, vt apud Maronem, *Virg. lib. 9. Aeneid.*

—Vnde hæc tam clara repentè
Tempeſtas? video medium diſcedere cœlum
Pallantéſque pollo ſtellas.
Tu mihi ſupremæ præſcripta ad candida callis
Currenti, ſpatium præmonſtra callida muſa. *Lucret. lib. 6.*

Putem potius *calcis* legi debere, vt à M. Tullio ſcriptum eſt, *Nunc video calcem, ad quem cùm peruentum ſit*: *Cic. 1. Tuſcul.* Ex eo autem ſic curriculi finis vocatus eſt, quòd creta, aut etiam calce notaretur: quod & Lucretius indicauit, cùm *præſcripta candida* dixit, intelligens præſcriptum velut cretatum finem. Seneca in Epiſtolis, *deinde tranſit ad ea, quæ conſuetudo ſeculi mutauit, tanquam quod ait Cicero, Quoniam ſumus ab ipſa calce eius interpellatione reuocati: hanc, quam nunc in circo cretam vocamus, antiqui calcem dicebant.* *Seneca lib. 19. epiſtola 109.* Imber, pluuiæ eſt aut grandinis lapſus & agmen, vnde imber pluuiæ & imber grandinis dicitur: Lucretius,

Nec cohibere niues gelidas, nec grandinis imbres. *Lucret. lib. 6.*

Cicero, *vt aqua pluuia vltimo genere ea eſt, quæ de cœlo veniens creſcit imbri.* *Cic in topicis.* Nimbus etiam ferè tale quiddam dicitur. Liuius, *ſubito coorta tempeſtas cum magno fragore tonitribúſque tam denſo regem operuit nimbo.* *Liu. lib. 40.*

Farris libra, foſſatum, camelatia, ſagariam & ſaccariam facere, curioſus, glandem legere, optio fabricæ, optio carceris, manceps carceris, prærogare, inſtituere vineam. CAPVT XIII.

VETERES frumentum non ſolum metiri, ſed & appendere ſolebant, quod nunc quoque in panificio obſeruamus. hinc illud Horatianum. *Horat. lib. 1. ſaty. 5.*

Cui ſatis vnà
Farris libra foret, tenui ſic támque puſillo.

Et Liuius, *Frumentarium diuitem bilibri farris ſperaſſe libertatem ſe ſuorum ciuium emiſſe.* *Liu. lib. 4. ab vrb. cond.* Iterum, *ſelibríſne farris gratiam ſeruatori relaturum.* In lege xij. tabul. *Si volet ſuo viuito, ni viuit, qui eum vinctum habebit, libram farris in dies dato.* *Gell. lib. 2. cap. 1.* Farris autem nomine etiam farina intelligitur. Itaque apud Iuriſconſultum legendum cenſeo, *frumentúmue publicè dandum, præbendum, appendendum*, *L. 7. §. 1. ff. ad legem Iul. repetund.* non vt vulgò *apprehendendum*, aut vt quidam emendant, *approbandum*: quibus nec aſſentior illud Iuriſconſulti mutantibus, *aut qui à foſſato recedit*: *L. deſertorem §. ſi qui in exploratione ff. de re milit.* nam foſſatum recentiores ſcriptores vocauerũt caſtra, quia foſſa cingi ſolebant: Capitolinus in Gordianis, *Caſtra omnia foſſato circuibat.* *Capitolinus in Gordianis.* Quin & apud Suidam hoc vocabulum reperitur, & apud Leonem Imperatorẽ. *Suidas.* *Leo Imperat.* Crediderim verò in titulo de muneribus, pro camelaſia ca-

L.1 & l. Munerum ff. de munerib. & honor.
In codic. Iuſtiniani lib 12. tit. 23. de Curioſis.
Suid. in vita D. Io. Chryſo.
L. vnic. ff. de gland. leg.
Plin lib 16. ca. 5.

melariam non iniuſta circunſcriptione locum ſibi vendicare poſſe. Cur enim non vt ſagaria, & ſaccaria dicitur, ſubſtantiuis, vt ſagariam facere, facere ſaccariam, vocabulis, & camelaria dici poſſit? Qui autẽ in Codice Iuſtiniani curioſi vocantur, eorum, vt apud Suidam refertur, in vita Diui Ioannis Chryſoſtomi erat mentio his verbis, ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ κουριόσου τῆς πόλεως ἐν μέσῃ τῇ πόλει. Iuriſconſultis glandis appellatione omnis fructus ſignificari videtur, in xij. tabul. non aſſentiente Plinio, cuius ideo verba adſcribam, vt quantum interſit inter conſultorum interpretationem, & viri doctiſſimi explicationem intelligatur: *Cautum eſt*, inquit, *præterea duodecim tab. vt glandem in alienum fundum procidentem liceret colligere*. ac mehercule crediderim veram eſſe & ſinceram Plinij interpretationem: ſed prudentiſſimos iuris intelligentiam longius, & ſignificationem porrexiſſe, vt iuris eadẽ valeret auctoritas in omnibus fructibus, cùm de glande tamen diſertè tantùm lex cauiſſet.

L. Vnic. ff. de gland. leg.
L. vlt. ff. de iure immunitatis.
Prudentius περὶ στεφάνων.
Diuus Ambro.
L. ſed. addes. §. ſi quis cum. ff locat. & conduct.
L. Domin°. §. in conducto locat & conduct.
L. Colon. ff. eod.
Cic. 2. in Rull.

Optio fabricæ apud eoſdem eſſe videtur, qui Imperatoriæ fabricæ, à qua fabricenſes vocantur, aut fabricis legionum ſcutarijs & loricarijs cuſtos præeſt, vt & cuſtos carceris à Prudentio manceps carceris, & à Diuo Ambroſio, optio carceris appellatur: ſic enim ſcribit, *neque Paulus, & Silas tempus diſtulerunt, quo optionem carceris baptizarent cum omnibus eius*. Prærogauit apud Iuriſconſultum eſt præerogauit, vt in illo loco, *qui penſionem integram prærogauit*. In ijſdem Iuriſconſultis inſtituere, eſt vel arbores, vel vineas in aliquo loco ponere, vt illo in loco, *In conducto fundo ſi conductor ſua opera aliquid neceſſario, vel vtiliter auxerit, vel ædificarit, vel inſtituerit*. Iterum, *Colonus cum lege locationis non eſſet comprehenſum, vt vineas poneret: nihilominus vineas inſtituit.* Cicero in Rullum, *verum hæc lex eſt, an tabula Neratianæ auctionis? in qua ſcriptum fuiſſe aiunt, Iugera. CL. in quibus oliuetum fieri poteſt: Iugera. CCC. vbi inſtitui vineæ poſſunt.*

Virgatis lucent ſagulis apud Maronem, virgatæ veſtes, ducere ſacra, ſacra ferre, vigilem ignem ſacrare apud Maronem, ſtudio anili celerare. CAPVT XIIII.

Virg. 8. æneid.

SOLET interdum in literis nimia diligentia grammaticos in errorem auferre, vt in illo Maronis verſu,

Virgatis lucent ſagulis, tum lactea colla.

virgata ſagula non acquieſcunt grammatici, vt ea tantùm intelligamus quæ diſcoloribus tanquam currentibus regulis colorum & ductibus, varia cernuntur: etiam aiunt ad Gallorum reſpectum eſſe linguam, quibus virga purpuram ſignificat, vt virgata ſint purpurea. Ego intellectu ſimplici &

ci & Latino, virgatum ῥαβδωτὸν ſignificare puto, quòd virgas quaſdam in longum aut latum varia ſerie, & colore porrectas habet, vt in concharum genere ſunt virgulatæ, id eſt ῥαβδωταί· Valerius certè Flaccus Thracum mulieribus virgatas veſtes tribuẽs, purpureas non intellexit, ſed barbarorum ritu diſcolores, & veluti virgatis ſegmentis contextas: eius ſunt verſus,

Iam veniet durata gelu, ſed me quoque pulſam Valerius Flac.
Fama viro: noſtróſque thoros virgata tenebit. lib. 1. Argon.

Nos & aliud Maronis doctiſſimi poëtæ explicemus.

caſtæ ducebant ſacra per vrbem, Virg. lib. 8.
Pilentis matres in mollibus. aeneid.

ducere ſacra, & ferre ſacra dicuntur, qui res ſacras, & quæ ad ſacrum vtilia ſunt, remque diuinam ferunt. Sic & apud Ciceronem in Verrem, *quæ manibus ſublatis ſacra quædam more Athenienſium virginum repoſita in capitibus ſuſtinebant canephoræ ipſæ vocantur*: nam canephorœ caniſtra ferebant, in quibus ea erant poſita, quæ ad quinquatria, aut cerialia pertinebant. (Cic. 6 in Verr.) Horatius,

—vt Attica virgo Horat. lib. 2.
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus hydaſpes. Idem, ſat. 8.
— Sæpe velut qui Iunonis ſacra ferret. Horat. lib. 1. ſat 3.

Varro de ſacra via. *qua ſacra quot menſibus feruntur in arcem.* Ferunt & ſacra ſacerdotes, id eſt res ſacras, aut ſacris vtiles & dijs conſecratas dedicatáſque, dijsque ſacrificant. (Varr. lib 4. de ling. Latin.) Maro. Virg. 2. Georg.

Me verò dulces primum ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore.

Matronæ autem honeſtæ apud Romanos in publicis ſacris vehiculis vehebantur, in quibus ſacra ferebant: quò reſpexit Maro. Liuius de lege Oppia, *neu iuncto vehiculo in vrbe oppidóue aut propius inde mille paſſus, niſi ſacrorum publicorum cauſa veheretur.* (Liu. lib. 34.) Liuius iterum, *honorémque ob eam munificentiam ferunt matronis habitum, vt pilento ad ſacra, ludóſque carpentis, feſto & profeſto vterentur.* (Liuius lib. 5.) Ne illud quidem tacitum prætermittendum eſt.

Centum aras poſuit vigilémque ſacrauerat ignem. Virg. 4. Aenei.

vt enim in prytaneis Græciæ peruigil erat æternusque ignis: ſic & in templo Iouis Ammonis, vel Plutarcho teſte, qui in libro de defectu oraculorum ſic ſcribit, νεωςὶ δὲ γεγονὸς παρ᾽ ἄμμωνα, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐκεῖ δῆλος ἦν μὴ πάνυ τεθαυμακὼς. περὶ δὲ τοῦ λύχνου τοῦ ἀσβέςου διηγεῖτο λόγον ἄξιον σπουδῆς. (Plutar. de defect. oracul.) Non eſt igitur illud à poëta ex illa poëticorum figmentorum & mendaciorum licentia & impunitate excogitatum, ſed ex fide hiſtoriæ commemoratum. Etiam illud quod non ita obſcurum prima ſpecie videri poteſt, tamen interiorem ſenſum occulit, declaremus.

Sic ait, illa gradum ſtudio celerabat anili. Virg. 4. Aenei. 54.

videtur enim dicere, illa vt anuum ſedulitas eſt properabat: vide tamen ne ſignificet eius ſtudium ſine effectu fuiſſe, cùm ſtuderet properare, ſed anile ſtudium eſſet, neque voto ſuccederet conatus: ac ne me in alienis venditem, hunc ſenſum Donatus in Terentium audit in verſu Virgiliano: ſic enim ait in hunc Eunuchi locum, *Video, ſed nihil promoues, hinc eſt illud Virgilianum,* *Illa gradum celerans ſtudio properabat anili.* *ſcilicet non re celerabat, ſed ſtudio.*

Donat. in Terent. Eunuch. act. 5. Sc. 3.

Naturæ deus, patinarij piſces, ſi vos & liberi valetis, colocynthæ ſeſoſtres. CAPVT XV.

OBSERVASSE videor ab antiquis illis ſcriptoribus, naturæ deum appellari, non eum qui vniuerſæ naturæ ac ſummæ rerum adminiſtrationem curamque gerit, quíque cœlo, mari, terræ præeſt: ſed qui naturam hominis cuiuſque, aut hominum regit, fouet, tuetur, curat, ſanat: éſtque quidam hominis genius. extat in Bacchid. prologus non ille quidem à Plauto ſcriptus, qui tamen antiquitatem olet, in quo genialis deus Silenus, naturæ deus dicitur: ſic enim ſcribitur,

Plaut. Bacchid. Prolog.

Naturæ deus ſum, Bromij altor maxumi.

& apud M. Actium in Menęchmis,

Plau. Menæchmus Sc. Bene obſonaui.

Nunc ipſi naturæ deo mihi reſponde adoleſcens.

Expreſſius Horatius,

Horat. li. 2. ep. 2.

Scit genius natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum
Quódque caput.

Piſcis patinarius qui ſit apud eundem Plautum in quæſtionem vocatur: ego eum puto, qui non aſſatur, nec elixatur, ſed in patina è iure coquitur: id ex Horatio intelligi poteſt, ita ſcribente,

Plaut. Aſinaria Sc. Vnum iſtorum quodque

Si quis eum ſeruum, patinam qui tollere iuſſus
Semeſos piſces tepidúmque ligurierit ius.

Horat. lib. 1. ſat. 3.

Nam ſi malè non conijcio, piſces patinarios è iure paratos intellexit. Sed à cœna ad bella, & imperia tranſibimus. Quicquid enim in buccam venit, effutimus. Imperatores qui præerant exercitui in prouincijs, réſque gerebant, cùm ad ſenatum ſcribebant, aut Magiſtratus, præſcribere literis ſolebant, Si vos liberíque veſtri valetis, bene eſt, ego exercituſque valemus: quod in epiſtolis Ciceronis ſæpe legimus. Eam conſuetudinem ſic annotat, & obſeruat in hiſtoria Dio, διὸ καὶ ὁ Ἀδριανὸς γράφων πρὸς τὴν βουλὴν οὐκ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ τῷ συνήθει τοῖς αὐτοκράτορσιν, ὅτι εἰ αὐτοί γε καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν ὑγιαίνετε, εὖ ἂν ἔχοι, ἐγὼ καὶ τὰ στρατεύματα ὑγιαίνομεν. Hæc quæ Ciceronem

Cic. multis locis epiſt. fam. & ad Attic. nonnū. quam. Dio in Adr.

nem illuſtrāt, etſi Tellenis nugis leuiora, tamē quòd prodeſſe alicui poſſunt, non indigna putaui, quæ in hac collocarentur charta. In Aelio autem Spartiano referuntur libri Adriani imperatoris obſcuriſſimi, nomine Catacriani, vel vt in veteribus libris reperiri annotarunt diligentiſſimi librarij catacannas: quorum ego librorum, cùm informare nulla coniectura appellationem potuerim, & eam inſcriptionem vtrobiq; velut vermiculoſam & teredinoſam, vt ita loquar, ſuſpicer, adducor Dionis auctoritate, vt colocynthas ſcribendum putem: nam eo nomine ſcriptum ab Adriano librum ſcribit. εἶπε τῷ Ἀδριανῷ παραληρῆσαι, ἢ ἄπελθε καὶ τὰς κολοκύνθας γράφε. ἐτύγχανε δὲ ἄρα τότε ἐκεῖνος τοιούτῳ τινὶ γράμματι σεμνυνόμενος. diu etiam multumq; quæſiui, apud quem veterum ſcriptorum Vexoris regis Aegypti à Trogo nominati, mentio fieret: ſed cùm apud omnes ſilētium eſſet maximum, & Areopagiticum, vel Pythagorica quædam taciturnitas, nomen ſuſpectum habere cœpi, & cùm res, quas ab eo geſtas Trogus commemorat, eas eſſe Seſoſtris apud Herodotum reperiam, pro Vexore Seſoſtrem legendum contenderim. coniecturam confirmat vetus ſcriptura *Suexones*, quæ ad Seſoſtrem propius accedit.

Spartianus in Adriano.

Dio in Adr.

Iuſtin. lib. 1.

Herodot. li. 2.

In Horatio, aurei currus, currus triumphalis, punicum ſagum.

CAPVT XVI.

AVREI in Horatio currus leuiter audiuntur, auréſque penè noſtras prætereuehuntur aliud agentibus, nec attendimus tales triumphantium Auguſtorum fuiſſe currus: Sic autem ſcribit in Epodis,

Horat. Epod. od. 9.

Io triumphe, tu moraris aureos
Currus & intactas boues.

Mihi nolo credi, ſed Philoſtrato in Dionis vita, quòd dixi, tradenti hunc in modum, Τραϊανὸς γοῦν αὐτοκράτωρ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐπὶ τῆς ῥώμης ἐς τὴν χρυσῆν ἅμαξαν, ἐφ᾽ ἧς οἱ βασιλεῖς τὰς ἐκ τῶν πολέμων πομπὰς πομπεύουσιν, ἔλεγε θαμὰ ἐπιστρεφόμενος πρὸς τὸν δίωνα. Etſi autem certa quædam erat triūphalis currus forma, tamen ea imperatori ornatior & pretioſior, quàm alijs ducibus parabatur: forma autem eius neque bellico currui, quo Heroicis temporibus Troiani & Thebani belli, homines vſi ſunt, vt barbari Britanni & Belgæ Couino: neque currui circenſi, quo Romæ ludis equeſtribus quadrigarij vtebantur & agitatores Olympiæ; ſed rotundæ turri aſſimilis erat, vt Zonaras ſcribit, cuius & verba adpoſui, Τὸ δὲ δὴ ἅρμα οὔτε ἀγωνιστηρίῳ οὔτε πολεμιστηρίῳ ἦν ἐμφερές, ἀλλ᾽ εἰς πύργου περιφεροῦς τρόπον ἐξείργαστο. Illud eiuſdem odes etiam illuſtrandum eſt,

Philoſtrat. in Dionis vita.

Zonaras.

--Terra marique victus hoſtis punico

Horat. epod. od. 9.

Lugubre mutauit ſagum

Nam apud Romanos qui exercitibus præerant, coccinis vtebantur ſagis militiæ, vt & Lacedæmonij omnes militantes ſagulis rubris: φοινικίδας Græci vocant, partim, vt inquiunt Grammatici Græci, quòd color ille inſignis viros præcipuè decere videatur, partim quòd ſanguineus ille color conſuefaciebat fuſum cruorem contemnere: nec deſunt qui ea veſte Lacedæmonios tradant vti ſolitos eſſe, ne hoſtis ſi quem ſauciaſſet, ſanguinem eius videret, colore ſanguinem manantem ſuffurante. Quin & militatis habebatur chlamys Phœnicis, vt apud Ariſtophanis interpretem ſcribitur, φοινικὶς, χλαμὺς πολεμική. Sed quod de Romanorum ducum veſte diximus, auctoritate confirmemus. Plurarchus in Bruto ita ſcribit, τὸν δὲ βρούτου ὁ ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν. ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον. Ideo enim Imperatoris Bruti iacētis corpus induit ſago punico quod & honorificum & imperatorium putaret veſtimētum. Quod autem Horatius feciſſe fugientem victumque canit Antonium, punico ſago lugubre mutaſſe, Plutarchus quoque victum fugientemque Pompeium ex acie pharſalica ſcribit feciſſe, poſuiſſeque imperatoriam veſtem & imperij inſignia.

Ariſtoph. interpres.

Plutarchus in Bruto.

Horat. epod. od. 9.

Plutarch. in Pompeio.

In Cicerone, ea res agitur, anapeſtum, Iambus, caput cœnæ.

CAPVT XVII.

QVAE nos mala mens impellit, vt antiquitatis elegantia imbutum dicendi genus in libris ferre non poſſimus, & quod in mētem venit in chartis hærere malimus? Qua quidem in re ſic interdum ementimur ſcripturam, vt nemo prope deprehēdere mendacium fucumque poſſit, ita quod corruptum eſt ſinceri veríque germanitatem imitatur. vt initio libri ſecundi de Finibus ſic euulgatum eſt. *Omnis autem in quærendo, quæ via quadam & ratione habetur oratio, præſcribere primum debet, vt quibuſdam in formulis ea res agatur, vt inter quos diſſeritur, conueniat quid ſit id de quo diſſeratur.* Quis hîc vllum hærere vitium ſuſpicetur? at vt in ſanctioribus & integrioribus libris ſcriptum eſt, multò & incorruptius & ſincerius eſſe audacter affirmauerim, hunc in modum: *præſcribere primum debet vt in quibuſdam formulis: ea res agitur.* nam iudicibus à Prætore cùm dabantur formulæ iudiciales, interdum præponebatur quod eos admoneret quid quæreretur, & qua de re ageretur, vt quid in iudicando ſequi deberent non ignorarent, nec ab eo aberrarent. Idque formulæ etiam pro titulo præſcribebatur, & ei formula, de qua iudicarent, ſubſcribebatur, aut pri-

Cic lib. 2 de finibus bon. & malorum.

mo in verſu formulæ notabatur. Cenſeo etiam legendum in illo anapeſtico verſu eiuſdem libri. *Cic. lib. 2. de Finibus bon. & malorum.*

Omnes Danai atque Mycenenſes attica pubes,

Aut, enim ſi ſcribatur, vacillabit numerus. Anapeſtum autem, cùm ſcribit, *Reliquíque Græci, qui hoc anapeſto citantur*, appellat carmen ſcriptum anapeſticis verſibus, vt in tertia Tuſculana, *nec ſiletur illud potentiſsimi regis anapeſtum, qui laudat ſenem & fortunatum eſſe dicit*. Sic & iambus in epiſtolis ad Atticum eſt ecloga, aut carmen iambicis verſibus compoſitum: *Ariſtophani*, inquit, *optimus iambus Archilochi videtur qui longiſsimus*. Sed & partem parabaſcos Ariſtophanes anapeſtos vocat verſibus anapeſtis modulatam. Caput autem cœnæ cùm ſcribit. *Sed cedo caput cœnæ*, eſt præcipuus miſſus præcipuumque ferculum cœnæ: hîc ſermo bonus & lepidus, quo conuiuæ melius & iucundius quàm epulis paſcuntur & fruuntur, caput cœnæ dicitur. Idem genus loquendi eſt in quinta Tuſculana. *Vbi quum Tyrannus cœnauiſſet Dionyſius, negauit ſe iure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum.*

Cic. lib. 2. de Finib. bon. & mal. *Cic. 3. Tuſcul.* *Cic. ad Attic. lib. 16. epiſtol. Nonius accepit à te.* *Ariſtoph. Nebulis.* *Cic. 2. de Fini. bon. & mal.* *Cic. 5. Tuſcul.*

Peccare ſupernè apud Horatium, neruis alienis mobile lignum, νευροσπαστεῖσθαι, teres atque rotundus.

CAPVT XVIII.

In varios trahitur ſenſus ab hominibus eruditis quod ab Horatio ſcribitur,

Non habitu mutátue loco, peccárue ſupernè. *Horat. lib. 2. ſat. 7.*

Nam illud peccare ſupernè in varias deducitur interpretationes: quæ fortaſſe & vna creſcent, ſi quis noſtram fortè aliquo in numero habere dignabitur. hîc ergo peccare ſupernè dicitur, qui quòd inſignis aut nobilis aut dignitate præditus eſt, in ſublimi eminet, vt proinde eius flagitia nullo modo latere poſſint, cùm in ſpecula quadam conſtitutus alta & ardua, vt è ſuperiore loco, ita ex ea peccet, vt eius probra omnibus pateãt. Nam de eo loquitur, qui proiectis inſignibus & annulo equeſtri & toga, è iudice ſelecto, dum libidini laceruatus ſeruit, ſe abijcit infra libertinos damas. mulieris autem vt vulgaris aut libertinæ aut plebeiæ & vilis, minus notum eſt & peruulgatum opprobrium. In eodem ſermone verbum Græcum elegantiſſima circuitione expreſſum animaduertiſſe videor, *Duceris vt neruis alienis mobile lignum*. Id enim Græci dicũt νευροσπαστεῖσθαι. *Horat. lib. 2. ſat. 7.* Vt, inquit, fidiculis neuroſpaſta mouentur, ſic tua libĩdine, vt neruia aut fidicula traheris. Verbũ autem illud Græcum in ea re frequenter vſurpabatur à philoſophis, præſertim Stoicis. Antoninus Imperator de vita ſua, ὅτι κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ καθάπαξ τῶν *Ant. Imper. de vita ſua.*

νευροσπα-

Simplicius in Epictetum. Horat. lib. 2. ſat. 7. Anto. Imper. In vita ſua.

νευροσπαστουμένων σε. & Simplicius in Epictetũ, ὅταν μὲν ἑαυτὴν ἐνδῷ τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς ἀλόγοις καὶ τοῖς σωματικοῖς κινήμασι, καὶ αὐτὴ νευροσπαστεῖται καὶ ὠθεῖται. Quid quod, *In ſe totus teres atque rotundus*, eſt totus in ſe conuerſus & ex ſe pendens, non è fortuna, nec foras ſpectans & vergens? Nam figura rotunda in ſe tota collecta eſt, nihilque in ea angulis eminet, quod fortunæ & iniuriæ ſit obnoxium, & in quo quicquam externum hærere poſſit, in læui & conglobata conuexitate. quiddam autem tale etiam per parodiam ex Empedocle ſcripſit Antoninus ποιήσεις τε σαυτὸν οἷος ὁ ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, κυκλοτερὴς μονίῃ περιηγέϊ γαίων. Hoc quidem, etſi ex adytis non fuit & penetralibus eruendum, tamen vel vt noſtram de eo aperiremus ſententiam, vel vt hoc caput extenderemus, curtum futurum, adſcripſimus: quod ſi cui non placet, vel è ſuo codice deleat, vel in nos iram erumpat, qui aliorum incommodo & malo verboſi ſumus, dum capita producere malumus, quàm tempeſtiuè tacere.

Ex Horatio, aut erit, aut non, ante larem guſtare, Quinte puta aut Publi, prænomine & cognomine ſalutare, Pingui tentus omaſo, apud Horat. CAPVT XIX.

Horat. lib. 2. ſaty. 5.

O *Laertiade quicquid dicam, aut erit aut non,*

Ita apud Horatium vulgo accipi video, quaſi vates illudantur: Sed, niſi fallor, ſtultiſſimus eſſet Tireſias, ſi vltro ſibi fidem detraheret. Potius opiner eum dicere, ſe non eſſe alijs vatibus ſimilem, qui diuinorum nomen ementiuntur, hominesque fallunt: idcircoque ambagibus, ne in mendacio deprehendantur, ſua reſponſa inuoluunt, & draconem neſcio quem vel aquilam ænigmate inexplicabili loquuntur, nec res ſuis appellant nominibus: quod ſe contra facturum Tireſias pollicetur, ſeque ſine figura & anfractu locuturum, id quod erit aut non erit, cùm & ſibi ab Apolline diuinandi ars data ſit, quæ vulgaribus iſtis non ſit tributa vatibus. Proinde apertè & ſine vlla figura captatoris Naſicæ & Corani nomen elocutus eſt: nec Naſica aut Coranus aliud quidquam, quàm quod recto nudoque ſermone ſonant, ſignificant. In eodem ſermone,

Horat eod. lib. 2. & ſat.

Ante larem guſtet venerabilior lare diues,

ex antiquorum pietate ſuperſtitioſa dictum eſt, qui vt de cœna lari libare ſolebant, ita & fructuum primitias ei ſacrabant libabantque. *Quinte puta aut Publi*: quod Horatius ait, expreſſit mores Romanorum, qui cùm aliquem honorificè, vt liberum aut ingenuum appellabant, prænomine ſalutabant. Nam ſalutare cognomine familiaris erat, vt apud Ciceronem *Cæſar Pulchro*: & Polybius in hiſtoria ſemper ſuperiorem Africanum ho-

Horat. lib. 2 ſaty. 5. Cic in epiſt. Polybius. Perſius ſat. 5.

noris credo gratia, Publium appellat, & apud Perſium ſcribitur ſalsè & venuſtè. *Marco ſpondente, recuſas*, &c, —*has ſigna Marce tabellas*, &, *Ingentes trepidare Titos*: & quaſi dignitas ingenuorum in prænomine tota poſita ſit, quo ſerui carebant, ſcribit idem,

Verterit hunc dominus, momento temporis exit
Marcus Dama.

Poteſt tamen & in eo interdum quiddam familiaritatis latere. At verò, —*Seu pingui tentus omaſo*, ad contemptum dicitur de eo, qui obſonijs ſe ſaturat vilibus, vt alio loco, —*Tabulas cœnabat omaſi*. Qui autem è Romanis teſtamenta faciebant, tabulas, his quos vel legato vel parte hæreditatis proſequebantur, interdum oſtendebant, vt poſtea obſignatas reponerent, nec niſi ipſis mortuis aperirentur: quibus autem oſtendebantur, inſpicere abnuebant & recuſabant, ne hæredipetæ & captatores viderentur. Horatius tamen monet oculis limis primæ ceræ ſecundum verſum ſaltem percurrat captator, ne illudatur vana ſpe. nam qui teſtantur & vltro inſpectandas offerunt tabulas, cùm putent negaturum, recuſaturumque inſpicere verecūdè captatorem, cui ſimulant ſe aliquid reliquiſſe, vana ſpe lactant, nihilque interdum relinquunt: quod deprehenſum in Naſica eſt, cui impudenter captanti tabulas teſtamenti ſui Coranus gener oſtendit, legereque ſæpius renuentem, tandem coëgit: qui intellexit nil ſibi legatum, ſed fruſtra ſibi euenisse captatorias artes. Ne igitur qui in teſtamento aliquid ſibi relictum credit fallatur, vt Naſica, obliquo oculo celeriter rapiat quid ſcriptum ſit in prima cera, ne ludibrio habeatur.

Perſius ſat. 5. — Perſius ſat. 1. — Perſius ſat. 5. — Horat lib. 2. ſaty. 5. — Horat lib. 1. epiſt. 15. — Horat. lib. 2. ſat. 5.

Auctorati, auctoramentum, auctorare, apud Horatium auctoratus eat, Gladiatoria lex & cautio, gladiatorium ſacramentum.

CAPVT XX.

In apocolocynthoſi à Seneca luditur, *& proximo munere inter nouos auctoratos ferulis vapulare placet*. In quo ambigitur à noſtris literatis, qui ſint auctorati. quòd ſi in eorum tanquam ſenatulo dicendæ ſententiæ mihi ius eſt, eos exiſtimo qui ſuam ad gladium operam mercede locarant, & qui ſe ludo gladiatorio ad depugnandum mercede addixerant: quòd & à veteribus grammaticis in Horatium ſcriptum eſſe recordor, vt Helenio Acrone & Porphyrione, qui tradunt eos, qui ſe vendunt ludo auctoratos appellari, quæ quidem ſignificatio belliſſimè conuenit Senecæ loco. Nam & auctoramentum merces eſt, vt apud Paterculum, *In ea iugulati ciuis Reip. conſtitueretur auctoramentum*, Id eſt cōſtitueretur merces, & præmium ei, qui proſcriptum trucidaret. Iterum *auctoramentóque funebri ad*

Senec. de morte Claud. Caeſ. — Horat. interp. in ſat. 7. lib. 2. — Patercu. poſteriore volum. — Patercul. ibid.

conſerua-

conſeruatoris quondam Reip. tantique Coſ. irritando necem. Hîc auctoramentum funebre propoſitum præmium funeſtum ſignificat ei, qui Ciceronem iugularet: & auctorare pro præmium mercedemque ſibi quærere idem vſurpauit, vt de Perpena Sertorij interfectore: (Patercul. ibid.) *Romaniſq; certam victoriam, partibus ſuis excidium, ſibi turpiſſimam mortem peſſimo auctorauit facinore.* Id eſt, mortem veluti mercedem ſibi quæſiuit & arceſſiuit vt debitam. Auctorati quoque dicuntur milites & exauctorati, illi ſacramento militiæ, & ſtipendio obligati, hi tanquam ære diruti & ſacramento ſoluti. quin & auctoramentum etiam in artibus mercenarijs & opificijs obligatio quædam eſt interpoſita mercede contracta. inquit enim Tullius, (Cic. lib. 1. de offic.) *Merces ipſa in mercenarijs auctoramentum eſt ſeruitutis.* His ita explanatis, quod in Horatio ſalebroſum eſt, & interpunctionibus librariorum tenebroſum, æquatum ad planitiem reddetur, & diſtinctione commoda internotatum lucem accipiet. Nam ſic vulgo diſtingunt. (Horat. lib. 2. ſaty 7.)

Quid refert vri virgis ferróque necari?
Auctoratus eas, an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis.
Contractum genibus tangas caput?

Ego ſic interpuncta collocanda contendo, *quid refert vri virgis ferróque necari auctoratus eas?* Hoc ſenſu, quid refert vtrum te ludo gladiatorio obligatis & vendideris hac lege, vt ius ſit te virgis cædere & ferro interficere? Conſtrui enim ſic debet, *auctoratus eas vri.* Etiam grammatici veteres poſt *vri* diſtinxiſſe videntur, & coniunxiſſe duo ſequentia, *Virgis ferróque necari.* Legem enim Gladiatoriam & cautionem fuiſſe referunt, vt vrerentur, virgis ſecarentur, ferro necarentur. Hunc Horatij locum adſcripſi, vt ſenſum elegantem incuria ſcripturæ conturbatum atque confuſum digererem atque ordinarem. Concipitur & apud Petronium iuriſiurandi formula, huic, quam grammatici narrant, perſimilis, & ad Horatianam legem compoſita, quæ & gladiatorium ſacramentum quale fuerit oſtendit. (Petron. arbit.) *In verba Eumolpi ſacramentum iurauimus vri, vinciri, verberari ferróque necari, & quicquid aliud Eumolpus iuſſiſſet, tanquam legitimi gladiatores domino corpora animóſque religioſiſſimè addicimus.* Scribendum tamen potius in Petronio videtur *virgis ferróque necari.* Hæc ego è Petronio Memmij V.C. deſcripſi, quem domi ſub ſera & clauſtro habet, ne quem foris obſcænus & laſciuus ſcriptor impura ſua petulantia contaminet.

Apud Maronem, Triton exterret freta, Xanthum reddere & Simoenta, Mantua diues auis, dixerat ille aliquid magnum, reducta haſta. CAPVT XXI.

POETICAM

POETICAM ſæpenumero credidi, vt Grammatici loquuntur, eſſe Phantaſiam, cùm à Marone cantatur,

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha Virg.10.ænei.
Exterrens freta.

Senſum enim mari rei ſurdæ & inanimæ tribui Poëtarum iure credebam, quaſi tam ingens Tritonis eſſet buccinantis ſonus, vt maria terrefacere videretur: nunc in alia ſum ſententia, exiſtimoque id ex opinione veterum & religione interpretandum, credentium buccinatorem Neptuni Tritonem canoro immaniq; tubæ clangore ſolitum aquas increpare, & tãquam auritas, vt audacter & poëticè loquar, vocare, quæ & imperio ſolitæ ſint parere. Itaq; in carmine Ænęo ex ea perſuaſione ſcriptum eſt.

Nam veluti reſonante diu Tritone canoro
Pellit opes collectas aquæ, victúſque mouetur Virg. in Aetna.
Spiritus, vt longas emugit buccina voces.

& in Metamorphoſi,

Cæruleum Tritona vocat, conchâque ſonanti Ouid lib.1. Metam.
Inſpirare iubet, fluctúſque & flumina ſigno
Iam reuocare dato. Præterea ex eodem decimo ediſſeremus id quod ambiguum viſum eſſe intelligo antiquis criticis.

—Xanthum & Simoenta
Redde oro miſeris, iterúmque reuoluere caſus Virg.10.ænei.
Da pater Iliacos. Puto enim ſedes certas coloniámque peti, quæ antiquæ patriæ effigiem, imaginemque habeat, vt ex locorum, portarum, fluuiorum admonitione idem nomen habentium, veniat in mentem colonis antiquæ patriæ excidijque Troiani & belli. Xanthus enim & Simois ad quos bellatum eſt, & Troia vetuſtæ Troiæ ſimulata, in memoriam redigent eis belli Iliaci conditionem atque fortunam. etiam in receſſu ſenſum occultat iſtud,

—Tum libera fatis,
Claſſem conſcendit iuſsis gens Lydia diuûm. Virg.10.ænei.

Ego autem auguror ſignificari liberè licuiſſe militatum ire Etruſcis nihil refragantibus fatis, cùm Æneæ externo duci commiſſi eſſent: nam duce Etruſco ne militarent in Mezentium, vatum effatis antè moniti fuerant. Quin etiam *Mantua diues auis* dicitur, quòd olim potens fuerit ea vrbs, cùm Virgilij ætate plurimum amiſiſſet de antiqua dignitate & priſtina magnitudine, eſſetque inferior multis Etrurię vrbibus, quæ iuuene etiam Marone agri parte mulctata ob vicinitatem Cremonæ penè peſſum ierat. In illo autem, Virg.10.ænei.

Dixerat ille aliquid magnum, vímque adfore verbo

Virg. 10. æneid. *Crediderat; cæláque animum fortaſſe ferebat.*

ſignificat infeſtam fortaſſe fuiſse ei Nemeſim, aduerſari ſolitam ſuperbis, eiusq; inſolentiam prouocaſſe deorum inuidiam, quę ei exitij cauſa fuerit & peſtis. At verò illud,

Virg. 10. æneid. *—Ille reducta*

Loricam clipeíque ingens onus impedit haſta.

explico, haſta Æneæ transuerberatum fuiſſe clipeum, & ita penetratam loricam, vt in ea hæteret. Ita lorica & clipeus impediebatur. quod autem reducta ait, id nimirum facit, quià lacertos retro reducunt haſtam mittere parantes.

Hydraulicorum explicatio apud Vitruuium, ſcalaris forma, modioli, ancones, delphini, ναῦς δελφινοφόρος, Pnigeus, pleuritides.

CAPVT XXII.

HYDRAVLICORVM inſtrumentorum comparatio & ratiocinatio operoſi laboris eſt, & magnæ obſcuritatis, ſi libros de ijs conſcriptos, vt Vitruuij legas. Quod ſi ad obſcuritatem accedat locorum, vt aſſolet, deprauatio: tum verò res deſperata videtur, neque faciliùs intelligi quàm Sybilæ folium poteſt. Compacta apud Vitruuium baſis eſt de materia, in qua ex ære fabricata arca collocatur: ſed in Vitruuio pro *arca*, *ara* legendum puto, cùm ab Herone βωμίσκος χάλκεος ſcribatur. Illa autem ara aquā continet, quæ hydraulico organo nomen dedit. Collocantur dextra & ſiniſtra regulæ ſcalari forma, id eſt in ſcalarum formam inclinatæ, non autem in rectum ſtatutæ. Id enim eſt, quod Heron ſcribit regulam, ad alteram quæ rectà deſtituta ſit, oportere κηλωνεύεσθαι, id eſt more celonij trāſuerſam & deuexam ſitam eſſe & collocatam. *Ærei modioli* ſunt quas Heron pyxides vocat: funduli modiolorum ſunt ambulatiles, qui deduci & reduci, qui impelli & depelli poſſunt, cùm ancones eos interdum extollant, interdum deprimant. Ancones autem ferrei & anconiſci (nam ſic etiam Heron vocat) ſunt in cubitum flexi è ferro ſtipites, vel ſtili, vel regulæ: *proximè in verticulis ſunt æres delphini*; ea pondera videntur delphini forma ex ære, vt delphini in nauibus, vnde δελφινοφόρος ναῦς Thucydidi: & apud Oppianum δελφῖνα μολύβδινον κατὰ στόμα δέξατο τεῖχος. Nam delphinus ſuo pondere, cùm deducuntur funduli modiolorum deprimit cymbala, & ea in modiolos calcat, vt in libro vetere, quem Ioannes Furdinus amicus meus perdiligenter contulerat, ſcriptum erat: vel chalat, id eſt laxat. Lego igitur *delphini pendentia habent catbenis cymbala ex ære, infra foramina calcata, vel chalata*, vt Budæus probat: antiquæ editiones, *infra foramina modiolorum celata* exhibent, quòd & veriùs cenſeo. Infra tamen ſcribitur,

Vitru. lib. 10. cap. 13. — Vitru. ibidē. — Hero. — Vitru. ibidē. — Vitru. ibid. — Thucydid. — Oppian. de piſcatu lib. 4.

tur, *Delphiníque qui ſunt in verticulis* (verticulis autem cum vectibus coniunguntur ancones) *Incluſi calcantes in eos cymbala*, Idque ſincerum puto, quidam tamen chalantes ſcribunt me vehemẽter improbante, fiunt autem cymbala ſua rotũditate & latitudine foraminum modiolorum opercula. Quod ſequitur ſic legendum crediderim. *Intra aram, quo loci aqua ſuſtinetur, ineſt pnigeus, vt infundibulum inuerſum.* eum ſuſtinent taxilli, librãtque ſpatium imum inter ima labra pnigeos, id eſt furni & clibani, & ęre fundum. Sed & coagmentatam arulam quàm arculam malim, hoc ſolo adductus, quòd, vt ſuprà dixi, βωμίσκος ab Herone dicitur. ergo ſuper inuerſi pnigeos ceruiculam coagmentata eſt arula, ibique ponitur canon muſicus, id eſt regula tranſuerſa, in cuius longitudine ſunt canales, foraminaque habet in tranſuerſo reſpondẽtia naribus quæ ſunt in tabula. Lego autem *epitonia ſunt incluſa manubrijs ferreis collocata, quæ manubria cùm torquentur, ex ara patefaciunt.* regulæ autem quæ propelluntur & reducuntur, ituque & reditu ſuo alias obturant, alias aperiunt foramina organorum, id eſt tibiarum, quæ in hydraula ſunt, mouentur pinnis muſici manu tactis: vocantur autem regulæ illæ pleuritides, id eſt laterales: in antiquiſſimis tamen editionibus plinthides reperio, id eſt laterculares. *hæ regulæ habent ferrea choragia*, libẽtiſſimè legerem, *cnodacia* quibus regulæ & pinnæ retinaculis coniungantur atque teneantur. *è modiolis autem, ſunt fiſtulæ continenter coniunctæ ligneis ceruicibus*: cùm fiſtulæ hoc loco ſint σωλῆνες, id eſt canales, non dubito quin pro ligneis ſit legendum *pnigeis*, quod & ceruicis nomen ſatis indicat: quanquam paulò antè ceruiculam diminutiuè extulit: ſed & infra ſimilis occalluit error, *per quas in lignea concurrit*, cùm etiam in *pnigea*, niſi malus ſum coniector, legendum ſit: ſed hæc tota deſcriptio, niſi ſubiecto ſub oculos exemplari vix intelligi poteſt.

Vitru. lib. 10. cap. 13.

Vitru. ibid.

Vitru. ibid.

Vitru. ibid.

Vitru. ibidẽ.

Violans, Iantis, ἴον, Hyantes Bœotiæ populi, Hyantea aqua, Horæum, Vacuna, ſtolo, Lucumo, plateſſa.

CAPVT XXIII.

TERENTIANVS Maurus ſcribit, quem Iolaum Græci vocant, eum Violantem à Cicerone vocatum eſſe, hoc verſu, *Et iolaus ille, violans, crede, M. Tullio*: huius auctoritate adductus, haud dubitem affirmare, quam Iantida nympham Martialis ſtellæ nupſiſſe dixit, eam eſſe vxorem eius Violantillam (eius certè, & Stellę nuptiale carmen Papinius canit) quę nymphę perſona poëtico integumẽto inuolucroque velata diſſimulatur à Martiale, qui *Perpetuam* (inquit) *Stellæ dum iungit Iantida vati*

Læta Venus dixit, plus dare non potui.

Terẽtianus.

Papin. lib. 1. ſyluarum.

Mart. lib. 6. epig. 21.

Mart. lib. 6. epig. 47.

Iterum, *Nympha mei Stellæ, quæ fonte domeſtica puro*
Laberis, & domini gemmea tecta ſubis.

A quam enim Stellæ tecta ſubeuntem iantida appellarunt Græco verbo, quod violantillam exprimeret, cùm ſit, ἴον viola. fuerunt & hyantes populi Bœotiæ, vnde & hyanteam aquam alicubi, pro Hippocrene legiſſe me recordor. ſed, cùm vt ſæpe teſtor, nos errones in diuerſa rapiat diuerſoria quidam animi impetus, & in varios portus æſtus appellat, nunc alio

Plin. li. 32. c. 11.
Athen. li. 3. dipne. cap. 19.

feremur. Cùm igitur in Plinio ſcribitur, *Tritum pelamidum generis magni, ex eo vrea cybia fiunt*: Legendum arbitror ex Athenæo horæa cybia fiunt. Horæum enim vocabatur genus ſalſamenti è pelamide, vt Athenæus refert: horæa autem vocantur non à tempeſtiuitate, vt quibuſdam placere video primariȩ eruditionis hominibus, ſed à veris tempore, quòd tum ſalſamentum iſtud fieret, cuius & mentio eſt apud Plautum in captiuis,

Plaut. Captiu. Sc. Iupiter ſupreme.

horæum, ſcombrum, trygona. Vacuna antiquorum obſoletum & ridiculum numen non videtur tantum fuiſſe vacantium & otioſorum dea, ſed etiam eorum qui vel crimine, vel calumnia, contumelia denique & maledicto vacui reddebantur: Eam facio coniecturam ex eo, quod Auſonius

Auſon. epi. 21.

ſcribit, *Totam trado tibi ſimul Vacunam,*
Nec iam poſt metues vbique dictum.

Id eſt, vacuum te iubeo eſſe, liberum & immunem ab omni dicto & cõtumelia. in illa autem eadem Auſonij epiſtola, quod non temerè quiſquam alibi vſpiam legiſſe ſe liquido adiurauerit, ſtolo pro ſtolido vſurpatur: & certè à ſtolone ſtolidi nomen ortum eſſe videtur, vltroque originem profitetur ſuam.

Auſon. ead. ep. 21.

ſed iam non potes ô ſtolo doceri: niſi ſi quis pro veteri & antiquo, & ſene poſitum putet, adiũcta tamen etiam ſignificatione ſtoliditatis & ſtultitiæ. Illic etiam lucumo ſtultus & furioſus eſt:

Auſon ibid.
Feſt. l. b. 10. in litera l.

Anticyrámque bibas Samij lucumonis acumen. Nam inſani ſe purgabant helleboro. Hæc vox à Pompeio etiam obſeruata eſt. ait enim, *Lucomenes quidam homines ob inſaniam dicti, quòd loca, ad quæ veniſſent, infeſta facerent*. Elegati

Auſon. epi. 21.
Columel. li. 8. cap. 17.
Feſt. lib. 5. in litera e.

verò piſces qui ſint illa in epiſtola neſcio: ſed ferè ſuſpicer *elacati* ſcribendum, vel vt apud Columellam, *elacatæ*. *Tum ſcombri*, inquit, *Carchariæque, & elacatæ ventriculos*. vocatur & auctore Feſto, elacatena. verſus Auſonij eſt,

Auſon. ead. epiſt. 21.

Vrentes thynni & male ſpina tecti elegati. mox etiam ſcribens, *Carrocho lethaliſque trygon moléſque plateſſæ*, nomine plateſſarum latos intelligit piſces, paſſeres & rombos: *carrochò* qui ſit, neſcio, niſi *carchara*, pro carcharias legatur: quanquam mutare non auſim.

Magni amici, magnus dies, magnæ animæ, Horatius duobus locis explicatur, quales animæ, quale perunctum nardo.

CAPVT XXIIII.

VETE-

VETERIBVS magni erant amici homines potentes, qui ab inferioribus, vt clientibus patroni, obſeruantia omni & officio neceſſitudinis & obſequij colebantur. Curius ad Ciceronem, *ſed amice magne noli hanc epiſtolam Attico oſtendere.* Iuuenalis —*calcas*

Coniugis vtinam magnos viſurus amicos:

Id eſt, dum ſalutatum is homines potentes. Tacitus, magnum diem, fœliciſſimæ & lætiſſimæ victoriæ diem, quo bellum erit totum confectum nullis ſuperſtitibus eius reliquijs appellat. *Tranſigite,* inquit, *cum expeditionibus. Imponite quinquaginta annis magnum diem.* appellat diem & magnas animas, excellentium & præſtantium virorum animos & manes, cùm ita ſcribit, *ſi, vt ſapientibus placet, non cùm corpore extinguuntur magnæ animæ.* atque, vt quemadmodum in prouerbio eſt, linum lino nectam, vbi animas pro hominibus poſuit Horatius, genere dicẽdi cùm vſus ſit, quod concoquere literatorum quorundam ſtomachus non poteſt, id explicare conabor, hominesque his velut plagis, aut caſſibus implicatos liberare. ſed eius verba proponenda ſunt. *Occurrunt animæ, quales, neque candidiores Terra tulit, neque quis me ſit deuinctior alter.* extat etiamnum, & locus geminæ ſimilitudinis in Epodis. *Nardo perunctum, quale non perfectius Meæ laborarunt manus.* Ego ne diutius teneam lectorem, ſi quis modo ad hæc oculum adijcere dignabitur, arbitror illud *quale* valere cuiuſmodi, cuius generis: vt dicat, eo delibutum vnguento Nardino, cuius generis, nunquam ipſa melius perfectiusq; elaborauerit. vt quidem, & indigniſſimum ſit, Varum eius vnguentis perfuſum circum aliarum amicarum hoſtia vagari ipſa contempta. Sic & homines dicit, cuius generis non ſint cãdidiores neque meliores: erant enim docti, qui plerumque inter ſe inuidere & liuere ſolent: neque ſemper literis mores reſpondent. Perfuſus igitur ille tali erat vnguento, quale eiuſdem generis nunquam melius eo fecerat: & illæ tales erant animæ, quales, id eſt, cuiuſmodi nunquam terra candidiores his tulerat. Scio viſum iri interpretatiúculam hanc paulò coactiorem, ſed quo te pacto hinc extrices, niſi ita accipias, non video. Nam quale pro quali reddere, & quales pro qualibus, id verò ſit ſtribiliginem flagitioſam accuratiſſimo, & diligentiſſimo poëtæ attribuere, & eum hominum ludibrio exponere, qui ſe cenſorem alias acrem & aliorum venuſtum deriſorem libenter præſtare ſoleat. Quare ab auctoritate grammatici primarij Priſciani diſcedere malo, & vtcunque poſſum dictionum ordinem conſeruare, quàm in nobili poëta tam fœdam culpam hærere confiteri. vidi & qui per admirationem *animæ quales!* legeret.

Cic. lib. 7. epi. famil. epi. 10.
Iuuena. ſat. 6.
Tacitus in vit. Iul. Agric.
Tacit. in vita Iulij Agricolæ.
Horat. lib. 1. ſat. 5.
Horat. epod. od. 5.
Priſcian. li. 17. de conſtructio.
Horat. lib. 1. ſaty. 5.

Libratores, colligere & protendere haſtam, oraculo vti, χρῆσθαι occanere, auctores rerum, viginti viri. CAPVT XXV.

NON quadrantaria, nec diobolaris, nec in quadriuijs vſitata eſt, quarundam vocum elegantia pullatæ ignotarum turbæ: vt libratores ſunt
Tacitus li. 2. apud Tacitum, non qui in hoſtem miſſilia vibrant mittuntue manu, ſed qui è tormentis excutiunt. ſubſcribam eius verba, *remotiſque paulatim legionibus, funditores, libratoréſque excutere tela, & proturbare hoſtem iubet: miſſa è tormentis haſta.* Colligere apud eundem haſtam, eſt haſtam reducere, quam antè protenderas, vt hoſtem ferires: atque hæc contraria ſunt
Tacitus lib. 2. protendere & colligere haſtam: ſic enim ſcribit, *cùm ingens multitudo arctis locis prælongas haſtas non protenderet, non colligeret.* Dixit & Græcorum more vti oraculo, pro oraculum conſulere. illi enim dicunt, χρῆσθαι, ac mihi videtur exoticum illum Græcorum ſermonem imitari voluiſſe, noui-
Tacitus lib. 2. tatis aucupio gratiam elocutioni quærens. Sic enim ſcribit, *Appellítque Colophona, vt Clarij Apollinis oraculo, vteretur.* Nec verò ſolum nouator eſt hiſtoricus ille, ſed verborum antiquorum & propè obſoletorum reuocator atque renouator: vt qui occanere, quàm occinere malit dicere: ſic
Tacitus lib. 2. enim loquitur. *Tum Sentius occanere cornua tubáſque, & peti aggerem, erigi*
Salluſt. li. 1. hiſtoriarũ. apud Priſc. lib. 10. *ſcalas iuſſit.* Id autem æmulatione & ſtudio Salluſtij facit, quem præcipuè videtur rerum ſcriptorem coluiſſe. Nam referente Priſciano ita ſcripſit Salluſtius, *iuſſu Metelli cornicines occanuere*: ſic enim loqui, quàm occinuere maluit. Is tamen ab exemplari videtur diſceſſiſſe, cùm auctorem rerum hiſtoriæ ſcriptorem vocauit, qui Salluſtio eſt rerum adminiſtrator geſtorque, vt Imperator qui bella gerit. Nam ita Tacitus ſcribit, *matrem*
Tacit. lib. 3. *Antoniam, non apud auctores rerum, non diurna actorum ſcriptura reperio vllo*
Salluſt. in Cat. *inſigni officio functam*: at Salluſtius aliter in Catilinario vſurpat, ita ſcribẽs, *ac mihi quidem, tametſi haudquaquam par gloria ſequatur ſcriptorem & auctorem rerum.* Nam Imperatorum maiorem eſſe gloriam intelligit, quàm hiſtoriæ ſcriptorum: niſi ſi quis putet eundem eſſe & ſcriptorem & auctorem rerum in Salluſtio, verborum quadam congeminatione eundem ſenſum exprimẽtium: itáque intellexiſſe in eo Tacitum autumet. ſed ſiue ita quis ipſe putet, ſiue cenſeat Tacitũ cenſuiſſe, ego in alia ſum ſententia,
Tacitus lib. 3. diſcedóque in alia omnia. Scribitur & ab eodem, *vtque munere capeſſendo viginti viratus ſolueretur.* Viginti autẽ viri erant, vt hoc declaretur, Triumviri capitales, Triumuiri monetales, & Quatuor viri curatores viarum vrbis, & Decemuiri, qui haſtam centumuiralem cogebant. Dio. lib. 53.
Dio. lib. 53. huius rei auctor eſt, cuius auctoritate & fiducia freti, hoc de viginti viris affirmare non temerè, credo, tutóque poſſumus.

Sinus in veſte. CAPVT XXVI.

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 82. SIC à Tranquillo in referenda nece Cæſaris ſcribitur, *Toga caput obuoluit,*

uoluit, ſimul ſiniſtra manu ſinum ad ima crura deduxit: quibus in verbis, quid ſinus ſit quærendum eſt. Sic enim pars quędam veſtimenti videtur appellata fuiſſe, quod ſi ignoretur, neceſſe eſt animus quoque hallucinetur, & erret, & iſta ita legat, vt non intelligat. videtur igitur fuiſſe pars quædã laxior, & tanquã excurrẽs in dextra lacinia veſtis, vt cùm corpus toga amictum inuolutũq; eſſet, à dextra in ſiniſtrum humerum reijceretur, & è ſiniſtro humero in brachium plerunque deſcenderet, aut ſtatim principio brachio ſiniſtro exciperetur, aut ipſum inuolueret. tum enim ſic ſibi togã inijciebant, vt & in humerum ſiniſtrum ſibi ſinum reijcerent: quem Iulius Cæſar cùm ſibi moriendum videret, ne quid è corpore renudaretur inhoneſtè, deduxit ad crura ſiniſtra manu, qua cum fortaſſe tum gerebat. id autem quod diximus eſſe ſinum, oſtendamus è Quintiliano, cuius hæc verba ſunt è libro vndecimo, *Illud verò non ferendum, quod quidam reiecta in humerum toga, cùm dextra ſinum vſque ad lumbos reduxerunt.* hîc Quintilianus eos improbat, qui ad lumbos vſque ſinum reducunt reiecta in humeros illa parte togæ. Nam non debet tam altè deſcendere ſinus, neque tam deprimi, vt ad lumbos detrahatur. Iterum, *Nam veteribus nulli ſinus, perquàm breues poſt illos fuerunt:* de veterum togis loquitur, quæ eam non habebant laxitatem vltra humeros expatiantem. Rurſus, *procedente verò actu, iam penè ab initio narrationis ſinus ab humero rectè velut ſponte delabitur: & cùm ad argumenta & locos ventum eſt, reijcere à ſiniſtro togam, deijcere etiam ſi hæreat, ſinum, conueniet.* Rurſum, *dextra, cùm iam incipiẽdum erit, paulum prolata vltra ſinum, geſtu quam modeſtiſſimo.* hîc ſinum vocat quicquid veſtis ante pectus natat, brachioque vel humero innatat. Nam vltra eum ſinum humero & brachio læuo iniectum, paulum proferenda dextra eſt. Rurſum, *ſinum verò in dextrum humerum ab imo reijcere ſolutum ac delicatum.* Romanorum moribus erat ſoluti & delitijs diffluentis ſinum, qui in ſiniſtrum humerum reijci ſolebat, in dextrum reijcere. Eſt & ſinus quæcunque veſtis laxitas, hæc & dilucidam quandam perſpicuitatem Fabio afferunt, & clariſſimam lucem Tranquillum legentibus oſtendunt, veluti è Pharo nauigijs ad curſus dirigendos ignes nocturni.

Quint. lib. 11. cap. 3.
Quintil. lib. 11. cap. 3.
Quintil. lib. 11. cap. 3.
Quintil. ibid.
Quintil. ibid.

Pallium, palliati, Sagum, ſagati, Togati, Serui peculiares, pecora ſacra, ζῶα ἄφετα, teſtatio, conſignatio, Nouius quæſtor.

CAPVT XXVII.

TRANQVILLVS Iulium Cæſarem *duobus aßiduè triclinijs per prouincias epulatum* ſcribit, *vno quo ſagati palliatique, altero quo togati cum illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent.* hîc quos ſagatos vocet quęritur. Nam palliati

Suet. in Iul. Caſ. cap. 48.

liati iuris controuerſi non ſunt, cùm conſtet pallium habitum Gręcorum fuiſſe: igitur vt palliatos Græcos intelligimus, ſic ſagatos Gallos liben-
Strabo lib. 4. Geograph. tiſſimè intellexerim. ſagum enim Gallorum veſtis erat. Strabo, σαγηφοροῦσι δὲ ϗ κομοτροφοῦσι: ſic & togatos pro Romanis poſuit, è veſtitu gentem indicans. Et quòd aſperior eſſet ſagorum lana craſſiorque, eoque pinguior & inornatior veſtitus, Martialis ſcripſit,

Mart. li. 6. epigram. 11. *Vis te purpureum Marce ſagatus amem?*

Idem Cæſarem ait *ſeruos peculiares* præpoſuiſſe monetæ, publicisque ve-
Suet. in Iul. Cæſar. ca. 76. ctigalibus: vbi peculiares ſeruos, ſeruos Cæſaris proprios intelligit (nam & ſerui erant publici) hoc autem ipſo multorum offenſionem contraxit Cæſar, quòd monetæ, cui triumuiri monetales præerant, ſeruos ſuos præfecerat, & vectigalibus pro publicanis & mancipibus. Superlationis eſſe putatur poëticæ, & extra veritatem longo tractu ſpatioque excurrētis iumētis lachrymas tribuere, quod Homerus facit, & ęmulus eius Virgilius,

Virg. 11. æneid.

—Poſitis inſignibus Æthon
It lachrymans guttiſque irrorat grandibus ora.

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 81. Id tamen in hiſtoria ſcribit Tranquillus mendacis opinionem æquè formidans, ac impoſtoris & plani. Nam ita ſcribit, *equorum greges, quos in flumine Rubicone traijciendo conſecrarat, ac vagos ſine cuſtode dimiſerat, comperit pertinaciſſimè pabulo abſtinere, vbertimque flere.* Atque, vt hoc non intactum relinquatur, è veterum religione id dixit Tranquillus, equos conſecratos vagos eſſe dimiſſos: quæ enim animalia ſacrabant dijs, ea è manu dimittebant, mancipioque ſuo abiudicabant, ac ea ſuo iuri libertatique reddebant, quæ & ζῶα ἄφετα à Græcis ideo vocabātur. equos etiam con-
Virg. lib. 3. Aeneid. ſecratos Minervæ puto fuiſſe quatuor illos lib. 3. Æneid. niuali candore currum velut quadrijugum Mineruæ aliquando ſubituros, aut etiam ſimulantes. Inquit enim,

Virg. 3. Aneid.

Quatuor hîc primum omen equos in gramine vidi,
Tondentes campum latè candore niuali. Ait rurſum Tranquillus,
Cùm quid per iocum teſtandi gratia ſignarent.

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 20. Teſtationes hîc intelligit, quæ erant quædam præſcriptiones & tabulæ teſtificandi gratia factæ & obſignatæ. Quintilianus, *Itaque eum nec inutilem, ſi ad horam forte conſtiterit, nec in teſtationibus faciendis eſſe imperitum*
Quint. lib. 12. cap. 3. *velim.* Cicero pro Quintio, *Teſtificantur iſti Pub. Quintium non ſtitiſſe, & ſe ſtitiſſe: tabulæ maximæ ſignis hominum nobilium conſignantur.* Conſigna-
Cic. pro quintio. tiones etiam vocaſſe videtur Fabius. *promittit enim*, inquit, *litigator omnia,*
Quintil. lib. 12. cap. 8. *teſtem, populum, paratiſſimas conſignationes.* Nouius autem quæſtor apud eundem, non eſt qui pecuniam publicam tractat, ſed qui iudicium publi-
Suet. in Iul. Cæſ. cap. 17. cum exercet, & quæſitor ſæpius dicitur, apud quem nominari maiorem

poteſtatem,

poteſtatem, vt prætorem (id enim eſt compellari maiorem poteſtatem) non oportuit.

Ora commentari, abſque te eſſet, panicula tectoria, latera lorea, os columnatum, poëta barbarus, lex barbarica.

CAPVT XXVIII.

HAVD nihil eſt interdum genera dicendi verbis elata non obſcuris, ſed de medio ſumptis, explicare: quin ea interdum plus negotij nobis exhibent, quàm reconditæ voces, & ex vltima repetitæ origine linguæ Latinæ. Id adeò mihi venit in mentem, ex eo quòd Plautus ſcribit in Menæchmis his verbis, *Nimis autem bene ora commentaui, atque ex mea ſententia*. Ex quibus non ita procliuè eſt ſenſum elegantem elicere, mihi ſaltem, qui in his diutiùs hæſi, dum ſententiam indago. Puto autem ad eos qui fingunt comicum reſpexiſſe, qui cùm os alicuius ſtatuæ, ita vt volunt adfabre & graphicè expreſſerunt lineamentis omnibus emendatiſſimis, gaudent: quod quidem ſe feciſſe dicit Meſſenio, contuſo pugnis ore, & in aliam formam mutato eorum, qui Menæchmum comprehenderant. ſeſe enim dicit pulchrè ora velut ſtatuarum commentatum eſſe. Sic Amphitruone,

Alta forma eſſe oportet, quem tu pugno legeris.

So. *Illic homo me interpolabit, meúmque os finget denuò.*

Mox autem in Menæchmis lego. *Nam abſque te eſſet, hodie nunquam ad ſolem occaſum viuerem*: loquutio enim antiqua eſt, eáque per elegans, qua & Terentium vſum obſeruaui in Phor. *Nam abſque te eſſet, rectè ego mihi vidiſſem*. In milite autem glorioſo, quódnam eſt paniculum tectorium? ego paniculam potius tectoriam legerim: vt paniculæ leuiſſimæ arundinis, qua integi villaticę domus ſolent, intelligantur. Plinius de arundinibus, *Tegulo*, inquit, *earum domus ſuas Septentrionales populi operiunt*. nec multò poſt ſubijcit, *Cæterùm gracilitas nodis diſtincta, leui faſtigio tenuatur in cacumina craſſiore paniculæ coma, neque hæc ſuperuacua*. ſcio equidē eſſe apud Plinium mentionem penicillorum tectoriorũ, quibus in tectorio aliquid pingitur, ſed non conuenire huic loco crediderim: ſed & legendum mox ſuadet lex verſus, *vnum epityrum apud illum eſuriens inſane edam*, vt enim verſus hodie legitur perturbatis numeris, ad menſionem ſenarij non quadrat. Lego & mox, *Dum talem facies, qualem adhuc, aſſiduo edes*: hoc ſenſu, Dum talem me prędicabis, qualem adhuc prędicaſti, tibi quòd comedas non deerit, ſemper enim te mea menſa communicabo. *Latera autem veſtra lorea faciam*, quod ſenex dicit, ſignificat ſe corium eorum verberibus conſciſſurum in lora. *Illud ſis vide*, credo in eo poëta eáque fabula ſcribendum pro *illic ſis vide*. quid ſi paulò ante legamus? *quo nemo niſi eapſe*

Plaut. Menæch. Sc. per ego vobis deos atque &c.
Plaut. Amphitruone Sc. Qui me alter eſt audacior. & cetera.
Plaut. Menæchmis Sc. Per ego vobis deos &c.
Terent. Phormio. act. 1. Sc. 4.
Plaut. Milit. Sc. Curate vt ſplendor.
Plin. lib. 16. cap. 36.
Plin. ibid.
Plaut. Milit. Sc. Curate vt ſplendor.
Plaut. Milite. ibid.
Plaut. Milit. Sc. Ni hercle defregeritis talos.
Plaut. Milit. ead. Sc.
Plaut. Milit. Sc. Mihi ad enar.

inferret

inferret pedem: vt ſit ea ipſa. Nam *ea ſe*, alienius aliquanto eſt, quod ſi quis probat, inferret ſubaudiendum erit. Illud verò ęnigmati perſimile eſt. *Nam os columnatum poëtæ ineſſe audiui barbaro, cui bini cuſtodes ſemper totis horis accubant*: quod & à Donato in Phormione citatur, non explicatur tamē: hoc autem cùm vt malum omen auerſetur ſenex, laboro vt credam de Nęuio ea dici, qui ob linguæ petulantiam in ciuitatis principes, in carcerem à triumviris coniectus fuerat, vbi & fabulas etiam duas Ariolum & Leontem ſcripſerat, vt Gellius refert. Sed is in ſcribendo commētandoque, ſolebat manum mento ſuffulcire velut columnam, vnde iocans columnatum eius os fuiſſe dicit. non enim putem columnatum dici, quòd vinculis de columna religatis, capitique annexis in carcere, adpoſitis etiam binis per vices cuſtodibus ſeruaretur. Poëta porrò barbarus, Latinus eſt: vt *Marcus vertit barbarè*, id eſt Latinè, & in eodem poëta, lex barbarica, Romana eſt.

[*Plaut. Milit. ſc. Ni hercle defregeritis talos.* — *Donat. in Terent. Phormiō.* — *Gell. lib. 3. c. 3.* — *Plaut. Aſinar. in prolog.* — *Plaut. Captiu. ſc. Miſer homo &c.*]

Deûm virtute, Fartores, Elephanti corio circuntegi, fictores, præcantatrix, coniectrix, patrica, patricè, ſermones ſerere, amphora Nardini, capite ſiſtere, caſare, hama, pithecium ſpinturnicium, apud Plautum. CAPVT XXIX.

NEMO vt opinor, ita errores purgabit è Plautinis codicibus, vt non ſuperſit aliorum induſtrię negotium: ac vellem mediusfidius qui eis emēdādis operā nauarunt, quibus in locis dubitarunt, nobis veterem ſcripturam repręſentaſſent, vt coniecturæ noſtræ ſagacitatē & ingenij vim experiremur. Nunc quia eam non retulerunt in codices ſuos, ſed fiducia conſtitutæ à ſe ſcripturæ freti, exulem extorremque fugarunt, de mendo interdum ſuſpectare libros, verùm emendare non poſſumus: quibus quidem in locis eam conſeruarunt, aliquid non incommodè comminiſci fortaſſe poſſumus: velut in Milite vbi ſcribitur, *Tibi ego dico, an heriatus neſcis?* reponendum ſuſpicamur, *Tibi ego dico, an heri ius neſcis?* Hoc ſenſu, Neſcis hero licere loris te cædere virgiſque variare? Niſi quis *heriatus* pro herilibus imperijs accipiat, ea forma qua cēturiatus & decurionatus dicebant, ſed heratus profectò dici deberet, vt dominatus, non heriatus. & heriatus quidem in libris dicunt veteribus extare, ſed *aneuritatus* excudunt, quod non magis intelligimus, quàm magorum ſuſurros. *Lucet hoc inquam*, valet, Dies iam lucet, cœlumque ſubauditur, vt apud Terentium, *Luceſcit hoc iam. Herus meus elephanti corio circuntectus eſt, non ſuo*: Senſus eſt, Herus meus nihil ſentit. nam cùm elephanti corium duriſſimum ſit & craſſiſſimū, proinde fit, vt elephanti minus ſentiant. *Incipis, & magna*

[*Plaut. Milit. ſc. Ni hercle defregeritis talos.* — *Plaut. Milit. ibidem.* — *Terent. Heautont. act. 3. ſc. 1.* — *Plaut. Milit. ſc. Ni hercle.* — *Plaut. Milit. ibid.*]

munis

munis mœnia, in Plauto legendum prope affirmauerim. *Mirum eſt lolio victitare te tam vili tritico*, valet cùm tam vile ſit triticum, vt *pudere quàm pigere præſtat, totidem literis*, id eſt, cùm totidem ſint literæ, formæ enim iſtæ loquendi abſolutæ ſunt ſine participio. *Tamen deûm virtute ſtant ſeuntem hoſpitio accipi apud me eſt comitas*, genus hoc orationis eſt, quo grati & memores dijs accepta bona ſua ferebant, & ſe eorum ope beneficio & munere ea adeptos profitebantur: ſic in Trinummo, *Deûm virtute dicam pater, & maiorum, & tua, Multa bona bene parta habemus. Da qui faciat, da qui condiat*, valet, Da mihi fartores, da coquum: fartor enim facit, coquus condit. Plautus, Truculento *ſæpe de noſtro edunt quod fartores faciunt*: niſi, *qui farciat*, legas. ſunt & fictores qui liba operaque dulciaria faciunt. Ennius apud Var. *Libáque, fictores, argeos, & tutulatos*. Præcantatrix autem, ibi eſt mulier quæ cantionibus vtitur, id eſt carminibus & incantamentis, quibus plurimum ſuperſtitioſi veteres tribuebant: vt coniectrix, quæ interpretatur ſignificationem ſomniorum; apparetque viros coniectoribus, mulieres coniectricibus vſas fuiſſe, ac ſexibus officia artiũ diſtincta fuiſſe. *Tum patricam clemẽter non poteſt hinc quin munerem*: ferè exiſtimauerim patriciam emendandum. plebeiæ enim mulieres patricijs mulieribus dona certis diebus miſſitabant, vt plebeij viris patricijs. Quanquam & patrica patricia erit, vnde & patricè pro magnificè & ſplendidè in Caſina dixit, *atat ceſſo magnificè patricèque amicèque, ita hero meo ire auorſum. Quæ huius ſimiles ſermones ſerunt*, legendum cenſeo: atque hęc loquutio eſt vſitata Plauto, ſermonem ſerere: & à ſerendo ſermonem declinatum eſſe Varro cenſet. Sic & in Curculione dixit, *Quod quidem mihi pollutus virgis ſeruos ſermonem ſerat? demiſit nardini amphoram cellarius*: vinum nardinum eſt, quod, vel nardo, vel vnguento nardino conditum eſt. veteres enim, vt Theophraſtus auctor eſt, vnguentum miſcebant vino, idque nonnulli in compotatione ipſa ſubito faciebant, alij autem iam ante ſic medicatum & curatum habebant.

Huic illecebroſo capite ſiſtebas cadum.

Siſtere capite, eſt capite præbere, & in caput inuergere, & inclinare cadum, cuius quidem caput illecebroſum erat, quod eſt ad potandum illiciebat. Eſt & capite ſiſtere, in caput cadere: vt in Curculione, *Quin cadat, quin capite ſiſtat. Non hercle tam iſtoc validè quaſſabunt cadi*: quia eos capite ſiſtebam, non tam validè cadebant, quod feciſſent, cùm ſit illic lubricus locus. Itaque caſare non quaſſare ſcripſiſſe comicum puto: vt & apud Var. ex antiquo poëta, *Riſi egomet caſabundum ire ebrium*: quod Varro à cadẽdo interpretatur. *Bacchabatur*, inquit, *auia, caſabant cadi*, quid vetat emendare hama? quod vas aquarium eſt. Iuuenalis, *Diſpoſitis prædiues hamis*,

Plaut. Milite. Sc. Niſi quidẽ ego hodie &c.
Plaut. Trinũ. Sc. Quo illic homo ſe penetrauit. &c.
Plaut. Milite. Sc. Cohibete intra limen.
Plaut. Trinũ. Sc. Quo illic homo ſe &c.
Plaut. Milite. Sc. Cohibete intra limen.
Plaut. Trucul. Sc. ad foris auſcultato.
Varr. lib. 4. de Ling. Lat. &c.
Plaut. Milit. Sc. Cohibete &c.
Plaut. Milit. Sc. ead.
Plaut. Caſina. Sc. Videſur vt ſentis.
Plaut. Milit. Sc. Cohibete intra limen,
Var. lib. 5. de ling. Lat.
Plaut. Curcul. Sc. Placidè egredere.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res.
Theophraſtus.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res turbo.
Plaut. Curcul. Sc. Date viam mihi.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res &c.
Varro.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res Turbo.
Iuuen. ſat. 4.

hamis, de homine dicit, incendium metuente, & vaſa aquaria contra incendium parata habente. Hîc cùm inuerterentur cadi, & tota vinaria, magna erat aquæ copia opus, adeò, vt hamæ baccharentur. fortaſſe etiam vino implebantur. *Pithecium, hæc eſt præ illa, & ſpinturnicium*. fœdæ ſunt ſimiæ, & ſpinturnix, incendiaria auis, deformis, & inauſpicata. Inde per diminutionem, ſimiolam Grȩco verbo effinxit, & eius ſimilitudine paruam ſpinturnicem, ſpinturnicium appellauit, quȩ forma etiam Grȩcanica eſt.

Plaut. Milite. ſc. volupe eſt quod agas.

Scaphium, inſigne, corona plectilis, cœna viatica & aduentitia, præligatum pectus, Apollo vicinus, ſymbolum, domum cupiens, domuitio, impenſius, vtrum velis licet, gymnaſij præfectus, cincticulus, factioſus. CAPVT XXX.

Plaut. Bacchid. ſc. Quid ſi hoc potius.

PRO *galea ſcaphium, pro inſigni ſit corolla plectilis*, inquit in Bacchidibus Plautus, vbi ſcaphium non videtur vas illud eſſe, cui ſolent immeiere mulieres: Apageſis. de quo ſatyricus poëta,

Iuuen. ſat. 6.

Et ride poſitis ſcaphium cùm ſumitur armis,

Nec ornamentum capitis meretricij videtur, quod forma ſcaphæ & rotunditate colligeret capillum. Scribunt & grammatici Græci genus eſſe tonſuræ meretriciæ. hîc poculum eſt oblongioris figuræ laterumque in ſcaphæ ſimilitudinem flexorum. Plautus in Perſa,

Plaut. Perſa. ſc. Omnem rē inueni.

Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium.

habet autem aliquam ſimilitudinem eius forma cum galeæ figura, vt pro ea indui poſſe videatur. Inſigne autem, criſta eſt quæ in galea figitur: corona plectilis, quæ ex herbis odoratis plectitur, non conſeritur neque ſuitur. Itaque à ſertis floribus & ſutilibus coronis differt. *Ego*, in eadem fabula inquit, *ſorori meæ cœnam hodie dare volo viaticam*, viatica cœna eſt aduentitia. Nam peregrè redeuntes, ſolebant conuiuio excipere amici. *Saluos*, inquit, *cùm peregrè aduenis, cœna detur*. Id & de epiſtola Martialis dixit,

Plaut. Bacchid. ſc. Quid ſi hoc potius.

Plaut. Bacchid. ſc. Reddidi patri omne aurum.

Mart in epiſt. lib. XI. præpoſit.

Vt familiariſsimas mihi aures tuas exciperem aduentoria.

O præligatum pectus, puto eſſe, ô inſanum pectus: ab his qui veneficijs ceu vinculis ligati videtur, & illecebris quibuſdã velut defixi tenentur. *Saluto te vicine Apollo, qui ædibus propinquus noſtris accolis, venerórque te:* Apollinem proſtaterium intelligit, quem veluti præſidem, in veſtibulo domus Athenienſes colebant: Bacchides autem Athenis agi finguntur. *Quid? vbi ei oſtendit ſymbolum?* vt in Palliata hîc etiam loquutus eſt. Solebant enim Grȩci in pactis conuentis teſſeris quibuſdã vti, quæ σύμβολα vocabantur, quæ loco tabularum & ſyngrapharum erant, atque ex his ius dicebatur. Ariſtoteles, οὐδὲ οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως, ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν

Plaut. Bacch. ſc. Iamdudum Piſtoclere tacitus.

Plau. Bacchid. ſc. Herilis patria ſalue.

Plau. Bacchid. ſc. Ibo in Pyr.

Ariſtoteles.

καὶ διδόναι. τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσι. Meminit & Demoſthenes in Philippicis. *Domum cupientes, fortè vt adſedi in ſtega:* domum cupere eſt in patriam reuerti velle, vnde & domuitio. *Iam domuitionem reges Atridæ parant* apud Cornificium. ſimile eſt illud Ciceronis pro Ligario. *Tum Ligarius domum ſpectans, & ad ſuos redire cupiens, nullo ſe implicari negotio paſſus eſt. Id mihi aut vtrum velim licere intelligo,* id eſt haud mihi iſtud liberum eſſe video, ac nauigare cogor. vis enim & ſententia iſta eſt huius loquutionis. Cicero in Varinium, *Téque, cùm tibi verum velles liceret, dictitaris cauſam dicere maluiſſe. Ingrato homine nihil impenſius eſt,* id eſt nihil quod minus penſi habeat, quodque incogitantius & imprudentiùs ſit, *Gymnaſij præfecto haud mediocres pœnas penderes.* præfectum gymnaſij gymnaſiarcham intelligit, qui in adoleſcentes animaduertebat, vt ex Axiocho intelligi poteſt, vbi ſcribitur, καὶ γυμνασιαρχία, καὶ ῥάβδοι, καὶ κακῶν ἀμετρίαι. *Cincticulo* mox *præcinctus* ſcribitur, quòd diſcinctum eſſe ſolutorum & fluentiũ morum videretur, cinctum eſſe diſciplinę modeſtę: ſed & adſtrictus zona, togę cinctus nihil è corpore nudari turpiter ſinebat. *Lingua factioſi, inertes opera,* cùm Plautus ſcribit, homines intelligit qui lingua prompti ad promittendum ſunt ſe aliorum cauſa lubentiſſimè eſſe facturos, qui tamen cùm ad rem ventum eſt, opera inertes ſunt, neque fidem & diligentiam amico promiſſam præſtant. hæc velut libantes inter legendum è comico excerpebamus, annotabamuſque, & alijs tranſmiſſa voluimus.

Demoſt. in Philip.
Plaut. Bacchid. Sc. Ibo in Piræum.
Cornificius lib. 3. ad Heren.
Cic. pro Ligar.
Plaut. Bacchi. Sc. Ibo in Piræum.
Cic. in Vatin.
Plau. Bacchid. Sc. Multimodis.
Plaut. Bacchi. Sc. Nunc experiar.
Plat. in Axiocho.
Plaut. Bacchi. Sc. Nunc experiar.
Plaut. Bacchid. Sc. Reddidi patri omne aurum.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER TERTIVS.

Oſtendere, locus, Tricala, pulchra acta, antiquior locus ſententiæ dicendæ, lex cenſoria, acta, anchoræ, oram ſoluere, myoparones.

CAPVT I.

NON eſt oſtendere tantùm, id quod in conſuetudine frequenter ſignificat, demonſtrare: ſed quod verbi potius compoſitio pręſe fert, obtendere & opponere interdum. cuius ſignificationis teſtimonium apud Ciceronem in Verrem, in promptu occur-

Cic. 7. in Verr.

rit. *Sed quædam mihi magnifica, & præclara eius defenſio oſtenditur*. Ibidem locus, materiam quandam ſignificat, & tractatum diſputationemq́; quandam. [Cic. ibid.] *Noui locum, video vbi ſe iactaturus ſit Hortenſius.* Multi in ea oratione [Cic. ibid.] Tricalinum mutandum cenſent eſſe in Triocalinum adducti Silij auctoritate, [Silius Italic. lib. 14. de bell. Punic.] *Et mox ſeruili vexata Triocala bello:* Tricalinum tamen quidni retineam, cùm in Stephano, ſi auctor citandus eſt, reperiam? Itaque vt illud alterum non improbo: ita iſtud cur expungendum ſit, non video. [Stephanus de vrbibus] Ariſtodamus autem Apolloniēſis, ciuis illius Apolloniæ exiſtimandus eſt, quæ in Sicilia Leontinis propinqua, & Pulchrè Actę erat, vt Stephanus prodidit: [Stephanus de vrb. in Apollo.] Pulchrè autem Actę etiam mentio apud Diodorum eſt libro duodecimo. [Diodor. li. 12.] Halicyenſis autem ex eodem Stephano, non Haliciēſis ſcribendum eſt, ab Halicyis vrbe Sicilię. Ludos cùm ſibi dicit Ioui, Iunoni, Mineruę, eſſe faciendos: numina quę cellas in capitolio habebant nominat. medium enim templum Iouis erat: hinc & inde Iunonis & Mineruæ cellæ. tres hi dij tutela vrbis erant, quos & intelligit in gripho Auſonius, [Auſon. Edyllio 15.] cùm ait, ... *Trina in Tarpeio fulgent conſortia templo.*

Antiquior locus ſententiæ dicendę eſt honeſtior, quàm vel quęſtoribus, vel quæſtorijs, vel Senatoribus, qui honores non geſſerant. *Lex* autem cenſoria eſt conditio illa pactumque, quo cenſores agros publicos, vel vectigalia fruenda locabant. [Cic. 7. in Ver.] *Tot in acta dies*, cùm ſcripſit, Siculorum Gręco ſermone eſt vſus, [Virg. 5. Aeneid.] vt & Maro de eadem Sicilia loquens, *At procul in ſola ſecreta Troades acta*, quo nomine littus intelligitur: ſed quibus interim nominibus res aliena in lingua vocantur, ijs à nobis appellantur, cùm de exteris loquimur rebus vel locis. [Cic. 7. in Ver.] Cùm autem *præcidi anchoras* ſcribit, anchoralia ſignificatione anchoræ etiam cōplexus eſt, vnde anchora pendet. At oram ſoluere, vt hoc interea interponam, quòd variè exponi, & pro ſuo cuique captu declarari animaduerto, non aliud quicquam eſſe credo, quam è littore nauigare, ipſumque littus & oram liberare & ſoluere. vt enim ab Horatio ſcriptum eſt, [Horat. epod. od. 10.] *Mala ſoluta nauis exit alite*, quòd antè in littore retinaculo eſſet religata: ſic cùm eodem retinaculo ora ipſa æquè ac nauis ligata ſit, eo ſublato cùm incipit nauigatio, ſolui merito ora dicitur, vt & nauis. Vtraque enim ante vincta erat. Sed vt è diuerticulo redeam, myoparones lembi ſunt piratici nomen adepti è Paro inſula, & Myunte vrbe. nam & Paron nauigij genus eſt, & cōpoſito nomine Myoparon. Multo plura potuiſſem ex ea oratione huc conferre, ſed his contentus ſum, velut inde libatis primitijs dicatiſque: reliqua & ab interpretibus eruditis, iam ante dicta ſunt fœlici muſarum alite, vt poëticum ſermonem imiter, & quondam ab alijs, ſi quid reliqui reſtat, in eandem incumbentibus operam interpretandi Ciceronis dicentur nos ſcripta

pta peruolitamus apum more, & leuiter eorum veluti floſculis inſidemus.

Anaurus apud Lucanum, Enipheus, Ionus, Itonus, Qualis vbi hibernam Lyciam, apud Maronem. CAPVT II.

VIDETVR in Lucanum cenſoria deſtringi meritò virgula debere, cùm lib. 6. ſcribit,

Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem *Lucan. lib. 6.*
Aëra, nec tenues ventos ſuſpirat Anauros.

Anaurus enim ab eo vt Theſſaliæ fluuius recenſetur: & tamen, quod ſciam, nec Strabo, nec Plinius eum nominat in Theſſalia reddenda. Vnde igitur ingenioſiſſimo poëtæ natus iſte fluuius eſt, qui à diligentiſſimis Geographis prætermiſſus eſt? videtur eum in errorem induxiſſe Apollonius, cuius verſus eſt, *Apollonius lib. 1. Argon.*

Χειμερίοιο ῥέεθρα κιὼν διὰ ποσσὶν ἀναύρου.

Sed eo nomine non perennis nec iugis fluuius, ſed torrẽs & hibernus intelligitur, vel eius interprete authore: cuius hæc verba ſubſcripſi, ἄναυρον λέγει τὸν χείμαῤῥον. οἱ γὰρ ἐξ ὑετῶν συνιστάμενοι ποταμοὶ οὕτω καλοῦνται. quin & ex eo nomen habere videntur, quòd nullas gignant auras. *Apollonij interpres.* Lucanum tamen inſcitiæ (non enim in tam doctum poëtam cadere poteſt) magnis teſtibus abſoluere poſſumus: Heſychio, cuius interpretatio eſt, ἄναυρος ὄνομα ποταμοῦ. & Callimacho, cuius verſus eſt: *Heſychius. Callimachus hym. in Dianã.*

Αἰὲν ἐβουκολέοντο μελαμψιφῖδος ἀναύρου.

Cuius interpres ait, ποταμὸς Θεσσαλίας ὁ ἄναυρος. *Callimachi interpres.* Ergo Geographorum potius notanda eſt incuria, quàm poëtæ eruditiſſimi inſimulanda diligentia. quòd ſi fluuius perennis non eſset, tamen cùm certò quotannis hibernis menſibus alueo ex eminentiſſimis illis iugis decurrere rapidus ſoleret torrens, culpari poëta iure non poſset. Fluuius autem iſte Anaurus ſi nullas gignit auras, vt nominis confeſſio indicat, verum non eſt quod de Nilo à multis refertur, cuius hoc proprium eſse credi volunt. In eo autem poëta Enipheus pro Enipeo ſcribitur, more Latinis celebrato, vt plerunque p, Græco aſpirationem adiungant. Itaque etſi ſcio à multis Latinorum Enipeum ſcribi, tamen Enipheum illa Latini ſermonis conſuetudine etiam defendendum exiſtimo. Sed cùm ſcribit, *Lucan. lib. 6.*

Primus Theſſaliæ rector telluris Ionos,
In formam calidæ percuſſit pondera maſſæ:

vereor ne non Ionos, ſed Iolcos legendum ſit. Iolcus enim Iolco vrbi Theſsaliæ nomen dedit. fuit & Itonos heros Deucalionis filius, à quo, vt aiti nterpres Apollonij, vrbs Theſsaliæ nomen habuit: ſed quod de Iolco *Apollon. interpres.*

& de Itono modo dixi,tale opto eſſe,vt in eo album prætoris corrupiſſe non videar.quanquam,ſi à vero aberramus,pręſtare nolumus:atque,vt in quibuſdam alienationibus,iſtud mancipio,nec datur,nec accipitur,ne de euictione fortè teneamur. Sed ad ſupplementum huius capitis,vt è poëta aliquid addam,nobilis illa Maronis comparatio:

Virg.4.æneid. *Qualis vbi hibernam Licyam,xantíque fluenta*
Deſerit,ac Delum maternam inuiſit Apollo:

ſumpta eſt ex Apollonij libro primo,

Apollon. lib.2. Argon.
Οἷος δ᾽ ἐκ νηοῖο θυώδεος εἶσιν Ἀπόλλων,
Δῆλον ἀν᾽ ἠγαθέην, ἠὲ Κλάρον, ἢ ὅγε Πυθώ.

quod quia luculentum mihi videbatur & inſigne, idcirco dignum cenſui de quo iuuentutem admonerem. habet enim & nonnihil eruditioniis attendere,quid è quo poëta aut ſcriptore bonus auctor ſit imitatus.

Munimentis inſiſtere apud Tacitum, conſtat ratio,dare famæ, flamines, auguſtales ludi,miſſionem dari,exauctorari,ſubſignani,pagi, vici, pagani,pagatim habitare,centuriones primorum ordinum.

CAPVT III.

VT ſi in Erythræo littore gemmas pellucentes legerem, ita quoque mihi viſum eſt quædam legere è primo annali Taciti, quæ huius ſint ſcriptionis & inſtituti: quędam etiam nitori ſuo reddere & tergere,quæ ſordibus inquinata ſunt,nec gemmarum nitorem præ ſe ferunt. *Sed quo pluribus,*inquit, *monimentis inſiſteret*: emaculabitur hîc tanquam vnio, ſi *munimentis* ſcribamus, cùm iſta ſe ratione magis munijſſe dicat. Tacit.li.1.annal. Cōſtare autem ratio dicitur,quod genus dicendi vſurpat,cùm quātum impenſæ quibuſque nominibus fiat,non ignoratur. Seneca. Seneca, *fatebor ingenuè, quod apud luxurioſum, ſed diligentem euenit, ratio mihi conſtat impenſæ*: quod eſt, ſcio quantū impendo.Hinc traducto genere dicendi aliam in ſententiam perquam eleganter dixit Tacitus, Tacitus lib. 1. *eam eſſe conditionem imperandi, vt non aliter ratio conſtet,quam ſi vni reddatur.*quo ſignificat,non aliter bene imperium geri & adminiſtrari,quàm ſi vni ratio adminiſtrationis reddatur. Illa tanquam gemma pollienda eſt, quæ ſcabritia quadam & rubigine ſordeſcit. Tacit.lib.1. *ne læti exceſſu principis,neu triſtior primordio lachrymas.* quis enim non videt loquendi rationem ſenſumque non poſtulare tātùm, ſed etiam flagitare, *neu triſtiores primordio.* ſed verendum eſt ne quis nos algam & vluam, aut vmbilicos & calculos legere cauilletur, pro lapillis precioſis. Tacit.lib.1. *Dabat*, inquit *& famæ*: id Græcorum more dictum ſuſpicor, pręſertim Atticorum ſic loquentium,vt Euripidis, ὅδ᾽ ἡδὺ δῆς: quod dicendi genus,vt dixi,Atticæ

ticæ eſt eloquentiæ. Q. autem *Vedij Pollionis luxus*, à me hîc legi debere *Tacit. li. 1.* non diceretur, niſi non tam lapillus videretur gemmeus & pellucidus, quàm ſcabrum & putre rudus libros occupaſſe. Perpoliendum & illud, *grauius domus Cæſarum nouerca*, non multa lima. *grauior* enim concinnum *Tacit. lib. 1.* erit. Quod autem ait, *effigie numinum per flammines & ſacerdotes coli*, velut *Tacit. lib. 1.* flaminum nomine principes ſacerdotum & antiſtites intelligit, quibus ſacerdotes parebant. Flamen enim erat auguſtalis, cui ſacerdotes auguſtales ſubiecti erant. ſacerdotium etiam auguſtalium ſodalium poſtea inſtitutum fuit, vt Tacitus refert. Illud autem non pro gemma habendum, *Tacit. lib. 1.* ſed pro topho rudi aut molari: *mox celebratio annuum ad prætorem tranſlata*: ſed gemmæ fulgorem & nitorem recuperabit, inſignietque locum, ſi *auguſtalium ad prætorem*, expoliendo exculpas. radendum & illud lima, *præcipua in Aufidienum Rufum*: *Naſidienum* enim ad politionem erit ac- *Tacit lib. 1.* curatum, vt apud Flaccum, *Naſidieni qui iuuit te cœna beati*. ait idem, *miſ-* *Horat. li. 1. ſa. 8.* *ſionem dari vicena ſtipendia meritis, exauctorari qui ſena dena feciſſent*. quid *Tacitus lib. 1.* hîc ergo intereſt inter miſſionem dare, & exauctorare? miſſio nimirum ijs datur, qui penitus dimittuntur. Exauctorantur, qui ſoluuntur ſtipendio, nec tamen dimittuntur: ſed habentur ſub vexillo, non ſub aquila, aut ſignis legionis: neque iam legionarij ſunt, retinentur tamen, donec emerita ſoluantur, aut agri aſſignentur. Sed & qui ſub ſignis habebantur, à legionarijs diſtinguntur, & ſubſignani vocantur, quia non ſunt ſub aquila: Tacitus lib. 17. *Pœnino itinere ſubſignanum militem, & graue legionum agmen hibernis adhuc niuibus traduxit*. ait idem, *reliqui omiſsis pagis vicíſque*: quid *Tacit. lib. 17 annal.* hæc duo differunt? nempe pagi villæ ſunt, vici autem multæ iunctæ domus. *Tacitus lib. 1.* Et in libro de moribus Germanorum, *eliguntur in eiſdem concilijs & principes, qui iura per pagos, vicóſque reddant*. *Tac. lib. de morib. Germ.* atque ex eo regio quæ ſic pagatim incolitur, pagus vocatur. quin etſi vrbes inſunt & vici, quod origo à pagis, id eſt villis. Sunt & qui à Græcis Νῶμοι vocantur, vnde pagatim habitare Liuio. Erant & pagi caſtella quædam & munitiones iuxta Romam *Liuius li. 11. & alijs multis locis.* in locis editis, quô ſe plebs ruſtica hoſte in agrum Romanum incurſiones faciente, recipiebat: & in certos pagos erat contributa, vt Dionyſius ſcribit. *Dionyſius.* Cicero etiam in plebe Romana paganos & montanos numerat. Regio Heluetiorum in quatuor pagos erat diuiſa, id eſt in quatuor partes: *Cic. pro domo ſua.* Plutarchus regionem quam Romani ſeptem pagos vocabant, appellat *Plutarchus.* ἑπταχώριον aut ἑπταμόριον: Sueuorum apud Cæſarem pluſquam cĕtum ſunt *Cæſar. li. 1. & 4. de bell. Gall.* pagi: eorum enim regio & ditio in eas partes diuiſa erat. Illud Græcæ facundiæ etiam eſt, *vt quibuſque bellum inuitis aut volentibus erat*, quod eſt *Tacit. li. 1. annal.* ὡς τῷ ἑκάστῳ ἢ βουλομένῳ ἢ ἄκοντι πόλεμος. Centuriones autem primorum ordinum, *Tacit. li. 1.* cùm ſcribitur, *ac primorum ordinum centuriones*, ſunt centurio primi

Tacitus lib. 1. pili, primus princeps, primus haſtatus, quorum maior erat dignitas in legione. Iterum eodem libro, *Tacit. lib. 1.* *luſtúſque Catonius primi ordinis centurio. Proruunt* autem *foſſas*, nauſeam mouet, cùm hoc loquendi genus putcat. Igitur lego, *igitur orta die proruunt, foſſis ingerunt crates.*

Myrmillo, d in l mutari, fides, Semurium, ſtatua palmaris, Conſules deſignati primi omnium in Senatu ſententiam rogabantur.

CAPVT IIII.

MYRMILLO in amphitrealibus ſpectaculis Gallica erat armatura: vox autem de Græco deflexa, vt quæ in aliud ſolum tranſplantata ſunt, ingenio loci & cœli mutantur, leuiter quoque mutata eſt. Nam quòd ea armatura fortiſſimorum erat hominum, quales opinione hominum fuerant antiqui Myrmidones Achillis milites, & habebantur Romanorum ſententia Galli, Myrmillonesque de Græca illa fortiſſima natione appellabantur: idcirco gladiatoribus hoc nomen hæſerat. Nam d in l mutari Vlyſſes perſpicuè oſtendit, qui eſt Græcè ὀδυσσεύς, ne plura commemorem. *Cic. 6. Philip.* hæc ſic venit in mentem mihi inueſtigare legenti in 6. Philippica. *Etiámne ab hoc Myrmillone Aſiatico ſenatus mandata, legatorum verba audientur?* *Cic. 6. Philip.* qua quidem in oratione illud, *ô fides! hoc enim opinor Trebellium ſumpſiſſe cognomen*: elegantiſſimam habet cum illuſione coniunctam diſſimulationem, veluti ironicè exclamãtis: ô bonum ſolutorem! Nam creditis in pecunijs fidei nomen plerunque ponitur: & quaſi fidei vocabulo *Cic. ibid.* fingit cognominatum Trebellium, qui malum tamen nomen, & malus ſolutor, & fraudator, inficiatorque erat. *ijs quoque*, inquit *diuiſit, Semurium*, ſic vocabatur ager quem poſt exceſſum ſuum populo Romano reliquerat Larentia. Tutacem enim Semurium, Linceriũ, Solonium Pop. vt à *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 18.* Macrobio ſcribitur, legauerat teſtamento. ſubijci, *Sed illa ſtatua palmaris.* Palmarem autẽ hîc ſtatuam accipio, nobiliſſimam, maximeq́; inſignem, *Cic. 6. Philip.* vt quæ victori palmamque adepto honoris ergo ſtatuitur: queãdmodum victoribus Olympiæ ponebantur: atque hîc non leuiter perſtrinxit Lucium Antonium orator, vt gladiatorem, ſed atrociter oratione vulnerauit. *Cic. 6. Philip.* *Primus*, inquit, *in hoc ordine, quo ad magiſtratum iniret, ſententiam dicere*, Solebant enim Conſules deſignati primi omnium in Senatu ſententiam *Salluſtius in Catil. bell.* rogari, vt & apud Salluſtium in Catilinario his verbis ſcribitur: *Tum Decius Iunius Sillanus primus ſententiam rogatus, quòd eo tempore Conſul deſignatus erat, de ijs qui in cuſtodijs tenebantur.* Ænigmatis autem inuolutum & *Cic. 6. Philip.* implicatum cõtinere ſenſum videtur, *nequitia eſt ſcelere*: quod hanc complectitur, vt exiſtimo, ſententiam, recte facere ſcelere, nequitia eſt. vt cùm quis

quis per ſcelus partas opes, nequiter profuſeq; diſperdit, rectè facere videtur. quam quidem interpretationem cum hac exceptione accipi volo, ſi incolumis eius loci & ſalua integritas eſt. Nam vt addubitem, facit Muretus, qui paruam quandam in libris vetuſtis ibi patere lacunam affirmat.

Ennam, En vnquam, En iam, Inebra, Inebre aues, Nyctegreſia, anclabris, egeria, Ciſtophorus, endiaeon, enema, clyſter, exterricineus, expretus, explicatus Plautus, ſumptum excercere, erctum citum. CAPVT V.

COMPENDIVM Feſti in Verrium legens, incidi in literam E, cuius vocabula percurrens, quædam quæ occurrebant, mihique non indigna attentione & hominum cognitione videbantur, velut aliud agens enotabam. Scribit igitur, *Ennam* eſſe etiámne, videlicet, vt en vnquam pro vnquam ne, Maro. *En vnquam patrios longo poſt tempore fines.* mihi videbatur Plautus in Penulo ennam vſurpaſſe prima ſtatim ſpecie hoc in verſu,

Feſt. li. 5. in litera e. — *Virg. Eclog. 1.* — *Plaut. Pœnu. 56.* — *Negotyſibi.*

Neque vnquam lauando neque fricando ſcimus facere ennam.

ſed in membranis peruetuſtis reperi, en iam: quo quidem verba exprimuntur eorum, qui aliquo perfuncti negotio ſunt, ad finemque rei peruenerunt: En iam perfeci, En iam laui. *Enubro*, inquit Feſtus, *inhibenti*: alio loco *inebras aues* dicit, quæ in augurijs prohibent, ac omnia tardantia & remorantia inebra vocari. ſic E & I hîc ſine diſcrimine ponuntur. itemque V, & E. *Egeriam dictam eſſe ſcribit*, quòd aluo cõceptum egerat: aluo enim legendum cenſeo, non aluum: & *anclabris, ex qua in ſacrificando dijs anclatur.* velabra eo in libro, quod adnotandum & attendẽdum diligenter eſt, legimus ventilabra eſſe, proinde quaſi vocabulo imminuto curtatoque extrita videlicet ſyllaba. Nyctegreſia, ea Homeri rhapſodia vocatur, qua maximo metu perculſis omnibus & cõſternatis ob offenſionem pugnæ, noctu in caſtris ab Agamemnone excitantur è ſtratis duces, & ad concilium vocantur. Denarius Romanus parum aberat quin duplo ſuperaret æſtimationem Ciſtophori Aſianorum nummi, ſic appellati, quòd in eo ciſtiferi eſſent ſculpti, qui ſacrorum myſticorum ciſtis incluſorum arcana ferebant, vt in Cybelæ myſterijs, Bacchi orgijs, Cereris initijs. quatuor enim denarij ſeptem ciſtophoros cum ſemiſſe valebãt. Feſtus, *Euboicum talentum numo græco ſeptem millium & quingentorum ciſtophorũm eſt, noſtro quatuor millium denarium.* *Endiaeon*, inquit, *lineum filum eſt, quod Medici in extremo clyſterio relinquunt, per quod clyſmos emittitur.* ſic Græci foramen vocant in naui, per quod emittitur ſentina: vnde & per tranſlationem, vt opinor,

Feſt. lib. 5. in litera e. — *Feſt. li. 9. in litera i.* — *Feſt. li. 5. in lit. e* — *Feſt. lib. 5. in litera e.* — *Feſt. ibid. li. 5.* — *Feſt. ibid. lib. 5.* — *Feſt. ibid. lib. 5.* — *Feſt. ibid. li. 5.* — *Feſt. ibid. li. 5.*

NON quadrantaria, nec diobolaris, nec in quadriuijs vſitata eſt, quarundam vocum elegantia pullatæ ignotarum turbæ; vt libratores ſunt *Tacitus li. 2.* apud Tacitum, non qui in hoſtem miſſilia vibrant mittúntue manu, ſed qui è tormentis excutiunt. ſubſcribam eius verba, *remotíſque paulatim legionibus, funditores, libratoréſque excutere tela, & proturbare hoſtem iubet: miſſa è tormentis haſta.* Colligere apud eundem haſtam, eſt haſtam reducere, quam antè protenderas, vt hoſtem ferires: atque hæc contraria ſunt *Tacitus lib. 2.* protendere & colligere haſtam: ſic enim ſcribit, *cùm ingens multitudo arctis locis prælongas haſtas non protenderet, non colligeret.* Dixit & Græcorum more vti oraculo, pro oraculum conſulere. illi enim dicunt, χρῆσθαι, ac mihi videtur exoticum illum Græcorum ſermonem imitari voluiſſe, nouitatis *Tacitus lib. 2.* aucupio gratiam elocutioni quærens. Sic enim ſcribit, *Appellítque Colophona, vt Clarij Apollinis oraculo vteretur.* Nec verò ſolum nouator eſt hiſtoricus ille, ſed verborum antiquorum & propè obſoletorum reuocator atque renouator: vt qui occanere, quàm occinere malit dicere: ſic *Tacitus lib. 2.* enim loquitur. *Tum Sentius occanere cornua tubáſque, & peti aggerem, erigi* *Salluſt. li. 1. hiſtoriarũ. apud Priſc. lib. 10.* *ſcalas iuſsit.* Id autem æmulatione & ſtudio Salluſtij facit, quem præcipuè videtur rerum ſcriptorem coluiſſe. Nam referente Priſciano ita ſcripſit Salluſtius, *iuſſu Metelli cornicines occanuere*: ſic enim loqui, quàm occinuere maluit. Is tamen ab exemplari videtur diſceſſiſſe, cùm auctorem rerum hiſtoriæ ſcriptorem vocauit, qui Salluſtio eſt rerum adminiſtrator geſtorque, vt Imperator qui bella gerit. Nam ita Tacitus ſcribit, *matrem* *Tacit. lib. 3.* *Antoniam, non apud auctores rerum, non diurna actorum ſcriptura reperio vllo* *Salluſt. in Cat.* *inſigni officio functam*: at Salluſtius aliter in Catilinario vſurpat, ita ſcribẽs, *ac mihi quidem, tametſi haudquaquam par gloria ſequatur ſcriptorem & auctorem rerum.* Nam Imperatorum maiorem eſſe gloriam intelligit, quàm hiſtoriæ ſcriptorum: niſi ſi quis putet eundem eſſe & ſcriptorem & auctorem rerum in Salluſtio, verborum quadam congeminatione eundem ſenſum exprimẽtium: itáque intellexiſſe in eo Tacitum autumet. ſed ſiue ita quis ipſe putet, ſiue cenſeat Tacitũ cenſuiſſe, ego in alia ſum ſententia, *Tacitus lib. 3.* diſcedóque in alia omnia. Scribitur & ab eodem, *vtque munere capeſſendo viginti viratus ſolueretur.* Viginti autẽ viri erant, vt hoc declaretur, Triumviri capitales, Triumuiri monetales, & Quatuor viri curatores viarum vrbis, & Decemuiri, qui haſtam centumuiralem cogebant. Dio. lib. 53. *Dio. lib. 53.* huius rei auctor eſt, cuius auctoritate & fiducia freti, hoc de viginti viris affirmare non temerè, credo, tutóque poſſumus.

Sinus in veſte. CAPVT XXVI.

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 82. SIC à Tranquillo in referenda nece Cæſaris ſcribitur, *Toga caput obuoluit,*

voluit, ſimul ſiniſtra manu ſinum ad ima crura deduxit: quibus in verbis, quid ſinus ſit quærendum eſt. Sic enim pars quędam veſtimenti videtur appellata fuiſſe, quod ſi ignoretur, neceſſe eſt animus quoque hallucinetur, & erret, & iſta ita legat, vt non intelligat. videtur igitur fuiſſe pars quædã laxior, & tanquã excurrẽs in dextra lacinia veſtis, vt cùm corpus toga amictum inuolutũq; eſſet, à dextra in ſiniſtrum humerum reijceretur, & è ſiniſtro humero in brachium plerunque deſcenderet, aut ſtatim principio brachio ſiniſtro exciperetur, aut ipſum inuolueret. tum enim ſic ſibi togã inijciebant, vt & in humerum ſiniſtrum ſibi ſinum reijcerent: quem Iulius Cæſar cùm ſibi moriendum videret, ne quid è corpore renudaretur inhoneſtè, deduxit ad crura ſiniſtra manu, qua eum fortaſſe tum gerebat. id autem quod diximus eſſe ſinum, oſtendamus è Quintiliano, cuius hæc verba ſunt è libro vndecimo, *Illud verò non ferendum, quod quidam reiecta in humerum toga, cùm dextra ſinum vſque ad lumbos reduxerunt.* Quint. lib. 11. cap. 3. hîc Quintilianus eos improbat, qui ad lumbos vſque ſinum reducunt reiecta in humeros illa parte togæ. Nam non debet tam altè deſcendere ſinus, neque tam deprimi, vt ad lumbos detrahatur. Iterum, *Nam veteribus nulli ſinus, perquàm breues poſt illos fuerunt:* Quintil. lib. 11. cap. 3. de veterum togis loquitur, quæ eam non habebant laxitatem vltra humeros expatiantem. Rurſus, *procedente verò actu, iam penè ab initio narrationis ſinus ab humero rectè velut ſponte delabitur: & cùm ad argumenta & locos ventum eſt, reijcere à ſiniſtro togam, deijcere etiam ſi hæreat, ſinum, conueniet.* Quintil. lib. 11. cap. 3. Rurſum, *dextra, cùm iam incipiẽdum erit, paulum prolata vltra ſinum, geſtu quam modeſtiſſimo.* Quintil. ibid. hîc ſinum vocat quicquid veſtis ante pectus natat, brachioque vel humero innatat. Nam vltra eum ſinum humero & brachio læuo iniectum, paulum proferenda dextra eſt. Rurſum, *ſinum verò in dextrum humerum ab imo reijcere ſolutum ac delicatum.* Quintil. ibid. Romanorum moribus erat ſoluti & delitijs diffluentis ſinum, qui in ſiniſtrum humerum reijci ſolebat, in dextrum reijcere. Eſt & ſinus quæcunque veſtis laxitas, hæc & dilucidam quandam perſpicuitatem Fabio afferunt, & clariſſimam lucem Tranquillum legentibus oſtendunt, veluti è Pharo nauigijs ad curſus dirigendos ignes nocturni.

Pallium, palliati, Sagum, ſagati, Togati, Serui peculiares, pecora ſacra, ζῶα ἄφετα, teſtatio, conſignatio, Nouius quæſtor.

CAPVT XXVII.

TRANQVILLVS Iulium Cæſarem *duobus aſſiduè triclinijs per prouincias epulatum* ſcribit, *vno quo ſagati palliatique, altero quo togati cum illuſtribus prouinciarum diſcumberent.* Suet. in Iul. Caeſ. cap. 48. hîc quos ſagatos vocet quęritur. Nam pal-

liati iuris controuerſi non ſunt, cùm conſtet pallium habitum Grçcorum fuiſſe: igitur vt palliatos Græcos intelligimus, ſic ſagatos Gallos libentiſſimè intellexerim. ſagum enim Gallorum veſtis erat. Strabo, σαγηφοροῦσι δὲ ϗ κομοτροφοῦσι: ſic & togatos pro Romanis poſuit, è veſtitu gentem indicans. Et quòd aſperior eſſet ſagorum lana craſſiorque, eoque pinguior & inornatior veſtitus, Martialis ſcripſit,

Strabo lib. 4. Geograph.

Vis te purpureum Marce ſagatus amem?

Mart. li. 6. epigram. 11.

Idem Cæſarem ait *ſeruos peculiares* præpoſuiſſe monetæ, publiciſque vectigalibus: vbi peculiares ſeruos, ſeruos Cæſaris proprios intelligit (nam & ſerui erant publici) hoc autem ipſo multorum offenſionem contraxit Cæſar, quòd monetæ, cui triumuiri monetales præerant, ſeruos ſuos præfecerat, & vectigalibus pro publicanis & mancipibus. Superlationis eſſe putatur poëticæ, & extra veritatem longo tractu ſpatioque excurrētis iumētis lachrymas tribuere, quod Homerus facit, & ęmulus eius Virgilius,

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 76.

Virg. 11. æneid.

—Poſitis inſignibus Æthon
It lachrymans guttiſque irrorat grandibus ora.

Id tamen in hiſtoria ſcribit Tranquillus mendacis opinionem æquè formidans, ac impoſtoris & plani. Nam ita ſcribit, *equorum greges, quos in flumine Rubicone traijciendo conſecrarat, ac vagos ſine cuſtode dimiſerat, comperit pertinaciſſimè pabulo abſtinere, vbertímque flere.* Atque, vt hoc non intactum relinquatur, è veterum religione id dixit Tranquillus, equos conſecratos vagos eſſe dimiſſos: quæ enim animalia ſacrabant dijs, ea è manu dimittebant, mancipioque ſuo abiudicabant, ac ea ſuo iuri libertatique reddebant, quæ & ζῶα ἄφετα à Græcis ideo vocabātur. equos etiam conſecratos Mineruæ puto fuiſſe quatuor illos lib. 3. Æneid. niuali candore currum velut quadrijugum Mineruæ aliquando ſubituros, aut etiam ſimulantes. Inquit enim,

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 81.

Virg. lib. 3. Aeneid.

Quatuor hîc primum omen equos in gramine vidi,
Tondentes campum latè candore niuali. Ait rurſum Tranquillus,
Cùm quid per iocum teſtandi gratia ſignarent.

Virg. 3. Aneid.

Teſtationes hîc intelligit, quæ erant quædam præſcriptiones & tabulæ teſtificandi gratia factæ & obſignatæ. Quintilianus, *Itaque eum nec inutilem, ſi ad horam fortè conſtiterit, nec in teſtationibus faciendis eſſe imperitum velim.* Cicero pro Quintio, *Teſtificantur iſti Pub. Quintium non ſtitiſſe, & ſe ſtitiſſe: tabulæ maximæ ſignis hominum nobilium conſignantur.* Conſignationes etiam vocaſſe videtur Fabius. *promittit enim,* inquit, *litigator omnia, teſtem, populum, paratiſſimas conſignationes.* Nouius autem quæſtor apud eundem, non eſt qui pecuniam publicam tractat, ſed qui iudicium publicum exercet, & quæſitor ſæpius dicitur, apud quem nominari maiorem

Suet. in Iul. Cæſar. ca. 20.
Quint. lib. 12. cap. 3.
Cic. pro Quintio.
Quintil. lib. 12. cap. 8.
Suet. in Iul. Cæſ. cap. 17.

poteſtatem,

poteſtatem, vt prætorem (id enim eſt compellari maiorem poteſtatem) non oportuit.

Ora commentari, abſque te eſſet, panicula tectoria, latera lorea, os columnatum, poëta barbarus, lex barbarica.

CAPVT XXVIII.

HAVD nihil eſt interdum genera dicendi verbis elata non obſcuris, ſed de medio ſumptis, explicare: quin ea interdum plus negotij nobis exhibent, quàm reconditæ voces, & ex vltima repetitæ origine linguæ Latinæ. Id adeò mihi venit in mentem, ex eo quòd Plautus ſcribit in Menæchmis his verbis, *Nimis autem bene ora commentaui, atque ex mea ſententia*. Ex quibus non ita procliuè eſt ſenſum elegantem elicere, mihi ſaltem, qui in his diutiùs hæſi, dum ſententiam indago. Puto autem ad eos qui fingunt comicum reſpexiſſe, qui cùm os alicuius ſtatuæ, ita vt volunt adfabre & graphicè expreſſerunt lineamentis omnibus emendatiſſimis, gaudent: quod quidem ſe feciſſe dicit Meſſenio, contuſo pugnis ore, & in aliam formam mutato eorum, qui Menæchmum comprehenderant. ſeſe enim dicit pulchrè ora velut ſtatuarum commentatum eſſe. Sic Amphitruone, *Alia forma eſſe oportet, quem tu pugno legeris.* So. *Illic homo me interpolabit, meúmque os finget denuò.* Mox autem in Menæchmis lego. *Nam abſque te eſſet, hodie nunquam ad ſolem occaſum viuerem:* loquutio enim antiqua eſt, eáque perelegans, qua & Terentium vſum obſeruaui in Phor. *Nam abſque te eſſet, rectè ego mihi vidiſſem*. In milite autem glorioſo, quódnam eſt paniculum tectorium? ego paniculam potius tectoriam legerim: vt paniculæ leuiſſimæ arundinis, qua integi villaticę domus ſolent, intelligantur. Plinius de arundinibus, *Tegulo*, inquit, *earum domus ſuas Septentrionales populi operiunt*. nec multò poſt ſubijcit, *Cæterùm gracilitas nodis diſtincta, leui faſtigio tenuatur in cacumina craſſiore paniculæ coma, neque hac ſuperuacua.* ſcio equidē eſſe apud Plinium mentionem penicillorum tectoriorū, quibus in tectorio aliquid pingitur, ſed non conuenire huic loco crediderim: ſed & legendum mox ſuadet lex verſus, *vnum epityrum apud illum eſuriens inſane edam*, vt enim verſus hodie legitur perturbatis numeris, ad menſionem ſenarij non quadrat. Lego & mox, *Dum talem facies, qualem adhuc, aſſiduo edes*: hoc ſenſu, Dum talem me prędicabis, qualem adhuc prędicaſti, tibi quòd comedas non deerit, ſemper enim te mea menſa communicabo. *Latera autem veſtra lorea faciam*, quod ſenex dicit, ſignificat ſe corium eorum verberibus conſciſſurum in lora. *Illud ſis vide*, credo in eo poëta eáque fabula ſcribendum pro *illic ſis vide*. quid ſi paulò ante legamus? *quo nemo niſi eapſe*

Plaut. Menæch. Sc. per ego vobis deos atque &c.
Plaut. Amphitruone. c. Qui me alter eſt audacior. & cetera.
Plaut. Menæchmis Sc. Per ego vobis deos &c.
Terent. Phormio. act. 1. Sc. 4.
Plaut. Milit. Sc. Curate vt ſplendor.
Plin. lib. 16. cap. 36.
Plin. ibid.
Plaut. Milit. Sc. Curate vt ſplendor.
Plaut. Milit. ibid.
Plaut. Milit. Sc. Ni hercle defregeritis talos.
Plaut. Milit. ead. Sc.
Plaut. Milit. Sc. Mihi ad enar.

Plaut. Milit. Sc. Ni hercle defregeritis talos.

Donat. in Terent. Phormiõ.

Gell. lib. 3. c. 3.

Plaut. Aſinar. in prolog.

Plaut. Captiu. Sc. Miſer homo &c.

inferret pedem: vt ſit ea ipſa. Nam *ea ſe*, alienius aliquanto eſt, quod ſi quis probat, inferret ſubaudiendum erit. Illud verò ęnigmati perſimile eſt. *Nam os columnatum poëtæ ineſſe audiui barbaro, cui bini cuſtodes ſemper totis horis accubant*: quod & à Donato in Phormione citatur, non explicatur tamẽ: hoc autem cùm vt malum omen auerſetur ſenex, laboro vt credam de Nęuio ea dici, qui ob linguæ petulantiam in ciuitatis principes, in carcerem à triumviris coniectus fuerat, vbi & fabulas etiam duas Ariolum & Leontem ſcripſerat, vt Gellius refert. Sed is in ſcribendo commẽtandoque, ſolebat manum mento ſuffulcire velut columnam, vnde iocans columnatum eius os fuiſſe dicit, non enim putem columnatum dici, quòd vinculis de columna religatis, capitique annexis in carcere, adpoſitis etiam binis per vices cuſtodibus ſeruaretur. Poëta porrò barbarus, Latinus eſt: vt *Marcus vertit barbarè*, id eſt Latinè, & in eodem poëta, lex barbarica, Romana eſt.

Deûm virtute, Fartores, Elephanti corio circuntegi, fictores, præcantatrix, coniectrix, patrica, patricè, ſermones ſerere, amphora Nardini, capite ſiſtere, caſare, hama, pitbecium ſpinturnicium, apud Plautum. CAPVT XXIX.

Plaut. Milit. Sc. Ni hercle defregeritis talos.

Plaut. Milit. ibidem.

Terent. Heauton. act. 3. Sc. 1.

Plaut. Milit. Sc. Ni hercle.

Plaut. Milit. ibid.

NEMO vt opinor, ita errores purgabit è Plautinis codicibus, vt non ſuperſit aliorum induſtrię negotium: ac vellem mediusfidius qui eis emẽdãdis operã nauarunt, quibus in locis dubitarunt, nobis veterem ſcripturam repręſentaſſent, vt coniecturæ noſtræ ſagacitatẽ & ingenij vim experiremur. Nunc quia eam non retulerunt in codices ſuos, ſed fiducia conſtitutæ à ſe ſcripturæ freti, exulem extorremque fugarunt, de mendo interdum ſuſpectare libros, verùm emendare non poſſumus: quibus quidem in locis eam conſeruarunt, aliquid non incommodè comminiſci fortaſſe poſſumus: velut in Milite vbi ſcribitur, *Tibi ego dico, an heriatus neſcis?* reponendum ſuſpicamur, *Tibi ego dico, an heri ius neſcis?* Hoc ſenſu, Neſcis hero licere loris te cædere virgiſque variare? Niſi quis *heriatus* pro herilibus imperijs accipiat, ea forma qua cẽturiatus & decutionatus dicebant, ſed heratus profectò dici deberet, vt dominatus, non heriatus. & heriatus quidem in libris dicunt veteribus extare, ſed *aneuritatus* excudunt, quod non magis intelligimus, quàm magorum ſuſurros. *Lucet hoc inquam*, valet. Dies iam lucet, cœlumque ſubauditur, vt apud Terentium, *Luceſcit hoc iam. Herus meus elephanti corio circuntectus eſt, non ſuo*: Senſus eſt, Herus meus nihil ſentit. nam cùm elephanti corium duriſſimum ſit & craſſiſſimũ, proinde fit, vt elephanti minus ſentiant. *Incipis, & magna*

munis

munis mœnia, in Plauto legendum prope affirmauerim. *Mirum eſt lolio victitare te tam vili tritico*, valet cùm tam vile ſit triticum; vt *pudere quàm pigere præſtat*, *totidem literis*, id eſt, cùm totidem ſint literæ, formæ enim iſtæ loquendi abſolutæ ſunt ſine participio. *Tamen deûm virtute tranſeuntem hoſpitio accipi apud me eſt comitas*; genus hoc orationis eſt, quo grati & memores dijs accepta bona ſua ferebant, & ſe eorum ope beneficio & munere ea adeptos profitebantur: ſic in Trinummo, *Deûm virtute dicam pater, & maiorum, & tua, Multa bona bene parta habemus. Da qui faciat, da qui condiat*, valet, Da mihi fartores, da coquum: fartor enim facit, coquus condit. Plautus, Truculento *ſæpe de noſtro edunt quod fartores faciunt*: niſi, *qui farciat*, legas. ſunt & fictores qui liba operaque dulciaria faciunt. Ennius apud Var. *Libáque, fictores, argeos, & tutulatos*. Præcantatrix autem, ibi eſt mulier quæ cantionibus vtitur, id eſt carminibus & incantamentis, quibus plurimùm ſuperſtitioſi veteres tribuebant: vt coniectrix, quæ interpretatur ſignificationem ſomniorum: apparetque viros coniectoribus, mulieres coniectricibus vſas fuiſſe, ac ſexibus officia artiũ diſtincta fuiſſe. *Tum patricam clem. eter non poteſt hinc quin munerem*: ferè exiſtimauerim patriciam emendandum. plebeiæ enim mulieres patricijs mulieribus dona certis diebus miſſitabant, vt plebeij viris patricijs. Quanquam & patrica patricia erit, vnde & patricè pro magnificè & ſplendidè in Caſina dixit, *atat ceſſo magnificè patricèque amicèque, ita hero meo ire auorſum. Quæ huius ſimiles ſermones ſerunt*, legendum cenſeo: atque hęc loquutio eſt vſitata Plauto, ſermonem ſerere: & à ſerendo ſermonem declinatum eſſe Varro cenſet. Sic & in Curculione dixit, *Quod quidem mihi pollutus virgis ſeruos ſermonem ſerat? dimiſit nardini amphoram cellarius*: vinum nardinum eſt, quod, vel nardo, vel vnguento nardino conditum eſt. veteres enim, vt Theophraſtus auctor eſt, vnguentum miſcebant vino, idque nonnulli in compotatione ipſa ſubito faciebant, alij autem iam ante ſic medicatum & curatum habebant.

Huic illecebroſo capite ſiſtebas cadum.

Siſtere capite, eſt capite præbere, & in caput inuergere, & inclinare cadum, cuius quidem caput illecebroſum erat, quod eſt ad potandum illiciebat. Eſt & capite ſiſtere, in caput cadere: vt in Curculione, *Quin cadat, quin capite ſiſtat. Non hercle tam iſtoc validè quaſſabunt cadi*: quia eos capite ſiſtebam, non tam validè cadebant, quod feciſſent, cùm ſit illic lubricus locus. Itaque caſare non quaſſare ſcripſiſſe comicum puto: vt & apud Var. ex antiquo poëta, *Riſi egomet caſabundum ire ebrium*: quod Varro à cadẽdo interpretatur. *Bacchabatur*, inquit, *auia*, *caſabant cadi*, quid vetat emendare hama? quod vas aquarium eſt. Iuuenalis, *Diſpoſitis prædiues hamis*,

Plaut. Milite. Sc. Niſi quidẽ ego hodie &c.
Plaut. Trinũ. Sc. Quo illic homo ſe penetrauit. &c.
Plaut. Milite. Sc. Cohibete intra limen.
Plaut. Trinũ. Sc. Quo illic homo ſe &c.
Plaut. Milite. Sc. Cohibete intra limen.
Plaut. Trucul. Sc. ad foris auſcultato.
Varr. lib. 4. de Ling. Lat.
Plaut. Milit. Sc. Cohibete &c.
Plaut. Milit. Sc. ead.
Plaut. Caſina. Sc. Vide fur vt ſentis.
Plaut. Milit. Sc. Cohibete intra limen,
Var. lib. 5. de ling. Lat.
Plaut. Curcul. Sc. placidè egredere.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res.
Theophraſtus.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res turbo.
Plaut. Curcul. Sc. Date viam mihi.
Plaut. Milit. Sc. Quantas res &c.
Varro.
Plaut. Milit. &c. Quantas res Turbo.
Iuuen. ſat. 4.

καὶ διδόναι. τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσι. Meminit & Demoſthenes in Philippicis. *Domum cupientes, fortè vt adſedi in ſtega:* domum cupere eſt in patriam reuerti velle, vnde & domuitio. *Iam domuitionem reges Atridæ parant* apud Cornificium. ſimile eſt illud Ciceronis pro Ligario. *Tum Ligarius domum ſpectans, & ad ſuos redire cupiens, nullo ſe implicari negotio paſſus eſt. Id mihi aut vtrum velim licere intelligo*, id eſt haud mihi iſtud liberum eſſe video, ac nauigare cogor. vis enim & ſententia iſta eſt huius loquutionis. Cicero in Vatinium, *Téque, cùm tibi vtrum velles liceret, dictitaris cauſam dicere maluiſſe. Ingrato homine nihil impenſius eſt*, id eſt nihil quod minus penſi habeat, quodque incogitantius & imprudentiùs ſit, *Gymnaſij præfecto haud mediocres pœnas penderes*. præfectum gymnaſij gymnaſiarcham intelligit, qui in adoleſcentes animaduertebat, vt ex Axiocho intelligi poteſt, vbi ſcribitur, καὶ γυμνασιαρχία, καὶ ῥάβδοι, καὶ κακῶν ἀμετρίαι. *Cincticulo* mox *præcinctus* ſcribitur, quòd diſcinctum eſſe ſolutorum & fluentiũ morum videretur, cinctum eſſe diſciplinę modeſtę: ſed & adſtrictus zona, togę cinctus nihil è corpore nudari turpiter ſinebat. *Lingua factioſi, inertes opera*, cùm Plautus ſcribit, homines intelligit qui lingua prompti ad promittendum ſunt ſe aliorum cauſa lubentiſſimè eſſe facturos, qui tamen cùm ad rem ventum eſt, opera inertes ſunt, neque fidem & diligentiam amico promiſſam præſtant. hæc velut libantes inter legendum è comico excerpebamus, annotabamúsque, & alijs tranſmiſſa voluimus.

Demoſt. in Philip.
Plaut. Bacchid Sc. Ibo in Piræum.
Cornificius lib. 3. ad Heren.
Cic. pro Ligar.
Plaut. Bacchi. Sc. Ibo in Piræum.
Cic. in Vatin.
Plau. Bacchid. Sc. Multimodis.
Plaut. Bacchi. Sc. Nunc experiar.
Plat. in Axiocho.
Plaut. Bacchi. Sc. Nunc experiar.
Plaut. Bacchid Sc. Reddidi patri omne aurum.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER TERTIVS.

Oſtendere, locus, Tricala, pulchra acta, antiquior locus ſententiæ dicendæ, lex cenſoria, acta, anchora, oram ſoluere, myoparones.

CAPVT I.

NON eſt oſtendere tantùm, id quod in conſuetudine frequenter ſignificat, demonſtrare: ſed quod verbi potius compoſitio pręſe fert, obtendere, & opponere interdum. cuius ſignificationis teſtimonium apud Ciceronem in Verrem, in promptu occur-

Cic. 7. in Verr.

rit. *Sed quædam mihi magnifica, & præclara eius defenſio oſtenditur*. Ibidem locus, materiam quandam ſignificat, & tractatum diſputationemq; quandam. [cic. ibid.] *Noui locum, video vbi ſe iactaturus ſit Hortenſius*. Multi in ea oratione [cic. ibid.] Tricalinum mutandum cenſent eſſe in Triocalinum adducti Silij auctoritate, [Silius italic. lib. 14. de bell. punic.] *Et mox ſeruili vexata Triocala bello*: Tricalinum tamen quidni retineam, cùm in Stephano, ſi auctor citandus eſt, reperiam? Itaque vt illud alterum non improbo: ita iſtud cur expungendum ſit, non video. [Stephanus de vrbibus.] Ariſtodamus autem Apolloniẽſis, ciuis illius Apolloniæ exiſtimandus eſt, quæ in Sicilia Leontinis propinqua, & Pulchrè Actę erat, vt Stephanus prodidit: [Stephanus de vrb. in Apollo.] Pulchrè autem Actę etiam mentio apud Diodorum eſt libro duo decimo. [Diodor. li. 12.] Halicyenſis autem ex eodem Stephano, non Haliciẽſis ſcribendum eſt, ab Halicyis vrbe Sicilię. Ludos cùm ſibi dicit Ioui, Iunoni, Mineruę, eſſe faciendos: numina quę cellas in capitolio habebant nominat. medium enim templum Iouis erat: hinc & inde Iunonis & Mineruæ cellæ: tres hi dij tutela vrbis erant, quos & intelligit in gripho Auſonius, [Auſon. Edyllio 15.] cùm ait, *Trina in Tarpeio fulgent conſortia templo*.

Antiquior locus ſententiæ dicendę eſt honeſtior, quàm vel quęſtoribus, vel quæſtorijs, vel Senatoribus, qui honores non geſſerant. *Lex* autem cenſoria eſt conditio illa pactumque, quo cenſores agros publicos, vel vectigalia fruenda locabant. [cic. 7. in Ver.] *Tot in acta dies*, cùm ſcripſit, Siculorum Gręco ſermone eſt vſus, vt & Maro de eadem Sicilia loquens, [Virg. 5. æneid.] *At procul in ſola ſecretæ Troades acta*, quo nomine littus intelligitur: ſed quibus interim nominibus res aliena in lingua vocantur, ijs à nobis appellantur, cùm de exteris loquimur rebus vel locis. [Cic. 7. in Ver.] Cùm autem *præcidi anchoras* ſcribit, anchoralia ſignificatione anchoræ etiam cõplexus eſt, vnde anchora pendet. At oram ſoluere, vt hoc interea interponam, quòd variè exponi, & pro ſuo cuique captu declarari animaduerto, non aliud quicquam eſſe credo, quam è littore nauigare, ipſumque littus & oram liberare & ſoluere. vt enim ab Horatio ſcriptum eſt, [Horat. epod. od. 10.] *Mala ſoluta nauis exit alite*, quòd antè in littore retinaculo eſſet religata: ſic cum eodem retinaculo ora ipſa æquè ac nauis ligata ſit, eo ſublato cùm incipit nauigatio, ſolui merito ora dicitur, vt & nauis. Vtraque enim ante vincta erat. Sed vt è diuerticulo redeam, myoparones lembi ſunt piratici nomen adepti è Paro inſula, & Myunte vrbe. nam & Paron nauigij genus eſt, & cõpoſito nomine Myoparon. Multo plura potuiſſem ex ea oratione huc conferre, ſed his contentus ſum, velut inde libatis primitijs dicatiſque: reliqua & ab interpretibus eruditis, iam ante dicta ſunt fœlici muſarum alite, vt poeticum ſermonem imiter, & quondam ab alijs, ſi quid reliqui reſtat, in eandem incumbentibus operam interpretandi Ciceronis dicentur nos ſcri-

pta

pta peruolitamus apum more, & leuiter eorum veluti floſculis inſidemus.

Anaurus apud Lucanum, Enipheus, Ionus, Itonus, Qualis vbi hibernam Lyciam, apud Maronem. CAPVT II.

VIDETVR in Lucanum cenſoria deſtringi meritò virgula debere, cùm lib. 6. ſcribit,

Quíque nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aëra, nec tenues ventos ſuſpirat Anauros. Lucan. lib. 6.

Anaurus enim ab eo vt Theſſaliæ fluuius recenſetur: & tamen, quod ſciam, nec Strabo, nec Plinius eum nominat in Theſſalia reddenda. Vnde igitur ingenioſiſſimo poëtæ natus iſte fluuius eſt, qui à diligentiſſimis Geographis prætermiſſus eſt? videtur eum in errorem induxiſſe Apollonius, cuius verſus eſt, Apollonius lib. 1. Argon.

Χειμερίοιο ῥέεθρα χιὼν ἀμφὶ ποσὶν ἀναύρου.

Sed eo nomine non perennis nec iugis fluuius, ſed torrẽs & hibernus intelligitur, vel eius interprete authore: cuius hæc verba ſubſcripſi, ἄναυρον λέγει τὸν χείμαρρον. οἱ γὰρ ἐξ ὑετῶν συνιστάμενοι ποταμοὶ οὕτω καλοῦνται. quin & ex eo nomen habere videntur, quòd nullas gignant auras. Lucanum tamen inſcitiæ (non enim in tam doctum poëtam cadere poteſt) magnis teſtibus abſoluere poſſumus: Heſychio, cuius interpretatio eſt, ἄναυρος ὄνομα ποταμοῦ. & Callimacho, cuius verſus eſt: Apollonij interpres. Heſychius. Callimachus hym. in Dianã.

Αἰὲν ἐβουκολέοντο μελαμψηφῖδος ἀναύρου.

Cuius interpres ait, ποταμὸς Θεσσαλίας ὁ ἄναυρος. Ergo Geographorum potius notanda eſt incuria, quàm poëtæ eruditiſſimi inſimulanda diligentia. quòd ſi fluuius perennis non eſset, tamen cùm certò quotannis hibernis menſibus alueo ex eminentiſſimis illis iugis decurrere rapidus ſoleret torrens, culpari poëta iure non poſset. Fluuius autem iſte Anaurus ſi nullas gignit auras, vt nominis confeſſio indicat, verum non eſt quod de Nilo à multis refertur, cuius hoc proprium eſse credi volunt. In eo autem poëta Enipheus pro Enipeo ſcribitur, more Latinis celebrato, vt plerunque p, Græco aſpirationem adiungant. Itaque etſi ſcio à multis Latinorum Enipeum ſcribi, tamen Enipheum illa Latini ſermonis conſuetudine etiam defendendum exiſtimo. Sed cùm ſcribit, Callimachi interpres. Lucan. lib. 6.

Primus Theſſaliæ rector telluris Ionos,
In formam calidæ percuſsit pondera maſſæ:

vereor ne non Ionos, ſed Iolcos legendum ſit. Iolcus enim Iolco vrbi Theſsaliæ nomen dedit. fuit & Itonos heros Deucalionis filius, à quo, vt aiti nterpres Apollonij, vrbs Theſsaliæ nomen habuit: ſed quod de Iolco Apollon. interpres.

& de Itono modo dixi, tale opto eſſe, vt in eo album prætoris corrupiſſe non videar. quanquam, ſi à vero aberramus, pręſtare nolumus: atque, vt in quibuſdam alienationibus, iſtud mancipio, nec datur, nec accipitur, ne de euictione fortè teneamur. Sed ad ſupplementum huius capitis, vt è poëta aliquid addam, nobilis illa Maronis comparatio:

Virg.4.æneid. *Qualis vbi hibernam Licyam, xantíque fluenta*
Deſerit, ac Delum maternam inuiſit Apollo:

ſumpta eſt ex Apollonij libro primo,

Apollon. lib.2. Argon. Οἷος δ' ἐκ νηοῖο θυώδεος εἶσιν Ἀπόλλων,
Δῆλον ἀν' ἠγαθέην, ἠὲ Κλάρον, ἢ ὅγε Πυθώ.

quod quia luculentum mihi videbatur & inſigne, idcirco dignum cenſui de quo iuuentutem admonerem. habet enim & nonnihil eruditioniis attendere, quid è quo poëta aut ſcriptore bonus auctor ſit imitatus.

Munimentis inſiſtere apud Tacitum, conſtat ratio, dare famæ, flamines, auguſtales ludi, miſſionem dari, exauctorari, ſubſignani, pagi, vici, pagani, pagatim habitare, centuriones primorum ordinum.

CAPVT III.

VT ſi in Erythræo littore gemmas pellucentes legerem, ita quoque mihi viſum eſt quædam legere è primo annali Taciti, quæ huius ſint ſcriptionis & inſtituti: quędam etiam nitori ſuo reddere & tergere, quæ ſordibus inquinata ſunt, nec gemmarum nitorem præ ſe ferunt. *Sed quo pluribus*, inquit, *monimentis inſiſteret*: emaculabitur hîc tanquam vnio, ſi *munimentis* ſcribamus, cùm iſta ſe ratione magis muniiſſe dicat. (Tacit. li.1. annal.) Cõſtare autem ratio dicitur, quod genus dicendi vſurpat, cùm quãtum impenſæ quibuſque nominibus fiat, non ignoratur. (Seneca.) Seneca, *fatebor ingenuè, quod apud luxurioſum, ſed diligentem euenit, ratio mihi conſtat impenſæ*: quod eſt, ſcio quantũ impendo. Hinc traducto genere dicendi aliam in ſententiam perquam eleganter dixit Tacitus, (Tacitus lib. 1.) *eam eſſe conditionem imperandi, vt non aliter ratio conſtet, quam ſi vni reddatur.* quo ſignificat, non aliter bene imperium geri & adminiſtrari, quàm ſi vni ratio adminiſtrationis reddatur. Illa tanquam gemma pollienda eſt, quæ ſcabritia quadam & rubigine ſordeſcit. (Tacit. lib.1.) *ne læti exceſſu principis, neu triſtior primordio lachrymas.* quis enim non videt loquendi rationem ſenſumque non poſtulare tãtùm, ſed etiam flagitare, *neu triſtiores primordio.* ſed verendum eſt ne quis nos algam & vluam, aut vmbilicos & calculos legere cauilletur, pro lapillis precioſis. (Tacit. lib.1) *Dabat*, inquit *& famæ*: id Græcorum more dictum ſuſpicor, pręſertim Atticorum ſic loquentium, vt Euripidis, ὅδ' ἡδονῆ θεὸς: quod dicendi genus, vt dixi, At-

ticæ eſt eloquentiæ. Q. autem *Vedij Pollionis luxus*, à me hîc legi debere *Tacit. li. 1.*
non diceretur, niſi non tam lapillus videretur gemmeus & pellucidus,
quàm ſcabrum & putre rudus libros occupaſſe. Perpoliendum & illud,
grauius domui Cæſarum nouerca, non multa lima: *grauior* enim concinnum *Tacit. lib. 1.*
erit. Quod autem ait, *effigie numinum per flammines & ſacerdotes coli*, velut *Tacit. lib. 1.*
flaminum nomine principes ſacerdotum & antiſtites intelligit, quibus
ſacerdotes parebant. Flamen enim erat auguſtalis, cui ſacerdotes augu-
ſtales ſubiecti erant. ſacerdotium etiam auguſtalium ſodalium poſtea in-
ſtitutum fuit, vt Tacitus refert. Illud autem non pro gemma habendum, *Tacit. lib. 1.*
ſed pro topho rudi aut molari: *mox celebratio annuum ad prætorem tranſla-
ta*: ſed gemmæ fulgorem & nitorem recuperabit, inſignietque locum, ſi
auguſtalium ad prætorem, expoliendo exculpas. radendum & illud lima,
præcipua in Aufidienum Rufum: Naſidienum enim ad politionem erit ac- *Tacit lib. 1.*
curatum, vt apud Flaccum, *Naſidieni qui iuuit te cœna beati*. ait idem, *miſ- Horat. li. 1. ſ. 8.*
ſionem dari vicena ſtipendia meritis, exauctorari qui ſena dena feciſſent. quid *Tacitus lib. 1.*
hîc ergo intereſt inter miſſionem dare, & exauctorare? miſſio nimirum
ijs datur, qui penitus dimittuntur. Exauctorantur, qui ſoluuntur ſtipendio,
nec tamen dimittuntur: ſed habentur ſub vexillo, non ſub aquila, aut ſi-
gnis legionis: neque iam legionarij ſunt, retinentur tamen, donec eme-
rita ſoluantur, aut agri aſſignentur. Sed & qui ſub ſignis habebantur, à le-
gionarijs diſtinguuntur, & ſubſignani vocantur, quia non ſunt ſub aquila:
Tacitus lib. 17. *Pœnino itinere ſubſignanum militem, & graue legionum agmen
hibernis adhuc niuibus traduxit*. ait idem, *reliqui omiſsis pagis vicíſque*: quid *Tacit. lib. 17 annal.*
hæc duo differunt? nempe pagi villæ ſunt, vici autem multæ iunctæ do- *Tacitus lib. 1.*
mus. Et in libro de moribus Germanorum, *eliguntur in eiſdem concilijs & Tac. lib. de
principes, qui iura per pagos, vicóſque reddant*. atque ex eo regio quæ ſic pa- *morib. Germ.*
gatim incolitur, pagus vocatur. quin etſi vrbes inſunt & vici, quod origo
à pagis, id eſt villis. Sunt & qui à Grçcis κῶμαι vocantur, vnde pagatim ha-
bitare Liuio. Erant & pagi caſtella quædam & munitiones iuxta Romam *Liuius li. 11.*
in locis editis, quò ſe plebs ruſtica hoſte in agrum Romanum incurſiones *& alijs multis
faciente, recipiebat: & in certos pagos erat contributa, vt Dionyſius ſcri- locis. Dionyſius.*
bit. Cicero etiam in plebe Romana paganos & montanos numerat. Re- *Cic. pro domo
gio Heluetiorum in quatuot pagos erat diuiſa, id eſt in quatuor partes: ſua.*
Plutarchus regionem quam Romani ſeptem pagos vocabant, appellat *Plutarchus.*
ἑπταχώριον aut ἑπταμόριον: Sueuorum apud Cæſarem pluſquam cẽtum ſunt *Cæſar. li. 1. &
pagi: eorum enim regio & ditio in eas partes diuiſa erat. Illud Grçcæ fa- 4. de bell. Gall.*
cundiæ etiam eſt, *vt quibuſque bellum inuitis aut volentibus erat*, quod eſt *Tacit. li. 1. annal.*
ὡς ἑκάστῳ ἢ βουλομένῳ ἢ ἄκοντι πόλεμος. Centuriones autem primorum or- *Tacit. li. 1.*
dinum, cùm ſcribitur, *ac primorum ordinum centuriones*, ſunt centurio primi

Tacitus lib. 1. pili, primus princeps, primus haſtatus, quorum maior erat dignitas in legione. Iterum eodem libro, Tacit. lib. 1. *Iuſtúſque Catonius primi ordinis centurio. Proruunt* autem *foſſas*, nauſeam mouet, cùm hoc loquendi genus puteat. Igitur lego, *igitur orta die proruunt, foſsis ingerunt crates.*

Myrmillo, d in l mutari, fides, Semurium, ſtatua palmaris, Conſules deſignati primi omnium in Senatu ſententiam rogabantur.

CAPVT IIII.

MYRMILLO in amphitrealibus ſpectaculis Gallica erat armatura: vox autem de Gręco deflexa, vt quæ in aliud ſolum tranſplantata ſunt, ingenio loci & cœli mutantur, leuiter quoque mutata eſt. Nam quòd ea armatura fortiſſimorum erat hominum, quales opinione hominum fuerant antiqui Myrmidones Achillis milites, & habebantur Romanorum ſententia Galli, Myrmillonesque de Græca illa fortiſſima natione appellabantur: idcirco gladiatoribus hoc nomen hæſerat. Nam d in l mutari Vlyſſes perſpicuè oſtendit, qui eſt Græcè ὀδυσσεύς, ne plura commemorem. hæc ſic venit in mentem mihi inueſtigare legenti in 6. Philippica. Cic. 6. Philip. *Etiámne ab hoc Myrmillone Aſiatico ſenatus mandata, legatorum verba audientur?* qua quidem in oratione illud, Cic. 6. Philip. *ô fides! hoc enim opinor Trebellium ſumpſiſſe cognomen*: elegantiſſimam habet cum illuſione coniūctam diſſimulationem, veluti ironicè exclamãtis: ô bonum ſolutorem! Nam creditis in pecunijs fidei nomen plerunque ponitur: & quaſi fidei vocabulo Cic. ibid. fingit cognominatum Trebellium, qui malum tamen nomen, & malus ſolutor, & fraudator, inficiatorque erat. *ijs quoque*, inquit *diuiſit, Semurium*, ſic vocabatur ager quem poſt exceſſum ſuum populo Romano reliquerat Larentia. Turacem enim Semurium, Lincerium, Solonium Pop. vt à Macrob. lib. 1. Satur. cap. 18. Macrobio ſcribitur, legauerat teſtamento. ſubijci, *Sed illa ſtatua palmaris.* Palmarem autē hîc ſtatuam accipio, nobiliſſimam, maximeq; inſignem, Cic. 6. Philip. vt quæ victori palmamque adepto honoris ergo ſtatuitur: quēadmodum victoribus Olympiæ ponebantur: atque hîc non leuiter perſtrinxit Lucium Antonium orator, vt gladiatorem, ſed atrociter oratione vulnerauit. *Primus*, inquit, *in hoc ordine, quo ad magiſtratum iniret, ſententiam dicere*, Cic. 6. Philip. Solebant enim Conſules deſignati primi omnium in Senatu ſententiam Salluſtius in Catil. bell. rogari, vt & apud Salluſtium in Catilinario his verbis ſcribitur: *Tum Decius Iunius Sillanus primus ſententiam rogatus, quòd eo tempore Conſul deſignatus erat, de ijs qui in cuſtodijs tenebantur.* Ænigmatis autem inuolutum & Cic. 6. Philip. implicatum cōtinere ſenſum videtur, *nequitia eſt ſcelere*: quod hanc complectitur, vt exiſtimo, ſententiam, recte facere ſcelere, nequitia eſt. vt cùm quis

quis per ſcelus partas opes, nequiter profuſeq; diſperdit, rectè facere videtur. quam quidem interpretationem cum hac exceptione accipi volo, ſi incolumis eius loci & ſalua integritas eſt. Nam vt addubitem, facit Muretus, qui paruam quandam in libris vetuſtis ibi patere lacunam affirmat.

Ennam, En vnquam, En iam, Inebra, Inebre aues, Nyctegreſia, anclabris, egeria, Ciſtophorus, endiaon, enema, clyſter, exterricineus, expretus, explicatus Plautus, ſumptum excercere, erctum citum. CAPVT V.

COMPENDIVM Feſti in Verrium legens, incidi in literam E, cuius vocabula percurrens, quædam quæ occurrebant, mihique non indigna attentione & hominum cognitione videbantur, velut aliud agens enotabam. Scribit igitur, *Ennam* eſſe etiámne, videlicet, vt en vnquam pro vnquam ne, Maro. *En vnquam patrios longo poſt tempore fines.* mihi videbatur Plautus in Penulo ennam vſurpaſſe prima ſtatim ſpecie hoc in verſu, *Feſt.li.5. in litera e. Virg.Eclog.1. Plaut.Pœnu.3a. Negotij ſibi.*

Neque vnquam lauando neque fricando ſcimus facere ennam.

ſed in membranis peruetuſtis reperi, en iam: quo quidem verba exprimuntur eorum, qui aliquo perfuncti negotio ſunt, ad finemque rei peruenerunt: En iam perfeci, En iam laui. *Enubro*, inquit Feſtus, *inhibenti*: alio loco *inebras aues* dicit, quæ in augurijs prohibent, ac omnia tardantia & remorantia inebra vocari. ſic E & I hîc ſine diſcrimine ponuntur, itemque V, & E. *Egeriam dictam eſſe ſcribit*, quòd aluo cõceptum egerat: aluo enim legendum cenſeo, non aluum: & *anclabris, ex qua in ſacrificando dijs anclatur.* velabra eo in libro, quod adnotandum & attendẽdum diligenter eſt, legimus ventilabra eſſe, proinde quaſi vocabulo imminuto curtatoque extrita videlicet ſyllaba. Nyctegreſia, ea Homeri rhapſodia vocatur, qua maximo metu perculſis omnibus & cõſternatis ob offenſionem pugnæ, noctu in caſtris ab Agamemnone excitantur è ſtratis duces, & ad concilium vocantur. Denarius Romanus parum aberat quin duplo ſuperaret æſtimationem Ciſtophori Aſianorum nummi, ſic appellati, quòd in eo ciſtiferi eſſent ſculpti, qui ſacrorum myſticorum ciſtis incluſorum arcana ferebant, vt in Cybelæ myſterijs, Bacchi orgijs, Cereris initijs. quatuor enim denarij ſeptem ciſtophoros cum ſemiſſe valebãt. Feſtus, *Euboicum talentum numo græco ſeptem millium & quingentorum ciſtophorûm eſt, noſtro quatuor millium denarium. Endiæon*, inquit, *lineum filum eſt, quod Medici in extremo clyſterio relinquunt, per quod clyſmos emittitur*. ſic Græci foramen vocant in naui, per quod emittitur ſentina: vnde & per tranſlationem, vt *Feſt.lib.5.in litera e. Feſt.li.9.in litera i. Feſt.li.5.in lit.e Feſt.lib.5.in litera e. Feſt.ibid. li.5. Feſt ibid.Lib.5. Feſt.ibid.lib.5. Feſt.ibid.li. 5. Feſt.ibid.li. 5.*

opinor, medici in clyſterio, id eſt inſtrumento, quo aluus perluitur, ſic vocarunt. Aliud enim enema, quàm clyſter & clyſterium: illud, id quod *Feſt.ibid. li.5.* injicitur: hoc inſtrumentum quod inijcit. *Exterricineus*, inquit, *eſt qui ante tempus natus, vel potius eiectus eſt.* Is ergo eſt qui à Græcis ἠλιτόμηνος voca- *Feſt.ibid.li.5.* tur, qualem fuiſſe Euriſtheum Homerus canit. *Expreta*, inquit, *antiqui dicebant, quaſi ex peritia habita*: hinc illud Bacchidum Plauti explicãdum eſt *Plau.Bacchid. Sc.Nunc.experiar.*

It magiſter quaſi lucerna, expretus vncto lintheo:

id eſt expertus: experimur enim lucernas vncto lintheo, quam bene luceant accenſo ellychnio: non me latet tamen quoſdam emendare in Fe- *Feſt.lib.5.in litera e.* ſto *experta*. *Exiles & ilia à tenuitate inarum* in Feſto lego. *Exercirent*, inquit, *id eſt ſarcirent*: hinc in Terentio ſcribendum aliquando credidi, quod *Teren.Heauton.act.1.Sc.1.* & quibuſdam video perſuaſum:

Qui opere faciundo ſumptum exercirent ſuum,

D.Ambroſ.2.officio. id eſt *ſarcirent*. Verùm Diuus Ambroſius lib. 2. officiorum ſcribens, *ſed direptione alicuius & amiſſione patrimonij in eam recidere iniuriam, vt ſumptum exercere non queat.* Exercere ſumptum vſurpat, Terentium imitatus, niſi mendum in eo quis putet: quod non cenſeo. nos igitur ſumptum exercirent non ita amplectamur, vt exercerent ſumptum damnemus: præſertim cùm dicatur, vt à Græcis βίον ἐργάζεσθαι. ἐργάζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια. *Exer- Feſt.lib.5.in litera e.* *cionem, exercitum*: emendandum reor ſic, *exercitionem, exercitationem*: &, *equo publico merere.* *Erctum, citum*, inquit, *inter conſortes, vt in libro legum Ro- Feſt.ibid.* *manarum legitur.* Id autem valere arbitror, patrimonium diuiſum, diuiſam *Serui.in oct.* hęreditatem. ſcribit enim Seruius in iure eſſe ſcriptum, *ercto non cito*, quod *Feſt lib.5.in litera e.* interpretatur matrimonio vel hæreditate non diuiſa. *Exſilatum, exertum*, *æneid.* lego: *quòd ſcilicet omnes exerto brachio ſint exſilati, id eſt extra veſtimentum filo contextum.*

Collecta ἔρανος, *repotia*, παιδοτρόφια, *amphidromia, initiare.*

CAPVT VI.

Cic.2.de Ora. LIBRO de Oratore ſecundo videtur apud Ciceronem collecta, eſſe pecunia quæ exigitur, cùm ita ſcribitur: *Ego verò, inquit ille, quoniam collectam à conuiua, Craſſe, exigis.* Poſſet & eo nomine etiam cenſeri ſymbola, id eſt collatio quæ à conuiuis in cœnam aut prandium confertur, ſiue pecuniaria, ſiue penuaria ſit. eſt etiam collecta, cœna quæ Græcis ἔρανος vo- *Auſon.epiſt.ad Paulum cuius initium eſt. Oſtrea nobiliũ cœnis.* catur, vt ſodalium epulę, & accubatio epularis iuuenum, vt tetradiſtarum ſymbolam conferentium. Auſonius,

Aut paraſitorum collectas Plautinorum.

Ad conuiuiorum claſſem etiam pertinent repotia, de quibus Horatius,

—licebit

—*licebit* *Ille repotia, natales, alióſve dierum Feſtos* *Horat. lib. 2. ſaty. 2.*

albatus celebret. Feſtus quoque Pompeius, *repotia poſtridie nuptias* interpretatur, *cùm apud nouum maritum cœnatur, quia quaſi reficitur potatio*: affertque exemplum Pacuuij, *ab hoc depulſum mamma pædagogandum accipit Repotialis liber*. *Feſt. li. 36. in litera r.* Et interpretantur Grammaticorum tribules, ſeptimum à nuptijs diem, quo iterum epulabantur: alij ſecũdum, quo virgo in muliebrem habitum componebatur. Sed crediderim etiam repotia celebrari ſolita liberis natis, & cum maritis noua quotannis propè ſoboles naſcatur, vt renouanda ſit epulatio, idcirco ea conuiuia repotia appellata: cui interpretationi Pacuuij exemplum non repugnat. nec verò Auidieni perſonæ conuenit nuptiale conuiuium: ea niſi me fallit augurium, dicere voluit Acro Grãmaticus, παιδοτρόφια Græcè vocari, velut ſublatis & ſuſceptis liberis, & parentibus eos alere decernentibus. *Acro in 2. ſat. lib. 2. Horat.* Nam in Græcorum poteſtate erat liberos exponere, nec alere. vt autem ita repotia interpreter, mihi perſuadet Auſonius ſic ſcribens: *Coniugióque dapes, & ſacra repotia patrum.* *Auſon. ad Paulũ epiſt. Oſtrea nobiliũ cœnis.*

Ecce eorum epulas dicit, qui ſuſceptis liberis facti ſunt parentes. tum autem etiam ſerui & liberi munera dabant, quod Terentius ſignificauit cùm in Phormione ſcripſit, *Terent. Phormio. act. 1. sc. 1.*

Porrò autem Geta ferietur alio munere vbi hera pepererit.

dabant & nuptialia & natalitia. Amphidromia quoque, vt Grammatici Græci referunt, dies erat familiæ feſtus, quo natum puerum circum focum ferebant, propinquique & amici & familiares dona dabant, quas ferias Terentium in palliata fabula intellexiſſe crediderim: æquè è Græcorum moribus, *vbi initiabunt*, intelligendum arbitror: non de Edulia Potica & Cuba. *Terent. ibid. Phormio. act. 1. sc. 1.* Nam Athenienſes ſuos liberos Cereri & Liberæ initiare ſolebant, quod ita notum eſt omnibus, qui mediocriter in literis Græcis verſati ſunt, vt teſtimonijs confirmare velle, ſit rebus non dubijs fidem quærere.

Parma, palma, palmillarius, ſquaror, ſqualor, hydromylæ.

CAPVT VII.

NON temerè eſt aſſentiendum illis etiam auctoribus, quibus in linguæ Latinæ caſtitate & integritate primæ omnium iudicio deferũtur. vel Varro ipſe quam interdum in vocabulorum veriloquijs abſurdus eſt. cui enim perſuadere poſſit, ne alia cõmemorem, quæ quidem ſunt huius generis non pauca, in vite palmam dici, quaſi parilemam? *Varr. lib. 4. de ling. lat.* cùm potius, vt omnes mihi aſſenſuros facilè confido, à ſimilitudine humanæ palmæ nomen inueniſſe videatur: argumento ſunt palmites, qui in ea digitos palmæ referre reddereque videntur. quòd ſi origo palmæ quærenda eſt, à

parma

tumelias omnibus inurēdas nato: *Ille Paſsieno prima eius ſyllaba in Græcum mutata obſcœnum nomen impoſuit.* Non leue tormētum multorum ingenijs locus ille admouit. nomen enim Græcum quod obſcœnum ſit quærunt, ac miſerum in modum ſe quærendo fatigantes, laborem & operam ludunt. Ego legendum ſuſpicor in cra cōmutata, vt Paſſienum ab eo Craſſienum appellatum fuiſſe, vt craſſum hebetem & tardum intelligamus. nec enim obſcœnum in libidine tantum dicitur, ſed etiam in omni turpitudine. Turpe autem eſt alicui tarditatis maculam illini & ſtuporis, quod illa deprauatione fiebat. Addit Seneca, *bona fide ſcholaſticus erat*: Id valet *Seneca ibid.* ſine diſſimulatione. cum enim ſcholaſticarum declamationum non pœnitebat, genusque dicendi declamatorium non diſſimulabat, nec forenſe affectabat, atque ſimulabat, quod ſophiſtæ alij faciebant. *Nulli non*, inquit eodem in loco, *poſt primum tetracolum præferendus*: hîc primum tetracolum per translationem vocat Seneca quatuor primi nominis declamatores. ſunt autem tetracola conuerſiones quatuor membris comprehenſæ, vt tricola tribus: quæ tum ſunt elegantiſſima & argutiſſima, cùm pari paria paribus relata habent. Seneca alio loco, *& illud tetracolo: ſeruiebat forum cubiculo, prætor meretrici, carcer conuiuio, dies nocti.* Iterum, *hāc ideo ſententiam retuli, quia & in tricolis, & in omnibus huius generis ſententijs, curamus vt numerus conſtet, non curamus vt ſenſus.* *Senec. ibid.* *Senec. lib. 5. Controuer. 25. controuerſia & 9. declam. 2. declamat.*

Pinnirapi cultos iuuenes iuuenesque laniſtæ,

cùm ſcribit Iuuenalis, ænigmata loqui videtur, cùm minimè intelligatur quis Pinnirapus ſit: ad eius verbi enodādam notionem, illud fortaſſe Senecæ valebit è libro tertio Declamationum: *& quidā ſic cum ſchema componi cupiunt quomodo eſt aliti.* ſic enim in eo legendum eſt, non *ſcena* nec *alteri*. quidam igitur gladiatores auis quadam figura & ſchema in arenam prodibant, quibus cum Pinnirapi componebantur. Rectè tamen Pinnirapus exponitur retiarius, qui pinnam & ſummitatem galeæ myrmillonis appetebat, & ſe piſcem, qui in ea erat, petere clamabat. *Senec. ibid. lib. 5. Controu. & 9. declamat. 2. declam. Iuuen. ſat. 3. Senec. 3. decla.*

Municipalis, principia, quadruplatores, auſpicandi gratia, ſiſtere templum, ſubſidia. CAPVT IX.

VT municipales homines pro veris ciuibus non habebant, etſi donata ciuitate omnia municipia erant: ſic & equites municipales pro ignobilibus equitibus ponere ſolebant, quòd eorum non eſſet tantus ſplendor, nec tantæ diuitiæ, quantæ vrbanorum equitum. Iuuenalis, *municipalis eques*, de Cicerone: & Tacitus libro quarto, municipalem adulterum pro ignobili & obſcuro dicit. Eius verba ſunt, *ſeque ac maiores & poſteros mu-* *Iuuenal. ſat. 8.* *Tacit. li. 4.*

nicipali adultero fœdabat. Eodem in Taciti libro, principia ea caſtrorum loca ſunt, vbi tendebant magiſtratus, erantque ſigna legionum. ἀρχεῖα vocat Plutarchus in Galba. καὶ διέφθειρεν, inquit, ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ πριγκίπια καλοῦσι ῥωμαῖοι. Varro de re ruſt. *ego verò*, inquit, *vt aiunt, poſt principia in caſtris, id eſt, ab his potius incipiendum temporibus, quàm ſuperioribus*. Nam in caſtris metandis principia primùm deſignabantur, vt prætorium & tabernacula tribunorum militum & legatorum, poſtea reliqua caſtra, vbi milites & equites tenderent: principiaque quod latus occupabant, primum muniebatur parabaturque: ſed & principes etiam principia dicebantur. Marcellinus, *præſentibus Iouianorum & Herculianorum principijs & tribunis cauſas vehementius æquo bonóque ſpectauerunt*. Iterum, *Cùm arbetionem ſemper & ambiguum & pratumidum his quæſtionibus præfeciſſet, alijs ſpecie tenus cum principijs legionum præſentibus*, cùm in Eunucho Terentius ſcribit velut in acie & procinctu. *hîc ero poſt principia*. Donatus ſcribit, *ambigunt multi an in extremo agmine ſit hic locus, an in medio*. Sed videtur vltimus dici locus, cùm Romano more primi in acie eſſent haſtati, quos ſequebantur principes Triarijs aciem claudentibus. Locus igitur Triariorum à Terentio ſignificari videtur. Eodem in libro à Tacito ſcribitur, *tres vrbanæ, nouem prætoriæ cohortes*: qui locus Papinio lucem facemque præfert in ſoterijs Etruſci ſcribenti, *Ergo alacres quæ ſigna colunt vrbana cohortes*. Vnde quadruplatores ſint nominati, & vox ipſa vltro profitetur, & Grammaticorum Iuriſperitorumque non ceſſat declarare induſtria: locum tamen Taciti luculentum, qui ad eius vocis explicationem pertinet adſcribam. *Cõtra M. Lepidus quartam accuſatoribus ſecundum neceſſitudinem legis*. Igitur ab illa quarta, quàm lex accuſatori pro præmio tribuebat, nomen inuenere. Legimus in Tranquillo, quem locum alibi attingimus, prouincias minimi negotij mãdatas conſulibus fuiſſe ſyluas & calles: ſyluę autem illę & calles ferè in Apulia & illo Italiæ tractu erant. Callium autem nomine, ſaltus intelligo vbi paſcere pecora ſolebant. Nam in ſaltibus ſunt calles, à callo pedis pecudum appellati. Id è Tacito intelligere promptum: *Et erat*, inquit, *in iiſdem regionibus Curtius Lupus quæſtor, cui prouincia vetere ex more, Calles euenerat*. Solebant veteres primo die, quo honorem inibant, munus magiſtratus ſui auſpicari, aliquidque in ſpeciem agere. Tacitus, *cæterùm poſtulandis reis tam continuus annus fuit, vt feriarum Latinarum diebus præfectum vrbis Druſum auſpicandi gratia Tribunal ingreſſum, adierit Calpurnius Saluianus in Sextum Marium*. ſic auſpicabantur artes ſuas anni initio omnes. Ouidius,

Tempora commiſi naſcentia rebus agendis,
Totus ab auſpicio ne foret annus iners.

Quiſque

Tacit. eod. lib. — Plutarch. in Galba. — Varr. lib. 3. de re ruſt. cap. 4. — Marcellinus. — Marcel. lib. 22. — Tacit. lib. 4. — Papin. lib. 1. ſyl. uarum. — Tac. lib. 4. — Suet. in Iulio. cap. 19. — Tac. lib. 4. — Tacit lib. 4. — Ouid. lib. 1. Faſtorum.

Quiſque ſuas artes ob idem delibat agendo,
Nec plus quam ſolitum teſtificatur opus.

Vt apud Feſtum ſiſtere fana, eſt in oppido loca futurorum fanorum conſtituere: ita apud Tacitum ſiſtere templum, eſt templum conſtituere. differt autem hîc fanum à templo, quod illud area ſit templi & ſolum, templum ædificium. verba Taciti ſunt, *Cùm diuus Auguſtus ſibi atque vrbi Romæ templum apud Pergamum ſiſti non prohibuiſſet.* Reperi in eodem Taciti libro ſubſidia pro locis in quibus nauigia ſubſidere poſſunt, & ſtare & ſuffugia habere. Ita ſubſidium ſimile quiddam eſt portui & ſtationi, etſi minus: eius verba ſunt, *quoniam importuoſum mare, & vix modicis nauigijs pauca ſubſidia:* hæc ſubſidia Græci videntur ὑφόρμους appellare.

Feſt.lib.17. in litera S.
Tacit.lib.4.
Tac.lib.4.

Præſiderare, ſidus confectum, conceptis verbis iurare, præiuratio, Neptunus agens, ſimulatrices, ſimpulatrices compilare, pica, picati, anclare, arferia, blemij. CAPVT X.

CONFVSAM quandam verborum ſyluam hoc caput complectetur, nec ordinis & connexionis rationem habebit, ſed perturbationis & diſtractionis. *Præſiderare* dicit eſſe Feſtus, *cùm maturiùs hiberna tempeſtas mouetur & ante ſideris tempus*: ſimilis eſt apud Plinium prochimaſis, cui contraria epichimaſis eſt: in illa enim præcurrit tempeſtas, in hac poſt venit: atque vt illud præſiderare eſt, ſic hoc poſtſiderare dici poſſet: etſi Feſtus id in hyeme, Plinius in anni tempeſtatibus accipit. Quòd autem à ſideribus oriri videantur tempeſtates, cùm hæ præteriere, redditaque cœlo eſt ſua ſerenitas, confectum ſidus dici ſolet, vt idem Plinius auctor eſt. conceptis verbis iurare ad diſcrimen dicitur eius iuriſiurãdi, quod ſermoni ſubinde noſtro inteximus & inſerimus, vt cùm mediusfidius, me hercule, ita me Iuppiter amet, ædepol dicimus, aut vltrò ſponteque ſacramentum fidei, aut adſeuerationis religiosè addimus. verbis enim conceptis iuratur, id eſt, verbis certa comprehenſis formula. Nam concipere comprehendere eſt. Hoc iuſiurandum multò religioſiùs erat, quàm reliqua: huius generis erat & præiuratio, cùm quis ante conceptis verbis iurabat, poſt quem alter in eadem verba iurans, tantummodo dicebat, idem in me. huic igitur præiurationi, quæ ſpecies eſt iuſiurandi conceptis verbis, addebatur, vt apparet, execratio. eam enim verbum, idem in me, continet. Iuſiurandum autem ſanctius, & habens execrationem, caputque iurantis, ſi contra faxit deuouens, apud Salluſtium etiam hoc eſt in Catilina, *cùm ad iuſiurandum populares coniurationis adigeret, humani corporis ſanguinem pateris circumtuliſſe: Inde cùm poſt execrationem omnes degustaſſent.*

Feſt.lib.14. in litera P.
Plin.lib.18.c.25.
Plin.ibid.
Salluſt.in Cat.

Nereidum matri, & Neptuno ægæo,

Virgil.3. ænei. à Marone libro tertio Æneidos ſcribitur, Ægęusque appellatur, vt opinor Neptunus, quòd magna veneratione Ægis, quod oppidum eſt Eubœæ, coleretur. Eius rei locuplerem dare auctorem poſſum Homerum, Home. iliad. ν. qui vt reor auctoritatem non defugiet, cùm ſcribat Iliados ν. de Neptuno,

—Τὸ δὲ τέτρατον ἵκετο τέκμωρ
Αἰγάς, ἔνθα δέ οἱ κλυτὰ δώματα βένθεσι λίμνης,
Χρύσεα, μαρμαίροντα τετεύχαται ἄφθιτα αἰεί.

Mulieres quæ olim alios erant ſolitæ expiare, vt eos qui ad dementiam delapſi erant, ſimulatrices vocabantur, opinor quòd multa ſimularent, & ſimulatis pro veris vterentur, quod & in ſacris facere ſolebant:

Virg. li.4. ænei. *Sparſerat*, inquit Maro, *& latices ſimulatos fontis auerni.*

Feſt lib.17. in Simpulum. Erant & ſimpulatrices mulieres rebus diuinis deditæ, à ſimpulo ita vocatæ. Feſt. lib. 14. in litera p. Picæ apud Feſtum ſunt Sphinges: vnde & apud eum picati: quanquam & pici, ex ſe picatos propagare poſſunt, qui Latinis ſunt auidæ illæ volucres feræ griphes vocatæ, aurum è cauernis penitus egerentes. Feſt. ibid. Pilare & compilare dubium non eſt, quin à verbo Græco deducantur Æolico πιλητής, id eſt fur, qui φιλητής ab Heſiodo vocatur: Heſiodus. ſed Aeolum eſt aſpirationes in tenues mutare, vt & in ſuperiore vocabulo, pro σφίγξ, doricè φίξ, & Aeolicè πίξ, vnde Latinum verbum pica & picarus. Multi cenſent anclare & exanclare, dicendum eſſe antlare & exantlare, à verbo Græco ἀντλεῖν, à quibus diſſentio: & anclare puto eſſe anculare, id eſt haurire, & miniſtrare; vnde & ancillarum nomen. Liuius Andronicus apud Feſt. lib. 1. in litera a. Liuius, *florem anculabant liberi ex carcheſiis.* quod ſi ab ἀντλεῖν deducitur, vt Feſto videtur, certè litera mutatur. arferia aqua quæ à Feſto vocatur, ab adferendo nomen habet, nam Feſt lib.1. ibid. Priſci præpoſitionem ad in ar ſæpenumero mutabant: vnde & arceſſo, & aruebo apud Catonem. Cato. de re ruſt. cap. 135. eſt igitur arferia, velut adferia. Blenni qui dicuntur, ſic vocantur, vt mucoſi, id eſt βλεννώδεις: Feſt. lib. 2. in litera b. balathrones Gallicum pepe rere verbum paulū tamen luxatum. Nam bellitrones dicimus: vernacula enim noſtra dictio, balathronem potius ſapit, quam bliteum.

Paſceolus, iudicem collocare, moluctum, mola, picus Martius, picus Feronius, æſus, pullaria, clauator, colones, Camellæ virgines, feſtus dies hominis, profeſtum facere, molleſtra.

CAPVT XI.

Virg. li.2. ænei. Feſt. lib. 14. in litera p. CAPVT hoc ſe comitem præbebit ſuperiori, paſſibus, vt poëta dicit, æquis: qui dicitur paſceolus, à verbo græco φάσκωλος & φασκώλιον deducitur: quod verbum Feſtus retinuit qui ſcripſit, phaſcola eſſe, quas alij vocant

vocant peras. Iudicem collocare, eſt inter iudices ponere: Feſtus, *in Iudice collocando, ſi alium procas*. Sic arbitrum collocare diuus Vigilius dixit, *Poſſumus & rei inexpertæ arbitrum collocare*. Molucrum inter cætera illud mulierum vitium ſignificat, quo earum intumeſcit vterus, vt fœtu grauidarum: Alij ſcriptores molam vocant, ſed Afranius apud Feſtum molucrum appellat. Vulgò in picorum generibus Martium audimus, veteres etiam picum feronium non tantum Martium numerauere, vt in oſcinibus refert Feſtus, *Aſt quid erit quod extra magiſtratus cærator heſus ſit*, inquit in legibus Cicero: vbi emendandum cenſeo œſus ſit, pro vſus ſit. nam Priſci non rarò pro u, œ poſuerunt, vt pro munire, mœnire: pro mutuus, mœtuus: pro murus, mœrus: pro vti, œti. Feſtus, *Ex ponderibus publicis, quibus hac tempeſtate populus œtier ſolet*. Martianus tamen eſſe putat oiſus ſcribendum. Nam de litera i diſputans, *i copulatur*, inquit, *O literæ in nomine Iouis, & Oinone: oiſus etiam dicitur. Sic enim veteres vſum dixere*. Pullariam dicit Feſtus à Plauto appellatam fuiſſe manum dextram, opinor à tentandis palpandiſque pullis, id eſt pueris, qualis erat pædiconum proteruorum manus, qui pullariam facere dicebantur. Quę oſculana pugna à Feſto appellatur, & prouerbij loco numeroque refertur, de ijs qui victi vincunt, ea Aſculana potius dici debere videtur: nam ad Aſculum ea depugnata pugna fuit aduerſus Pyrrhum, ſi Plutarcho credimus: quanquam apud Feſtum ordo ſerieſque verborum oſculanam tuetur. *Vinceretis ceruum curſu, & grallatorem gradu*, ſic in exemplaribus hic verſus legitur, & à Feſto profertur: quod tamen in mēbranis peruetuſtis reperi, non indignum viſum eſt memoratu. *Et clauatorem gradu*: eſt autem clauator qui claua vtitur, qui κορυνήτης Græcè vocatur: ſed à Romanis calones, qui ligneas clauas militum gerebant, ſic vocabantur. magnum autem eorum gradum fuiſſe certum eſt. quid autem vetat vtranque lectionem reperiri in exemplaribus, & deffendi, cùm Feſtus grauaſtellus modò legat in eodem verſu, modò rauiſtellus? Camellæ virgines apud Feſtum ſunt, mutatione g in c, γαμήλιοι θεαί.

Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes,

accommodata equiti attributione vocabuli dictum eſt. Celſus enim, vt ait Feſtus, à Græco κέλης deducitur, quo vocabulo ſignificatur qui ſingulari equo vehitur. Celſos etiam Iudices Marcellinus dixit libro vigeſimo octauo. *& Iudicibus celſis itidemque minoribus*. ſic fortaſſe Celſi Rhamnes magni ſunt equites, aliiſque ditiores & potentiores. Quod ſcribit Feſtus, *deſertiones eſſe patrimonij diuiſiones inter conſortes*, veriùs putarem diſortiones, vt conſortioni opponantur. Feſtus dies hominis apud Terētium, mira quadam & noua dicēdi ratione, pro fauſto homine & auſpicato & op-

Feſt. ibid. in procum.
Diuus Vigil.
Feſt lib. 11 in litera m.
Feſt. lib. 13. in litera o.
Cic. 3. de legib.
Feſt. lib. 14. in litera p.
Martianus.
Feſt. lib. 14. in litera p.
Feſt. lib. 13. in litera o.
Plutarch. in Pyrrho.
Plaut. Pœnulo Sc. Ita me dij ament.
Feſt. lib 7. in litera g.
Feſt. lib. 7. & 16. in liter. g & r.
Feſt. lib. 3. in litera c.
Horat. in Art. poëtic.
Feſt. Lib. 3. in litera c.
Marcell. li. 28.
Feſt. lib. 4. in litera d.
Terēt. Eunuc. act. 3. Sc. 5.

Feſt.lib.14 in litera p. Feſt.li.11.in litera m.

tato dicitur, tranſlatione ducta à diebus feſtis: contra profeſtum facere, referente Feſto, dicebatur, qui ferias vitiabat, & profanabat inauſpicataſque reddebat & profanas. *Molleſtræ*, inquit Feſtus, *erant pelles ouillæ quibus tergebantur galeæ*. Sic Latini vocabulum Græcum deprauarunt, & è μηλωτὴ Molleſtram interpollarunt.

Supremam dixit, male, interbibere, doliaris, ſuffarcinatus, igitur, vxor vſuraria, ni pro ne. CAPVT XII.

QVICQVID argutum eſt in poëtis, ferè ignorata antiquitate neſciri neceſſe eſt, & ſi vſpiam corruptum, ſarciri non poteſt. Id adeò venit in mentem mihi ex quodam Plauti verſu, in quo condimẽtum illud Romani ſaporis deſideratur, vetuſtatis inſcitia. Sed verſum proponere è re fuerit,

Plaut. Aſinaria Sc. Cur me retentas?

Mater ſupremum mihi tua dixit, domum ire iuſſit.

hîc ſupremum ſi legamus, quod exẽplaria occupauit omnia, nihil vt opinor, elegans eliciamus: ſed ſuſpicio non leuis animum ſollicitat, ſupremam legendum, atque è Iudiciorum id conſuetudine à comico dictum eſſe. Nam poſteaquam præco ſupremam dixerat, dimittebatur Iudicum conſeſſus, vt à Donatò annotatum eſt, quod hic Plautus imitatur. Mater, inquit, ſupremam dixit tempeſtatem, & ilicet pronunciauit, domumque ire iuſſit. Sed vt hîc cognitio antiquitatis, ſubſidio fuit, & adiumento, non ad explicandum ſolum locum, verumetiam ad ſarciendum: ita in alio eiuſdem comici loco vtilitati erit ad exponendum intelligentia antiquorum verborum. Nam, malè, alio plerunque ſenſu, quam hodie vſurpabant. hinc illud comici Plauti,

Donat. in And. Terent. act. 3. Sc. 1.

Hæc nox ſcita eſt exercendo ſcorto conducto malè.

Plaut. Amphitruone Sc. Qui me alter eſt.

Hîc malè eſt, magno pretio: quod ſi quis interpretatiunculam hanc ſubleſtæ fidei eſſe putat, patronum habebit Donatum in Eunuchum Terentij, qui, vt opinor, auctoritatem non defugiet, & facilè eam hominibus probabit. Sic interbibere, pro bibere, vel etiam totum bibere, antiqua dicendi ratione Plautus eodem, quem iam ſæpius appello, Donato auctore dixit in Aulularia.

Donat. in Eunuch. Terent. act. 4. Sc. 4. Donat. act. 1 Sc 1. in Eunuch. Plau. Aulul Sc. Nimium libenter audiui.

—prætereà tibicinam
Quæ mihi interbibere ſola, ſi vino ſcatit,
Corinthienſem fontem Pirenen poteſt.

Nos quidem emendicamus ex eius commentario, vnde parietem iſtum dealbemus, quòd quæ in eo reperimus renouanda eſſe credimus, & vſui commendanda, vt ex obſeruatione tanti doctoris, & traditione loci illi Plautini cõmodius poſthac enarrentur: quibus addemus & eundem Donatum

Dona in And. act. 4. Sc. 5.

natum doliarem anùm in Plauto in illo verſus membro, *Plaut. Pſeud. Sc.*

Doliarem claudam, craſſam, exponere ſuffarcinatam, & præpinguem, tumidamque & obeſam, & tanquam ſuffartam, credo de ventre doliorum tumidiore, nã ita à Paulino ſuffarcinatus & intelligitur & vſurpatur ſic ſcribente, *Suffarcinatos arcta non capiunt.* Igitur, pro deinde in eodem comico ex archaiſmi obſeruatione exponit homo idem literatus eo in loco. *Hi loci ſunt.* *Paulinus.* *Plaut. Amphit. Sc. Qui me alter eſt.*

Sin aliter ſient animati, neque dent quæ petat,
Seſe igitur ſumma vi, viriſque eorum oppidum
Expugnaſſere.

Vxor autem in eo vſuraria, mulier ea eſt, qua quis vtitur, quamque accipit velut mutuatitiam: vt pecunia vſuraria, quæ ad vſum accipitur mutuo: & puer vſurarius apud eundem, catamitus quo quis vtitur. Sic de Hebudibus ſcribens Solinus, Regi negat vxorem eſſe ſuam, ſed vſurpatitiam & mutuo ſumptam. *Nulla illi,* inquit, *datur fœmina propria, ſed per viciſsitudines in quancunque commotus fuerit vſurariam ſumit:* quem ego locum inſignem nactus & accommodatum ſenſui Plautino admonitionis cauſa annotare decreui, vt qui vellet librum conſuleret, & rem conſideraret. Illud verò propè inauditum, ni pro ne poſitum ab eodem comico in Menæchmis, *Plaut. in argumentis amphi.* *Plaut. Curcul. Sc. Beatus videor.*

Ni mala, ni ſtulta ſis. *Plaut. Menæc. Sc. Ni mala, ni ſtulta.*

Quod quidem affirmare Donatus audet, & quis tanta fiducia eſt, vt contra tanti Grãmatici auctoritatem non ita eſſe pertinaciter pertẽdat? quanquam ſi cum ſubiunctiuo connecteretur, rectè cohæreret hunc in modum ſententia, *Donat. in Euncho. Terent.*

Ni ſtulta ſis: quod viro eſſe odio videas,
Tute tibi odio habeas. *Plaut. Menæc. Sc. Ni mala, ni ſtulta.*

Sed tanto auctori non placet in pendenti loquutionem eſſe, eam membratim ſiſtenti carpentique minaciter.

Ni mala, ni ſtulta ſis, ni indomita inópſque animi.

Collocare nuptam, alternus, alternos greſſus cunctari & niti, olla legit olera. CAPVT XIII.

QVOD è flamma cibum petere Terentius dixit, id equidem ad dapes referendum ſuſpicor, quæ pro inferijs in rogum mittebantur: vnde Catullus ſcripſit, *Terent. Eunuc. act. 3. Sc. 2.*

Vidiſtis ipſo carpere è rogo cœnam. *Catul. epig. 55.*

Quod quidem in illum poëtam Muretus politiſſimus & eruditiſſimus interpres animaduertit, Donato non ſatis perſpectum. Cœna autem quæ à Catullo dicitur, ea eſt, quæ appellatur à Perſio funeris cœna. *Perſius ſat. 6.*

—Sed cœnam, inquit, *funeris hæres*
Negliget iratus.

Æquè illud in eundem Catullum pereruditè & percallidè eſt ab eodem Mureto perceptum, fuiſſe pronubarum officium nouam nuptam in lecto collocare, cùm Catullus ſcripſit,

Catul in Epithalam. Iul. & Malij.

—vos vnis ſenibus bonæ
Cognitæ bene fœminæ, Collocate puellulam.

Nam & ad illum Terentij locum, vt maiorum auctoritate confirmatum ſit quod ille ſcripſit,

Terent. Eunuc. act. 5. Sc. 5.

Deinde illam in lecto illæ collocant,

Donat ibid. Cat. ad Lesbiā.

Dicit Donatus, *vide an aliquid deeſt legitimis nuptijs. Nam & ipſum verbum collocant proprium eſt, & adſcribitur pronubis. Alternum*, autem, *hoc ſanctæ fœdus amicitiæ*, eſt mutuum fœdus inter nos: atque præter cætera ſignificata, non infrequenter ita accipi alternum videor obſeruaſſe: at verò,

Virg. 11 æneid.

Vix hoſtem alterni ſi congrediamur habemus,

Id eſt, ſecundus quiſque: ſic

Virgil ibid.

—Alternos longa nitentem cuſpide greſſus dixit, pro paſſus alterius vulnerati pedis haſtili ſuſtentantem & fulcientem: Alter enim pes, qui ſaucius non erat, ſine adminiculo firmos & liberos metiebatur greſſus: dixit eleganter & Matonis imitatione Valerius Flaccus,

Valer. Flac. li. 2. argon.

Alternos ægro cunctantem poplite greſſus.

Catul de mentula.

Nam quo pede ægrotabat, eò cunctantius deteriusque incedebat. Cæterùm, *ipſa olera olla legit*, prouerbij ſpeciem habet, in eos qui quod ſe facere oportet, faciunt, vt cùm libidinoſus, & ſalax, ſcortatur, & mœchatur, ebrioſus potat. olera enim in olla coquuntur, quæ cum eis repletur, ipſa legere videtur, id eſt colligere. Mamurra igitur formianus adulter & nequam, cùm mœchabatur, id faciebat quod mentulam facere oportebat: ſic enim ad infamiam eum appellat. Quinetiam illud,

Catul. de Leſbia.

O *dij reddite mi hoc pietate mea*,

Ex antiquorum conſuetudine dictum attendi, qui ſæpè à dijs pietatis ſuæ in ipſos, præmia mercedemque petebant, quod æquum eſſe videretur, à dijs eos faciliùs aliquid impetrare, qui numina piè colerent, venerarenturque ſic apud comicum Plautum,

Plaut. Rudēte. ſc. Nimio pol hominum fortunæ.

Hanccine ego partem capio ob pietatem præcipuam?

Catull. in ingratum.

Et cùm in aduerſas res, & calamitates inciderant, ſe deos læſiſſe arbitrabantur, & offendiſſe: exemplorum pleni ſunt poëtarum libri Iam verò, *omnia ſunt ingrata*, cùm dicit, intelligit gratum hominibus nihil eſſe, nec ab eis grato animo quicquam accipi, vt apud Plautum,

Plaut. Amphitruone ſc. Qui me alter eſt.

Quoniam bene quæ in me fecerunt, ingrata ea habui atque irrita.

Quid

Quid quod, *qui veſtrûm exercet amorem*, eſſe videtur qui vſurpat & colit illum amorem, qui tuus eſt? hîc ergo minuti literatoris munere functus ſum, qui ea tradidi, quæ vel balbi ludimagiſtri facilè explicarent: ſed nos myſteria non enunciamus, neque in archanis recondita ciſtis orgia euulgamus, ſed in triuijs iacentia tollimus. *Catul. ad amilum.*

Biſſenos dies altaria fumantia, equæ, omnia nuptiarum, minæ murorum, maior pars diei. CAPVT XIIII.

VELVT in aliquibus opportunis diuerſorijs, in nonnullis Virgilij locis morabor, & vt qui iter faciunt non propinquis conſiſtunt, ſed longè diſtantibus hoſpitijs, ſic ego in diſiunctis interquieſcam, his & illis velut domicilijs & manſionibus. Quod igitur ſcribit, *Virg. Eclog. 1.*

Biſſenos cui noſtra dies altaria fumant,

In magna religione velut numinis potentiſſimi & præſentiſſimi, dictum eſt. Nam menſtrua ſacra dijs maximis celebrari ſolebant, atque eæ erant feriæ religioſiſſimæ; cum ſolennibus & anniuerſarijs non ſatis eſſe putarent defungi ſacris, ſed memoriam cultus quot Calendis aut Idibus renouandam putarent: ea ſacra Græci vocant ἔμμηνα. Sophocles.

Ταύτῃ χορὺς ἵστησι, καὶ μηλοσφαγεῖ *Sophocles Electra.*
Θεοῖσιν ἔμμην᾽ ἱερὰ τοῖς σωτηρίοις.

Ne illud quidem ſine Græcorum imitatione, vt alio diuertam à Marone dictum eſt —*Eliadum palmas Epiros equarum.* *Virg. 1. Georg.*

Sæpe enim Græci equos ſolent equas appellare, vt vel eodem Sophocle auctore patet. Is enim cùm ita de Oreſte in Electra ſcripſiſſet, *Sophocles. Electra.*

Κἀκεῖνος ἐν τούτοισι Θεσσαλὰς ἔχων
Ἵππους ὁ πέμπτος: paulò poſt ſcribit, *Sophocl. ibid.*

—δεξιὸν δ᾽ ἀνεὶς
Σειραῖον ἵππον, εἶργε τὸν προσκείμενον.

Ita cùm ante equas dixiſſet, mox funalem dextrum ſubiũxit: quãquam interdum etiam ad Olympicum certamen mittebantur equæ. Celebratur enim Phidolæ Corinthij equa, quæ ſine ſeſſore palmam meruit. Et Epiri equas celebrat Gratius Maronem imitatus, *Grat. de venat.* *Gratius.*

—*quis Charnias contendere contra*
Auſit, vix merita quæ ſignat Achaia palma?

Prima (inquit Maro) *& tellus eſt pronuba Iuno,* *Virg. 4. æneid.*
Dant ſignum.

Non temerè eſt quod ſignorum & prodigiorum in nuptijs mentionem facit. Nam ſuperſtitioſa illa priſcorum natio, cùm in alijs, tum in coniu-

Virg. 1. æneid.

gijs vel maximè, omina obſeruabat: vnde illud, —*primiſque iugarat*

Papin. 2. Thebaid.

Ominibus: & nuptijs auſpices adhibebantur: Papinius quoque deſcribens infauſtas filiarum Adraſti nuptias commemoratis prodigijs, addit. —*cunctos tamen omina rerum*

Dira mouent, variiſque metum ſermonibus augent.

Virg. 4. æneid.

Sed quaſi in via mihi aliquid exciderit, veſtigia relegens mea, quod ante in eodem libro eſt apud Maronem explicabo.

—*Iacent opera interrupta, minæque*

Murorum ingentes.

Rufin. in Ioſeph. Rufinus.

Hîc minæ ſignificant partes illas murorum, in quibus ſunt propugnatores, hoſtibusque minantur, quæ ad emiſſionem telorum feneſtratæ ſunt· ἐπάλξεις ferè à Græcis vocantur. Ruffinus in Ioſepho, *Et deſuper eam minæ quidem binis, propugnacula verò ternis cubitis ambiebant.* Iterum, *In ſummo autem propugnaculis miniſque erat ornata.* Rurſus, *Et minas quidem binis cubitis, propugnacula verò ternis habebat.* Hinc longè proficiſcenti occurrit, quò deflectendum ſit, & deuertẽdum.

Virg. 9. æneid.

Nunc adeo melior quoniam pars acta diei: vbi meliorem partem diei eſſe cenſeo, maiorem, quæ cùm tranſacta eſt, inclinat dies in occaſum. Maior autem pars è duodecim horis ſeptem primarum eſt, non ſupremarum, quæ cùm exactæ ſunt, maior, & melior pars acta eſt: ſed multo magis cùm exactæ ſunt octo, vel nouem, vel decem horæ, vt cùm aduesperaſcit: quod tempus Turnus ſignificauit: tamen exacta ſeptima hora maior pars acta eſt, vel teſte locupletiſſimo Iuriſconſulto Paulo, qui ita ſcribit:

L. 2. ff. de verborum ſignif.

Cuiúſque diei maior pars eſt horarum ſeptem primarum diei, non ſupremarum.

Infectum, corruptus, gignentia, altitudo ingenij, plerúſque exercitus, affinis.

CAPVT XV.

ANIMADVERTISSE mihi videor quędam in Iugurtha Salluſtij non vulgaris, nec triuialis monetæ, quæ admonendæ aduertendæque iuuentutis gratia, inde excerpta, huc tranſtuli, & velut ſemina in alium tráſplantaui hortum, malè tamen paſtinatum. Igitur, ne longiùs faciam, infectum nouo quodam modo, non quod factum non eſt, ſed fieri non poteſt, dicit: eius verba ſunt.

Salluſt. in Iugurth.

Sed Rex nihil iam infectum Metello credens. Id eſt, nihil eſſe putans, quod non efficere Metellus poſſet. Non video enim quæ alia in eo loco ſit vis, & notio eius vocabuli.

Salluſt. in orat. Lepidi.

Eodem modo & corruptus ab eo vſurpatur in oratione Lepidi: *ne alius alium principem expectantes ante capiamini, non opibus eius, quæ futiles & corruptæ ſunt, ſed veſtra ſocordia, quam captum iri licet:* id eſt, vt ita dicam, corruptibiles, quæ corrumpi

facilè

facilè poſſunt. Idem etiam gignentia appellat inſolito quodam more, non quæ gignunt, ſed quæ è terra gignuntur ſtirpes, & arbores. Ac ne quis ſemel illum ita loquutum putet tantùm, exẽpla duo proferam. *Nam* [Salluſt. in Iugurth.] *vbi*, inquit, *per loca æqualia & nuda gignentium*. Iterum, *& fortè in eo loco* [Salluſt ibid.] *grandis ilex coaluerat inter ſaxa, paulùm modo prona, deinde inflexa atque aucta in altitudinem: quo cuncta gignentium natura fert*. Apuleius Salluſtij exemplo [Apul. de dogma. Platonis.] gignentia vocat, quæ oriuntur naſcunturq́;, in libro de dogmate Platonis his verbis, *gignentiúmque omnium inſtar ceræ, formas & ſignificationes ex illa exemplorum figuratione ſignari*. Idem mare magnum, quod intumeſcit inflaturq́ue tempeſtate, in altumq́ue curuatur appellat. *Nam vbi ma-* [Salluſt. in Iugurth.] *re*, inquit, *magnum eſſe, & ſæuire cœpit ventis*. In eodem libro altitudo ingenij non eſt, quæ à Cicerone animi altitudo dicitur, ſcilicet quædam animi [Cic. li. 1. de officio.] excelſitas, & magnitudo in magnis rebus gerendis, & incõmodis capiendis & fortiter ferendis: ſed eleganti nouitate, eſt profundus quidam, alteq́ue demerſus animi ſenſus, neque alijs patens, nótúſue: ſed penitus reconditus, quæ, niſi fallor, etiam à Græcis βαθύτης dicitur. Sic autem lo- [Salluſt. in Iugurth.] quitur, *ad ſimulanda negotia altitudo ingenij incredibilis*. Eſt & illa velut vetuſti ſaporis loquutio guſtatu ſuauis. *Quæ poſtquam glorioſa modo, neque* [Salluſt. ibid.] *belli patrandi cognouit*, quo quidem in genere non eſt infrequẽs Salluſtius, [Salluſt. in orat. Lepidi.] cùm in oratione Lepidi eodem modo loquatur, *vt nihil*, inquit, *glorioſum niſi tutum, & omnia retinendæ dominationis honeſta æſtimet*. quem ego locum non protuliſſem, niſi Iugurthinum mala manu laceſſitum intellexiſſem: homines enim liberales & largi, de ſuo *copiam* ei adiecerunt: quaſi iſta orationis antiquę potius ſupplementa, quam dehoneſtamenta haberi debeant, cum quod ſcriptor noluit infarcis, & inculcas. Plerúque exercitum, pro magna exercitus parte idem dixit, ſed plerunque in editionibus deſideratur, vt intelligas emendatores librorum non tantùm largitores eſſe, ſed etiam plerunque fures. Verbum enim hoc ſubduxerunt. *Exercitum*, inquit, *plerunque in iiſdem locis operiri iubet*. Affines vocat qui fi- [Salluſt. in Iugurth.] nitimos, & coniunctos poſſident agros: ea quoque vox placita non eſt, & confines ſcribere maluerunt, quod vocabulum, etſi in Republica Romana natum & vernaculum eſt: tamen non minus affinis natalibus Romanis ſe extollit. Sic autem ſcribit, *Interea parentes, aut parui liberi militum, vt quiſque potentiori affinis erat, ſedibus pellebantur*. Iſta quæ negligentem [Salluſt. ibid.] laterent, non fallerent diligentem, non indigna credidi, quæ ſubitarijs iſtis commentarijs adſcriberem.

Tacita iudicia, idonei homines, thrax conductus ad cædem, compunctus notis threicijs. CAPVT XVI.

INTER-

πληροῦντες. Thraces autem vt & aliæ quædam nationes barbaræ, ſe ſtigmatis notabant, vel, vt Cicero loquitur, notis compungebant. *Cic.li.2. de Offic.* Strabo libro 7. κατάστικτοι δὲ ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰλλυριοῖς καὶ Θρᾳξί. *Strabo lib.7.* Phanocles etiam canit irrogatam à viris eam eſſe pœnam mulieribus in Thracia corporis notis pungendi, & ſcribellandi, ob Orphei necem, vt ſceleris recordarentur. *Phanocles.* Inquit enim,

Ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν᾽ ἐν χροῒ σήματ᾽ ἔχουσαι
Κυάνεα, στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου.
Ποινὰς δ᾽ Ὀρφῆϊ κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας
Εἰσέτι νῦν, κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

Vrbicus, exodium, trechedipna, ſermo rotatus.

CAPVT XVII.

PLÆRAQVE ſunt, quæ ne ab acerrimis quidem & intelligentiſſimis interpretibus attenduntur in auctoribus, ſed propter vocabula non recondita prætereuntur, quale illud eſt Iuuenalis,

Vrbicus exodio riſum mouet Atellanæ, *Iuuen.ſat.6.*
Geſtibus Autonoes.

Quòd enim vrbis & vrbici nomen paſſim ſtrepit in verbis non abditis, nihil quoque clauſum latere putant. At ego vrbicum exiſtimo actoris quoddam genus ſignificare, & certum quoddam poëtarum genus. Vt enim Satyræ Græcis Tragœdijs interponebantur, ita Tragœdijs Latinis ad exhilarandum ſpectatorem Atellanarum exodia interſerebantur: nec hiſtrionibus earum actus committebantur, ſed honeſtis iuuenibus: quanquam fortaſſe tandem aliquando à mimis alijs & hiſtrionibus fabulæ illæ actæ ſunt: erantque hæ fabulæ vrbaniſſimæ, & vrbis iocos, elegantiamque imitabantur, & ab vrbe Atella nomen erant adeptæ. Itaque earum auctores vrbici, vt in eo, quem protuli Iuuenalis loco, *Iuuenal.ſat.6.*

Vrbicus exodio riſum mouet Atellanæ,

& earum auctores vrbici vocabantur: Martialis. *Mart.lib.epig. 98.*

Quod non optimus vrbicus poëta.

Hinc & illud Fulgentij: Quidni enim eius adhibeamus teſtimonium ad eruëdam antiquitatis notitiam? *Denique Beatinius augur dicere ſolitus erat, diuerſarum vrbium honores ſimiliter peragi vrbicario mimologo.* *Fulgentius lib. 2. mythologic.* Hîc quòd mimis eſſent perſimilia exodia Atellanarum, ad mimos eam rem tranſtulit, Atellanæ autem non totæ, ſed earum actus aliquis Tragœdijs interponebatur è ſcena digreſsis Tragœdis: ita quòd extra Tragœdiæ argumentum digreſſis Tragœdis agerentur, exodia vocabantur. Hinc exodiarius,

Marcellinus,

Marcell. li. 28. Marcellinus, *vt in omni ſpectaculo, exodiario, venatori, aurigæ, & hiſtrionum generi omni.* In hanc velut coloniam adſcribam quoque illud eiuſdem ſatyrographi,

Iuuen. ſat. 3. *Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna Quirine,*
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hîc alia quidem omnia in procliui eſt verba explanare: tantùm trechedipna moleſtum habent explicatum. Nec verò qui trechedipni à Græcis dicuntur, magnopere ad ſenſum adiumento ſunt indagandum, nec quæ interpretes afferunt, qui veſtes paraſiticas accipiunt, quæ notio non conuenit, vel niceterijs, vel ceromatico collo. Egò gymnaſticas intelligo veſtes, quæ à curſu nomen habēt, & cœna, vt perſtringat ruſticos Romanos acriter, qui tam dediti fuerint gymnaſticis, & Græcanicis exercitationibus, vt ijs propè vitam, & ſpiritum ducere viderentur, ad easque tanquam ad cœnam currerent: qua veſte etiam eſuritores fortaſſe græculi ad cœnam curſitantes vti ſolebant. Quare trechedipna, hîc iocoſo vocabulo Iuuen. ſat. 6. Endromiden appellari reor, de qua alio loco ſic ſcribit,

Endromidas tyrias, & fœmineum ceroma:

Ecce hic Endromiden, & ceroma cōiunxit, vt modo trechedipna, & ceromaticum collum copulabat: vt vtrobique eandem ſententiam non ijſdem Iuuen. ſat. 6. tamen verbis expreſſerit. Etiam appendiculam adiungam ex eodem ſatyrographo.

—Et curtum ſermone rotato
Torqueat enthymema:

Hic ſermonem rotatum eſſe arbitror, orationem conuerſione concluſam, atque comprehenſam ambitu: quod genus dicendi à Cicerone verſum, ab Ariſtotele συνεστραμμένον appellatur: quo genere loquendi contorta oratio eſt, ideoque breuior, quàm ſponte naturæ fuſa. [Cic. in Partitionib. Ariſtoteles.]

Principium galeatum, ſeſtertium, ocellata.

CAPVT XVIII.

Divvs Hieronymus libris ſacris prologum, antepoſuit cognomento galeatum: Id percontatione de viro clariſſimo Aemaro Ranconeto, cùm quærerem quid eſſet, reſpondit explicari à Sulpitio Victore, [Sulpitius Victor.] cuius hæc verba ſubſcribam: *vulgare* (de exordijs loquitur) *ſi tale ſit, quale eſſe poſſit in omnibus cauſis, nihil proprium perſonarum aut rerum, de quibus agitur. Quod idem & galeatum à quibuſdam vocatur, quoniam ita commune eſſe poſſit, vt in omnibus cauſis, quemadmodum galea ſeu galeatum, omnibus indigis poſſit eſſe commune.* Sed & ipſe Hieronymus id ſatis explicat, cùm ita

ſcribit,

ſcribit, *hic prologus ſcripturarum quaſi galeatum principium, omnibus libris, quos de Hebræo vertimus in Latinum, conuenire poteſt.* Intelligit enim hoc principium tãquam omnium librorum communem eſſe galeam communeque procœmium, vt galeatum præſidium omnium cõmune eſt, & galeati omnes tuentur. Tranquillus ſcribit, Auguſtum cùm ſe exerceret, in extremis ſpatijs decurrere ſolitum, ſeſtertio vel lodicula inuolutum: hic ſeſtertium quid ſit, à Grammaticis quæritur, nec exponitur, ſed quiduis aliud inducitur. Ego ſeſtertium retineo, & eo nomine ſignificari puto operimentum duûm omnem in partem pedum & ſemiſſis. Paruum enim operimentum fuiſſe, è lodicula ſuſpicari licet. vt enim pes as dicitur interdum (Nam dupondius, qui duos aſſes valet, apud Columellam duos pedes ſignificat) ſic erit ſeſtertius duorum aſſium & ſemiſſis, id eſt duorum pedum & ſemiſſis: ſed & ſeſtertium interdum locum ſignificat duorum iugerum & ſemiſſis, quod iugerum ſit as. Plutarchus dicit Galbæ caput datum Patrobij, & Vitellij ſeruis, ab illis proiectum eum in locum fuiſſe, vbi qui à Cęſaribus interficiuntur plecti ſolent, qui locus ſeſtertium vocatus ſit: opinor de ſpatij modo. ſubijcit Trãquillus, Auguſtum ſolitum eſſe cum pueris minutis ludere ocellatis nucibuſque: de ocellatis, diuerſa Grammatici ſentiunt, & vt in re ignota emendationem comminiſcuntur, ac modo caſtellatis, modo oſcillis, modo oſcillatis, vel oſſiculatis, vel oſſiculis, ingenioſè, quis negat? reponunt. & quid non ariolantur & diuinant? Sed ocellatis probo, & in poſſeſſione eſſe iubeo: eo verbo veniunt auellanæ nucularumque genera, quæ ocellorum quandam præ ſe ſpeciem & rotunditatem ferunt: quanquam id non affirmo, & amplius pronũtio, quòd nondum mihi liqueat. Hanc vocem mutuo ſumpſit à Varrone Tranquillus vt exiſtimo. Nam Varro auctore Nonio ſcripſerat in Marcipore.

Suet. in Aug. cap. 83.
Columel. lib. 4. cap. 1.
Plutarch. in Galba.
Suet. in Aug. cap. 83.

> *Altera exorat patrem libram ocellatorum.*
> *Altera virum ſemodium margaritarum.*

Varro apud Non. in Margaritum.

Pugna Cannenſis, ex Cannenſi caterua, imminutio, acclinis, ſelles pullaria, in cubiculo nola, myobarbum, ciſthus.

CAPVT XIX.

CAEDEM illam & proſcriptionem Syllanam, quæ vrbi Romanæ funeſtiſſima fuit & calamitoſiſſima, propter tot ciuium necem videntur appellaſſe pugnam Cannenſem veteres. Cicero pro Roſcio, *Te pugna Cannenſis accuſatorem ſat bonum facit. Multos cæſos non ad Thraſimenum lacum, ſed ad Seruilium vidimus*: ſed & oratores ex Cannenſi caterua, ignobiles vocabant, qui eo tempore multis cæſis, & facundioribus interfectis, aut

Cic. pro Roſc.

Fortunatian. mortuis, repentè extiterunt, & ad cauſas & iudicia acceſſerunt. Fortunatianus *quæ dicentem profectò Minutium, aut aliquem ex Cannenſi caterua, nemo ferret.* ſed exodiarij noſtro more ſumus, & alienos actus noſtræ fabulæ inſerimus. Imminuere pudicitiam Plautus dixit, pro auferre: proinde in centone nuptiali Auſonius imminutionẽ vſurpauit pro primo congreſſu cum vxore, quòd tum virginitas imminuatur. Græci poëtæ non rarò mare & Oceanum appellant λίμνην: id eſt, ſtagnum, quod & ab Heſychio obſeruatum eſt: eorum exemplo ſcripſit libro 10. Maro.

Plaut. ciſtel. Sc. Tum ante hac amaui. Auſon. in Centone nuptiali. Heſychius. Virg. lib. 10. æneid.

Cùm pedes inceſſit medij per maxima Nerei
Stagna viam ſcindens.

Virg. 10. æneid. Horat. lib. 2. ſaty. 2. Eodem libro legendum cenſeo *Arboris acclinis trunco*, potius quàm *acclinis*, quem eundem errorem præclarè emendauit apud Horatium collega meus vir eruditiſſimus Lambinus. Nam Virgilio hoc loco, acclinis, eſt quod Cæſari acclinatus: eius verba ſunt, *Atque ita paulum modo acclinatæ quietem capiunt.* Iterum, *huc cùm ſe conſuetudine acclinarunt:* malè vtrobique reclinarunt excudi reor, contra auctoritatem veterum librorum, velut eodem loco haud paulò melius legetur veterum librorum fiducia, *aut incidunt arbores tantum.* inſcribitur Epigramma Auſonij in Marcum pullariam, ſed integrior eſſet titulus in Marcum pullariam felem, vel ipſo auctore Auſonio qui ita ſcribit,

Cæſar. li. 6. de bell. Gall. Cæſar. ibid. Cæſar. ibid.

Quis Marcus? feles nuper pullaria dictus.

Auſon epig. 73. Plaut. Rudẽte. Sc. Exi è fano. Nam vt feles virginalis à Plauto dicitur, virginum raptor à felis rapacitate: ſic feles pullaria raptor eſt puerorum & corruptor. Nam veteres pueros etiam pullos vocabant: hinc pullipremo, compreſſor puerorum & pædico, quod velut epithetum adiecit Lucillius ſubuloni, id eſt, pertuſori, & veluti ſubula perforanti ſubulam autem partem intelligo eam per tranſlationem, quæ honeſtè nominari non poteſt. Gùm autem Auſonius de fœdiſſima Venere ſcribit,

Auſon. epig. 74.

Et quam Nolanis capitalis luxus inuſſit,

Satis indicat in illo ænigmate, in triclinio coa, in cubiculo nola: obijci Clodiæ oris obſcœnitatem, & omnem infandam libidinem, qua notati ſunt Nolani: vt cùm libidinoſa & laſciua eſſet in conuiuio, & quædam Venus Coa, in cubiculo à nulla obſcœnitate abhorreret. Myobarbum porrò quid ſit apud Auſonium in Lemmate Epigrammatis triceſimi, plurimos anxios habet: ego à mure putem verbum compoſitum & barbo, quæ vox ſignificat myſtrum, id eſt mẽſuram liquidorum ſeſcunciam pendentem, vt ſit tanquam muris cyathus. Ineſt autem & latet in mure myſterij ſignificatio, & barbo, quo in myſterijs Cereris legiferę vtebantur. hoc igitur lemma ſignificat myſtica Liberi patris nomina, & myſticam

Auſon. epig. 30.

poteſtatem

poteſtatem. ſcribit Auſonius, Auſon.epig. 112.

Dum Cyſton coſtúmque putat communis odoris:

In quo alluſit ad mulieris fortaſſe genitale, quod etiam Græcè dicitur κύσθος, cùm alioqui etiam ciſthos ſit frutex, ex quo, vt ex proximo epigrã-mate apparet, ſalgama fiebant, quæ non exhalant iucundum odorem, cùm ſalſamenta referant: ſub eo frutice hypociſthis naſcitur.

Tergemini honores, arma ancilia, factio, munitare, protinus, lyræ lyra, eiuno, meus deus, lanea tracta, cras credo hodie nihil.

CAPVT XX.

CERTET *tergeminis tollere honoribus*, Initio carminum ſcribit Flaccus nec grammaticorum expoſitio ferè cuiquam eſt ignota, facileq́; eſt eam è libris cognoſcere. Ego meam iſta de re ſentẽtiam diſſimulare non poſ-ſum: honores enim tergeminos pro maximis & ampliſſimis interpre-tor, vt cùm populus ingentem tollit plauſum aliquem honorans. nam ſæ-pe in hac notione hoc verbum à poëtis tritum animaduerti: Martialis, Horat.li.1. od.1. Mart.li.5.epi-gram.93.

—tergeminum mugiat ore ſophos,

id eſt maxima voce ſucclamet ſophos. Tibullus, Tibul.lib.4. 1.carm.

Illum tergeminæ nantem confinia mortis,

Id eſt ingẽtis & multiplicis. hinc adeò id factum ſuſpicor, quòd quę ter-gemina ſunt, eadem ampla, & magna ſunt. hæc, vt opinor, interpretatio haud paulò ad poëtæ ſenſum accommodatior eſt, quam interpretum ex-poſitio: ſed nos more noſtro alia ſectabimur, & hoc caput implebimus multa congerendo. Arma ancilia pro ancilibus dixêre veteres. Valerius, *Sed lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit*. Soſipater, *Sed quòd quinqua-trus antiqui dictum dicebant, à quinquando, id eſt, luſtrando, quod eo die arma ancilia luſtrari ſint ſolita*. Ac ſanè apparet hoc genus dicendi ſolemne, vſi-tatumque fuiſſe. Factio interdum conſenſio quædam eſt, & amicitia. Ca-to, *vtrinde iram, vtrinde factiones tibi pares*, id eſt iram & amicitiam tibi pa-res, loqui nec rectè, eſt maledicere. Plautus, Valer.Maxi. lib.1.cap.1. Soſipater.lib.1. Grammat. Cat.apud.Soſipat.lib.2. Grammat.

Chryſalus mihi vſquequaque loquitur, nec rectè pater, Plaut. Bacchi. Sc.Hunc homi-nem.

Sic nec rectè dicere vſurpatur in *Pſeudulo*. Summatim ex eo dictum eſt, quod ſummas ipſas, non omnia æra legimus & ſubducimus. Semitatim valet per ſemitas. Titinius, *ita ſemitatim effugi, & effugi patrem*. Munitare, pro munire cupere, ſine frequentationis ſignificatione apud Ciceronem non indiligens, nec oſcitans lector obſeruabit in oratione pro Roſcio, *Nunc quam viam munitet, & quod iter affectet videtis*. Protinus interdum præ ſe, & ante ſe & prorſum ſignificat. Virgilius, Plaut.Pſeud. Sc.Viſo quid rerum. Titin.apud Soſip.lib.2. Cic.pro Roſc. Virg.Eclog.1.

—*Protinus æger ago*, id eſt præ me, & ante me ago, & prorſum ago. Cicero, *præcepiſſeque vt pergeret protinus: quid retro atque à tergo fieret, ne laboraret*, id eſt iret prorſum. Lyræ lyræ, quæ vox effutitia eſt, pro nugis, & friuolis veteres poſuerunt: Plautus,

Cic. de diuin. lib. 1.

Gerræ germanæ, atque ædepol lyra lyræ.

Plaut. Pænul. sc. Sæpe ego res multas.

Scio magnos huius ætatis viros aliud ſentire, ſed nihil afferunt, quòd me de ſententia demoueat. Iunones & genios ſibi (inquit Plinius) homines adoptant, ſed iunones mulierum ſunt: Iuuenalis de viro molli, quique pro muliere poſſit haberi,

Plin. li. 2. c. 7. Iuuen. ſat. 2.

Et per Iunonem domini iurante miniſtro,

Sed & mulieres iurabant, vt ait Petronius, Iunonem ſuam. Soſipater, eiuno, vt eccaſtor: genius virorum eſt. hinc illud Terentij, *Suum defraudans genium*: Sed & deus meus cùm dicebant, genium ſuum intelligebant: Terentius,

Petronius. Soſipat. lib 2. Grammat. Terent. Phormio. act. 1. sc. 1.

Memini relinqui me deo irato meo.

Medius fidius non iurabant olim mulieres. erat enim eis religio hoc iuſiurandum proferre: proinde Titinius adoleſcentem, qui in fœminam degenerarat, hoc iuſiurãdum non audere eloqui dicit. Nam cùm vulgus hęc verba imminueret, & deprauaret, & pro medius medi diceret, facit eum dicere pro medi edi: *An quia*, inquit, *pol, ædepol fabulare, medi edi.* Tracta lanea pro laneis licijs vel laneis pannis, vel potius pro lanæ glomis reperimus. Varro, *etiam ſuis manibus lanea tracta miniſtraſſet infectori.* Tripales vites dicebantur, quæ tribus palis ſuſtinebantur: Varro, *Quid tu non vides in vincis, quòd tria pala habeant, tripales dici?* Proficiem vſurpauerunt pro profectis, id eſt pro extis ſectis, quæ aris inferuntur. Varro, *proficiem extorum, vel in menſam proijcere.* Varronis ſatyra erat inſcriptione, vt pleræque eius, prouerbiali: *Cras credo, hodie nihil*, ab hominum ſermone ducto titulo, qui in præſentia ſe negant credere, ſe cras facturos dicunt. Folliculum pro corpore Lucilius poſuit his verbis, *ego, ſi qui ſum, & quo folliculo nunc ſum indutus, non queo.* Varro etiam corticem, *ſic inuitata matura anima corporeum corticem facile relinquit.* hæc hinc & inde carptim collecta ſunt.

Terēt. Phorm. act. 1. sc. 2. Soſipat. lib. 2. Soſipat. lib. 2. Varro. apud Non. in Tractus. Apud Non. in Pali. Apud Non. in Profecta exta. Apud Non. in Faſtidiliter. Apud Non. in Folliculum. Apud Non. in cortex.

Syrpe, tocullio, ſublingio, faſciæ crurales, & pedales, megabacchus, ciſtophorus, ciſtiger. CAPVT XXI.

SCRIBIT in Epiſtolis ad Atticum Cicero, *Clodius ergo vt ais ad Tigranem? vellem Syrpiæ conditione*, qua de re ſi mihi ius cenſendi eſt, ſic ſentio. Aliquando propter vbertatem & diuitias Syriæ, legẽdum eſſe exiſtimaui, *vellem Syriæ conditione*, hoc ſenſu, vellem ad Tigranem iret, vel ea conditione, vt Syriam prouinciam obtineret: neq; mę eius interpretatio-

Cic. ad Attic. lib. 2. epiſt. 4.

nis

nis pœnitet: verùm poſteaquam è doctiſſimis Manutij commẽtarijs cognoui in Beſſarionis libro ſcriptum eſſe, *vellem ſyrpe conditione*, eam ſcripturam vt veriſſimam, & eloquẽntia Ciceronis digniſſimam aliquandiu amplexus ſum. Eſt enim ſyrpe pars quædam ſilphij: Nam & Priſcianus eius mentionem facit, & comicus Plautus his verbis, *ſi ſperas tibi hoc anno multum futurum ſyrpe & laſerpitium, eámque euenturam exagogam Capuam ſaluam & ſoſpitem*. Ea res magnæ æſtimationis & pretij erat. Quare dicit calumniator apud Ariſtophanem, οὐδ᾽ ἂν εἰ δοίης γέ μοι τὸν Πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ Βάττου σίλφιον. id eſt, Non ſi mihi donaueris Ditem ipſum, & Batti laſerpitium quod eſt harum rerum conditione & optione non facerem. Sed & ſyrpe videtur appellari ipſum laſerpitium, voce à Græco nomine Silphij degenerante: Solinus, *apud Cyrenenſes præterea ſyrpe gignitur, odoratis radicibus, virgulto herbido magis quam arbuſto*. Syriæ tamen magis rurſum probo, tum quòd opulentiſſima erat prouincia: hinc Catullus, *Mauult quàm Syrias Britanniáſque*: tum quòd ſyrpe aptoton eſſe oporteret. ſcribitur in ijſdem epiſtolis, *neque te in tocullionibus habebam*: quo quid ſignificetur, magna quæſtio eſt. Ego more inſtitutoque meo quid alijs placeat, non referam, potiùs quid ſentiam dicam, non quin aliorum ſentẽtiæ mea potiores ſint, ſed quod eas omnibus patere arbitrer, neque eis referendis ſcriptionem producere velim, nimis alioqui prolixam futuram. exiſtimo igitur nomen eſſe formatum à diminutiuo Græco τοκύλλιον: vt apud Plautum à σκέπαρνον ſceparnio: eodem modo Latini turpionem dixere, & Plautus in Pſeudulo, ſublingionem à ſublingẽdo hoc verſu, qui mirum in modum deprauatus eſt,

Iam hic quoque ſceleſtus eſt coqui ſublingio,

Pro quo ſubijciunt coquit ſub linteo: inepta & ſtolida ſententia. Tocullionem igitur accipiamus minutum fœneratorem: nõnulli emendant loculiolibus, quam bene ipſi viderint. ego receptam ſcripturam loco non moueo. Epiſtola proxima Epicratem interpretantur Pompeium: ego hominem grçcum fuiſſe ſuſpicor: nominatur Epicrates Bidinus in Verrem, & Epicrates princeps Atheniẽſium in epiſtolis dicitur, à quo accuſari potuit Valerius: Epicratis laſciuiam reprehendit, quòd eius calidæ & faſciæ cretatæ eſſent, faſciæ autem cretatæ, faſciæ ſunt albatæ creta & candidatæ: faſcijs veteres crura inuoluebant, vt nos tibialibus & femoralibus: Vlpianus, *faſciæ crurales pedaléſque, item impilia veſtis loco ſunt*. Cato apud Nonium, *mihi puero modica fuit vna tunica, & toga, ſine faſcijs calceamentum equus ſine ephippio*. Eodem modo Megabacchum Pompeium accipiunt: ego iuuenem fuiſſe ſcio ſocium filij Craſſi, & ætate parem, qui ſibi bello Parthico manus attulerit: eum Plutarchus μεγάβακχον appellat, in Craſſi

Priſcianus.
Plaut. rudẽte Sc. Proh. Cyrenenſes populares.
Ariſtop. Pluto.
Solin. cap. 30.
Catul. epig. 42.
Cic. ad Attic. lib. 2. epiſt. 1.
Plaut. Pſeud. Sc. Eorum C quinũ qui.
Cic. lib. 2. ad Attic. epiſt. 3.
Cic. in Ver. 4. act.
L argum nõ, ff de aur. arg. mund. legat.
Cato apud Non. in ephip.
Cic. li. 2. ad Attic. epiſt. 7.
Plutar. in Craſ.

Cic. ad Attic. lib. 2. epiſt. 6. & 7.

vita. Sed quo tandem ſenſu illud dicitur, *& quæ ſpes ſit denarij: an ciſtophoro Pompeiano, iaceamus?* quod ſic interpretor, quæ ſit ſpes pecuniæ ab vrbe (denarius enim pecunia Romana erat) Nam Ciſtophorus Pompeianus eſt, vel quòd magnas pecunias Pompeius fœnore occupatas, in Aſia haberet, vt ſcribit Cicero infrà, cùm de Ariobarzane loquitur: vel quòd Aſia magnam vim pecuniæ Pompeio à Mithridatico bello reuertenti ob aurum coronarium, & alia numeraſſet, & contuliſſet, & poſtea debuiſſet. eius nummi æſtimationem diximus antè, & pretium, & ex eo Ciſtophorum appellatum coniecimus, quòd in eo celata erat eorum ſpecies & forma, qui ſacra arcana in ciſta gerebant, Tibullus.

Tibull. lib. 1. Eleg. 7.

Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

ciſtigeros appellat eos homines Martialis, qui & pro contemptiſſimis & deſpicatiſſimis habebantur.

Mart. lib. 5. epigr. 17.

Dum te poſſe negas niſi lato Gellia clauo
Nubere, nupſiſti Gellia ciſtigero.

Cic. ad Attic. lib 2. epiſt. 6. Dio.

ἀνέκδοτα autem Cicero appellat librum quem contra nobilitatem ſcripſerat, nec tamen edidit, quòd ei Calenus obijcit apud Dionem.

Calles, ſaltus, forma, luminibus extinctis, tertia deducta, bene emere, bonum factum. CAPVT XXII.

Suet. in Iuli. cap. 19.

MIHI vitam Iulij Cæſaris apud Tranquillum ſtrictim attingenti, & velut per tranſennam inſpicienti, hæc ſtatim occurrerunt, quæ obſeruatione non indigna exiſtimaui. ſcribit prouincias minimi negotij ſyluas, & calles decretas conſulibus: quo ſanè exiſtimo ſignificari, ſyluarum publicarum adminiſtrationem, & ſaltuum publicorum, in quibus profeſsi pecoris ſui capita pecuarij paſcebant, ſcripturamque ſoluebant. Nam callis, de quo & nonnihil ante iam ſcripſimus, ex eo appellatur, quòd pecudum callo calcetur, eſtque via à pecore durata: ſed & loca quæ pecudes calcant, Varro, *& vtroſque horum firmiores, qui in callibus verſentur, quam eos qui in fundo quotidie ad villam redeant.* Iterum, *Quod accidit* ijs, qui per calles *ſilueſtres lõginquos ſolent comitari in æſtiua & hyberna.* Cicero pro Seſtio, *atque æſtatem integram nactus, Italiæ calles & paſtorum ſtabula prædari cœpiſſet.* Cùm autem interdum à Senatu, cui ius erat ordinandarum & decernandarum conſularium prouinciarum lege Sempronia, conſulibus mandarentur ſyluæ, ideo Maro canit, vt quidam cenſent,

Varro. lib. 2. de re ruſt. cap. 10.
Varro li. 2. ca. 9. de re ruſt.
Cic. pro Seſtio.
Virgil. eclog. 4.

Si canimus ſyluas, ſyluæ ſunt conſule dignæ,

A quibus diſſentio. Nam *ſyluæ ſint conſule dignæ*, in eo legendum cenſeo, idque veriùs eſt, vt dicat, ſi carmen Bucolicum canimus & ſylueſtre, ſit tamen

men dignum conſule Pollione. Scribit Trãquillus, *campum Stellatem maioribus conſecratum*, à Cæſare diuiſum fuiſſe, in quo exiſtimo eum dicere maiorũ opinione ſacrum fuiſſe Stellatem agrum, cùm tamen iam illa tẽpeſtate, qua diuiſus eſt à Cęſare, pro ſacro non haberetur. Atque id ex cõmentarijs quibuſdam reconditis, aut annalibus eruit Tranquillus, Cicero neſcijt: alioqui contra Rullum, huius conſecrationis meminiſſet. Saltus Pireneus, in eo montes Pireneos ſignificat, vt apud Liuium, Saltus Graius alpes Graias. *Ad prærupta ducunt ſaltúmque demonſtrant*. Plinius de ceruis ſaltum dicit, cubile & luſtrum eorum intelligens, quod in editis habere ſolent: σταθμὸν, id eſt, mãſionem ſcripſit Ariſtoteles. *Formam, qua ludum gladiatorium erat ædificaturus, conſiderauit*: cùm dicit ſimulachrum, ſignificat & adumbratam vel effictam ſpeciem (ichnographiam vocat Vitruuius, atque orthographiam) qua ludum erat ædificaturus gladiatorium. Cicero, *vt ex tuis literis cùm formam Reipublicæ viderim, quale ædificium futurum ſit, ſcire poſſim*: eſt & forma ad quam calceus conficitur: Horatius, *ſi ſcalpra & formas non ſutor*. *Cùm luminibus extinctis deceſſiſſet via*: cùm ſcribit, vtrũ dicit Cæſarem faces habuiſſe ardentes in itinere, quæ extinctæ ſint? Et ſunt qui non putent, cùm eum dicat occultiſſimum iter ingreſſum eſſe: & cùm pars noctis proxima crepuſculo, luminibus accenſis dicatur, quam περὶ λύχνων ἀφὰς Græci vocant, Latini primam facem: cenſent etiam luminibus extinctis appellari cõcubium noctis, cùm extinctis lucernis omnes cubant, tenebræque intenſiores ſunt. Veriùs tamen videtur viatores noctu gerere faces ſolitos eſſe: Varro libro I. de re Ruſtica, *quod habet radices viuæ ſæpis, ac viatoris prætereuntis laſciui non metuet facem*. Tranquillus in Auguſto, *per nocturnum iter lecticam eius fulgur perſtrinxiſſet, ſeruúmque prælucentem exanimaſſet*. *Ludis*, inquit, *Decimus Laberius eques Romanus mimum ſuum egit, Donatúſque quingentis* HS. *& annulo aureo, ſeſſum in xiiij. è ſcena per ſolium orcheſtram tranſijt*: in quo oſtendit Laberium à ſcena, in qua egerat mimum, per ſolium, id eſt per ſuggeſtum Cęſari poſitum in orcheſtra, & per orcheſtram tranſijſſe ſeſſum in xiiij. ordines: ſed ex antiquo libro ſolium delendum eſſe vt ſenſum conturbans exiſtimo. In ioco Ciceronis, *quo melius emptum ſciatis tertia deducta eſt*, ambiguitate quæſita eſt vrbanitas, tum quòd ad Imperatorẽ deduxerit Seruilia filiã ſuam Tertiã, tum quòd tertia pars deducta eſſe & detracta intelligatur. nam cùm lege Cęſaris, creditoribus debitores ſatisfacere iuberentur per æſtimationem poſſeſſionum, quanti quaſque ante bellum ciuile comparaſſent, deducta ſumma æris alieni ſi quid vſuræ nomine numeraſſent, aut perſcripſiſſent, in tanta vilitate prædiorum Seruiliæ addictorum talem quandam deductionem factam eſſe alludens Cicero dixit: quæ tamen in illis haſtæ au-

Sueton. in Iul. cap. 20.
Suet. ibid. c. 25.
Liu. li. 36.
Plin. li. 8. c. 32.
Ariſtot. de nat. animal. li. 6. c. 29. & lib. 9. cap. 5.
Vitru. c. 2.
Cic. li. 4. epiſt. fam.
Horat. lib. 2. ſaty. 3.
Suet. in Iul. Cæſar. ca. 31.
Varr. de re ruſt. li. 1. c. 14.
Suet. in Aug. cap. 29.
Suet. in Iulio. cap 39.
Macrob. lib. 2. ſaturn. c. 2.

ctionibus locum habere non potuit. Melius autum emere, eſt emere carius. Martialis, *adeò bene emit, inquis, immò non ſoluit.* *Quæ ſcire M. Martiũ,* male in eo ſcriptum lego, pro C. Matium, qui Cæſaris familiaris fuit & doctiſsimus habebatur, ad quem quædam extant Ciceronis epiſtolæ: citatur & à Gellio in Mimiambis, & à Varrone proferuntur eius verſus. Sed & Ennoen, pro Eunem etiam male ſcriptum eſſe exiſtimo. Helius etiam Cinna pro Heluius, & Pompeium Marcum pro Macrum, & Salutioni pro Saluitoni, qui etiam apud Plinium inoleuit error contra fidem librorum veterum & auctoritatem. *Syllam* dixit Cæſar *neſciuiſſe literas, qui dictaturam depoſuit,* in quo alluſit ad literatores & grammaticos, qui dictant quomodo ſit ſcribendum, quomodo loquendum, & dictata dare dicuntur. *Bonum factum, ne quis Senatori nouo curiam monſtrare velit,* quo modo dictum accipimus? veteres boni ominis cauſa bonum factum præfari ſolebant in edictis. Tertullianus, *ô edictum, cui adſcribi non poterit bonum factum!* Plautus Penulo, *bonum factum eſt, edicta vt ſeruetis mea.* Igitur libellus ille edicti forma ſcriptus propoſitus eſt, *Gallos Cæſar in triumphum ducit, iidem in curia Galli brachas depoſuerunt, latum clauum ſumpſerunt:* verſus autem duo trochaici ſunt, in quorum poſteriore *ſumpſerunt* penultima breuis eſt, vt ſteterunt apud Maronem, & emerunt apud Terentium. hęc è multis pauca, quæ ne nimium quoque multa ſint vereor: ita omnia faſtidio ſunt affinia, & facilè contempta excutiuntur, etiam quæ accuratione diligentiſsima conſcripſeris, ne dum iſta, quæ tumultuaria ſubitaque opera perfunctoriè luduntur, faſtidium & delicias lectoris effugerint.

Mart. lib 8. epig. 10. — Suet. in Iul. ca. 52. — Lib. 11. epiſt. fam. — Gell. lib. 10. cap. 24. — Suet. in Iul. ca. 52. — Suet. in Iul. ca. 56. — Suet. in Iul. ca. 59. — Plin. li. 7. c. 12. — Suet. in Iul. ca. 77. — Suet. in Iul. ca. 80. — Tertullianus. — Plaut. Penul. in prolog. — Suet. in Iul. ca. 80. — Virg. 2. æneid. — Terent. Eunu. in prolog.

Seruus ad manum, ad ciathum, ad lites, ad fręna, ad baculum, ad pedes, circum pedes, ante pedes. CAPVT XXIII.

CANES ad venandum dixit Terentius, pro canibus venaticis: quæ me loquendi forma admonuit, vt attenderem ecquid eius generis in bonis auctoribus reperire poſſem aliquot exempla: ac mihi non pauca eodem elata modo ſuccurrerunt. Leones ad fręna dixit Maro, pro leonibus domitis & frænum patientibus, quibus Idæa mater vehitur,

Domitíque ad fræna leones:

ab eodem ſeruus ad limina pro atrienſi ponitur

Armiger ante fuit fidúſque ad limina cuſtos.

ſeruus etiam ad manum, ſeruus eſſe videtur, qui amanuenſis aliter dicitur, cuiuſque manu ad ſcribendum vtimur. Cicero, *quem ſeruum ſibi ille habuit ad manum, cùm eburneola ſolitus habere fiſtula.* Ad lites à Propertio dicitur, qui aptus eſt ad cauſas & aduocationes.

Terent. Andr. act. 1. sc. 1. — Virg. 10. æneid. — Virg. 9 æneid. — Cic. 3. de orat. — Proper. li. 4. eleg. 2.

Sobrius

Sobrius ad lites: at cùm eſt impoſita corona,
Clamabis capiti vina ſubeſſe meo.

Ad cyathos dicitur, qui pincernæ munere fungitur, miniſtratque conuiuis potum cyathis metiens: Propertius, *Lygdamus ad cyathos,* id eſt pocillator erat. Ad baculum eſt paſtor, baculus enim, qui pedum vocatur, paſtoris argumentum eſt: Propertius,

Propert. lib. 4. eleg. 9.

Paſtorem ad baculum poſſum curare,

Propert. lib. 4. eleg. 2.

id eſt, ſi mihi pedum detur, paſtor videri poſſim. Verna etiam ad pedes à Martiale dici videtur, qui & à pedibus ſeruus vocatur: ſed potius verna eſt, qui ad pedes eſt domini, eique ſemper præſto eſt, vt ſerui circum pedes dicuntur. Agrætius, *circum pedes, ſunt obſequia ſeruorum: ante pedes amicorum.* Iuuenalis, *—An ſit ſella, togati Ante pedes.* ſed enim in Cicerone ſeruum ad manum præſtat multò intelligere, quem præſto paratumque ſemper ſecum habuerit. Nam & Liuius cantare ad manum dixit, pro cantare in promptu & in præſentia coramque: ſic enim ſcribit libr. 7. *Inde ad manum cantari histrionibus cœptum, diuerbiaque tantum ipſorum voci relicta.* & Heſychius ad manum quæ ſunt, prompta & parata interpretatur, & ſeruum ad manum ad multa vtilem hoc modo, κατὰ χεῖρα, ἑτοῖμα, εὔχρηστα. ἢ ὁ ἐνὼν πρὸς χεῖρα καὶ εἰς πολλὰ χρήσιμος οἰκέτης. Scio equidem multò plura occurrere alijs poſſe eiuſdem generis, ſed mihi iſta, quæ ſeſe vltro obtulerunt, ſatis viſum eſt breui oratione attingere, & tanquam lectori ſignare, vt eorum admonitu ad ſimilium agnitionem & animaduerſionem prudentior & peritior ſit, quæ fortaſſe aliud agentem fallerent & præterirent oſcitantem.

Mart. lib. 12. epigr. 88. *Agrætius.* *Iuuen. ſat. 7.* *Liuius lib. 7.* *Heſychius.*

LIBRI TERTII FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER QVARTVS.

Collyræ, Iurea, apud Plautum, ampulla.

CAPVT I.

SENATVS à Grammaticis indictus fuit, non de ſumma Republica, ſed de annona quadam veterum exponenda, quam multorum ſtomachus concoquere non poterat: ſunt autem Plautinæ collyræ, ſic enim ſcribitur in Perſa, *Collyræ facite madeant:* Itaque Senatuſconſultum in hanc ſententiam factum eſt, Collyras videri paruulos panes mundos, ſed & genus fictorum farinaceorum, quæ vt lagana, interdum in ſartagine frigantur, interdum cocta per ſe edantur, interdum ex iure comedantur, vt tabellas paniceas in ſorbitiuncula plerunque eſitamus, frigi ſolitas docent Grammatici Græci, qui εἶδος πλακοῦντος interpretantur & κολλυρίζειν, explicant, λαλάγγας τηγανίζειν, id eſt lagana in ſartagine frigere, & κολλύρια exponunt λαλάγγια: in Plauto autem ſatis conſtat illud panificium etiam ſumi ex iure: ſubijcit enim,

Plaut. Perſa. Sc. Omnem rem inueni. — *Plaut. Perſa. Sc. ead.*

Tum niſi cremore craſſo eſt ius collyricum:

Ius enim collyricum ecquodnam aliud ius eſſe poteſt, quam ex quo collyræ eduntur? atque illud craſsius, & vnctius eſſe paraſitus poſtulat.

Plaut. ibid.

Quaſi (inquit) *iuream eſſe ius decet collyricum.*

Sic enim non ſuæ tantum Germaniæ, ſed etiam totius noſtræ Europæ decus, & ornamentum Ioachimus Camerarius edidit, vbi iuream intelligo, tanquam placentam, quæ è iure tota conſtet, vt ius collyricum non liquidum ſit neque macrum, ſed tam craſſum & concretum quàm ſi è iure placenta fieret. Iurea igitur cùm dicitur, placẽta ſubauditur: vt apud Marcum Catonẽ, ſpherita tacito quidem placẽtæ nomine, intellecto tamen. Recenſetur & in eadem ſcena ſuppellex pauperum & Cynicorum, quibus ſimiles eſſe eos debere, qui probè paraſitantur, paraſitus dicit,

Cato. de re ruſt. c. 81. — *Plau. Perſ. Sc. Omnem rem inueni.*

Cynicum eſſe egentem oportet paraſitum probe,

Ampullam,

Ampullam,ſtrigilem,ſcaphium,ſoccos,pallium,
Marſupium habeat,inibi paululum præſidij.

Vbi ampulla vas olearium eſt; quo in balneis ad vnctiones vti ſolebant, vt & ſtrigilibus ibi ſe defricabant deſtringebantque: vnde & αὐτολήκυθοι à Græcis vocabantur pauperes, qui ſibimetipſi ad balneas ampullam ferebant, cùm ſeruos ampulligeros non haberent. At verò ſcaphium eſt vas potorium. de reliquis non eſt conſulẽdus Grammaticorum ſenatus, cùm obſcura non ſint, neque nunc à nobis de his in literas quicquam mittetur, ne in ſcirpo nodum quæſijſſe videamur, aut in facili opus quærere velle, noſtramque operam in nugis approbare conari.

Duo Sophiſtarum genera, concertatio & captatio verborum apud Ciceronem, impenſo pretio vendere, conuenit vt veſpis, moneta.

CAPVT II.

CICERO in Partitionibus de vitijs agens quæ aſsimulatione quadam & vicinitate virtutem emulantur, eiusque perſonam induunt: *diſputandi,* inquit, *prudentiam imitatur concertatio captatióque verborum*. hîc, niſi male conijcio, vt ſæpe, concertationem appellat, τὴν ἐριστικὴν. duo enim genera Sophiſtarum fuerũt olim, vnum ſimile Oratoribus, qualis Gorgias Leontinus fuit: alterum ſimile Dialecticorum, eorum qui Eriſtici vocabantur, vnde ἐριστικοὶ λόγοι apud Ariſtotelem, à quibus Eriſticis dialectica profecta videtur, ſi Laërtij auctoritas id vt credamus meretur. quod mihi quidem videtur. is enim in Euclide ſic ſcribit, καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ Μεγαρικοὶ προσηγορεύοντο, εἶτ᾽ ἐριστικοί, ὕστερον δὲ διαλεκτικοί. hos autem Sophiſtas, qui concertationes conſectabantur, in libello contra Sophiſtas inſectatur Iſocrates, ſed & alteros quoque, qui ciuiles orationes amplectebantur. Sed vt me deſultorem agnoſcatis, aut auis ritu me volitare homines loquantur: alio tranſiliam & trãſuolabo: ſcribit Liuius libro 2. *ſalis quoque vendendi arbitrium, quia impenſo pretio venibat in publicum, omni ſumptu ademptum priuatis*. hîc impenſum pretium pro magno Liuius dixit, vnde & impẽsè aduerbium, quod eſt valdè & vehementer. hoc in loco eruditiſſimi viri velut in luto hæſerunt, nequicquam plantam euellere conantes: cumque neſcio quid ſententiæ abeſſe ſuſpicarentur, addito ſupplemento, omni ſumptu adempto conceſſum priuatis legerunt: ego ſaluam & incolumem arbitror eſſe ſentẽtiam, ſi aliter diſtinguatur: interpunctio enim non poſita loco à ſenſu aberrare facit. ſic igitur diſtinguo, *venibat, in publicum omni ſumptu, adẽptum priuatis*, ad emerendam enim & eblandiendam voluntatem plebis, dicit ſalis vendẽdi arbitrium, & poteſtatem ademptam priuatis, qui eum

Cic. in Partitionib.

Ariſtot. in Topic. & in Elẽchis.

Laërtius in Euclid. lib. 2.

Iſocrat. contrà Sophiſtas.

Liuius lib. 2. ab vrb. cond.

magno vendebant, & de publico datum plebi, ſumptu illo & onere in Rempublicam recepto. omni igitur ſumptu in publicum abſolutè dicitur ſine participio, quod apud veteres non rarum nec infrequens eſt. Id autem valet, vt is omnis ſumptus eſſet Reipub. & impenſa. Tranſgredior ad Probę carmen, in quo prouerbiale eſt, cōuenire vt veſpis. veſpæ enim pro ſuis latibulis velut coniuratæ magno conſenſu dimicant, petunt propè accedentes & aculeis fodiunt. Suſpicor autem, vt in templo Concordiæ fuit nidus ciconiarum, ſic in fano monetæ fuiſſe examen veſparū: carmen ſubſcribam,

Conuenit vt veſpis, quarum domus arce monetæ
Turbat agens ſtrictis per lutea corpora telis.

Probæ Falconiæ verſus.

Quod autem illic eſſent, qui nūmos percutiebāt: idcirco monetariorum nomen habuêre: & vbi nummi feriebantur, monetæ dicebantur. Auſonius de Mediolano, *Templa, palatinaque arces, opulénſque moneta.* Et Sidonius de Narbone, *Delubris, capitolijs, monetis.*

Auſon. in catalogo. vrbium Nobil.
Sidon. de Narbone.

Fidiculæ, eculeus, vngulæ, laminæ, rota, infelix arbor.

CAPVT III.

FIDICVLÆ, quæ in tormentis numerantur, mihi videntur laſciuia quadam ioci nomen inueniſſe, quòd vt in fidibus nerui, item quoque vt nerui hinc & inde multis funibus homines diſtendebantur. ſed & illa machina funes multos vt neruos habebat. Eculeus autem ſtipes erat cui velut equo, imponebantur, ac variè torquebantur, cruciabantur, & diſtendebantur: id è Prudentio apparet, cùm enim in D. Romani martyrio ſcripſiſſet, *—iuſſerat*

Euiſcerandum corpus eculeo eminus
Pendere, & vncis vinculiſque creſcere: ſubijcit,
Iubet amoueri, noxialémque ſtipitem.

Prudent. περὶ στεφάνων. hym. 10.

Vngulæ autem ferramenta erant bifida, & vt animalium vngulæ biſulca, quibus latera & pectora laniabantur. Prudentius id docet hoc verſu,

Prudent. ibid.

Coſtas biſulcis execandas vngulis. Iterum,

Prudent. ibid.

Non vngularum tanta vis fodit latus.

Cataſtam idem Prudentius vocat machinam & pegma, in quo reus ſupplicium pendebat, *Emitto vocem de cataſta celſior.*

Pruden. ibid.

Laminæ, quarum mentio eſt apud M. Tullium, ferreæ velut cruſtæ erant, quæ candefactæ admouebantur noxiorum corpori. Prudentius,

Prudent. ibid.

Nec ſic inuſta laminis ardet cutis,
Vt febris atro felle venas exedit.

Cic. 5. Tuſcul.

Apud Græcos in ſupplicijs rota numerabatur, vt ſcribit M. Tullius quinta Tuſcalana. Nam in rota diſtricti diſtendebantur & cruciabantur. Plutarchus

tarchus in Nicia, εἰς τὸ προχὸς καταδυθεὶς ὑπερβάλετο πολλῷ χρόνῳ, ἀπῆλθον τὸ πᾶν χωρίον, ὡς εἶχεν, ἀπαγξάμενος. Ariſtophanes; ἐπὶ τῷ τραχήλῳ γάρ σου τὸ ξύλον προσβαλόμενοι, εἶπεν τὰ πιπράσκηται. Quæ ſint infœlices arbores, è Macrobio & Plinio eſt notum: cùm tamen à Liuio & Cicerone ſcribitur, *I lictor colliga manus, infœlici arbori ſuſpendito*, infœlicem arborem intelligo ſtipitem & furcam, de qua ſontes ſuſpenduntur, ac ſic explicandum eſſe reor, neque enim vlla arbor aut vllum lignum infœlicius eſt. itaque arbor ibi lignum eſt. Neque verò ferendum eſt, quod à nonnullis tentari video, vt arbor tollatur reſtis inducatur: legunt enim infœlici reſte ſuſpendito: ipſi ſuo arbitratu loquantur, antiquis auctoribus ne præeant præſcribantque quid loquantur. Furca autem lignum erat, vt Plutarchus refert, plauſtri quod temoni ſubijciebát, quaſi Græcè diceres ὑποστάτην & στήριγμα, quam furcam malefici gerebant ſerui: in furca etiam, ſed alia, ſuſpendebantur, & alia ad ſupplicium trudebantur ignis. Prudentius,

Et iam retortis brachijs furca eminus,
Romanus actus ingerebatur rogo.

Plutarch. in Nicia. Ariſtoph. in Pluto. Macrob. lib. 3. Saturn. & vlt. Plin. li. 16. c. 26. & li. 24. c. 9. Cic. pro Rabir. Poſthumo. Plutarch. in Coriolano. Prudent. περὶ στεφάνων. hymn. 10.

Sic iſta, quid ſignificarent & qualia eſſent, ex auctoribus rimabamur: vt cùm occurrerent lectori, noſtra iſta opella aliquam eorum verborum notionem informaret: ſi modo aliquid attulimus, quod ad intelligendum ſtudia iuuenum adiuuare poſſit. Nos enim fortaſſe in his hallucinamur, & à vero aberramus, alioſque in eundem errorem trahimus. quod ſanè inuiti facimus, cùm iſta ex animi noſtri ſententia ſcribamus, nec aliud alijs perſuadere velimus, quàm quod ante nobis perſuaſimus.

Quadruplex iudicium, duplex iudicium, petere ſecretum.

CAPVT XIIII.

INTER euoluendum antiquos ſcriptores, plerunque ea inuenimus, quæ facem aliorum ſcriptis tanquam præferant, & veluti tenebras illuminent, vt in epiſtolis Plinij cùm legiſſem, *paucos poſt dies ipſe me Regulus conuenit in prætoris iudicio, illuc me perſecutus, ſecretum petit*, quod quidem eſt poſtulauit, vt ſecreto mecum loqueretur: venit ilicò mihi in mentem hoc illud eſſe quod à Tranquillo ſignificatur, neque tamen ſatis intelligitur, *Auiæ Antoniæ ſecretum petenti denegauit*, id eſt petenti vt ſecreto cum aliquo loqueretur. Ita vt viatoribus fax in nocturno itinere prælucet viamq; oſtendit: ſic tenebras Tranquilli Plinius aperit diſcuſſa caligine, ſeque ex eius verbo, vt ait poëta nobilis, nubes in aëra purgat apertum. ſed epiſtolæ illæ, vt lumen accenderunt Tranquillo, ita lucem quodam in loco deſiderant caliginoſiore: ſic enim in quadam ſcribitur, *Et eram acturus adoleſcentulus*

Plin. li. 1. epi. 5. Suet. in Calig. cap. 23. Virg. 1. æneid. Plin. lib. 1. epiſt. Scribis te perterritum.

leſcentulus adhuc, eram in quadruplici iudicio. ego quadruplex intelligo quod coactum eſt è quatuor iudicum conſilijs & decurijs, quæ in baſilica Iulia ſedebant. Nam in ea quatuor erant tribunalia: Fabius libro 12. Quint. lib. 12. cap. 5. *Certè cùm in baſilica Iulia diceret, primo tribunali, quatuor autem iudicia, vt moris eſt, cogerentur, atque omnia clamatoribus fremerent, & auditum eum & intellectũ, & quod agentibus cæteris contumelioſum fuit, laudatum quoque ex quatuor tribunalibus memini.* Quint. lib. 11. cap. 1. ſunt & apud Fabium duplicia iudicia libro vndecimo, *ſuccurret etiam,* inquit, *ſi apud alios iudices agatur, vt in ſecunda aſſertione, aut in centurialibus iudicijs duplicibus parte victa.* in duplicibus iudicijs duo conſilia ad vnam cogebantur haſtam, vnumque tribunal: in quadruplicibus quatuor. mutuo igitur auxilio ſtant auctores, neque poteſt enodis apud eos eſſe ſenſus, niſi plerunque adminiculo adiutus alieno læuigetur: ſic è locorum comparatione, licet plerunque indagare feram, in cubili ſuo latitantem, denſo opertam fruticeto. ſed & Plinius ita ſcribit libro quarto Plin. li. 4. ep. Proximè. cùm apud. &c. Epiſtolarum, *Proximè cùm apud centumviros in quadruplici iudicio dixiſſem, ſubijt recordatio egiſſe me iuuenem æquè in quadruplici: proceßit animus, vt ſolet, longius, cæpi reputare quos in hoc iudicio, quos in illo ſocios laboris habuiſſem.* poſſet fortaſſe & centumvirale iudicium quadruplex dici, propter quatuor haſtas quatuorque tribunalia, idque veriùs putem. In illo autem li- Plin. li. 1. epiſt. 5. Vidiſtine quenquam Marc. Regulo. bro δυσκαθαίρετον, quia malè video exponi, cùm pertinacem eſſe gloſſemata Grammaticorum adnotent, vt communi ſuccurram errori explicabo. Nam cùm Regulum dicit δυσκαθαίρετον, ad deijciendum euertendumq; difficilem intelligit, cùm magnæ eius eſſent opes & factio, quibus munitus & ſubnixus, non facilis ad euertendum eſſet. hanc tenuem opellam boni conſulat bona iuuentus, ſibi ſudantem, & in tenui laborantem, & tenuem quoque mercedem quærentem, ſi numina læua ſinunt, & audit non inuitus Apollo.

Rubrica, leguleij, formularij. CAPVT V.

Perſ. ſat. 5. SCRIBITVR à Perſio, *Excepto ſi quid Maſuri rubrica notauit,* Quod de Iuriſcõſulto Maſurio Sabino eſt intelligẽdum: etſi autem Iuriſconſultorũ officium cõſumebatur potiſſimũ in iure ciuili & priuato enucleãdo, tamen ijdẽ ius publicũ in legum ſanctionibus poſitũ explicabãt, quod Rubricæ nomine hîc intelligẽdum videtur eſſe. Nã quãuis Iuriſcõſulti hodie ob miniata capita ſui iuris, rubricas in ore habeãt in quocũque iure, tã priuato quàm publico, tamẽ veteres in publico legitimoq; rubricas poſuiſſe videntur, vt maieſtas legibus accreſceret capitibus earũ ſinopide aut cinabari notatis, & inſignitis, & ſanguineũ quiddã & cruẽtũ fortaſſe

taſſe etiam minantibus. Itaque à Prudentio ſcriptum eſt, *Prudent. cõtra Symach. lib. 2.*

—dicant cur condita ſit lex
Bis ſex in tabulis, aut cur rubrica minetur,
Quæ prohibet peccare reos? quòd ferrea fata
Cogunt ad facinus.

Fabius quoque Quintilianus, non de iure prætorio, ſed de duodecim tabulis rubricas intelligit, non tamen tantum vbi criminibus minãtur pœnas, cùm credibile ſit omnia earum capita milto picta fuiſſe: verba Fabij ſunt, *Quorum alij ſe ad album ac rubricas tranſtulerunt, & formularij* ac (*vt Cicero ait*) *Leguleij quidam eſſe maluerunt.* Ecce hîc album pro prætorio iure dixit, rubricas pro iure ciuili, quòd duodecim tabulis continebatur: vt & formularios ad prætorias retulit formulas, leguleios ad duodecim tabularum leges. Leguleius autem diminutionis formam habet, vt equuleus, hinnuleus. Fortaſſe etiam miniata cera in Cic. libris, quæ improbabat Atticus, ex ea conſuetudine notabat. nam eius ſe miniatulam ceram timere in epiſtolis Cicero dicit. At Democritus grauiſſimus phyſicus contra, quæ expertus erat, conſignata rubra cera annulo impreſſa, commentarijs committebat. Vitruuius, *admiror etiam Democriti de rerum Natura volumina, & eius cõmentarium, quod inſcribitur* χειροτονητῶν, *in quo etiam vtebatur annulo ſignans cera ex milto, quæ eſſet expertus.* Denique, vt quod ſentiam ſemel loquar, ad ornatum ita miniare ſolebant leges, & ad auctoritatem: nec in minacibus tantum criminaque vindicantibus id facere, ſed in omnibus. Rubrica quoque illuſtrabat & inſigniebat Imperatorum, ſacra ſcripta. Idem in iure prætorio non fiebat, nec in eo iure quod à Prudentum interpretatione profluxerat, vt ſuſpicor. hæc enim conjecturis omnia nituntur erutis ex auctorum lectione.

Quintil. lib. 12. cap. 3. — *Cic. ad Atti. li. 15. epiſt. 8. & li. 15. epiſt. 6.* — *Vitru. lib. 9. cap. 3.*

Platycerotes, pernæ comacinæ, & ſequanicæ, inſula Calamina & ſaltuaris. CAPVT VI.

HIC dictata fideliter, vt in ludo pueri ſolent, reddam, neque committam, vt in furto deprehendi malim, quam ingenua verecundia profiteri, cuius magiſterio profecerim, & cuius depoſitum ſeruem. Loca aliquot in Varrone de re Ruſtica diuinitus emendata, vir ille nunquam ſatis laudatus Gulielmus Peliſſerius Monſpeſſuli Epiſcopus mihi oſtẽdit. ſcio hominem eius eſſe candoris, vt beneficia ſua quam latiſſimè manare velit: neque pro improbo & nefario ab eo haberi, qui quæ ex illo audierit, euulgare auſit, velut ſi myſteria enunciet: ea enim bonitate eſt, vt non liueat, & ſua propagari velit: cùm etſi virtutẽ ita colat, vt nullam eius mer-

cedem nullumque precium ſequatur, laudi tamen, & gloriæ libenter faueat, & inſeruiat.

Var. de re ruſt. lib. 2. cap. 1.

Scribit igitur Varro, *vt in Samothrace caprarum, quas Latinè rotas appellant*: legit Pelliſſerius Epiſcopus, quas platycerotas appellant.

Plin. lib. 11. ca. 37.

Plinius, *Aliorum finxit in palmas, digitoſque emiſit ex ijs, vnde platycerotas vocant*.

Var. de re ruſt. lib. 2. cap. 1.

Iterum Varro, *Reliquum eſt de ſcientia* (inquit) *paſtorali, de qua dicendum, quod Scropha noſter, cui hæc ætas defert rerum ruſticarum palmam, quo melius poteſt dici, cùm conuertiſſent in eum ora omnes*. ſcribendum, *quo melius poteſt, dicet: cùm in eum*.

Var. li. 2. ca. 4. de re ruſt.

Rurſum Varro, *optimarum ſignum, quod etiã nunc quotannis è Gallia apportantur Romam pernæ tomacinæ, & taniacæ, & petaſiones* egregiè hîc emendat Gulielmus Pelliſſerius comacinæ,

Plin. lib. 3. c. 4.

vel Plinio auctore, in quo vt ſeries literarum indicat, legendum eſt in deſcriptione Galliæ Narbonenſis, *Bormanni, comacina*. Scribendum etiam ipſe putaui diu, *& canatæ*, ad formam ſcilicet & ſimilitudinem pernæ caninæ: vtrarumque meminit Plautus apud Feſtum.

Plaut. apud Feſtum in lit. N.

Muriaticam autem video in vaſis ſtanneis,
Naricam bonam & canatam, & comaquinas
Fartas & conchas piſcinarias.

Sed canata in Plauto potius ſit pulpa, & caro canis marini eiuſque ſalſamentum: Nunc Strabonis auctoritate adductus, ſequanicæ legendum arbitror:

Strabo lib. 4. Coſmograph.

Nam de Sequanis loquens ait, ὅθεν αἱ κάλλιςαι ταριχεῖαι τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν ῥώμην κατακομίζονται. Nec dubitabo in Plauto ſequanicam, & comacinas legere, cùm verſus menſura eam lectionem videatur poſtulare. ſenarius enim iuſtus eſt,

Naricam bonam & ſequanicam & comacinas,

Editiones tamen optimæ & canatam, & tagumaquinas nobis obijciunt: imò & canutam. Quare Academicos ſequuti ſententiam ſuſtinebimus, & alijs diſceptanda hæc potius relinquemus.

Var. lib. 2. c. 4. de re ruſt.

Sequitur mox: *de magnitudine Gallicarum ſuccidarum, Cato ſcribit his verbis. In Italia in ſcrobes terna atque quaterna millia aulia ſuccidia. Vere ſus vſq; adeò pinguitudine creſcere ſolet.* Hęc quæ ſic luxata ſunt & emota, ſic in ſuos tanquã artus redire videtur poſſe. *In Italia Inſubres terna atque quaterna millia ſuccidias habere. ſus vſque adeò.*

Var. li. 2. c. 10.

Varro infrà, *quæ*, inquit, *oſtenderent fœtas noſtras, quæ in concpeis iacent dies aliquot, eſſe lenuncidas, & contemnendas*: ſcribe, quod & alio loco attingimus, *eiuncidas, & contemnendas*, id eſt languidas, imbecilles, molles, à iunci mollicie.

Var. lib. 3. c. 2.

Et libro tertio, *Actius mihi, dum diribentur*, inquit, *ſuffragia, vis potius villæ publicæ vtamur vmbra, quàm priuati candidati tabella, dum ita ædificemus nobis?* repone è veteribus libris, *quàm priuati candidati tabella dimidiata ædificemus nobis?* Nam candidati in campo Martio ſuum tabernaculum habebant, in quod multos anguſtè velut inferciebant: Vis igitur, in-

quit,

quit, potius ſubeamus villam publicam, quam ſub dimidiatam tabellam anguſti tabernaculi, multiſque referti nos condamus, & tam arctum nobis ædificium paremus? in extremo tertio, *Cùm eodem tempore inſulas Ludinorum ibi corroſas vidiſſes*: ſcribe, *inſulas Lydorum ibi concuſſas vidiſſes*. Nã in Lydia inſulę concutiuntur, & ventis contiſq; huc & illud pellũtur. Plinius, *In Lydia quæ vocatur Calaminæ, non ventis ſolùm, ſed etiam contis quo libeat impulſæ multorum ciuium Mithridatico bello ſalus*. dicere tamen videtur Varro eas inſulas ad tibiæ cantum & hominum tripudiũ ſolitas eſſe ſaltare & cõcuti. Quod Plinius de ſaltuaribus inſulis his verbis ſcribit: *Sunt & in Nymphæo paruæ ſaltuares dictæ, quoniam ſymphoniæ cantu ad ictus modulantium pedum mouentur*. Sed in Sotionis eclogis calamina & ſaltuaris eadem eſt: propè autem eam erat nympharum templum, cui erat dicata, quod Plinius nymphęum vocat. Sic enim in eis ſcribitur, ἐν λυδίᾳ ἐστὶ λίμνη, χαλαμίνη καλουμένη, ἱερὰ δὲ οὖσα νυμφῶν. ἡ φέρει καλάμων πλῆθος, καὶ μέσον αὐτῶν ἕνα ὃν βασιλέα προσαγορεύουσιν οἱ ἐπιχώριοι: θυσίας δὲ καὶ ἑορτὰς ἐπιτελοῦντες ἐνιαυσίους ἐξιλάσκονται, τούτων δὲ ἐπιτελουμένων ἐπειδὰν ἐπὶ τῆς ἠϊόνος κτύπος συμφωνίας γένηται, πάντες οἱ κάλαμοι χορεύουσι, καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν αὐτοῖς χορεύων παραγίνεται ἐπὶ τὴν ἠϊόνα.

Var.lib.3.c.17.

Plin.li.2.c.95.

Plin.li.2.c.95.

Sotio in Eclog.

Clauarium, optio, teſſerarius, prætenturæ, agrariæ.

CAPVT VII.

NOMEN donatiui cuiuſdam à Tacito clauarium appellatur, quod quale ſit quæſtionis eſt: ego putem donatiuum eſſe velut in clauos caligarum militarium, præſertim cùm ſcribat ſatyricus poëta,

—offendere tot caligatos
Millia clauorum.

Nam militum caligæ clauis ſuffixæ erant. Scribit idem Tacitus, *à quo Barbium Proculum teſſeranum ſpiculatorem, & Veturium Othonem eodem perductos*. ego ex Plutarcho ſcribo teſſerarium ſpiculatorem, & Veturium optionem: eius verba proferam. ἐν δὲ τούτοις οὐετούριος καὶ βάρβιος, ὁ μὲν ὀπτίων, ὁ δὲ τεσσεράριος. οὕτω γὰρ καλοῦνται οἱ διαγγέλων καὶ διοπτήρων ὑπηρεσίας τελοῦντες. Scio in libris excuſſis verba Plutarchi mendoſa circunferri: ſed ijs ita medicina fieri, vt à me perſanata ſunt, debet. Sunt autem teſſerarij qui teſſeram nunciant per contubernia militum, aut per contubernia prætorianorum: Optiones verò qui tribunis vel centurionibus morbo aut negotio impeditis, tanquam vicarij adoptati, omnia curant eorum munera: teſſerarios videtur διαγγέλους Plutarchus interpretari: Optiones διοπτῆρας. Sunt & in re militari, vt aliud ex alio naſcitur, prætenturę, quod & apud Higinum reperire licet, & non raro apud Ammianum: vt libro 14. *Ibique denſis inter obſidentium itinera prætenturis, prouincialium*

Tacitus lib.19.

Iuuen.ſat.16.

Tacit.lib.17.

Plutar. in Galba.

Higinus.

Marcellin. lib. 14.

Marcellin.ibid. *& viatorum opibus paſcebantur*. Iterum: *& quia Meſopotamiæ tractus omnes crebro inquietari ſueti, prætenturis & ſtationibus ſeruabantur agrarijs.* Rurſus, *ſalubriter & cautè caſtra metata, prætenturæ ſtationéſque agrariæ totis rationibus ordinatæ.* Prætenturæ autem à prætendendo, id eſt ante tendendo & præſidendo dictæ, tanquam quædam caſtra ſint ante tendentia, vel ſtationes ante tendentes. Proinde diuus Ambroſius ſcribit, *& tanquam in procinctu poſitus præludit prælium, & velut coram poſito prætēdit hoſte.* Iterum, *talia debemus agere quæ placeant Deo, & vt prætendat in nobis virtus Chriſti, & ita ſimus probati noſtro imperatori.* Rurſum, *Fortis ergo eſt viri non diſsimulare, cùm aliquid immineat, ſed prætendere, & tanquam explorare de ſpecula quadam mentis.* Quas autem Marcellinus vocat ſtationes agrarias, Vegetius mihi videtur agrarias appellare: & ſi in eius libris angarias excuſum videmus, ſed librorum veterum auctoritatē teſtor, in quibus agrarias reperi: quanquam & in vno non ſatis exploratę fidei, angarias: ſed angariæ aliud ſunt, vt amplius pronuntiandum non ſit, ſed decernendum agrarias in eo legi debere, præſertim cùm in imperij Romani notitia ſcriptum ſit, *vigilijs in his & agrarijs exercendis*. agrarias igitur legendum pronunciabimus.

(Margin: Marcellin.ibid. — Marcellin.ibid. — D. Ambroſius. — D. Ambroſius. — D. Ambroſius. — Veget.lib.3. cap.8.& 26.)

Ex omnibus pagis colligere, pſeudulus Apollo, caſeale, eritius militaris.

CAPVT VIII.

CICERO in Epicureos illudens, vt indoctos & ineruditos, ſic ſcribit, libro ſecundo de Finibus. *Itaque vt maiores noſtri ab aratro abduxerunt Cincinnatum illum, vt dictator eſſet: ſic vos de Pelaſgis omnibus colligitis bonos illos quidem viros, ſed certè non pereruditos.* Vetus huius loci literatura Pelaſgorum nomen iuris controuerſi & dubij reddit: ea eſt, *de pelagis*: ego quantum augurari poſſum, vel de plagis, vel potius de pagis legendum puto: ſic enim appoſitiſſimè reſpondebit ſimilitudini, vt quemadmodū ab aratro ad dictaturā vocatus Cincinnatus eſt, ſic iſti de pagis omnibus paganos & indoctos ſectæ aſciſcant ſuæ. Non me latet quæ de Pelaſgis ſumma cura & ingenio conquiſita doctiſſimi homines afferunt: ſed cùm ea non æquè congruere videamus, non tam eorū ſententiam ſequi, quàm iudicium noſtrum defendere debemus. Sed nos, vt inquit ille, auia pieridum peragramus loca. nam de via deflectimus, & huc & illuc temerè vagamur. Dij olim medicinam faciebant, in his Æſculapius, ſed & Serapis. Varro, *Ego medicina à Serapi vtor: quotidie precatur.* intelligo *rectè ſcriptum eſſe Delphis* θεῷ ἥρῳ. hoc ideo adſcripſi, tum vt ſuperſtitio antiquorum noſtris hominibus nota eſſet: tum vt ille Varronis locus aliquot deformatus mendis ſuo nitori redderetur: ſed & pecunia medicinam factitabat

(Margin: Cic.2.de Finib. — Var.apud Non. in Precant.)

Serapis,

Serapis, & auxilium eius ſtipe emebatur: qua de re diſthicum elegans Varronis ſubijcere libuit. ApudNon.in Miras.

Hoſpes, quid miras nummo curare Serapin?
Quid? quaſi non curet tantidem Ariſtoteles.

Alij legunt *animo curare*, vt Serapis pretio non curet, ſed animo, id eſt, ſi colatur. Varronis erat fabula à Nonio citara nomine Pſeudulus Apollo, ἢ περὶ ἀναγνωρίσεως θεῶν Opinor ex eo inſcripta, quòd aliquando Admero ſeruiſſet Apollo, nec agnitus fuiſſet deus: ſed hanc inſcriptionem fœdatam in chartis excuſis videre licet. apud Columellam ceſale doctiſſimi quique, honos auribus, Larrinam interpretantur, quibus etſi plurimum meritiſſimo defero, tamen vera ratio plus apud me, quam eorum auctoritas valet. Nam Caſeale ſcripſiſſe Columellam extra controuerſiam Columel.lib.7. eſt, & eo nomine ſignificari locum, vbi & conficiuntur & reponuntur cap.15. caſei, qui ob ſerum & eluuiem ſæpe emundandus eſt.

Ratio quidem hercle apparet, argentum οἴχεται,

Legendum in Piſonem: nam quod argentum decoctum quidam libri ha- Cic.in Piſonem. bent, carminis ſenarij lege coarguitur. *In quo*, inquit Varro, *nobilius eſt phi-* Varro apud *lippeum, quod accipimus, quàm quod bibimus: Cùm alterum addamus in bul-* Non.in Bulga. *gam, alterum in veſicam.* Poſteriore loco hìc philippeum videtur erudutiſſimis potionis genus eſſe: à quibus diſſentio. vt enim dicimus malo pecuniam, quam in loculos cõdam, quàm quam in œnopolio bibam: quòd illa aſſeruatur, hæc perit: ſic ſe malle philippeum in bulgam, quam in potionem dixit. Verba Salluſtij de Eritio militari ſic lego: *Saxáque ingentia,* Salluſt. apud *& axe vincti orbes per pronum incitabantur, axibúſque eminebant in modum* Non.in Verut. *eritij militaris veruta binum pedum*. Eſt autem Eririus, machina, vel potius munitio militaris infeſtis vndique horrens telis, vt aculeis echinus.

Fraudatis lucernis apud Flaccum, deijcere è ſaxo, naſo ſuſpendere Læuinus, in propria pelle quieſcere.

CAPVT IX.

QVID eſt apud Flaccum? *Non quo fraudatis immundus nacta lucernis.* Horat.lib.2. Non enim, vt opinor, oleum intelligit è lucerna ſumptum. Nec enim in ſat.6. ea ſatis olei eſt ad vnctionem: deinde, Quis è lucerna quam ampulla ſumere mallet? Ego genus quoddam olei lucernarium fuiſſe appellatum lego, quod vile & rancidum eſſet, & ad lumina relegatum: quo tamen inopes, & ſordidi vngere ſe ſolebant, cùm Horatius optimo oleo primæque notæ vteretur. Nam qui oleo ſe vngit, eo quo ſolent lucernæ accendi, is lucernas defraudat alimento ſuo, ſuoque fomento. Aëtius, τὸ δ' ἐλαι- Aëtius.

χνιαῖον ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ εὐκράτου, τοῦ γλυκέος λέγω, τοσοῦτον ἐπὶ τὸ θερμότερον νεύει, [Horat. li. 1. ſat. 6.] ὅσον τὸ ὀμφάκινον ἐπὶ τὸ ψυχρότερον. Illud autem, *Deijcere è ſaxo ciues, aut tradere Cadmo*, ab eo dicitur, quia Tribuni Tullij ante mentionem fecerat: hoc autem ius tribuni violentiores, & importuniores interdũ ſumebant, vt ſine iudicio indictaque cauſa è ſaxo Tarpeio ciuem deijcerent: vt tentatum à tribuno in Metellum Macedonicum apud Plinium reperimus, [Plin. li. 7. c. 44.] aut carnifici traderent, cum legitimo iure à carnificis pœna immunes eſſent ciues Romani. [Horat. lib. 1. ſat. 6.] Id igitur vt indigniſſimum & tyrannicum ſcripſit. *Naſo* autem, *ſuſpendis adunco*, quod eſt derides: ideo dicit, quòd qui adunci naſi ſunt, homines irriſores habentur: qui quod irrident, id verò vt lance quadam, ſic naſo ſuſpendere & ponderare videntur: vt enim

[Perſ. ſat. 4.] *—gemina ſuſpendere lance*
Ancipitis libræ, dixit Perſius: ſic naſo ſuſpendere dictum interpretor. [Horat. lib. 1. ſat. 6.] *Contra* (inquit) *Læuinum Valeri genus*, cùm dicit in Valeriorum familia nobiliſſima eum qui primus hoc cognomento fuit, ſuſpicamur à ſiniſtro læuoque & improbo animo, maliſque & nequam moribus cognoment meritum fuiſſe. Cùm autem gloria de ambitioſis, & glorioſis honorumque cupidis triumphare videatur, illique de quibus triumphabatur poſt currum conſtrictis manibus vincti per pompam traherentur: ideo [Horat. ibid.] Horatius ſcripſit,

Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru.

[Horat. ibid.] At verò, *in propria non pelle quieſſem*, ſumptum videtur à veſtitu & calceis, quæ tanquam hominum pellis eſt. Nam libertinus latum clauum, ſenatorij ordinis proprium, & calceos lunatos ſi gerat, intra pellem ſuam quieſcere non putetur: niſi quis à Cumano aſino tractum putet, qui leonem mentiebatur leonis exuuio.

[Horat. ibid. & lib. 1. epiſt. 1.] *Læuo*, autem, *ſuſpenſi loculos tabulámque lacerto*, de calculatoria tabula, & calculis intelligo. diſcebant enim ratiocinandi artem, non liberales diſciplinas: vt in arte, [Horat. de arte poëtica.] *—dicat*
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Vncia, quid ſuperat.

Spiritu contineri apud Fabium, apertis tibijs, vox toto organo inſtructa, molli articulo. CAPVT X.

[Quintil. lib. 11. cap. 2.] QVINTILIANVS memoriæ commoda vimque cõmemorans, eam ſcribit cæteras partes, velut ſpiritu quodam continere: [Quintil. cap. de memoria.] in quo ſanè non dubito, quin pleriſque mirum eſſe videatur, quòd partes quodam ſpiritu contineri dixerit: ſed profectò mirari deſinent, ſi intellexerint Stoicis ſpiritum

ritum videri cauſam quādam, omnia ſuapte vi & ope cohibentem & continuantem, etiam in hac rerum ſumma. Fabius autem omni liberali eruditione & philoſophia imbutus, non tantum verborum lenocinijs & tectorijs orationis fucatus, ex Stoicorum decretis iſta hauſit: ſed ex eorum velut inſtrumento depromēdum teſtimonium eſt. in quo ſanè numero aliorum ſunt auctorum teſtationes. quæ enim de Stoicis ab alijs ſcripta referuntur, proinde ac ab illis ſcripta interpretor. Alexander in libello de miſtura de Chryſippo loquens, *ἡνῶσθαι μὲν ὑποτίθεται τὴν σύμπασαν οὐσίαν πνεύματός τινος διὰ πάσης διήκοντος.* Alexand. Aphrod. lib. de miſtura. Plura qui volet ad comprobationem ex eodem libro licet colligat. iam huic tanquam tabulæ ſuam velut cupreſſum appingemus. Apertas tibias Fabius vocat, quæ apertis omnibus foraminibus ſonant clarius. Nam clauſis ſonus redditur fuſcior & obſcurior, vt apertis candidior & clarior. quod & per adagionem vſurpat. *Illa verò, inquit, iam penè apertis, vt aiunt, tibijs*: Quintil. li. 11. cap. 3. id eſt, vt ſuſpicor, iam clariſſima voce. Rurſus: *Nam tibiæ eodem ſpiritu accepto alium clauſis, alium apertis foraminibus, alium ſatis purgatæ, alium quaſſæ ſonum reddunt.* Quintil. ibid. eleganter etiam vox firma facilis & tractabilis, quæque per omnes intentionis & remiſſionis gradus ſequax & flexibilis traducitur, toto inſtructa organo ab eo dicitur, tranſlato ſermone à muſicis organis & hydraulis, quę totius canonis muſici varietates & flexus vocis & ſoni complectuntur. ſed verba Fabij audire eſt operæpretium. *Vtique habens omnes in ſe, qui deſiderantur, ſonos intentionéſque, & toto, vt aiunt, organo inſtructa.* Quintil. ibid. Mollem porrò articulum, vt & hoc addam, & ſi non magni pretij, vocat mollem manum. nam in ea ſunt articuli. vt Catullus, *Abſterſti omnibus articulis*: Catull. ad Iuuentium. id eſt omnibus digitis: aut potius brachium lacertumq́; : artus enim etiam habet, quos articulos per diminutionem vocat. Fabij verba ſunt, *Quam molli autem articulo tractauit Catonem?* Quint lib. 11. cap. 2. id eſt molli brachio, molli manu, non acri manus ictu, aut eius tenaci comprehenſione, vt vel à pugilibus, vel à luctatoribus accerſita ſit traductio.

In manum latio, vexillum tollere, deſtituere.

CAPVT XI.

M. ANTONIVS Muretus omnibus næuis Ciceronis Philippicas deletis percurauit atque perſanauit, priſtinoque nitori candorique deterſis maculis & extritis reſtituit optimi & vetuſtiſſimi exemplaris adminiculo fretus: è cuius fide ſic & locum quem ſubſcribam edidit, *Pone ante oculos lætitiam Senatus populíque Romani, confer cum hac in manum latione tua tuorúmque*: Cic. 1. Philipp. ſed quænam eſt iſta per deum immortalem, in manū latio? Equidem exiſtimo ſignificari lucra & capturas Antonij & Antonianorum. qui

enim

enim quem corrũpit donis, muneribus, largitione, pecunia, qui quid donat & ſoluit, in manum fert, & in manũ dat, qui pretium numerat. Plautus,

Plaut. Aſinar. *Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum.*

Sc. Vnũ iſtorũ. quidni igitur, vt in manum dare, ſic & in manum ferre dicamus. Corroganda ſunt indidem alia, ne ab alia familia hoc caput mutuum ſumere cogatur. *quo etat*, inquit Cicero, *paucis annis antè deducta, vt vexillum tolleres,* Cic. 2. Philipp. *vt aratrum circunduceres.* qui coloniam deducebat, colonos, qui plerunque milites erant, ſub vexillo ducebat: & milites confectis ſtipendijs exauctorata legione, ſub vexillis habebãtur, dum præmia emerita acciperent, aut in agros deducerentur: quòd, etſi antè nos dixiſſe recordamur, tamen hîc iterari nihil prohibet, cùm ſimilia potius, quàm eadem ſcripturi ſimus, & exemplis pluribus probaturi. Itaque quod interdum diutius ducerentur, & lentiores eſſent in ſoluendis præmijs, ea ſibi repræſentari volunt milites libro primo apud Tacitum, nec ſub vexillis teneri: eius verba ſubſignabo. Tacit. lib. 1. *Vt ſingulos denarios mererent, ſextusdecimus ſtipendij annus finem afferret, ne vltra ſub vexillis tenerentur: ſed iiſdem in caſtris præmium pecunia ſolueretur.* Tacit. ibid. Iterum, *exauctorari qui ſenadena feciſſent, ac retineri ſub vexillo cæterorum immunes, niſi propulſandi hoſtis.* Tacit. ibid. Iterum, *Veteraníque nuper miſſi ſub vexillo hiemabant.* quod indicat eos iam in legione non fuiſſe, ſed exauctoratos, vt dixi. Itaque qui exauctorari volunt, apud eundem hiſtoricum vexillum flagitant: Tacit. ibid. *& nocte*, inquit, *concubia vexillum in domo Germani ſitum flagitare occipiunt.* Tacit. ibid. Rurſus Tacitus, *At in Cauchis ceptauere ſeditionem præſidium agitantes vexillarij diſcordium legionum.* Ibidem, inquit Cicero. *Quid? eundem in ſeptemviratu nónne deſtituiſti? interuenit enim. tum* Cic. 2. Philipp. *metuiſti, credo, ne ſaluo capite negare non poſſes.* Sententiam horum verborum hanc eſſe puto, cùm ſeptemvir eſſes creatus agris aſſignandis, pecuniámque patruo deberes, nónne flagitantem deſtituiſti? tum enim interuenit, & pecuniam petiuit: ſed tu veritus, ne ſaluo capite negare non poſſes, hominem iurgio excepiſti, & pro pecunia probra & contumelias turpiſſimas ei perſoluiſti. deſtituere enim dicitur, qui quod promiſit nõ præſtat, vt qui promiſſam pecuniam non ſoluit. Cicero pro Quintio, Cic. pro Quint. *Deſtitutione illa perculſus Quintius, à Scapulis pauculos dies aufert.* Verius ſit Septemviratum petiiſſe Antonij patruum, cumque in petitione ab Antonio non ſolum deſtitutum fuiſſe nec adiutum: verumetiam contumelijs multis affectum. Cic. ad Attic. Cicero ad Atticum, *Quid Arrius narret, quo animo ſe deſtitutum ferat?* Alij Septemvirum creatum Antonij patruum dicunt: quo etiam modo conſtabit ſententia.

Populus fundus factus, pro Balbo. CAPVT XII.

QVISPIAM

II. QVISPIAM exiſtimaret, quæ Marcus Tullius diſputat de populo fundo facto, non tam vero affinia eſſe, quàm cauſæ Cornelij Balbi ſerui- *Cic. pro Corne. Balbo.* re: Si quis tamen propius inſpiciat, M. Tullium intelliget verè ſincereq́; id argumentari ſine vlla captione verborum fraudeq́ue. *populus enim fundus*, inquit Feſtus, *dicitur eſſe rei, quam alienat, id eſt auctor*: & apud Plautum, *Feſt. lib. 6.* *fundus pater*. In Trinummo, eſt auctor, vt doctiſſimè docuit Budæus: ex *Plaut. Trinu. Sc. Modo me Staſimus.* quo intelligimus fundum populum fieri, qui auctor fit: vt fundus deniq; auctor ſit. nunc Cicero negat in mutanda ciuitate opus eſſe populi auctoritate, cùm ita cuique ſua conſtet libertas, vt ex vrbe cuius eſt ciuis, ſi velit demigret, alioq́ue domicilium ſedemq́ue conferat & collocet: & , ſi in ciuitatem aliquam adſciſcatur, ei ſe dicare poſſit relicta germana patria: quod idem iuris Romanis eſſe comparatum. Nam Roma relicta, ſi quis ſe alicui ciuitati dicaſſet, ciuitate mutatum fore ſine populi Romani ſuffragio & auctoritate. huius enim rei populum Romanum fundum fieri non oportere. ſi denique quis vertat ſolum, & alio habitatum ſe conferat, pro ciueq́ue ſe gerat illius ciuitatis, ciuitatem Romanam eum ſine tabella populi Romani amiſſurum. negat igitur Cicero in mutanda ciuitate, ei rei locum eſſe. Nam etſi fundus factus latius patet, ac auctoritatem omnem ſignificat, tamen in legibus & ea re de qua agebatur, de populo dicebatur in eam rationem atque ſententiam, vt ſi quid iuris Romæ ſancitum eſſet, id ſi ſocij approbarent & adſciſcerent, ea lege tenerentur, & fundi facti dicerentur. id ex Gellio apparet ſic de municipibus ſcribente: *Gell. li. 16. c. 13.* *municipes ſuo iure vſos, neque vlla populi Romani lege adſtrictos eſſe, cùm nunquam populus eorum fundus factus eſſet*. Sed quia in Oratione pro Cornelio *Cic. pro Corne. Balbo.* Balbo verſamur, quid vetat admonere legendum videri, *qua lege videmus ſatis eſſe ſanctum, vt ciues Romani ſint ij*. Nam *videamus* & *ſancti*, quæ per exemplaria propagata ſunt, litura egent, vt mendoſa. Cicero autem hoc genus dicendi, *populus eſt fundus factus*, ex eo dictum putat, quòd cùm legem aliquam Romanam adſciuit & approbauit, videatur in eo populo, vt in fundo reſediſſe: proinde quaſi lex vrbem Romam, in qua lata eſt, pro ciuitate habeat: populum illum, à quo eſt adſcita, pro fundo quodam ſuo, vt in eo ſedem ponat. Ita per tranſlationem ea dicendi ratio auctoritatem ſignificare cœpit: niſi quis putet, quòd fundus, cùm in ſolo ſit, optimus ſit ſponſor & auctor, ex eo tractam eſſe tranſlationem: vnde Plinius, *is ſponſor eſt in ſolo*, dicit, ſed enim idonea magis & accommodata eſt Ci- *Plin. li. 19. c. 4.* ceronis deductio & explanatio. hoc igitur valebat in commodis & beneficijs populorum, publicumq́ue erat, de priuatis hominibus non intelligebatur. Itaque priuatus aliquis Neapolitanus lege Iulia poterat ciuis eſſe Romanus, populo Neapolitano non facto fundo, modò ipſe vellet:

populus

populus Neapolitanus non poterat, niſi approbaret: idque eſt quod ſcribit Cicero, *Ipſa denique Iulia, quâ lege ciuitas eſt ſocijs ac Latinis data, qui fundi populi facti non eſſent, ciuitatem non haberent.* Ac magna iſta de re contentio fuit Heracleinſium & Neapolitanorum lata lege Iulia, cùm deliberarent, an ciuitatem Romanam acciperent ſibi lege Iulia conceſſam: erant enim multi Heracleæ, multi Neapoli qui ciuitatem Romanam recuſandam putarent, & libertatem ſuam ſuumque ius retinere mallent. hæc mihi veniebant in mẽtem, quæ de populo fundo facto dicerem: ſi quis à me diſſentit, me non facto fundo, ei pro ſuo iure licet.

Cic pro Cornel. Balbo.

Polentam pranſitare, græca fide mercari, perſcribere, reſcribere, ſchaſteria.

CAPVT XIII.

DVBITARI video ab eruditis hominibus de hoc Plauti verſu,

Vbi flent nequam homines qui polentam pranſitant.

Nam contra literas omnes & tabulas, probè iurati contendunt pinſitant eſſe ſcribendum: cùm præſertim ſequatur,

Vbi ſit polenta te fortaſſe dicere.

Sed omnibus monumentis derogare fidem, falſique notare, vix hîc fortaſſe ferendum eſt. Videamus igitur, quid pro tabulis dici poſſit, quando illi contra eas dixerunt. ego putem molitores ſeruos non pane, ſed polenta nutritos fuiſſe in piſtrino: vel potiùs miſeros illos piſtores ſeruos, inter agendas molas, cùm famelici eſſent, furtim ſolitos eſſe de polenta, id eſt de hordei farina eſitare: quæ cauſa frequentationis Plauto fuit, vt pranſitare potiùs, quàm prandere diceret: & ſi deſiderandi potius videri poſſit, vt ſit pranſitare, prandere cupere. ſed & machina quædam nomine pauſicape inſerabatur collo molentium ſeruorum, ne polẽtam comederent, neu manus ori admouere poſſent. Pollux, τὸ γε μὴν τοῖς οἰκέταις τοῖς ἔνδον ἐργαζομένοις ὑπὲρ τοῦ μὴ κάπτειν τῶν ἀλφίτων περιτιθέμενον, παυσικάπην ὀνομάζειν, τροχοειδὲς μηχάνημα ὂν τῷ τραχήλῳ περιαρμοζόμενον, ὡς ἐδύνατο τῷ στόματι τὰς χεῖρας προσάγειν. In eadem fabula, *quàm me hunc Scipionem contui*, more dictum eſt Athenienſium, omnes enim Athenis qui erant natu grandiores & iudicabant, Scipiones habebant: vnde Ariſtophanes ſcripſit,

Plaut. Aſinaria sc. Sicut tuum vis vnicum

Plau. ibid.

Pollux lib. 7. cap. 4.

Plaut. Aſinaria sc. Sicut tuum vis.

βακτηρίας ἔχοντες καὶ τριβώνια.

Ariſtophan. in Pluto.

At *Græca mercamur fide*, eſt optima, repreſentata pecunia: vt in palliata atque adeò Attica comœdia, quaſi Græci nunquam fallerent, ſed nec coactore opus eſſet ad redigendam pecuniam vt in Italia, quam præſentem perſoluerent. Græci Græcis fauent, & bene de gente ſua & exiſtimant & prædicant: quod in palliata ſeruatum à Plauto eſt. nam Græcos ſi vitupe-

Plaut. Aſinaria Sc. Vnum iſtorum quodque.

raſſet,

raſſet, eorumque fidem fluxam dixiſſet, à decoro receſſiſſet.

Verbis velitationem fieri compendi volo. — *Plaut. Aſin. Sc. Vbi ego nunc Litanum.*

Facere compendij, vt facere lucri, Plautus dicit: itaque facere compendi velitationem verbis, eſt, volo hoc verbis commodum lucrumque afferre, ne in velitationem altercationemque de ſuo quicquam impendant. non enim ſine eorum impendio fieri poteſt, ait Plautus.

Adducit domum etiam vltro, & reſcribit nummos. — *Plaut. Aſin. Sc. Quid hoc ſit negotij.*

Scribere nummos, eſt nummos non præſentes ſoluere, ſed pro his in certum diem ſoluendis apud Trapezitam ſe obligare, & per argentarium in certam diem cauere redditum iri nummos, qui debeantur. queritur enim pro pecunia præſenti cautionem ſoluendæ per menſam pecuniæ apud argentarium factam: & ante dictum erat,

Nam vidi huc ipſum adducere ad trapezitam Exætrambum. — *Plaut. ibid.*

Itaque apud Terentium in Phormione,

Illud mihi argentum iube rurſum reſcribi, valet, Caue mihi à menſa redditum iri: Et apud Horatium, — *Terent. Phormion act. 5. sc. 7.*

Putidius multo cerebrum eſt, mihi crede, Perilli
Dictantis quod tu nunquam reſcribere poſſis, — *Horat. lib. 2. ſat. 3.*

Valet, quod tu nominibus ad menſam factis, non poſſis ei per argentarium poſtea renumerare: ſic,

Quódne ego perſcripſi porrò illis, quibus debui? — *Terent. Phormion. act. 5. ſc. 8.*

Eſt, quod ad trapezitam attuli, & totum ſcripſi quibus dinumeraret certa die, vt nihil iam mihi reliquum ſit, atq; ita expũxi nomina quibus debebã.

Quin pol ſi, repoſiui remum ſola ego in Caſteria. — *Plaut. Aſin. Sc. Nequeon' ego te interdictis.*

Verbum hoc caſteria pro Latino deferri in cenſum non poteſt, niſi in aſcriptitijs ciuibus numeretur: originem certè fatetur Grȩcam, non tamen ingenuam, ſed adulterinam, vt hybrida haberi poſſit. ſed vt ſuis reſtituatur natalibus, ego ſchaſteria lego: Heſychius, σχαςηρία ὁρμητήριον, καὶ μέρος τι ἐν τῇ νηΐ: Ita cenſet partem nauis eſſe. Ea autem erat, vbi interquieſcente remigatione reponebantur remi. Nam σχάσαι κώπην eſt remum agendi finem facere. Machinarum etiam auctores & automatum ſchaſterias vocant, quæ tenſa laxant & remittunt ſui laxatione, principiumque motus afferunt. *Fac proſerpentem beſtiam me, duplicem vt habeam linguam*, id eſt inſere tuam linguam in meum os, quod genus oſculi eſt, vocaturque à Grȩcis καταγλώττισμα, vnde & infrà ſcriptum eſt, *—Ne ſic tuſsiat,* — *Heſychius. Plaut. Aſin. Sc. Cur me retĩt. Plaut. Aſin. Sc. Age dum iſtũ oſtende.*

Vt cuiquam linguam in tuſsiendo proferat.

Ne quem ſcilicet oſculari velle videatur: ſequitur enim mox,

Potius quam cuiquam ſuauium faciat palam. — *Plaut. ibid.*

Pauca iſta curſim raptimque ex Aſinaria Plauti non magna certè nec an-

xia & conquiſita cura in hoc caput retuli. Nos enim quæ in ſummo natantia ſtatim apparent videmus fortaſſe, altius deſcendere ne mergamur non audemus. Quare alia, quæ ex imis velut gurgitibus quærenda ſunt, Delijs natatoribus relinquimus.

Niger Galeſus, mitra, ψυχομαντεῖον, ſomni portæ, vrere cedrum, agger tumuli, atra fax. CAPVT XIIII.

LOCOS quoſdam Maronis breui interpretatiuncula perſtringere placet: ſed ita, vt quiſque in mentem veniet. neque enim hiſtoriam ſcribimus, vt ordinem nobis neceſſariò conſeruandum putemus.

Virg. 4. Georg. *Quà*, inquit, *niger humectat flauentia culta Galeſus.*

Hîc niger profundus eſt & altus: ſolet enim aqua profunda nigrum colorem ducere: vnde & πηγὴ μελάνυδρος, ab Homero dicitur fons aqua abundans. (Homerus.)

Virg. 4. æneid. *Mæonia mentum mitra crinémque madentem*

Subnixus. id eſt ſub mitra crinem mentumque ſubiectum habens. Mitram autem geſtaſſe viris turpe & molle cenſebatur. Lucianus, (Lucianus.) ἑκατέρωθε καθειμένος βοστρύχους τῇ μίτρᾳ τούτους ἀνειλημμένος. Et Iuno Ioui Bacchi mollitiẽ obijciens apud eundem ait, μίτρᾳ ἀναδεδεμένος τὴν κόμην: quin (Lucianus.) & θηλυμίτρης per probrum illic vocatur. Et alio Maronis loco, (Virg. 9. æneid.)

—Et habent redimicula mitræ. Lydorum tamen & Phrygum tegmen capitis erat, parum virile habitum. Cùm eſſet in Auerno lacu illoque tractu ψυχομαντεῖον, vt à M. Tullio ſcribitur, & Appius νεκρομαντεῖα illic facere (Cic. 1. Tuſcul.) ſoleret: ea, vt exiſtimo, Maroni cauſa fuit fingendi Æneam per Auernum ad inferos deſcendiſſe, quòd eſſe crederentur illic Plutonis ſpiracula animas remittentia magico miniſterio, & retro recipientia: eam tamen vanitatem coarguit Auguſtus loco aperto exciſis ſiluis. Sed & Homeri (Homerus. Iliad. λ.) νεκυῖαι eo in loco multi fuiſſe fingunt, & Vlyſſem ea in loca veniſſe ferunt ad necyomanteon, vt à Strabone narratur. (Strabo lib. 5. coſmograph.)

Virg. 5. æneid. *—Sunt geminæ*, inquit, *ſomni portæ*: ferè putem ſomni dictum pro ſomnij, vt dicantur ſomniorum duæ portæ: moueor auctoritate Homeri, (Homerus.) qui ὀνείρειησι πύλῃσι ſcripſit, id eſt ſomniorum portis: cuius qui negauerit imitatorem Maronem, is eadem licet opera affirmet, nihil intra oleam, nihil extra in nuce duri eſſe. quãquam Heſychius & ſomnij portas, & ſomni (Heſychius.) etiam accipi poſſe confitetur, cùm præſertim inter dormiendum viſa ſomniorum nos laceſſant, vt ſomni portis emitti videantur. ait Maro,

Virg. 7. æneid. *Vrit odoratam nocturna ad lumina cedrum.*

Hoc antiquorum cõſuetudine dictum videtur, quod ex Homero ſumptum eſt. Ignitabulum enim vel focum in medijs ædibus habebãt, in quo

thedas vrebant luminis cauſa, vt narrat Heſychius in vocabulo λαμπτὴρ, his verbis: λαμπτὴρ. φέγγος, φῶς, λαμπὰς, ἐσχάρα, ἐφ' ἧς ἔκαιον εἰς τὸ φωτίζειν αὐτοῖς ξηρὰ ξύλα καὶ δᾳδία. At verò illud, *Aggere compoſito tumuli,* dictum eſt ex Græcorũ conſuetudine, qui τάφον χώννυσι dicunt. Lucianus καὶ τάφον ἐχωσάμην ἐν ἀμύκλαις, exaggerare autem terram ſolebant, quoque altius educebatur, eo honorificum magis erat: atque à tumore illo moléque terræ Latinum nomen tumulis partum eſt. Homerus quoque eodem modo ῥίμφα δὲ σῆμ' ἔχεαν, &, χεύαντες δὲ τὸ σῆμα, dixit. Heſychius. Virg.7.æneid. Lucianus. Homerus. Virg.10.æneid.

Quid face Troianos atra vim ferre Latinis.

Atra eſt infeſta, dira, noxia, peruerſa, iniuſta, quòd niger color infauſtus ſit. ſic apud Flaccum, *minuentur atræ carmine curæ.* ſic Homerus μελαίνας ὀδύνας dixit. Horat.li.4. od.11. Homerus.

Expedire rationes, conturbare, velatis manibus, nullus hoc meticuloſus æquè, compendij facere, crepuit foris, popyſma, malum obiectum, mala manu, menſes decem, in ſuperiore habitare cœnaculo, ciſpellere.

CAPVT XV.

QVAEDAM ſemper inter legendum bonos auctores occurrunt neque vulgaris notæ, neque publicæ monetæ, quæ enotamus & libantes carpentesque noſtris inſerimus ſcriptis: vt ex Amphitruone Plauti, in præſentia faciemus, quod & alias nos facere etiam recordamur, & fortaſse ſæpius faciemus: ſemper enim peruolutanti aliquid reconditum eruitur, promiturque, & literis non indignum putatur. Quod igitur ſcribit,

Et vt res rationéſque veſtrorum omnium Plaut.Amphit. Prologo.
Bene expedire vultis.

Explicat contrariam dicendi formam, conturbare rationes apud Terentium, & conturbare apud M. Tullium. & cur à Martiale conturbator aper dicatur: qui enim non ſunt ſoluendo, neque ſe extricare nominibus poſſunt & ære alieno, illi conturbant: nec enim eorum rationes explicari & expediri poſſunt. Sic in epigrammate de Catone grammatico. Terent.Eunuc. act.5.sc.2. Cic.pro Flacco. Mart.lib.7. epig.16.

Omnes ſoluere poſſe quæſtiones, Suet.de Illuſtrib. Grãmat.
Vnum non facilè expedire nomen.

Et apud Ciceronem pro Seſtio ſcribitur, *malis domeſticis impediti.* Iterum, *Aut qui propter implicationem rei familiaris, communi incendio malunt quam ſuo deflagrare.* At verò futura ſunt quædam infinitiui modi vſitata Priſcis, nobis inſolita: vt pro amaturum eſſe, amaſſere, pro expugnaturum eſſe, expugnaſſere, quæ eo putaui notanda, quòd à Grammaticis præterita neglectaque intelligam. Plautus in Amphitruone, Cic.pro Seſtio. Cic.ibid. Plaut.Amphit. Sc. qui me alter eſt audacior.

Seſe igitur ſumma vi viriſque eorum oppidum

—*Expugnaſſere*: id eſt expugnaturum eſſe. Inſolentiſſimum portò eſt illud dicendi genus, *Sed fugam in ſe nemo tamen conuertitur*: Quod quidem poëticè dictum accipio, agnoſcóque pro fugam in ſe nemo conuerſam inclinatamque habet, vt,

Nuda genu, & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes.

Velatis autem manibus, eſt cum velamentis & vittis, vt,

Præferimus manibus vittas, & verba precantum: vel ramis oleę lana inuolutis: ἱκετηρίας Græci vocant & στέμματα. *Nullus eſt hoc meticuloſus æquè*: valet, nullus eſt hoc meticuloſior: proinde eſt eadem conſtructionis ratio conſeruata, cùm ſignificationis & ſententiæ ſit eadem vis. Pugni dant ventri victum, qui graſſatores nutriunt verberibus ſpoliatorum. In ſoporem collocare, eſt plagis malè mulctatos, & ictibus ſopitos, propéque exanimatos ſternere: ſic Martialis, —*collocat haſta ſues*.

Vltro autem iſtic qui exoſſat, eſt procul à me exoſſator iſte hominũ ſit. *Sibi malam rem arceſſit iumento ſuo*, valet, quærit ſibi malum, quod iumento imponat ſuo, cùm potius ſi quod malum & iniquum onus ſit, alienis iumentis, quàm noſtris imponere ſoleamus, ne eo opprimantur, & rumpantur. ſuo igitur iumento, eſt abſolutè dictum, pro cùm ſuum ſit iumentum: intelligit autem eum ipſum. malum enim ſibi quærit quod gereret, cuiuſque iumentum erit: niſi ſi quis ſibi, & iumento ſuo per appoſitionem interpretetur: alterum tamen concinnius videtur, quanquam nec hoc quidem ſine gratia. melius eſt *ſuo ſibi iumento* explicari, pro ſuo proprio iumento, id eſt, ſibi. *Orationem comprimam, crepuit foris*, hoc more Attico dictum, vt & apud Terentium: Nam quia Athenis fores in publicum aperiebantur, qui domo exibat, ne quem eas aperiendo fortè prætereuntem læderet, eique fores impingeret, crepitum eas feriẽs antè edebat. Sic apud Ariſtophanem ψοφεῖ τις ἐξιὼν, ſcribitur, de eo qui foras exire vult. *Verum, quod erit natum tollito*, hoc è moribus & inſtitutis veterum eſt: aliquando enim liberos tolli nolebant, & iubebant exponi. qui enim ali volebat, depoſitũ humi infantem tollebat, vnde & dea quædam Leuana dicebatur, vt ſcribit Diuus Auguſtinus: eodem modo apud Terentium, quod antè poſuimus, *Quicquid peperiſſet decreuerunt tollere*: & in Heautontimorumeno. *Si puellam parerem, nolle tolli*. Laudari videntur Iudęi hoc nomine à Tacito parum aliâs eis æquo, quòd natos omnes liberos tollerent. Cæterum *palpo* percutere, eſt blando manus plauſu tangere, & velut poppyſmo, vt de equis Maro dixit,

Et plauſæ ſonitum ceruicis amare.

& Iuuenalis, —*frontémque manúmque*

Præbebit vati crebrum poppyſma roganti, id eſt, metopoſcopo & chiromanti

Plaut. ibid. — Virg. 2. æneid. — Virg. 7. æneid. — Plaut. Amphit. Sc. Qui me alter eſt &c. — Plaut. ibid. — Plaut. ibid. — Mart. lib. 5. epigr. 66. — Plaut. Amphit. Sc. Qui me alter eſt. — Plau. ibid. — Plaut Amphit. Sc. Bene proſperéque hoc. — Terent Adelp. Act. 2. Sc. 3. — Ariſtophan. — Plaut. Amphit. Sc. Bene vale Alcmena. — D. Auguſt. lib. de Ciuitate Dei. — Terent. Andr. act. 1. Sc. 3. — Terent. Heautontim. act. 4. Sc. 1. — Tacit. lib. 21. — Plaut. Amphit. Sc. Bene vale. — Virg. 3. Georg. — Iuuen. ſat. 6.

manti roganti ſibi manum oſtendi & frontem, vt facere ſolent, præbebit crebrum popyſma, quod eſt adulabitur, & adſentabitur, captans eius beneuolentiam, vt ſibi fata ſua canat, & eum propè adorabit. Apud Ariſtophanem ſenex morbo iudiciali laborans ſe à diuitibus popyſmis, vt fulgetras dicit adorari: κἂν ἀστράψῃ, inquit, ποππύζοι. vel potius, præbebit manum & frontem vati petenti & roganti ſe pro diuino obſeruari & haberi, & dum fata loquetur, cum admiratione, & veneratione, metuque popyſmis excipi frequentibus. Quod autem Plinius ait popyſmis adorari fulgetras, id eſt, eas adorari leuiter comploſis manibus cauis, velut ad deliniendum Iouem iratum. manus enim cauæ comploſæ popyſmum efficiunt; quæ vox fictitia eſt ad ſoni expreſſionem. *Faciam vt æquè diſpar eſt*, faciam vt quantum acceſſit noctis diuturnitati & prolixitati, tantum de die decedat.

Ariſtoph. Veſpis. *Plin. li. 28. c. 2.* *Plaut. Amphit. Sc. Benè vale.*

Neſcio quid, autem, *mali eſt mala obiectum manu*,

Eſt neſcio quis veneficus eius mentem excantauit: nam in veneficijs non tantùm eſt carmini locus, ſed etiam manui, id eſt ijs, quæ fiunt manus opera: vt cùm adhibentur herbæ, medicamenta, mala venena, etiam quædam interdum vincula. Maro,

Plaut. Amphit. Sc. Age tu.

Spargere qui ſomnos cantúque manúque ſolebat.

Virg. 7. Aenei.

Ad aquam, inquit, *prabendam cōmodum adueni decimo poſt menſe*. mirum pleriſque videtur eſſe, cur olim decimo menſe mulieres parerent, cùm hodie nono ſoleant: ſed ita ſe res habet, breuiores erant veterum menſes, quàm noſtri, cùm ad lunæ curſum eos metirentur, non ſolis. Itaque ex Hippocratis libro de fœtu, vbi ſumma dierum ſubducitur exactorum menſium, quiuis intelligere facilè poterit, ita ſe rem, vt dixi, habere. ergo Virgilianum illud,

Plaut. Amphit. Sc. Satin parua res eſt. *Hippoc. lib. de fœtu.*

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes,

Virg. eclog. 4.

de lunæ menſibus explicandum proculdubiò eſt.

Quin tu iſtam iubes pro cerrita circunferri,

Plaut. Amphit.

Hic circunferri eſt purgari & luſtrari, propterea quod qui luſtrant, eum, quem luſtrant, ſæpe aliquid circunferentes, circumeunt, vnde & luſtrare, circuire eſt: quod & alibi attingimus. Inde & περιαγνίζειν apud Græcos, & περιμάκτειν, & περιμάκτριαι dicuntur.

Sc. Satin parua res.

In ſuperiore qui habito cœnaculo.

Plaut. Amphit.

Sic perlepidè iocatur pauper hiſtrio, qui perſonam Iouis ſuſceperat pro Amphitruone ſubditi: ſe enim pauperculum dicit cœnacularium, qui habitet in ſuperiore domus cœnaculo ad tegulas, non in inferiore in prima contignatione, ſed in ſuprema.

Sc. Ego ſum ille Amphitruo.

Inde optimè, ſic ciſpellam, virum.

Plaut. Amphit. Sc. Concedite

Ciſpellam eſt, aſpellam, repellam, non ſinam vltra progredi, reijciam:

atq; abſcedite.

Non. Marcel. in cis. etiam cis pro vltra vſurpari notat Marcellus: eſt etiam cis interdum intra, vt in Moſtellaria,

Plaut. Moſtel. Sc. I xi è culin. *Cis paucas tempeſtates Thranio,* Id eſt, propediem: & in Truculento,

Plaut. Trucul. Sc. Viſces ego credo. *Vt nulla faxim, cis dies paucos ſiet.*

Quædam in Plinio emendata, ſapinus, vaccinia mancupijs ſata.

CAPVT XVI.

NON ſolùm in verborum enodatione poſita eſt auctorum explicatio, & illuſtratio, ſed etiam in locorum emendatione, quorum corruptela, ita ſenſui plerunque officit, vt nihil probabile ſalubreque elicere poſſis. Hîc igitur locos aliquot Plinij emandare nitar. ſic autem ſcribit libro Plin. lib 16. c. 4. decimo ſexto Naturalis hiſtoriæ: *Poſtquam ex publico in priuatū magis, ſingulíſque ciuium quæri, & ſacroſancta omnia profana fecere*: hîc ego & in priuatum agi legendum eſſe aſſero, & profana facere, cùm antecedat cepere. quid quod & ſacroſancti legimus in antiquis monumentis, vt de tribunis intelligamus, qui omnia ſuis ſeditionibns profanauere? eius vt opinor punctum feret hæc ſcriptura, qui animi & ingenij non eſt tardioris nec ſtolidi. Ego quoque illam eſſe ſcripturam vindicandam reor, è ſanctuarijs Plin. ibid. bibliothecarum depromptam: *clarè profeſſi, ne ſeruari quidem hominem fas eſſe, lucri cauſa*: etſi autem eundem facit ſenſum editio, hæc tamen ſcriptura vt elegantior, ſitu & tenebris damnanda non fuit: ſed nec in veterno iacere ſinemus, quod admonitione veterum librorum coniecimus, in quiPlin. lib. 16. c. 8 bus cùm exaratum inuenerimus, *primóque ceu ſcaptes fruticis paruæ aquifoliæ ilicis*, vndè temerè & incōſideratè ſcapus fabricatus & edolatus eſt ab emendatoribus, nos ſcabies legendum eſſe affirmamus. quinetiam *conciPlin. ibid ca. 11. ditur ad cribrum in minuta*, potius quàm ad cribri minuta, non inuitus partim animi augurio, partim librorum teſtimonio aſſeruerim. quid quod *ſaPlin cap 12. pium* arborem orbi terrarum ignotam, in ſapinum mutandam eſſe Vitrueiuſdem libri uij auctoritate freti non dubitamus ſcribere? quam Plinius idem ſeri nuVitru lib 1 c. 2. Plin ibid. cleis ſcribit. nam, *in nucleis*, quod euulgatum eſt, mēdum olet. etiam nunc Plin ibid. ſupereſt ſinceritas ſcripturæ in annoſis libris. *Sapini autem materies ceſa rePlin cap. 16. generata fit ſicuti docebimus*. quid? eo in loco, *haud dubiè præferetur cedro*, diueiuſdem libri. tius labem hærere ſinemus, nec ſi poſſumus eluemus ſecuti volumina cōditiua, in quibus citro legitur? quis autem neſcit citreas menſas in pretio Plin cap. 18. & dignatione Priſcis fuiſſe? *Item corbium ſportis* in Plinio editum eſt: ſed eiuſdem lib. refragantur pluteorum archanorum libri veternoſi, in quibus cortis ſcriPlin. ibid. bitur, vnde ſuſpitio orirur, coſtis emendandum. *Item*, inquit Plinius, *vaccinia Italiæ in aucupijs ſata*, quo in loco ſcripta & excuſa nihil diſcrepant: ſed

ſed cùm quæ ſint ea aucupia non intelligam,& ſciam Galeno, Aëtio, reliquis medicis,mãgonio vaccinij corporum pubertatem tardari, quod venalitiarijs vtile plerunque erat,mancupijs,ſi cui ſagax hæc coniectura videri poteſt, non illibenter legerim: hîc tamen Plinium mirari ſubit, qui *Plin. ibid.* vaccinium,id eſt hyacinthum,in arborum claſſem & ſenſum retulerit: legendum autem planè eſt, *Galliæ verò etiam purpuræ tingendæ cauſa ad ſeruitiorum veſtes.* *Plin. eod. ca. 18.*

Ponderibus librata terra, melior natura, melior mundus, magna parens, tû non inuenta reperta es, apud Ouidium.

CAPVT XVII.

VERSVS eſt Ouidij etiam atque etiam conſiderandus: *Ouid. 1. Meta.*

Nec circunfuſo pendebat in aëre tellus,
Ponderibus librata ſuis:

Cui enim non incredibile videatur tellurem ſuo pondere ſuſpenſam teneri,cùm ſuo pondere potius in præceps, & abruptum ire debeat: ſed nec pondere,verùm põderibus dixit. exiſtimo ab eo ſignificari ita in medio vniuerſi cardine pendere terram,vt cùm tantundem vndique ponderum habeat,nulla propenſio ei in hanc vel in illam cœli partem,nullaque inclinatio ſit: quam & quietis terræ cauſam Plato exiſtimat eſſe, & ἰσοῤῥοπίαν Græci vocant: nam ſic vndique examinata ponderibus ſuis, neque *Plato.* in mediæ noctis metam,neque in medij diei punctum feretur, nutu ponderum ęqualiter vtrinque reſiſtente. obnituntur enim & repugnant: nec in ortum vel occaſum propendebit, cùm tantundem ponderis retrahentis vtrinque ſit. Itaque ſi in ortum inclinetur, repugnabunt pondera eius in occaſum vergentia. eiuſdem verſus eſt,

Hanc deus & melior litem natura diremit, *Ouid. 1. Meta.*

explanationis indigens, ſed ne commemorem aliorum de eo ſententias, & vt paucis quod ſentio complectar, meliorem naturam appellari eam puto,quæ corpora perturbata in chao, & illo confuſo rerum aceruo exemit,& in hanc,quam videmus,deſcripſit & diſtinxit ſpeciem. Nam deterior erat natura, quæ res in confuſione mixtas, vnoque indiſtinctas vultu tenebat. ſic ab eodem,

Ille opifex rerum mundi melioris origo, *Ouid. ibid.*

dicitur, quòd ante iſtum rerum ornatum deterior eſſet in confuſione mundus. Idem ſcribit,

Oſſáque poſt tergum magnæ iactate parentis: *Ouid. ibid.*

& non multò poſt, *Magna parens terra eſt.* *Ouid. ibid.*

Cùm magnus pater Latinis ſit auus, maior pater proauus, maximus, ab-

 auus,

auus, magnam parentem reor dici Tellurem antiquam & primam humani generis procreatricem: eodem fortaſſe modo & patria magna parens vocari poſſet, quam Cicero in libris de Republica appellat antiquiorem parentem: Sic enim ſcribit, *Sed quoniam plurima beneficia continet patria, & eſt antiquior parens, quam ſi quis, vt aiunt, curauerit: maior ei profectò, quàm parenti debetur gratia.* At verò illud, *tu non inuenta reperta es,* quem ſenſum efficit? Nam inter Grammaticos de eo litem eſſe natam audio, & quoſdam ex hoc loco neſcio quam eruere diſtinctionem inter inuenire & reperire: ego ne quid improbem, ſed vt more inſtitutoq́; meo animi mei ſenſum declarem, non inuentam interpretor, quæ inueniri non poteſt, id eſt, vt ita magis ſignificem quod volo veniam verbi præfatus, non inuenibilem. Te, inquit, quæ in iuuẽcam mutata es, reperi inueniri non poſſe, cùm ſpeciem formamq́ue puellæ amiſeris. Sic inuictus eſt (vt ita dicam) inuincibilis: & indiſſolutus apud Ciceronem in Timæo, indiſſolubilis & illaudatus apud Maronem, illaudabilis eſt; vel, etſi te quæſiui per omnes terras, ita tãdem tamen te in buccula reperi, vt non inuenerim natam meam.

Cic. de Repub.
Ouid. 1. Meta.
Valla. li. 5 eleg. ca. 2. & Alexand. ab Alex. lib. 1. cap. 21.
Cic. in Timæo.
Virg. 3. Georg.

Fertilitas barbara, porticus, ſiquidem homo eſſet, ferrum recipere, apud Ciceronem. CAPVT XVIII.

VOX eſt ita trita, vt vſu propè & miniſterio detrita ſit, fertilitas, quæ tamen neſcio quid aliud quàm in quotidiano miniſterio & domeſtico vſu nobis apud Ciceronem oſtendit ſecunda Tuſculana: locum proferam, *Illi autem voluerunt nihil horum ſimile apud Lacænas virgines, quibus magis paleſtra, Eurotas, ſol, puluis, labor, militia in ſtudio eſt, quam fertilitas barbara:* ego hîc fertilitatem puto delicias ornatus luxumq́ue ſignificare, quibus Troianorum & Medorum nurus, & virgines ornatæ magnificè comptæq́ue erant, vt quemadmodum fertilitas in ſolo feraci & fœcundo dicitur frugum copias gerente: ita fertilitas dicatur in illis quę cultum veſtitumq́ue eximium geſtãt, gemmiſq́ue & margaritis, torquibus & cathenis aureis ornatæ ſunt. Ac putem illud acroteleucium, *fertilitas barbara,* ex antiquo ſumptum eſſe poëta. Porticus eadem diſputatione etiam tentorium, vel tabernaculum ſignificat, quod admonendum duxi, quia fortaſſe multi id animaduerſuri non eſſent, quos quid admonere & aduertere prohibet. ſic enim ſcribitur, *Namque Æſculapi liberorum ſaucij opplent porticus.* loquiquitur de Podalirio & Machaone, qui ad Troiam tendebant & tabernacula habebant. Legendum autem ibidem cenſeo, *ô Patrocle!* nam verſus octonarij modulus hanc ſcripturam poſtulat: & non ita longè, *abducet Patroclus credo.* at verò, *ſi quidem homo eſſet,* valet, hoc quidem faceret Patroclus

Cic. 2. Tuſcul.
Cic. ead. 2. Tuſcul.
Cic. 2. Tuſcul.
Cic. ibid.
Cic. ibid.

troclus, ſi quid humanitatis haberet: *Sed, inquit, nihil vidi minus*, id eſt nec collocat in cubili, nec obligat ei vulnus. *Quieſce igitur & vulnus alliga*: *etiam ſi Eurypilus non poſſet, poſſet Æſopus*: in calamo ſcriptis voluminibus reperio, nec condemno, hoc ſenſu: Et ſi Eurypilum virum fortem puderet Patroclo dicere, quieſce deſineq; interrogare me, quo loco res Græcorum ſit, vulnusque meum alliga: non tamen Æſopum Tragœdum id puderet proloqui. Igitur Eurypilus effari, & narrare incipit laborem, & inclinationem aciei Greçorum in dolore. Etiam in illis libris ſecus quam in editis lego, *Si ſatis his factum non ſit, ſe velle decumbere*: quod cùm optimam eloquatur ſententiam, cur ſupprimere obſecro debui? ſcio & ſine negatione ſenſum explicari non incommodè, vt in editionibus extat: ſed quod non commentus ſum, ſed reperi, ſine fraude, vt opinor, me reperiſſe teſtificari poſſum. *Quis, inquit, cùm decubuiſſet, ferrum recipere iuſſus, collum contraxit?* ferrum recipere eſt iugulum aut latus ferro præbere: non ſe cõtrahere, non manus non lacertos opponere, non pedes, non ictum declinare. Iubebantur autem interdum, qui decubuerant, à populo iugulari. Eodem genere loquendi pro Roſcio eſt vſus: *quòd non*, inquit, *totum telum corpore recepiſſet.* qui autem telum recipiebant, fortiores habebantur, quam qui collum contrahebant: vt Maro in clauſula libri decimi de fortiſſimo duce Mezentio mihi dixiſſe videatur,

Hæc loquitur, iuguloque haud inſcius accipit enſem.

Ego in peroratione lego, *& tibi hoc video non poſſe deberi*. particula enim aduerſatrix, ſed, obſcurat confunditque ſenſum: ait enim craſtino diſputationem ad conſtitutum fore ad clepſydram, præſertim cùm auditor cogat ſibi rem ſolui & repræſentari, neque deberi differrique ſinat.

Cic. ibid. — Cic. ibid. — Cic. cad. Tuſc. — Cic. 2. Tuſcul. — Cic. pro Roſc. — Virg. 10. æne. — id. in fine. — Cic. 4. Tuſcul.

Corymbium, capillamentum, lues, ſtator, equeſtria.

CAPVT XIX.

EPIGRAMMATION eſt perelegans, perque ſcitum Petronij, de eo qui antè crine decorus, caluitio poſtea deformi pulchritudinẽ amiſerat.

Petron. in fragment.

Infœlix modo crinibus nitebas,
At nunc læuior ære vel rotundo,
Ridentes fugis & times puellas:
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:
Orti tubere quod creauit vnda,
Vt mortem citius venire credas:
Scito iam capitis periſſe partem.

Sed exiſtimo tepere & planè frigere eius gratiam, quòd ſenſus vitio tranſpoſitorum

ſpoſitorum verſuum conturbatio eſt: Nam mihi quidem ſic eorum texendus videtur ordo.

Infœlix modo crinibus nitebas,
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:
At nunc læuior ære, vel rotundo
Orti tubere quod creauit unda,
Ridentes fugis, & times puellas.

Ita enim ſenſus vrbanorum & diſertorum verſiculorum eniteſcet, vt caluus comparetur æri, & tuberi ortorum rotundo, nullaque lanugine villoſo. Inquit Petronius,

Petron. Arbit. in fragment.

Corymbióque dominæ pueri adornat caput:

Sic redimiculum muliebrium comarum, vt crobylus virorum, ſcorpius puerorum intelligitur: à Grãmaticis Græcis implicatio comarum in acutum deſinens explicatur. —*Crines nodantur in aurum,*

Virg. 4. æneid. *Seruius in 4. Aeneid.*

cùm Maro canit, Seruius crobylon interpretatur. Sed hîc comæ ſunt adpoſititiæ, quales flauas plerunque mulieres mẽtito decore formam quærentes præſertim in aulis ſibi adijciunt. Nam cui circumponitur corymbion, is raſus nouacula fuerat. & mox ſequitur: *Euocatúmque me non minus, Decoro exornauit capillamento*. Is quoque raſus fuerat, cui capillamentum eſt inditum. vt autem corymbion fœminatum diximus, ita capillamẽtum virorum affirmamus. Nõ dixit autẽ Petronius calcare verſum pro terere, vt à via trita tranſlatio ducta ſit, quæ eadẽ calcatur. Nã & dixit Ariſtophanes, οὐδ᾽ αἰσχύλον πεπάτηκας, id eſt, Æſchylum non calcaſti, quod eſt, eum non triuiſti, nec diligẽter frequenterque peruolutaſti, ſed quòd quæ ſenticoſa ſunt & ſpinoſa aculeiſque horrentia, veſtigio premere timemus. ſic enim inquit, *Cæteri, aut non viderunt viam qua itur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare.* lego autem,

Petronius. *Ariſtoph. Auibus.* *Petronius.*

Ac ſeſe pictum laudabat miles in vnda, Et mox,
Hinc Numidæ accurant, illinc noua vellera Seres.

Petronius. *Petronius.*

Lues eſt illi ſoluta aqua, vt cùm niues in tabem aquamque liquatæ ſunt.

Vincta fluctus ſtupuere pruina:

Et paulò antè lues, iam concidenda iacebat: ait enim aquas, quæ ante labebantur ſolutæ, repentè in pruinam concreuiſſe & glaciem, vt ferro earum rigor frangendus eſſet. Ait idem, *Quædam enim fœminæ ſordibus calent, nec libidinem concitant, niſi aut ſeruos viderint, aut ſtatores diutius cinctos,* diſcinctos puto legendum, ac ſtatores ſeruos eſſe puto aut libertos, qui propè herum aut patronum ſtant, & ei præſto ſunt, & ſi quem quærat, arceſſunt ſiſtuntque. eleganter de muliere, quæ amatoribus plebeijs & viliſſimis delectatur, ſcripſit, *ex hac nota eſt mea domina, vſque ab orcheſtra*

Petronius. *Petronius.*

quatuor-

quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Equeſtria pro locis theatralibus equitum, & modificatis verbis, pro equitibus vſurpauit, cùm ſcripſit, *nunquam tamen niſi in equeſtribus ſedeo:* id verò eſt, nunquam eſt mihi res, niſi cum illis qui ſedent in quatuordecim ordinibus. Petron. ibid.

Fiſtula apud Plinium vorticis genus declarata.

CAPVT XX.

CVI non tandem mouet admirationem illud Plinianum? *ex eodem genere & in longam veluti fiſtulam nubes aquam trahit.* Plin. li. 2. c. 49. Quid enim fiſtulæ rei eſt cum vorticibus & turbinibus, alijsque repentinis procellarum generibus? Deinde, qua obſecro machinatione poteſt fiſtula illa ſorbere aquã è mari? niſi fortè interpres & inueſtigator naturæ, vulgi ſequutus eſt errorem, exiſtimantis iridem ſui diſcoloris arcus cornibus, in nubes aquam trahere velut tollenone è fluminibus & mari haurientem: itidem & ipſe fiſtulatam aliquam nubem cẽſuit poſſe ſurſum elicere aquam, & in excelſum ſorbere. Equidem exiſtimauerim iſtam fiſtulam vorticem eſſe, neque à vortice ſeparandam. Nam ita rotatus & vibratus ſuo turbine impetuque in mare interdum impingitur & illiditur, & reuerberatus repercuſſusque retro reijcitur cum aquæ rapina: vnde à nauticis ſipho appellabatur, quem Plinius fiſtulam interpretatus eſt. Non debuit tamen fortaſſe nouam ſpeciem flatus ex vocabulo nautico Plinius procreare: niſi ſi hac ex parte excuſandus ſit, quòd cùm in mari non omnis vortex id facere ſoleat, meritò qui id faciat, notari & diſtingui debuerit: ac mediusfidius hac æquitate & benignitate interpretationis bonos ſcriptores potius leuare, quàm per calumniam iniquam opprimere & circũuenire, candidi nec maligni animi, nulloque liuore ſuffuſi fuerit. Nos tamen interea fiſtulam eſſe vorticem doceamus, ne quis nos putet ariolari atque ineptè cornicari. ſic igitur ſcribit Olympiodorus in Ariſtotelis Meteora. Ἀριστοτέλης δὲ τυφώνια οἷον τυπῶνα, διὰ τὸ τύπτειν σφοδρῶς καὶ ῥηγνύναι στερεὰ σώματα· ταῦτα δὲ σίφωνα, διὰ τὸ δίκην σίφωνος ἀνασπᾶν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. Olympiodorus in meteora Ariſtot. Ecce Olympiodorus vorticem à nautis dicit appellari ſiphonẽ, id eſt fiſtulam, quia in modũ fiſtulæ trahat è mari aquã, quod, vt aiunt geometræ, oportebat oſtẽdere.

Ionicus, cinædicus, ſtaticuli, verſus, orbis ſaltatorius, bibere pro ſummo.

CAPVT XXI.

EXPLICANDA ſunt verba Plauti illa è Sticho, *qui Ionicus, aut cinædicus, qui hoc tale facere poſſit?* Plaut. Sticho, sc. vlt. hîc cinædici nomen non eſſe infamis, nefandi-

que

Non.Marcel. in Cinædi. plaut.Stico.Sc. vltima. plaut.Aulul. Sc.Redi quo fugis nunc. Plaut.Stich.Sc. Morem vobis geram.

que probri, à Nonio eſt annotatum: ſed in ſaltatore poni: vt & mox, *cinædus contra ſtaticulis ſtate nobis non magis potis eſt, quam fungus imbri*: tamen & eneruem fractumque, & velut exoſſem tripudiatorem, eo nomine intelligi crediderim, cùm in Aulularia ſcribatur, *ita fuſtibus ſum mollior magis, quàm cinædus*. Sed & cantionem cinædicam vocat proteruiorem libidinoſioremque, pruritúmque excitantem: *ſuauem cantionem occipito cinædicam, vti perpruriſcamus vſque ex vnguiculis*. Ionicum quoque, ſaltatorem ferè molliculum & effœminatum delicatiúſque ſe mouentem interpreter: vt apud Horatium,

Horat. lib. 3. od. 6.

Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo:

tum quòd Ionũ mores & ſaltationes laſciuiores & teneriores petulátioréſq; erant, tum quòd, ſi id è propinqua repeti inſula placet, nec in Aſiam nauigari, Siculi ſaltationem quandã, vt reor, blandam & voluptuariam, in honorem Dianæ celebrabant, Ionicam vocatam. Pollux, τὸ δὲ ἰωνικὸν ἀρτέμιδι ὠρχοῦντο σικελιῶται μάλιστα. Cùm autem vt à Plutarcho ſcriptum eſt in ſympoſiacis, tres ſint ſaltationis partes φορὰ, σχῆμα, & δεῖξις, id eſt motus, geſtus, demonſtratio: ſtaticulos ad quietem, quæ in geſtu, & ſtatu eſt, & in demonſtratione, pertinere crediderim, nec (vt opinor) iniuria: vorſus ad motum. ſic enim in Sticho ſcribitur, *Si iſthoc vorſu me viceris, alio me prouocato*. Eſt enim verſus & orbis ſaltatorius, ſpecies quædam motus, cuius multa genera tripudiatores frequentant. ſed ijdem etiam ſæpe ſe verſant in orbémque rotant. De ſaltatorio orbe ſic in Piſonem ſcribit Cicero, *Cùm illum ſuum ſaltatorium verſaret orbem*, de ſtaticulis Cato apud Macrobium, *inde ſtaticulos dare, ridicularia fundere*. Iterum, *voces demutat, ſtaticulos dat*. Vidi autem qui non dubitarent in eadem fabula inficiationem in affirmationem mutare: *volo ego nos pro ſummo bibere, nulli relerimus poſtea*: non vt ſcribitur, *nolo ego*: hoc ſenſu, Volo nos pro ſummo bibere, vt modum quem dicemus ne ſuperemus, íſque ſit cyathorum ſummus modus in potando: vel potius, hoc ſummum ſit & vltimum quod bibemus, nulliique poſtea relinamus è cado, ſed finem potandi faciamus. Fortaſſis autem ſumma potio decem cyathorum erat, quibus ſe inuitarant, & Græcam cantionem cecinerant: quinque bibe, tres bibe, & ſemiquatuor: quæ ſumma decem cyathorum eſt. Sed *nolo* perplacet, hoc ſenſu, Nolo nos bibere immanibus hauſtibus: nulli poſtea relinamus cadum aperiamúſque ſummis hauſtibus bibituro. *ſubitò enim cadus verti poſſet*, vt ait, quod eſt exhauriri, ſi tam magnis nos poculis ingurgitaremus, vt apud Horatium,

Iull. pollux. lib. 4. onom. cap. 14. plutarch. in ſympoſiacis. plaut. Sticho. sc. vltima. Cic. in Piſonẽ. Macrob. lib. 3. ſaturn. ca. 14. Macrob. ibid. plaut. Sticho. Sc. Agite ite foras. plaut. ibid. Horat lib. 2. ſat 8.

Inuertunt Alifanis vinaria tota, id eſt exhauriunt. Nam cadus qui inanitur, inuertitur. Bibere autem ab ſummo, aliud quiddam erat, de quo ſuo loco dicemus. At verò *vter demutaſſit, pro culpa multabitur*, legendum

plaut. Sticho. Sc. Agite ite foras.

dum ferè cenſuerim, non vt in ſeminarijs editionum publicarum, *procul demutaſsit*, vel potiùs vt Ioachimus Camerarius vtraque lingua doctiſſimus emendat, poculo multabitur.

Nitens taurus, myrtus, Geta, inferiæ, Anius, tremere omnia viſa repentè apud Maronem, habitabant vallibus imis, nigram hyemi pecudem, in partem vocare, tentare remum.

CAPVT XXII.

VIRGILIVS libro tertio Æneid ſcribit,

—ſuperóque nitentem
Cœlicolum regi mactabam in littore taurum: Virg.3. æneid.

vbi nitentem opimum interpretor. nam quæ ſaginata ſunt nitere dicuntur: ſequitur non longo interuallo,

Et denſis haſtilibus horrida myrtus: Virg.ibid.

hoc mihi è conſuetudine Græcorum doctiſſimus poëta finxiſſe videtur, qui tumulis & buſtis, cùm alia virgulta, tum myrtum imponere ſolebant, quod eruditiſſimus vir Victorius annotauit. myrtum autem petebat Aeneas, vt ad rem diuinam verbenas haberet: veriùs ſit tamen hæc finxiſſe Maronem, quòd è corno & myrto haſtas facerent antiqui, quibus ait confixum Polydorum fuiſſe.

Gradiuúmque patrem, Geticis qui præſidet aruis, Virg.3. æneid.

hîc Getica arua, arua Thraciæ interpretor, cuius partem olim tenuerunt Getæ, vt ſcribit Thucydides: ſed inde demigrauêre, nam non eſt infrequens gentium migratio in alias terras. Igitur Aeneas in Thracia cùm eſſet perculſus illo monſtro, precari Gradiuum patrem cœpit, qui Thraciæ imperat.

Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte. Virg.3. æneid.

Inde inferiarum nomen ortum eſt, quod mortuorum ſepulchris inferuntur. χοαὶ à Græcis vocantur. fundebant autem lac, mel, aquam, vinum, oliuas, flores etiam ſpargebant. Aeſchylus,

Βοός τ' ἀφ' ἁγνῆς λευκὸν εὔποτον γάλα,
Τῆς τ' ἀνθεμουργοῦ στάγμα παμφαὲς μέλι
Λιβάσιν ὑδρηλαῖς παρθένου πηγῆς μέτα.
Ἀκήρατόν τε μητρὸς ἀγρίας ἄπο
Ποτὸν παλαιᾶς ἀμπέλου γάνος τόδε.
Τῆς τ' αἰὲν ἐν φύλλοισι θαλλούσης βίον
Ξανθῆς ἐλαίας καρπὸς εὐώδης πάρα.
Ἄνθη τε πλεκτὰ παμφόρου γαίας τέκνα. Aeſchylus perſ.

—Animamque ſepulchro
Condimus: Virg.3. æneid.

è veterum opinione poëta dixit, qui ſepulchrum mortuorum domicilium credebant, & portum corporis appellabant. Cicero,

M Neque

Neque ſepulchrum quo recipiat, habeat portum corporis,
Vbi remiſſa vita corpus requieſcat malis.

Virg. 3. æneid.
Rex Anius Rex idem hominum Phœbique ſacerdos.

Dionyſ. li. 1. antiquit. Rom. — Anium Delo imperaſſe commemorat Dionyſius, & Troianos duce Aenea in illo errore claſſe Delum applicuiſſe: ἐκ δὲ πλάνης, inquit, ἄρξαντες οἱ Τρῶες, εἰς Δῆλον ἀφικνοῦνται βασιλεύοντος αὐτῆς Ἀνίου.

Virg. 3. æneid.
Vix ea fatus eram, tremere omnia viſa repentè:
Liminàque laurúſque dei.

Callimach. in Apollin. — aduentante Apolline ſic omnia mouebantur,

Οἷον ὁ τὠπόλλωνος ἐσείσατο δάφνινος ὄρπηξ,
Οἷα δ' ὅλον τὸ μέλαθρον, inquit Callimachus: cuius interpres ait,

Callimach. interpres. — hoc fieri ἐπιδημοῦντος τοῦ θεοῦ, id eſt aduentante deo, tumque vera reddi oracula, vt eo abſente, falſa. Particulam autem *que*, vel Homerico more produxit ſequente liquida. his enim literis ſequentibus plerumque breues Homerus produxit, vt αὐτοὺς δ' ἐλάεια τεῦχε κιάσαι: quomodo Perſianum *melos* defendi poteſt, niſi ſi quis ſeruato æquè incolumique numero legat, *Cantare Pegaſeium melos credas*, quod nonnullis placuiſſe video: vel terminationis cauſa, vt grammatici ſcribunt.

Homer. Iliad. 1. Perſ. in præfat.

Virg. li. 3. ænei.
—nondum Ilium & arces
Pergameæ ſteterant, habitabant vallibus imis,

cùm dixit, Homeri locum illum Iliados υ. expreſſit.

Homer. Ilia. υ.
Κτίσσε δὲ Δαρδανίην, ἐπεὶ οὔπω Ἴλιος ἱρὴ
Ἐν πεδίῳ πεπόλιστο πόλις μερόπων ἀνθρώπων,
Ἀλλ' ἔθ' ὑπωρείας ᾤκεον πολυπιδάκου Ἴδης.

Plato. Strabo. — quibus in verſibus plurimum Maro ab explanatione Platonis & Strabonis recedere fortaſſe videatur: illi enim ſcribunt poſt diluuium, primum homines ſumma montium inſediſſe cacumina metu aliarum eluuionum: deinde paulatim terra iam ſicciore in montium deſcendiſſe radices, ibiq; ſibi domicilia paraſſe, eas enim eſſe ὑπωρείας: poſtremò campos occupaſſe & ſecundum fluuios ſedes ſibi legiſſe. at Maro ὑπωρείας valles imas interpretatus, nonnihil à poëtæ Græci ſententia deflexit, vt quis putaret: exiſtimo tamen ſignificari ab eo montium radices, vt Homerus ſcripſit.

Virg. 3. æneid.
Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo

Homerus. — verſus eſt Homeri ad verbum redditus,

Ταῦρον Ἀπόλλωνι, ταῦρον δ' ἔτι Ποσειδῶνι.

Nigram hyemi pecudem immolari Maro facit, vt & Flaccus ei agnam, cùm eſſet Tempeſtas ritu Romano dea. ait enim Flaccus,

Horat. Epod. od. 10.
Libidinoſus immolabitur Caper.
Atque agna tempeſtatibus, Ariſtophanes, βατράχοις,

Ariſtoph. Ranis.
Ἄρν' ἄρνα μέλαιναν παῖδες ἐξενέγκατε,

τυφὼς γὰρ ἐκβαίνειν παρασκευάζεται.

Ita etiam ritu Græco Tempeſtati agna nigri velleris immolabatur.

Plena per inſertas fundebat Luna feneſtras, [Virg. 3. æneid.]

Inſertas interpretor quæ ædibus inſertæ & interpoſitæ erant, vt apud Lucretium, *Inſerti fundunt radij per opaca domorum.* [Lucret. lib. 2.] Inſerti enim radij ſunt, qui per domos inſeruntur, & in eas ſubeunt, ſoliſque lumina ſpargunt. *Velatáſque comas,* exponi rectè video vittatas, vt [Virg. 3. æneid.] & velatis manibus eſt apud Plautum, & velamenta apud Liuium, ſupplicum vittæ ſunt. [Plau. Amph. ſc. Qui me alter.] *ipſumque vocamus In prædam partémque Iouem;* [Liuius lib. 29. & li. 35.] In partem vocare, iuris verbum eſt, pro participem facere, & partiarium admittere: Cicero pro Cecinna, *Mulieres in partem vocatæ ſunt*: [Virg. 3. æneid.] Nam & de præda dijs immolabant, & partes etiam quaſdam eis interdum ſuſpendebant de tholo & conſecrabant, vt Dianæ aprorum capita & ceruiorum cornua. [Cic. pro Cecin.] Maro,

Setoſi caput hoc apri tibi Delia paruus, [Virg. 7. eclog.]
Et Ramoſa Mycon viuacis cornua cerui,

& libro nono,

Si qua ipſe meis venatibus auxi, [Virg. 9. æneid.]
Suſpendiue tholo, aut ſacra ad faſtigia fixi.

Nemoroſa zacynthos, eſt quod ab Homero dicitur ὑλήεσσα ζάκυνθος, verbum ex verbo expreſſum. [Virg. 3. æneid. Homerus. Odyſſ. 1.]

Effugimus, Ithacæ ſcopulos Laërtia regna, ad contemptum & irriſionem ſcopulos & regna vocauit, ac Ciceronem imitatus eſt, qui de Vlyſſis patria ſic libro primo de Oratore ſcribit; *Vt Ithacam illam in aſperrimis ſcopulis ſeu nidulum affixam ſapientiſſimus vir immortalitati anteponeret.* [Virg. 3. æneid. Cic. lib. 1. de Orat.]

Ante & Trinacria lentandus remus in vnda, [Virg. 3. æneid.]

Id eſt, in Siculo mari nauigandum. cùm enim remiges magnis viribus remigant, lentant, id eſt, curuant & flectunt pandantque remos: qui & ea de cauſa lenti à Catullo appellantur, cuius verſus Virgiliani carminis explanatio erit. *Quíne fugit lentos incuruans gurgite remos?* [Catul. in nupt. Pelei.]

Ometides, ſegmenta, diſcrimen purum, tres iactare numeros, ſubire & vocare. CAPVT XXIII.

CONVENIVNT, inquit Ouidius, *tenues ſcapulis ameletides altis:* [Ouid. 3. de art. amandi.]
Anguſtum circa faſcia pectus eat.

Natio Grammaticorum in ameletidibus explicandis fruſtra ſudat, nihilque proficit. Ego enim contra librorum auctoritatem affirmauerim legendum eſſe ometides, vt ſint tanquam ſcapulares vel humerales faſciæ: quis enim neſcit ad diſſimulandam ſcapularum altitudinem tenuibus faſcijs vtendum, ne ſi craſſioribus & plenioris fili aliqua vtatur, magis vitium

extet & appareat? Recordor equidem Grammaticos primi ordinis, analectides legére, & intelligere tanquam puluillos ad conſtipandas puellárum ſcapulas, quibus ſuſcriptorem præſtare non poſſum.

Ouid. ibid.

Quid, ait idem, *de veſte loquar? non iam ſegmenta requiro.*

Nec quæ bis tyrio murice lana rubet.

Ego hic ſegmenta eſſe puto purpuræ vel aurei panni virgas, vnde & ſegmentatæ veſtes nómen habuerunt. Nam ſunt & ſegméta virgæ quædam aureæ & zonæ, quæ veſti inſeruntur ad ornamentum; velut inſtitæ quædam, & limbi: quibus interdum verſicolor veſtis redditur. Valerius, *permiſit quoque iis purpurea veſte, & aureis vti ſegmentis*. Iſidorus, *ſegmentata veſtis zonis*, inquit, *quibuſdam, & quaſi præciſamentis ornata.*

Valerius Max. Iſidorus. lib. 19. Etym. cap. 22.

Ouid. 3. de art. amandi.

Longa probat facies capitis diſcrimina puri,

diſcrimen hîc vocat, cùm in medio ſincipite in diuerſum coma diſcernitur: purum caput dicitur, pars capitis anterior ad diſcrimen nulla re ornata nulloque nodo conſtricta, cùm in aurum non ſunt ea parte nodati crines, nec in reticulum collecti: per tranſlationem de terra in orto dixit Columella,

Columel. li. 10. de cult. hortor.

Inde vbi ſe puro diſcrimine pectita tellus.

Ouid. 3. de art. amand.

Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phrixon & Hellen

Diceris Inois eripuiſſe dolis, quem hic veſtis colorem ſignificat Ouidius? ac putem intelligi veſtem coloris fului, qualis erat color velleris aurei, id ex eo apparet, quòd alio loco ſcribit,

Ouid. ibid.

Dictáque Varroni fuluis inſignia villis

Vellera, germanæ Phrixe querenda tuæ.

Hanc, inquit, *decet ornari teſtudine Cyllenæa,*

exiſtimo ſignificare alterius in faſtigium teſtudinatum eſſe comæ ſuggeſtum rotundandum, vt ille comarum ornatus teſtudinis à Mercurio inuentæ figuram referat.

Ouid. 3. de art. amandi.

Et modo tres iactet numeros: modo cogitet aptè,

Quam ſubeat partem callida, quámque vocet:

apparet eam luſus rationem ſignificari, qua quis iactis numeris in teſſerarum ludo, vnum ex eis ſibi eligit, quo redeunte lucretur: vnum ſubit, quo reuertente perdat. vocamus enim quod euenire optamus, ſubimus quod ferre cogimur: vt alterum voti ſit, alterum neceſſitatis. ſed ea conditio eſt, vt legamus eum numerum, quem potius rediturum putemus, eum ſubeamus, quem minus rediturum ſperemus, vt auguremur nobis potius lucrum, quam iacturam ominemur. Nam & in hac coniectura ineſt calliditas, ſuiſque rationibus aduerſaria ſit, quæ eum numerum, qui ſæpius repetit, ſubire malit, quàm vocare.

Arbitrium

Arbitrium Gellij libro primo de Legibus explicatum, proconſule.

CAPVT XXIIII.

LOCVS eſt primo libro de Legibus de ioculari Gellij arbitrio, qui ſe Cic. lib. 1. de Legib. inter philoſophos Athenis interponere cupijt, vt eorum controuerſias dirimeret de finibus bonorum & malorum, cuius hanc ſententiam eſſe arbitror: rem enim dixit conuenire poſſe, poſſeque componi, ſi quid inter ipſos philoſophos conuenire poſſet, quod eſt, ſi non abhorrerent à concordia, verùm ad pacem concordiamque animum adijcerēt, remque vel iudici vel arbitro permitterent, nec diſſentiones fouerent, & augerent: quinetiam ſe eum laborem eorum cauſa ſuſcepturū libenter pollicitus eſt, promiſitque operam ſuam, ſi ſe vel arbitrum vel iudicem vellent. eam diſceptationem Cicero inter tam diuerſas ſectas non eſſe facilem arbitratur, nec rem componi poſſe arbitrio cenſet vt ciuium lites, cenſet tamen inter Academicos & Stoicos poſſe, cùm in conſtituēdis finibus verbis potius, quàm ſententijs diſſideant. Itaq; vellet ſe inter eos eſſe arbitrū à prætore datum: deinde tandem adſcribit, *nec Manilia lege ſinguli, ſed ex* Cic lib. 1. de Legib. *ijs tres arbitri fines regemus*. Hæc vltima ſententia mendoſum neſcio quid tinnit & ſubæratum. Quare vehemēter mihi probatur eruditiſſimi & clariſſimi viri Aemari Ranconeti ſentētia, qui legendum credebat, *ſed è duodecim tres arbitri fines regemus.* Nam pro è duodecim, ex ijs fieri lubrico errore & lapſu propter affinitatem potuit: & ſatis conſtat legem Maniliam arbitrum vnum dediſſe: Legem duodecim tabularum tres dediſſe quibuſdam in rebus, aliudque ſtatuiſſe quàm Maniliam, quæ poſtea ſequuta eſt, non dubitamus, cùm apud Feſtum reperiamus eius hæc verba, *Si vindi-* Feſt. lib. 19. in litera V. *ciam falſam tulit, rei ſiue litis arbitros tres dato: eorum arbitrio fructus duplione damnum decidito.* Adiuuat quod leges duodecim tabularum non videntur induxiſſe quinque pedes finales, qui nunquam vſucaperentur: ſed lex Manilia, vt ex Vrbico apparet: vt proinde non hac lege, ſed lege duodecim Vrbic. de limitib. agror. tabularum fines regere velit. nam duodecim tabulæ etiam quinque pedes voluerūt vſucapi, non autem lex Manilia. Sed tamen hoc totum coniecturale videri velim, & arbitrarium potius, quàm certum. *ex his* tamen ſi quis legat hîc ſenſus elicietur, ex his legibus quas ſcribimus & ſancimus hoc libro. Illic autem cùm proconſule Gellius vocetur, hoc vocabu- Cic. 1. de legib. lum de ijs ſolitum dici tum fuiſſe videtur, qui extra ordinem velut conſulis loco mitterentur, cùm interdum nec ex conſulatu mitterentur, nec vnquam conſules fuiſſent: quando quod nunquam antea factum fuerat, vt ait Dio, & conſularibus Ciceronis ætate prouinciæ conſulares mandatæ Dio. ſunt, proconſulesq; vocati ſunt. proconſule contra Sertorium ſcribit miſ-

ſum eſſe Pompeium pro lege Manilia Cicero: quod Plutarchus vertit, εἰ πομπήϊον οἴεται δεῖν ἀνθ' ὑπάτου ἐκπεμφθῆναι, φίλιππος οὐκ ἔγωγε φᾶναι τὸν φίλιππον, ἀλλ' ἀνθ' ὑπάτων. Videntur tamen tandem proconſulem & pro conſule eodem modo dixiſſe, atque ſi Diuo Auguſtino credimus, proconſul olim dicebatur, poſtea pro conſule: eius verba ſunt, *Ab e, litera vocali nullum latinum, niſi iuncta præpoſitione, maſculinum inuenitur: vt proconſule, proprætore. Ergo iuncta præpoſitione fiunt latina, vt dixi, proprætore, proquæſtore. Nam veteres nominatiuo caſu proconſul dicebant, attendentes nullum nomen latinum exire in e, literam nominatiuo caſu generis maſculini.*

Cic pro lege Manilia. Plutarch. in Pompeij vita. D. Auguſt. de Ciuitate Dei lib. cap.

LIBRI QVARTI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER QVINTVS.

Cognituræ, ſpintria, aureus, miliarium, quid mihi cum longis tibijs, mota ancilia, ſcambus, in Suetonio.

CAPVT I.

LVTVLENTVM, vt ita dicam, & cænoſum arbitror illum in Suetonij Vitellio locum, in quo de eius maioribus diſſerit: *Cuius* (inquit) *filius ſectionibus & conſuturis vberius compendium nactus*: quæ enim, malum, ſunt iſtæ conſututæ? niſi fortè cum cenſet vt patrem, fuiſſe ſutorem veteramentarium. ſed vt arbitror, ſutor & ſector non fuiſſet. illud accommodatius, &, vt opinor, longè verius, cuius aſſertores ſunt libri veteres: *cuius filius ſectionibus & cognituris*: cognituras enim dicit procurationes, cùm hominum in foro eſſet cognitor & procurator. cognitiones non dixit, ſed cognituras, ne de iudice loqui videretur. Ibidem vulgaris mulier eſt quæ ſui copiam facit, ſeque vulgat, quomodo & à Iuriſcõſultis vſurpatur. Quid illud eſt? *& ipſe perpetuò ſpintriæ cognomine notatus*. Ego ſpintriam eum accipio, qui muliebria patitur, ſeque alijs abutendum præbet: certè pro ſpintria Dionis compendium

Suet. in Vitel. cap. 2.

Suet. ibid.

Suet. in Vitel. cap. 3.

Dio in Vitel.

πεπ-

πεπορνευκότα dicit, id eſt proſtitutum & ſtuprum paſſum: ſed & ſpintrias à patientia nominatos Tacitus oſtendit his verbis: *Túncque primum ignota* Tacit.li.5. *ante vocabula reperta ſunt, ſellariorum & ſpintriarum, ex fœditate loci & multiplici patientia.* Nam loci fœditatem ad ſellarios refero, multiplicem patientiam ad ſpintrias. Quare cùm effœminati eſſent, in eis ſpinter effœminatur, & ſpintriæ vocantur: vnde origo appellationis. In eadem vita Suet.in Vitell. ſcribit, *nullis tamen infenſior quam vernaculis & mathematicis.* ſcio omnium cap.14. librorum conſenſu hanc lectionem teſtatã eſſe: putem tamen diuinaculis commodiùs aliquãto quam vernaculis hic ſcribi poſſe. Æſtimatio autem aurei Romani, qui & ſolidus dicebatur, cognoſci poteſt, ex comparatione locorum duorum Suetonij, & Taciti: Nam de Othone ſcribit Suetonius, Suet.in Othone *Quoties cœna acciperet principem aureos excubanti cohorti viritim dabat:* cap.4. Tacitus, *cohorti excubias agenti viritim centenos nummos diuidebat:* aureus Tacit.lib.17. igitur Romanus centum nummis taxatur. Miliarium vas eſt longum & anguſtum ad ſimilitudinem milij: Palladius, *Vas*, inquit, *æneum miliario ſimile; id eſt altum & anguſtum:* eo ad balnea vtebantur. Pallad, de re ruſt. lib.5. c.8. Etiam miliarium aureum, Romæ in foro columna erat, in quam omnes viæ Italiæ competebant & deſinebant: quod ita vocabatur, quod ab eo miliariorum numerus, quibus itinera metiebantur incipiebat. Nam lapides in vijs quibus miliaria notabantur, miliaria etiam vocabantur: Plutarchus, οὗ χρυσοῦς Plutarch.in εἱστήκει κίων, εἰς ὃν αἱ τετμημέναι τῆς ἰταλίας ὁδοὶ πᾶσαι τελευτῶσι. de eadem re Sue- Galba. tonius, *vt ſe in foro ſub æde Saturni ad miliarium aureum opperirentur.* τί μοι καὶ Suet.in Othone cap.6. μακροῖς αὐλοῖς prouerbium eſſe dicit Dio, de ijs qui quid ſibi non vtile fa- Dio in Othone. ciunt, quod & paulò aliter effert, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν. puto Suet.in Othone cap.7. hoc dictum, vel ex eo quòd ad rem diuinam & puluinaria adhiberent tibicines, qui tibijs canebant longis, vt præcentorijs & thurarijs: cùm tamen interdum ſacrificium ſibi non profuiſſe cenſerent: vel ex eo quòd quis tibias tractare commodè paruas cùm poſſet, vt puellatorias, quas Græci παρθενίους vocant, aut gingrinas quæ breues erant, magnas longasq; ſumeret, quas commodè non poſſet inflare. Quid eſt? *ſed & motis, necdum conditis ancilibus:* Solebant qui bello gerendo præficiebantur, vt inquit Seruius, ingredi Martis ſacrarium anciliaque primum mouere: deinde ſi- Suet. in Othone cap.8. mulachri haſtam, dicentes, Mars vigila. Tacitus, *fuere qui proficiſcenti* Seruius in *Othoni moras religionémque nondum conditorum ancilium afferrent.* prome- principio 8. bantur autem indicto bello ancilia, vt mouerentur: ac profectionem ſu- æneid. Tacit.lib.17. ſcipere ante, quàm condita eſſent, ominoſum & religioſum habebatur. Idem Suetonius de Othone, *fuiſſe*, inquit, *traditur & modicæ ſtaturæ, & ma-* Suet.in Othone.cap.12. *le pedatus caluúſque.* Cùm caluitium nec ad corporis habitum pertineat, nec officiat in rebus gerendis, quis meritò hunc locũ dubiæ, ambiguæque

fidei eſſe non cenſeat? Conſului exemplaria ſcripta, in quibus reperi, modo *campus*, modo *cambus*: quo fit, vt legendum cenſeam *ſcambus*, quo nomine vocatur, cuius crura ſunt deprauata & curua. Is enim σκαμβὸς à Græcis appellatur: quam vocem quo minus vſurparet Suetonius, quid obeſſe potuit? cùm eum tanta libertate ſcribendi videamus vti: & hanc appareat vocem Latinis vſitatam fuiſſe, cùm in antiquioribus Nonij voluminibus reperiam, *Strabones ſunt, quos ſcambos nunc dicimus*: videlicet à deprauata oculorum acie.

Non. Marcel. in ſtrabones.

Quædam in Suetonio emendata, præcipuum, notare, vexillationes.

CAPVT XII.

ARBOREM inſtituere, pro arborem in terra ſtatuere, & pangere dixit in Galba Suetonius his verbis, *arborem ab eo inſtitutam elanguiſſe*. non eſt abſimile illud Ciceronis in Rullum antè à nobis animaduerſum annotatumq́;, *vbi inſtitui vineæ poſſint*. in origine nominis Galbæ, galbeum remedia lana inuoluta interpretatur Suetonius. Feſtus calbeas armillas explicat, quibus triumphantes vterentur, & milites virtutis ergo donarentur. καὶ σὺ τέκνον τῆς ἀρχῆς ἡμῶν παρέρριξον. quod loquuntur Suetonij codices corruptum eſt, ſed ex Dione & Tacito παραγεύσῃ emendandum: nam ita Tacitus libro quinto ſcribit: *Et tu Galba quandoque deguſtabis Imperium*. mihi tamen veterum librorum notas à librarijs malè effictas ſcrutanti, videbatur ſcriptum fuiſſe, τῆς ἀρχῆς ἔλασσον παραπράξῃ: ſed quod fide Taciti & Dionis retulimus, veriſſimum eſſe confidimus. legatum quoddam per præceptionem à Iuriſconſultis nominatur, illud etiam præcipuum vocatur: Suetonius, *Namque quingenties* HS *cùm præcipuum inter legatarios habuiſſet, quia notata non perſcripta erat ſumma*. Hîc porrò notare eſt notis quibuſdam & compendijs literarum aliquid breuitèr perſtringere, non omnibus literis integrum perſcribere, vt apud Fabium. *quantum notando conſequi potuerant*. pro *A. Caio certè ludus ſubſtitutus*, reperio in bonis libris, *licijs ſubſtitutus*: non tamen deſunt docti viri, qui Getulico ſubſtitutus verum eſſe & ſincerum contendant. *Igitur*, inquit Tranquillus, *cùm manumiſſioni vacaturus conſcendiſſet tribunal*. Hæc ego verba ex Romanorum conſuetudine explicanda cenſeo. Nam cùm Magiſtratus, vt ſcribit Theophilus (eo enim appellando me liberauero) conuentus agebat, vltimis conuentuum diebus manumiſſionibus operam dare ſolebat. pro, *Alexandrina nauis detorſa appulit*, ſine controuerſia emendatè in libris veteribus legitur, *Dertoſam*, quod oppidū Hiſpaniæ eſt. *Venitio ſimus à villa*: non intelligo, verùm legendum arbitror, *venit Io ſimus à villa*. vel, *venit Io*

Suet in Galba. cap. 1. — *Cic. in Rullum* — *Suet. in Galba. cap. 3.* — *Feſt. lib. 3. in litera c.* — *Suet. in Galba. cap. 4.* — *Dio in Galba.* — *Tacitus. lib. 5.* — *L. 25 §. vlt ff. fam. hercisc. & l. 50 §. quæ marito. ff. de legat. 2. & Inſtit. tit. de legat. §. ſed olim.* — *Suet. in Galba. cap 5.* — *Quintil. lib. 1. in proœmio.* — *Suet. in Galba. cap. 6.* — *Suet. in Galba. cap. 10.* — *Theophilus.* — *Suet. in Galba. cap. 10.* — *Suet in Galba. cap. 13.*

venit

venit. ſimus à villa. Io autem interiectio exultantis eſt omnibus notiſſima. Lego & illud hunc in modum, *per hac propè omnibus ordinibus offenſis*, non vt circunferunt exemplaria, offenſus. Scribit Suetonius, *Excepta Germanitiorum vexillatione*, quo in loco vexillationem intelligimus cohortem militum qui confectis & emeritis ſtipendijs ſub vexillis etiamnum habebantur, vſque dum commoda & agros acciperent. Nam hæ vexillationes dicebantur: Tacitus, *ne dimiſſis quidem finem eſſe militia: ſed apud vexillum retentos alio vocabulo eoſdem labores perferre*. Alæ etiam equitum, Vegetio vexillationes dicuntur.

Suet. in Galba. cap. 16.
Suet ca. 20. in Galba.
Tacit. lib. 1.
Veget. li. 2 c. 1.

Belli porta, domitus Pollucis habenis, alternum pedem facere, anienus, puberibus folijs. CAPVT III.

MARO libro primo Æneid. ſcribit de templo Iani ab Auguſto clauſo, pace terra marique parta. *Claudentur belli porta*, & apud Flaccum de ijſdem portis ſcribitur,

—poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portáſque refregit,

id ſic explicandum è Plutarcho eſt, Iani templum portas habuiſſe bifores, vocatumque eſſe belli portam. Eius verba ſunt in Numa, ἐστι δὲ καὶ αὐτοῦ νεὼς ἐν ῥώμῃ δίθυρος ὃν πολέμου πύλην καλοῦσι. Alio apud Maronem loco ſcribitur,

Talis amyclai domitus Pollucis habenis
Cyllarus.

Vbi interpretes Pollucem, qui pugil erat, pro Caſtore equorum domitore Maronem dixiſſe putant: ſed non cenſuerim, ſic pugilatus ſtudioſum fuiſſe Pollucem, vt nunquam in equo ſederit: & Cyllarus alternis Polluci & Caſtori ſeruijt: Papinius,

Et pauet aſpiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus: hic Domini nunquam mutabit habenas
Perpetuis frænis, atque vni ſeruiet aſtro.

Nam equum Domitiani vni ſeruiturum aſtro dicit, non duobus, vt Cyllarum. Alternum pedem facere apud poëtam Papinium, quem modo citaui, eſse videtur claudicare: nam ſic de elegia, cuius alter verſus longior, alter breuior, dixit,

Quas inter vultu petulans elegia propinquat
Celſior aſſueto, diuáſque hortatur & ambit,
Alternum factura pedem.

ſic Aeneam ex vulnere claudicantem,

Alternos longa nitentem cuſpide greſſus,

dicit Maro, vt antè nos annotaſse recordamur. Veriſimilius tamen ſit, alternum hîc pedem ob Elegiacos verſus dici, qui alterni breuiores & longiores

Virg. 1 æneid.
Horat lib. 1. ſat. 4.
Plutarchus in Numa.
Virg. 3. Georg.
Stat. lib. 1. Silu. In equo Domitiani.
Stat. lib. 1. Silu. In Epithal. Stel. & Violant.
Virg. 12. æneid.

Cic. 1. Tuſcul. giores ſunt & claudicant, vt à Cicerone dicitur epigramma alternis verſibus longiuſculis. Nam pes interim verſus eſt, vt apud Flaccum, *hunc ſocci cepere pedem*, id eſt verſum iambicum. vt Tiberinus deus erat, qui Tiberi præerat: ita apud Papinium animaduerti Anienum deum eſſe, qui Anieni:

Horat. de arte Poëtic.

Stat. lib. 1. Silu. In Tiburtino Manl. Vopiſci.

Papinius, *Ipſis ille antris Anienus fonte relicto*
Nocte ſub arcana glaucos exutus amictus.

Sic enim legendum cenſui, non Anieni, neque Anien, & fortaſſe ſic mox Tiburnus nomen dei eſt, qui Tiburi colebatur, & lucum habebat Horatio nominatum, *—illa recubat Tiburnus in vmbra,* Horatius, *& Tiburni lucus.* Apud Propertium quoque Anienus dei nomen eſt, *Acceſſit ripæ laus Aniene tuæ,* ſed ad Maronem reuertor, cuius aliquid è Papinio quiſpiam interpretaretur. Quod enim de Dictamo ſcribit, *Puberibus caulem folijs*, adultis Grāmatici qui familiam ducunt, quorumque ſententia prima eſt, exponunt: ſed Papinius accepiſſe videtur pro florentibus: ſic enim Maronem æmulans ſcribit, *—Idæa profert quam Creta ſub vmbra*
Dictami florentis opem: hoc tamen alio loco aliter expono. Quod autem mox Papinius addit, *—quoque anguis abundat Spumatu,* De ſaliua anguium Aeſculapij interpretor, qui lingendo ægros ſanabant ſua ſpuma. Ariſtophanes,

Statius ibid. Horat lib. 1. od. 7. Propert. lib. 4. eleg. 7. Virg. 12. æneid. Stat. lib. 1. Silu. In ſoterijs pro Rutil. Gallic. Stat. ibid. Ariſtoph. Plut.

Τούτῳ δ' ἀπὸ τὴν φοινικίδ' ὑποδύνθ' ἡσυχῇ,
Τὰ βλέφαρα περιέλειχον.

—Piſæúmque domus non æſtuat annum,

Stat. li. 1. Sylu. in Tiburtino. Manli Vopiſc. Perſ. ſat. 1.

Papinius nouè dixit: vt ſi æſtuat æſtum, quis diceret. Paris eſt audaciæ Perſianum illud, *Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles.* pro pallorem ſtudendi in Eupolidis libris palles, vel pallorem ſtudio & aſſiduitate legendi Eupolidis comœdias contractum palles. Ius ſuum poëtæ tenent, vt licenter multa loquantur, ac ne proſcriptione fortè excludantur, ea vſurpant ad retinendam poſſeſſionem.

Scena verſatilis, aulæum ſcenicum, centum miſſus circenſes, Gangaridæ & Gandaridæ, volentes, aquilo ab hyperboreis, lucus Dianæ.

CAPVT IIII.

Hvivs eſt profeſſionis & ſenſus carptim locos hinc inde bonorum enucleare auctorum, quod lubenter ſequimur, non aſſequimur tamen, & voluntati facultas non reſpondet: perſeuerabimus tamen in inſtituto noſtro, pro re ſtudium lectoribus noſtrum perſoluturi. Scribit Maro libro tertio Georg. *Vel ſcena vt verſis diſcedat frontibus.*

Virg. 3. Georg.

hîc

hîc exiſtimo ſignificari ſcenam, quæ periactos habet, vbi verſatiles ſunt machinæ, auctore Vitruuio & Polluce, quę verſatæ, quæ extra vrbem, aut quæ in vrbe erant, oſtendebant: nam & dextra & ſiniſtra erant. *Vitru. li. 5. c. 7. Pollux lib. 4. cap. 19.*

Purpurea, autem, *intexti tollant aulæa Britanni*, *Virg. 3. Georg.*

Ideo ait, quia in ludis ſcenicis aulæum tendi ſolebat. Cicero pro Cælio, *deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur*. Apuleius, *aulæum tragicum remoueto*: his autem verbis Maro ludos ſcenicos & theatrales ſignificat, vt antè gymnicos & paleſtricos. Eſtque phantaſia, nam cùm tollitur aulæum leuaturque perſona ei intexta, ipſum leuare videtur. Ouidius, *Cic. pro Cælio. Apuleius. Ouid. 3. Meta.*

Sic vbi tolluntur feſtis aulæa theatris,
Surgere ſigna ſolent, primúmque oſtendere vultus,
Cætera paulatim, placidóque educta tenore
Tota patent, imóque pedes in margine ponunt.

Meminit etiam Maro hîc gentis Romanis armis nondum ſubactæ, ſed vt optat, & auguratur, ab Auguſto vincendæ, cùm ait,

In foribus pugnam ex auro ſolidóque elephanto *Virg. 3. Georg.*
Gangaridum faciam: & de Gangaridis Indiæ populis victoriam & lauream optat Auguſto, quos inuictos, & exterorum armis ſemper intactos fuiſſe conſtat, vt res Auguſti aliorum facta ſuperent. Cæterum illi populi Indiæ, à Ptolomæo Gangaridæ, ab alijs Gandaridæ vocantur. Diodorus ἀπολαμβάνων εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος τὸ ἔθνος τὸ τῶν Γανδαριδῶν πλείστους ἔχον καὶ μεγίστους ἐλέφαντας· διὸ καὶ τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς πώποτε βασιλεὺς ἔπηλυς ἐκράτησε. Eorum etiam regio à Strabone Gandaritis appellatur. Valerius autem Flaccus Gangaridas populos Scythiæ commemorat hoc verſu, *Ptolemæus lib. 7. Geograph. Diodorus Sicul. lib. 3. Strabo li. 15. Geog.*

Miſit in arma Darabs, acies quem Martia curru *Valer. Flacc. li. 5. Argon.*
Gangaridum,

Hîc inſitiuum quiddam è Suetonio eadem opera addam: ſcribit enim in Domitiano, *Circenſium die, quo facilius centum miſſus peragerentur, ſingulos à ſeptenis ſpatijs ad quina corripuit*: centum miſſus circenſes ſunt, inquit Seruius, vnius diei: centum enim currus mittebantur, quare Maro ſcribit, *Suet. in Domitiano cap. 4. Seruius in 3. Georgic.*

Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus. *Virg. 3. Georg.*

Vltimus autem miſſus ærarius vocabatur: quanquam & centum pro multis poëtarum conſuetudine accipi poſſent. *Virg. ibid.*

Ipſa autem macie tenuant armenta volentes,

id eſt, de induſtria: eſt & volens, beneuolus, vt in deorum precationibus. Cato, *Mars pater, te precor quæſóque, vti ſies volens propitius mihi, domo, familiæque noſtræ*. Liuius, *pacem precibus expoſcunt, vti volens propitius ſuam ſemper ſoſpitet progeniem*. Ait Maro, *Cato de re ruſtic. cap. 141. Liu. lib. 1. ab vrb. condit.*

Qualis hyperboreis Aquilo cum denſus ab oris, *Virg. 3. Georg.*

Quod

Quod contrà Græcorum opinionem, & vocabuli notionem dictum eſſe videtur: cùm enim trans Aquilonem Hyperborei incolant, ſi modo vlli ſunt, inde eum oriri Maro facit: niſi ſi quis dicat è finibus eorum, citra tamen eum oriri. Sed videtur Maro parum curare eam, quam retulimus Græcorum opinionem. Ait idem poëta,

Virg.3.Georg. *—aut ſicubi nigrum*
Ilicibus crebris ſacra nemus accubat vmbra.

accubare nemus ſacra dixit vmbra, cùm vmbra potius ſacra accubet in nemore, ac ſub arboribus iaceat, vt & antè loquutus eſt,

Virg. ibid. *Speluncæque tegant, & ſaxea procubet vmbra.*

Horat. in art. poëtic. ex his quæ hic Seruius dicit, apud Horatium, cùm ſcribitur, *—cum lucus & ara Dianæ,* ita debere intelligi videtur, non tantùm quòd Ariciæ nemus & ara Dianæ eſſet: ſed quòd omnis lucus Dianæ ſacer ſit, etiam ſi alijs nuncupatus ſit dijs. Seruius, *nam, vt dicimus, & omnis quercus Ioui eſt conſecrata, & omnis lucus Dianæ.* Seruius in 3. Georgic.

Commoda, libra, forma, ne, conuexa ſidera, formido, linea.

CAPVT V.

In re militari commoda dicebantur, vel munera, vel præmia, vel agri denique, qui dabantur militibus. Ouidius,

Ouid. lib.1. de arte amandi. *Romule militibus ſciſti dare commoda ſolus.* & iterum,
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.

Sed nos nullam ſequemur viam, & varia diuerſaque vndique adſcribemus vt quicque ſuccurret. Libra interdum altitudinem & faſtigium ſignificat, propter perlibrationem aquarum. Frontinus, *aquæ omnes diuerſa in vrbem libra perueniunt*, id eſt diuerſa altitudine. (Frontin. de aquæductibus lib. 1.) Opus arcuatum dicitur, quod arcus & fornices habet, non ſolidam cōſtructionem. (Frontin. ibid.) Formæ ſunt interdum rerum aliquarum imagines, & deformationes, ac picturæ. Frontinus, *formas quoque ductuum facere curauimus.* (Frontin. ibid. lib. 1. de aquæduct.) Ne pro non à veteribus poſitum non rarò legimus: vt apud Plautum, *niſi tu ne vis*, (Plaut. Trinum. Sc. neque fuit neque erit.) & apud Terentium, *Quid ne es alacris?* (Terent. Eunuc. act.2. sc.3.) pro, cur nōn es alacris?

Virg. 1. æneid. *—Conuexa polus dum ſidera paſcet,* Quo ſenſu ab eximio poëta dictum accipimus? nam aſtra conuexa non videntur, cùm globoſa potius & rotunda ſint: ego conuexa dici aſtra interpretor, non ſingula, ſed vniuerſa: conuexitatem enim eandem, quam cœlum efficiunt, toto obſita & diſperſa cœlo vndique in orbem. ſed ecquónam modo polus ea paſcit? cenſent Stoici ſidera, cùm igneæ ſint & feruentis naturæ, paſci humore: quo ſanè dictum eſt, vt hic palus à doctiſſimis viris legeretur: ſed nihil

nihil cenſeam eſse cauſæ cur hic nouitatis ſtudioſi ſimus: nam cùm cœlum verſet aſtra tanquam palantia & errantia, & tanquam alimentum ſequentia dum voluuntur, fit proinde vt tanquam paſtor ea paſcere videatur: hoc ſi ſenſu accipias, qui (vt reor) & probabilis eſt, nec indignus poëta, nihil profectò habeas cur quicquam hic nouandum putes. Formido in venatione lineam ſignificat vario plumarum nexu diſcolorem, qua terrentur apri, vulpes, lupi, vrſi, ſed potiſſimũ cerui. In ea alternus textus plumarum, ſed vulturis, & cygni pręcipuè laudatur: ſed & interdum ſandice fucabatur. Meminit formidinis Maro, ne alios cõmemorem hoc verſu, *Virg. 3. Georg.*

Puniceæ've agitant timidos formidine pennæ,

dicitur & linea, Nemeſianus,

Linea, quinetiam magnos circundare ſaltus
Quæ poſſit, volucréſque metu concludere prædas, *Nemeſianus lib. Cynegeticõn.*
Digerat innexas non vna ex alite pinnas.

Eam etiam lib. 4. de venatione Oppianus δειμαλέην μήρινθον, id eſt lineam formidoloſam appellat, & δεῖμα πολύχροον, id eſt formidinẽ multicolorem. *Oppian li. 4. de venatione.*

Amphitheatrum, renes, numeri eburni, tali, vulturij & baſilicus apud Plautum, verſus ropalici. CAPVT VI.

AMPHITHEATRVM in quo & venationes & gladiatores dabantur, tanquam duplex theatrum erat: velut enim è duobus theatris, quorum forma ſemicirculum reddebat, è regione commiſſis & coniunctis confectum erat: eiusque forma rotunda ouum referebat. Calphurnius,

Et geminis medium ſe mollibus alligat ouum.

Nam duobus theatris ouum alligari, & rotundari amphitheatrum dicit: ſed nos hic etiam varietati ſtudemus & indulgemus. Renes pro lumbis in conſuetudine vſurpamus, ſed & antiquos ſic loquutos reperimus, vt Auſonium, & eo antiquiorem Nemeſianum in Cynegeticis: *Calphurnius Siculus eclog. 7.*

Renibus ampla ſatis validis, diductáque coxas. *Nemeſianus li. Cynegeticõn.*

In teſseris antiquorum vt noſtris, ſcripti erant tantum numeri, vnde iactare numeros pro iacere teſseras dixit Ouidius.

Seu ludet numeróſque manu iactabit eburnos, *Ouid. 2. de art. amandi.*
Tu male iactato, tu bene iacta dato.

Ac cùm ſenũm ſint laterum, plures numeros, quam tali, qui quaternũm ſunt, habebant: vnde & numeros fortaſse appellaſse putabitur Ouid. aut potius quod tali etiam ſine punctis & numeris fierent. Nam in talis erant aliquibus fortaſse numeri, vt ſenio: ſed & canis numerus erat vnitatis, ideo damnoſus. Ouidius,

Ouid. ibid. *Seu iacies talos, victam ne pœna ſequatur:*
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes.

Aliqui tamen interdum fiebant, qui pro numeris effigies animalium habebant, vt vulturum aut regulorum: ſed & ipſum tali latus, quod & verius, ſine punctis & numeris notatis, ſenionem aut vnitatem ſignificabat. Inſt. Poll. lib. 9. cap. 7. Nam, vt ait Pollux, ipſa caſus figura & facies in talo pro numero erat. Igitur, vt reor, ſine numeris notatis erant tali, quos notatos habebant teſſeræ: vnde numeri ſunt vocatæ. De vulture in talo ait Plautus, Plaut. Curcul. Sc. Date viam. *Iacit vulturios quatuor:* id autem infœlix erat: Erat & baſilicus, *Herculem, iacto baſilicum,* Plaut. ibid. inquit Plautus, qui iactus fœlix. At Venus erat, cùm nullus eodem vultu ſtabat talus, qui fœliciſſimus erat iactus. Verſus rhopalici apud Auſonium ſunt, quorum ſingula verba ſequẽtia ſingulis ſyllabis priora exuperant, vt,

Auſon. Edyl. 2. *Spes Deus æternæ ſtationis conciliator.* Sic vocata ſunt, quòd clauæ more quibuſdam gradatim ſurgunt toris & nodis. Auſonij verſum quem ſubſcribam labe quadam inquinatum puto, quæ eluenda eſt.

Auſon. de Narbone. *Vſque in Teutoſagos primæuo nomine Belgas,*

Vel vt in alijs ſcribitur —*Paganáque nomina Belgas.*

Ego & Tectoſagos & Volcas ſcribendum eſſe arbitror, & ita emaculandum eum locum, nihil enim eſt cum Tectoſagis commune Belgis: nec Auſon. de Burdigala. minus, *Quantus in amne rumor,* In eo, vt è ſyllabæ tempore perſpici poteſt, violatum eſt, cùm tumor incorruptæ integritati reſtituendum ſit. Sed & in ſapientium ludo, vt multa pręttermittam alia, quis non putet, qui quidem numeros iambicos teneat, eorumque modulos, eſſe legendum, Auſon. in ludo 7. Sapientum. *Breuitate nota qua lacones vtimur.* Nam quod editum eſt, *vſi ſunt,* verſus lege damnatur.

Auguria duorum generum, accipio omen, Acheron, debere cœleſtibus, tum geminas veſtes, apud Maronem.

CAPVT VII.

AVGVRIA duorum erant generum, quædam oblatiua, quædam impetratiua: Impetratiua petebantur à dijs, nec in impetrantis erat poteſtate, ea vel accipere vel non accipere, vel agnoſcere vel non agnoſcere. quæ vltro nobis non petentibus facta & oblata erant, in poteſtate noſtra erant. nam non agnoſcere vel agnoſcere licebat, quod & in ominibus obſeruabatur: vnde in hiſtorijs, accipio omen legimus. Maro tamen, velut in oblatiuo augurio, de impetratiuo dixit,

Virg. 11. æneid. *Hoc erat, hoc votis, inquit, quod ſæpe petiui:*
Accipio, agnoſcóque deos.

id & in funeribus valebat: nam non inquinabatur funere, non inquam fu-

neſtabatur

neſtabatur nec polluebatur,qui funus non agnoſcebat. Liuius de Horatio Puluillo, *Nihil aliud ad eum nuntium à propoſito auerſus, quam vt cadauer efferri iuberet,tenens poſtem precationem peragit, & dedicat templum*. ita funus non agnouit,nec ad ſe pertinere ſignificauit,ſed ad alios,cùm dixit,efferte,quaſi ipſorum cadauer eſſet. alij eum reſpondiſſe dicunt, vt refert Seruius,cadauer ſit.ſed nos miſcellanea ſcribimus & ad alia tranſimus. Acherontem legimus inferorum fluuium eſſe:ſed apud veteres Latinos inferos plerunque ſignificat,non fluuium : vt apud Plautum,

Liuius li. 2. ab vrb. cond.
Seruius in 12. æneid.

In noſtro agro oſtium eſt Acherontis, id eſt inferorum:

Plaut. Trinũ. sc. Minus quindecim dies ſũt.

& apud Maronem, *—Qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt*: & alijs multis locis, quos adſcribere ſuperſedi, ne copia onerem lectorem. Qui viuunt,obnoxij ſunt ſuperis dijs, mortui extra eorum ditionem ſunt,& in aliorum ius conditionemque concedunt: qui autem alicui obnoxius eſt, qui alicuius imperio paret,is ei aliquid debet: ex eo Maro nihil debentem cœleſtibus cùm ſcripſit,mortuum intellexit hoc verſu,

Virg. 11. æneid.
Virg. ibid.

Nos iuuenem exanimum,& nil iam cœleſtibus vllis
Debentem,vano mœſti comitamur honore.

Veteres veſte vna corpus induebant, altera, qua amiciebantur, etiam interdum inuoluebant caput, quo factum eſt vt duas veſtes mortuo Pallanti inijciat Æneas,vt vna corpus,altera caput tegatur.

Tum geminas,inquit,*veſtes oſtróque auróque rigentes*
Extulit Æneas. ſequitur enim mox.
Harum vnam iuueni,ſupremum mœſtus honorem
Induit,arſuráſque comas obnubit amictu. ſic & libro tertio.
Purpureo velare comas adopertus amictu: & Varro veſtes in inductum & amictum diuidit: *prius*,inquit,*deinde indutui,tum amictui quæ ſunt, tangam*. More Græcorum pactis aliquot dierum inducijs militiæ cadauera ad ſepulturam petebantur:atque id etiam victi impetrabant,quod ex Thucydide percipi poteſt,qui ſæpe νεκροὺς ὑποσπόνδους eſſe datos refert: id etiam ex Homero notum eſt : quod quidem libro vndecimo eſt imitatus Maro. *Velati ramis oleæ*, cùm ſcripſit eo libro ἱκετηρίαν, de qua iam aliquid diximus, intellexit. ea enim dicitur eſſe ramus oleæ lana inuolutus. Alio etiam loco id ſignificauit.

Virg. ibidem.
Virg. ibidem.
Virg. 3. æneid.
Var. li. 4. de ling. latin.
Thucydid.
Homerus.
Virg. lib. 11. æneid.

Præferimus manibus vittas,& verba precantum.

Illam enim lanam,infulas,vittas, velamenta, tum in poëtis, tum in hiſtoricis Latinis vocari reperimus.

Virg. li. 7. æneid.

Miror laborum,decurrere,decurſio circum rogum & ſepulchrum,cuſtodia, columniæ Protei,ſubſidere,ſubſeſſor,apud Maronem.

QVEMADMODVM Græci dicunt θαυμάζω σε τῆς ἀρετῆς, in quo ſub-
Virg. 11. æneid. audiunt ἕνεκα, ita huius elegantiæ imitator dixit Maro,

Iuſtitiæ ne prius mirer bellíne laborum? Vbi ſubauditur cauſa, eſtque ſermo, ſi figuram ſpectes, merè Græcus. In funeribus clarorum virorum decurſiones militares fieri ſolebant: milites enim ſuis inſtructi armis & tanquam in procinctu, gradu militari & exercitatione quadam ludicra

Tacitus. decurrebant. Tacitus, *Princeps ipſe cum legionibus decurrit*: Suetonius, *Cæ-*
Suet. in Claud. cap. 1. *terum ei exercitus honorarium tumulum excitauit, circa quem deinceps ſtato die quotannis miles decurreret*: Id Virgilius in funere Pallantis imitatus eſt.

Virg. 11. æneid. *Ter circum accenſos cuncti fulgentibus armis,*
Decurrere rogos.

Sed læuos orbes agere, circumque in ſiniſtram decurrere primum ſolebant: deinde vt expiarent contagionem funeris, in dextram decurrebant. Papinius libro ſexto,

Stat. lib. 6. Thebaid. *—Luſtrántque ex more ſiniſtro Orbe rogum,*
Statius ibid. Deinde ſubijcit. *—hic luctus abolere, nouíque*
Funeris auſpicium, vates, quanquam omina ſentit
Veta, iubet dextro gyro & vibtantibus armis,
Hac redeunt.

Milites autem, cùm in armis ordinem ſeruan-
Senec. lib. 2. epiſt. 18. tes pleno paſſu incedebant, aut currebant, decurrere dicebantur. Seneca, *Miles in media pace decurrit ſine vllo hoſte, vallum iacit, & ſuperuacuo labore laſſatur vt ſufficere neceſſariò poſſit*. Sed nos miſcelliones ſumus: quicquid enim mens ſuggerit, ſine delectu ſcribimus. Cuſtodia ſæpe eſt reus, qui cuſtoditur, aut in carcere, aut à militibus ſeruatur. Seneca, *Quemadmodum*
Senec. lib. 1. epiſt. 5. *eadem cathena & cuſtodiam & militem copulat*. Itaque miror Seruium hæc
Seru. in 11. æne. ſcribere, *nam vt hi qui cuſtodiuntur, cuſtodiæ dicantur, vſurpatum eſt, vnde male in vſu cuſtodiæ audiuntur*. Nam cuſtodias à magiſtratu audiri, elegantiſſimè dici, ex eo quem protuli Senecæ loco non eſt obſcurum. cùm Menelaum in Aegyptum auectum eſſe Maro ſignificat, & ſcribit,

Virg. 11. æneid. *Atrides Protei Menelaus adúſque columnas*
Exulat,

ad fines Aegypti perueniſſe intelligit: ex eo quòd in
Pollux li. 9. confinijs colũnæ, quæ dirimerent terras, ponerentur. Pollux, στήλας ἐφορίας
Onomaſtic. vocat. Iterum, καὶ ἡ ἐπίσημος στήλη, ὅρος. Cùm inter Peloponnenſes & Iones
Pollux ibid. eſſet de finibus controuerſia in Iſthmo columnam poſuere, quæ litem di-
Strabo. li. 3. ſcerneret, regionesq́; definiret & terminaret. Strabo καὶ στήλην ἔστησαν ἐπὶ τοῦ συνομολογηθέντος τόπου περὶ αὐτὸν ἰσθμόν. Subſeſſor dicitur, qui clàm domi ſubſidet, inſidiaturque ad adulterium obeũdum. Valerius, *nulli enim tunc ſub-*
Valer. Max. lib. 2. cap. 1. *ſeſſores alienorum matrimoniorum oculi metuebantur*. Proinde ſcripſit Maro,
Virg. 11. æneid. *—deuicta Aſia ſubſedit adulter,*

quo ſignificat, ſubſeſſorem non defuiſſe Agamemnoni adulteriorum vindici & Aſiæ victori. Subſedit igi-

tur

tur, eſt clam ſubſtitit, & in inſidijs ad ſtuprum delituit. Quod ſi,

—*Deuictam Aſiam ſubſedit adulter,* legas (quod in quibuſdam exemplaribus extare refert Seruius) ſentẽtia erit, victorem Aſiæ excepit inſidijs & interfecit adulter. Nam & ſubſeſſę dicuntur hoſtium doli in inſidijs ſubſidentium. Sic loquutus eſt Marcellinus, vt & ita legiſſe videatur, *ſubſident alij curioſos homines, ſenes aut iuuenes, orbos vel cœlibes.* *Am. Marcellinus lib. 28.* *Qui ſcripſerunt*, inquit Seruius, *de arte militari, dicunt ſummum genus eſſe dimicandi, quoties calcato vmbone aduerſarij, ſe in hoſtilem clypeum erigit miles, & ita contra ſtantis vulnerat terga.* *Seruius in 11. aneid.* Quadrigarius etſi animo magis, quam arte confiſum Mãlium cum Gallo pugnaſſe ſcribit, tamen eo ferè genere pugnandi vſum eſſe refert, *Scutum* (inquit) *ſcuto percaſſit, atque ſtatum Galli perturbauit.* *Quadrigarius apud A. Gelliū lib. 1 cap. 13.* Iterum, *Manlius iterum ſcutum ſcuto percutit, atque de loco certo hominem iterum deiecit: eo pacto ei ſub Gallicum gladium ſucceſſit, atque Hiſpanico latus hauſit.* *Quadrigarius apud. Gellium lib. 11. cap. 13.*

Tranſenna, veſtis triumphalis. CAPVT IX.

VERBA Nonij Marcelli, quibus tranſennam apud Cic. & Salluſtiũ explicat, ſubſcribam, *Tranſenna non, vt quidam putant, tranſitus, ſed feneſtra eſt. Cicero de Oratore lib. 1. Nunc pete à Craſſo vt illam copiam ornamentorum ſuorum, quam conſtructam vno in loco, quaſi per tranſennam prætereuntes, ſtrictim aſpeximus. Salluſt. hiſt. lib. 2. tranſenna demiſſum Victoriæ ſimulachrum, cùm machinato ſtrepitu coronam capiti imponebat.* *Non. in Tranſenna.* A Nonio Seruius diſſentit, qui hoc in Salluſt. loco tranſennam extentum funem interpretatur, cùm explicat libro quinto Aeneid. *Seru. in lib. 5. aeneid.*

—*& volucrem traiecto in fune columbam,* *Virg. 5. aneid.*

ac veriorem equidem eſſe Seruij ſententiam arbitror. Nam Valerius eadem de re loquẽs ſcribit, demiſſas eſſe lacunaribus coronas aureas. quod profectò factum eſse funibus exiſtimandum eſt. *Valer. li. 9. c. 1.* Idque adeò magis intelliget, qui totum Salluſtij locum à Macrobio perſcriptum perleget. Sed & Plutarchus nullum nobis relinquit dubitandi locum, qui Salluſtij interpres ſcribit in Sertorio de Metello, ϗ νίκῃ πεποιημένας δι' ὀργάνων ἐπιδρόμων χρύσεα τρόπαια, ϗ στεφάνους διαφέρουσαι κατήγοντο. *Macrob. lib. 3. Satur. cap. 13.* *Plutarch. in Sertorio.* Nam epidromum funem eſſe conſtat, & in venatione ſic eum appellant, qui eſt ſummus & imus in retibus, quoque intenduntur. Plinius, *vt annulum hominis cum epidromis tranſirent.* *Plin li. 19. c. 1.* Fauet & Seruij interpretationi Iſidorus, qui tranſennam ſcribit eſse extẽtum funem. *Iſidorus lib. 19. Etym. cap. 1.* Nunc quiſpiam putaret, vt in Salluſtio, ſic & in Cic. per tranſennam pręterire eos, qui machina quadam, vt aſsolet in ludis fieri, celerrimè tranſeunt per funem tenſum in theatro, id eſt per funem feruntur

runtur & prætereunt theatri ſpatium. Itaque cùm ſcribit Horatius,

Horat.li.2. epiſt.1.

Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta, eſse poteſt tranſenna, id eſt extenſus funis, quem veluti perambulet funambulo poëta rerum miraculo perſimilis. videtur tamen in Ciceronis exemplo eſſe tranſenna tranſitus, quaſi tranſienna: tranſitum autem intelligo peruium ſpatium inter conclauia, cubicula, aut cœnationes: ſi enim per tranſennam præteriẽs in veſtiario per fores eius videres veſtem pulcherrimam conſtructam & compoſitam, non acquieſceres in tam breui aſpectu. ſic vſurpat tranſennam Paulinus in epiſt. ad Seuerum, *hæc*, inquit, *baſilica, in baſilica memorati confeſſoris aperitur trinis arcubus paribus perlucẽte tranſenna, per quam viciſsim ſibi tecta ac ſpatia baſilicæ vtriuſque iunguntur*. Iterum, *Intra ipſam verò tranſennam, qua breue illud, quod propinquas ſibi baſilicas potius diſcludebat, interuallum continuatur*. Eſt etiam tranſenna funis, vt in Salluſtij exemplo. Itaque cùm ad illaqueandum aues intendantur funes,

Paulin. ad Seuerum. 1.

Paulin. ibid.

Plaut. Bacch. sc. Nimio illhæc res.

Nunc à tranſenna hic turdus lumbricum petit,

Plautus dixit: nam in auium pedicis funiculus eſt: ἀνασπλίον vocari dicit Pollux. cum funiculum atque adeò pedicam totam Plautus tranſennam vocauit. Eſt & vt ait Iſidorus, in traiectu fluuiorum, qua pontones ſunt, traiectus funis, quem ait tranſennam vocari. quomodo apud Marcellinum libro vigeſimo quinto accipi videtur, cùm ait, *tanquam è tranſenna ſimul emiſsi, ſpe citius ripas occupauere*: melius tamen ſit intelligere velut pedicis & laqueis emiſſos. Nam eis aues liberatæ celerrimè auolant, & feruntur ocyſſimè. Eadem autem de Metelli vanitate & inſolentia ſcribens Valerius, Metellum ait cum palmata veſte conuiuia celebraſſe. Salluſtius, ei plerunque accumbenti togam pictam amiculo fuiſſe: ita apud eos intelligimus eandem eſſe veſtem palmatam & pictam, quæ triumphalis veſtis erat, vt Plutarchus ait, *ἐν οἷς ἐσθῆτα θριαμβικὴν ἔχων ἔπινε.*

Iſidorus li.19. Etym.cap.1.

Am. Marcel. li. 25.

Valer. li. 9. c.1.

Salluſt apud Macrob. li. 3. Satur. cap. 13.

Plutarchus.

Conſulatus ordinarius, ſportulæ, perſuaſoriæ aſſertiones, parmularius, corniculárius. CAPVT X.

Suet. in Domitiano. cap. 2.

SCRIBIT in Domitiano Suetonius, *In ſex conſulatibus, non niſi vnum ordinarium geſsit*. In quo quæritur, quis ordinarius ſit conſul: eum ſic appellatum reor ex cuius nomine anni ſupputatio ordinabatur, id eſt, cuius nomen in literis & inſtrumentis, & in faſtis ſcribebatur, qui denique Calendis Ianuarijs honorem inibat. Nam ætate Imperatorum, annus in multos diuidebatur conſules: ſed ſoli, qui anni initio inibant honorem ordinarij cenſebantur, honoratioresque erant. Seneca, *conſulem me fecit, ſed non*

Seneca.

non ordinarium: Id à Dione lib. quadrageſimo tertio etiam ſcribitur. Cùm autem in eodem Domitiano ſcribitur *relictum ſe principem Imperij*, videor non temerè facturus, ſi & ſenſu, & veterum librorum fiducia participem emendem. Iam alio quodam capite doceo pſilocithariſtas non pſallocithariſtas in Domitiano legendum, quos & ibi expono. Addo ſcribẽdum *etiam virginum certamini præſedit*, quod è breuiario Dionis intelligi poteſt. ſed &, *purpurea amictus toga Græcanica*, perſpicuè & ſine controuerſia verum eſt, cùm more præfectorum ſacris certaminibus in Græcia, tum Domitianus amictus præſideret. *Septimontiali die ſenatui*, inquit Tranquillus, *& equiti panaria, plebi*, ſic enim legendum cenſeo, *ſportellas cum obſonio diſtribuit*. ab hac conſuetudine dandi in ſportulis obſonij, aut cœnæ in ſportulis ferendæ, ſportulæ nomen ortum videtur eſſe, quòd obſonij & cibi loco pecunia donaretur in victum, quæ cùm cœnam ementiretur, & cœnæ loco daretur, rectæ cœnæ opponebatur, quòd recta ſit cœna, cùm clientem lautè accipimus & paſcimus: non recta cœna, ſed in locum cœnę, aſſes cœnę cauſa numerati, id eſt, ſportula data. *ſportulas*, inquit, *publicas ſuſtulit, reuocata cœnarum rectarum conſuetudine*. Quæ ſunt apud Tranquillum perſuaſoriæ aſſertiones in eo loco? *reciperatores ne ſe perſuaſorijs aſſertionibus accommodarent, identidem monuit*: olim qui in libertatem vindicabantur, cùm ſerui eſſent, nec pro ſe iudicio liberali experiri poſſent, aſſertorem quærebant. In cauſis igitur liberalibus monuit recuperatores, ne tametſi fauorabilis libertas eſt, ſequerentur in iudicio aſſertiones vel prece, vel pretio, vel perſuaſione eblãditas contra ius dominorum. Iuriſconſultorum tamen princeps Cuiacius, perſuſorijs legendum cenſet, & vt legit, in antiquiſſimo libro reperi, pudetque diſſentire. *Patremfamilias*, inquit, *quòd Threcem Myrmilloni parem munerario imparem dixerat, detractum à ſpectaculis in arenam canibus obiecit cum hoc titulo: Impiè loquutus Parmularius*: hîc ego pro munerario aliquando libentiſſimè retiarium legiſſem: Nam perſæpe retiarius cum myrmillone componebatur: vt, cùm tum eſſet comparatus myrmillo cum Thrace, comparari etiam optauerit cum retiario: ſed Thraci cùm faueret Domitianus ægerrimè tulerit, eum dici imparem retiario, cùm retiariorum factioni & armaturæ non faueret. Nunc munerarius mirum in modum placet, vt Imperator intelligatur, qui gladiatorium munus dabat, infeſtuſque ita erat armaturæ Thracum, vt penè cum eis pugnare videretur: quare ei imparem dixit paterfamilias ille Thracem, parem tamen aduerſario myrmilloni. Cùm autem Imperatores penè pro dijs colerentur, & Domitianus tantos ſpiritus gereret, vt diuino faſtigio parem ſe putaret, impietatem interpretatus eſt arrogans Imperator in patrefamilias, quòd à ſtudio & voluntate ſua diſſentire auſus

Dio lib. 43.

Suet. in Domit. cap 2.

lib. 20. aduerſar cap. 16.

Suet. in Domit. cap. 4.

Suet. ibid.

Suet. ibid.

Suet. ibid.

Suet. in Domitiano cap. 7.

Suet. in Domit. cap. 8.

Suet. in Domit. cap. 10.

eſſet, eumque arripi ad ſupplicium iuſſit. Parmularius autem hîc eſt qui Threcum vel Thracum armaturæ fauet. Thraces enim parmam gerebāt. [Anton. Imper. in vita ſua.] Antoninus Imperator in vita ſua παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μητὲ πρασιανὸς, μητὲ βενετιανὸς, μητὲ παλμυλάριος ἢ σκουτάριος γενέσθαι, hîc Praſinianus eſt qui Praſinæ factioni fauet: Venetianus, qui Venetæ, parmularius, qui Thracum armaturæ. Thracum autem eam fuiſſe armaturam ex Ariſtophane conſtat, qui in fabula quæ inſcribitur ἀχαρνῆς de Thracibus ita ſcribit,

[Ariſtophan. Acharn.]

Καταπελτάσονται τὴν βοιωτίαν ὅλην.

pelta enim parma eſt. Parma enim breue ſcutum eſt, quo qui armati erant in arena, quòd eius breuitate non ſatis eſſent tecti, ſæpe vincebantur. Martialis, [Mart. lib. 14. epig. 213.]

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere raro
Parma tibi ſcutum pumilionis erit.

[Suet. in Domit. cap. 13.] *In puluinar ſuum* dixit Domitianus vocatam vxorem, ſuperbè ſe deum faciens: puluinaria enim dijs ſternebantur. Formalem epiſtolam vocat Tranquillus, formatam epiſtolam, qua aliquid Imperator edicebat & publicè imperabat, aut publicè ad aliquos ſcribebat: vt ex eius ſtilo & forma & exemplari, ſimiles ſcriberentur. Nam cùm habent eam formam, quam inſtrumenta publica & edicta habent, formales epiſtolæ dicuntur. [Suet. in Domit. cap. 20.] Suetonius, *Epiſtolas orationéſque & edicta alieno formabat ingenio.* Itaque epiſtola formalis, alia eſt quam familiaris. Vt *cuidam*, inquit Tranquillus, [Suet. in Domit. cap. 13.] *Græcè inſcriptum ſit aream & caluitium*: In veteri libro reperi [Suet. ibid.] *Græcè inſcriptum ſit* ἄρθητι, quod verbum tollare ſignificabit: & veriſimile eſt verba Græca eſſe poſita à Tranquillo: quanquam non me fallit aream ſignificare defluuium capillorum: in antiquo alio reperi ἄρſι, in alio ἀρκεῖ: idque maximè omnium placet, vt ſatis illi multos arcus extructos eſſe dicat. [Suet. in Domit. cap. 14.] Trabeati equites à trabeis veſtibus dicuntur, quæ tanquam quaſdam [Suet. in Domit. cap. 17.] diſcolores habent pannorum trabes: Inde enim nomen. *Saucium*, inquit Tranquillus, *ac repugnantem adorti Clodianus Cornicularius & Maximus*: vt in exercitu & acie dicitur cornu, ita in cohortibus Tribuni militum corniculum, & fortaſſe in ordinibus centurionum: à quo cornicularius qui [Valer. Maxim. li. 5. cap. 1.] corniculo Tribuni militum præeſt. Valerius, *Libidinoſi centurionis ſupplicium, M. Lectorij Mergi Trib. militaris æquè ſimilis fœdus exitus ſequitur: cui Cominius Tribunus plebis diem ad populum dixit, quòd cornicularium ſuum ſtupri cauſa appellaſſet.* [Suet. de claris Grammat. de Orbilio.] Tranquillus de claris grammaticis, *primo apparituram fecit magiſtratibus, deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit.* Scribo [Suet. in Domit. cap. 18.] in Tranquillo, *hoc etiam illum ſimul ſeque conſolans inſeruerit* οὐχ ὁρᾷς οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε.

Amanuenſis, ſequius, quæſtoris vice, inciuile, amphitheatrum in Tranquillo. CAPVT XI.

TITVM ſcribit Tranquillus eùm amanuenſibus ſuis per ludum iocumque certare ſolitum: vbi amanuenſes ſerui ſunt à manu, qui excipiunt & ſcribunt: at ſerui ad manum, vt antè diximus, alij ſunt, vt apud Ciceronem libro tertio de Oratore, *quem ſeruum ſibi habuit ille ad manum*: & apud Liuium, *Inde ad manum cantari hiſtrionibus ceptum*. Nam ad manum ſignificat, quod pręſto eſt, quod in promptu, quod paratum eſt. *Sed non deerant* inquit idem ſcriptor, *qui ſecus interpretarentur*: Ibi lego in vetere libro ſequius, quod deterius valet & ſecius. Itaque quanquam mihi altera ſcriptura probata eſt, tamen hæc diſſimulanda non fuit. Lego in eodem, *Orationéſque in Senatu recitaret etiam quæſtoris vice*: nam officium erat quęſtorum orationes Imperatorum in Senatu recitare: de quæſtoribus enim illis, qui candidati principis erant, ſic refert Vlpianus, *Hi etenim ſoli libris principalibus in Senatu legendis vacabant.* Quid eſt, *egit inciuilius*? nempè violentius, aſperius, acerbius, ſæuius, & tyranni more: Ciuilis enim dicitur, qui ſæuus non eſt, ſed moderatus, parique cum cæteris iure viuit: inciuilis qui ſe pro principe & Imperatore non gerit, ſed ſuperbus, & arrogans eſt & tyrannus. Tacitus, *nam iuueni ciuile ingenium, mira comitas, & diuerſa à Tiberij ſermone, & vultu arrogantibus & obſcuris*. Iterum, *non tamen fidem faciebat ciuilis animi: nam legem maieſtatis reduxerat*. Amphitheatrum, quod Titus ædificandum curauit, breuiarium Dionis appellat τὸ θέατρον τὸ κυνηγετικὸν. Id eſt theatrum venatorium, quòd venationum cauſa extructum eſſet: vt & thermas βαλανεῖον: in quo pro quinque millibus ferarum à Tranquillo ſcriptarum, referuntur nouem millia.

Suet. in Tito cap. 3. — Cic. li. 3. de Orat. — Liuius li. 7. ab vrb. cond. — Suet. in Tito cap. 5. — Suet. ibid. ca. 6. — L. vnica. ff. de offic. quæſt. — Suet. in Tito cap. 6. — Tacit. lib. 1. — Tacit. ibid. — Suet. in Tito cap. 7. — Dio in Tito.

Caſtaneæ molles, preßi copia lactis, caſeus manu preſſus,
CAPVT XII.

QVAE ſint apud Maronem caſtaneæ molles inter grāmaticos quæritur & certatur, ac quorum ſentētia probabiliſſima eſt maturas explicant: nā immaturæ & acerbæ aliquāto duriores ſunt, quæ eædē cùm miteſcūt, etiam molliuntur: nec enim hanc explicationem improbare, aut velim aut poſſim: non ab re tamen fuerit earum certum genus intelligere, quod facere videmur poſſe, eùm interpres Nicandri quoddam genus earum μαλακὸν appellet. ſic enim ſcribit, τῶν δὲ κασάνων τὸ μὲν σάρδιανον, τὸ δὲ λόπιμον, τὸ δὲ μαλακὸν, τὸ δὲ πμαλτικόν. *Preßi*, autem, *copia lactis*, eùm dicitur, circumlocutione poëtica à Marone ſignificatur caſeus, qui & coagulo cogitur & premitur: ſed & ipſa interdū manu premitur, formatur atque figuratur. Tranquillus, *& caſeum bubulum manu preſſum.* Columella, *illa verò notiſſima eſt ratio caſei faciendi, quem dicimus manu preſſum.* Premitur etiam aucto-

Virg. eclog. 1. — Nicandri interpres. — Virg. eclog. 1. — Suet. in Claudian. cap. 76. — Colum. l. 7. c. 8.

Columel. ibid. re Columella, ne ſit fiſtuloſus, quod ei accidit, qui laxius remiſſiusque in formis ſuis habetur, nec ſatis cogitur.

Cumera frumenti apud Horatium, granarium, benignè, ſcruta, dicenda tacenda loqui. CAPVT XIII.

Horat. lib. 1. epiſt. 7. INQVIT Horatius in epiſtolis, *Repſerat in cumeram frumenti*, vbi cumera vas eſt vel vimineum vel fictile reponendis idoneum frugibus, κυψέλη à Græcis, niſi fallor dicitur. Ariſtophanes, ἑξμέδιμνον κυψέλην ἀπώλεσαν: Ariſtoph. pace. vbi enarrator ſcribit, κυψέλη ἐστὶν εἶδος ἀγγείου ἢ μέτρου δεκτικὸν πυρῶν ἢ κριθῶν. οὐ μόνον δὲ πλεκταὶ ἦσαν αἱ κυψέλαι, ἀλλὰ καὶ κεραμέαι. Ariſtophan. enarrat. in pace. In eis autem triricum aut hordeum recondere pauperes ſolebanr, vt diuites in granarijs: nam granaria interdum loca ſunt in horreis rabulis ſepta, ad fruges ſeruandas ſuo cuique generi diſcluſa: atque ita ab Iaboleno in titulo actionum empti & venditi vſurpatur ſic ſcribente, *granaria quæ ex tabulis fieri ſolent, ita ædium ſunt, ſi & ſtipites eorum in terra defoſſi ſunt*. L. Granar. ff. de act. empt. & vendit. eodem etiam modo ab Horatio poſitum in illo verſu recordor,

Horat. li. 1. ſat. 1. *Cur tua plus laudas cumeris granaria noſtris?*

Feſt. lib. 3. in litera c. Etiam *cumeram*, vt ait Feſtus, *appellabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptijs ferebant, in quo erant nubentis vtenſilia, quod & camillum dicebant, eo quòd ſacrorum miniſtrum κάμιλλον appellabant*: ſed vt ad eandem epiſtolam Flacci reuertar, cùm in ea ſcribitur, *benignè* reſpondet. aduerbium Horat. lib. 1. epiſt. 7. illud eſt blandè recuſantis: : eſt enim perinde ac ſi diceret, excuſatum me habeas: apud Ariſtophanem in Ranis, κάλλι᾽ ἐπαινῶ, Ariſtophanes Ranis. quod eſt laudo, renuētis eſt: & apud Terentium, *rectè*. Terent. Hecyra act. 3 sc. 2. Itaque illud eiuſdem epiſtolæ in eundem accipiendum ſenſum eſſe arbitror,

Horat. lib. 1. epiſt. 7. *— At tu quantumuis tolle: benignè,*

vt hoc reſpondentis ſir & bellè recuſantis. Scruta autem quæ dicit, eſſe videntur quæ γρύτην Græci & γρυταία vocant, quæ ſunt friuola & vilia & parua vaſa, quæ qui vendit γρυτοπώλης & γρυτάρης, id eſt, ſcrutarius & friuolarius vocatur: vnde & friuolariæ nomen datum Plautinæ fabulæ quæ ætatem ferre non potuit, nec perennare: ῥυποπῶλαι ijdem appellabantur ex venditione ſordidarum mercium. Ita fit vt à Latinis huic verbo præpoſitus ſit ſibilus, qui in Græco non ſtridet. eo autem nomine omnia cenſentur veteramenta, quæ per vias & rudera ſcrutando eruimus, vt multi cenſent, qui originis Latinæ verbum volunt: alij coriacea omnia & ſcortea opera vetera propriè eo ſignificari credunt, vt ſcruta quaſi ſcorta intelligantur, quæ notio latius poſtea patuerit, & ad omnem vilem & veterem ſupellectilem pertinuerit. Horat. ibidem. *Dicenda*, porrò, *tacenda loquutus*, ſic intelli-

gi

gi debet,vt familiariter eum in cœna loquutum intelligamus &amicè,vt qui omnem pectoris ſui ſenſum alijs ingenuè facileque aperiunt, nihilq́; celant, nec ſermones eos refugiunt, freti amicitia & bonitate eius, quo cum ſunt,qui ſi eliminarentur,capitales interdum auctori forent.

Quædam in Plinio emendata,pexa veſtis,pexitas telæ.

CAPVT XIIII.

NVNQVAM expiſcari potui probabilem ſententiam ex his Plinij Plin.li.11.c.24. verbis: *Luporum minimi non texunt,maiores in terra cauernarum exigua veſtibula præpandunt.* Itaque, quod aſſolet, ad antiqua exemplaria mihi confugiendum putaui,nullum in eis adulterium ſcripturæ arbitratus eſſe .Hanc igitur dictionem illinc deportaui, quam mediusfidius parentem agniturum Plinium confido pro nata. *Luporum minimi non texunt,maiores internæ* Plin.ibid. *cauernæ exigua veſtibula præpandunt*. In eodem autem capite pexitas telæ aranearum, eſt villoſa quædam in ea & lanuginoſa filorum natura, quæ in rara eorum textura non perinde apparet,verùm in denſa:ex quo non longè hinc ſcribit, *Et contra frigora quanto villoſior*: vnde & pexæ veſtes, vt Plin ibid. apud Plinium, *pexis aliena veſtibus*,& Martialem, Plin.li.8.c.48.

Pexatus pulchrè rides mea Zoile trita. Mart.li.2.epi.58.

Veſtes enim illæ pexæ ſunt,in quibus nec ſtamen nec ſubtemen apparet,eminente & operiente villo: nam in quibuſdam licet numerare licia, vt in quibus textis & tramis lana eſt pilo propior, vt iſtrianis. In ſummo autem orbe telæ ea ſubtilitas & raritas eſt, vt ſubtemina oculos fallant, ſuique cōſpectum furentur, vt eam partem ab araneo ſuſpicari liceat laſſo pertextam non eſſe, ſed derelictam. quo fit vt Pliniana ſic legenda cen- Plin.li.11.c.24. ſeam auctoribus etiam libris veterum tabulariorum: *derelicta laſſo prætendi ſumma parte arbitrari liceat: illa difficile cernuntur, atque vt in plagis lineæ offenſæ præcipitant in ſinum.* Nam quod in editionibus *prætenti* excuſum eſt, ſententiam vitiat, vt &, *arbitrari licet*, &, *præcipitantur in ſinum*: ſinus autē in caſſibus & plagis venatorum etiam à Gratio in libro de venatione nominatur. Grat.lib.de venat. *Ingrati*, inquit, *maiora ſinus diſpendia ſument.*

Vnum etiam addam mendoſum locum ex eodem libro, cùm de melle loquitur. Sic enim vitioſè ſcribitur, *præterea ſolſtitio, cùm thymum & vna florere incipiunt*; Plin.li.11.c.14. reperio hic pro *ſolſtitio* in libris ſanctę antiquitatis atque venerandæ, *ſoliti*, quam veriſſimam eſſe ſcripturam certum habeo. ſolitum enim mel vocat, quod è floribus colligitur, cui alterum accedit, non ita ſolitum, quod exuberat ea tempeſtate, magnorum ſiderum exortu ex aëre in ſtirpes cadens.

Chinæ

Chinæa ſpecula apud Catullum. CAPVT XV.

Catul. in Ianuam.

PENTAMETER Catulli eſt, *Brixia chineæ ſuppoſita ſpeculæ,* in quo cùm chinçæ domo Græcum eſſe videatur, inceſſit animo ſuſpicari vna curtum litera eſſe, quam facilè modulus verſiculi abſorbuerit: adducor igitur ad exiſtimandum Echinææ ſcribẽdum eſſe: ab Echino, vt hoc monti nomen ab aſperitate inditũ eſſe credamus: ſic Echinades, vel ab Echinorum copia, vel ab aſperitate nomen ſortitæ dicuntur, auctore Stephano: & Echinus nomen erat vrbis Acarnaniæ. Idem nomen Brixiani mõtis fuiſſe non leuis animo irrepſit ſuſpicio, vocabulum conſideranti vnius literæ ſupplemento integratum, & ad verſus legem accommodatum, & monti aſpero, qualem impoſitum eſſe Brixiæ narrant, conſentaneum & conueniens. ſi quis ſecus cenſet, quando nulla in re tam liberæ ſunt ſententiæ, quam in hoc genere literarum, id verò fecerit me non multum repugnãte, præſertim cùm de nudo vocabulo diſputatio ſit, quæ rerum naturam nullo modo immutat: Nam qui aliter ſenſerit, non tamen idem protinus nullum illic montem eſſe decreuerit: certè ſi Chinææ probatur, tamen pro Echinææ dictum erit, vt ructo pro ἐρεύγω ſuppreſſo e, & νέρτερος à Græcis pro ἐνέρτερος.

Steph. de vrb.

Commune ſepulchrum, hæredes monumentum non ſequitur, apud Horatium. CAPVT XVI.

CVM olim, qui locupletes erant, in ſuis fundis aliquid loci ſepulturæ ſeponerent, & priuata haberent ibi ſepulchra ſibi familiæque ſuæ, aut hæredibus, plebs, quæ agris fundiſque carebat, in loco aliquo communi ſepulturæ deſtinato humabatur: ſepulchrumque commune vocabatur, vbi ſepeliebatur. ex quo ſcripſit Horatius,

Horat. li. 1. ſat. 8.

Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulchrum.

Et elegantiſſimus poëta Catullus fata fratris ſui deplorans, apud Troiam mortui & conditi, vbi tot quondam heroes belli Troiani tempore ex Aſia & Europa occubuerant & compoſiti fuerant, eam vrbem commune ſepulchrum appellat Europæ & Aſiæ.

Catul. ad Mal.

Troia, inquit, *nefas commune ſepulchrum Europæ Aſiæque.*

Et optimus poëta Lucretius terram mortuos omnes omniaque ſenectutis ſitu carioſa & putrida æuoque feſſa, ſuo ſinu gremioque receptantem, commune ſepulchrum eodem modo appellat:

Lucret. lib. 5.

Omniparens, inquit, *eadem rerum commune ſepulchrum.* Lepide autem iocatur Horatius, vt interpretor ex illa nota inſcriptione ſepulchrorum,

Sepulchri inſcriptio.

HOC *monumentum hæredes non ſequitur,* cùm in exquilini buſti cippo ſcriptum

ſcriptum fuiſſe dicit, *monumentum hæredes ne ſequeretur*. Nam alio ſenſu deflexum, quam intelligi ſoleret, accipit: ſepulchrum ſcilicet illud eſſe pauperum & exhæredatorum & bonis euerſorum. Hoc, inquit, monumẽtum non eſt hæredum, ſed hominum tenuium & nullum hæredium habentium, nullamque agri perticam, vel decempedam poſſidentium. Cæterùm, ne hoc prætermittam commune extra exquilias ſepulchrum Varro puticulas nominat: *Puticulæ*, inquit, *quòd puteſcebant ibi cadauera proiecta, qui locus publicus extra exquilias.* Feſtus *puticulos vocat.*

Horat. lib. 1. ſat. 8.

Var. li. 4. de ling. Lat.

Feſt. li. 14.

Appiades deæ, appiada appellabo, appietas.

CAPVT XVII.

HAS Venus è templis multo radiantibus auro,
Læta videt lites, Appiadéſque deæ. inquit Ouidius.

Ouid. li. 3. de art. amandi.

Quæſitum eſt à Grammaticis, quæ ſint illæ deæ Appiades, exponuntque ferè Venerem, Pallada, Pacem, Concordiam, Veſtam, quas propè Cæſaris forum conſtructis templis, ab aqua Appia, quę in idem forum deducta eſſet, ſic appellari cenſent. mihi non videtur ſatis eſſe cauſæ in aquæ ductu, vt tot vicinorum templorum numina, inde nomen mutuẽtur. ſed nec Venus in Appiadibus numeranda videtur, cùm ab ijs diſertè à poëta ſeparetur. Nec verò tantùm in plurali Appiades vocat, ſed & in ſingulari, quanquam de pluribus ſemper loqui videtur: vt cùm ſcribit,

Turpe vir & mulier iuncti modo, protinus hoſtes:
Non iſtas lites Appias ipſa probat.

Ouid. lib. 1. de remed. amor.

Ego putem, cùm eo in loco ſaliret aqua Appia, ac ſub Veneris templo eius lacus ac ſaliens eſſet: vel muſarum, vel nympharum potius, quæ in aquæ ductibus ſolent ore & mammis aquam euomere, vel aliarum certè dearum quarum nomina neſcimus, ſignis aquæ ductum illic ornatum fuiſſe. Cùm autem Venus præſit fœderibus amorum: Appiades autem illæ deæ ſub templo Veneris poſitæ eſſent, eas quoque velut Veneris contubernales & eiuſdem templi conſortes, amorum fœderibus ceu feciales præeſſe voluiſſe Ouid. nec talia iurgia liteſque probare dixiſſe. Id autem ita ſeſe habere, vt dixi, apparet è verſibus Ouidij.

Subdita, quæ Veneris facto de marmore templo
Appias expreſſis aëra pulſat aquis.

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Hic locus fidem facit ſub templo Veneris fuiſſe aquæ Appiæ ſalientem: illudque Appij monumentum, vt credibile eſt, dearum ſignis, & vt reor nympharum ornatum erat, quę Appiades deæ ſunt. Sed nec illud quidem Ciceronis ſcrupulo caret: *Idque me, quoniam tu ita vis, puto non inuita Mi-*

Cic. li. 3. epiſt. fam. epiſt. 1. ad Appiũ. Pulchr.

nerua eſſe factum,quam quidem ego,ſi fortè de tuis ſumpſero, non ſolùm Palladа,ſed etiam Appiada nominabo. Ego(inquit) eximius ille Mineruæ cultor, & qui eam in exilium iturus in Capitolino templo dedicaui hac inſcriptione, *Palladi Romæ cuſtodi*, ſi ſignum Mineruæ mihi ad te miſſum de tuis ſumpſero, non tantum Pallada, vt antè feci in calamitoſa mea profectione: ſed etiam de tuo nomine Appiada, quòd à te mihi dono data fuerit, eam nominabo. Illud etiam multò magis omnes vrit, & male habet, cic.lib.3.fam. epiſt.7. *vllam Appietatem, vllam Lentulitatem valere apud me plus, quam virtutis ornamenta, exiſtimas?* ego ſuſpicor, Ciceronem more & conſuetudine Stoicorum nomina fabricatum eſſe, quæ Appij, & Lentuli factum, & exemplum & auctoritatem ſignificarent. Nam cùm Stoici ex habitu cuiuſque, & qualitate nomina licenter fingerent, & virtutes ſererent, earum Plutarch.in comment.Stoicarũ repugnãt. quoddam examen peperêre, vt inquit Plutarchus de Chryſippo. ὥς γὰρ παρὰ τὸν ἀνδρεῖον ἀνδρείαν, καὶ παρὰ τὸν πρᾶον πραότητα, καὶ δικαιοσύνην παρὰ τὸν δίκαιον· οὕτως παρὰ τὸν χαρίεντα χαριεντότητα, καὶ παρὰ τὸν ἐσθλὸν ἐσθλότητα, καὶ παρὰ τὸν μέγαν μεγαλότητα, καὶ παρὰ τὸν καλὸν καλότητα, ἑτέρας τε τοιαύτας ἐπιδεξιότητας, εὐαπαντησίας, εὐτραπελίας, ἀρετὰς τιθέμενος. Obſeruauit & doctiſſimus Budæus in Budæus in cõment.linguæ Græcæ. eruditiſſimis ſuis commentarijs Lentulitatis & Appietatis tãquam fabricam Graiorum exemplo nouatam.

Locus purgatus, traiectiones ſtellarum, duo genera diuinationis, fiſſum familiare & vitale, caput, dij perflabiles & pellucidi.

CAPVT XVIII.

cic.2.de diuinat. QVOD ait Cicero libro de Diuinatione ſecundo, locum de finibus bonorum & malorũ à ſe perpurgatum eſſe, in eam ſentẽtiam intelligo, vt quemadmodum hortus herbis noxijs liberatus & ſarritus purgatus eſſe ab olitore dicitur: ſed & qui dumis & ſpinis horret, eruncatus purgatus appellatur: poſtremò alueus fluuij, qui ruderibus limo arena oppletus eſt, ijs eiectis purgatus eſſe dicitur: eodem quoque modo cùm philoſophiæ locum multis obſitum ſpinis, multiſque moleſtijs & difficultatibus impeditum, Ciceronis opera apertum & liberatum, omnique difficultate extricatum interpretemur. Sed cur in recenſione ſuorum librorum commentarij de Legibus non meminit? credo quòd quanuis eos libros ante bellum ciuile ſcripſiſſet, non tamen eis ſummam manum impoſuerat, nec eos elimarat. Itaque non arbitror eos à Cicerone editos, ſed in eius ſcrinijs, vel pluteis repertos, poſt eius mortem publicatos fuiſſe. eodem fortaſſe modo vulgatæ ſunt Partitiones in eius forulis repertæ, quas tamen eo tempore ab ipſo ſcriptas perſpicuum eſt, cùm in Reipublicæ adminiſtratione

ſtratione occupatiſſimus erat ante bella ciuilia filio puero. Quæ eſt eo in libro ſtellæ traiectio? an ea eſt, cùm ſtellæ è cœlo præcipites labi videntur? Græci διάττοντας appellant: atque ita quidem libro ſecundo bis traiectiones ſtellarum appellari cenſent: nec libro primo aliter accipi debere putant multi, cùm Aſſyrios traiectiones motusque ſtellarum obſeruaſſe dicit: *Cic. in princip. lib. 1. de diuin.* eos enim diſciplinam quãdam aiunt inſtituiſſe è lapſu facium, & ſulco flammarum è cœlo cadentium. Ego tamen exiſtimo & libro primo & ſecundo ſignificari παρόδους, id eſt tranſitus ſtellarum errãtium, quod & propius verò eſt. Cùm fortaſſe Aſſyrij non horam natalitiam cuiuſque obſeruarent notarentque, è traiectione tamen & ſitu ſiderum prædictiones effari ſolerent. Duo genera diuinandi ponit, vnum artificioſum, alterum naturale, *Cic lib. 1. de diuinat.* quorum & partes enumerat è decretis Stoicorum vel teſte Plutarcho, qui ſic in Homeri vita ſcribit, μαντικῆς ἓν τὸ μὲν τεχνικὸν φασὶν εἶναι οἱ Στωικοί, οἷον ἱεροσκοπίαν, καὶ οἰωνοὺς, καὶ τὸ περὶ φήμας καὶ κληδόνας, καὶ σύμβολα, ἅπερ συλλήβδην τεχνικὰ προσηγόρευσαν· τὸ δὲ ἄτεχνον, καὶ ἀδίδακτον, τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἐνύπνια, καὶ ἐνθουσιασμός. *Plutarch in vita Homeri.* Cùm ex diuinitate dicit, nos animos libatos aut hauſtos aut acceptos habere, attingit quod à Stoicis relatum eſt, animum humanum eſſe ἀπόσπασμα θεοῦ, id eſt, quiddam è Deo tractum & ſumptum. extiſpices in extis conſulendis partem eorum inimicis, partem nobis aſſignabant: atque ex vtriuſque partis habitu, colore, plenitudine, tabe, quid aduerſarijs, quid nobis euenturum eſſet, ariolabantur. Lucanus,

Cernit tabe iecur madidum, fibráſque minaces, *Lucan. lib. 1.*
Hoſtili de parte videt:

Quare ſcripſit Cicero, *quæ pars inimici, quæ pars familiaris eſſet. Fiſſum familiare*, inquit, *& vitale tractant*, apparet duplex fiſſum fuiſſe, vnum familiare, vt opinor in iecore, alterum vitale, vt opinor in alijs extis, vt pulmone, de quo Lucanus, *Lucan. ibid.*

Paruúſque ſecat vitalia limes.

Fiſſum etiam vnum erat noſtrum, alterum hoſtium & aduerſariorum: Eratque vt conijcio linea quædam & limes qui fibras in extis, vt iecore medio, bipartito diuidebat & ſecabat, & dirimebat: erat & duplex in iecore caput vnum noſtrum, alterum aduerſariorum: Lucanus,

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem:
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet.

Lego autem mox, *vt ei qui impetrire velit*, vnde & impetritum apud Valerium, *Cic. 2 de diuinat.* & Plinium, de quo alio loco dicam. Quod ait deos Epicuro eſſe pellucidos & perflabiles, *Valer. li. 1. c. 1.* id eò facit quòd ſoliditatem eis non attribuebat *Plin. li. 28. c. 2.* Epicurus, nec concretionem, nec corpus, ſed pellucidam quandam leuitatem *Cic. ibid.* & lineamentorum quandam adumbratam effigiem. Nam quę pellucida ſunt & perflabilia, vt aër, nihil firmum, nihil ſolidum, nihil concre-

Cic. ibid. tum habent. Ioue tonante & fulgente comitia haberi nefas erat, vt Cicero refert. Idem à Grçcis obſeruarum videtur: nam apud eos pluuia & tonirrua comitia dirimebant: *Ariſtophan. Acharn.* Ariſtophanes, διοσημί' ἐστι, καὶ ῥανὶς βέβληκέ με. *Cic. 2 de diuin.* Iterum, ἢν γὰρ ᾖ τις ἔξοδος μηδενὶ ξὺν νῷ, τότ' ἢ βροντῶμεν, ἢ ψακάζομεν. *Quid enim*, inquit, *profecit, cùm in medium mare fulmen iecit? quid cùm in altiſsimos montes, quod plerunque fit?* *Ariſtophan. Nebulis.* His argumentis Epicurei vti plerunque ſolebant, vt è Lucretio conſtat, ſed & anre Epicurum natum alij. Ariſtophanes, ἀλλὰ τὸν αὑτοῦ γε νεὼν βάλλει καὶ σούνιον ἄκρον ἀθηνέων, καὶ τὰς δρῦς τὰς μεγάλας, τί παθών.

Fauere linguis, fauere faucibus cantu, auium congeſtus, congerere, ſilentium, ſortes Fortunæ monitu tolli, τὸ πᾶν, *Omne, contorquere, flexiloquus.* CAPVT XIX.

FAVERE linguis non tantùm eſt tacere, quod & olim paſcere linguam dicebatur, verùm eriam fauſta loqui, id eſt εὐφημεῖν. Quare fauere faucibus cantu, pro canere, Ennius de gallis gallinaceis dixit: *qui ſilentio*, *Cic. 2. de diuin.* inquit, *noctu fauent faucibus ruſsis cantu, plauſuque premunt alas.* Verſus *Homer. 2. Ilia.* Homericos de paſſerum oſtẽto, quos draco deuorarat, Cicero ab Agamemnone pronunciari facit inſigni memoriæ lapſu, cùm eos Vlyſſes loquatur.

Cic. ibid. *Edidit hæc Calchas quæ iam matura videtis,*

id eſt, quæ videris inſtare & propinqua eſſe. Auium congeſtus eſt, cùm aues ad nidum conſtruendum feſtucas, herbas, floccos, aliaq́ue congerunt. Nam congerere eſt nidum conficere. Virgilius,

Virg. eclog. 3. —*nanque notaui*
Ipſe locum, aëriæ quo congeſſere palumbes.

Cic. 2. de diuin. *Peritum autem*, inquit Cicero, *eſſe neceſſe eſt eum, qui ſilentium quid ſit intelligat*: ſilentium eſt augurale vocabulum, cùm in augurio vitium non eſt. Nam vitium ijs, quæ auſpicata ſunt & augurata, opponitur: vt vitio creati magiſtratus ſunt, qui creati ſunt contra auſpicia. Legendum autem arbi- *Cic. ibid.* tror ex libro priore & vetuſtis exemplaribus, *& prærogatiuam omen comitiorum.* Sortes dicit Cicero fortunæ monitu tolli: an quod fortuna præneſtina quæ ſortibus præerat, oraculo iuberet tolli ſortes? Nam ei oracu- *Strab. li. 5. coſmograph.* lum tribuit Srrabo: An quod res iſta tota forruita cùm eſſet, fortunæ monitu & impulſu fieri videretur? Procles autẽ & Euriſthenes Ariſtodemi *Herodot. lib. 6.* filij, ex Herodoti monumẽtis nominari debent. Itaq; Proclus è Cicerone *Cic. 1. de diuin.* faceſſat. Quod autem Græci τὸ πᾶν appellanr, quo vocabulo ſummam re- *Cic. ibid.* rum complectunrur, Cicero omne vocauit, cùm ſcripſit, *vidéſne Epicurum (quem hebetem & rudem dicere ſolent Stoici) quemadmodum quod in natura rerum omne eſſe dicimus, infinitum eſſe concluſerit?* Contorquere Ciceronì eſt

ni eſt oratione non recta, ſed tortuoſa vti, quo genere ſolebant plerunq; ſuas contexere argumentationes Stoici. *Deinde*(inquit)*contorquent & ita concludunt: non igitur ſunt dij, nec ſignificant futura*. Nam eſſet recta oratio, ſi igitur ſunt dij, ſignificant futura. Ea contortio orationis in repugnantium concluſione eſt vſitata. Acroſtichis, cuius meminit Cicero etiã nunc viſitur in quibuſdam Sibyllinis de Ieſu Chriſto verſibus apud diuum Auguſtinum, & in argumentis Fabularum Plautinarum: prætexuntur enim argumentorum verſus nomine comœdiæ: ſed & in verſibus Sibyllinis fuiſſe, vt Cicero declarat, Dionyſius ait his verbis, ἐλέγχονται δὲ ταῖς καλουμέναις ἀκροστιχίσι. Quæ ſunt oracula flexiloqua? nempe quæ inuerſis verbis & flexis, id eſt tropo mutatis aliquid obſcurè, & quodam anfractu & ambage ſignificant, vnde & λοξίας Apollo à Græcis vocatus eſt, & aperta à Latinis, quòd minimè ſit apertus. Duo ſunt apud Ciceronem ænigmata, vnum de coclea, alterum de teſtudine: *terrigena herbigrada, domiporta, ſanguine caſſa*: & *quadrupes tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera, capite breui, ceruice anguina, aſpectu truci, euiſcerata, inanima cum animali ſono*: quibus duo apud Grçcos reſpõdent non abſimilia de coclea, quam Anaxilas φερέοικον, id eſt domiportam vocauit, ὑλογενής, ἀνάκανθος ἀναίμαλος, ὑγροκέλευθος & ζῶον ἄπουν, ἀνάκανθον, ἀνόστεον, ὀστρακόνωτον, ὄμματά τ' ἐκκύπτοντα προμήκεα κεἰσκύπτοντα.

Cic. ibid. — Cic ibid. — Auguſt. de Ciuitate Dei. — Cic. 2. de diuinat. — Dionyſius. lib. 4. — Cic. 2. de diuina. — Cic. ibid. — Anaxilas apud Athenæum. lib. 2. dipnoſ. c. 24.

Narrat Cicero, Alexandro ſomno conſopito Draconem, quem Olympias mater alebat, viſum eſse oſtendere radiculam, qua ſanaretur Ptolemçus. Solebant, vt ſcribit Lucianus in Pſeudomante, mulieres Pellæ Dracones alere, eosq; æſtate frigoris cauſa collo circundare. Strabo ait, vulnerato in Oritis Ptolemæo ſagitta venenata, quendam Alexandro ſecundum quietem viſum eſse, qui radicem qua Ptolemçus ſanaretur oſtenderet: Draconis nihil meminit. Patrocinium ſomniorum Cicero tradit ſuſceptum eſſe à philoſophis imprimis acutis, & conſequentia & repugnantia videntibus: in quo Stoicos intelligit Dialecticę perſtudioſos, & argumentationum leges conſecutionesque & repugnantias intelligẽtes.

Cic. 2. de diuinat. — Lucian. in Alexãd. ſeu pſeudomante. — Strabo li. 15. coſmograph. — Cic. 2. de diuinat.

Communia iura migrare, beſtiæ, grandeſcere fœtu, magnum ad columen, fixum & ſignatum tempus, augutia coacta, diræ.

CAPVT XX.

INVASIT in Ciceronis librum priorem de Diuinatione, inſignis nec diſſimulandus error, vbi ſcribitur, *Quam verò Græcia miſit Coloniam in Ætoliam, Ioniam, Aſiam*: ego pro Ætolia, Æoliam corrigendum cenſuerim: cùm præſertim notum ſit eam regionem ab Æolibus Grçcis nomen habuiſſe, & colonijs Græcorum frequentatam fuiſſe: ſed & dictare hanc

Cic. 1. de diuinat.

nobis emendationem propè videtur nomen finitimæ prouinciæ, Ioniæ. quin & ante ſic crediderim integritati verborum & ſententiæ conſulendum, *quáque proximè ad deorum vim natura mortalis poßit accedere*. quid quod infra non communi iure migrare, ſed *communia iura migrare*, id eſt violare, tranſilire, deſerere, eſt legendum? Quæ θηρία Græci vocant, quo nomine veniunt venenata animalia, Cicero beſtias vocauit: *mirari licet*, inquit, *quæ ſint animaduerſa à medicis herbarum genera, quæ radicum, ad morſus beſtiarum*. Illud & cenſura eget: *ſed ineſt mire & ranunculis*: ego verò vindicibus libris ſcriptis lectionem veram reduco in ſuum domicilium, *ſed ineſt in re vis, & ranunculis natura.*

Cic. ibid. Cic. ibid. Ic. ibid. Cic. ibid. Cic. ibid.

Lentiſcum, autem, *triplici grandeſcere fœtu.*

pro ter quotannis fructu augeri dicit, ea dicendi ratione, qua aliquem augeri liberis dicere ſolemus. nomen Cicero Ariſtolochiam dicit ex inuentore inueniſſe: in quo dentem calumniæ vitare non potuit. Clamāt enim odioſè eſſe herbæ nomen inditum ex eo, quòd puerperis ſit ſalubris: ſed quid vetat & ſalubrem eſſe puerperis, & ab inuentore Ariſtolocho nomen habuiſſe? Equidem puto id Ciceronem in aliquo, qui hodie non extet, ſcriptore legiſſe, non de ſuo commentum eſſe. Sed & Ariſtoteles à muliere inuentam eſſe ſcripſerat, vt Nicandri interpres refert, cuius verba ſunt, ταύτην δέ φησιν Ἀριστοτέλης γυναῖκα εὑρηκέναι, adeò de inuentoribus rerum inter auctores non conuenit, vt alij alia prodant: in quo auctoris fides deſideranda eſt, non eius culpanda diligentia, qui alienam ſequutus fidem retulit. hæc enim ex Chryſippo exſcribebat Cicero, & in Latinum traducebat. Scribo autem mox, *in ſecundo de conſulatu Vrania muſa pronuntiat*, &c.

Nicand. interp.

Cic. 1. de diuinat.

Concurſúſque graui ſtellarum ardore micantes.

Cum autem facem belli nunciam flammato ardore ſcribit volaſſe magnum ad columen, facem intelligo volaſſe inſtar columnæ, & ad columnæ magnitudinem, quod ex Obſequente conijcimus, qui eadem de re ita ſcribit, *Trabs ardens ab occaſu ad cœlum extenta*. Species generata Nattæ, eſt ſtatua nata & facta Nattæ, id eſt in eius honorem facta. Fixum & ſignatum tempus eſt temporis momentum, quod punctum temporis dicitur, & à Lucretio punctum tempus. Auguria Romana Cicero dicit coacta eſſe, quòd augurarentur è pullis in cauea ante fame enecatis, & quòd ex offa cadere aliquid oporteret, vt tripudium ſoliſtimum fieret: contra libero vtebatur augurio Deiotarus, qui liberè volantes aues aperto cœlo, non clauſas cauea ſpectabat. legendum autem puto, *aui tripudium fieri*: & *nuptiarum auſpices declarant*. Dio non C. Ætheium, ſed C. Attium vocat, quod & verius, atque hiſtoricus ille non Ciceroni ſed Appio adſtipulatur, & ex neglecta dirarum obnuntiatione putat calamitatem accidiſſe.

Iul. Obſequens li. de prodig. Cic. 1. de diuinat. Cic. ibid. Cic. ibid. Lucret. lib. 2. & 4. Cic. 1 de diuin. Cic. 1. de diuin. Dio lib. 39.

Diras

Diras autem hîc execrationes & deteſtationes accipio. eodem auctore lego, *etenim diræ*, &, *in regiones diſtributa*, hæc ego pauca carptim ex eo libro libata adſcripſi leui defunctus opera: alia quæ maiora ſunt, aliorum induſtriæ reliqui. Cic.1.de diuin.

Sortes, ſors, & quædam in Cicerone emendata.

CAPVT XXI.

Ex libro de Diuinatione duo genera oraculorum fuiſſe cognoſcimus, vnum quod à furentibus profundebatur, vt à Pythia numine Apollinis correpta: alterum quod æquatis & paribus ſortibus è ſitella vel vrna ducebatur. habebant enim ſortes certis quibuſdam ſententijs, obſcuris tamen, notatas: quarum quædam fœlicitatem, quædam calamitatem denuntiabant, aut alia eiuſdem generis. hæc poſteriora oracula dicit Cicero, quæ æquatis ſortibus ducuntur. vnde & ſors pro oraculo vſurpari conſueuit: vel quia certo ordine ſorte ducta reddebantur: Aeſchylus, ἴτων πάλῳ λαχόντες ὡς νομίζεται. Intereſt autem inter ſortem & ſortes, quòd ſortes velut teſſellæ quædam aut taleolæ lineæ inſcriptæ fuerant, ipſaque ſortis inſtrumenta: Sors autem ipſa ſortitio. Cicero, *& ſortes ipſas & cætera, quæ ad ſortem erant parata, diſturbauit. Quæ*, inquit Cicero, *Lacedæmonijs, quæ Taygetis, quæ Argiuis, quæ Corinthijs reſponderit, quis ignorat?* lego Tegeatis ex Herodoto. his enim oracula reddita apud eum ſcriptorem referuntur. *Cognata tibi ſunt ante gerendæ ærumnæ*. hîc *cognata* à patre filia vocatur, quòd cum alijs liberis eius nata eſſet, vel ô gnata legendum eſt. *Ex fluuio fortuna reſiſtet*, id dicit propterea quod ad ripas ſe ſomniarat ſolam deſertam: proinde ex fluuio curſum ſuum inhibituram fortunam auguratur, neque vltra perrecturam, vt eam exagitet & vexet. doctiſſimè autem, vt alia plurima, Sigonius vir eximiæ & ſingularis doctrinę *in Numerij Fabij Pictoris Græcis annalibus*, legit, non vt vulgatum eſt in numerum. Lego mox, *de quo in Bruto Accij loquitur ipſe*: nec multò poſt, *Rex, quæ in vita vſurpant homines*: non vt per exemplaria eſt propagatum, res. Lege item, *commutationem portendit fore per propinquam*.

Cic. ibid. — Aeſchylus Eumenid. — Cic.1.de diuin. — Cic.ibid. — Cic.1.de diuin. — Cic.ibid. — Cic ibid. — Cic.ibid. — Cic.ibid.

Tempeſtas, ſuperſtitioſus, galeotæ, iamidæ, glutidæ, apud Ciceronem.

CAPVT XXII.

TEMPESTAS diem in illo Ciceronis verſu ſignificat,

Tertia te Phthiæ tempeſtas læta locabit. Cic.ibid.

Id verſus Homericus docet quem expreſſit:

ἤματί κεν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο; Homer.Iliad. 9.

[Cic. 1. de diuinat.] Animus ſeuocatus à ſocietate & contagione corporis nihil quicquam aliud eſt, quam animus à coniunctione conſortio & contactu corporis ſeparatus. Nam contagio pro contactu non rarò vſurpari conſueuit. Appulſus autem deorum acceſſus eſt, cùm in libris de Natura deorum [Cic. lib. 1. de natura deor.] appulſui, abſceſſum opponat, vt ipſe ſui interpres ſit. *vbi illa paulò ante ſapiens & virginali modeſtia?* [Cic. 1. de diuinat.] hoc in trochaico, &, *illa*, priore breui, niſi, vbi, finis verſus ſit: & *modeſtia* tribus primis correptis legendũ eſt, vt conſtet menſio: nec qui in comicis verſibus verſatus fuerit, id vt inſolẽs mirabitur. Sed cùm tragœdia non tantam vſurpet in verſu licentiam, quantam comœdia, ſi virginis modeſtia legamus, verſus penè legitimi iuris fuerit. idque verius puto. [Cic. ibid.] Superſtitioſæ autem ariolationes, vaticinationes ſunt diuinæ & fatiloquæ. Nam ſuperſtitioſus pro fatiloquo non infrequens eſt veteribus, in his Plauto [Plaut. Curcul. Sc. Beatus videor.] fata fanda ſunt fata dicenda & canenda. Fatis igitur fandis, id eſt ad fata canenda & eloquenda. *Virgines verò æquales, patris mei, meũm factũm pudet*: ſic hunc verſum vt poſui, diſtinguendum reor: ſed &, [Cic. 1. de diuinat.] *med obeſſe, illôs prodeſſe*: interpoſito d, quod in poëtis antiquis frequens eſt, huc inducendum arbitror. [Cic. ibid.] illud mirandum magis, ſed neceſſarium tamen, vt lex trochaici conſtet, adeſt poſteriore breui, vt in modeſtia tertiam à fine ſyllabam notaui:

[Cic. ibid.] *Adeſt adeſt fax obuoluta ſanguine atque incendio.*

quod ipſum vulgi pronuntiatione tranſigitur & ſubleuatur. nam ſic appellabatur adeſt, vt duplex litera non audiretur, verùm altera ſupprimeretur: ita corripiendi occaſio erat: niſi fortè, quod & melius cenſeo, *heu adeſt fax*, vel, *ah adeſt fax*, ſcribatur.

[Cic. ibid.] *Multos annos latuit, ciues ferte opem & reſtinguite.*

trochaicus etiam eſt, quod annoto, quia video in duo mẽbra diuerſorum verſuũm diſtractum eſſe. [Cic. ibid.] pro, *vt cùm ille in agro Nolano*, lego *vt cùm Sulla*. [Aelian. de var. hiſtor. lib. 12.] Aelianus autem libro duodecimo oſtentum quod Dionyſio factum eſt equo in voragine demerſo, narrat: vbi & Galeotarum vatum meminit: [Stephan. de vrbib.] quos Stephanus genus in Sicilia vatum fuiſſe tradit. [Cic. 1. de diuinat.] Plutonia quæ dicit in Aſia eſſe, ſpecus ſunt tetrum & peſtiferum halitum euomentes, omniáque accedentia animalia ſtatim enecantes, vt ad Hierapolim Plutonium [Strabo. li. 13. & 14.] deſcribitur à Strabone, & Charonium ad Thymbriam vicum Cariæ: [Virg. 7. æneid.] ſpiracula ditis Maro vocat, vt quodam loco dicimus. [Cic. 1. de diuinat.] Helenum dicit Cicero augurijs diuinaſſe, vt Caſſandram mentis incitatione & furore: ita ſola auguria Heleno tribuere videtur, cui Maro omne propè diuinationis genus his verſibus concedit, [Virg. 3. æneid.]

Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarij lauros, qui ſidera ſentis,

Et

Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ.
Quid Polyidum Corinthium? lego, non Polybum ex Home-
ro: ſed & Iamidas, non Ianudas lego. ſic enim familia Aruſpicum ab Iamo *Homerus.*
filio Apollinis nominabatur, quorũ vnus Thraſybulus è canum extis vati-
cinabatur, vt ſcribit Pauſanias libro ſecundo Eliacon, quod & à Victorio *Pauſan. lib. 2.*
erudiſſimo viro traditum eſt. Idem quos Cicero glutidas vocat, clutidas *Eliacôn.*
appellat. ſic familia aruſpicum vocabatur à Clutio filio Alcmeonis. *Cic. 1 de diuin.*

Omen comitiorum, cedere, eluuio, rudentis explicatio, ſortes, ſortilegi, fallax circus. CAPVT XXIII.

SCRIBIT Cicero libro priore de Diuinatione maiores voluiſſe *præ-* *Cic. ibid.*
rogatiuam omen eſſe iuſtorum comitiorum, quod hoc ſenſu dictum eſſe inter-
pretor, Romanos tantùm poſuiſſe in ſuffragio prærogatiuæ centuriæ, vt
eum ſemper conſulem declararint, qui ab ea factus eſſet. Ita omen in con-
ſulibus rogãdis erat, vox prærogatiuæ & ſuffragium. Scribo autem *quam* *Cic. ibid.*
mox emittat pictis è faucibus currus: qua circũlocutione carceres circi ſigni-
ficauit Ennius. *Cedunt de cœlo ter quatuor corpora ſancta*, id eſt veniũt, acce- *Plaut. Aulul.*
dunt: vt apud Plautum, *Cedit miles, æs petit*, id eſt venit. *Stabilita ſcamna ſo-* *Sc. Nartaui amius multis.*
lúmque. hic ſolum ſolium ſignificat. vnde & ſolaria, quod alio loco anno-
tare me memini. *Tarquinio dedit imperium ſimul & ſola regni:* *Cic. 1. de diuinat.*
Feſtus explicat terram, vt cùm ſola terrarum dicimus. *vt aquarum fluxiones* *Feſt. lib. 17.*
& deflagrationẽ futurã: explicat duo verba Gręca κατακλυσμὸν & ἐκπύρωσιν,
id eſt mũdi diluuium & incendium, quæ euenire Stoici exiſtimãt longin- *Cic. 1. de diuinat.*
quis tẽporũ interuallis, Deo notis & naturę, hominibus ignotis: proinde
libẽtius legerim *aquarum eluuiones*, quam fluxiones. Iugis puteus in Cice- *Cic. ibid.*
rone eſt puteus aquam habẽs perennem. Nam putei etiam ſine aqua eſſe
poſſunt. *Eheu videte iudicauit inclytum*
Iudicium inter Deas tres aliquis, quo iudicio
Lacedæmonia mulier furiarum vna adueniet.
Tres iambici verſus ſunt in editionibus conturbati, in ijs *Deas*, monoſyl-
labum eſt, & *iudicio*, & *adueniet* triſyllabum, quanquam aduenet legi poſ-
ſet, vt Nonius in Ennio aduenat pro adueniat, obſeruat. In traductione *Nonius.*
temporis fatum quãdam rudentis explicationem efficere ait, vt proxima *Cic. ibid.*
quæque replicet & reuoluat: vt enim rudẽs in ſpiram cõuolutus & com-
plicatus, ſi explicetur, ſinguli orbes ſuo ordine explicabũtur, initio primi,
deinceps proximi quique: ſic curricula annorum explicant ſuos orbes, &
tanquam conuolutos reuoluunt, & rerum ſeriem nexumque. Sortilegos
contemnit Quintus qui ſolebant in triuijs ſortibus ductis, non tam futura

prædicere,

prædicere, quam ad quæſtum ſuum mentiri. ſortes autem illæ verſabantur & educebantur manu pueri: Tibullus,

Tibul.lib.1. eleg.3.

Illa ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit, illi
Rettulit è triuijs omina certa puer.

Sed & ſortilegus dicebatur æquè Apollo, quòd ſortibus æquatis oracula interdū vaticinaretur, etſi etiam furore adflata Pythia: certè ſortes etiam oracula dicuntur, & ſimia in Dodoneo templo, vt Cicero ſcribit, ſortes diſſipauit. ſortes oracula eſſe ex eo apparet quòd,

Cic. 2 de diuinat. Horat. de art. poëtic.

Sortilegis, inquit Flaccus, *non diſcrepuit ſententia Delphis.*

Non habeo nauci, eſt, non facio flocci, prorſusque contemno.

Cic.1.de diuinat. Cic.ibid.

Non Aruſpices vicanos, non de circo Aſtrologos

Vicani Aruſpices ſunt, qui in vicis & pagis aruſpicinam exercebāt, qui vaniſſimi & mēdaciſſimi erant. In circo Romano erāt Aſtrologi, Iuuenalis,

Iuuen.ſat.6.

Conſulit antè Phalas Delphinorúmque columnas:

nec alia de cauſá quam propter diuinaculos, circum fallacem dicere videtur. Horatius hoc verſu,

Horat.lib.1. ſat. 2.

Fallacem circum, veſpertinúmque pererro
Sæpe forum.

Illic autem multos diuinos fuiſſe liquet è Iuuenale ita ſcribente,

Iuuen ſat.6.

Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit vtrunque
Metarum, & ſortes ducet, frontémque manúmque
Præbebit vati crebrum poppyſma roganti.

Cic.lib.2.de diuinat.

Lego *coniectores, interpretes ſomniûm*, poſtulante verſu: &, *non enim ſunt hi aut arte diuini aut ſcientia*: mox item lego, *malitia excluſa.*

Frangere ſaxo, lapide lapidem terere, præcurrere, inane vacuum.

CAPVT XXIIII.

EFFVGERE & elabi plerunque nobis ſenſus ſolet, clamque ſurripi quodam furto in antiquis auctoribus, niſi propius inſpicimus & attendimus, etiam cùm verba de medio ſumpta ſunt. Quod quidem mihi accidit in illis Lucretianis verſibus, quos ſubijciam, & ne alijs idem vſuueniat, etſi nihil in eis magnopere latebroſum eſt, tamen lucidiorem aliquantò clarioremque eorum ſententiam reddam. Scribit igitur,

Lucret.lib.1.

Conueniebat enim fruges quoque ſæpe minacis
Robore cùm ſaxi franguntur, mittere ſignum
Sanguinis, aut aliquid noſtri quo corpora aluntur:
Cum lapidi lapidem terimus, manare cruorem.

hîc cùm de alimento Lucretius loquatur, quid eſt loci lapidi, & cur cùm teritur poſtulat, vt ex eo cruor manet? hîc puto duas rationes molendi indicari,

dicari, vnam cum ſuſpenſa mola fruges frangimus, vt in faba freſa, & in polenta craſſiuſcula, quam Græci χρίμνον vocant: & ex eo Ariſtophanes χριμνώδη appellat, quæ craſſa ſunt: Et Maro dixit, Ariſtoph. Neb.

Et torrere parant flammis & frangere ſaxo, Virg. 1. æneid.

quod eſt vtcunque molere atque adeò molere. Aliquando autem non ſuſpendũtur molæ, ſed lapis lapidem terit, id eſt mola molam, cùm tenuior farina & minutior elicitur. cùm igitur franguntur in grandiuſculam farinam fruges, debebant ſignum aliquod ſanguinis eliſæ oſtēdere: ſed cùm in minutiſſimum pollinem & ſimilam friantur & comminuuntur, tum verò ex eis manare ſanguis, non tantum oſtendi debebat, ſi, vt Anaxagoras ait, omnia ſunt in omnibus: poſteriorem rationem molēdi ſignificari puto, cùm Lucretius dicit, *Cum lapidi lapidem terimus.*

atque inde comica quadam laſciuia & luſu, ſeruus apud Plautum piſtrinum circunloquitur ex genere molituræ: Plaut. Aſinar. Sc. Sicut tuum vis vnicum.

Non me illuc ducis, vbi lapis lapidem terit?

Ita etiam liquidius & clarius apparet ioci venuſtas ſcenici. in eodem Lucretij libro pręcurrere eſt vſurpatũ pro pręoccurrere, præoccupare, quod Græci προκαταπαυλᾶ, dicunt: ac mediusfidius verbum illud explicare Latinè videtur voluiſſe: *Illud*, inquit, *in his rebus ne te deducere vero* Lucret. lib. 1.

Poſſit, quod quidam dicunt præcurrere cogor.

Omne, autem, *quod eſt ſpatium, vacuum conſtaret inane,* Lucret. ibid.

cùm dicit, mirum videtur, quod inane vacuum dicat: quaſi timendum ſit, ne ſit inane plenum: & certè. nam aër à Latinis plerunque inane dicitur, ad eius igitur diſcrimen vacuũ addidit, vt ſpatium acciperemus omni vacans corpore: aut certè ſic loqui abundante quadã oratione veteres poëtæ ſolebant, etiam in aëre, quia noſtris oculis inanis & vacuus occurrit. Maro, *Tum lapis ipſe viri vacuum per inane volutus.* Virg. 12. æneid.

Sed & inane repletũ eſt, quod corpus obſidet & occupat: hinc Lucretius,

Non per inane meat vacuum. Lucret. lib. 1.

eſt & apud eum ſtringere, detrahere, diſtringere,

Sed quæ ſunt rerum primordia, nulla poteſt vis

Stringere. id eſt, nulla vis de eis quicquam poteſt deradere, Lucret. ibid.

detrahere, diſtringere quicquam, nec ea lædere.

Aureus funis, apparere, animi tactus, manu ducere, barbarica veſtis, barbaricarius, figura, ferus centaurus apud Lucretium.

CAPVT XXV.

NEGAT aureo fune de cœlo mortalia ſecula Lucretius (ſic enim loquitur)

quitur) in terram eſſe demiſſa: in quo ſubijt quærere, cur aureum funem nominarit: ſic enim ſcribit,

Lucret.lib.2. *Haud, vt opinor enim, mortalia ſecla ſupernè*
Aurea demiſit de cœlo funis in arua.

ſed hoc tãquam æs alienũ ab Homero ſumptũ ſuſpicor, apud quem iliad. η aurea catena, vel funis, vt interpretatur Lucretius, de cœlo religatur.

Homer. Iliad. η. *Σειρὴν χρυσείην ἐξ οὐρανόθεν κρεμάσαντες.*

Plato in Theæteto. Plato autem in Theæteto aureum apud Homerum funem interpretatur ſolem eſſe, vt etiam eruditiſſimo viro Lambino placere animaduerti. in eo Lucretij libro pro aptaret, illo verſu,

Lucret.lib.2. *Aptaret ſpatium cœli domus altáque tecta.* non eſt iuris ancipitis, melius eſſe, quod proferunt putres mẽbranæ, *appareret*, vt ſit acquireret ſpatium & amplitudinem cœli domus, & augeſceret. illud verò mirandum cuipiam videatur eſſe, quod animi tactum dixerit hoc verſu,

Lucret.ibid. *Atque animi tactus liber quo peruolet ire.*

apageſis enim illud quod ſcabie quadam libros fœdauit tractus: ſed tactus animi non aliud quicquam eſt, quam eius ſenſus: nam duplicem poſuerunt Philoſophi tactum, exteriorem omnibus notum, etiam belluis, ſi loqui poſſent: interiorem ſequeſtrum & arbitrum voluptatis & doloris.

Cic. in Lucul. Cicero in Lucullo, *quid de tactu? & eo quidem quem philoſophi interiorem vocant, aut doloris aut voluptatis.* lego etiam, *nam tibi vemẽter*, vt apud Flac- Lucret.lib.1. Horat.lib.2. epiſt. 2. cum, *vemens & liquidus*: quod ſi vehementer & vehemens legere vis, vocales duæ per ſynecphoneſin in vnam coibunt & coaleſcent. Expreſſit autem verbum Græcum Lucretius, cùm dixit,

Lucret.lib.2. *Sed magis ipſa manu ducunt.* id enim eſt χειραγωγοῦσιν, vt & Cicero Cic. lib.1. de nat. deor. librò 1. de Natura deorum, qui locus pro mutilo & curto ſtellatus eſt in libris editis, *ſed etiam ſic tractat vt manu ducat, eam eſſe vim & naturam deorum.* Nã hinc doceat pro reijculo remouendũ: tentauit enim χειραγωγεῖν quod eſt manu ducere, Latinè enuntiare. Putricauũ autem in nobili poëta putet, & lege carminis reijcitur: ſic igitur verſum legendum conijcio.

Lucret lib. 2. *Molli lenta, fragoſa putri, caua corpore raro.* in illo autem verſu,

Lucret.ibid. *Iam tibi barbaricæ veſtes, melibæáque fulgens.*

barbaricæ veſtes Phrygiæ intelligendæ ſunt, vnde & barbaricarij in iure ciuili: nam barbarum pro Phryge dici eſt frequentiſſimum. Phryges autem acu pingere inſtituerunt. Apud eundem etiam hoc verſu atomi, id eſt indiuidua corpuſcula, vocantur figuræ, propterea quod quædam angulatæ ſunt, quædam hamatæ, quædam vncinatæ, quędam quadratæ. Sic apud Ariſtot. Ariſtotelem Democriti ſententiam referentem ſæpe vocantur σχήματα: inquit Lucretius,

Dicere

Dicere enim poſsis cæleſtem fulminis ignem Lucret.lib.2.
Subtilem magis,& paruis conſtare figuris.

cùm autem ferum Centaurum dixit illo verſu,

At contra tetra abſinthi natura,ferique
Centauri:

intellexit Centaureum, quod Latini vocant fel Lucret.ibid. terræ,& feritatis cuiuſdã nomen ei tribuebãt,vt è Dioſcoridis codicibus Dioſcorid.li.3. perſpici poteſt,in quibus vocari dicitur à Romanis fieri, & vuæfera, quæ verba eluxata videntur è fero, & vua fera: certè quamuis deprauata ſint, oſtendunt tamen non leuiter impreſſa feri veſtigia,quod nomen ei tributum fuiſſe, non ſolùm ob feritatem centaurorum, à quibus nomen habebat,exiſtimo(nam & φῆρες ab Homero appellantur) ſed etiam ob amari- Homerus. Iliad. 1. tudinem ſaporis. Iam qui magnificentiſſimi & ſplendidiſſimi erant, pro lychnuchis & candelabris ſtatuas in ædibus habebant, pueros prælucentes,thedamque aut lampada ferentes,qui ſunt δᾳδοῦχοι & λαμπαδηφόροι,imi- Lucret.lib.2. tantes. *Si non*,inquit,*aurea ſunt iuuenum ſimulachra per ædes*
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris.

Catenæ apud Lucretium,penes æterna,omnituentes.

CAPVT XXVI.

VT moribus antiquis ſtabat res Romana,ſic Romana lingua ſtat antiquis exemplaribus,à quibus cùm recedũt editiones, meritò doctis ſuſpectæ ſunt, & propè falſi condemnantur. Etſi enim aliquid plerunque non incommodè fingũt,nouitium tamen id eſt & nuperum, non cana illa vetuſtate venerandum. Itaque etiam cùm minus fidem facit antiquitas, tamen eam quoquo pacto poſſumus, interpretari & retinere malumus, quàm quicquam innouare:velut in Lucretij quibuſdam locis,vt libro 2.

—inter ſe fortè catenas Lucret.ibid.
Ludunt,in numerúmque exultant ſanguine læti.

hodie cateruæ parum fideliter excudunt omnes: ſed catenas quid vetat intelligere choreas catenatim conſertas,vt illos fanaticos ſe gladijs lacerantes & cruentantes in ſuo exultaſſe & luſiſſe ſanguine, & pernices agitaſſe choreas accipiamus? quod & à toto poëtarum choro mediusfidius cõcinitur,vt nemo dubitare debeat.Sunt & editiones falſariæ in illo quoque verſu *Ære atque argento ſternunt iter omnia circum.* Lucret.ibid. cùm in ſanctioribus exemplis ſcribatur, *—ſternunt iter omne viarum.* corruptum & illud, *Néue putes æterna parum reſidére poteſſe* Lucret.ibid. *Corpora prima:* Libri clandeſtini &, vt ita dicam,myſtici, *Néue putes æterna penes:* Ac,ita me deus amet,fateri ma-

lim me neſcire quid hæc verba ſignificent, quàm ea audacter ſtilo confodere: ſentio tamen non inconcinnam in eis latere ſententiam, non reſidere nec remanere in æternis textis corpora prima, ſed ea pleruͤque fluitare in ſummis rerum oris, & res interpolare ſubinde alias atque alias, vt quædam in ortu natalibusque moriantur ſuis: tantum abeſt vt æternitas eſſe poſſit in his, quæ prima corpora procreāt & integrant. Teſtatur & illud vetera exemplaria: *Poſſe ea non ſenſu ſenſus mutabilitate,*

Lucret.ibid. *Aut aliquo tanquam partu, quod proditur extra.* Id autem multo aliter diuulgatum omnes ſciunt. Ego autem *ea* non puto eſſe vt quidam cenſerent, ea ratione & eo modo: vt eâdem ſæpenumero apud Plautum, pro eadem via: quanquam neque aliena à Lucretio eſſet illa ſynecphoneſis, quæ ſubleuando verſui neceſſaria foret ob productionem vltimæ ſyllabæ: ſed *ea*, vermes & oua quæ animantur. ſic

Lucret.ibid. *Aëre, fluminibus, terris, terráque creata,*

proferunt foruli Priſcorum voluminum: hodie, *flammáque creatis*, ſcribitur licenter, ne dicam ſtultè; nam de flamma nihil naſcitur: ſed cùm dixiſſet flumina & terras, nomineque terrarum ſignificaſſet hanc & illam terræ partem, hoc & illud terrę genus, quod quotidie gignitur aut ſarcitur, vt quotidie gignuntur flumina: tandem vniuerſam elementi molem complexus eſt, initio rerum creatam. Non incommodè *terráque creatis*, etiam legeretur, & de ſtirpibus acciperetur. Proximos verſus ita legendos ex antiquis libris puto.

Lucret.ibid.
Non congreſſa modo vitales conuenienti
Contulit inter ſe motus, quibus omnituentes
Accenſi ſenſus animantem quanque tuentur.

ſed tamen ne quid diſſimulem, ex, *omne tuentes*, *omnituentes* feci, quam vocabulorum iunctorum rationem cognoſcet Lucretianam, qui eum poëtam legerit, apud quem *aedituentes* multo inſolentius reperiet. In eo etiam *pœniceúſque color*, lego potius ex antiquis libris, quam phœniceus: ſolet enim u, plerunque in œ mutare, munire mœnire, munera, mœnera, punibat, pœnibat, ſic puniceus pœniceus.

Lucret.li.6. ad finem.

Lucret.li.2.

Radix ferri, quod ſupereſt, nónne videre, ne, abrupti ignes, tantum
quod, proporro, ali, omne magnum contulit.

CAPVT XXVII.

RADIX ſaxi à Lucretio dicitur tranſlatè, veluti ſi diceres ſtirpem ſaxi, ſed & Græci terram ἐρριζωμένην non ineleganter ſolent dicere, eam ſtabiliter hærentem fundatamque dicere ſtudentes. Quod ſupereſt apud eundem

dem

dem plerunque eſt deinceps, poſtea,in reliquum , igitur, poſtremo: vt quod Græci λοιπὸν dicunt,vt

—Neque nobilitas neque gloria regni, Lucret.lib.2.
Quod ſupereſt animo quoque nil prodeſſe putandum, id eſt,
λοιπὸν οὐδὲ τῇ ψυχῇ λυσιτελεῖν οἰητέον.

Iterum, *Omnimodis expertus eris quam quiſque det ordo* Lucret.ibid.
Formarum ſpeciem totius corporis eius:
Quod ſupereſt, ſi forte voles variare figuras,

id eſt deinceps, poſtea, λοιπὸν: rurſum, *neque quod ſupereſt procreſcere, alique,* Lucret.ibid. id eſt οὐδὲ λοιπὸν αὐξηθῆναι, id eſt deinceps, in reliquum, poſtea. Quid plura commemorare attinet, neque tam exemplis certa confirmare, quam lectorem copia onerare atque fatigare? Illud autem,

—Nonne videre Lucret.ibid.
Nil aliud ſibi naturam latrare?

Indignantis eſt & ſtomachantis, vt & Maronis illud, Virg.1.æneid.
Mene incepto deſiſtere victam? ſed & *—Niſi vt qui* Lucret.lib.2.
Corpore ſeiunctus dolor abſit:

Per archaiſmum dictum eſt, *qui*, quod eſt quomodo redundante, vt apud Terentium: alio tamen quodam modo,

Ita tum diſcedo ab illo, vt qui filiam Terent.Andri. act.1.sc.1.
Neget daturum.

aut, *vt qui* erit vt aliquo modo, aliqua ratione. Ne archaiſmo quodã non iniucundo, pro non etiam idem poëta poſuit.

Illa quoque, in Solis quæ lumine cernere quimus, Lucret.lib.2.
Ne quibus id faciant plagis, apparet aperte,

Id eſt, non apparet apertè: ac hærere aliquam in ſcriptura fraudem putarem, niſi apud comicum Plautum eadem vſurpatio vocis eodem in ſenſu reperiretur, vt, *niſi ne vis*, pro niſi non vis: & apud Terentium, *mihi qui ne detur*, id eſt, vt non detur, Donato interprete. At verò Plaut.Trinũ. sc. Neq; fuit neque erit. Terent.Andri. act.2.sc.1.

Tum vacuum tempus linquunt; Lucret.lib.2.

Id eſt, vacuum animum, qui in capite eſt: tempus ſic numero ſingulari dicit Cornificius libro quarto *percutit tempus*. Proporrò etiam vſurpatur, vt Græci ſolent congeminare προπρό. Cornific.lib.4.ad Heren.

Ipſaque proporro paulò maiora laceſſunt. Lucret.lib.2.
—Abrupti nubibus ignes, Lucret.ibid.

Sunt vt Græcè ἀπορρῶγες; id eſt, à nubibus erumpentes & tanquam abſciſſi, apud Maronem quoque, *abruptis nubibus ignes*, legitur, quòd fulmen eas diuidat & rumpat. Tantum quod, etiam pro vt ſolum modo Lucretius poſuit. *Tantum quod nomen mutatum dicere poſſis.* Virg.3.æneid. Lucret.lib.2.

Cic. in Ver. 2. act. Cicero in Verrem dixit *tantum quod*, pro niſi, *tantum quod hominem non nominat*, id eſt, niſi quod hominem non nominat. Cùm autem ſcribit,

Æraque quæ clauſtris reſtantia vociferantur,

Ea ſignificat fortaſſe, quæ Græci ῥόπτρα & κορώνας appellant, quibus pulſantur fores, & intus homines euocantur: ſed credo eum eſſe circunlocutione vſum, quòd vox Latina ei deeſſet: quanquam potuit cornicem more Græcorum ob garrulitatem appellare. Vidi qui de cardine aheno Virg. 1. æneid. intelligeret, vt apud Maronem, —*Foribus cardo ſtridebat ahenis,* nam cùm ianua clauditur vociferatur renitens cardo. Iterum,

—*Aperit ſtridentia limina conſul.*

Virg. 7. æneid. Atque hanc interpretationem meliorem puto. Sudor pro humore, ab eo Lucret. lib. 2. etiam nouo more vſurpatur, *ſudor vti maris eſt*: etſi enim non me fallit ſudorem eſſe ſuapte natura ſalſum, & à quibuſdam mare exiſtimatum ſudorem quendam eſſe, quod ab Ariſtotele relatum eſt: Ariſtot. tamen puto ſudorem maris hic nihil aliud quicquam, quàm humorem eſſe. Eleganter autem & Lucret. li. 2. ſcitè illud ſcriptum eſt,

Ne tibi dent in eo flammarum corpora fraudem:

quod eſt, caue ne te ignis fallat. ex *in eo*, fecerunt *timeo*, bono quidem ſenſu, ſed illud alterum ſuauius multo eſt & elegantius. Ali non eſt apud eum nutriri plerunque, ſed altum & adultum euadere. Itaque creſcunt apud eum res, deinde aluntur. Nec verò præpoſtera ordinis perturbatione videri poteſt id dicere, cùm perſpicuè in ea notione quam dixi verbum ilLucret. ibid. lud ab eo vſurpetur, vt *Donec aleſcendi ſummum tetigere cacumen.* Lucret. ibid. Iterum, —*Neque quod ſupereſt procreſcere alique.* Rurſum,

Lucret. ibid. *Quæque ſua de materia grandeſcere alique.*

Numen in eo etiam nutus eſt, vt

Lucret. ibid. *Terrificas capitum quatientes numine criſtas:*

ſcio ad numen magnæ matris referri poſſe videri, ſed perſpicuè nutus motuſque capitis ſignificatur, quem ſequitur & nutus criſtæ, vt apud HoHomer. iliad. 3. merum, —δεινὸν δὲ λόφος καθύπερθεν ἔνευεν.

Legendum autem arbitror, *Præterea quoniam non certis certa figuris*, non vt Lucret. li. 2. ſcribitur *niſi*, quod ſenſui ita repugnat, vt contrariam voluntati Lucretij ſententiam afferat: atque ita doctiſſimus Lambinus emendat. figuras autem pro atomis ponit. At illud

Lucret. ibid. —*Quæ magnum iaculando contulit omne,*

cùm ait, ab immenſo illo vniuerſo, quod omne vocat & interdum ſummam ſummarum, corpuſcula conferri dicit, quibus mundi huius elementa conſtent & augeantur, mundusque creſcat & amplificetur. Hæc, quæ admonitionis loco eſſe poterunt ijs, qui aliud agētes ea fortaſſe non animaduerterēt

maduerterent, malui attingere, quàm operæ parcendo non iuuare ſtudia iuuentutis, ſæpe in tenui laborantis.

Collegium capitolinorum & Mercurialium apud Ciceronem, ferre calumniam. CAPVT XXVIII.

ROMAE collegia quædam erant, in his Mercurialium & Capitolinorum, vt ex epiſtolis ad Q. Fratrem cognoſcimus: ſed quinam erant illi Capitolini? Id enim è libris erutũ, Ciceronis epiſtolas legentibus præ- [*Cic. ad Quintum fratrem.*] lucebit: etſi enim noſtra non magnopere refert hos intelligere: tamen quia eum ſcriptorem meritò docti & ſtudioſi peruolutant, in quo ſi quid minus intelligunt offenduntur, excutiẽdum mihi eſſe credidi. Erant igitur Capitolini collegium hominũ Capitolium & arcem incolentiũ, ludosq; capitolinos celebrantium. Sed quia in hoc ſcribendi genere, non Oratorum artificioſa fide, ſed auctorum literis omnia probantur: quod à nobis poſitum eſt, ex eorum velut tabulario & inſtrumento depromendum eſt. Liuius igitur libro quinto ab vrbe condita, ita eſſe, vt retulimus, his verbis planum facit, *Ludi Capitolini fierent, quòd Iupiter optimus maximus* [*Liuius li. 5. ab vrb. cond.*] *ſuam ſedem atque arcem pop. Rom. in re trepida tutatus eſſet, collegiúmque ad eam rem M. Furius dictator conſtitueret ex his, qui in Capitolio atque arce habitarent*. Mercurialium autem collegium mercatorum fuiſſe crediderim: ac ne leuis coniectura putetur, quæ probabilitate ſubnixa ſit eius dei, qui mercaturæ præeſt: quanquam ſi alia deſint argumenta, ſatis hoc veriſimilitudinis ad credibilitatem ſatiſque ponderis habeat: ex ipſius velut tablino Liuij teſtimonium proferemus. is ergo ita ſcribit, *Certamen conſulibus inciderat, vter dedicaret Mercurij ædem: Senatus à ſe rem ad populum reiecit, vtri eorum dedicatio iuſſu populi data eſſet, eum præeſſe annonæ, Mercatorum collegium inſtituere, ſolemnia prò Pontifice iuſſit ſuſcipere*. [*Liuius. lib. 2. ab vrb. cond.*] Sed quia è Cicerone omnis hæc nata eſt oratio, ſupplementum capitis ex eodem ſcriptore addam. [*Cic. lib. 8. fam. epiſt.*] Quid eſt igitur in eius libris in epiſtola Cælij calumniam ferre? ſic autem ſcribitur, *Scito Sempronium Rufum, mel, ac delitias tuas calumniam maximo plauſu tuliſſe*. [*Cælius Cicer. epiſt. Etſi de Repub.*] Id mihi videtur eſſe calumnioſum quiddam & aſtutum doloſumque excogitare & afferre, & obtinere fortaſſe, quod tum fecit Rufus, qui accuſatorem ſuum poſtulauit lege Plotia, vt hoc extraordinario reo cauſam non diceret. Sic & in Salluſtium Cicero ſcripſit, *ſed eſt quædam calumnia quam vnuſquiſque noſtrum teſtante animo ſuo fert de eo, qui falſum crimen bonus obiectat*: [*Cic. in Salluſt.*] vbi hoc ſcilicet ſignificat, eos improbari tacito hominũ iudicio, qui falſo crimine alios calũniantur: ita in hoc poſteriore exẽplo, à prioris ſententia aliquantum deflectitur, vt exiſtimo.

LIBRI QVINTI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER SEXTVS.

Delibitari, arca, ſutorio atramento abſolutus apud Ciceronem, malis onerari. CAPVT I.

Cic li. 9. epiſt. famil. DVOBVS in locis epiſtolarum Ciceronis ad Pętum vel auctoritatem veterum exemplarium aduerſus editiones tueri conabimur, vel aliam ab vſitata ſcripturam eliciemus: ſed veteris tamen ſcripturæ fides penes Victorium ſit, quo tradente hoc ſcribimus. Ergo vbi ex- Cic. li. 9. epiſt. famil. epiſt. Delectauerūt. cuſum eſt, *ſolebam enim antea delectari oleis & lucanicis tuis*, in veternoſis, vt ita dicam, & vietis libris reperit, *delibitari*, quod medius fidius non improbandum eſt, hoc ſenſu: tu me tua promulſide ante delibabas, ac meam famem diminuebas illis primis ferculis, quam tibi integram & illibatam ad omnia cœnæ fercula afferam, neque primis illis miſſibus, & primo guſtu eam perdam & conſumam, ac delibabo: ſed, vt integer & recens ad reliqua fercula veniam, principio cœnæ abſtinebo. vt autē ab appello appellito, à cœno cœnito deducitur, quidni pari ratione à delibo delibito deriuari poſſit? Nullus eſt, vt puto, Grammaticus, qui non genus hoc deductionis agniturus ſit. Alter locus ſic ſcribitur vulgò, Cic. eod. lib. famil. epiſt. Dupliciter. *nos iam ex areis tantum habemus, vt Verrium tuum & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? vocare ſæpius audeamus.* Equidem ſcio *ex areis* dici Var. li. 4. de ling. Lat. poſſe pro è frugibus, & meſſibus noſtris, vt apud Varronem, *rura largitur ad aream*: ſed in aliquot extat libris *ex artis*: quare puto ex arcis ſcribēdum eſſe leuí mutatiuncula & ferenda. Arcam autem habere dicebatur, qui bene nummatus erat: cui nihil nummorum erat, is arcam non habere dicebatur: ſed multò ille pecunioſior, cui arcæ plures, vt hic numero multitu- Catul. epig. 21. dinis loquutus eſt. Catullus de paupere, *cui neque ſeruulus neque arca*. Et Cic. ad Attic. lib. 1. epiſt. Nimium raro. Cicero quodam loco, *confidito arcæ noſtræ*. Aſſuemus indidem & pannes. *Dediſcendæ*, inquit, *tibi ſunt ſportellæ & artolagani tui*: dicere eum puto vitiles ſportellas, quibus artolagani & bellaria ferebantur. Sed & interdum Cic. lib. 9. fam. epiſt. Duplicit. ſportulis obſonia cœnarum ferebātur, cùm ad aliquem cœnatum ibant:

& in

& in cœnationem domeſticam portabant. Nam & apud Pollucem ſunt *Iul. pollux* κίσται, ὀψοφόροι & σπυρίδες. Ego autem putem artolaganos in parabilibus & *li. 10. cap. 23.* vulgaribus cibis fuiſſe numeratos. Rurſum, *Iam pater eius*, inquit, *accuſatus à M. Antonio ſutorio atramento abſolutus putatur*: puto per ænigma ſignifi- *Cic. li. 9. fami. epiſt. 21. Atti.* cari abſolutum crimine eum fuiſſe fœdiſſimis ſordibus & maculis iudicum: qui ignominioſo iudicio & turpi eum liberaſſent, per corruptelam, quem grauiſſimis ſententijs condemnare debuerant. Nam ſutorum atramentum, quo ligulæ ſolcarum & corium calceorum denigratur, nigerrimas ducit maculas. Itaque atramentum ſutorium maculoſum iudicium & infame vocauit. *Sputina quidem*, inquit, *cùm ei rem demonſtraſſem, & vitam tuam ſuperiorem expoſuiſſem magnum periculum ſummæ Reipublicæ demon-* *Cic. eod. lib. epiſt. 24.* *ſtrabat, niſi ad ſuperiorem conſuetudinem tuam, cùm Fauonius flaret reuertiſſes.* Imitatus eſt feſtiuè reſponſa hariolorum & aruſpicum, qui aliquando ſolebant diem præfinire, ante quam niſi quid fieret, mali aliquid eſſet euenturum. Terentius, *gallina cecinit: interdixit hariolus, aruſpex vetuit ante* *Terent. Phor. act. 4. sc. 4.* *brumam aliquid noui negotij incipere*. Ait etiam, *Me autem à te, vt ſcurram velitem, malis oneratum eſſe non moleſte tuli*. Malis oneratur qui malè *Cic. lib. 9. fam. epiſt. Duplicit.* mulctatur & vapulat oneraturque plagis: ſcurram autem velitem dicit, ſcurram tironem, non veteranum, grauis armaturæ: vt enim ſi veles cum armato milite congrederetur malè acciperetur, ſic vt velitem ſcurram ſe verberatum eſſe iocatur à Papirio dicaciſſimo & acerrimo ſcurra.

Qualis in Eurotæ ripis apud Maronem.

CAPVT II.

POETAE Latinorum principis verba ſunt,

> *Qualis in Eurotæ ripis, aut per iuga Cynthi* *Virg. li. 1. æneid.*
> *Exercet Diana choros*;

quibus Homeri lineamentis tabellam ſaltantis Dianæ choreaſque ducentis expingit: qua quidem in tabula picta Momus veluti reprehendendi animo quæreret, quid ita viſum ſit vtrique poëtæ potius eam in ripis *Homer. Odyſ. ζ.* Eurotæ tripudiantem ſtatuere, quam alicuius alterius fluminis. Nam de iugis Cynthi propter natalem Delon nihil habuerit Momus aut Zoilus quod carpat. vt igitur à calumnia, qua nihil hominum generi iucundius eſt, vt quam etiam in Deum aliquando deſtringant, in eius conſilia & facta malignè inquirentes, vtrumque poëtam liberemus: hoc exiſtimo ab eis conſilio ſcriptum eſſe, quòd Taygetus mons Eurotæ imminens, eſſet Dianæ ſacer, vt veriſimile ſit eam, in loco ſibi dicato ſacroque & grato, in numerũ cum Nymphis ſaltare libenter ſolitam, non propter aquę riuum,

ſed fluuium potius amœnum.ſed tabellari nobis eſt opus ſuffragio,quod nobis non denegabit elegans & concinnus poëta Callimachus, qui in Dianæ hymno his verbis ei chariſſimum eſſe dicit Taygetum:

Callimach εἰς Ἄρτεμιν.

> Νήσων μὲν δολίχη, πολίων δέ τοι εὔαδε πέργη,
> Τηΰγετον δ' ὀρέων.

Equidem credo etiam non defuturos, qui mirentur quid ita deam illam puerperiorum,venationumq́ue præſidem,tripudiatricem ſaltarricemq́ue inducant: ſed mirari deſinent, vbi intellexerint, ita animis hominum religionem illam ſectantium inſitum fuiſſe,vt eam ſemper in montibus,niſi venaretur, ſaltare exiſtimarent. Argumento eſt prouerbium, ποῦ γ' ἄρτεμις οὐκ ἐχόρευσε; quando Diana non ſalrauit? & quòd, vt poëta idem Callimachus canit,ſaltatriculas comites ab Ioue popoſcerit ſexaginta nymphas.

Callimac. ibid.

> Δὸς δέ μοι ἑξήκοντα χορίτιδας ὠκεανίνας.

Sed & Oreades eam ſequuntur glomeranturq́;,cùm choros exercet,quia montes omnes in poteſtate Dianæ ſunt:& omnes nymphæ mõtium eius familiares,& propè contubernales habebãtur.Nam apud Callimachum ſibi poſcit ab Ioue montes omnes donari: ſic enim ſcribit,

Callimac. ibid.

> —Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα.

hæc, vt opinor, quæ expoſui, haud parum addent gratiæ verſibus Maronis, quæ neceſſe eſt ſurdo velut palato non ſentiatur, niſi eorum quæ aſperſi,guſtu commendetur.

Turricula, fritillus, dare, reuocare.

CAPVT III.

INTERESSE non crediderim inter turriculam & fritillum, quibus veteres vtebãtur in teſſeris luſorijsq́ue tabulis, nec noſtri Grammatici inter iſta diſtingunt: neque internoſcendi vllam afferunt notam. mihi autẽ videtur fritillus vaſculum buxeum longum & teres fuiſſe, è quo mitterentur teſſeræ, vel tali in tabulam. Id ex eo apparet, quod apud Senecam condemnatur Claudius alea ludere pertuſo fritillo: ſic enim fruſtrà talos colligebat, cùm ſemper caderent nullo retenti fundo. verba ſunt Senecæ, *Tum Æacus iubet illum alea ludere pertuſo fritillo: & iam cœperat fugientes teſſeras quærere & nihil proficere.*

Senec. de mort. Claud.

> *Nam quoties miſſurus erat reſonante fritillo,*
> *Vtraque ſubducto fugiebat teſſera fundo.*

Idem & pyrgus ſiue turricula erat, vt è Martiale conſtat:

Mart. lib 14. epig. 16.

> *Quærit compoſitos manus improba mittere talos:*
> *Si per me miſit, nil niſi vota facit.*

Nam

Nam vaſculum illud oblongum & teres imaginem & effigiem rotundæ turriculæ præbebat. ne igitur improba fallaciq́ue manu bolos quos vellent aleatores veterani iactarent, aliosq́ue fallerent, excogitatum fuerat ad fraudem tollendam, vt per pyrgum mitterentur tali: intus autem pyrgus excauatus erat gradatim exculptusq́ue, vt agitati concuſſiq́ue tali, in graduum offendentes ſupercilia, volutarentur incertiorq́ue iactus eſſet: Auſonius,

Vidimus & quondam tabulæ certamime longo, Auſon. in commemorat. profeſſor. Burdegalenſ.
Omnes qui fuerant enumeraſſe bolos:
Alternis vicibus, quos præcipitante rotatu
Fundunt excuſi per caua buxa gradus.

Bolos porrò in eo ludo vel dabant vel reuocabant: vnde & hodie teſſerarum ludus, datorum ludus vocari ſolet: Auſonius eodem loco,

Narrantem fido per ſingula puncta recurſu Auſon. ibid.
Quæ data, per longas quæ reuocata moras.

Quod idem in duodecim ſcriptorum ludo vel calculorum fiebat. Cicero in Hortenſio, *Itaque tibi concedam, quod in xij. ſcriptis ſolemus, vt calculum reducas, ſi te alicuius dati pœnitet.* qui enim calculũ mouit, & in aliqua ſede lineáue collocauit, dedit: qui ſi ſe malè collocaſſe putat, reducit calculum. (Cic. in Hortẽſ.)

Albæ ſententiæ, Dama, cæcus fluctus.

CAPVT IIII.

ASINIVS Pollio apud Senecam Albutij ſentẽtias, quæ apertæ erant, faciles, non obſcurę, non tenebricoſæ, appellat albas, quòd quæ alba ſunt nihil atrum, nihil caliginoſum habeant, ſed clara quadam luce ſuffuſa pelluceant: eius verba ſunt, *Sententiæ, quas optimè Pollio Aſinius albas vocabat:* (Senec lib. 4. controuerſ.) id Græco more factum eſſe ſuſpicor, cùm præſertim apud Euſebium ſæpenumero legamus λευκότατον, pro clariſſimo & facillimo. (Euſebius.) Sed quod nõ tranſiri temerè & inattentè debuit, ex eo mox Senecæ loco perſpici poteſt, cur ab Horatio ſcriptum ſit,

Viſne tegam ſpurco Damæ latus? (Horat. lib. 2. ſat. 5.)

Nam cùm Dama diminutionis forma à Demetrio deductum ſit, nomen ſeruile eſt, & in Horatio libertini hominis, quales multi ad opes perueniebant, & ſi pro viliſſimis & ſordidiſſimis ſemper habebantur. Adſcribam Senecæ verba, *Idem rei dicebat omnium ſordidiſsimas, acetũ & puleium, & Damam, & Phileroten, laternas & ſpongias.* (Senec. lib. 4. controuerſ.) Cùm igitur Horatiani mihi loci in mentem inter legendum veniſſet, in articulo opprimendum putaui, & huic ſchedulæ inſerendum, cùm ei nonnulla lux è Seneca affulgere videatur. Æquè & quiddam Græcanicum olet illud Liuij apud Senecam

de

Senec.lib.1. Controuerſ. de Ciceronis morte, *vnde aliquoties in altum prouectum, cùm modo venti aduerſi retuliſſent, modo ipſe iactationem nauis cæco voluente fluctu pati non poſſet*: Homerus. illud enim cæco fluctu, eſt quod ab Homero ſcriptum eſt κύματι κωφῷ, Apud Non in Cæcum. quod & ante Liuium ita Latinè Siſenna explicarat, vt apud Nonium reperimus. Nec mediusfidius alienum & inſcitũ fuerit verba Siſennæ ſubiungere: *ſubitò*, inquit, *mare ſubhorreſcere, cæcóſque fluctus in ſe prouoluere leuiter cœpit*. cæcum autem fluctum Nonius idem interpretatur, occultè malum, latentem, & tacitum: grammatici Gręci explicant fluctum ſine vento ortum, nec murmurantem ſonantemque. Liuius quidem intelligere videtur fluctum vento ſilente, aut non ſtrepẽte excitatum, cùm ſcripſit, Senec.lib.1. Controuerſ. *partim ventis reſtantibus relatum ſæpius in littus, partim cæco fluctu iactationem nauis pati non potuiſſe*: nec aliter ſentit Siſenna. Ac cæcus dicitur fluctus, cuius non ſentitur nec apparet cauſa, vt cùm venti quieſcunt. quæ enim præter ventum excogitari poteſt maris frementis & fluctuantis cauſa? quo horreſcente & aëre quieto, meritò fluctus cæcus dicitur: id autem plerunque fit ante ventos coortos, vnde & Maro ſcripſit in prognoſticis venti,

Virg.li.1.Geor.
Principio ventis ſurgentibus, aut freta Ponti
Incipiunt agitata tumeſcere.

Flamen furinalis; Falacralis.

CAPVT V.

Var.li.4.de ling.Lat. FLAMEN eſt apud Varronem furinalis diuæ, vt ait ille, Furinæ: ſed quæ ſit iſta diua Furina, ſollicitè anxieque quærunt antiquarij, qua ignorata, nec eius quidem flamen cognoſcetur. ego ſi potero iſtum ſcrupulum eis eximam: ego enim diuam Furinam arbitror Erinnyn eſſe, & furiam, quod duorum locorum comparatione conſtituere & confirmare poſſe videor: atque hoc genus argumẽti imprimis firmum certumque eſt, cùm alterius loci aut ſcriptoris interpretatione, obſcuritas & caligo detergetur. Plin.de viris illuſtr.c.65. Plutar. in vit. Gracchor. Sic ergo in libro de viris illuſtribus ſcribitur de Graccho, *& Pompanio amico apud portam trigeminam, P. Lectorio in ponte ſublicio perſequentibus non reſiſtente, in lucum Furinæ peruenit*. Idem iſtud ſic Plutarchus ſcribit, ὁδὲ φθάνει μικρὸν εἰς ἱερὸν ἄλσος ἐριννύων καταφυγών. Ita Plutarchus Furinam interpretatur furias, cui ſententiæ nec intercedere poſſum, neque quicquam diffindere, vt inquit Flaccus, cur non ei aſſentiar. eſt & in Varrone falacralis flamen à diuo Falacre dictus, ſed deus iſte in vaſto quodam latere Varr lib.4.de ling.Lat. obſcuroque & caliginoſo chao videtur tacitus & ignotus, neque cuiquam qui ſit, proditus: eruere tamen eum conabimur è tantis tenebris in lucem, ſi noſtræ aſpiret coniecturæ fortuna. nam præter coniecturam afferre nihil

hil poſſum: quæ ſi in grauioribus rebus interdum boni conſulitur, hîc aſpernanda non eſt. Igitur vt diua Palatua dea erat, quæ Palatio pręerat, cuius flamen Palatualis vocabatur, & Volturnus fluuius, cuius flamen Volturnalis: item crediderim diuum Falacrem deum fuiſſe, qui loco cuidam, qui falacer aut falacrinus vocabatur, præerat: ſunt enim cognomines & gentiles locorum dij, vt Clitumnus & fontis, & dei fontis præſidis nomen erat. Falacrinus autem locus recenſetur ab Antonino in itinerario *Antoninus in Itinerar.* Italiæ non procul Roma: quiſpiam fortaſſe etiam exiſtimet à phalis circi nomen habuiſſe, ſed alterum credibilius videtur. Hæc mea eſt in hunc locum ſymbola, qui quid melius conferre poterit, non modo non offenſurus eſt me, vt gratiam vltro ſim ei habiturus, quòd me errore liberauerit: etſi non multum errat ille, qui ſuæ non multum confidit coniecturę, cuius vt veriſimilem fidem, ita dubiam lubricamque ſententiam intelligit.

Auida pars, fortuna gubernans, mœnia mundi, tremor clarus, pennipotentes, plumbi poteſtas.

CAPVT VI.

AVIDOS homines auaros plusque ſemper appetentes inſatiabili quadam cupiditate intelligimus, à qua notione non deflexit Lucretianum illud, quod quadam nouitate inſigne, neque vulgaris palati neque publici ſaporis, obſeruandum fuit:

Principio, inquit, *quantum cœli tegit impetus ingens,* *Lucret. lib. 5.*
Inde auidam partem montes ſiluæque ferarum
Poſſedere,

Hîc auidam partem, ſi quid iudicare poſſum appellat magnam, quòd auidi ſit plus appetere, nec paruo contentum eſſe. vt autem Romæ erat fortunæ obſequentis, fortunæ reſpicientis templum: ſic cùm Epicurei fortunę arbitrio omnia ſurſum deorſum temerè ferri in hac rerum ſumma cenſeant, vniuerſoque reginam & imperatricem præficiant omnia regentem, ritu Romano cognomentum ei impoſuit, gubernantemque appellauit hoc verſu ex eodem libro deprompto,

Quod procul à nobis flectat fortuna gubernans: *Lucret. ibid.*

Quanquàm & eo reſpexiſſe videtur, quod vetuſtas non vnum tantum ſed duo fortunæ gubernacula tribuit: vnde à Plutarcho ſcriptum eſt de ea ex *Plutar. lib. de fort. Roman.* Pindaro, ὐδὲ δίδυμον ςρέφοισα πηδάλιον. eſt & ab eo natura gubernãs eodem modo vocata: neque vt à politiſſimo & doctiſſimo interprete Lambino ſcriptum eſt, deſunt libri in quibus pro fortuna gubernans, natura ſcriptum extet. Illud ſingulare & nuſquam locorum ab vllo præterea (quod

equidem

Lucret.lib.5. equidem recorder) vſurpatum *ambens* pro ambedens, quod & erroris inſimularem, niſi carminis lex calumniandi fiduciam eriperet & auferret: nam in proſa non dubitaſſem ſine vlla religione audacter ambedens huc inferre. Proinde autem quaſi hic mundus vel vrbs quædam ſit, mœnibus vndique ſepta & circundata, aut locus munitione circunuallatus & clauſus, cœlum mundi mœnia vocare conſueuit: vt eodem libro,

Lucret. ibid. *Lunámque efficerent & magni mœnia mundi,*

id eſt cœlum. Idem etiam pereleganter & è proprietate luminis ſtellarum tremuli, cuius etiam rei cauſam philoſophi inueſtigare conantur, cœleſtium illorum ignium ſplendorem, tremorem vocat,

Lucret ibid. *Dum tremor eſt clarus, dum cernitur ardor eorum.*

ex quo & Maro doctiſſimus poëtarum dixit de luna,

Virg. 7. æneid. *—Splendet tremulo ſub lumine pontus.*

& de Solis etiam luce Lucretius,

Lucret lib. 5. *Sub terris ideo tremulum iubar hæſitat ignis.*

Pennipotentes etiam egregio vocabulo aues appellat, ex eo quod pennis potiantur: nam potens, eſt etiam potiens, vt

Horat. lib. 1. od. 5. *—potenti veſtimenta maris deo,* id eſt Neptuno maris potienti.

Quadrupedum, inquit Lucretius, *membris & corpore pennipotentum:*

Lucret. lib. 5. quanquam non me latet etiam Neptuno dici poſſe permiſſam maris poteſtatem, eóque potentem maris appellari, & pennipotentes quæ pennis valent & nituntur vocari. Virg. 4. æneid. vt autem à Marone *canum vis*, pro canibus, & à Lucretio quoque dicitur: eodem etiam modo & plumbi poteſtas hoc

Lucret lib. 5. verſu, *Et ſimul argenti pondus plumbíque poteſtas.*

Lucret. ibid. & rurſum, *Ex alienigenis membris compacta poteſtas,* Cùm autem canit,

Lucret. ibid. *Et ferro cœpere ſolum proſcindere terræ,*
Exæquatáque ſunt creperi diſcrimina belli:

ſignificat, vt ferro arare cœperunt, ſic & peræquè ferro inſtituiſſe pugnare, & ferro committere aleam præliorum.

Libatis dapibus apud Flaccum, noſter ludos ſpectauerat, vna luſerat in campo. CAPVT VII.

QVID ſit apud Flaccum *Libatis dapibus paſcere*, non tam facilè fortaſſe reperias, qui tibi explanet, quàm vel in littore algam, vel in ſentibus ſpinã inuenias. proinde operã mihi hanc ſumendã putaui, vt eos edocerem, qui facilius à vero aberrarent, quàm rectam viam inſtarent: ſic autem ſcribit,

Horat. li. 2. ſat. 6.
Ante larem proprium veſcor, vernáſque procaces
Paſco libatis dapibus.

Ego

Ego hoc crediderim referendum ad antiquorum pietatem, qui partem cœnæ lari, dijſque donabant, & in focum mittebant lari ſacrum, vt conſtat: id enim erat libare dapes: ex ea conſuetudine, vt arbitror, ſcribit Varro, vt à Marcello citatur, *quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare μικρὸν κρέας:* & Cicero de Finibus, *atqui reperiemus Aſotos primum ita non religioſos, vt edant de patella*, id eſt, vt edãt ea, quæ dijs è cœna libata ſunt: ſed ritus ille optimè intelligetur è Plutarcho, ita in libello de fortuna Romanorum ſcribente, οἱ δ' οὔ φασιν, ἀλλὰ παρθένον τὴν ὀκρισίαν ἀπάργματα καὶ λοιβὴν ἑκάστοτε λαμβάνουσαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, ἐπὶ τὴν ἑστίαν κομίζειν, καὶ τότε τυχεῖν, ὥσπερ εἰώθει, τῷ πυρὶ τὰς ἀπαρχὰς ἐπιβάλλουσαν.

Varro apud Non. in patella. Cic. 2. de Finib. Plutarch. in lib. de fort. Rom.

Ea igitur ſe caſtitate & ſanctimonia ruri dicit cœnare Horatius, vt dapibus niſi ante Deo piè libatis, veſci non ſoleat. Inde & dij patellarij à Plauto feſtiuè iocante ſunt dicti, quibus in patella libabatur, non magna ſacrificia fiebant. Tales dij erant in larario domeſtici penates & lares. Quid? non & illud negotium faceſſit?

Plaut. Ciſtell. sc. Credo ego.

—noſter ludos ſpectauerat, vnà
Luſerat in campo.

Horat. lib. 2. ſat. 6.

Non tamen operosè velut è cuniculo latebroſo effodiendus eſt ſenſus. Imitatur enim ſermonem hominum ſibi inuidentium, & mirantium tam proſperam ſecundamque fortunam ſuam. Horatius, inquiunt, noſtri ordinis & loci erat, & in vltima cauea nobiſcum ſpectabat ludos inter pauperum cuneos, in campo Martio nobiſcum ſeſe exercebat, qui fortunæ filius nunc videtur, tantis auctus ſucceſſibus eſt. Nam Senatores ludos threatrales ſpectabant ex orcheſtra: è quatuordecim ordinibus equites, & plebeiorum lautiores & ditiores commodius ſedebant, pauperiorum deterior vt conditio, ſic & in cauea locus: in campo quoque generoſi cum generoſis ſe exercebant, pauperes cum pauperibus. Ergo iuuenem Horatiũ olim ſui fuiſſe ordinis dicebant, qui fortunæ indulgentia ad amicitiam Mæcenatis opeſque peruenerit, & fortunæ beneficio prouectus ſit ad tantam fœlicitatem.

In ſecunda Horatij oda quædam explicata, ſacras iaculatus arces, Ilia vltrix necis Cæſaris, pater & princeps.

CAPVT VIII.

MIHI videtur Horatius ſecundo carmine libri primi commemorare prodigia mortem Cæſaris ſecuta, offenſionem deorum & iram oſtẽdentia, & augurium ciuilium deinceps bellorum euentumque portendentia. Cùm autem ſolerent prodigia & portenta procurari & expiari, itaque

deorum obſecrationibus & precibus placari,vtrunque in ea oda reperiemus. Oſtentum autem erat dirum & funeſtum, cùm ſacræ ædes de cœlo tangebantur: ex quo ſcripſit, *—& rubente*

Horat.lib.1. od.2.

Dextera ſacras iaculatus arces
Terruit vrbem ſic M.Tullius,

Cic.1.de diuinat.

Nam pater altitonans ſtellanti nixus olympo,
Ipſe ſuos quondam tumulos ac templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit ſedibus ignes. & alio loco Horatius,

Horat.li.1. od.12.

Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

Iam quòd rubentem dextram dixit, id verò fecit vt tertiam manubiam ſignificaret, quæ ignea eſt, & minax, & ab Ioue de conſilio deorum ſuperiorum mittitur,aduritque & magnam ſignificationem habet ſtatumque mutat,vt à Verrio ſcribitur. Iliam autem vltricem eſſe necis Cæſaris dicit,quòd Iulia familia ab Iulo eſſet,qui & Ilus erat, dum res ſtabat Ilia,vt poëta ſcribit:ab Ilo autem Ilia erat oriunda,vt & reges Albanorum.Eam vxorem Tiberis ait Horatius,cùm alijs fuerit Anienis,quod ex eo fictum eſt,quòd in Anienem ceciderit.Ouidius,

Verrius apud Feſt.lib.11.

Ouid.3.amor. eleg.5.

Nec te prætereo,qui per caua ſaxa volutus
Tiburis Argæi ſpumifer arua rigas:
Ilia cui placuit Iterum,

Ouid ibid.

Atque ita ſe in rapidas perdita miſit aquas:
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur,& ſocij iura dediſſe thori. Silius libro 12.

Silius Italic.li.12.

Ad genitorem Anio labens ſine murmure Tibrin.
Hic vt ſigna ferox dimenſaque caſtra locauit,
Et ripas tremefecit eques,perterrita pulſis
Ilia prima vadis ſacro ſe coniugis antro
Condidit.

Veruntamen quia mox in Tiberim euehitur Anio,quidni huic nupſiſſe videri eodem modo poſſit, cùm fortaſſe in confluentem ſe abiecerit? Porphyrio narrat Ennium ſcripſiſſe iuſſu Amulij in Tiberim præcipitatam fuiſſe: quod ſi eſt, iuſtius vxorem & veriſimilius etiam eam finxit Tiberis. Proteus autem phocas Neptuni paſcit vt Enalus eius equos: ſed & *columbas* cùm dicit, palumbes intelligit, quæ in arboribus ſedent, non item villaticæ. Expiationem prodigiorum & portentorum optat mandari dijs Romano amicis populo, vt Apollini, qui Romanis Troianorum progeniei fauet. nam vt ab Ouidio ſcriptum eſt,

Porphyr.in Horat.

Ouid li.1.Triſtium eleg.2.

Iuppiter in Troiam,pro Troia ſtabat Apollo:

&

& alioqui religioſiſſimè Romæ & auguſtiſſimè colebatur, additis ad religionem etiam magnificentiſſimis Apollinaribus ludis.

Nube candentes humeros amictus, Horat. lib. 1. od. 2.

dixit, vt Homerus in Iliade, νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους: & libro primo ὁ δ' ἤιε νυκτὶ ἐοικώς. quòd ſcilicet dij cùm veniunt, tamen à nemine videntur. Venus autem vt Æneæ mater, Romani generis erat parens, & *Æneadum genitrix* à Lucretio vocatur. Mars verò conditoris pater, atque ei etiam vindicata Cæſaris nece, templum cognomento Vltori condidit Auguſtus. Auguſto poſtremò aſſentatur, quem ſcelus cædis Cæſarianæ dicit expiaſſe cæſis interfectoribus, Mercurium hominis ſpecie celantem, & deum inter homines gerentem. Mercurium porrò etiam vltorem & expiatorem cupit, quia Troianis per Maiam cognatus erat. Quod autem ait, Homer. Iliad. 5. Homerus Iliad. 1. Lucret. lib. 1.

Hic ames dici pater atque princeps. Horat. lib. 1. od. 2.

Ideo dicit, quia Auguſtus pater patriæ appellatus fuit, atque etiam ante hoc cognomen Senator erat, & nomine principis Rempublicam ſub ditionē accepit ſuam. Tacitus, *Lepidi atque Antonij arma in Auguſtum ceſſere, qui cuncta diſcordijs ciuilibus feſſa nomine principis ſub imperium accepit.* Nomen autem iſtud ſumpſit eorum imitatione, qui principes, vt reor, Senatus legebantur, aut quòd Senatores principes dicerentur. Corn. Tacit. lib. 1.

Arma Herculis ad poſtem fixa, ſoluere operam, coleata cuſpis, mina ouis, naphtha, viuus lapis, viuum oleum, maltha, malthinus.

CAPVT IX.

APPARET ad gladiatorios ludos fuiſſe Herculis ædem aliquam, vel ædiculam, aut etiam ludos ei dicatos fuiſſe: aut cur ſcripſit Varro? *Ex his atque huiuſmodi inſtitutis & vita, vel ad Herculis athletæ facti erant:* & Apud Non. in Vel pro etiam.

Veianius armis Herculis ad poſtem fixis, Horat. lib. 1. epiſt. 1.

ab Horatio dictū eſt, pro relicto ludo gladiatorio. qui enim artē aliquam deſinebant, eius inſtrumenta dijs ſuſpendebant, ſacrabantque: Maro,

Hic arguta ſacra pendebit fiſtula pinu. Virg. ecl. 7.

Potiſſimum tamen artis præſidibus eum honorem habebant, vt è 6. epigrammaton lib. conſtat: ſic & gladiatores, qui ſe virtutem Herculis æmulari cenſebant, cùm erant rude donati, arma Herculi ſua dicabant, quod furtim fecit Veianius rude non donatus. Sed nos varia conſectamur, ſimileſque venatoribus diuerſas feras agitātibus vno in ſaltu, vno capite multa mouemus. Operari, in rebus ſacris eſt frequentiſſimum: ſic & ſoluere operam, eſt interdum ſacra facere, & ſoluere rem diuinam, quæ debebatur: vt apud Afranium, *ſoluo operam Dianæ.* Liber erat M. Terētij Varronis Apud Non. in Operari.

nomine Pſeudulus Apollo, ex eo quod Apollo, vel Laomedonti, vel potius Admeto ſeruiſſet, à quibuſdam tamē Pſeudoapollo inſcribitur. Pſeudulus autem à falſo mendacioq; nomen habuit, eiusque inſcriptionis iam meminimus, vt & comici Plauti Pſeudulus ſeruus è mendacio totus falſoque concretus nomen inueniſſe videtur. Coleata cuſpis apud Nonium à Pomponio dici videtur pars illa, qua viri ſunt, nec honeſtè poteſt

Apud Non. in Contui. nominari: *conſpicio*, inquit, *coleatam cuſpidem*. Mina ouis à Marco Varro-

Var. de re ruſt. 2. cap. 2. ne vocatur, quæ vētre non eſt lanato, ſed glabro: ſed origo nominis quęritur, quam à minus deduci puto, vt ſit quæ minus habet lanæ: argumen-

Feſt. lib. 11. to eſt, quod apud Feſtum Ælius minam eſſe dicit vocitatam mamma altera lacte deficientem, velut minorem factam. quod igitur hic in mamma, illic dicitur in lana: eadem tamen vocis vtrobique poteſtate. *Naphtha,*

Plin. lib. 2. cap. 105. inquit Plinius, *appellatur circa Babyloniam & in Auſtagenis Parthiæ profluens bituminis liquidi modo*: quod idem ferè è Dione Xiphilinus his ver-

Dio in Pomp. bis ſcribit, καὶ τῇ νάφθᾳ κτ̀ τῶν μηχανῶν χρωμένῃ δεινῶς ἐκάκωσαν· ἀσφαλτῶδις δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο καὶ διάπυρον οὕτως, ὥστε ὅσοις ἂν προσμίξῃ, πάντως αὐτὰ κατακάειν.

Plin. lib. 2. cap. 105. *Huic*, inquit Plinius, *magna cognatio ignium, tranſiliuntque protinus in eam vndecunque viſam. Ita ferunt à Medea pellicem crematam, poſtquam ſacrificatura ad aras acceſſerat, corona igne rapta*. Hæc Plinij verba plurimum afferent lucis, ac veluti prælucebunt Horatio ſic ſcribenti,

Horat. Epod. od. 3.

> *Hoc delibutis vlta donis pellicem*
> *Serpente fugit alite:*

Etſi iocatur allio non naphtha imbutam fuiſſe coronam. appellare videntur Latini hoc genus bituminis liquidi, oleum viuum, Gratius,

Grat. de vena.

> *Vulcano condicta domus, quam ſubter eunti*
> *Stagna ſedent venis, oleoque madentia viuo.*

Sic & Latini lapidem Græcis pyriten dictum vocant lapidem viuum, vt idem Gratius,

Grat. ibid.

> *Et viuum lapidem, & circa melitenſia nectunt*
> *Coralia.*

Iul. Pollux. li 8. Onom. cap. 4. Maltha eſt Iulio Polluci cera qua tabella iudicum illinebatur, & interprete Feſto, pix erat cum cera mixta: ſimilis eſt quam in

Cic. 1. in Verr. Verrem Cicero ceram legitimam vocat, qua tabellæ iudiciales incera-

Heſychius. bantur: Heſychio, cera mollis eſt. Eſt & maltha mollis, ex eo quòd mixtum è cera & pice molle erat: inde Horatianus Malthinus mollis eſt, &

Horat. lib. 1. ſat. 2. effœminatus. *Malthinus tunicis demiſsis ambulat*: qui Mæcenas videtur fuiſſe, ſi credimus Senecæ ita ſcribenti: *Non ſtatim hæc cùm legeris hoc tibi*

Senec lib. 20. epiſt. epiſt 115. *occurret, hunc eſſe qui ſolutis tunicis in vrbe ſemper inceſſerit?* At Plinio Maltha

Plin. li. 2. cap. 104. limus eſt ſtagni in vrbe Comagenæ Samoſata qui flagrans, cùm quid attigit ſolidi, adhęret, pręterea tactus ſequitur fugientes: ſic defendêre mu-

ros oppugnăte Lucullo,flagrabatque miles in armis ſuis: aquis etiam accenditur,terra tantum reſtingui docuêre experimenta. Hîc me quiſpiam non temerè dixerit,pharmacopolæ quandam tabernam inſtituere velle, qui tam multas ſpecies materię medicamentorum commemorauerim,& varietate quadam luſerim: etiam quæ ad medicamentarios nihil pertinent,pręterea inſeruerim.ſed illa nihil illuſione offendar,factumq; agnoſcam meum,meque etiam copię potius verborum explicandorum,quàm delectui conſuluiſſe vltro profitebor.

Tali,Ianus,falces ahenæ,ſpumans in herbas luna,venefica ſpumans veneno. CAPVT X.

PLVRIBVS talis ludebatur olim quàm teſſeris: quatuor enim ludebatur,vnde & Martialis ſcripſit,

Non ſum talorum numero par teſſera. Mart.lib.14. epig.15.

In talis figura laterum pro numero erat,quod & ante obſeruauimus:Pollux,τὸ δὲ σχῆμα τοῦ κατὰ τὸν ἀστράγαλον πτώματος ἀριθμοῦ δόξαν ἔχει.In teſſeris erat numerus, vnde & numeros eburnos Ouidius teſſeras appellat, vt ſecundo de arte Amandi, Iul.Pollux lib. 9.onom.cap.7.

Seu ludet numeróſque manu iactabit eburnos,
Tu bene iactato,tu bene iacta dato. Ouid.2.de art. amand.

& libro tertio,

Et modò tres iactet numeros,modò cogitet aptè
Quam ſubeat partem callida,quámque vocet. Ouid.lib.3.de art.amand.

Atque,ne hoc quoque prætermittam,ſubire hic & vocare contraria ſunt. Nam ſubit ille eam partem, quam ſi referat teſſera vincitur: vocat quam partem quemq́ue numerum optat reduci vt vincat. Itaque qui iactat teſſeras,optionem dat colluſori ſubeundi vel vocandi: qui non iacit, is è iactatis deligit quos ſubeat & quos vocet,quod quidem & ante attigimus, ſed in tumultuaria opera qualis hæc eſt, fieri vix poteſt quin quædam repetantur bisq́ue ſcribantur.ſed hæc opera Babyloniorum acum imitetur, varieque pingat.

Qui puteal Ianumq́ue timet celeresq́ue calendas,

cùm Ouidius ſcribit,vtrum de Iani templo,an de Iano, id eſt de tranſitione quadam,quæ ad puteal Libonis eſſet intelligendum eſt? nihilo ſecius illud Horatianum, Ouid.2 de remed.amor.

—poſtquam omnis res mea Ianum
Ad medium fracta eſt. Horat.lib.2. ſat.3.

Nam & in fori Romani regione legimus fuiſſe Iani templum, & prope puteal Ianos duos celebrem mercatorum locum auctore Victore. Ego igitur de templo non crediderim accipiendum: eorum autem alter ſupe- P.Victor de vrb.Rom. regionib. & locis.

P. Victi. ibid. Horat. lib. 1. epist. 1. Cic. 2. de Offi.

perior dicebatur, alrer inferior eodem Victore auctore, vnde & ab Horario ſcriprum ſuſpicor *—hæc Ianus ſummus ad imum Perdocet,* quod eſt ſuperior ad inferiorem vſque: ac medium eorum ſparium, Ianus medius dicitur, vt ſuſpicor, ab Horario, & à Cicerone libro ſecundo Officiorum, *à quibuſdam viris optimis ad medium Ianum ſedentibus.* non deſunt qui ibi tres Ianos fuiſſe ſcribanr. eſſe etiam Ianus cuipiam videreтur in Ouidio pars portæ peruia, vt ſi duos in ea diſcrimine interpoſito poſtis medij, Ianos diceres. inquir enim 2. Faſtorum,

Ouid. 2. Faſt.

Carmentis portæ dextro eſt via proxima Iano:
Ire per hanc noli, quiſquis es, omen habet.

Liuius. lib. 2. ab vrb. cond.

Et Liuius, *infœlici via è dextro Iano portæ Carmentalis profecti.* proinde quaſi veris illa Carmẽtalis porta continuò duas haberet in proximo vias ſuis adiunctas Ianis: dextram quæ ſcelerata eſt appellata ob calamitatem trecentorum Fabiorum, & alteram ſiniſtram: ſed his in locis de templo Iani proximo Carmentali portæ verba accipienda ſunt, auctore Feſto, cuius hæc verba ſunr, *Religioni eſt quibuſdam porta Carmentali egredi, & in æde Iani, quæ eſt extra eam Senatum habere.*

Feſt. Põp. li. 16.

Virg. 4. æneid.

Falcibus & meſſæ ad lunam quæruntur ahenis
Pubentes herbæ,

non eſt de nihilo à Marone dictum. Nam & vim æri medicatam ineſſe credebant, vt ahenis potius falcibus à venefica ſecarentur herbæ quàm ferreis: niſi poëticè æs pro ferro ponitur. Ouidius,

Ouid. 7. Met.

— et plantas partim radice reuellit:
Partim ſuccidit curuamine falcis ahenæ.

& ad lunæ lumen lectas herbas efficaciores veneficijs credebant, quòd lunam veneficijs præeſſe cenſerent, & herbas ſua quadam ſpuma & ſaliua inficere: Lucanus, *Donec ſuppoſitas propior deſpumet in herbas,* & Valerius Flaccus: *Quamuis Athracio lunam ſpumare veneno Sciret:* Eodem modo & de venefica ſcripſit,

Lucan. lib. 6. Valer. Flac. lib. 6. Argon. Val. Flac lib. 8. Argon.

Contra Tartareis Colchis ſpumare venenis.

Ouid. 7. Met.

Itaque in ea re vim maiorem lunæ plenæ etiam credebant: Ouidius,

— poſtquam pleniſſima fulſit,
Et ſolida terras ſpectauit imagine luna.

Apud Maronem quoq; ſacra inferis magica ſe factur ã ſimulans Dido, eſt

Virg. 4 æneid.

Vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta,

videlicet è ritu & conſuetudine nocturnorum ſacrorum & veneficiorum, vt & apud Ouidium,

Ouid. 7. Met.

Egreditur tectis veſtes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos.

Apud Horatium tamen venefica ſuccincta eſt: Horat.lib.1. ſat.8.

Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla

Canidiam: ſine calceis tamen,& capillo paſſo:

*—pedibus,*inquit,*nudis paßóque capillo.*

vt & apud Ouidium, *—paßis Medea capillis.* Ouid.lib.7. Metam.

Quod autem addit Horatius, *—ſcalpere terram*

Vnguibus,& pullam diuellere mordicus agnam: Horat.lib.1. ſat.8.

eò facit,quòd veneficæ ſolebãt in ſcrobe ſacra facere dijs inferis,vt apud Ouidium, *Haud procul egeſta ſcrobibus tellure duabus* Ouid.lib.7. Metam.

Sacra facit. quod quidem & ab Homero in Odyſſea cantatur. Quæ in hunc veluti faſciculum illigaui, ſi malè quis coniuncta putet,vinculum faſciculi enodet,& pro ſcopis diſſolutis habeat. Homer. Odyſ. λ.

Dij patrij,conſiſtere,lymphatici nummi,de loco ſuperiore,munus recipiendorum hoſpitum,bibere Græco more.

CAPVT XI.

OBSERVATIVNCVLAS quaſdam in legenda in Verrem oratione tertia,pluma & ramento leuiores in hac collocare charta non ſum grauatus. videor igitur obſeruaſſe vt apud Maronem dij patrij ſunt non patriæ vrbiſq; cuſtodes,ſed patrum,familiæ & generis prǽſides: vt cùm ſcribit,

Dij patrij ſeruate domum,ſeruate nepotem. Virg.2.æneid.

Item apud Ciceronem patrios deos, eſſe eos,qui pietati præſunt patrum in liberos, & liberorum in parentes,cùm ſcribit, *rapiunt eum ad ſupplicium dij patrij,quòd iſte inuentus eſt, qui è complexu parentum abreptos filios ad necem duceret.*non conſiſtere eius mentem dicit, qui furore & vecordia percitus eſt: qui enim furioſi ſunt, iactantur & agitantur, neque vel corpore vel animo conquieſcere poſſunt. C*onſiſtere,*inquit, *eius animum ſine furore atque amentia non ſinunt*. Et in Antonium, *Nec verò te vnquam neque vigilantem, neque in ſomnijs credo mente poſſe conſiſtere*. hinc & iocus ille Plautinus in Pœnulo, Cic.act.3.in Verrem. Cic.ibid. Cic.Philip.1.

A G. *Sunt mihi intus neſcio quot nummi aurei lymphatici.* Plaut.Pœnul. sc.Negotij ſibi qui volet.

M. *Deferto ad me,faxo actutum conſtiterit lymphaticum.*

ſignificat ſe nummos habere, qui exire geſtiant, nec cõſiſtere queant, ſed lymphatici ſint atque furioſi: ſeruus pollicetur medicinam, ſeſque effecturum, vt ſi ad ſe deferantur lymphatici nummi, conſiſtant, quietique reddantur ſanato furore & lymphatico morbo. Caput eſt ſumma: *quod,* inquit,*aliquot nominibus de capite,quantum commodum fuerit,frumenti decumani detraxerit.*locus ſuperior,roſtra: *cùm agam beneficio populo Romano de* Cic.3.in Ver. Cic.ibid.

loco ſuperiore. Homo ſui iuris, qui alteri non paret, nec morem gerit, nec ſeruit, nec in alterius poteſtate eſt, ſed ſuus eſt, & ſententiã ſequitur ſuam, non alienam, nec precibus flecti poteſt. *quòd*, inquit, *eos in iudicãdo nimium ſui iuris ſententiæque cognoſceret.* Brutus in epiſtola ad Ciceronem de libertate Reipublicæ dixit, *an vt eſſet ſui iuris & mancipij Reſpublica?* Eſt enim ſui iuris, quod alterius non eſt ſubiectum manui & poteſtati vllo iure: eſt ſui mancipij, quod non eſt alieni mancipij, & dominij. Expugnare eſt pugnando & contendendo obtinere & impetrare: vt, *quibus allegationibus illam ſibi legationem expugnauit*: ſic efflagitare flagitando impetrare: *cùm*, inquit, *iſte à Dolabella efflagitaſſet.* erat in oppidis Græciæ munus quoddam recipiendorum hoſpitio ſenatorum, legatorum, magiſtratuum, quod προξενία dicebatur: quique eos recipiebãt, qui hoſpitio publico cum ciuitate erãt coniuncti, πρόξενοι dicebãtur: hoc munus ſignificat Cicero cùm ſcribit, *oſtẽdit munus illud ſuum non eſſe: ſe, cùm ſuæ partes eſſent hoſpitum recipiendorũ, tum ipſos tamen prætores & conſules, non legatorũ aſſeclas recipere ſolere. Fit*, inquit, *ſermo inter eos & inuitatio vt Græco more biberetur: hoſpes hortatur: poſcunt maioribus poculis.* dictũ Anacharſidis magnã afferet huic Ciceronis loco lucem. Is enim reprehendebat (vt à Laërtio relatũ eſt) Græcos, quòd cùm initio minoribus poculis biberent, poſtea iam ſaturi & vuidi ſe maioribus prouocarent: verba ſunt eius, καὶ θαυμάζω φησὶ πῶς Ἕλληνες ἀρχόμενοι μὲν ἐν μικροῖς πίνουσι. πλησθέντες δὲ ἐν μεγάλοις. hæc ego telis araneorum per aërem volitantibus leuiora, & pappis carduorum, tamen iſta ſubitaria & tumultuaria ſcriptura non putaui indigna, ſupercilium hominũ ſeueriorum, & nihil niſi graue poſtulantium facilè contempſimus ſemper, & porrò contemnemus.

Cic. 3. in Ver. — Brut. ad Cic. epiſt. 15. — Cic. 3. in Ver. — Cic. ibid. — Cic. ibid. — Diog. Laërt. in Acharſide Scytha.

Depalationes dierum apud Vitruuium, & quædam in eo emendata.

CAPVT XII.

LIBRO Vitruuij nono dierum breuitates & depalationes reperimus: & prioris quidem vocis ceu magiſterio, poſteriore incrementa dierum ſignificari magis ſuſpicamur, quàm certò ſcimus, cùm cur depalatio, dierum accretio dicatur, diſpicere non poſſimus. Ego ex horologiorum ratione vocem eſſe iſtam vſurpatam puto. Nam cùm eis cuneos modò adijcerent modò detraherent, diminutionique dierum conueniret adiectio cuneorum, incremento detractio, depalationem ceu cuneorum remotionem, amplificationem dierum ſignificare exiſtimo. Vitruuius, *Quarum breuitates aut creſcentias cuneorum adiectus aut exemptus in ſingulis diebus & menſibus perficere cogit.* Iterum, *Sin autem cuneorum adiectionibus & detractionibus correptiones dierum aut creſcentiæ non probabuntur.* Eodem in libro, cùm

Vitru. lib. 9. cap. 8. — Vitru. lib. 9. cap. 9. — Vitru. ibid.

cùm formæ horologiorum ab antiquis inuentæ commemorantur, quædam efferuntur ijs verbis, vt intelligi nullo modo poſſint: vt cùm ſcribitur, *uti gonarchen, engonaton, antiboræum*, quis has voces vlla in Grammaticorum aut Aſtrologorum ſchola vnquam audiuit? quis denique Grĳcus Græcas agnoſcit? & ſi neſcio quid Græcanicum balbutiunt, & ſtrepunt. Equidem non ſpero me ita fœliciter diuinaturum, vt quod ſcripſerit Vitruuius, me velut ab Apollinis cortina monitũ profari poſſe iactem: tamẽ quod hariolabor nihilo iſtis vocabulis deterius erit: & de eorum ineptijs, & nugis fortaſſe commẽdationem adipiſcetur & triumphabit. Quid igitur ſi dicam Vitruuium ſcripſiſſe? vt εἰκόνα γῆς, εἰκόνα τοῦ ἀντιβορείου, vel εἰκόνα τῶν ἀντιβορείων. has quidem voces quis non vendibiliores fallacibus illis mercibus putet? nec tamen ab earum ſono & veſtigijs longè recedunt: neque iſtæ appellationes parum quadrare horologijs videntur. Sed hîc fortaſſe vatem ſuum fefellit augurium, alterũ locum corruptiſſimum parum abeſt quin glorier à me verè reſtitutum. Nam cùm ita ſcribit, *Item aquarum expreſsiones* αὐτομάτους, *porrecti rotundationiſque machinas*, quis eſt ita cæcus, quin videat hic porrecti rotundationisque alieno loco mentionem inductam? Certè in antiquiſſimis editionibus hæ voces nuſquam cõparent, ſed in eis ita editum eſt, *automato pictáſque machinas*, è quibus integrãda vna vox eſt αὐτοματοποιητάς, ſenſusq; perbellè ſeſe habebit, & conueniet his de quibus diſputatio inſtituitur. ſcribit non longè hinc Vitruuius, *Influens aqua ſubleuat ſcaphum inuerſum*: ad quem locum Budæi manu in editione antiquiſſima (cuius mihi copiam vir & humaniſſimus & doctiſſimus Memmius fecit) cùm emendatum inuenerim ſcaphium, tanti hominis iudicio, cui parem noſtra ſæcula nec tulerunt nec ferent, non dubitabo pronunciare ſcaphium ſcribendum eſſe videri.

Vitru. ibid. — *Vitru. ibid.* — *Vitru. ibid.*

Spiritus redundantia, ſabulo maſculus, liqueſcere, Vitruuius & Plinius emendati. CAPVT XIII.

APVD Vitruuium libro octauo ſpiritus redundantia eſſe videtur aëris quædam reciprocatio, impetus & vnda, *Nanque*, inquit, *corpora ſine ſpiritus redundantia non poſſunt habere vitam, niſi aër influens cum incremento fecerit auctus & remiſsiones continenter.* hoc ita explicãdum vt dixi puto, & vt ſcripſi excudendum. Nam hunc quidem ne apertè intelligi poſſit, velut quodam ſæpiæ atramento oblinentes obſcurantesque *ſine ſpiritũ redundantia* excudunt. in eodem libro ſabulo maſculus eſt, ſabulo non tam tenuis ſolutusque: ſed paulò craſſior concretiorque: eum enim ſoluto opponit, veluti interpretatione ſua ſcripta declarans. ſed verba eius ſubijcere operæpretium

Vitru. in præf. lib. 8.

Vitru.li.8.c.1. ræpretium fuerit.neſcio quomodo enim teſtatiora videntur omnia, quæ cana illa antiquorum fide probata ſunt. *Item*, inquit, *ſabulone ſoluto tenuis*. Vitru.ibid. non longè hinc ſubijcit, *Item ſabulone maſculo arenâque & carbunculo certiores*: ecce diſertè ſabuloni ſoluto maſculum oppoſuit. idem liqueſcere eleganter, pro colari & dilabi dixit, quòd quæ liquida ſunt, ſic diffluere Vitru.ibid. ſolent. ita enim loquitur de aquis, *Rubro ſaxo & copioſæ & bonæ, ſi non per interuænia dilabantur & liqueſcant*: Id eſt modo per interuænia non diffluant tranſcolenturque ac diſperdantur. Scribit Vitruuius eodem libro, ſed vt excuditur, verè atro & nigro atramento: nec enim commodè in- Vitru.li.8.c.3. telligi poteſt duntaxat, ſi verba ſequaris. Scribit igitur, *ruunt in ſummo ſpiritus aquæ bullitus*. Ego inuitis omnibus libris aquæ bullitu legam, putoque ſibilum aduerbij *ſimul* continuò excipientis adhæſiſſe tergo prioris vocis cum ſententiæ diſpendio. ſcio iſtud quibuſdam friuolum viſum iri, neque ſcriptione dignum: ſed vſque adhuc tamen exibilari illud non potuit, & omnibus negotium exhibuit: & ipſe mihi quoque conſcius ſum friuola me quidem paruaque conſectari, quæ tamen fortaſſe aliquem iu- Vitru.ibid. uabũt, vt ſcribere non pigeat. æquè illud moleſtum eſt & odioſum, *in quo natat inſuper oleum odore vti ſcobe citreo*: legendum vti ſcobs citrea. etiam Plinius deprauauit Vitruuium, ſi deprauaſſe videri poteſt, qui antè ipſe per ſummam iniuriam corruptus ab indoctis fuit. Nam in Plinio ita ſcri- Plin.li.31.c.2. bitur, *Necare aquas Theopompus & in Thracia apud Cychros dicit*: at apud Sotionem aliter populus ille nominatur, & vt opinor melius, in referen- Sotion. da Theopompi ſententia, cuius verba ſubſignabo, Θεόπομπος ἱστορεῖ κρήνην ἐν Χρώβσι τῆς Θράκης, ἐξ ἧς τοὺς λουσαμένους παραχρῆμα μεταλλάσσειν: & apud Vitruuium in antiquis editionibus nomen integrum conſeruatum erat hoc Vitru.li.8.c.3. modo, *Chrobſi Thraciæ lacus, ex quo non ſolùm qui biberint moriũtur, ſed etiam qui lauerint*: vbi animaduertendum eſt aduerbium è gentis nomine à Vitruuio graiorum more Chrobſi elatum eſſe. Sed vti dixi Plinij iniuria Vitruuio calamitoſa fuit: nunc Sotion erit ambobus ſalutaris, & vtrique, quod ademptum eſt, reddet, iniuriamque illorum ſarciet.

Autumnus, vites fundi, ſereſcere, glacies æris, omnimodis, decepta non capiatur, flammæ flos. CAPVT XIIII.

QVÆ rerum eſſe vocabula plerunque credimus, ea rerum imagines ſignificant nobiſque illudunt falſa quadam ſpecie & ludibrio: vt apud Lucret.li.1. Lucretium, *Vites Autumno fundi ſudante videmus.*

vbi partem anni accipimus, cùm Autumni ſimulachrum pictum ſignificari credam. Autumni tamen tempus per inuerſionem intelligi cenſeam: nam

nam Autumnus ita pingebatur,vt aut è vitibus vinum colligeret,aut vuas calcaret,vel ab earum calcatione ſordidus eſſet: Ouidius,

Stabat & Autumnus calcatis ſordidus vuis: Ouid.2.Met.

pingebatur & pomis capite redimito, Flaccus,

Vel cùm decorum mitibus pomis caput Horat.Epod. od.2.
Autumnus aruis extulit.

Fundi autem vites dicuntur,quæ vinum fundunt,vt arbuſtum dicitur fluere,quod vinum profundit.Cæterùm ab eo poëta hoc verſu,

Denique fluctifrago ſuſpenſæ in littore veſtes, Lucret.li.1.

Fluctifragum littus dicitur, propterea quòd littora fluctum ſibi illiſum frangunt,vt apud Horatium,

Quæ nunc pumicibus oppoſitis debilitat mare, Horat.li.1.od. 11.

ἀκτὴ quoque Græcis à frangendo dicitur littus. At mox,

Diſpanſæ in ſole ſcreſcunt: Lucret.lib.1.

per ſyllabæ detractionem curtatum,valet ſereneſcunt & ſiccantur.ſignificare & hoc verbum poteſt,in ſerum abire mutarique,quę tenuiſſima pars lactis eſt: vt ſi lac ſereſcere diceres, qua notione accipi in veſte non poteſt: niſi ſi quis vt caſeus exeunte ſero ſiccatur,ſic exeunte humore ſiccari veſtem diceret: quam tranſlationem vix probauerim. probabile eſt à ſero priore correpta ſerenum deductum, à quo & ſereſco: ſed & ſerum caſei eſt eius ſiccatio,& tanquam ſerenum cùm exit foras.

*Tum glacies,*inquit,*æris flamma deuicta liqueſcit,* Lucret.ibid.

Hic glaciem æris dixit audacia in loquendo penè temeraria, pro ſoliditate, rigore & duritie, quòd talis glacies ſit, vel potius Græcos imitatus eſt,quibus πάγος, id eſt glacies, etiam ſaxum ſignificat ſolidum & durum, ſed & frigus. Cùm autem ait, *Ignis enim foret omnimodis,* Lucret.ibid.
Intelligit quacunque ratione,ſitu,poſitu,collocatione,raritate,denſitate, adiectione,detractione,rem mutaret in procreando,ſemper ignem fore, nec rem aliam: eſtque omnimodis antiquum aduerbium, vt & multimodis.Illud autem,

Carmina quinetiam diuini pectoris eius
Vociferantur,& exponunt diuina reperta. Lucret.ibid.

ob grandiloquum Empedoclis poëma à Lucretio dicitur, quod vocale propè animatumque erat, nec humili ſono deductoque verſu ſtrepebat, ſed contenta altaque voce profabatur vociferabaturq;. Quod autem ait, *—deceptáque non capiatur,* tractum eſſe videtur à feris, auibus, piſcibus. Lucret.ibid. nam fouea,pedica, naſſa, area,eſca decipiuntur atque capiuntur, in damnumque & incommodum incidunt: non tamen pueri, qui epoto amaro abſinthij poculo conualeſcunt. Donatus paulò aliter accipit, & capere decipere interpretatur. ſic enim in Eunuchum ſcribit, *Quia eſt & bonus dolus,* Donat.in Eun. Terent.act.3. sc.3.

dolus, quo à medentibus falli ægros, non tamen decipi Lucretius poëta teſtatur. Illud verò tranſlatione pulcherrima exornatum eſt,

Lucret. li. 1. *Donec flammai fulſerunt flore coorto:*

Quod eſt, donec arbores ramos inter ſe terendo, tandem expreſſo igne coruſca flamma micare fulgereque cœperunt. flos autem flammæ ele-

Aeſchyl. Prōp. vincto. gantiſſimè dicitur, nec multò ſecus videri poteſt dixiſſe Æſchylus, τὸ σὸν γὰρ ἄνθος παντέχνου πυρὸς σέλας.

Arbor aſsita, dignitas, præterea. CAPVT XV.

Nos ex noſtra inſcitia alios fingimus & exiſtimamus, improbè fortaſſe: ſed profectò ea nobis cauſa eſt ſcribendi tralatitia multa: quæ quòd diu ignorauimus, alijs etiam multis ignota credimus: velut eſt illud quod apud Flaccum hic exponimus, quod, vt dici ſolet, in ore eſt omni populo.

Horat lib. 2. epiſt. 2. *Sed vocat vſque ſuum, qua populus aſsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia:

Diu putauimus adſitam populum eſſe, in limite & confinio plãtatam iuxta vicini poſſeſſiones: cuius ſententiæ non me pœnitet aut piget: quia tamen plus ſcriptoribus antiquis fidei habeo quàm mihi, ſententiæ incipio

Agretius. diffidere meæ, ac labaſco paululum. Nam adſitam interpretatur Agretius maritam, iuxta vitem ſatam. eius verba proferam, *Inſita,* inquit, *eſt arbor, cui inſciſſæ alienum germen includitur, aſsita cui incolumi aliquid quod ſuſtineat adiungitur:* locumque Horatianum quem protuli nominat,

—Qua populus aſsita certis:

Agretius. *quippe,* inquit, *quæ vitibus maritatur.* Huius Grammatici ſentẽtiam perſcribere volui, & facilè ſum paſſus me ignoraſſe videri, quod ille, cui plus videre in literis datum eſt, perſpexit: non tamen omnino quod credideram inſulſum inſcitumq; eſt. legi & qui præpoſitionis rationem non haberet, & aſſitam pro ſata intelligeret. Apertius autem multò Catullus ſcripſit,

Catul in Epithalamio Iul. & Manl. *Lenta qui velut aſsitas*
Vitis implicat arbores.

In eodem Grammatico locupletiorem auctioremque vna voce ſcripturam reperio quàm in voluminibus Ciceronis Cęlianæ orationis: ſic enim

Cic. pro Cælio apud Agret. ſcribit: *pulchritudo formæ in viris dignitas, vnde Cicero pro Cælio, quis non poßit huic ætati atque huic dignitati petulanter, etſi ſine ſuſpicione, at non ſine argumento maledicere?* nomen dignitatis indignis modis ex omnibus expulſum libris nuſquam comparet, credo quòd non ſatis huic loco conue-

Salluſt. in Cat. apud Agret. nire videretur, cùm dignitas hominibus deterioris ſeculi in hac notione ignoraretur. Idem apud Saluſtium in Catilina præterea exponit pro præterito

terito tẽpore &anteacto,non cõſueta ſanè ſignificatione:ſic enim ſcribit, *præterea præteriti temporis,Salluſtius,nunquam Hiſpanos præterea tale facinus facere auſos.* Sall.ſt.in Cati. apud.Agret..

Tempeſtiuum conuiuium,& intempeſtiuum.

CAPVT XVI.

CONVIVIVM ſæpe tempeſtiuum dici in antiquis ſcriptoribus legimus,vt Cicerone in Verrem: *Statuitur Lollius in illo tempeſtiuo gladiatorum conuiuio*: & de Senectute,*ego propter ſermonis delectationem conuiuijs tempeſtiuis delector*. Apuleius,*Nuptiæ'ne illæ fuerunt,an aliud celebratum officium, an conuiuium tempeſtiuum?* Sed & intẽpeſtiuũ cõuiuium dicitur ei contrarium. Cicero pro Murena, *neque in conuiuio moderato atque honeſto: intempeſtiui cõuiuij,amœni loci,multarum deliciarum comes eſt extrema ſaltatio*. Ego tempeſtiuum conuiuium puto eſſe, quod non fit de die (Nam id turpe & nequam & intempeſtiuum habebatur, de die conuiuia agitare) neque in multam noctem producitur: ſed quod tempori fit. Nam à Varrone apud Gellium conuiuium cõſtare ex rebus quatuor dicitur, quod omnibus ſuis ſit abſolutum numeris, ſi belli homunculi collecti ſunt, ſi lectus locus, ſi tempus lectum,ſi apparatus non neglectus. Ad tẽpeſtiuum quoque conuiuium fortaſſe pertinuerit diebus potius certis, quàm alijs conuiuas vocare,vt diebus potius feſtis quàm profeſtis, & quibuſdam profeſtis potius quàm alijs, vt nefaſtis. Cùm autem Cato in libro de Senectute ait ſe delectari cõuiuijs tempeſtiuis, non in eo plus latere ſignificationis quàm explicaui è Plutarcho oſtendam, qui de eodem homine & de eadem re ita ſcribit: ἦν δὲ καὶ τὸ δεῖπνον ἐν τῷ ἀγρῷ δαψιλέστερον. ἐκάλει γὰρ τῶν ἀγρογειτόνων καὶ περιχώρων τοὺς συνήθεις, καὶ συνδιῆγεν ἱλαρῶς οὐ τοῖς καθ᾽ ἡλικίαν μόνοις ἡδὺς ὢν συγγενέσθαι καὶ ποθεινὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς νέοις.

Cic.5.in Ver. Cic. de Senec. Apul.1.Apol. Cic.pro Mur. Gell li.13.c.11. Cic. de Senec. Plutarchus.

Vitrum herba,luridus color,lucumo ſamius,Eubœa cœla.

CAPVT XVII.

CAESAR commentariorum libro quinto, *Omnes verò ſe Britanni vitro inficiunt*: hodie glaſto excuſum eſt. ſed veterem ſcripturam repræſentaui. Pomponius Mella de iiſdem Britãnis,*incertum ob decorem, an ob quid aliud, vltro corpora infecti*. his in locis ab hominibus doctiſſimis emẽdari video,*luteo*, quibus cur non aſſentiantur nonnulli, hæ ſunt cauſæ: luteam vocat auroram Maro,non vt ceruleam,ſed croceam: & in Bucolicis

croceo mutabit vellera luto

dicit,non vt ceruleo: ſed illi hoc peccare alijs videntur, quòd cùm huius

Caſ.comment. lib. 5.de bell. Gall. Pomp.Mella lib.3.cap.6. Virg.eclog.4.

herbæ ſucco inficiatur ceruleus & viridis color, tamen flores melini ſint & crocei. hi autem vitrum eam herbam appellari ſuſpicantur, & de veſtigijs antiquæ ſcripturæ, & quòd Oribaſius helxinem herbam à Romanis vitraginem vocari dicat, quaſi vitrum etiam herba quædam ſit, non tantum quæ in conſuetudine conflatione efficitur materia pellucidi nitoris. Quod ad me attinet, equidem cenſeo vitrum ſcriptum fuiſſe à Mella, Cæſare, Vitruuio, quod vltrum in eis reperitur, eoque magis permoueor Vitruuij ſcriptis, quod in antiquis eius editionibus ſic reperio: *Item propter inopiam coloris indici, cretam Selinuſiam, aut anulariam vitro, quod Græci iſalin appellant, inficientes, imitationem faciunt coloris indici*. Iſatin autem ſcribendum in Vitruuio eſt, quod qui ignorauêre, ὕαλον fecerunt magno flagitio. Accedit auctoritas Oribaſij ſic ſcribentis, *iſatis, quam infectores herbam vitrum vocant*: ſed & iſatin Plinius glaſtum appellari dicit, quod vitrū Germanorum lingua ſignificat. Cùm autem Vitruuius ſcribit, *herbá, quæ lutum appellatur*, herbam aliam intelligit, quæ luteo croceoque colore inficit, mihi non notam, vt & violæ ſunt luteæ & calthæ. Nec officit, quod ea ſit infectiua Chryſocolla, quæ eſt coloris viridiſſimi: luteum enim ceruleo mixtum, temperatione viriditatem gignit. Vitruuius, *herba quæ lutum appellatur, ceruleum inficiunt*. Plinius, *luteam putant à luto herba dictam, quam ipſam ceruleo ſubtritam pro chryſocolla inducunt*. Sed noſtro more ad alia hoſpitia diuerſabimur. Luridum colorem exiſtimauerim eſſe appellatū à ſimilitudine coloris lurę, id eſt vtris coriacei, atq; adeò à ſimilitudine corij.

Alternis dicetis, amant alterna Camœnæ:

ex eo à Marone dictum arbitror, quòd Homerus libro primo Iliados, muſas apud Iouem in Olympo finxerit amœbęo quodam carmine alternis cantare, reſpondentes Apollini his verbis: μυσάων θ' αἱ ἄειδον ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ: quod & ijſdem verbis in Apollinis hymno ſcribitur: perſtudioſè enim imitabatur veterū poëtarum ſententias. Nam quod Heſiodus etiam dixit,

Ἀρχόμεναι θ' ὑμνεῦσι θεαί, λήγουσί τ' ἀοιδῆς,

nónne id eſt, quo ſuas exorſus eſt epiſtolas Horatius?

Prima dicte mihi, ſumma dicende Camœna.

Quod enim in Iouis honorem poëta Gręcus facere muſas prædicat, illud idem ſe Mæcenati facturū dicit Horatius. In Auſonio, Lucumonem quo ſenſu accipi debere ſuſpiceremur diximus: ſed quis ille eſt Samius Lucumo? cùm ſcribit, *Samij Lucumonis acumen*, quo ſignificat hominē Samium hebetem parumque ingenioſum & parum acutum. ac videtur Pythagoras intelligi, quem Samium conſtat fuiſſe: ſed is elleboro ſe purgaſſe non legitur, quod quidem ſciam. Quid igitur ſi legamus *Aſij Lucumonis acumen*, vt Cleanthes intelligatur: quem tamen ne id quidem feciſſe legimus: probabilius

Oribaſius lib. de virtut. ſimplic. — *Pompon. Mell. lib. 3.* — *Cæſar lib. 5. de bell Gall.* — *Vitru. lib. 7. cap. 14.* — *Oribaſ. lib. de virtut. ſimpl.* — *Plin. li. 20. c. 7.* — *Vitru. lib. 7. cap. 14.* — *Vitru. ibid.* — *Plin. lib. 33. c. 5.* — *Virg. eclog. 3.* — *Homer. Iliad. 1.* — *Homer. Iliad. 1.* — *Hom. in hym. Apoll.* — *Heſiodus in Theogon.* — *Horat. lib. 1. epiſt. 1.* — *Auſon. epiſt. 21.*

probabilius eſt id ab Auſonio de Pythagora ſcriptum, quod de Carneade in literas miſſum accepimus, qui aduerſus Zenonem diſputaturus, eiuſq; ſcripta refutaturus, ſe elleboro antè purgauerit. In Valerio ſcribitur, *Caryſtumque Chalcidico freto vicinam interiacens, cellæ Euboeæ nomen obtinet*: *Valer. Max. li. 1. cap. 8.* Iterum, *Euboeæ cellam obtinebis*, ſcribendum vtrobique è Strabone, *Εὐβοίας κοῖλα*: *Valer. ibid.* ita enim ea pars vocabatur: hoc caput è multis velut panniculis vtcunque conſarcinatum eſt. *Strabo. lib. 10. Geogr.*

Dominatio, accuſator de via citur, tolleno, pilum Græcum, iuſiurandum Iouis, aptus pinnis. CAPVT XVIII.

DOMINATIONEM dici obſeruaui, cùm filius familias ius patriæ poteſtatis exit, ſuique dominij & iuris, paterque familias efficitur. Id quia rarum eſt, idoneum cenſui, quod his conieċtaneis insererem. Feſtus, *Regalia exta appellantur, quæ potentibus inſperatum honorem pollicentur: priuatis & humilioribus hæreditates: filio familiæ dominationem*. *Feſt. lib. 16.* cùm dixiſſet Feſtus actorem & reum rei nomine cenſeri: etiam eo nomine accuſatorem intelligi ſubiecit hoc modo, *Itemque accuſator de via citur more vetere & conſuetudine antiqua*, quod, vt opinor, valet accuſatorem reum citari de via, & rei nomine contineri. *Feſt. ibid.* ſcio de vi accitur in Pompeio hodieque legi, ſed malè coniuncta ius eſt diſtrahere. *Riuus*, idem inquit, *vulgò appellatur tenuis fluor aquæ non ſpe conſilióue factus*. *Feſt. ibid.* hic quidem ære conſilióue emendant, ego legendum crediderim non ſpecu inciliòue. in faba refriua legendum auguror, *vt domum datantes reuertito ad rem diuinam faciendam:* vel potius, *te vindico ad rem diuinam faciendam*: imò verò improbatis his ſomnijs legendum reor, *è tritico ad rem diuinam*. *Feſt. ibid.* Virgo tempeſtiua ab eodem dicitur, quæ matura viro eſt & nubilis & formoſa, velut *ὡραία*: *auctoritate*, inquit, *virginis cuiuſdam tempeſtiuæ nomine Romes*. Reciperationem eſſe dicit cùm inter populos lex conuenit, quomodo res repetantur recuperenturque: *Feſt. ibid.* σύμβολα ſi credimus Suidæ appellat Demoſthenes 7. Philip. quæ pacta conuenta ſunt ciuitatum inter ſe, quibus iura ciuibus vltro citroque redduntur. *Suidas. Demoſt. 7. Phil.* In Aſtraba Plauti crediderim legendum, quaſi tollenonem aut pilum Gręcũ reciproces plana via. *Feſt. lib. 16.* tolleno κηλώνειον eſt, quod ſurſum deorſum, hinc inde tollitur more oſcilli, & alternis hinc & inde ſuſpicit & deſpicit. Baſilius de eo qui non ducebat rectos ſcripturę ſulcos, τὸν στίχον ἀνακύειν καὶ κατακύειν, ὥσπερ τὰ κηλώνεια, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀναγινωσκόντων. *Baſilius.* Pilum quoque Græcum in pinſendo tritico, vna deprimitur parte, altera attollitur more celonij: de eo loquitur Heſiodus ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν. *Heſiod. lib. 2. oper. & dier.* Taurus in pudẽdis pars eſt quædam, vnde & Laſtauri

dicti:ſolitaurilia ab hac parte non deſunt,qui appellata cēſeant: quod innuit Feſtus cùm ſcribit, *atque harum hoſtiarum omnium ſunt inuiolati tauri.* [Feſt.lib.17.] Ancum Martium regem magni feciſſe veteres videntur, & dignum immortalitate crediddiſſe. Horatius,

[Horat.lib.1. epiſt.6.] *Numa quo deuenit & Ancus.* Lucretius libro tertio,

[Lucret.lib.3.] *Lumina ſis oculis etiam bonus Ancus reliquit.* Ennius

[Ennius apud Feſt.lib.17.] *Poſtquam lumina ſis oculis bonus Ancus reliquit.*

[Næuius apud Feſt.lib.17.] Ex Næuio affertur, *Ius ſacratum Iouis iurandum ſagmine*: quod intelligo iuſiurandum Iouis ſacratum & ſanctum confirmatumque ſagmine & verbenis. Nam illa cerimonia verbenarum ſanctius reddebatur iuſiurandum, quod Iouis erat, vt apud Ciceronem,

[Cic.3.de Offic.] *O fides alma, apta pinnis, & iuſiurandum Iouis!*

vbi non prætermittam exponere dici fidem aptam pinnis, quæ pennata eſt & pennigera. Nam & Apuleius, verba quæ Homerus ſolemni & propè perpetua adiectione πτερόεντα appellat, pinnis apta dixit: [Apul.2. Apol.] *Si verba,* inquit, *vt poëtæ aiunt, pinnis apta vulgò volarent.* *Hoſtium oculiſſimum* apud [Plaut.apud. Feſt.lib.13.] Plautum eſt hoſtium quod oculus maximè eſt, id eſt, quod eſt chariſſimum, vt oculus: in quo obſeruandum ſuperlationem à ſubſtantiuo formatam, vt ab ipſe ipſiſſimus. Hoc capite multis è locis aliquid deguſtauimus, ſic nauſeæ & faſtidio occurrentes noſtro: vtinam idem apud Lectorem hæc varietas ſcitamentorum & epularum efficiat: quanquam id potius optare poſſim, quàm ſperare auſim.

Panotij populi, Plinius & Mella emendati.

CAPVT XIX.

SVNT in Pomponio Mella populi immani auricularum patularum prolixitate totum corpus tegentes, nomine Satmali, de quibus, vt ſuſpicor, prodigioſa illa fabula ficta eſt, quia toto corpore pelliti & bracchati erant, vt cùm hinc inde penderent pellium prægrandes alæ, aures viderentur. [Pomp.Mella lib.3.] Pomponij verba adſcribam, *Et Satmalos, quibus magnæ aures, & ad ambiendum corpus omne patulæ, nudis alioqui pro veſte ſunt.* In veteri libro [Plin.lib.4. cap.13.] Sannalos lego. eadem in Plinio fabula eſt, ſed alio populi nomine. *Faneſiorum,* inquit, *aliæ in quibus nuda alioqui corpora prægrandes ipſorum aures tota contegant.* ego ſuſpicor hoc mendacium à Græca vanitate ortum, Græco etiam vocabulo ſignatum fuiſſe: nec Faneſios, ſed Panotios ſcribendum eſſe, vt totos auritos. Natus hinc videtur literaturæ error, quòd veteres Latini p tenuem in aſpiratam ſæpe mutabant. Ita è Panotijs, Phanotij, & denique Faneſij tandem corrupti ſunt. Sed ne commentum me quis iſta

putet,

putet, adſcribam auctoritatem Iſidori, *Panotij*, inquit, *apud Scythiam eſſe feruntur, tam diffuſa auriũ magnitudine, vt eis omne corpus contegant. Pan enim Græco ſermone, omne: otia, aures dicuntur*. Panotios igitur in Pomponio & Plinio legendum eſſe arbitror. Suſpicarus aliquando ſum hos populos à Tacito *Fennos* vocari: ſed propenſior ſum, vt credam Helluſios eſſe, de quibus ita ſcribit: *Cætera iam fabuloſa, Helluſios & Oxionas ora hominum vultuſque, & corpora atque artus ferarum gerere.* Pomponius enim & Plinius cum Oobijs Faneſios vel Satmalos coniungunt: vt proinde in Tacito ſcribendum etiam putem Panorios, vel Hollotios & Oobios, ſi quis Oonas probat, emptores ouorũ intelligat. Æquè illud eodem in tertio Pomponij, in libri calce, falſum arbitror & deprauatum: *hinc iam lætiores agri amœnique ſaltus. Terota & Berini ebore abundant*. Legendum ſuſpicor, *terebintho arbore abundant*, ex veſtigijs veteris ſcripturæ, *Terotheberinio*. Non minus & illud corrigendum crediderim, *an exhauſta fructu ſine fine Africa ſe extenderet.* non enim illud exhauſta fructu ſatis aut conuenit, aut intelligitur: melius omnino & commodius ad ſenſum, *an inexhauſto tractu*: præſertim cùm in vetuſtis exemplaribus *an inexhauſta fractu*, legamus. *Sunt*, inquit, *miræ aues cornutæ tragopomones, equinis auribus & Pegaſi*. Rectè Hermolaus ſuſpicatur vel in Plinio, vel in Pomponio eſſe vitium: nam Plinius tragopanadem vocat, quam veriorem ſcripturam ſuſpicor: cùm enim Pan deus cornutus ſit, vt antiquitas credidit, ab eo aui cornutæ nomen tributum exiſtimare non ſtultæ coniecturæ fuerit: Ita tamen vt in Plinio tragopana, non tragopanadem legamus, hoc modo: *equidem & tragopana, de qua plures affirmant maiorem aquila*. *Apud hos plus auri quàm Perſis eſt*, ſcribit eodem loco Pomponius: vbi legendum quàm æris eſt. Et, *ripæ potius ſunt quàm littora*, vbi lego, *rupes potius ſunt quàm littora*: nihilo ſecius mox lego, *verum & hanno*: &, *ſed commeatu defeciſſe retulerat*. Sed quid ago? qui Augiæ ſtabulum purgare velim. Plures enim & fœdiores ſunt in Pomponio mendæ, quàm vt in tranſitu poſſint corrigi, & iuſtam operam, non hanc perfunctoriam deſiderant. quod ſi otium nobis ſuppeditarit aliquando, fortaſſe alia in eo maiora vlcera curabimus: quanquam ne interim quidem forſitan omittemus his libris quædam eius vulnera faſcia quadam obligare.

Iſidorus lib. 11. Etym. cap. 3. — Tacit. de moribus German. — Tacit. ibid. — Pomp. Mella. lib. 3. — Pompon. ibid. — Pompon. ibid. — Hermol. Barb. in Plin. — Plin. lib. 10. cap. 49. — Pomp. Mela. li. 3. de Aethiopia.

Pes aquæ, pes, cortina, cœli palatum, quæ homines arant, nauigant, ædificant. CAPVT XX.

SOLENT poëtæ humori fluéti pedem tribuere. id ex eo credo, quòd etiam currere aqua dicatur, quod ſine pedum officio fieri non poſſe videtur: ac certæ ius ſuum poëtæ tenent, vt tranſlationibus vtantur audacius:

Horat. Epod. od. 16. Lucret. lib. 5. Virg. in Aetna.

Iraque ſcripſit Horatius, *Leuis crepante Lympha deſilit pede*
& Lucretius, *Qua via ſecta ſemel liquido pede detulit vndas.*
& Virgilius, *Ipſe ſuo flueret Bacchus pede,*

id eſt, aurei ſæculi tempore, vinum ſua ſponte fluebat, viniq́ue flumina erant, non vt nunc, coactum & expreſſum calcantium pedibus manat. Significat & pes apud rei ruſticæ ſcriptores, cumulum vinaceorum briſæ, ſubiectorum prelo torcularis: Columella, *& ſereno ſiccoq́ue die vuas quam maturiſſimas legemus, quibus proculcatis, muſtũ, quod defluxerit, antequam prelo pes eximatur, ſtatim de lacu in vaſa defrutaria deferemus.* Theatri capacitatẽ conuexam & ſinuoſam, idem Maro in Ærna, vnde illud citaui, cortinam appellat,

Colum. lib. 12. cap. 19.

Virg. in Aetna.

Carmineq́ue irriguo magni cortina theatri
Imparibus numeroſa modis cadit arte regentis.

Nam id de vaſis, quæ in theatro ἠχεῖα vocabantur, non tam dici crediderim, quàm de tota eius ſtructura: quæ ſic exædificata eſt, vt numeroſæ voces ad ſpectarorem perueniant, cùm ſit muſicis deſignationibus modificata, vt Vitruuius ſcribit: cortinam etiam pro hemiſphærio cœli dixit Ennius, Varrone auctore illo verſu,

Vitru li. 5. c. 3.

Ennius. Apud Var. lib. 6. de ling. Lat.

Corpore ceruleo caua quæ cortina receptat.

vt iam non ſit mirandum, eum ingentes cœli fornices ſcripſiſſe: quam tamen tranſlationem Cicero reprehendit: vt minus veniam ei dare debuerit, *cœli palatum* appellanti: quod tamen, vt diuerſum hominum palatũ eſt, Varroni Ennius probat: idq́ue eo magis, vt reor, quòd Græcè palatum οὐρανίσκος, velut quoddam cœlum vocetur. Illud etiam Catonis bene veſtire & bene paſcere, pro magnam habere ſeruorum familiam, & magnos greges & armenta, vt eleganter dictum eſt, ita & propè poëticè: vt & illud Salluſtij ferè eiuſdem generis & notæ, *quæ homines arant, nauigant ædificant, virtuti omnia parent.* Id valet agros, maria, vrbes, virtuti parere, & in eius ditione eſſe: quæ dicendi figura, nec obuia eſt, & nouitate quadam non nimis acceſita nec nimis affectara, etſi audaci, lectorem delectat intelligentem & ſtudijs humanitatis imbutum.

Cic. 3. de Orat. Cic. 2. de nat. Deorum. Cic. 2. de offic. Salluſt. in bell. Catil.

Locus pontificalis, locus conſularis, locus medius, bibere ab ſummo, cadentia ſidera, ſacrata iura, omina repetere, acta teſtudo.

CAPVT XXI.

Virg. 2. æneid. Seruius ibid. Feſtus.

LIBRO 2. Aeneid. ſcribitur, *Inde thoro pater Æneas ſic orſus ab alto*: vbi altum thorum ſummum locum interpretatur Seruius, quem locum dicit pontificalem fuiſſe: attamen in conuiuijs auctore Feſto ſupra omnes ſacerdotes accubabat Rex ſacrorum, poſt eum flamen dialis, Deinde Martialis,

tialis, mox Quirinalis, inde pontifex maximus. potuit tamen ſic locus vocari è dignitate pontificis maximi cæteris pontificibus imperantis. Plutarchus in Sympoſiacis apud Romanos dicit honoratiſſimum fuiſſe locũ vltimum ſecundi lecti, ac conſularem vocatum fuiſſe dicit. Nam fortaſſe alius olim fuerat honeſtior locus. Id enim Plutarchus de ſua ætate ſcribit. Plutarch. in Sympoſiacis.

Seruius quidem domini locum medium eſſe ait in illum Maronis locum,

—Mediamq́ue locauit: atque è Salluſtio exemplum affert. *Igitur diſcubuere Sertorius inferior in medio, ſuper eum Tuſcius Fabius Hiſpanienſis Senator ex proſcriptis: in ſummo Antonius, & infrà ſcriba Sertorij Verſius, & alter ſcriba Mæcenas in imo: medius inter Tarquinium & Ouium Perpenna.* Seru. in Virg. 1. æneid. Virg. 1. æneid. Salluſt. apud Seru. in 1. ænei.

Nam Perpenna Sertorium conuiuio accipiebat. cùm autem magna lætitia conuiuium agitabatur, lege quadam conuiuali, ſi quis quid peteret, id ab ſummo omnibus dabatur: vt ab ſummo ad infimum vſque, omnibus vini cyathi in pocula certo numero dabantur. Plautus,

Da puere ab ſummo: age tu interibi ab infimo Plaut. Aſinar.
Da ſuauium: Iterum, Sc. Ain'tu meũ.
Standum eſt in lecto, ſi quid de ſummo petas. at in Sticho, Plaut. Menech. Sc. Iuuentus.
Nolo ego nos pro ſummo bibere, Plaut. Stich. Sc. Agite ite foras.

aliud quiddam eſt, vt iam expoſuimus. Sequitur in illo Maronis libro:

—Suadéntque cadentia ſidera ſomnos. Virg. 2. æneid.

cadunt ſidera diluculo albeſcente cœlo exortu auroræ exacta propè nocte: ſic alio loco ſcribit,

Ergo age nate dea, primíſque cadentibus aſtris
Iunoni fer rite preces: Virg. 8. æneid.

id eſt ſub auroram, cùm aſtrorum aduentante ſole hebeſcit acies & fulgor obſcuratur. Æneas igitur cùm id libro ſecundo dicit, ſignificat propè tranſactam noctem eſſe.

Hoc Ithacus velit & magno mercentur Atridæ: Virg. 2. æneid.

ex Homero imitatum eſt, in quo ſcribitur,

Ἦ κεν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες. Homer. Iliad. 1.

—Si omnes vno ordine habetis Achiuos: Virg. 2. æneid.

putem eſſe, ſi omnes Græcos eodem loco & numero ducitis, & pro hoſtibus habetis, at, *Compoſito rumpit vocem*, Græcum eſt: Ariſtophanes, Virg. ibid.

Οὐρανομήκη ῥῆξαί τε κἀμοὶ φωνήν. Ariſtoph. Neb.

Fas mihi Graiorum ſacrata reſoluere iura. Virg. 2. æneid.

Hic ius ſacratum dicit, quòd ſacramenti militaris religione teneri videbatur. nam iureiurando ſacrabatur, id eſt fide. Cic. lib. 3. Offic.

Cuiúſque princeps iuriſiurandi fuit,
Quod omnes ſcitis, ſolus neglexit fidem: Cic. 3. de offic.

Furere adſimulauit, ne coiret inſtitit.
Quod ni Palamedis perſpicax prudentia,
Iſtius percepſſet malitioſam audaciam:
Fide ſacratum ius perpetuò falleret.

Virg. lib. 2. æneid. *Omina ni repetant,*

legendum perſpicuè eſt, id eſt auſpicia. Legimus enim ſæpe duces è prouincia & exercitu auſpiciorum repetendorum cauſa Romam aduolaſſe. Liuius lib. 8. ab vrb. cond. Liuius, *námque Papirius dictator à pullario monitus, cùm ad auſpicium repetendum Romam proficiſceretur, magiſtro equitum denuntiauit, vt ſeſe loco teneret.* Virg. 2. æneid. ſed &,

—ita digerit omina Calchas:

Seruius legiſſe videtur, non vt diuulgatum eſt, *omnia.*

Virg. ibid. *Quales mugitus, fugit cùm ſaucius aras*
Taurus, & incertam excuſſit ceruice ſecurim.

etſi hanc ſimilitudinem Virgilius adhibuit, vt clamores horrendos taurorum exprimeret: tamẽ non improbum factu credidi, ſi annotarem Romanos piacularia auſpicia appellaſſe, quę ſacrificantibus triſtia portẽdebant: vt ſi hoſtia ab ara profugiſſet, aut percuſſa mugitum dediſſet, aut in aliam partem corporis, quàm oporteret, decidiſſet. cùm autem ſuos caſus non ſibi adſcribebant, ſed dijs, dicere ſolebant ſic viſum ſuperis, vt Horatius,

Horat. lib. 1. od. 33. *Sic viſum Veneri, cui placet impares*
Formas atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Virg. 2. æneid. ſic Virgilius hoc libro, *Dijs aliter viſum:* & tertio,

Virg. 3. æneid. *Poſtquam res Aſiæ, Priamíque euertere gentem*
Immeritam viſum ſuperis.

Virg. 2. æneid. *Cernimus*, inquit Maro, *obſeſſúmque acta teſtudine limen:*

Diodor. Sicul. Diodorus συνασπισμὸν ab heroibus inuentum fuiſſe bello Troiano ſcribit, ad Homericum illud opinor reſpiciens,

Homer Iliad. *Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.*

Idq́ue Philippum ait imitatum Macedonica Phalange: aliud tamen id, quàm teſtudo eſt: cuius ratio Romanæ militiæ erat, non Gręcę, cùm primi ſummiſſo genu ſubſidebant clypeis protecti, à tergo proximi eorum capita ſuis ſcutis tegebant, vt & horum alij: vt ea ſpecies tecti imbrices Plutar. in Antonio. referret, vt Plutarchus in Antonio ſcribit.

Sartoris vſus, Gygæ annulus, trimodia. CAPVT XXII.

Plin. li. 33. ca. 1. Plato lib. 2. de Repub. NISI me fallit animus memoriæ vitio Plinius Mydam pro Gyge in naturali hiſtoria ſcripſit. Nam cùm à Platone mãdatum literis ſit, & à Cicerone

cerone relatum, Gygem annulum habuiſſe, cuius palâ in palmam verſa à Cic.li.3.de nemine cerneretur: id de Myda his verbis ſcribit, *Mydæ quidem annulum,* offic. *quo circumacto habentem nemo cerneret, quis non etiam fabuloſiorem fateatur?* Sed eo in Plinij cap. lego, *æqua fortuna triumphantis, & ſerui coronam ſuſti-* Plin.li.33.ca.1. *nentis*: parem quippe triumphantis & ſerui publici fortunam Plinius dicit, quòd triumpharent in annulo ferreo, quod geſtamen ſeruorum erat: nec Plin.ibid. enim ſeruis aureos gerere annulos licebat, ac ne ingenuis quidem omnibus. ſequitur non ita longè locus ſuo priſtino aſſerendus iuri contra impotentiam emendatorum: *Quòd ſi impedimentum potuit in ea aliquod intel-* Plin.ibid. *ligi etiam ſartoris vſus, argumentum eſt maius in læua fuiſſe, qua ſcutum capitur*. hîc conſertorem emendant omnes vno conſenſu, quod non tam facilè probandum, ſi ſenſus educi è veteri ſcriptura poteſt: & poteſt fortaſſe qualiſcunque. Quid enim vetat Plinium dixiſſe impedimentum potuiſſe in annulis eſſe ſi dextra gererentur? quòd ei inſerti impedituri fuerint ſartorum operam, non tam facilè obligata annulo manu, quàm libera & nuda, arte ſua vſurorum. neſcio quid tale Plinium voluiſſe dicere ferè auguror. nam ſi in leui etiam artificio ſartorum, impedimentum futurum fuit geſtato dextra annulo, quãto maius eſt, inquit, cùm ſiniſtra eo onerata tractatio clipei impeditur? Cùm autem dixit, *etiam ſartoris vſus*, perinde eſt ac Plin.ibid. ſi dixiſſet, non ſolùm in maximis, verùmetiam in minimis rebus annulum nocere. Lego mox è ſanctuarijs optimorũ librorum. *Nec ignoro M. Craſ-* Plin.ibid. *ſum duo millia pondo auri rapuiſſe ſuo & Pompeij tertio conſulatu.* Et non longè hinc, *neque enim aliter potuiſſet trimodia illa annulorum Carthaginem ab Hannibale mitti*. Nam trimodia fœminino genere à Columella vſurpatur, & in caſtigatiſſimis Plinij libris hic legitur. nos hoc etiamnum voca- Colum.lib.12. bulum hodie retinemus in eo infundibulo, quod in moletrinis fruges cap.50. molæ tranſmittit. Tremodiam enim vocamus: nomen factum eſt à menſura trium modiorum. hoc nomine offenſi emendatores fœminino genere expuncto, neutrum formauere, vel deformauere potius ſinceram ſcripturam: proinde quaſi ad arbitrium omnia mutare & fingere, id demum ſit integrè & caſtè in auctoribus verſari. tantùm autem bonis libris tribuo, vt libentius eorum fiducia errem & peccem, quàm correctorum licentiam amplexus bonos ſenſus conſecter.

Crates ficariæ, ſculponeæ, granatui ſerere, bouerum iuga, ſpongia effingere, patibula, in Catone. CAPVT XXIII.

CATO præcipit ſeminario imponi crates ficarias: ſed ficariæ crates Cato de re quæ ſint in quæſtionem venit: ego eas intelligo quibus fici dum ſiccan- ruſt.cap.48. tur

GRAMMATICI ſummi in eruditione ſenſus apud comicum Plautum in verſu, *de ſuo ligello fumus ſi qua exit foras*, ligellum tuguriolum explicant, *Plaut. Aulul. Sc. Poſtquam obſonauit herus.* & eorum fidem ſequuti gregarij doctores explanationem eam comprobant. Ego etſi libenter auctoritati veterum faueo, tamen huic interpretationi ſubſcribere non poſſum. Nam mihi vocis huius originem perſcrutanti venit in mentem eſſe vocabulum diminutionis formam quandam adumbrans. poſtulat autem proportio, vt quemadmodum à tigno tigillum & tigellum deducitur: vnde & Tigellij nomen: ſic à ligno ligillum & ligellum deriuetur. paruum igitur lignum intelligo, quod in foco vratur fumumque reddat. Cæterùm in eadem fabula vlceroſum illud Donato Grammatico credimus: *is quando moritur, ita auido ingenio fui*: cùm quidem ille in Adelphis Terentij *quoniam moritur*, agnoſcat & legat, eſtque archaiſmus cùm quoniam pro cùm accipiatur. *Donat. in prolog. Adelphor. Terent.* *In puteum*, inquit in eadem fabula, *condite*: non exiſtimo dici in puteum perennem, ſed ſuffoſſa quædam hypogea, quæ Athenięſes habebant, & λάκκους vocabant. *Plaut. Aulul. Sc. Tace nunc.* Etiam barathrum erat puteus. Iterum, *Niſi vnũ hoc faciam, vt in puteo cœnã coquant.* *Plaut. Aulul. Sc. Curate.*

Apollo, inquit, *quæſo, ſubueni mihi atque adiuua.*

Apollo ſagittis confodere credebatur, idemque malorum depulſor habebatur, & eo cognomine indigitatus colebatur cùm ἀλεξίκακος diceretur: hinc illud Horatianum, *Plaut. Aulul. Sc. Volui animum tandem.*

—Sic me ſeruauit Apollo.

Nam qui mala depellit, ſeruat: & idem Horatius de Apolline, *Horat. lib. 1. ſat. 9.*

Hic bellum lachrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtémque à populo & Principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus aget prece. *Hora. lib. 1. od. 21.*

Scio illud Horatianum de ſeruatore Apolline longè repetita iam inde vſque ab Iliacis temporibus auctoritate explicari, cùm conſtet Apollinis ope Æneam hoſtibus ereptum fuiſſe: ſed ad religionis opinionem libentius retulerim, officiumque dei illius, exiſtimati malis auerruncandis depellendiſque mortales iuuare.

Aut manulearij, inquit, *aut myrobrecharij*, *Plaut. Aulul. Sc. Narraui.*

hæc poſterior vox mendũ olet, eo magis quòd longè deuertit ab antiqua ſcriptura, Marobatharij: ego aromatarij redundante primo elemento, & b in locum m introducto, vt non rarò, legendũ eſſe exiſtimo. *Citis*, inquit, *quadrigis citius properet perſequi*: citas opinor quadrigas eum appellare, vt quæ curſitabant in ſpatio circi maxima concitatione curriculi: ac eos ſic loqui & appellare ſolitos eſſe arbitror: quò & Maro reſpiciens dixerit, *Plaut. Aulul. Sc. Hoc eſt.*

At procul inde cita Metium in diuerſa quadrigæ
Diſtulerant: *Virg. 8. æneid.*

Grammatici tamen tritas ſignificationes plerunque prætereuntes, & remotas quærentes, citas ſeparatas & diuiſas interpretantur.

Tabulas cœnare, vil's agnina, Solium Cyri, mala ſcabies, Horatius emendatus. CAPVT XXV.

Horat. lib. 1. epiſt. 15.

APVD Horatium, *—tabulas cœnabat omaſi, Vilis & agninæ,* ita puto enucleãdum, vt tabulas paropſides intelligamus more Gręcorũ, qui πίνακας vocant. agninæ autem potius quàm agnini vt legam, & auctoritate librorum teredine exeſorũ facio impulſus, & opinione antiquorũ, qui agninam deſpicatui habebant & viliſſimam ducebant. indignè fert & ſtomachatur Plautinus paraſitus à lanijs vendi agninam pro arietina,

Plaut. Captiu. Sc. Iupiter ſuper me ſeruas.

Tum lanij autem, inquit, *qui concinnant liberis orbas oues,*
Qui locant cædundos agnos, & duplam agninam danunt.

atque arguit eorum dolum, quòd pro vna arietina offa duplam venderent, clam ſuppoſitã pro ea fallaciter agninam, aut potius quòd & apertè agninam venderent, & rurſus pro arietina agninam ſupponerent. Apud Philonem quoque in presbeutico agninæ carnes vt inſuaues illudũtur à Caligula: ſic autem ſcribitur, καὶ φαιδρὸς πρὸς ὡς πολλοί γε καὶ τὰ προχειρότατα ἀρνία οὐ προσφέρονται, γελάσας εὖ γε εἶπεν· ἔστι γὰρ οὐχ ἡδέα: eiuſdẽ & illud explicãdum. *Redditum Cyri ſolio Phraatem*, quò ſignificat reſtitutũ in Parthorũ vel Perſarum imperiũ, quod Cyri ſolium vocauit: quia ſella regia in qua ſedebant Perſarum reges, Cyri ſella dicebatur. Plutarchus, μηθεὶς ἄλλος ἀνθρώπων καθίσειεν εἰς τὸν κύρου θρόνον, πλὴν Ἀλεξάνδρου. Ait idem Horatius (eius enim poëma, tanquã hæc & illa luſtrantes curſim raptimq; peruagamur)

Philo in Preſbeutico. Horat. li. 2. od. 2. Plutarch. in Alexandro. Horat. de art. poëtic.

Vt mala quem ſcabies, & morbus regius vrget:

hîc ego malam ſcabiem interpretor feram, quam Græci ψώραν ἀγρίαν vocant, credebantque veteres Romani contagione ad alios tranſire: de ea ſic Philo, φθινάσι, τηκεδόσι, ψώραις ἀγρίαις, ἰκτέροις, σφακελίζουσιν ὀφθαλμοῖς: Celſus de ſcabie, *itaque eam, quæ talis eſt,* ἀγρίαν, *id eſt, feram Græci appellant.* quanquam & ſcabies omnis, mala eſt, infeſtaque eſt plerunque pueris redundantibus & malè temperatis, vnde & Perſius ſcripſit,

Philo. Corn. Celſ. lib. 5. cap. 28.

Perſ. ſat. 2.

—namque eſt ſcabioſus & acri
Bile tumet.

Horat. lib. 1. ſat. 1.

In eodem poëta, *—eia Quid ſtatis? nolint:* ſine vlla dubitatione legendum eſt, pendente è ſuperioribus ſententia: ait enim, ſi quis Deus dicat, iam quod vultis faciam, nolint. hæc cùm ego ſcripſiſſem, admonuit me ſummus meus & intimus amicus Leodegarius à Quercu eandem conſtitui à Britannico lectionem: in quo mirificè lætatus ſum, me in veſtigijs doctiſſimi viri pedem poſuiſſe, etſi eius cõmentarium non euolueram.

Faxim

Faxim ſit vilior, rapacidæ, coruus ab læua cantat, ludij.

CAPVT XXVI.

PRISCA quidem illa eſt, non iniucũda tamen nec inamœna loquendi ratio: faxim ſit vilior, pro eueniet vt ſit vilior: ſed velut obſignatis tabellis & teſtationibus probanda. Plautus in Aulularia,

Ego faxim muli precio qui ſuperant equos,
Sint viliores gallicis canterijs. Et in Perſa, Plaut. Aulul. Sc. Narraui.
—Næ iſti faxim nuſquam appareant, Plaut. Perſ. Sc.
Qui hic albo reti aliena oppugnant bona. Veterem atq;

in eadem quoque Aulularia, huius enim pompæ fercula inde inſtruetur, rapacidæ imitatione patronymicorum, homines rapaces appellantur ioco comico ficti, vt Æacidæ dicuntur ab Aeaco:

Rapacidarum, inquit, *vbi tantum ſiet in ædibus.* At illud, Plaut. Aulu. Sc.
Nam quod dedit tam diu quàm per dium. Curate ego.

Sphingis gripho nodoſius eſt, nec niſi gladio & ferramento ſolui poteſt, Plaut. Aulul. Sc. Fidei cenſebam. vt nodus Gordianus. Interpretandum enim non tam iſtud quàm ſecandum, aliudque inducendum, quo res tota erit aperta.

Nam quod edit tam duim quàm perduim.

Tria enim iſta verba ſubiunctionis ſunt, veteribus vſurpata pro edam, dem, perdam.

Non temerè eſt, inquit, *quòd coruus cantet mihi nunc* Plaut. Aulul.
Ab læua manu, vanitas augurum auſpicia coruorum fauſta à Sc. Non temerè

dextra, à læua infauſta iactabat. itaque cùm partes mundi ab ortu auguribus Romanis læuæ eſſent, Horatius ſcripſit,

Oſcinem coruum prece ſuſcitabo Horat lib. 3.
Solis ab ortu, od. 27.

vt ſcilicet cantu ſuo iter inſtitutum dirimat, à dextra autem ſuadebat coruus, vt in Aſinaria,

Picus & cornix eſt ab læua, coruos parræ ab dextera: Plaut. Aſin. Sc.
Conſuadent. Hercle verò.

Hinc apparet contrariam in cornice fuiſſe obſeruationem: quod & à Cicerone ſcriptum eſt, cuius verba ſunt, *cur à dextra coruus, à ſiniſtra cornix* Cic. 1. de diuin. *faciat ratum.* ſiniſtra tamen cornix Maroni inauſpicata eſt,

Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix: Virg. eclog. 1.

vbi augurium malum etiam adiuuat arboris vitium.

Glabriorem, inquit, *reddes quàm volſus ludius eſt.* Plaut. Aulul.

Ludij, inquit Dionyſius Halicarnaſſeus, adoleſcentes erant tuniculas in- Sc. Dromo deſ- duti inſignes, galeati & enſiferi peltatique; qui omnibus circenſibus & quama piſces.

theatralibus pompis in verſum incedebant, ipſius velut pōpæ duces ſalijs ſimiles, ludij ex eo vocati, quòd à Lydis hoc genus ludicri inuētum videretur. ſiqui igitur eorum eſſent grandiuſculi & iam veſticipes, vellebātur glabrique reddebantur. verba Dionyſij ſunt, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν περὶ τὰς πομπὰς τάς τε ἐν ἱπποδρόμῳ, καὶ τὰς ἐν τοῖς θεάτροις γινομένων. ἐν ἁπάσαις γὰρ αὐταῖς πρόσηβοι κοῦροι χιτωνίσκους ἐνδεδυκότες εὐπρεπῶς, κράνη τε καὶ ξίφη καὶ πάρμας ἔχοντες, στοιχηδὸν πορεύονται, καὶ εἰσὶν οὗτοι τῆς πομπῆς ἡγεμόνες, καλούμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῆς παιδιᾶς τῆς ὑπὸ λυδῶν ἐξευρῆσθαι δοκούσης, λυδίωνες, εἰκόνες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, σαλίων. hic potius induſtria noſtra leuamus aliorum laborem, ne iſta quęrant, quàm aliquid conferimus æſtimatione dignum. nos quoque huic merci nullum pretium ſtatuimus: ſed hanc veluti ſtipem ſpargimus gratuitam.

Dion. Halicar.

LIBRI SEXTI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER SEPTIMVS.

Bene noſſe apud Ciceronem quid? Cicero emendatur.

CAPVT I.

QVAEDAM ſunt in auctoribus Latinis è Græcis imitata: quæ aliud ſignificant quàm ſtatim oſtendunt: nec facilè ea quiſquam aſſequi poteſt, niſi qui literis Gręcis multum operæ dederit. Licet id perſpicere è Luculli loco vbi ſcribitur, *Bene autem noſſe Carneadem Stratoniceus Metrodorus putabatur*. Illud enim noſſe aliud eſt quàm præ ſe fert. ſignificat enim Carneadis eum diſcipulum fuiſſe: Græci autem plerunque ſolent diſcipulos appellare γνωρίμους, quod quidem apud eos tam frequens eſt, vt id exemplis confirmare velle, ſit lucem Soli fœnerare velle. In re igitur nota exemplis & teſtimonijs non neceſſarijs ſuperſedendum. In eam autem ſententiam illud noſſe accipiendum eſſe, atque adeò ſignificare à Metrodoro perdiligenter auditum fuiſſe Carneadem, è libro primo de Oratore confirmamus: ſic enim ſcribit Cicero, *Erat etiam Metrodorus, qui cum illis vnà ipſum illum* Carneadem *diligentius*

Cic. in Lucul.

Cic. 1. de Orat.

tius audierat. qui autem in eo Luculli loco Melõthius nominatur, Melanthius tranſnominandus eſt. qui quidem Aeſchinis Neapolitani preceptor fuit. Hegeſinus etiam aſpiratè ſcribi debet, non Egeſinus tenuiter & exiliter: vt ex Euſebio apparet, in quo ſic ſcribitur, χαρνεάδης δὲ ἐκδεξάμενος παρ' ἡγησίνου: duos iſtos philoſophos malè appellari in libris editis libuit adſcribere, & ab errore adoleſcentes vindicare iſta admonitione. Illud verò quod ſententiæ refragatur non eſt prætereundum, ἀκατάληπτον ſcribi, vbi καταληπτὸν locandum eſt. C*um enim*, inquit, *ita negaret, quicquam eſſe quod comprehendi poſſet (id enim volumus eſſe ἀκατάληπτον.)* Liquet mihi affirmare à Cicerone explicari, id quod comprehendi poteſt: id autem eſt καταληπτὸν. Igitur è regione Græcum cum Ciceronis voluntate pugnat, quod diſſimulanter ferre non debui. Aperiendum & illud ex eodem libro videtur, quod etſi non ita obſcurum eſt, tamen ſub eo aliquid aliud latet, quàm quod primo aſpectu nobis obijcit: ſed Ciceronis verba ante proponam, *Et in ipſo bello: in quo ita magna rei militaris eſſe occupatio ſolet, vt non multum Imperatori ſub ipſis pellibus otij relinquatur.* Pelles hic tabernacula vocat militaria hibernaculorum: ſenſus eſt igitur, ne hiberno quidem tempore multum otij Imperatori relinqui, cùm interquieſcunt tamen bella.

Cic. in Lucull. / Cic. ibid. / Euſebius. / Cic. in Lucull. / Cic. ibid. / Cic. ibid.

De chartis, Plinius emendatur. CAPVT II.

DE chartis quæ è papyro fiebant differens Plinius, primam dicit olim fuiſſe Hieraticam, è qua religioſi tantùm ſacriq́ue libri ſcriberentur, eamq́ue ab adulatione Auguſti nomen accepiſſe: ſecundam Liuiam, ab eius coniuge, vt in tertium locum deſcenderit Hieratica, quę olim prima erat. Hic neſcio quid inquinatum eſſe ſentio, libidine emendatorum in bonos ſcriptores ſemper graſſante, fideliusq; exiſtimo quod in antiquis exemplaribus reperi, *quæ ablutione Auguſti nomen acceperit*. Auguſtea enim & regia charta candidior erat quàm Hieratica, vt & Liuiana: Nam Hieratica ſubcolorata erat, vt ſcribit Iſidorus. abluendo igitur candorem chartæ acquirebant. erat & amphitheatrica, & Memphitica, cuius Lucanus meminit,

Conficitur bibula Memphitis charta papyro:

erat & Saitica, ab oppido Sai. & Teneotica à loco quodam Alexandriæ appellata: & Fanniana ab interpolatore nomen habens: ſed & Corneliana, à Cornelio Gallo, qui Aegypto præfuerat nomen adepta eſt: Erat & Emporeutica, vel potius Emporica (ſic enim in Plinio emendandum arbitror) ea mercatorũ vſui ſeruiebat, & inuolucris & integumentis mercium dicabatur, ſcripturæ inutilis: *Texuntur*, inquit Plinius, *omnes tabulæ madentes Nili aqua*, emendo, *texuntur omnes tabula madente Nili aqua*

Plin. lib. 13. c. 12. / Plin. ibid. / Iſid lib. 6. Ety. cap. 10. / Lucan. lib. 4. / Plin. lib. 13. c. 12. / Plin. ibid. / Plin. ibid.

Quis huic emendationi auctor? non ſolùm libri veteres, ſed etiam Romana editio. nam in tabula chartæ ponebantur, in qua turbida Nili aqua glutinabantur: hodieque quæ è concerpto comminutoque linteo chartę conficiuntur, earum plagulæ ope glutini cohæreſcũt. proinde mox etiam Plin. ibid. lego, *cùm primo ſupina tabulæ ſchida allinitur*, &, *reſegminibus vtrinque amputatis*. cuius emendationis, quam multos veteres libros teſtes laudare Plin. ibid. poſſumus? qui etiam vno conſenſu, *tranſuerſa deinde crates peragit*, oſten- Plin. ibid. dunt. Illud etiam ſic emendo, *lituræ metum afferebat ex auerſis*, *& alias indecoro viſu per tranſlucida*. pellucebat enim ob tenuitatem illa charta, & ſi quid in auerſa ſcriptum fuiſſet, metus erat lituræ. nihilo ſecius quod mox Plin. ibid. ſequitur, in priſtinam reſtitui integritatem poſſe reor. *igitur è ſecundo corio ſtatumina facta ſunt è primo ſubtemina*. Chartam, inquit, Claudius duplicauit, & tanquam bilicem fecit, eiuſque tanquam ſtamen fecit, è ſecundo papyri libro, è primo corio ſubtemen. lego etiam infrà, *ſed omnia ſecunda*. Plin. ibid. lentiginoſæ autem maculæ oculis in Charta deprehenduntur fungoſæ tæniæ litera fundente ſe: ſed pro fungo in veteribus libris iunco lego, nam & antè, extremum papyri ſirpo ſimile dixit, id eſt iunco.

Cohibere brachium toga apud Ciceronem, Cuſtos, Sodalitas lupercorum.

CAPVT III.

MEMINI aliquando à me adoleſcentes optimis & honeſtiſſimis ſtudijs non leuiter tinctos quærere, quis eſſet illius è Cæliana oratione loci Cic. pro Cælio. ſenſus: *Nobis quidem olim annus erat vnus ad cohibendum brachium toga conſtitutus: & vt exercitatione ludóque campeſtri tunicati vteremur*: quibus tantùm tum reſpõdi mihi videri eo anno quo ſumpta virilis toga fuerat, modeſtiam etiamnum & pudorem ab adoleſcẽtibus poſtulatum fuiſſe æquè, ac cùm in puerili erant prætexta. quòd ſi tum magiſtris liberati, & ſuæ tãquam tutelæ facti, viſi eſſent eo anno proteruiores aut petulantiores, de eorum pudicitia malè exiſtimatum fuiſſe. qui enim brachium vel profert vel exerit minus eſſe modeſtus & verecũdus videtur, quàm qui toga brachium cohibet & continet: & Æſchines contra Timarchum priſcorum oratorum pudorem & modeſtiam laudans, eos ait peroraſſe manus intra Aeſchin. contra Timarchum. pallium continentes. ſcribit enim, ὥστε ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὰς χεῖρας ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι. eodem etiam illo anno nefas eis erat corpus in campo Martio nudare, ne corporis nudatione impudenti amatorem quærere velle viderentur. Itaque tunicati in campo ſe Cic. pro Cælio. Seruius in 5. æneid. exercebant: *eademque, inquit, erat, ſi ſtatim mereri ſtipendia cœperamus, caſtrenſis ratio atque militaris*. Seruius ait Ciceronem ſcripſiſſe anno ſtipendij

primo

primo ſolitos eſſe dari cuſtodes adoleſcentibus militaturis, qua ex conſuetudine Maronem ſcripſiſſe,

Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli
Epytidem vocat, & fidam ſic fatur ad aurem. Virg. 5. æneid.

ſic in Marone Epytides ſcribi debet, vel Homero auctore, in quo Iliados ρ ſcribitur, Homer. Iliad. ρ.

Κήρυκ' Ἠπυτίδῃ δέμας Περίφαντι ἐοικώς.

nam Periphantem intelligit Maro, Epiti filium. illud inſtitutum declarauit Plautus in moſtellaria, Plaut. Moſtel. ſc. Recordatus mulium.

Ad legionem cùm itant, adminiculum
Eis danunt tum aliquem cognatum ſuum.

Sed quę eſt in illa Ciceronis oratione ſodalitas Germanorum lupercorũ? Cic. pro Cælio. eorum, vt opinor, qui Fabiani & Quintiliani dicebantur, vt nonnulli cenſent à propoſitis ſuis: priorum etiam meminit Propertius, cùm dicit,

Vnde licens Fabius iura Lupercus habet. Propert. lib. 4. eleg. 1.

Vtroſque nominat Ouidius,

Riſit, & indoluit Fabios potuiſſe Remúmque
Vincere, Quintilios non potuiſſe ſuos. Ouid. 2. Faſt.

Germani autem erant iſti Luperci, velut agreſtem paſtoriciamque quandam ſodalitatem colentes, qualis fuerat Lupercorum Romuli & Remi: his tertia de Cæſaris nomine addita ſodalitas eſt Iulia: atque id eſt quod Suet. in Iul. cap. 76. Tranquillus refert, Cæſarem ſibi paſſum eſſe decerni maiora faſtigio humano, in quibus enumerat Lupercos, & Luperci Iuliani in Philippicis nominantur, Cic. 2. Philip. quibus ablatum vectigal conqueritur Antonius. Dion ἱεροποιοὺς δὲ ἐς τὰς τοῦ πανὸς γυμνοπαιδίας, τρίτην τινὰ ἑταιρίαν, ἰουλίαν ὀνόμασαν. Dio lib. 44. Illæ igitur duę ſodalitates veteres paſtoritiæ & feræ erant, legibusque ob religionem permiſſæ: coierant tamen in ſodalitates lupercorum nomine cœtus aliqui fortaſſe adulterini & irreptitij, vt ex hoc Ciceronis loco conijcere licet. ſodalitates autem legibus ambitus vetabantur.

Pilicrepus apud Senecam, ludere datatim, expulſim, raptim, ſuram dare.

CAPVT IIII.

EXTRA controuerſiam eſſe reor in epiſtola 57. Senecæ legẽdum eſſe, Senec. epiſt. 57. *quoties retentum ſpiritum remiſerunt*: non vt irrepſit in omnia volumina *recentem*: ſed & mox, *& hac plebeia vnctione contentum*: non vt vulgò *functione* Senec. ibid. percrebruit. Plurimum operæ ſumimus in emendandis libris, iſque hoc tempore ſolemnis eſt labor eruditorum, vt olitorum malas purgare herbas. Sed quis tandem eſt pilicrepus? quem Seneca ait, ſi ſuperuenerit Senec. ibid.

& plus numerare cœperit,actum eſſe.ſic enim in eo lego,non pelicrepus, nec pilas. eum interpretantur in hoc labore excutiendi & enodandi voces abſtruſas in auctoribus primi homines ſubſellij, qui pilas in vaporarium conijciat: à quibus diſſentio,atque eum interpretor qui pilas crepat aut pila crepāte luſitat(nam pila crepitum facit)quod facere ſolebāt paulò ante balneū,vel dum hypocauſta & ſudationes caleſcerent. Martialis,

Mart lib.14. epig.163.

Redde pilam,ſonat æs thermarum: ludere pergis?
Virgine vis ſola lotus abire domum.

quo etiam ſenſu illud Papinij accipio,

Stat.lib.1.Silu. in Baln. Etruſ.

Quid nunc ſtrata ſolo referam tabulata,crepantes
Auditura pilas,vbi languidus ignis inerrat
Ædibus,& tenuem voluunt hypocauſta vaporem?

In mittenda autem & remittēda pila, cùm pilicrepus plures quàm eſſent manus & vices numerarat, maximus excitabatur clamor ab aduerſarijs. Datatim ludere,vt hoc addam,erat pila ludere,propterea quòd dabatur. vnde quidam datores dicebantur in luſu pilæ, qui pilam dabant: alij autem factores,qui faciebant,id eſt qui feriebant & ludebant, quíque in factiones erant diuiſi,id eſt,vt dicimus in conſuetudine,in partes. Plautus,

Plaut. Curcul. Sc.Date viam.

Tum iſti qui ludunt datatim ſerui ſcurrarum in via:
Et datores & factores omnes ſubdam ſub ſolum.

Inde illa tranſlatio Ennij de muliere,quæ ſui copiam faciebat,cùm etiam alioqui mulieres impudicæ dare dicerentur,vt ex Martiale notum eſt:

Enni. apud Iſidor.li.1. Etym. cap.25.

—quaſi in choro pila
Ludens datatim dat ſe & communem facit,
Alium tenet,alij nutat,alibi manus Eſt occupata.

Genera autem ludendi fuiſſe videntur datatim,raptim,expulſim. Nouius exodio,*in molis non ludunt raptim pila,datatim morſo.* Lepidè indicat ſeruos ſolere inter molendum de polenta rapere,& inuicem alium alij dare: raptim autem ludi in harpaſto ſolet. Varro,*purgatum ſcito,quia videbis Romæ in foro ante lanienas pueros pila expulſim ludere.* Videtur autem purgatum dicere,cùm locus vacuus eſt & abſque hominum frequentia In ludo porrò puerili pilæ, qui peccauerat ſuram dabat, quam cùm Lentulus quæſtor, Sylla rationes pecuniæ publicæ ab eo repoſcente,ſe paratum eſſe dare diceret,atque ita rationū relationem eluderet,ſura appellatus eſt,vt ait Plutarchus: qui enim commiſerat in luſu, crus prolatum pila feriendum dabat. ſubijcit Seneca,*adijce nunc ſordalum & furem deprehenſum:* alia epiſtola ſcordalum appellat,quam veriorem ſcripturā eſſe reor. *Tullius*, inquit, *Cimber & minius erat in vino, & ſcordalus*. ſcordalum interpretor velut ſcorodalum, id eſt hominem alliatum & illuuie ſqualoreque fœdum & ſordidum

Non Marcel.in Datatim.

Varro apud Non.in Expulſim.

Plutarc.in Cic.

Senec epiſt.57.

Senec.epiſt.84.

ſordidum & impurum, vt de quodam ſeruo apud Plautum dicitur,

Germana illuuies oboluiſti allium.

Talis cùm balneas inibat, & in elegantes lautoſque inciderat, magno clamore & vociferatione excipiebatur, niſi fortè ab immunditia & fœtore excrementorũ alui nomen habet: hoc verbum etiam extat in V. C. Memmij Petronio, *ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo redditáque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet & cella vtor & nocte.* vt tamen verum fatear, ſcardalus in Petronio ſcribitur, vt exiſtimo, perperam Eſt & hodie Græcis ſcordalus morbus in oculis equorum, in angulo creſcente caruncula. Lege mox, *iam libarij varias exclamationes.* ſic vocatur qui liba vẽdit.

[Plaut Moſtel. Sc. 1 xi è calm.] [Petron. Arbit.]

Petigo, porca, die vendere, porci ſerarij apud Catonem.

CAPVT V.

APVD Catonem legimus, fruſtra tamen, quia non intelligimus: *deinde petigini parcè braßicam opponito: ſanam faciet.* ego ex veſtigijs veteris ſcripturæ emendo, de petigine porcæ: braſſicam opponito. ſi quis *deinde petigini* mauult, non repugnabo acriter contumaciterque. tãtum tamen dicam alterũ mihi probatũ magis eſſe, & antiquã ſcripturam referre. at verò opponere, antiquo dictũ more eſt pro apponere: vt & impetiginem, petiginẽ vocat. Ex Varrone autẽ nemini ferè, qui quidẽ literas colat, ignotũ eſt porcam naturã appellari, qua mulieres ſunt: cùm etiã pars illa quę honeſtè nominari non poteſt, apud Græcos χοῖρος vocetur. cùm idem Cato diſſerit qua lege fructus ouium veneat, exigitq; eius lactis quod ferijs mulſum erit, dimidium non caſeum, id eo fieri intelligo, quòd ferijs nefas ſit caſeum premere, & quòd lacte ad rem diuinam vti ſolerẽt: mox ſic interpũgo & lego eodẽ illo capite: *hiſce legibus agnus diem & noctem qui vixerit, in fructu: Cal. Iunijs emptor fructu decedat. Si intercalatum erit, Cal. Maijs.* Nã quia olim alternis annis ſolidus intercalabatur menſis, ideo anno intercalari maturius menſe toto decedendum eſt fructu Quid eſt *die lanam & agnos vendat?* Veretúrne Caro, ne noctu id fiat? minimè gentium: ſed pręcipit vt tempori vendat: vt certo idoneoque tempore commodè potius vendantur quàm incommodè & alieno tempore: ita plus quæſtus erit, quàm ſi vendat in vilitate. die igitur, eſt quo tempore bene iſta vendi poſſunt. *Menſes decem à coactore releget*: hic locus oſtendit eos non eſſe ſolitos iſta vendere præſenti pecunia: ſed lenæ Plauritiæ, cuius manus oculatæ ſunt creduntque quod vident, nihili eſt coactio, cùm tanto poſt relegenda ſit & redigenda pecunia. quidam hic legendum putant, *Menſe decimo ab coactore releget. Porcos ſerarios in oues denas ſingulos paſcat*: qui porci

[Cato de re ruſt. cap. 157.] [Varro.] [Cato cap. 150.] [Cat. ibid.] [Cat. ibid.] [Cato ibid.] [Cat. ibid.]

ſint ſerarij quæſitum eſt. Ego eos intelligo in iſto Catonis capite, qui ſero ouium nutriuntur. Denæ enim oues ſero lactis ſui porcos ſingulos paſcere poſſunt. In fructus lege ponit, vt conductor duos menſes paſtorem præbeat, qui donec domino cõductor vel ſatisfecerit vel ſoluerit domino pignori ſit. In capite autẽ illo, quod de villici officio Cato ſcripſit ſic lego:

Cap. 141.

nam ne hanc quidem breuem acceſſiunculam huius capitis omittam, ſed adſcribã: *villici officia quæ ſunt? quæ dominus præcepſit:* quod quidẽ valet, quæ dominus præceperit, vt capſit pro ceperit à veteribus eſt ſæpe vſurpatũ.

Forma regia, valga ſuauia, geraria, ad exta adducere, meo remigio rem gero, admutilare, ſuccida. CAPVT VI.

Plaut. Milit. Sc. Curate vt.

APVD Plautum in milite, Forma regia, corporis eſt dignitas egregia & ſuperãs atq; auguſta, qualis Regẽ decet: nam verſus ille notiſſimus eſt,

Euripid. apud Porphyr. in 5. vocibus.

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος,

ſic Priamus Agamemnonem miratus eiusque corporis maieſtatem & dignitatem, etſi quis eſſet mortalis neſciebat, tamen regi ſimilem dixit: ſcribit enim Homerus,

Homer. Iliad. 3.

—Βασιλῆϊ δὲ ἀνδρὶ ἔοικεν.

Plaut. Milit. Sc. Curate vt.

In eadem autem comœdia, dentes dentire dicuntur eſuritorum. Vt enim pueri dicuntur dentire, cùm eis primùm oriuntur: ſic quibus ceſſant à terendo cibo, quia non deteruntur, grandeſcere videntur, atque dentire populari ioco dicuntur. At verò latera lorea ſunt, latera virgis cæſa & lacerata, quòd corium ſic vapulantium in lora ſcindi videatur. nam lora corium in corrigias ſciſſum ſignificat. Perinde igitur eſt ac ſi diceret, è veſtro corio ſcindam lora virgis. Valga porrò ſuauia, obtortiones ſunt oris, ad deriſionem. Nam ſuauium interdum eſt conformatio oris & labrorum ad ſuauiandum. meretrices autem dum glorioſum militẽ ad oſculandum labijs ductabant & inuitabãt, per illuſionem os obtorquebãt valgumq; reddebant, cum ex animo non baſiãtes, atq; ludificãtes. Iam, *illis ſortito ſuam*, valet niſi me coniectura à vero diuerſum trahit, ne malã quadã ſorte ſim abſens eis. *Iampridem*, inquit, *quia nihil abſtulerit ſuccenſet ceraria*: hîc ego gerariam legi debere ſuſpicor, vt ſit puerulorum gerula: atque vt onerariam nauim gerariam vocauit, item quoque infantium gerulam appellauit gerariam. ſcio non deeſſe acerrimi homines & erudititiſſimi iudicij, qui cellariam depoſito pignore ſcribendum contendant, ſed illi ſi ita eis placet legant, ſuumque pignus auferant. Ait, *tum patricam clementer non potis eſt hinc quin munerem*, hic patritam vidi qui legeret, quod verbum concinit verſus modulo, cùm patrica diſſonet: eo autem nomine veniet ancilla à patre data.

Plaut. Milit. Sc. Ne hercle.

Plaut. Milit. Sc. Mihi ad enar.

Plaut. Milit. Sc. Cohibete intra limen.

Plaut. ibid.

Plaut. ibid.

data. vt enim auita dicuntur quæ ab auo obuenerunt: ſic patrita quæ à patre, quod haud parum ingenioſè excogitatū arbitror: recordor me etiam patricam pro patricia explicauiſſe, alterius loci adductum auctoritate: ſed tum ad fulciendum verſum ſcribendum, *quin ego munerem*. *Adducunt*, inquit, *ad exta*: ſacrificiorum exta intelligit, quæ & exta luſtralia Maro vocat, quorum partem dijs reddebant, partem in epulatione comedebant & conſumebant. ſacrificijs porrò adhibebantur chariſſimi. quod autem ait *meo remigio rem gero*: hunc ſenſum continet, illis velint nolint parandum eſt, cùm mei ſint. alijs enim fortaſſe remigibus imperare quod vellem inuitis non poſſem: nunc verò meis remigibus & ſeruis rem gero, qui mihi dicto audientes eſſe coguntur. At dimidiatim appetūt, eſt appetunt grandes bolos, propè dimidiátes quod appoſitum ferculum eſt. non enim manum ad bucceam inijciunt, ſed vt dimidium auferāt. Idem admutilati mi item dicit, quod eſt tonderi, pereleganter, pro falli & ſycophantia verſuta deludi. *Lautam*, inquit, *vis, an quæ nondum ſit lauta?* Id valet vis admodum puellam & adoleſcentulam teneriorémque, quæ nondum balneis vtatur, an grandiuſculam & matronam nuptamque & virum ſæpe expertam, quæ iam publicè lauet. *Siccam*, inquit, *ſuccidam*: volo, inquit, quę nondum lauet, ſed ſicca ſit, quæ tamen ſit ſucculenta & bene habita: hoc autem eo eſt lepidius, quòd alluſum eſt ad lanam, quæ illota ſuccida eſt: lauta, iam non ſuccida. *Dimiſit*, inquit, *nardini amphoram cellarius*: ita loquitur, quòd quemadmodum in libro de Odoribus à Theophraſto ſcriptum eſt, ſolebant antiqui vinum interdum aromatis & vnguentis condire: quod quidem & alio recordor loco me dixiſſe. Farrago hæc quædam eſt ex vna ſegete collecta.

Plaut. Milit. Sc. Cohibete ipſa limen. Virg. 8. Æneid. Plaut. Milit. Sc. Cohibete. Plaut. ibid. Plaut. ibid. Plaut. ibid. Plaut. ibid. Plaut. Milit. Sc. Quantas res. Theophraſt. de Odorib.

Barbarius Philippus. CAPVT VII.

BARBARIVS *Philippus*, inquit Vlpianus, *cùm ſeruus fugitiuus eſſet Romæ præturam petijt, & prætor deſignatus eſt. ſed nihil ei ſeruitutem obſtitiſſe, ait Pomponius, quaſi prætor non fuerit. atqui vera etiam prætura eum functum.* hæc ego cùm legiſſem, hiſtoriam mihi eſſe quærendam putaui, & tempus quo id factum fuiſſet. Repeti autem triumuiralibus hoc accidiſſe temporibus, atque hunc Philippum vnum è ſodalibus & compotoribus Antonij triumuiri fuiſſe. quod verba declarant neſcio cuius antiqui ſcriptoris à Suida relata, quæ & ſubſcripſi Βάρβιος φιλιππικὸς, οὗτος ἐπὶ τῶν τριῶν τυράννων ἦρχε· θέραψ δὲ ἦν τὸν τρόπον καὶ κολακικὸς, καὶ μέντοι καὶ τῷ περὶ Ἀντώνιον θιάσῳ χαριέστατος, καὶ τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν ἦρχε τὴν ἐκείνου χάριν. τοῦτον οὖν τότε σοβαρὸν καὶ πορφυροῦν τῇ τιμῇ, καὶ ἐν ἀγορᾷ τῇ ῥωμαίων ὑψηλὸν διάγοντα καὶ δικάζοντα ὁ δεσπότης ἀνεγνώρισεν ἐλθὼν, πρότερον μὲν ἀποδράντα, ἐν ἐκείνῳ δ' οὖν χειροῦ πομπεύοντα ἀνδρὸν καὶ

L. 3. ff. de offic. prætor. Suidas.

καὶ κυδρούμενον, καὶ σὺν τῇ ἀρχῇ θρυπτόμενον. καὶ προσελθὼν ἡ Σύχη κατόπιν θοἰματίου λαβόμενος, χαῖρε εἶπε, τὸ ὄνομα προσθεὶς τὸ ἀρχαῖόν τε καὶ δοῦλον. καὶ ἐκεῖνος ἐκπλήττεται ῥᾳδίως τὸν δεσπότην γνωρίσας, καὶ δεῖται σιωπᾶν. καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα ἄγει, καὶ καταβαλὼν πάμπλειστα, εἶτα μέντοι ἑαυτὸν ἐλύσατο. καὶ αἰδοῖ Ἀντωνίου τῇ κηλῖδι τῇδε σιγὴ κατεχύθη ἀργυρώνητος. ἔκρινα δὴ καὶ ταύτην τῆς τύχης μὴ σιγῆσαι τὴν παιδιάν. ferè cenſeas iſta ab Æliano ſcripta eſſe memorabilia & varia exempla colligente. Fugitiuum autem eum fuiſſe à ſuo agnitum hero cùm ſublimis in foro Romano ius diceret, & lacinia togæ prehenſum fuiſſe narrat, & tanquam ei manum à domino iniectam ad vindicandum mácipium: eum tamen à Philippo precibus eblanditum ſiluiſſe, remque tacitam habuiſſe: & domum ductum magna pecunię vi numerata in manum, libertatem indulſiſſe fugitiuo. Antonius autem, quanto ſuffuſus fuiſſet, ſi id reſciuiſſet, pudore tantæ maculæ & flagitij? an non obſecro, iuſſiſſet, vt ſe quamprimum homo ille ære emptus magiſtratu abdicaret? An non de ſaxo tarpeio ſtatim eum præcipitandum curaſſet? cùm præſertim vna ratio purgandæ ignominiæ eſſet, re comperta hominem eo magiſtratu quem dedecorabat, abire iubere, & ſupplicio afficere: verùm empto ſilentio tota res ignorata fuit.

Aelian in var. hiſtor.

Iuno lucina, nixij dij, nixus pares, Bona copia, Bubaſtis.

CAPVT VIII.

A PARTVRIENTIBVS Iuno Lucina olim inuocabatur, quæ & Ilithya à Græcis appellabatur:

Ouid.9.Met. —*vocabis*, inquit Ouidius,

Præpoſitam timidis parientibus Ilithyïam.

Inuocabant etiam, vt opinor, & nixios deos, nixuum in puerperio adiutores. Feſtus, *nixij dij appellantur, tria ſigna in Capitolio ante cellam Mineruæ genibus nixa, velut præſidentes parentium nixibus.* hęc ego Feſti verba animo penitus comprehenſa cum memoria tenerem, facilè mihi probaui quod in bibliothecis vetuſtis reperi apud Ouidium verius & ſincerius eſſe, quam quod in recentibus patet,

Feſt.Pōp.li.12.

Ouid.9.Met. —*tendênſque ad cœlum brachia, magno*
Lucinam, nixúſque pares clamore vocabam.

pro quo editum eſt *Lucinam ad partus nexos.* nixus enim pares partui inuocaſſe videtur, vel nixios deos implorans, vel ab eis nixus ad puerperium precibus petens. venerabantur & matronæ opigenam Iunonem, quod ferre eam opem laborantibus in partu crederent. eſt in eodem libro bona copia abundantiæ dea quæ cornu Amaltheæ vel Acheloi gerit: eaque dicitur ratione, vt bonus euētus: & apud Catonem & Plautũ bona ſalus,

Cat.cap.141.

quæ ad Euphemiſmum ſic ficta ſunt. Nam & à Flacco ſcribitur, *Horat. lib. 2. ſat. 2.*

—mala copia quando Ægrum ſollicitat ſtomachum. Ouidius autẽ ita ſcribit,

—diueſque meo eſt bona copia cornu. *Ouid. 9. Met.*

(quanquam & copia ſine additamento dicitur, vt cornu copiæ) ſic eiurare bonam copiam qui ſoluendo non erant ſolebant, ne necterentur, cùm iureiurando affirmabant ſibi non eſſe vnde æs alienum diſſoluerent. Cùm autem de Iſide quæ in ſomnis erat obuerſata Telethuſæ vxori Lycti Ouidius ſcribit, in eius comitatu numeratur *ſanctáque Bubaſtis*, quo nomine *Ouid ibid.* cenſetur vrbs Ægypti: ſed cùm habeat nomen vt auctor eſt Stephanus, *Stephanus.* à fele: & Aegyptij inter ſuos prodigioſos deos feles etiam colerent, haud equidem cunctabor ælurum deum intelligere: ælurum autem fuiſſe *Herodot. lib. 2.* Aegyptijs deum ex Herodoto licet cognoſcere, & Iuuenale: *Iuuen ſat. 15.*

Illic Æluros, hic piſcem fluminis:

ſic enim Brodeus vir eruditus legendum cenſebat, non ceruleos, ſi quis ei aſſentiendum putet. ſed & in comitatu Iſidis erat, cùm vt ſcribit Plutarchus, in ſumma ſiſtri apſide ſculptus eſſet. eius verba ſunt: τῇ δὲ ἁψῖδι τοῦ σείστρου κατὰ κορυφὴν ἐντορεύουσιν αἴλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα. *Plutarch. li. de Iſide & Oſiride.* Puto tamen deum potius ælurum, vt & Anubin & Apin, quàm illam ſiſtri ſculpturam ſignificari. Cùm autem addit Ouidius,

Plenáque ſomniferis ſerpens peregrina venenis: *Ouid. 9. Met.*

aſpidem intellexit Ægypti indigenam, alijs terris peregrinam vt Cretæ, & inſolitam. hypnalis enim aſpidis genus eſt, homines ſomno altiſſimo enecans. nec enim approbare poſſum eorum interpretationem, qui in pompa ſacrorum Iſidis geſtari ſerpentem dicunt, qui dormire videretur. Hæc ego qualiacunque ſint, malui ſcribere, quàm prætermittendo alicui relinquere illis in locis vllius erroris cauſam aut obſcuritatis.

Venerata Ceres *apud Flaccum, mutatum vinum, Græcari, prima tellus.*

CAPVT IX.

QVÆSITVM de me aliquando recordor, quid apud Horatium eſſet,

Et venerata Ceres, vt culmo ſurgeret alto, *Horat. lib. 2.*
Explicuit vino contractæ ſeria frontis. *ſat. 2.*

& vt verum fatear, non ſatis in præſentia quicquam ad enodandum tam implicatum ſenſum ſuccurrebat: tamen ſimilis illis qui nulla in re hærẽt, & celeritate reſpondendi ad omnia, emunt doctrinę famam, ego quoque ex tempore aliquid garrij & effutij: Nunc re apud me diutius & accuratius exacta & excogitata, ſenſum euoluere è ſuis tegumentis, quibus velut obductus eſt conabor. Significari igitur libationem puto, qua antiqui

poſt

poſt epulas vti ſolebant. Nam pateram tenentes, ex ea aliquid in honorem Dei, vt hic ruſticus in honorem Cereris, venerantes precanteſque fundebant: deinde bibebant, inuitatioque fiebat. hic ergo colonus ait ſe cum ſuis conuiuis veneratum Cererem, vinum poſt cœnam bibiſſe, &
Horat. ibid. contractæ frontis rugas vino explicaſſe. —*culpa*, verò, *potare magiſtra*, excogitatum erat ludi genus poſt cœnam, quo non magiſtri imperio ad bibendum cogebantur, ne nimium ebrietati indulgeretur: ſed vt ea coërceretur, nemo niſi qui qua in re peccarat, calicem ducebat: vt bibere pœnæ & dedecoris eſſet, non inuitationis aut magiſterij. Plauto in Sticho qui peccat poculo multatur.

Plaut. Stich. sc. *Vter*, inquit, *demutaſſit poculo multabitur.*

Agite ite. Legitur & in Flacco cuppa, quod vas eſt potorium vernaculæ linguæ etiã vſurpatum pro patera, & in epigrammate, *Sunt cuppæ, calices, cyathi:* quam ſcripturam ingenioſiſſimus & doctiſſimus interpres Lambinus ſequitur. vt libertatem bibendi accipiamus poculo imperante, non bibendi arbitro. poculum enim non cogit niſi volentem, cùm magiſter inuitum potare cogeret: cuppam etiam Porphyrio videtur agnoſcere. In eadem eclo-
Porphy. in ſat. 2. lib. 2. Horat. ga, *Ac niſi mutatum parcit defundere vinum*, cùm dicit, vinum à Græcis
Horat. ibid. ἐκτροπίαν vocatum & τροπίαν circunloquutus eſt. ita autem intelligitur vinum vapeſcens & degenerans exoleſcenſque, & in acetum aut vappam tranſiens. ibidem Græcari eſſe reor Græcanicis exercitationibus diſci & pilæ alijſque Græcorum nationi vſitatis vti. Eas enim militiæ Romanæ
Horat. ibid. opponit, id eſt militaribus exercitationibus. Scribit enim, —*vel ſi Romana fatigat Militia aſſuetum Græcari:* mox duas Græcorum ſubiungit exerci-
Horat ibid. tationes, diſcum & pilam, —*ſeu pila velox: Seu te diſcus agit.* id eſt, ſiue delectaris luſu pilæ ſeu diſci.

Horat. ibid. *Cui canis*, inquit, *ex vero ductum cognomen adhæret.*

hunc arbitror propter ſordidam immundamque vitam eſſe canem appellatum: ſed & Cynici non tantùm quia obuios allatrabant, ſed etiam ob vitam illiberalem ab humanitate remotam & munditia appellabantur in
Horat. ibid. Græcia. Cùm autem ait, —*tellus me prima tuliſſet:*

cuipiam fortaſſe videatur ſignificari tellus illa, quæ antiquorũ ætate erat, non tellus ſeculi Horatiani. nec culpari fortaſſe is ſenſus poſſit. Sed tellus prima videtur eſſe, quæ è chao prima ante elementa omnia, etiam ante
Heſiod. in Theogon. cœlum (ſi Heſiodo in theogonia credimus) extitit. Sic alio loco Maro,

Virg. 4. æneid. —*prima & tellus & pronuba Iuno Dant ſignum.*

Virg. 1. Georg. & lib. 1. Georgicon, —*tuque ô cui prima frementem*

Fudit equum magno tellus percuſſa tridenti.

Etſi enim in Attica hoc factum fuiſſe legimus, quam antiquiſſimam terram

ram indigenarum altricem audiuimus: tamen abſolutè de terra accipiendum exiſtimamus,cui primatus originis tribuitur. At libro tertio, *—quæ vos à ſtirpe parentum, Prima tulit tellus,* aliter exponitur & rectè: poſſet tamen etiam eodem ſenſu commodè conſeruari. Virg.3.æneid.

Poſcere membranam,ſcalprum,conſulere & reſpondere licebit, faſciolæ,cubital. CAPVT X.

POSCERE membranam ille videtur,qui ea ſcripſit,quæ in membranam efferenda ſint,nec retinenda in aduerſarijs, aut palimpſeſto, nec delenda ſint,ſed edenda, & hominum lectioni committenda. *Sic*, inquit apud Flaccum Damaſippus, *—raro ſcribis,vt toto non quater anno*

Membranam poſcas ſcriptorum quæque retexens. Horat.lib.2. ſat.3.

Reprehendit enim Horatium, quòd quæ ſcribebat retexebat omnia, aut delebat: neque quicquam eorum dignum membrana putabat, & hominum lectione.ſcribitur eadem ecloga,

Dum ne quid ſimile huic,eſto vt lubet: Horat.ibid.

in quo obliquè quidem & acriter tamen perſtringitur Damaſippus vt inſanus: vt & alio loco, *—qui tibi nomen, Inſani poſuere:* quo cognomine vulgò notabatur,vt apparet cùm inquit, Horat.ibid.

Dixerit inſanum quis me,totidem audiet. Horat.ibid.

Morſum autem perſenſit, Horatiumque vlciſcitur, & de ſtultitia inſaniaque diſſerit. Si *ſcalpra*,inquit, & *formas*: ſcalpra ſunt, quas Græci σμίλας vocant,ferramenta ſutoria primore parte curua, & à flexu procurrentia acie recta, quibus corium ſecant: ſed & à ſimilitudine in falce vinitoria pars illa quę ſic acie eſt recta poſt ſinum curuum ſcalprũ vocatur à Columella: *quæ*,inquit, *à flexu procurrit,ſcalprum.* nomen adeptum eſt à ſcalpendo. eo enim commodius ſic poſt flexum procurrẽte quàm directò ſcalpi poteſt. Colum.lib.4. cap.25.

Ac potius,inquit,*folijs parcus veſcatur amaris.* Horat.lib.2. ſat.3.

puto hic ſignificari olera agreſtia, quæ amariora ſunt quàm vrbana: vt omnia ſiluatica. nam cultu & irrigatione proficiunt atque manſueſcunt.

Non eſt periurus,neque ſordidus: immolet æquis Horat.ibid.

Hic porcum laribus. Si,inquit,non eſt auarus (nam auari ſtudio rei augendę,quacunque ratione peierant & ſordidiſſimè viuunt) rem diuinam dijs laribus porco faciat,qui ei talem inſaniam non immiſerunt. nam à laribus Laruæ, à laruis furioſi inſanique vocãtur. nomen iuriſiurandi etiam veteres poſuiſſe in execratione videntur: vt Seruius Oppidius apud Flaccum execrans natos ſi præturam aut ædilitatem peterent,eos ſe dicit obſtringere iureiurando. Ita autem ſcribitur, *—iure*

Horat. ibid.

Iurando obſtringam ambo, vter ædilis fuerit, vel
Veſtrûm prætor, is inteſtabilis & ſacer eſto.

Concipi tamen videtur iuriſiurandi formula, in quam iuratúri erant eius filij: & iureiurando execratio addi ſolebat, vt dira deteſtatione ſanctius redderetur. *Ergo*, inquit, *conſulere & mox reſpondere licebit.* Hic Flaccus imitatus eſt venuſtè iuriſconſultos, & eorum conſultores: qui enim ad eos adibant dicere ſolebant, licet conſulere? Cicero pro Muræna, *itaque non modo beneficij collocandi ſpem, ſed etiam illud quod aliquando fuit, licet conſulere? iam perdidiſtis.*

Horat. ibid. — Cic. pro Mur.

Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis,

valet, hic inſanus & furioſus eſt, ἐμβρόντητός ἐστιν, vt Græci dicũt, id eſt, attonitus eſt. nam tonitru homines de ſtatu mentis & prudentia deijciuntur.

Horat. lib. 2. ſat. 3.

—ponas inſignia morbi, Faſciolas, cubital, focalia:

Horat. ibid.

hoc ego explano de hominibus, qui morbo laborarunt, quo liberati refocillatis recuperatiſque viribus, ponunt faſciolas, quibus crura obuoluebant, ponunt & cubital, quod eſt brachiale, Græcis περιβραχιόνιον appellatum: vt enim faſciolæ crurum ſunt, ita cubitalia tegmenta ſunt brachiorum: abſque morbo enim faſcijs crura pedeſque inuoluere, viris indecorum erat, molleque & muliebre cenſebatur. Cicero in Clodium, *tunc cùm vincirentur pedes faſcijs, cùm calanticam capiti accommodares.* Focalia autem operimenta colli & faucium ſunt. Plutarchus de Demoſthene, καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατειλιξάμενος. Fabius, *Palliolum, ſicut faſcias quibus crura veſtiuntur, & focalia & aurium ligamenta, ſola excuſare poteſt valetudo.* Apud Fabium autẽ, vt interim hoc dicam, aurium ligamenta eſſe videntur, quæ à Græcis ἀμφώτιδες appellantur: ſed in Græcia pugilibus tribuebantur & luctatoribus. Obſeruãdum autem arbitror eſſe, Flaccum in percontatione particulis ſua ſponte interrogãtibus, quis & quantus, addere ex ſuperuacuo etiam interrogatricem particulam, ne: vt, *Quóne malo mentem concuſſa?* id eſt, quo malo: & *quantáne?* id eſt, quãta?

Apud Non. in Calantica. — Plutarchus in Demoſt. — Quintil. lib. 11. cap. 3. — Horat. lib. 2. ſat. 5.

Populus tributus, tribulis, iocularitér, tergeri, ſtingui, Lucretius emendatur. CAPVT XI.

LICENTER errabimus per ſcriptores hoc capite, & quæ memoria ex illis ſuggeret adſcribemus: quo ſi quis errore fatigatus vſquequaque ſequi recuſabit, in proximo diuerſorio moretur: ſcribit Flaccus,

Horat. lib. 2. ſat. 1.

—atqui Primores populi arripuit, populumque tributim:

quo verſu ſignificat ſummos & infimos à Lucillio ſtili ſatyrici acerbitate vulneratos fuiſſe: ſed cùm primores dixerit, & plebem ſignificare pro-

ximo

ximo cæſo debuerit, haud inuitus ſcripturæ accedo, quam in quodam exemplari reperi *populumque tributum*. tribus enim ignobiliorum erant: qui ſenſus etiam efficietur tributim legenti, etſi non tam cõmodè reſpondebit. Vtraque certè ſcriptura patronos habet, vna Porphyrionem, altera Acronem. Ergo ſic illud tributum amplector, vt tamen tributim non omnino aſperner, nec improbem. Plinius quoque vt quodam loco docemus, tribus pro pauperioribus dixit, & eadem notione à Flacco conuiua tribulis appellatur, non diues. Vbi M. Tullius in ſomnio Scipionis ita ſcribit, *homines enim populariter annum tantummodo Solis, id eſt vnius aſtri reditu metiuntur*: eruditi homines, quique diligentem nauarunt ſedulamque operam in emendandis editionibus vitiatis, aiunt in chirographis fugiẽtibus extare ſcriptum: *homines enim loquelariter annum*: quod vocabulum flocci non eſt, & puritatem orationis Latinæ caſtitatemque cõtaminat. ſed cùm ferè in vicinum quendam ſonum deerrare ſolerent librarij ſcribę: ariolari ſubijt à Cicerone ſcriptum fuiſſe *homines enim ilocaliter*: vt dicat nec veram, nec ſeriam, nec accommodatam: ſed fictam & iocularem & ineptam eſſe anni vertentis ab hominibus excogitatam & receptam definitionem. quod quidem perbellè, niſi me meum ſomnium ludit, ſenſui conueniet, & illuſionis non illepidam habebit ſpeciem. Locus iſte quendam Lucretianum è quarto libro in memoriam redegit, in quo cùm planè & explicatè non eſſet ſcriptum tergeri, ſed iergiri, manum literas malè effingentem ſequutum eſt correctorum ineptum commentum, iaculari. Nam ſic verſus ille vulgò editur: *Nam certè iacere ac iaculari multa videmus*. ego corrigo, *nam certè iacere ac tergeri multa videmus*. tergeri autẽ eſt, quod Græcè ῥύπτεσθαι dicitur: quo illud modo ab Ariſtotele ſcribitur, ἔστι δὲ ὀσφραντὸν οὐχ ᾗ διαφανὲς, ἀλλ' ᾗ πλυτικὸν καὶ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος. Similie eſt & illud eiuſdem, οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν. Tergeri igitur illa dicuntur à poëta, de quibus detrahitur, tollitur, libatur, deraditur, recedit, effluit aliquid: idque more Græcorum dixiſſe Lucretium, vt alia multa, crediderim. retro ad primum recurrẽdum librum, in quo maſſare verbum infandum Lucretio, neque ei vnquam eloquendum adſcripſerunt, cùm muſare reperiſſent in manuaria ſcriptura: ſtingui quoque violatum, & in ſtringi deprauatum eſt, contra teſtationem codicum antiquorum: ſcribendum itaque eſt,

Quod ſi fortè vlla dicunt ratione poteſſe
Ignes in cœtu ſtingui, mutareque corpus:

hoc ſenſu, ſi dicant ignem denſatum & concreſcentem, ſolidioraque corpora ex ſeſe procreantem extingui, & mutari, neque iam ignem eſſe, hanc accipient plagam, principia funditus interire, & ad nihilum occidere, &

Porphy. & Acron. in Horat. ſat. 1. lib. 2.
Plin li. 19 c. 4.
Horat. lib. 1. epiſt. 13.
Cic. in ſomnio Scipionis.
Lucret. lib. 4.
Ariſtot.
Ariſtot.
Lucret. lib. 1.

ex nihilo res creari & oriri. Quod autem vir eruditiſſimus collega meus
& omni liberali doctrina ornatus Lambinus obſeruat in priſcis libris ſcri-
Lucret.ibid. bi, *ſcilicet ex vlla facere id ſi parte reparcent*: quod & ipſe quoque reperi, niſi
de mendo ſuſpectæ ſunt editionum origines, reparcere, vt recludere, di-
cetur ex contrario ſenſu, id eſt non parcere: ſed cum Baptiſta è veteribus
bibliothecis reporcent proferat, ſi repoſcent huc inducamus, fortaſſe non
culpabimur, cùm præſertim duci in libris antiquis plerunque longiuſcu-
lo cruſculo r ſoleat ſibilantem literam æmulante. non malè tamen rece-
ptent editur. non me latet etiam porcere veteribus eſſe prohibere, quæ
notio hic non conuenit: fortaſſe etiam illud reporcent in reportent mu-
tari poteſt. hic elicere malumus aliorum ſententias quàm noſtram ſine
dubitatione pronunciare.

Quod te poſtules, tragulam decidere, verſis gladijs pugnare, verſis armis, percidere os, catulus, cor lienoſum. CAPVT XII.

TRISTITIA ſtudiorum lectione fabularum & tanquam ſpectaculo
amæno leuanda & diſcutienda eſt. Inter legendum igitur animi cauſa Ca-
Plaut.Caſin. In Prolog. ſinam Plauti hæc annotaui. in prologo non Clerumene, ſed Cletumenœ
arbitror ſcribendum, cùm ſortientes interpretetur, qui κληρούμενοι Græcè
vocantur: quin & Clarumenœ libri antiqui planè integreque exaratum
habent, Dorica conſuetudine, cui Latinum os aſſueuerat in multis. ſed &
Plaut. Caſina. Sc. Non mihi. reperi, *poſt autem niſi ruri tu aceruum ederis*: quod eſt niſi vt mures de fru-
Plaut.ibid. gum aceruo viuas rodendo. *aut quaſi lumbricus terram, quod te poſtules gu-
ſtare quicquam*, breuitate orationis dicitur, è populari ſermone comico
vſurpata: vbi, non eſt, ſubauditur: quo eodem ſupplemēto in Milite opus
Plaut.Milit.Sc. Ni hercle. eſt cùm ſcribitur, *Quod ille gallinam aut columbam ſe ſectari aut ſimiam dicat*,
ſententia eſt, non eſt quod ille dicat, ne hanc accipiatis excuſationem.
erat & hoc genus loquendi iuris formulis & edictis vſitatum. Cicero in
Cic.4.in Verr. Verrem, *Quod ciuis cum ciue agat, domi certet ſuis legibus: quod Siculus cum
Cic.ibid. Siculo non eiuſdem ciuitatis, vt de eo prætor Iudices ſortiatur.* Iterum, *Quod pri-
uatus à populo petit, aut populus à priuato, Senatus ex aliqua ciuitate, qui indi-
cet, datur.* id eſt, ſi quid priuatus à populo petat, ſi ciuis ciui actionem in-
Plaut.Caſ.Sc. Vt illam dij. tendat. *ego iſtam aliquouerſum tragulam decidero*: hoc ductum eſt ab illis
tragulis, quæ tormentis mittuntur, & atrociter ſauciant, ac plerunque ſcu-
tum aut corpus tranſuerberant: vnde & tragularij dicti, qui eas è tormen-
Veget.lib.2. cap.15. tis iaciunt, apud Vegetium. Ea igitur vbi corpus tranſuerberauit, quomo-
do extrahatur ſæpenumero dubitatur: ac plerunque non tam retrahenda
eſt metu magni doloris & profuſionis ſanguinis, quàm hinc vel inde de-
cidenda,

cidenda, vt è vulnere ſic cum minore noxa recipiatur. Quanquam & de tragula, quæ manu mittitur etiam accipi poteſt. at verò, *vorſus gladijs de pugnare*, eſt micantibus & rotatis enſibus dimicare. obſeruant & literati verſis armis pugnare eſſe mutatis armis. Caper Grammaticus, *inuerſis armis pugnaſſe gladiatores non eſt dicendum, ſed verſis, id eſt, tranſmutatis: ſic non inuerſis pannus agitaſſe aurigas, ſed verſis. percide tu os* legendum, quod eſt batue, tunde. Nam præcide aliud eſt, & turpitudini affine: imò verò obſcæniſſimum: ſic *os tibi percıſum* in Martiale legēdum eſt, non vt obtinet præciſum. Canem autem ferre, eſt vinctum eſſe: ſic catulum vel catellum ferreum alio loco dixit per diminutionem: eodem modo Græci σκύλακα vocant. Pollux, δεσμὸς μέντοι σιδηροῦς καὶ σκύλαξ. *Cor porrò lienoſum* comicè & iculariter ridiculeque dicitur, pro morboſo: cùm tamen morbo lienis cor tentari non poſſit. ſed quem corporis eſſe ſcimus, eundem cordi etiam morbum adſciuit. alio loco lienem dicit ſeditionem facere, præcordia occupauiſſe, niſi fallor, quod & ad hunc locum enodandum pertinet. Acheruntem aduerbium ad locum eſſe in eadem Caſina comperi: *hunc Acheruntem præmittam prius*: vt Acherunti, in loco: vt in Captiuis, *quæ Acherunti fierent.* Loligunculas hordeias ſenex ruſticus, qui pulchrius nihil frugibus cenſeret, pro pulchris ineptè dixit & putidè: quo in vocabulo mox à ſeruulo reprehenditur: *Imò*, inquit, *triticeias.* accedit quòd ipſa verborum forma idiotiſmum ruſticum ſapit: triticeas enim formandum erat, non triticeias, & hordearias, non hordeias. *Cur vituperat mihi omen*, eſſe videtur, cur vitiat & inauſpicatum reddit conſeruum pulſando. *noſtro omine it dies*, eſt proſperè & auſpicatè feliciterque: omen eſt noſtrum & auſpicium, non aduerſariorum: vt & apud Maronem,

Me ſi fata meis paterentur ducere vitam
Auſpicijs, & ſponte mea componere curas.

has quiſquilias colligebam & friuolas gerras è comica ſcena, quas, vt non fructui crediderim, ita certè voluptati lectoribus optarim potius eſſe, quàm ſperarim.

Plaut. Caſina. Sc. Vna ædepol.
Caper Gram.
Plaut. Caſin. Sc. Face chalne.
Mart. lib. 2. Epigr. 72.
Plaut Caſ. Sc. Face chalne:
Iul. poll. lib. 10. Onomaſt. c. 39.
Plaut. Caſin. Sc. ead.
Plaut. Mercat. Sc. Ex ſummis.
Plaut. Caſin. Sc. Sine modo.
Plaut. Captiu. Sc. Vidi.
Plaut. Caſ. Sc. Sine modo.
Plaut. Caſ. Sc. Face Chaln.
Plaut. Caſ. Sc. Sine modo rus.
Virg. 4. æneid.

Omentum in ſacris, mola ſalſa, exta, exta luſtralia.

CAPVT XIII.

VETERVM ea in ſacrificijs conſuetudo erat atque ritus, vt quas hoſtiæ partes adolerent, eas omento & adipe operirent, vt facilius arderent, pinguitudine ignē alēte. Itaq; id eſt quod ab Homero ſcribitur, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν, quod eſt adipe operuerunt & obduxerūt: & quod ſubdit δίπτυχα ποιήσαντες, enarrant, διπλώσαντες τὴν κνίσην. νῦν δὲ λέγει ἐπίπλουν. Ita de omēto interpretantur. hinc ſole clarius efficitur illud Perſij,

Homer. Iliad. 1.

Perſ.ſat. 2. *Tot tibi cùm in flamma iunicum omenta liqueſcant.* & Catulli,

Catul.in Gell. *Omentum in flamma pingue liquefaciens.*

Molam ſalſam, qua ante ſacrificia hoſtia conſpergebatur, interpretantur
Feſt.lib.11. ferè omnes fruges molitas: atque ea eſt Feſti ſententia veriſſima: Græci tamen fruges integras nec freſas nec molitas aſpergebant hoſtiæ. argumento eſt quod οὐλαὶ à Græcis & οὐλοχύται vocantur, quæ erant hordei integræ fruges cum ſale mixtæ. Horatius expreſſit cùm ſcripſit,

Horat.lib.3. od.23. *Farre pio & ſaliente mica,*

quod eſt ſalis grano ſaliente, & farre, ſed molito tamen. & Maro,

Virg.12.æneid. *Dant fruges manibus ſalſas.*

Theophraſtus. Græci autem, vt Theophraſtus ſcripſerat, hordeo non molito in ſacris in priſcæ memoriam vitæ vtebantur, in qua homines nondum molere fruges, ſed ſolidis veſci ſolebant. Eſt igitur mola ſalſa tanquam molitura ſalſa, vt molæ qua frumenta franguntur nomen molito farri tribuatur. In ſacrificijs primùm hoſtiæ partem adolebant, & exta coquebant, eiſque veſcebantur: deinde ex alijs viſceribus poſtea epulabantur, id quod ex Homero perſpici facilè poteſt, ita ſcribente,

Homer.Iliad.1. νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσί.

nam quincuplex illud veru craticulæ ſimile tenebant exta torrentes. ſequitur enim mox,

Homer.ibid. Αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρ' ἐκάη, καὶ σπλάγχν' ἐπάσαντο.

quo quidem ſignificat exta tum cocta fuiſſe, & comeſa eſſe cùm coxæ in deorum aris vrebantur. Reliqua poſtea viſcera aſſabant ad reliquam dapem: Homerus,

Homer.ibid. Μίστυλλόν τ' ἄρα τ' ἄλλα, καὶ ἀμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειραν.

In Herculis ſacro idem Liuius declarat à Romanis fieri ſolitum, cui Græ-
Liu.lib.1.ab vrb.cond. co ritu res diuina fiebat, his verbis, *Fortè ita euenit, vt Potitij ad tempus præſto eſſent, ijſque exta adponerentur, Pinarij extis adeſis, ad cæteram venirent dapem.* hæc tamen Maro de eodem Herculis ſacro loquens confudit, non tam vt reor voluntate, quàm carminis lege, qua coacti interdum poëtæ res & tempora non ſatis diſtingunt: ſed adſcribamus eius verſus,

Virg.8.æneid. *Veſcitur Æneas ſimul & Troiana iuuentus*
Perpetui tergo bouis, & luſtralibus extis.

Cùm autem extorum Maro mentionem fecit, hoc ipſo participes ſacrificij intellexit & ſignificauit: nam qui à ſacris arcebantur, ijs de extis guſta-
Ariſtophanes. re nefas erat, vt homicidis: Ariſtophanes, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ πεθνήσει, κἂν χρὴ σπλάγχνων μ' ἀπέχεσθαι. Sed cur luſtralia appallauit Maro? vtrúmne quod pinguia? cùm peracto luſtro cenſores opimas & pingues eximiaſque victimas immolarent? an verò quòd de quinquennali eſſent boue. Ego has

inter-

interpretationes exquiſitiores quàm veriores crediderim: ac luſtralia dicta putauerim, vel quòd primus Hercules poſt Caci cædem ad aram maximam facto ſacro ſe purgauerit & luſtrauerit: vel potius quòd cùm omnia nos ſacra luſtrent & purgent, extorum eſu id maximè conſequimur, & ſacrificiorum participes ſumus, à quibus impij arcentur. Itaque ſolemnia omnia exta eam vim habere putabantur: quæ autem hic luſtralia exta Maro dicit, Liuius ſolemnia nominat, ob ſolemne ſacrificium.

Natalitium, Ææa Circe, fruges libare, ſacrum crinem paſcere, indigenæ Fauni. CAPVT XIIII.

OLIM die natali dona miſſitari ſolebant ab amicis & notis: inde *Perſ.1.ſat.* Perſius ſcribit,

Et natalitia tandem cum Sardonyche albus. *Cenſor. de die Natali.*

Et Cenſorinus ſuum de die Natali librum, quem ad Cerelium ipſius natali mittit, natalitium vocat: *quodcunque*, inquit, *hoc libri eſt meis opibus comparatum, natalitij titulo tibi miſi.* quo quidem natale munus ſe miſiſſe intelligit. ſed vt quicque in buccam veniet, huic capiti mandabimus. vnde Ææa Circe dicatur à Marone noſtri Grammatici exponunt, nec tamen *Virg.3.æneid.* quod afferunt ſatis mihi probant. Ego Maronem Homeri exemplo eam ita vocaſſe puto. Homerus enim ſcribit,

ὡς δ' ὕπως κίρκη χαλεπήνει ἐν μεγάροισιν *Homerus.*
Αἰαίη δολόεσσα.

Erat igitur Æa ad Phaſin amnem peninſula, vt Græci ſcribunt, metropolis Colchorũ, vt ſit Ææa Colchica: atque eiuſdem nominis etiam erat inſula Circes. Ææ Colchorum ſic Herodotus meminit libro primo,

καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς αἶάν τε τὴν κολχίδα, καὶ ἐπὶ φᾶσιν τὸν ποταμόν. *Herodot. lib. I.*

Et quodcunque mihi pomum nouus educat annus, *Tibul. lib. I. eleg. I.*
Libatum agricolæ ponitur ante deum.

Tibullus cùm ait, ex antiquorum pietate dixit, qui frugum & fructuum primitias dijs immortalibus libare conſueuerant, nec ante guſtare, quàm dijs conſecraſſent. Cenſorinus, *Itaque cùm perceperant fruges, antequam veſcerentur, dijs libare inſtituerunt.* *Cenſor. de die Natali.*

Te luſtrare choro, ſacrum tibi paſcere crinem: *Virg.7.æneid.*

hanc enim operam talorum eſſe putes caſum, aut aleę iactum varia iacientium: ſed tamen quod Maro ait eam Baccho crinem ſacraſſe & nutriſſe, *Virgil. ibid.* id ex antiquorum ſuperſtitione dictum eſt, qui hoc dijs facere inſtituerãt, pro ſoſpite ſecundaque valetudine. Cenſorinus, *Quidam etiam pro cætera bona corporis valetudine, crinem deo ſacrum paſcebant.* quidni enim Maronem *Cenſor de die Natal.*

interpretari videatur cùm eius verba vſurpet? à Varrone liber erat compoſitus de numeris nomine articulus, ex eo quod veteres manuum articulis computare conſueuerant, cumque digitos decem habeamus, qui & articuli interdum vocantur, non temerarium eſt quod Arithmetici numerum qui decurijs continetur, articulum vocant. id enim ratione faciunt.

Virg. 8. æneid. *Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæque tenebant.*

Etſi hoc de dijs illorum locorum dicitur, cùm tamen eos indigenas dicat, ad eorum ſententiam reſpexit qui autochthonas, id eſt aborigenes & terrigenas ſe cenſebant, vt Athenienſes, Argiui, Arcades, Theſſali. Cenſor. de d. Natali. Cenſorinus hoc confirmat: *Denique*, inquit, *hoc etiam vulgò creditum eſt, vt plerique genealogiæ auctores ſunt, quarundam gentium, quæ ex aduentitia ſtirpe non ſint, principes terrigenas eſſe, vt in Attica & Arcadia, Theſſaliáque, eóſque autochthones vocitari. vt in Italia poëta cecinit, Nymphas indigenáſque Faunos nemora quædam tenuiſſe, non difficilè rudis antiquorum credulitas recepit.*

Habete cum porcis & fiſcina, hoſpes Zacyntho, lares viales, fortuna hera, lien ſeditionem facit. CAPVT XV.

Si quis me fortè roget, quid apud Plautum ille ſibi verſus velit,

Iam obſecro vobis hercle habete cum porcis cum fiſcina:

Plaut. Mercat. sc. Ad patrem. Reſpondeam mihi videri eum luſiſſe vt in ſcropha, quam vel abalienamus ſępenumero, vel cedimus cum ſuo fœtu, & fiſcina, qua ſordes & ſtercora haræ efferimus: ac proinde perinde eſſe ac ſi nihil quicquam ille ſibi reliqui faceret, ſed omnia cederet ſine exceptione. ſic igitur figuratè cauillatur in amica quę ſignificatur, quamq́; adeò alijs tranſcribit à ſe amandatam. Item illud ex eadem fabula. Plaut. Mercat. sc. Diudn atq. *Hoſpes reſpondit Zacyntho ficos non fieri malas.* quam ſententiam habet? opinor dici vt fici, quæ acerbæ immaturæq́ue inſuauitatem habent, percoctæ tandem ad ſuauitatem & dulcedinem miteſcunt: ſic eius iuuentutem acerbam eſſe etiamnum & indomitam, quæ ætate emanſueſcet & domabitur. Sic enim obliqua figura ſermonis adoleſcens perſtringitur. Hoſpes porrò Zacyntho hoſpes eſt Zacynthius, vel è Zacyntho, vt Ζακυνθόθεν dicitur & vnde domo. Lares autem Plaut. ibid. viales in eadem comœdia, vt ſuſpicor, dij ſunt, qui viæ præſunt, vt ſint θεοὶ ἐνόδιοι, quos inuocare ſolent, qui peregrè proficiſcuntur, & ad viam ſe accingunt: quo etiam cognomẽto colebatur Mercurius: erat & Apollo ἀγυιεὺς, ſed is à vijs vrbis nomen habebat: eodem modo θεοὶ τεράστιοι qui à Græcis vocantur, à Latinis dij prodigiales appellantur, vt apud Plautum Iupiter prodigialis nominatur. προστατήριος autem Apollo vel ἀγυιεὺς ſignificatur in hac fabula, cùm ſcribitur,

Apollo

Apollo quæſo te vt des pacem propitius.

Plaut. Mercat.

Spectatrix atque hera hominum fortuna cenſebatur ab antiquis, inde illud Ennianum apud Ciceronem,

Sc. Quoniam à viro.

Vóſne velit an me regnare hera. & apud Plautum,

Cic. lib. 1. Offic.

Diuûm atque hominum quæ ſpectatrix atque hera eadem es hominibus.

Plaut. Mercat. Sc. Diuûm atq; hominum.

Qui iudex erat olim captus vel datus, is ſibi qui in conſilio eſſent aduocabat, verius & melius vt de re & cognoſceret & iudicaret: ex illa conſuetudine eſt à Plauto facetè ſcriptum,

De iſtac ſum iudex captus. Po. captus? iam ſcio,
Nunc tu in conſilium iſtam aduocaſti tibi.

Plaut. Mercat. Sc. Miſerior.

At verò illud comici eiuſdem, *generis Græci eſt*, propter oues Græcas dictum eſt, quæ & Tarentinæ vocabantur, pellitæque & tectę paſcebantur, propter lanæ pretioſum vellus, vt apud Varronem eſt ſcriptum. *Impleantur*, inquit, *meæ fores elegiorum carbonibus*: ſolebant veteres ſi quis erat formoſus, aut ſi qua formoſa in foribus ſcribere, vt apud Ariſtophanem de Demo filio Pyrilampis ſpecioſiſſimo, ϗ νὴ Δί' ἄν γ' ἴδῃ γέ πȣ γεγραμμένον τὸ Πυριλάμπȣς ἐν θύρᾳ Δῆμον καλὸν· nec verò tantùm nomen, verùm etiam aliquid laudis cauſa adſcribebant carbonibus pingentes: eas laudes formoſarum & ſcripturas hic carbones elegiorum appellat. Ab elegio autem nomen elogij nonnihil deflexum manaſſe ſuſpicor, quod in vtranque partem accipitur, vt & elegij nomen tam laudi quàm vituperationi ſeruit. alij eclogium ab ecloge deducendum arbitrantur eſſe, & elogium tamen ſcribendum. *Seditionem*, inquit, *facit lien, occupat præcordia*: lienem potius noxæ eſſe quàm bono credebant antiqui, atque ita plerunque eſt, pręſertim cùm intumeſcit: & aliorum viſcerum loca etiam occupare velle interdum videtur, ita creſcit, & cordis regionem inuadere. ſic in Caſina,

Cor lienoſum, opinor, habeo.

Plaut. Mercat. Sc. Amice. Var. de re ruſt. lib. 2 cap. 2. Plaut. Mercat. Sc. Homo me. Ariſtoph. veſp. Plaut. Mercat. Sc. Ex ſummis. Plaut. Caſin. Sc. Face Chaline.

Stellatus, qua arte conſideret, rota, digito attingere, Caucaſus, ius nigrum. CAPVT XVI.

QVOD ait M. Tullius libro quinto Tuſcul. diſputationum, *Nec ſtellatus Cepheus*, luculenter & eleganter eſt dictum, pro inter ſidera relatus, & ſidus factus, ſed Græcorum modo, quibus hoc ſignificat καταστερωθεὶς, vt, qui mediocriter Græcorum literis tinctus eſt, nouit. Interdum è re eſt Græca comparare, quæ Latinè expreſſa ſunt: ita enim Latinorum oratio, maximè cùm interpres eſt & internuncia alieni ſermonis vt in fabulis Græcis, intelligitur, declaraturque voluntas ſcriptoris, & vocum notio: vt in eo quod mox ſequitur, *Quæſiuiſſe ex eo, qua maximè arte conſideret*: quod

Cic. 5. Tuſcul.

Cic.5.Tuſcul. Xenophon.in conuiuio. Cic.5.Tuſcul.

quod eſt, ἐπὶ τίνι μέγα φρονοίη, aut πεποίθοι, vt apud Xenophontem in conuiuio, λέγω ὑμῖν ἐφ' ᾧ μέγα φρονῶ: & iterum, ἐπὶ ποίᾳ ἐπιστήμῃ μέγα φρονεῖς. Illud igitur eſt, qua arte fretus eſſet, & cuius artis fiducia niteretur. In eodem ſcribitur libro. *In eo etiam putatur dicere, in rotam (id eſt genus quoddam tormenti apud Græcos) beatam vitam non aſcendere*. Hoc affici cruciatu, τροχίζεσθαι dicebatur, eratque rota inſtrumentum, in quo diſtento corpore homines torquebantur: dicitur à Græcis τροχὸς βασανιστικὸν ὄργανον διατεῖνον τὰ σώματα τῶν βασανιζομένων. Apud Ioſephum in Maccabæis, eius ſupplicij crebra mentio eſt: vt, *illigari igitur mole pedibus appenſa, atque innecti rotæ iubetur Maccabæus: ita etiam in gyrum circuli porrectus, vt ſolutis hinc inde viſceribus, veniſque diſtentis dolores ipſius & pœnæ creſcerent*. Iterum, *& vt erat affixus rotæ, igni in cataſta obijcitur*. Rurſus, *rotæ poſtmodum affigitur, nec tendi magis iam poterat, quia & partes & fruſta corporis horrendiſsimo pependêre aſpectu*. Meminit & Ariſtophanes, ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γὰρ δεῖ σ' ἐκεῖ στρεβλούμενον εἰπεῖν ἃ πεπανούργηκας. Ac non dubito quin lib. 6. Æneid. hoc tormentum intellexerit Latinorum poëta, cùm ait,

Ioſeph. lib. de Maccabæis. Ioſeph. ibid. Ioſeph. ibid. Ariſtoph. Plut.

—radiiſque rotarum Diſtricti pendent.

Virg. 6. æneid. Cic. 5. Tuſcul.

Ait idem eodem libro, *Lælius ſi digito quem attigiſſet, pœnas dediſſet*, id eſt, ſi vel leuiſſimè tetigiſſet: ita enim leuiſſimum, & penè nullum tactum exprimere ſolebant. vt in epigrammate veteri apud Gellium,

Si digito attigero, incendam ſiluam ſimul omnem.

Gel. lib. 19. c. 9.

id eſt, ſi vel leuiſſimè tetigero: at apud Terentium, ſine digito

Si attigiſſes, ferres infortunium.

Terent. Adel. act. 2. ſc. 1. Cic. 5. Tuſcul. Strabo lib. 11. Philoſtrat. lib. 3. cap. 1. Cic. 5. Tuſcul. Plutarchus.

Ait idem, *nudi æſtatem agunt, & Caucaſi niues hyemalémque vim perferunt ſine dolore*. Hic non eſt ille Caucaſus in Scythico exurgens ſolo mons, ſed in Indico confinio ſe attollens Macedonum armis (vt ſcribit Strabo) orientem ſubigẽtibus prioris Caucaſi nomen adeptus: huius etiam mentio eſt in Thyanei vita apud Philoſtratum. Ius autem nigrum, quod ait in Lacedęmoniorum phiditijs, cœnæ caput fuiſſe, à Gręcis dicitur eſſe, quod in conſuetudine αἱματία vocabatur. Ex quo ſuſpicamur ſanguine vel mixto vel incocto atrum colorem iuris illius redditum fuiſſe: cuiuſmodi ius botulorum videmus. Hoc autem ius in mẽſa Lacedæmoniorum erat pręcipuum, vt ſenes eo cibo acquieſcerent plerunque, vt ait Plutarchus, nec obſonium aliud deſiderarent.

Reſcripti ſoni, puluinaria deorum, exanimo expectorat, apud Ciceronem. CAPVT XVII.

Cic. 4. Tuſcul.

SCRIBIT Cic. 4. Tuſcul. cantus reſcriptos fuiſſe ſonis: vbi quid ſit reſcri-

reſcribere ambigi video: mihi quidem, quod Græci ἀναγράφειν dicunt, ſignificare videtur, vt dicat Cicero ea tempeſtate iam cantus fuiſſe notatos & ſcriptos ſuis ſonis, &, vt Græci loquuntur, φθόγγοις, nec antiquis defuiſſe muſicam. Solet autem perſæpe Cicero verba Græca exprimere Latinè, quod quidē cum feciſſe arbitror cùm reſcribere hic dixit. ſed velut è carceribus emiſſi librum percurramus, vel eius ſaltem aliquam partem decurramus. Puluinaria deorum cùm dixit eodem libro, epulum ſignificat vel interprete Flacco qui ſcribit, *Cic.ibid.*

—nunc ſaliaribus Ornare puluinar deorum *Horat.lib.1.*
Tempus erat dapibus ſodales. *od.37.*

Vt autem rei diuinæ tibias, ſic dapibus deorum & puluinaribus adhibebant fides, imitati, vt opinor, veterem poëtam, apud quem Ioui epulanti Apollo fidibus canit. Nemo autem eſt, qui non Ciceronem oblitum diſciplinæ quam æmulatur exiſtimet, qui Pythagoræ & Platonis deſcriptionem ſequatur animum in duas partes diuidentium, alteram rationis participem, alteram expertem. hoc enim non eſt vllo modo conſentaneum Stoicorum decretis quæ ſequitur. Nam perturbationes in ratione ponunt, & quæ ratione carent animantes perturbationis aliquid ſimile habere prædicant, non tamen perturbari. Denique hoc doceamus è Plutarcho, qui ita in libro de virtute Morali ſcribit, καὶ νομίζουσιν οὐκ εἶναι τὸ παθητικὸν καὶ ἄλογον διαφορᾷ τινὶ καὶ φύσει ψυχῆς τοῦ λογικοῦ διακεκριμένον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τῆς ψυχῆς μέρος, ὃ δὴ καλοῦσι διάνοιαν καὶ ἡγεμονικόν, διόλου τρεπόμενον, καὶ μεταβάλλον ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς καθ' ἕξιν, ἢ διάθεσιν μεταβολαῖς, κακίαν τε γίνεσθαι, καὶ ἀρετήν, καὶ μηδὲν ἔχειν ἄλογον ἐν ἑαυτῷ. In quo & Stoici à Galeno doctiſſima animaduerſione & cenſura acerrima in libro de placitis Hippocratis & Platonis notantur. Ciceroni igitur inſtituta Stoicorum ſectanti hoc libro diſſimilem rationem & quidem repugnātem interponere, nónne fraudi eſſe debet, vt diſſentanea & aliena & parum Stoica ſcribenti? Sed ius ſuum tenuit, opinor, meminitq; ſe Academicum eſſe, vt impunè poſſit quæcunq; velit è diuerſis philoſophorū familijs decerpere atq; miſcere. at in verſu, *Plutarch. in li. de virt. moral.* *Galen.lib.de placit. Hippoc. & Platon.*

Tum pauor ſapientiam mihi omnem exanimo expectorat, *Apud Cic.4. Tuſcul.*

valet exanimato. nam qui duobus verbis ex animo ſcribunt, ridiculam reddunt tranſlationem: cùm ex animo expectorare non minus riſum cómoueat, quàm ſi quis viciſſim ex pectore exanimare dicat: vtrunque certè inuenuſtum & ineptum eſt. quod autem ſcribitur, *eſt autem quædam animi ſanitas quæ in inſipientem etiam cadat, cùm curatione medicorum conturbatio mentis aufertur*: vereor ne Ciceronis mādata non fideliter perferat. Quis enim neſcit omnibus hominibus poſſe mentis inſaniam oboriri, & medicorum literis eius morbi curationem tradi? veriſimilius ſit Ciceronem de *Cic.ibid.*

ſapiente

ſapiente hoc quàm de inſipiente ſcripſiſſe, quem Stoici fatentur, ludi interdũm viſis & delirare. Diogenes Laërtius, περιπεσεῖσθαι μέντοι ποτὲ αὐτῷ φαντασίας ἀλλοκότους διὰ μελαγχολίαν ἢ λήρησιν, οὐ κατὰ τὸν τῶν αἱρετῶν λόγον ἀλλὰ παρὰ φύσιν. hæc cùm ita ſint, ſic reſtituendum Ciceronis locum puto, *Eſt autem quædam animi inſanitas quæ in ſapiẽtem etiam cadat.* Nos Ciceronem curſim ꝩ legentes iſta attẽdebamus, quæ & huc retulimus, vt quæ nos fecimus iuuentutis cauſa, alios eadẽ etiam facere doceamus, qui plus in literis vidẽt.

Diogen. Laërt. — Cic. 4. Tuſcul.

Quædam in Cicerone emendata, mandare malis.

CAPVT XVIII. 19

De gladiatore Placideiano iracundè depugnaturo ex Lucillio hoc affert Cicero 4. Tuſcul. *Quam gladium in ſtomacho, ſura, ac pulmonibus ſiſto:* vbi omnes in vocabulo ſura, vt ſcopulo offenduntur, nec iniuria, cur enim à ſtomacho ad ſuram repentè tam longè tranſitur? deinde cùm interficere velit parem, nec lethalis plaga ſit ſuræ, cur ibi ſiſtere gladium & defigere poſtulat potius, quàm immergere iugulo aut iecori? quid igitur ſi fibram ſcribimus? nam & vox non longè abludet, & ſignificatio iecori conueniet. poëtæ enim iecur ſæpenumero fibram vocant. mihi quidem vel Areopagitarum iudicio videtur non damnatum iri vocabulum iſtud in ſedem deterioris inquilini introductum. Ego aliquando etiam luta legendum credidi, vt os ventriculi, qui ceu vtris vel culeus quidam eſt, intelligeretur, vnde & lurcones vocãtur. Illud quoque in vitio videtur eſſe, *Itaque bene adhibita ratio cernit, quid optimum ſit, neglecta multis implicatur erroribus.* hîc habita legere commodius omnino fuerit. nam bene haberi dicitur, quod diligenter ſeduloque curatur & colitur, neque negligitur: quomodo rationem cenſet eſſe excolendam. Id cùm ſit bene habere, vt intelligunt, qui Latinè ſciunt, vitio, vt opinor, non vertetur ei nec crimini, qui ita legendum cenſuerit. ne illud quidem ſenſui ſatisfacit, quod ita ſcribitur, *Venerem vnam excludit vt iniquam:* nam cùm ſequatur, *eamque præ libidine negat curare quicquam*, quo tandem modo libidinoſæ & laſciuæ, & flagitioſæ deæ congruet iniquitas? Ego, quaſi ariolum, conſului librum antiquum, in quo nequam reperi, & mediusfidius ei locum iſtum adiudicaui: nequitiam enim Veneris tantam eſſe cenſet, vt precanti opem non ſit latura voluptatibus auocata atque capta. Maculoſus eſt etiam verſiculus antiqui poëtæ, ab eo citatus ex Atreo *Impius hortatur me frater vt meos malis Miſer manderem natos:* ego mandem rectum puto. nam mandare malis, eſt malis committere & comeſſe, vt apud Lucretium,

Cic. ibid. — Cic. ibid. — Cic. ibid. — Cic. ibid.

Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus.

Eſt

Eſt igitur vetus loquendi formula, quam & menſura verſus poſtulat, & *Lucret. 2. lib.* proinde non incallido nec inerti nec ſomnianti eam etiam dictat. ſed & collegæ meo Lambino viro erudito ita videri mirificè lætor. Ego etiam *cic. 4. Tuſcul.* quod mox ſequitur, *eorum viſcera adponit*, ex eodem poëta eſſe arbitror, & verſiculi inchoati clauſulam exiſtimo, verborum ſtructura tamen mutata: verſus autem integratur hunc in modum,

Mandem natos, eorum adponit viſcera.

Puto & verſum eſſe trochaicum antiqui poëtę, qui tamen non aduertitur, *Ob ſcelera animíque impotentiam & ſuperbiloquentiam.* nam & menſura con- *cic ibid.* uenit, & verba oratoria non ſunt, ſed poëtica. At contra verſus numera- *cic. ibid.* tur, *Semper Aiax fortis*, cùm oratio ſit ſoluta: mox tamen in altero octonario, *Summam rem perfecit manu:* *cic ibid.* legendum crediderim, non manus: quod autem ſequitur,

Prælium cùm reſtituit inſaniens: *cic. ibid.*

ab alia diei perſona tragœdiæ arbitror, vituperante vel eleuante facinus Aiacis, vt per inſaniam admiſſum: quod tamen alia laudauerat antè perſona. Et cùm excurrat longius verſus, veriſimile eſt non debere hoc pro clauſula agglutinari cæſuræ ſuperiori, ſed reglutinari, atq; ſeparari. Odio- *cic. ibid.* ſum autem illud omnino eſt, *ex qua cogitantur perturbationes*, non enim cogitandi vſitata ſignificatio eſt. Ergo vel coagitantur legẽdum, ſi quis hoc verbum ferre poſſit, vel cogitantur pro coguntur & colliguntur & comparantur dixit, multi etiam agitantur reponunt.

Seſquipedalia verba, ſtans pede in vno, purgare, culigna, ô fortunatam natam. CAPVT XIX.

VT quicque in buccam veniet, ita hoc capite ſcribetur, ſeſquipedalia verba apud Flaccum non tam intelligo longa & extenſa, quàm turgida & inflata ac prætumida. Nam ab architectis eſſe tranſlationem ſumptam puto, apud quos ſunt tigna ſeſquipedalia, materies craſſior: ita loquitur non rarò Vitruuius. inde igitur Horatium explicandum arbitror cùm ait,

Proijcit ampullas & ſeſquipedalia verba: *Horat. de arte poëtic.*

ampullarumque figura, quæ tumidæ ſunt, huic congruit interpretationi: quanquam ſi de longis quis accipiat, qualia ſunt dithyrambica, non repugnabo, præſertim cùm dicat Martialis, etſi hoc obſcœnius eſt,

Mentula cui nondum ſeſquipedalis erat. *Mart. lib. 7. Epigr. 13.*

—ſtans pede in vno,

apud eundem Flaccum eſt, facili conatu & opera ſine contentione & ni- *Horat. lib. 1. ſat. 4.* xu Nam vno pede qui ſtat, aduerſarium ſe nullum vel non fortem habere

credit. Cùm enim vno pede nos ſuſtinentes pēdeamus & vacillemus, ſecurus eſſe videtur, aduerſarijque vires contemnere, qui ſeſe non vtroque pede firmat ſtabíliter. vnde & omni pede ſtandum Quintilianus vſurpat, pro omni contentione totiſque viribus. ergo illud,

Quint lib. 12. cap. 9.

Horat lib. 1. ſat. 4.

—in hora ſæpe ducentos,
Vt magnum verſus dictabat ſtans pede in vno:

ſignificat Lucillium temporis momento ſolitum vena facili plurimos effundere verſus. Purgare eſt interdum inane & vacuum reddere, id eſt purum: nam purus locus interdum dicitur, in quo nemo homo eſt, & qui nulla re occupatur, vt eleganter apud Flaccum emendauit politiſſimi & doctiſſimi iudicij vir Dionyſius Lambinus:

Horat. lib. 2. epiſt. 2.

—verum
Puræ ſunt plateæ nihil vt meditantibus obſit.

Cic. pro Seſt.

ſic & pugnare dixit pro Seſtio Cicero, cædem maximam facias? forum purges? cùm enim homines interficiuntur, alij cæde perterriti fugiunt, & locum purgant. & Varro apud Nonium, *purgatum ſcito.* quod quidem & alias attigimus. qui calix Latinè dicitur, Græcè vocatur κύλιξ, & à priſcis Latinis propius ad vocem Græcam accedentibus, culigna. Varro apud Nonium, *menſæ ante ponebantur cum culigna & vino, quo quæ veniebant ad fœtam amicæ gratulatum, dijs mactabant:* hic vt & illud adijciam, fœtam puerperam appellat, vt & in libris de re ruſtica. Verſus ille Ciceronis, qui obtrectatorum eius & inuidorum virulentos morſus excitauit in ipſum,

Var. apud Non. in fœtũ.

O fortunatam natam me conſule Romam,

hanc opinor ſententiam continet, fœlicem illo Reipub. ſtatu Romam fuiſſe, quam conſtituerat confirmaratque in conſulatu. Optimatum enim poteſtatem & Senatus auctoritatem ſtabilierat, & cum principibus coniunxerat equites. Roma igitur, non illa quæ ante eius conſulatum malè temperatis maleque conciliatis ordinibus, populo nimium inſoleſcente, & tribunatu nimium inſultante viguerat, fœlix habēda erat: ſed quæ ipſo conſule demum exorta eſt, principis ordinis conſilio Repub. permiſſa, eique cæteris obtemperantibus. neque verò eſt cur, vel à Quintiliano, vel Iuuenale verſus irrideatur, ob iterationem earundem ſyllabarũ. hoc enim veteres in delitijs habebant: vt de Amicitia. *Etenim eo loco locati ſumus,* & Maro,

Quint. lib. 9. cap. 4.

Iuuen. ſat. 10.

Cic. de Amicit.

Virg. 3. æneid.

—tales caſus Caſſandra canebat.

hanc figuram poſteritas faſtidijt, & ex ſuo faſtidio ea quæ de induſtria, vt venuſta, affectauerant antiqui, aſpernata eſt. quæ tamen multis in rebus ineptius multò & putidius laſciuijt & luſit, vt meritò in quibus ſe circunſpicit, interdum à ſerijs & intelligentibus irrideri queat.

Toga

Toga, aries, oſcillum, Tiſamenus, cactus, cataclita, ſtriculus, fullones, calliendrum, duplici panno, apud Flaccum, Murana, quædam in Tertulliano emendata. CAPVT XX.

SEPTIMIVS Florés erat ille quidem omni liberali eruditione imbutus, verùm de induſtria orationem aſperat, & horridum quiddam affectat & conſectatur, proinde quaſi parum virilem eam eloquentiam putaret, quæ concinnior & elegantior eſſet. eius ego librum de pallio ſanè luculentum & eruditum, ſed iniuria temporis multis locis maculoſum hiſce diebus, cùm in manus ſumpſiſſem, hæc in tranſcurſu properans annotaui. quod in eo ſcribitur, *nec intra genua inuerecundè, nec brachijs pare*, cùm non ſatis intelligam, errorem ferè ſubeſſe odoror: ac in hoc libello velut in horto irriguo herbæ, ſic errores ſanè vberrimi ſuccreuerunt: emendandum fortaſſe ſit, *nec brachijs parce*: ſententia correctionem iſtam dictante. Nihilominus & illud ſic lego, *at cùm ſecularium ſortium variauit vrna*. quis enim neſcit ſortes ſolitas eſſe mitti in vrnam, in qua manu verſabantur & educebantur? Itaque quod alij ſupponunt, *ſecularium ſortium domina fortuna*, non perinde probo. Ius datum togæ Carthaginienſibus apparet tum cùm à Statilio Tauro deducta Colonia eſt muro cincta, Ælio Saturnino vel augure vel pontifice eam Coloniam inaugurāte, & ſolemne carmen effante: non enim ius erat cuiuis eius togæ vſurpandæ. proinde ſcribit, *cùm concordia iuuat, toga oblata eſt*. cùm dixiſſet Carthaginienſes tunicam cinctu arbitrante ſuſpendiſſe & pallium tabulata congregatione fulciſſe: ſubijcit, *ſi quid vel dignitas vel temporalitas veſtit*, vbi libenter, *vertit*, ſcriberem, quod haud paulò ad ſentētiam eſſet accommodatius. Togam tradit à Pelaſgis ad Lydos, à Lydis ad Romanos veniſſe. Græci quendam Tebennum Arcadem togæ Romanæ inuentorem prædicant, qui primus id genus veſtis geſſerit, & ſinum Ionicum naui ingreſſus in Italiam venerit, & veſtimentum propagarit: vnde & togam τήβεννον appellatam fuiſſe ſcribunt de inuentoris nomine. Cùm autem ſcribat arietem, machinam oppugnatoriam, inuentum fuiſſe à Carthaginienſibus, id Vitruuius in oppugnatione Gadium factum eſſe ſcribit: Plinius bello Troiano ab Epeo muralem machinam, cui olim equus nomen fuerit, poſtea aries inuentam eſſe refert. Dicit Septimius Florēs, *in oſcillum penduli impetus armatum*, ſanè pereleganter. Nam quamuis oſcilla ſint parua ſigilla in effigiem humanam arte ſimulata, vt ſcribit Macrobius, & oſcilla quoque ſint imagunculæ quæ infantibus præbentur ad luſum: tamen oſcilla etiam dicebantur αἰώραι, id eſt, penſiles quædam geſtationes de arboribus ſuſpenſæ, in quibus homines per luſum iactabantur; atque ea iactatio oſcillatio dicebatur:

Tertul. lib. de pallio.

Tertul. ibid.

Tertul. ibid.

Tertul. ibid.

Vitru. li. 10. cap. 19.

plin. lib. 7. cap. 57.

Tertul. lib. de Pallio.

Macrob. lib 1. Satur. cap. 11.

batur:

batur: nam homines eo genere luſus ſe iactantes impoſiti tranſuerſo tigno de arbore ſuſpenſo, alternis ſe mutuoque ſubiectabant deprimebantque. Quod genus luſus per ſex feriarũ Latinarum dies celebrare ſolebãt, in memoriam & imaginem vitę humanæ, in qua altiſſima interdum in infimũ deijciuntur, infima in altum efferuntur & euehuntur, ita memoriam redintegrantes initio acceptę vitæ illis diebus, per oſcillationẽ, motus cunarum: per lactatam potionem quatum vtebantur, lactis alimẽtum ſignificabant. Nã lac Latinis ferijs adhibebatur etiã in ſacrificijs, Cicero,

Cic.1.de diuin. *—& læto mactaſti lacte Latinas.*

Virgilius, oſcillationem etiam Liberalibus, vt exiſtimo, fieri dixit:

Virg.2.Georg. *Oſcilla ex alta ſuſpendunt mollia quercu:*

In quo tamen φαλλὸν multi interpretantur: nam & obſcœnæ etiam partis ſimulachrum oſcillum vocari poſſe cenſent. Inde igitur per trãſlationem oſcillum in ariete murali dixit, propterea quòd malo ſtatuto, tãquam trutina, alter tranſuerſus ſuſpẽdebatur, eodem modo de mundo ex axe pen- Tert. de anim. dente in libro de Anima dixit, *Initium enim omnium commentatus animum,* Tert. de Pal. *& vniuerſitatis oſcillum de illius axe ſuſpendens.* In eode pallio libello lego, *ſic & terram ſi recenſeas, temporatim verti variantem, propè poſſis eandem ne-* Tertul ibid. *gare.* Et non ita multò poſt, *nulla iam Delos, Arene, Samos, & illa, ſi non mendax Plato, in Atlantico Libyam & Aſiam adæquans, nunc quæritur:* nam in Plat. in Timæo. mari Atlantico merſam ingentem inſulam ſcribit Plato in Timæo. Tractatur & idem locus in Apologetico, alijs tamen locorum nominibus: Tert. in Apologetic. cap. 39. locum ſubijciam, vt lectori ſit exiſtimãdi copia: *legimus Hierapolin & Delon & Rhodum & Con inſulas multis cum millibus hominum peſſum abijſſe: memorat & Plato maiorem Aſia & Africa terram Atlantico mari ereptam.* pro Arene autem propè affirmare auſim Rhene legendum eſſe, quæ erat Stephan. de vrb. inſula exigua Delo vicina, vt auctor eſt Stephanus. Emendo etiam, *Nam & primitijs maiore ambitu terra caſſa:* &, *Scythæ exuberant in Perſas:* vel certè, *exuperant Perſas.* Illud alterum magis placet: &, Tertul. de Pal. *Chaldæum ſemen in Ægyptum educitur,* non vt vulgò, educatur. pro Temeno pariter, mihi af- Tertul ibid. firmare liqueret veriſſimè ſcriptum iri, *Tiſameno pulſo,* qui Oreſtis filius Tertul. ibid. fuit, niſi Pauſanias refragaretur. Et mox, *Sic & Iones Nelei comites.* Cactus autem, quem paulò poſt cum rubo coniungit, herba eſt ſpinoſa & acule- Plin. li. 20. ca. 16. ta, quæ, vt Plinius ait, in Sicilia tãtùm naſcitur. Itaque eius Theocritus me- Theocrit. Theophraſtus. minit in quodã edyllio. ea folio eſt lato & ſpinoſo, vt deſcribitur à Theo- Athen. lib. 2. phraſto. Carduum eum qui cinara dicitur putat eſſe Athenæus. Cataclita Tertul. de Pal. eodem libro accubita ſunt, quibus ad accumbendum vtebantur. ea molli Lamprid. in Heliogab. pluma implebãtur, vt ex Heliogabali vita notum eſt. Patagium eſt, quod Tert. de Pal. ad ſummam tunicam aſſui ſolet, velut inſtita quædam inaurata: eſt & pa-

tagus vitis morbus vt obiter iſtud addam, qui paſſalus malè in Theophra- *Theophraſtus.*
ſti libris ſcribitur à quibuſdam. Marcello patagium veſtis eſt aurea. emen- *Non. in Patag.*
do, *exuuijs ibidem relictis nouum ſe explicat*: mox, *audaciam & gratiam nomi-* *Tertul de Pal.*
nis: mox, *vix ſe à terra ſuſpendit*. nec multò poſt, *delibaſſe ouiculam*. &, *queis* *Tertul. ibid.*
muſcoſæ lanoſitatis. & *proinde ſi necaris animata iam ſtamina euolues*. vbi ſcri-
bitur patiens certè iam vſtriculus, docti emendant, vſtriculas, quæ ſi ido-
nea ſcriptura eſt, vſtriculæ fuiſſe videntur, quæ erumpentem malarum la-
nuginem aut aliarum partium adurerent: ſed ſtriculus potius legerim. ita
enim iam grandiuſculi pueri vocabantur, à ſtricta quadam corporis ſoli-
ditate & duritie: Arnobius, *facit ſumere habitum puriorem, & in ſpeciem leui-* *Arnob. lib. 5.*
gari nondum duri atque ſtriguli puſionis. Nouiani fullones à Nouio poëta di- *Apud Non.*
cti, qui fabulam citatam à Grammaticis fullones inſcripſerat, quo in ver- *multis locis.*
bo ineſt infanda obſcœnitas. ſic puer apud Comicum Plautum ſibi po- *Plaut. Pſeud.*
tandum dicit fructum fullonium, fœdiſſimam patiẽtiam ſignificans. Len- *Sc. Quoi ſerui-* *tutem dij.*
tulus mimographus fuit, quem & Septimius in apologetico appellat. Is *Tertul. Apolo-*
Catinenſes à Catina vrbe Siciliæ appellarat homines molles, qui ſe pu- *getic. cap. 15.*
mice leues & glabros redderent. Iuuenalis,

—*attritus Catinenſi pumice lumbum.* *Iuuen. ſat. 8.*

Sarabara veſtis erat medica fluxa: alij interpretantur crurum operimenta
& indumẽta. Baxea calceus philoſophicus, philoſophica crepida, quam, *Tert. de Pall.*
ſi purpuratus eſt philoſophus, tyriam & purpuream eſſe oportet. In ady- *Tertul. ibid.*
ta cloacinarum detuliſſet, dixit, pro in cloacas miſiſſet, à Cloacina dea,
quæ cloacis præerat, eam in cloaca repertam conſecrarat Tatius. Lego,
Cenſoriæ intentionis epiſcynio diſperſo, quo verbo Græci ſupercilium ſigni- *Tert. ibid.*
ficant. & non multò poſt, *crepidulam & caliendrum*: atque hoc vocabulũ, *Tertul. ibid.*
quod operimentũ capitis ſignificat, à Græco καλλωτρον duci videtur, vſur-
patur & ab Arnobio, *falciculæ, claues, caliendra, fomites, talaria*: & à Flacco, *Arnob lib. 6.*

—*altum Saganæ caliendrum*: apud quem ſunt qui appoſititiam *Horat. lib. 1.*
comam interpretentur. Mox lego, *& armillis quas*: lege, *crepidæ cretatæ*, *ſat. 8.*
id eſt candidæ, vt faſcias cretatas ad Atticum dixit Cicero. duplex erat *Tert. de Pal.* *Cic. ad Attic.*
Cynicis pallium vt Crateti & Diogeni, quod Septimius indicat: vnde *lib. 2. epiſt. Pri-*
Horatius ſcripſit, *Aſt hunc quem duplici panno patientia velat:* *mum vt.*
Nam de illo duplici pallio exiſtimo eſſe interpretandum verſum Hora- *Horat. lib. 1.* *epiſt. 17.*
tij, eóque Cynicum philoſophum intelligi, quorum profeſſio patientia
erat & æquanimitas. Inſtituit autẽ Diogenes pallium duplicare: Laërtius
πόρον ἐξεῦρε τῆς περιςάσεως τρίβωνα διπλώσας πρῶτος. Mox lego, *de qualibet ima-* *Laërt. in Diog.*
gine vel ara: &, *quingentis millibus nummûm*: &, *ſupraſcriptis fortaſſe menſis*. *Cynico.* *Tertul. de Pal.*
Tertulliano non cõuenit cum alijs ſcriptoribus in Muræna: nam alij den-
tatam & truculenti morſus eſſe dicunt: Septimius edentulam, vt eius Mu-

Tertul.ibid. Horat.lib.1. od.28.

ræna videatur eſſe noſtra lampetra: eius verba ſunt, *noua ſcilicet ſæuitia delectato, terrenæ beſtiæ exedentulæ, & exunguis & excornis*. numerorum arenarius vocatur, qui in ſchola tanquam in arena numeros exercet & docet, à circenſi arena & amphitheatrali tranſlatione profecta, niſi quis potius putet ratiocinatorẽ & numerariũ ita vocari quadã veri ſuperlatione, quaſi arenam numerare poſſit: vt apud Flaccum ſcribitur. *Te maris & terræ numeróq; carentis arenæ Menſorem*. Hęc ego tranſcurrẽs & feſtinans è multis pauca ſanè delibaui. nam liber ille maiorem diligentiam non operam tumultuariam, iuſtumq; laborẽ deſiderat, quem his libris nõ pollicemur.

Latini Iuniani, improlis, Ilienſis Minerua.
CAPVT XXI.

Liu.lib. 43. ab vrb.cond. Feſt lib. 9. Plin lib. 10. epiſt. Proxima infirmitas. Plin.lib. 7. epiſt. 16. Suet. in Claud. cap. 17. & 18. Vlpian. Inſtit. tit. 1. de libert. Vlp. ibid. Vlpian. ibid. Vlp. ibid. Vlp. tit. 2. de ſtatulib. Vlp. tit. 2. de ſtatulib. Vlp. tit. 5. de his qui in poteſtate ſunt. Vlp. tit. 22. Qui heredes inſtitui poſſunt.

LATINI Iuniani in libertorum numerum inducti fuerant, ſimilitudine eorum qui ſocij Latini & Latini colonarij dicebantur, qui in Latinas colonias deducti fuerant. Lex ſocijs nominis Latini dabat, qui ſtirpem ex ſeſe domi relinquerent, vt ciues Romani fierent. Hæc apud Liuium lex extat, à qua profectam eſſe primum rationẽ eam qua ius Quiritium conſequerentur Latini liberti exiſtimo, vt prole: proinde improlus vel improlis, inquit Feſtus, dicitur, qui nõdum eſt adſcriptus in ciuitatem: quod de Latino eum ſcripſiſſe reor. beneficio etiã principis ius Quiritium conſequebantur, vt Plinius lib. 10. epiſt. ſuis Latinis ius Quiritium à Traiano petit. & iteratione, Plinius libro 7. *Spero, imò confido facilè me impetraturum, vt ex itinere deflectat ad te, ſi voles vindicta liberare, quos proximè inter amicos manumiſiſti*. & naui, Suetonius in Claudio, *& naues mercaturæ cauſa fabricantibus magna commoda conſtituit pro conditione cuiuſque, ciui vacationem legis Papiæ Poppeæ: Latino ius Quiritium, fœminis ius quatuor liberorum, quæ conſtituta hodie ſeruantur*. & alijs modis, qui ab Vlpiano in Inſtitutis referuntur: quo in Vlpiani libro cẽſeo ſtatim initio, cẽſum luſtralem, quo luſtrabantur ciues quinto quoque anno, acto cenſu, ad diſcrimen cenſus equeſtris, ſenatorij, aut eius cenſus qui in prouincijs agebatur, appellari: luſtraliſque dicitur à luſtri ſpatio, vt ſi quinquennalis cenſus diceretur: ſed &, *ſed ſi plus donatum ſit*, lego: &, *mortiſue cauſa donatum prohibet capere*. &, *nam quandiu horum quid deſit*. &, *aut nolit accipere*. &, *Orciuus ſit libertus*, potius quàm Orcinus. &, *fœmina viripotens*. Capiti autem quinto poſt illud, *ita ſi conceſſum ſit*, inſerendum eſt, quod cap. 7. extat. *In poteſtate parentum ſunt etiam ij liberi, quorum probata eſt, per errorem contracto matrimonio inter diſparis conditionis perſonas*, & quæ ſequuntur. Cæterùm quæ eſt illo in libro Melienſis Minerua? ego vitiatum nomen puto, legíque debere Mi-

neruam Ilienſem: nam apud Virgilium & Homerum Iliades eunt in templum non æquæ Palladis peplumque ferunt. Cùm igitur Romani originem agnoſcerent ſuam Troianam eſſe, Ilienſi Mineruæ hoc quoque ius tribuerunt, vt ei legari poſſet. Iam quis non videt tutorem ceſſitium, non ceſſicum eſſe appellandum? &, *ſi pater filium ter venundabit*, non vt obtinuit contra omnium Grammaticorum iura, venundauit. Sed quamobrem tandem liberi poſt nonũ diem quàm nati ſunt amiſſi parentibus adijciunt decimam? equidem exiſtimo quòd vt ciues Romani iam nomen habeãt: nam puellæ octauo pueri nono die nomen accipiebanr, luſtrabanturque: vnde & luſtricus dies dicebatur à Romanis, ab Athenienſibus ἀμφιδρόμια. Hæc ego carptim vellicatimque velut aliud agens collegi, quæ ſi cui fortè vix lucubratione anili digna videantur, is me aliquando & hallucinari & aberrare à ſerijs ſinat.

Vlp tit. 11. de tutelis.

Vlp. tit. 10. Qui in poteſtate mancipione ſunt &c.

Apud Catonem quædam cap. 10. explicata; ſemunciæ, ferreæ, fiſtula farraria, rutabulum, foculus, labrum elüacrum, molile, tela iugalis, pila fullonica. CAPVT XXII.

IN explicando fundi inſtrumento, verba ſunt apud Catonem, quæ lectorem, vt exiſtimo, veluti ſcopuli quidam, morantur nec curſum tenere ſinunt. Eorum ego quædam enarrabo, reliqua aliorum operæ relinquam. Bubulcos tres imperat, vt exiſtimo, ad arandum, ſingulosque ſingulis boum paribus præficit: boues enim trinos in ea reperio formula, quod interpretor tria boum paria, vt in inſtruenda vinea boues binos lego, & expono duo boum paria. cùm ad tres aſinos aſinum prȩterea vnum addit, eum molarium interpretor, vt tres illos clitellarios ad ſtercus vectãdum. Vaſa olearia inſtructa iuga v. quinque trapeta vel prela olearia intelligo cum ſuo omni inſtrumento: quo etiam modo alio loco expoſui, & ſequenti de vinea inſtruenda capite intelligendum cenſeo. Vncos ferreos inuentario ſuo adſcribit, vel vt ex vrceis aliquid extrahatur, vel potius vt vrcei de ijs ſuſpendantur, vel ijs geſtentur. Infidibula ab infindendo nomen ſunt adepta, quibus tanquam infinduntur vaſa anguſti oris, vt vrcei, vel dolia per tectorium, vt humor aut vinum infundatur: ea melius cenſeo infundibula vel infudibula appellari. Labellum pollulum eſt labellũ paruulum, id eſt paululum: labello autem & duabus amphoris totidem vncos ferreos tribuit. Vrna quinquagenaria eſt quæ quinquaginta ſextarios capit. Trullæ de ſitullis aquam hauriunt, & de ahenis aut labris: naſiterna, vt ſuſpicor, vas aquarium, inde nomen inuenit, quod tres naſos habeat: alij à naſſa deducere malunt. Cuique iugo boum & pari binos vo-

Cato cap. 10. *Cato ibid.* *Cat. cap. 11.* *Cat. cap. 10.* *Cat. ibid.* *Cat. ibid.* *Cat. ibid.* *Cat. ibid.* *Cat. ibid.* *Cat. ibid.*

[Cato cap. 10.] meres deſcribit, & bina ornamenta: ſic autem ea vocantur, quibus ad arandum ornantur, vt ſtrata & ſubiugia. Semuncias interpretor ſirpeas minores, & tanquam ſemiſirpeas: vt ſirpea loco vnciæ ſit. Sic cinctus dicitur & ſemicinctium: ille enim eſt latior, hoc multo arctius & anguſtius: ſic funis & ſemifunium: funis enim craſſior eſt & maior: ſemifunium tenuius & gracilius. [Cato ibid.] Ferramenti nomen generale eſt, ad ferreasque, ſarcula, [Cato ibid.] palas, raſtros pertinet. Ferrea dicitur tacito furcæ vocabulo. Falces [Cat. ibid.] ſtramentariæ ſunt, quibus poſt meſſem ſtantia in ſegete ſtramenta deſecamus. [Cat. ibid.] Arborariæ, quibus arbores putamus. Fiſtula farraria, ad far pinſen- [Plin. li. 18 c. 8.] dum vſui eſt: quod ex Plinio cognoſcere cuiuis licet. Forcipes & ruta- [Cato cap. 10.] bulum ad focum ignemque pertinent: nos vulgò tenaces vel tenaculas & palam vocare ſolemus. Foculus eſt in quo ignis accẽditur, vt cibus coquatur: eos enim habebant ferreos, vt ignitabula. Cicero pro domo, [Cic. pro domo ſua ad Pont.] *C. Atinius bona Q. Metelli conſecrauit, foculo poſito in roſtris adhibitoque tibicine:* ἐσχάραν Græci appellant. [Cat. cap. 10.] Labrum Lupinarium eſt, in quo aqua lupinus maceratur, vt eius amarities eluatur. [Cat. ibid.] Labrum elũacrum eſt, in quo ali- [Cat. ibid.] quid eluitur, & lauatur, quod ſordidum eſt. Molæ truſatiles ad diſcrimen aſinariarum dicuntur: ab hominibus enim truduntur: ſcapus autem vel manubrium quo mouetur mola, molile, vt ſuſpicor, vocatur: vt à libra li- [Cat. ibid.] brile, vel potius à moliendo. Itaque tria hic molilia ſunt, vt & molæ. Fullonicam pilam explico, qua tunduntur veſtes & panni vt poliantur, quod hodieque opera rotarum aquariarum ſublatis pilis fieri videmus. Telam [Cat. ibid.] iugalem, iugo impoſitam in quo texatur, eſſe puto, ad aliarum telarum diſcrimen, quæ pinguntur acu, texuntur radio, pectine aut alio genere, ſine iugo tamen. De iugo telarum Ouidius,

Tela iugo iuncta eſt.

[Ouid. 6. Met.] [Cat cap. 10.] pilas ſubijcit duas fabariam & farrariam: illam ad fabam freſam, hanc ad [Cat. ibid.] pinſendum far: ac pila eis ſua priuaque tribuit. Addit & ſeminariam pi- [Cat. ibid.] lam, ad cernendos ſeminum nucleos. Culcitæ autem lectis imponuntur, culcitis inſtragula, quibus incubant homines operimentis obducti.

Explicantur quædam apud Catonem cap. 11. vrnæ ſparteæ, per corbem metiri, flos, armarium promptuarium, falculæ ruſcariæ, lintres.

CAPVT XXIII.

[Cat. cap. 11.] IN vinea inſtruẽda apud Catonem, ſalictarius eſt qui ſalictum curat, & [Cat. ibid.] ex eo materiam ſalignam viti pedandæ iugandæque parat. Vaſa torcularia trina ſunt, in torculari vno tria preſſoria, vt eodem tempore, tribus, vt lo- [Cat. ibid.] quitur, torculis vaſis vinum prematur. pro, *dolia V.* lego, *dolia vbi vindemiæ*

miæ eſſe poßint culeum DCCC. dolia condendis vinaceis, acinatitia vocat Varro. vrnas ſparteas & amphoras ſparteas ad vinum metiendum parari reor. nam ſi fictiles eſſent, tractando ſæpe, vt in metiendo fit, frangerētur. Sic per corbem metiuntur iuriſconſulti, quod nos per hoſtam dicimus, *Faciundum*, inquit Vlpianus, *quod veteres putauerunt, per corbem venditorem menſuram facere & effundere: veteres enim propter hoc menſuram ſuaſerunt, ſi quanta menſura eſſet, non appareat: videlicet vt appareret quātum emptori vini perierit.* [L. Si vinum ff. de peric. & com. rei vend.] *cola qui florem demant*, cùm ſcribit, florem vini intelligit, quo vinū intelligimus primæ notæ, quique primum fluit: [Cato cap. 11.] ſic florem ſalis, nitidum, candidum, optimum ſalem intelligit: vt ſordidum & vulgarem ſalem, popularem vocat. [Cat. cap. 88.] hoc capite molile ad orbem mouendum, vt molam, paratum videtur. [Cat cap. 11.] [Cat. ibid.] Armarium promptuarium eſt, è quo promitur cibus: Plautus Captiuis, *Cellas refregit omnes intus, recluſitque armarium.* [Plaut. Captiu. sc. Vie ſpuer.] Sportæ fecariæ ſunt, quibus incluſa fex prelo ſupponitur, vt vinum fecatum exprimatur, id capite centeſimo triceſimo tertio Catonis declaratur. [Cat. cap. 11.] Falces ſirpiculę ſunt, quibus ſirpabantur & alligabantur dolia veterū, quę fictilia erāt, tum cùm erant fracta. falculas vineaticas lego, nō faculas: [Cat. ibid.] ſed & falculas ruſcarias, quas interpretantur aliqui ruſticarias vel rurales: in Varrone ruſtarias reperio, ſed ruſcarias in vtroq; ſincerum eſſe defendo, interpretorq́; falculas quibus rubi ſentesq́; ſecantur, vt alio loco doceo. [Var. li. 1 c. 22. de re ruſt.] antè falces poſuit, hic falculas quæ minores ſunt, adſcribit. quala ſataria ſunt quibus ad ſerendum opus eſt, id eſt ad ſemētem: vt lintres vindemiæ vſui ſunt, quæ & nauiæ, vt opinor, vocantur Feſto: [Cato ibid.] à ſimilitudine lintrium nomen habent: nos cuppulis balneatorijs quòd ſimiles facimus, idcirco balneatorias vocamus. [Feſt. lib. 12.] aluei ſunt, quibus in lintres portātur collectæ vuę.

Epidromum apud Catonem, lecti ſtrati, lecti ſubtenti, centum pondium incertum, & certum. CAPVT XXIIII.

EPIDROMVM apud Catonem numerandum arbitror in opere funario, eoque intelligendum funem quo lectus ſubtendatur, in quo ſeruus cubet: [Cat. cap. 13.] nam lecti ſubtenſi, ſtratis opponūtur. Centum pondium incertum, pondus ſuſpicor vna mole centum libras pendens: [Cat. ibid.] certis pōderibus opponitur, quæ diſtincta partitaq́; ſunt, non in vnum pondus confuſa. *æquum centupondium* apud Plautum in Aſinaria, æquum eſt & iuſtum centum librarum pondus. [Plaut. Aſin. Sc. Vbi ego nunc.] conchis autem opus eſt ad oleum deplēdum & decapulandum, quas maiores & minores deſcribit: ſpongias ad tergendum vaſa adſcribi odoror. [Cat. cap. 13.] lego in proximo, de villa ædificanda, capite: *in tegulas ſingulas N.* vt manupretium ſit minus, id eſt merces operæ ſine materia, [Cat. cap. 14.]

quæ

quæ ſemiſſis acceſſionem facit. Quare mox ſcribitur pretium in ſingulas tegulas N.S. nam manupretium & materia numeratur. Confidenter igitur continuo reſtituam: etenim quo alio nomine hanc audaciam temerariam vocẽ? *ex ſing. nu. manupretium erit.* quod enim, *ex ſigno,* inueterauit in exemplaribus, non facilem intelligentiam habet, & videri poſſunt verba duo compendio notata in vnum coaluiſſe. Quis enim non videt ex ſing. no. coniunctis ſyllabis & comprehenſis ex ſingno effici? deinde ſigno derracta litetra? Hæ me ſuſpitiones permouerunt, vt audacter contracta diſtraherem, & ſuæ breuitati redderem, ſenſum integrum exhibenti, quem contractio corrumpit. Mihi tamen hoc pretio percharæ videntur tegulæ, ſed libri non tam emẽdandi quam deintegro ſcribendi eſſent, ſi ad diminutionem ſummæ longè à literatura vetere recederetur.

Cat. ibid.

Torcularium in Catone, quadrina vaſa, prelum, lingula, arbores, ſuccula, porculus, vectes remiſſarij. CAPVT XXV.

Cat. cap. 18.

IN torculario Catonis, quod non tam Grammatici literatura quàm architecti eiuſque ingenioſi opera, vt intelligatur, indiget: pauca quædam libando annotaui, quæ æquus lector obſecro boni conſulat: ab alijs reliqua depoſcat. Torcularium locus eſt vel ædificium in quo ſunt torcula vaſa & trapeti. Torcularium quadrinis vaſis, non quadrarijs lego, vt alio loco quinis vaſis. quadrina vaſa ſunt quadrina torcula. lego, *vti contraria ſint,* non vt receptũ video: vult enim bina è regione collocari, quem etiã ſenſum illud *contra ora,* poteſt vtcunque reddere. Arbores cum cardinibus, intelligo arbores cum ſuo pede, quo tenuiore infiguntur ſuæ baſi ſuoque fundamento inſeruntur. Infra pedicinum vocare videtur, qua forma amicinum dicitur, vt ſit ποδεὼν, id eſt vt ſit pes gracilis edolatusq́; quo arbor ſtatuitur inſeriturque foramini fundamenti. eius verba ſunt, *ibi foramen pedicinis duobus facito: ibi arbores pedicino in lapide ſtatuito.* quid ſi paulò antè, *foramina tria longa p. s.* =—, emendemus? quanquam culpam præſtare nolumus: quare qui id faciat, ſuo ſe periculo non noſtro facturum ſciat. nos enim coniecturam mouemus, non definimus. exculpta verò foramina intelligo, cauata, quo ſenſu & Varro libro ſecundo de re ruſtica vſurpat. Prelum trabs eſt torcularis ad premendum, in quo lingulam interpretor nouiſſimam partem, quæ inter duas arbores inſeritur: eam pedes duos & ſemiſſem longam eſſe vult, & ita inter arbores conuenire debere proximo capite deſcribet, vt digitum pollicem laxamenti habeat, quo facilius prelum moueatur, quàm ſi arctius iũgeretur. infrà æquè, *vaſis quadrinis,* legendum confirmo. moxque, *inibi lapide ſilice totum forum.* quid autem

Cat. ibid.
Cat. ibid.
Cat. ibid.
Var. lib. 2. de re ruſt.
Cat. cap. 18.
Cat. ibid.
Cat. ibid.

autem forum ſit alibi me explicare memini. Arbores autẽ in torculari Cato vocare videtur, quas vulgò gemellas poſteriores ſolemus dicere, vt ſtipites anteriores gemellas, ni fallor. Hęc enim omnia coniectura quadam vacillante & infirma à me diuinãtur. atque hæc quidem Cato præcipit de torculario oleario: quod ſi quis vinarium facere velit (vaſa vinaria, Cato vocat) is, vt proximo capite ſcribitur, ſtipites & arbores binis pedibus altiores faciat. Succulam autem in torculari velut ſcrophæ ſimilitudine vocatam auguror: vt enim ſcropha vel ſuccula porculos habet, vt comicus Plautus ſcribit: *I directa cum ſuccula & cum porculis*: eodem etiam modo ſuum hæc machina porculũ habebat, Nam in media circiter ſuccula batillus aut vncus, qui figebatur vt teneret funẽ, quo dum verſabatur ſuccula, circumplicabatur, porculus vocatur. Cato, *porculum in media ſuccula facito*. Iterum, *vbi porculum figere oportebit*. Remiſſarij vectes ſúntne quibus remittitur non tẽditur prelum, an verò qui remiſſioris ſunt & minoris longitudinis, ſi me roges, hoc verius putem. vt autem hi remiſſioris ſunt longitudinis, ſic etiam remiſſius premunt minuſque aſtringunt, vnde & nomen. Nam aliâs maiore conatu & cõſtrictione eſt opus, aliâs minore nixu & preſſione, præſertim in oleo faciendo. interdum etiã in vino. Scio equidẽ me præteriſſe multa, ſed qui niſi ſatur diſcedere non vult, abdomini nimium ſeruit: nos homines non paſcere, ſed quodam guſtu corũ palatum ſtudemus excitare: reliqua atq; adeò omnia, illis relinquentes, qui & doctrina ſuperiore præditi ſunt, & otio maiori abundant.

Cat. ibid. — Cat. cap. 19. — Plaut. Rudente sc. cupio adepol. — Catò cap. 19. — Cat. ibid.

Somnium Veſtæ narrare, faces ardentes Dianæ, compita, Maro, quædam in Propertio emendata. CAPVT XXVI.

PROPERTIVS libro ſecundo ſcribit,

Ibat & hinc caſtæ narratum ſomnia Veſtæ,
Neu ſibi néue mihi quæ nocitura forent.

Propert. lib. 2. eleg. 30.

Veteres ad depulſionem malorum ſomniorum, quam viderant ſpeciem narrabant dijs, ac ſæpenumero domeſticis, vt Veſtæ, & Græci Apollini προστατηρίῳ, vt apud Sophoclem Clitęmneſtra in Electra: ſed & Soli idem facere ſolebant: Sophocles,

Τοιαῦτά του παρόντος, ἡνίχ' ἡλίῳ
Δείκνυσι τοὔναρ, ἔκλυον ἐξηγουμένου.

Sophoc. Elect.

Soli autem ideo narrabant, quòd quemadmodum ſua luce tenebras fugat mundumque illuminat: ita noctis ſpecies ſomniaque diſcutere & irrita reddere putabatur: nox enim ſomniorum parens habebatur, cui radiatus & lucidus Sol contrarius eſt.

Cùm

Propert.lib.2. eleg 33.

Cùm videt accenſis deuotam currere thedis
In nemus, & triuiæ lumina ferre deæ.

Mulieres voti damnatę & compotes ab vrbe ardentes faces in Aricinum nemus, vbi religioſiſſimè colebatur Diana, ferebant illius deæ ferijs, vt Ouidius in Faſtis ſcribit,

Ouid.3.Faſtor.

Sæpe potens voti frontem redimita coronis
Fœmina lucentes portat ab vrbe faces.

Venatores (nam venationibus Diana præeſt) ſæpenumero faces ſpicatas accenſas, eò ferebant, & canes ſuos morbo aut ſcabie affectos infulis velatos deæ ſiſtebant, omneque inſtrumentum venatorium ante eam collocabant. Gratius,

Gratius.de venat.

Spicatáſque faces ſacrum ad nemorale Dianæ
Siſtimus, & ſolito catuli velantur honore:
Ipſáque per flores medio in diſcrimine luci
Strauêre arma, ſacris & pace vacantia feſta.

Sed & Diana, quæ venari ferasque agitare & ſagittis configere antiquorum opinione cenſebatur, illis ipſis ferijs ſuis, quæ Idibus Auguſti celebrabantur, emeritos canes quietosque à venatione & immunes habere credebatur, ipſaque etiam feriari: Papinius,

Stat.3.ſiluar.

—ipſa coronat
Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit,
Et tutas ſinit ire feras.

Sed quoniam in illum Gratij locum incidi, non præteribo ex eo intelligi non tantùm compita in vrbe fuiſſe, verùm etiam in lucis vbi colebantur dij. ſcribit enim,

Grat.de ven.

Idcirco aërijs molimur compita lucis:

Sed & in agris, quod Cicero 2. de Legibus ſignificauit, cùm ſcripſit,

Cic.2.de leg.

Lucos in agris habento, & larum ſedes.

Larum enim ſedes eſt in compitis. Sequitur mox in Propertio:

Proper.lib.2. eleg.33.

Flumina ſopito quæque Marone cadunt:
Et leuiter lymphis tota crepitantibus vrbe,
Cùm ſubito Triton ore recondit aquam.

Opinor in aquæductu, qua ſaliebat aqua, fuiſſe ſtatuam Maronis, ſiue ille poëta fuerit, ſiue Maro Homericus, eo habitu poſitã vt ſuſurro eius ſopitus videretur. Credibilius omnino tamẽ eſt in aquęductu ſtatuã fuiſſe priſci illius Maronis optimi vinitoris, comitis expeditionum Oſiridis, quem ætate prouectum, vt Diodorus ſcribit, in Thracia reliquerit, Maroneęque conditorem monumenta antiqua produnt: atque argumentum non inelegãs inſcitumque fuerit, vitigeni potus optimum cultorem, peneque inuentorem,

Diodor.Sicul. lib.1.

uentorē, pro vino hominibus aquas miniſtraſſe. Cùm autē quadam in vrbis parte Triton magnam aquæ copiam ore profundens, epitonijs verſis aquam recōdiderat, & fundere deſtiterat, illa mutato flexoque curſu magno impetu crepitans ad porticum Pompeij tendebat per tubos, qua ſopiti erat ſtatua Maronis, & tanta cadebat mole, vt cùm leuiter in reliqua vrbe aquā ſuſurraret, illic flumen videretur iuſtum eſſe.

Aut quid Cretai tibi proſunt carmina lecta? *Propert. lib. 2. eleg. 35.*

Cretæum illum qui nouerit nondum conueni quenquam: aut igitur pro Epimenide Crete dictum eſt, vt à Beroaldo traditum eſt. Conſtat autem eum ſcriptorem carminum fuiſſe: aut Lucreti legēdum eſt, cuius elegantiſſima carmina de rerum natura hodieque extant. Fortaſſe enim ea perſtudioſè Lynceus legebat, cùm & ipſe poëtas amaret, & verſus ſcriberet, & ex illius ætatis ſecta ſe ad Epicuri ſententiam propēſiorem & dociliorem præberet. Ea enim philoſophia tum in amoribus & delicijs erat: &,

Nil iuuat in magno veſter amore ſenex. *Propert. ibid.*

de Epicuro dictum accipi poterit non incommodè: probabilior tamen Beroaldi ſententia videtur.

LIBRI SEPTIMI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER OCTAVVS.

Ocnus, dextra iuba, ſalire medio foro, pergula, quædam in Propertio declarata. CAPVT I.

VERSVM Propertij alioqui non facilem nec peruium ingenioſè Politianus aperuit, quem ſubſcribam. *Proper. lib. 4. eleg. 3.*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Æternuſque tuam paſcat aſelle famem. *Polit. Miſcell. cap. 81.*

Pictus enim fuerat, vt Plinius ſcribit, *à Socrate piger qui appellatur Ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus arrodebat.* *Plin. li. 35. c. 11.* Quis autem non videt magnæ pigritiæ fuiſſe in torquendo ſparto laborare, nihilque proficere rodente quicquid tortū erat aſino, nec tamen abi-

gendi aſini laborem ſuſcipere? Sed alium in ſenſum dici videtur à Propertio, de eo qui ſupplicio non diſſimili Danaidũ pœnæ afficitur, aut qui in ignem lanam trahit, qui ſcilicet perpetuò ſine effectu laborat: quomodo apud inferos Ocnum puniri opinio erat, vt exiſtimo. Videtur, vt hoc Ariſtot. lib. 9. hiſt. anim. c. 18. addam, Ariſtoteles exiſtimare hunc Ocnum in erodij genus omnium pigerrimum mutatum fuiſſe. ſic enim ſcribit, ὁ δὲ ἀστερίας ὁ ἐπικαλούμενος ὄκνος μυθολογεῖται μὲν ἐκ δούλων γενέσθαι τὸ ἀρχαῖον, ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τούτων ἀργότατος.

Propert. lib. 4. eleg 3. *Seu voluit tangi parca lucerna mero.*

Apparet cùm auguria & omina caperent è lucerna, ſi quid diri denuntiare eius lumen videretur, mero id ſolitos expiare, tacta ſcilicet vino lucerna.

Propert. lib. 4. eleg. 4. *Sæpe illa immeritæ cauſata eſt omina lunæ.*

Opinionem commemorauimus fuiſſe ſomniorum matrem eſſe noctem: ea à Luna nunc immitti ſcribit Propertius, cuius in nocte dominatus eſt, vt Solis interdiu obtinet poteſtas. Solebant autem ſomnia noctis expiare & luſtrare perenni aqua.

Propert. ibid. *Cui Tatius dextra collocat ipſe iubas.*

Hic ego, vt in quibuſdam codicibus reperimus, malim dextras. hoc enim veteres operam dabant, vt equorum iubæ in dextrum armum pronæ caderent: Virgilius,

Virg. 3. Georg. *Denſa iuba, & dextro iactata recumbit in armo.*

Propert. lib. 4. eleg. 5. *Murrheáque in Parthis pocula cocta ſuis.*

Murrhina pocula hic ſignificantur, quæ Propertius fictilia fuiſſe videtur exiſtimaſſe, cùm in Parthorum caminis coqui ea ſcribat, diſſentiente Plinio, Plin. li. 37. c. 2. qui humorem putat ſub terra concreſcere déſariq́ue calore, cumq́ue lapidem erui, & in vaſa celari. Tantam nobiliſſimorũ ſcriptorum in re frequentiſſima diſſenſionem, quis non annotatione dignam exiſtimauerit?

Propert. lib. 4. eleg. 5.

Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
Celati medio cùm ſaliere foro.

Nec eos quidem, inquit, amatores aſperneris & refugias, quos titulo de collo pendente venales in foro haſtæ ſuppoſitos, vel ad lapidem præconis, vt vænum irent non ſolùm ſtantes, verùm etiam, quod fieri aſſolet, cùm grex vęnalium venditur, ſaltantes in foro ſeruiliter videris: quos quidem ad ſpeciem omni mangonio pingere, & cælare omni lenocinio ſolent vænalitiarij: alij occultare intelligunt. In foro ſaltare ingenuo turpe erat, quod ſeruitia cùm vænibant faciebant.

Propert. ibid.

Atque animam in tegetes putrem expirare paternas,
Horruit algenti pertica curta foco.

Hæc emendatio viri omnium facilè doctiſſimi Beroaldi eſt, cuius ego auctoritate non permoueor, vt veterem ſcripturam negligam.

Horruit

Horruit algenti pergula curta foco.

quam ego in ſuos penates reduco. nam pauperes quibus cella non erat, nec domus, interdum in pergulis habitabant, in quibus etiam viliſſima ſcorta & omnium libidini proſtituta merebant. Plautus Pſeudolo,

Te ego ipſam culleo cras faciam deportere in pergulam. Plau.Pſeud.Sc. Exite hinc.

Sic & Craſſitius libertinus pauper Grammaticus, cui per inopiam habendæ in ædibus ſcholæ poteſtas non erat, docuit in pergula. Suetonius, *hic initio circa ſcenam verſatus eſt, dum mimographos adiuuat: deinde in pergula docuit, donec commentario Smyrnæ edito adeo inclaruit, vt hæc de eo ſcriberentur.* Suet.de illuſt. Grammat.

Spica ciliſſa, arcanæ ſaliuæ, lanuuinus draco, ſtrigare.

CAPVT II.

AMBIGITVR cur lepidiſſimus & nitidiſſimus poëta Propertius crocum ſpicam ciliſſam vocarit: nec enim ſpicam crocus proferre videtur, & flos ille odoratiſſimus eius à ſpicæ ſpecie vt quidam cenſent alieniſſimus eſt. Cur igitur ab eo poëta ſcribitur?

Terque lauet noſtras ſpica ciliſſa comas. Proper.lib. 4. eleg.6.

& ab Ouidio libro primo Faſtorum,

Et ſonet accenſis ſpica ciliſſa focis. Ouid.1.Faſtor.

ſunt qui credũt ſpicas in radice eſſe. nam eorum quæ bulboſa radice conſtant in nucleos diuidua, nuclei ſpicę vocãtur, vt ſpicæ allij, & ſpicę croci, vt inquiunt: ego tamen ſpicam fila illa croci longa croceaque eſſe credo.

At mihi non oculos quiſquam inclinauit euntis:
Vnum impetraſſem te reuocante diem. Propert.lib.4. eleg.7.

ſuſpicer alteram lectionem eſſe meliorem, *inclamauit euntis*. cùm animã, inquit, agerem, nemo præſto fuit, qui me inclamaret ne migrarem è vita, quod quidẽ ſi tu feciſſes, vno die vitã mihi producere potuiſſem. *inclinauit* autẽ, erit clauſit, quod facere morientibus chari vel propinqui ſolebãt.

Aut Nomas arcanas tollat verſuta ſaliuas: Propert.ibid.
Dicet damnatas ignea teſta manus.

Senſum horum verſuum putem, quæſtionem habe de Lygdamo, aut de Nomade, quæ te amatorio veneficio nunc deliniuit. ea ſi arcanas ſuas remouerit ſaliuas, quas clam ad incantandũ mentem tuã cibo immixtas tuo adhibet, & ignea teſta vratur, de ſcelere veneficij perpetrati confitebitur.

Lanuuium annoſi vetus eſt tutela Draconis: Propert.ibid.
Hic vbi tam raræ non perit hora moræ

Moram vt opinor raram dicit, quòd raro ſpectaculum hoc videre licuerit. Lanuuij autem draco colebatur, vt in parallelis ſcribit Plutarchus,

cuius verba, quòd ad explanationem Propertij magno adiumento futura ſunt, hic attexam, ἡ δὲ ἑστία ἐλεήσασα δάμαλιν ὑπέβαλεν, ϗ αὐτὴν ἐκόμισεν εἰς Λανούιον, ϗ ἱέρειαν τοῦ σεβομένου παρ' αὐτοῖς δράκοντος ἀπέδειξεν.

Plutarch. in Parallelis.

Striga, nam taceo volſi carpenta nepotis:
Atque armillatos colla moloſſa canes.

Propert. lib. 4. eleg. 8.

hic legendum crediderim *Striga, nam taceo*, quidam etiam capto pro taceo legunt. Eſt autem ſtrigare in ſtrigam equos vel mulos iunctos agere, & rectà dirigere, ne diuerſi abeant, hi in hanc, illi in illam partem. eo verbo vſus eſt qui parodiam venuſtiſſimam epigrammatis Catulliani luſit in Ventidium mulionem,

In catal. Virg.

Et inde tot per orbitoſa millia
Iugum tuliſſe, læua ſiue dextera
Strigare mulas, ſiue vtrunque cœperat.

Quod autem Propertius ait eum immundę ſaginæ fata venalia daturum, vbi eraſas eius genas vicerit barba pudenda, hunc ſenſum habet: vbi glaber eſſe vulſusque non poterit, nec in eradendo pudendam eius barbam nouacula ſuperarit, nec proinde mulieribus amabilis fuerit, operam arenæ locare cogetur, & in familia gladiatoria merere, vt habeat vnde ſe turpiſſimo genere viuendi ſaginet: Prudentius,

Prudent. lib. 2. cõtra Symmachum.

—& vulnera vendita paſtu Spectatura oculis.

Capſis, procum, & quædam è Cicerone. CAPVT III.

SÆPENVMERO mihi mirari ſubijt, cur M. Tul. verbum capſis è tribus conflatum crediderit. Nam tria verba in duas coijſſe ſyllabas, nónne prodigij ſimile eſſet? Eius autem hæc verba ſunt in Oratore ad Brutum, *Iam in vno capſis tria verba ſunt.* ea eſſe ſuſpicor cape, ſi, vis. At quanto veriſimilius eſt M. Tulli præteritum eſſe antiquum pro ceperis? vt apud te lib. 2. de Leg *ſacrum ſacróue commendatum ſi quis clepſit rapsítue, parricida eſto.* pro rapuerit & clepſerit. Et Catullus,

Cic. in orat. ad Brutum.

Cic. 2. de legib.

Nefaria ſcripta Sexti recepſo,

Catul. epig. 41. ad Fundum.

pro recepero dixit. Et libro 3. Offic. Accius in armorum iudicio,

Cic. 3. Offic.

Quod ni Palamedis perſpicax ſolertia
Iſtius percepſet malitioſam audaciam:

id eſt percepiſſet. Quod autem in eo Ciceronis libro non hinc lõgè ſcriptum eſt, crucem hominibus doctis defixit, in qua ſuffixi penderent: quid enim procum ad tabulas cenſórias pertineat, quærunt: & vt aſſolet, ad ſubſtitutionem aliorum verborum confugiunt. quod quidem tum facimus, cùm inopes conſilij aliunde opem circumſpicimus: eius locum adſcribam, *Iam, vt cenſoriæ tabulæ loquuntur, fabrûm & procûm audeo dicere, non*

Cic in orat. ad Brutum.

fabrorum

fabrorum & procorum. in cenſorijs tabulis erant deſcripti qui è collegio fabrûm erant, & alioqui cùm ſarta tecta locarent cenſores, perſcribebât in ſuis tabulis, quę cum fabris & redemptoribus pacti eſſent. in procis quod ait eſt obſcurius: ſed procos iam inde à Seruio Tullio vocabant in claſſibus, proceres: quod verbum cenſores retinebant in tabulis. Feſtus, *procûm patriciûm in deſcriptione claſsium, quam fecit Seruius Tullius, ſignificat procerum. ij enim ſunt principes.* Sequitur mox, *Quæ mulier vna duûm virûm*, cui locus Epiſt. lib. 9. nonnullam lucem afferet, in qua ſcribitur, *Quæ mulier vna? quid inquam eſt, vſurpata duplex cubile.* & epiſtolæ viciſſim iſte aliquid lucis reddet: atque ſeſe mutuo illuſtrabunt. quod autem eodem in libro ſcribitur, *Texitur exitium examen capiti*: è libro priore de Diuinatione perſpicuè emendandum eſt. *texitur, exitiûm examen rapit.* Illud autem, *ſcripſere alij rem*, ex Ennio eſt, & in Bruto Ciceronis poſitum eſt, de Næuioque intelligitur. *Quomodo enim veſter Axilla*, ſcribit Cicero, propterea quod Brutus, ad quem ſcribebat, genus à Seruilio Ahala ducebat. Latini nulli erant ita ruſtici, qui, inquit Cicero, nollent vocales cōiungere. cùm enim vocalis vocalem excipiebat, in pronuntiãdo altera ſupprimebatur, ne diſtractio & hiatus fieret. Itaque *ego omni officio*, pronunciabant, *eg'omn'officio*: quæ cauſa eſt vt in poëmate non ſoleant diduci nec diſtrahi, vt *multum ille & terris*, quod pronuntiandum eſt, vt ſi ſcriptum eſſet *mult'ill' & terris*. Itaq; perquam raro in poëmate Latino verba hiant, quod apud Grçcos frequentiſſimum eſt. legit Victorius, quin vocales nolit, eleganter.

Feſt. Pomp. lib. 14. — *Cic. in Orat. ad Brutum.* — *Cic. lib. 9. fam. epiſt. Amo verecund.* — *Cic. in Orat. ad Brutum.* — *Cic. 1. de diuin.* — *Cic. in orat. ad Brutum.* — *Cic. lib. 1. fam. epiſt. 1.* — *Virg. 1. æneid.*

Sponſio, hyſterica, mechanici, petauriſtæ, leuconica, bipenna, apud Martialem. CAPVT IIII.

QVID vetat attingere feſtiuiſſimi poëtæ Martialis luſus, atque in his operam hanc ludere? non ſemper ſupercilia adducẽda ſunt, & ludus plerumque ſibi dandus eſt, & remiſſione contentio ſtudiorũ relaxanda. Scribit igitur libro vndecimo.

Vadas & redeas irreuolutus. — *Mart. lib. 11. epig. 1.*

ſed titubat pedum greſſus: legendum igitur exiſtimo, *ineuolutus*, non irreuolutus. id autem erit non explicatus, non lectus.

Sed cùm ſponſio fabulæque laſſæ — *Mart. ibid.*

cùm dicit, ſponſiones populi depoſitis pignoribus aut pecunia, de alicuius agitatoris victoria factas intelligit. Septimius Florens, *aſpice populum ad id ſpectaculum iam cum furore venientem, iam tumultuoſum, iam cæcum, iam de ſponſionibus concitatum.* Scorpus autem nobilis agitator fuit & Incitatus equus, quem tanti fecit Caligula, vt ei deſtinarit conſulatum.

Tertull. — *Suet. in Calig. cap. 55.*

Mart lib. 11. *Permittis puto pileata Roma.*

epig. 7. Romani Saturnalibus pileum gerebãt, alijs diebus nudo capite erant, aut caput veſte velabant. Itaque veteres nullæ Romanorum ſtatuæ cum pileo viſuntur: Euſtathius lib. 1. Odiſſeæ de Latinis, ἴσως δὲ καὶ τὸ τὰς κεφαλὰς ἀκατακαλύπτους ἔχειν: differit enim fortaſſe eos nudi capitis conſuetudinem à priſca Græcia duxiſſe, cùm apud Homerum nec pilei nec cauſiæ vlla mentio ſit, & heroico ſeculo videantur ea capitis operimenta hominibus vſitata non fuiſſe.

Euſtat. in 1. odyſ.

Mart. lib. 11. *Dicet & ictericam ſe forſitan altera mœcha:*

Epig. 8. Iterum, *Ictericam vetulo ſe dixerat eſſe marito:*

Mart. eod. lib. epig. 72. proculdubio vtrobique hyſtericam emendandum, vt morbus vuluæ intelligatur, qui libidine plerumque leuatur.

Mart ibid. *Quam rota transmiſſo toties impacta petauro.*

epig. 22. hic petaurus tignum vel tigillum eſt, quod à petauriſtis per rotam transmittebatur ei impactum: impacta tamen rota dicitur hic, cui impactum id eſt: quanquam & petauro quoque rota impingebatur, itaque tranſmittebatur per eam: atque id veriùs eſt, tranſmiſsione autem multa & frequẽti rota laxior reddita erat. tigno autem illo & rota vtebãtur, per hanc machinam ſaltãtes & geſtus dantes: ſed & tignũ aliquando altius ſuſpendebant, & inde ſaltus ad ſtuporem ſpectantium varios dabant. Lucillius,

Lucil. apud. *Sicut mechanici ex alto exiluere petauro.*

Feſt. lib. 14. *Lincanicis agedum tumeat tibi dulcita lanis.*

Mart. lib. 11. epig. 57. Ego & hic & in apophoretis in codice ſcripto reperi Leuconicis, quæ tomenta ſunt, atque ita vocabantur à Leuconio loco. hoc eò audacius ſcribo, quòd intelligam Siponiinum in eadem ſententia eſſe. Ne illud quidem indictum prætermittam, in eodem Epigrammate in veteribus chartis legi, *Et teges & cimex*: ita poſtulante ſyllaba prima cimicis; quæ longa eſt: hodie, *atque cimex*, legimus, & ei vim afferimus: ſed & pro purpura texta, *purpura pexa* reperi; quod prætermittere piaculum committere fuiſſet: quin & *dactyliothecam* lego, non dactylothecam, & verſu hoc cogente, & verbi ſignificatione adigente, cùm annulorum repoſitorium intelligatur, qui δακτύλιοι Græcè vocantur: illud verò obſcœnum eſt, ſed tamen vt ab errore epigramma vindicetur adſcribendum honorem præfatis, *tentumque Teleſphore ſentis*: hodie tecum excuditur. & nefandus ille, quem epigrammatis ſtigmate famoſi inurit, *Manneius* non *Maneius* vocandus, quod veteribus credimus libris, eoſque fideiuſſores obligamus.

Mart. eod. lib. epigr. 21. Mart. lib: 14. epig. 159. ſipont. in epig. 70. Mart. lib. 11. epig 57. Mart. ibid. Mart. eod. lib. epigr. 60. Mart. eod. lib. epigr. 59. Mart. eod. lib. epigr. 62.

Mart. lib. 11. epig. 73. D*rauci nata ſui vocat pipinnam.* hoc vocabulum plurimum Grammaticis hominibus exhibuit negotij: pipinnam à pipillando nonnulli hallucinantur: alij vepenem, & paruum intelligunt penem. ego vt ſententia quo-

que

que noſtra procedat in numerum, ſequor antiquos libros, & bipennam, vel quod idem eſt, bipinnam lego, cûm pinna & penna dicatur: ſic autem vocatur pars ea qua viri ſunt hoc loco, malè craſſa, quæ duarum pennarum tubos, vel cannas duplicis pennę amplitudine, id eſt craſſitudine non ſuperet. ſic vt opinor, tueri veterem ſcripturam præſtat, quàm Martialem non interpretari, ſed imaginario & falſo vocabulo ſubmiſſo nouum epigramma ſcribere.

Ceſena apud Ciceronem, ferre oculis, verberationem dare, ruta, pulegium, quadrimus Cato. CAPVT V.

QVINTVS Cicero in epiſtola ad Tironem, vt ignobile oppidum nominat Ceſenam quum ſcribit: *Nam iſti duo vix ſunt digni, quibus alteri Ceſenam, alteri Coſſutianarum tabernarum fundamenta credas.* Quod ita viſum eſt doctis mirabile, vt de mendo locum ſuſpectum habuerint, & aliud quidpiam ſubſtituendum crediderint. Ego verò credam libenter vt humile & ignobile oppidum, Ceſenam per ludibrium poſitam eſſe, adductus auctoritate Sidonij Apollinaris, ſic libro primo ſcribentis: *Et tu iſthæc nobis Ceſenatis furni potius, quàm oppidi verna deblateras?* Quædã oppida olim minima & frigidiſsima hodie florent & ampliſsima ſunt, nec ex eorum huiuſce temporis magnitudine qualia olim fuerint æſtimãdum eſt, cùm vt in hominibus, ſic & in illis magna vís fortunę ſit in vtrãq; partem, eoque magis quò diutius quàm homines, quorum vita breuis eſt, iniuriæ & fortunæ libidini patent. At verò Coſſutianæ tabernæ Coſſutiorum fuêre, aut etiam Coſſutiæ, quam ſibi prætextato deſponſatam Cęſar, vt à Suetonio relatum eſt, dimiſit. dicuntur autem vt & cæditiæ tabernæ apud Feſtum. At verò in eadem illa epiſtola *te fero oculis*, valet, te ita amo, vt ſemper mihi te obuerſari coram putem: itaque te non tantùm animo & mente, ſed oculis etiam videre videor. Quod autem in eadem prima ſcribitur, *mirificam mihi verberationem ceſſationis epiſtola dediſti*, in eo dare verberationem valet vtique verberare, vt apud Lucretium lib. 6. dare ſonitum pro ſonare, & dare crepitum pro crepare, & dare fragorem pro immanem ſonitum edere, quæ genera loquendi ſæpe frequentat ille poëta, & Maro tenet. Verumenimuero quid illud tandem eſt quod Tullius ad Tironem ſcribit, *puto vtrunque ad aquas ſenias, quid egerint.* folium hoc quidem Sibyllæ eſt: nam nec ſemæ nec ſeniæ, ab vllo, quod ſciam memorantur. nihil meream vt non quod hic commentus ſum adſcribam, in quo etſi mihi placeo, & mihi bellus videor, vereor tamen ne me traducam. nihil quicquam ita ad vnguem finxerit artifex è cera, vt æquè ſibi placeat ac ſe circunſpiciat, ac qui neſcio quid friuolum in literis ſibi bellè finxiſſe videtur

Cic. li. 15 fam. epiſt. vlt.
Sidon. lib. 1. epiſt. 8.
Suet. in Iul c. 1.
Feſt lib. 3.
Cic. li. 15. fam. epiſt. vlt.
Cic. ibid.
Lucret. lib. 6.
Cic. lib. 16. fam. epiſt. 1if mane Harpali

borarit. Succula autẽ dicitur à ſue, qua forma dicitur à boue bucula. nam & in media ſucculа figitur paxillus nomine porculus cui funis annectitur, vt inſtrumentum hoc tractorium ſcropha videatur eſſe, quæ porculos habeat, quod iam & antè attigimus. Eius vſus eſt in torculari ad premẽdum. Funes loreos poſcit quinque Caro, vt ſingulis prelis ſuus ſit, vt ſua ſucculа: horum vſus eſt ad premendum. addit ſubductarios totidem, qui ſubducunt & tollunt prelum ope ſucculæ additis polyſpaſtis, quæ trocleas Græcanicas Cato ſupra vocauit. *Medipontos V.* ſcribunt hic quidam melipontos: vtrunque probo, quomodo melicæ gallinæ & medicæ dicuntur. Mediponti autem in inſtrumento funario erant, & Medi id eſt Xerxis pontem, quam σχεδίαν Herodotus appellat, imitabantur. Funium enim ponte Xerxes Helleſpontum coniunxerat: cuius tamen vſus eſſent in torculari non facilè dixerim, niſi ſi ad traducendum fortè haberentur, aut potius craſſiſſimi funes eſſent ad vehementiſſimè premendum. Trocleas quinque ad ducendum vel ſubducendum adhibet. Capiſtra quinque, id eſt quinque retinacula, quibus quinque prela tanquam frenis capiuntur, cùm ducenda ſunt & torquenda, aut potius ſubducenda. *Aſſercula quinque vbi prela ſita ſient.* Tot vult aſſerculos quot prela operaria, vbi prela ſita ſint: aſſerculis alligantur ſcopæ virgeæ, ad detergenda dolia, vt auctor eſt Cato cap. 152. ferias vult tres eſſe, vt opinor, vbi dum vindemia eſt, potus ſit operariorũ. *Vectes quadraginta*, quibus traiectis ſucculа onera ſua & prelum molitur operarijs nitentibus, & eam verſantibus ope vectium. Fibulas imperat totidem: ſunt autem vincula & velut claui, quibus vel tigna inter ſe vel arbores connectuntur. Confibulæ ſunt tãquam duplices fibulæ, quæ ſi quando quid hiet & aperiatur, ad conſtringendum vtrinque & cõprimendum adhibentur: interpoſitis & intercalcatis etiam cuneis, quos deſiderat ſex: trapetos quinque poſtulat, in quibus olea teratur, quibus deſeruiunt cupæ, quæ trapeto vtiles ſunt, vt Cato cap. 21. declarat. alueis portantur ad trapetum oleæ aut aliquid capitur: palis aliquid ſumimus, iacimus, mouemus, eruimus, molimur, etiam fodimus ferratis: Columella,

Tum mihi ferrato verſetur robore pala.
Talis humus.

rutris ruimus & iacimus: à ruendo nomen habent: Nonius à radendo putat, Lucilius, *Frumentarius eſt, modium hic ſecum atque rutellum Vna affert:* proinde quaſi inſtrumentum ſit hoſtorium ad æquandam menſuram & radendam: cùm tamen ſignificari poſſit inſtrumentũ quo fruges corruuntur in modiũ, id eſt conijciuntur. Varro, *Cui celer* δὶ ἑνὸς λήμματος λόγος *Antipatri ſtoici filius caput rutro diſplanat.* Erant enim ratiocinationes quędam Stoicis μονολήμματοι, id eſt vnius ſumptionis.

Cat. ibid.
Cat. ibid.
Cato cap. 3.
Cat. cap. 12.
Herodot. lib. 7.
Cat. cap. 12.
Cato ibid.
Cat. cap. 152.
Cat. cap. 12.
Cat. ibid.
Cat. ibid.
Cat. cap. 21.
Colum lib. 10. de cult. hort.
Apud Non. in Rutrum.
Apud Non. Marc. ibid.

Ante aliquem ſerram ducere, tabella dimidiata, apud Varronem macellarij. CAPVT VII.

TEMPERARE mihi non poſſum quin quædã Varronis loca tractem, in quibus operam fortaſſe luſurus non ſum. nam & ipſe exquirendo diſcam, & aliorum ſtudia vel adiuuabo vel excitabo: vt mihi vel profectus ſui gratiam habituri ſint, vel diligẽtiæ. In numerum igitur procedat quod (Var.lib.1.de re ruſt.cap.6.) in cap. de pauonibus ſcribit. *De pauone*, inquit, *liberè licet dicas, quia diſceſſit Fircellius, qui ſecus ſi quid diceret de ijs, gentilitatis cauſa ante eum ſerram duceret.* Quidam locum explicant de ſerra militari Feſti & Vegetij auctoritate freti. Nam ſerra pugnari dicitur, cùm ſubinde acceditur ad hoſtem & receditur. (Veget.lib.3. cap.19.) Vegetius, *item*, inquit, *ſerra dicitur quæ ab ſtrenuis directa ante frontem opponitur hoſtibus, vt turbata acies reparetur:* verùm hanc expoſitionem ſemper ingenioſiorem quàm veriorem credidi, cùm exiſtimem Varronem dicere Fircellium Pauonem propter nomen commune & gentilitatem, quæ ei cum pauonibus intercedebat, ſi quis de eis ſecus, id eſt, malè loqueretur, ſtreperum & odioſum putaturum fuiſſe, neque libentius hominem eum auditurum, quàm ſtridentem & obſtrepentem ſerram, cuius argutia auribus moleſta eſt. Lucretius,

(Lucret.lib.2.)

Ne tu fortè putes ſerræ ſtridentis acerbum
Horrorem conſtare elementis læuibus æquè.

legitur in antiquis libris *antè conduceret ſerram* eleganter: pro mallet conducere ſerram, vt eius inſuauem ſtrepitum audiret. (Var.li.3.ca.2.) Scribit Varrro, quod Victorij fide è libris veteribus, non excuſis referimus, *vis potius villæ publicæ vtamur vmbra, quàm priuati candidati tabella dimidiata ædificemus nobis?* quo loco hoc ſignificari ſentio: vis ingrediamur potius villam publicam, quàm in anguſtum tabernaculum candidati noſtri nos conſtipemus? Nam dimidiatam tabellam dixit exiguam tabernaculi partem multis hominibus referti: ædificat autem ſibi, qui tanquam ædificium ſibi parat & locum. Varro (Var.ibid.) ſcribit, *Et non pluris tu è villa illic natos verres lanio vendis, quàm hic apros macellarios Seius?* in quo emendo macellario Seius: Sunt enim macellarij, qui (Var.lib.3.c.6.) obſonia vendũt lautiora. Varro, *excuſos pullos refert in teſtabilem eam in qua pauones habet.* Legendum cenſeo, *refert in ſtabilem eam*, id eſt in ſtabulum: multa enim alijs generibus veteres quàm conſuetudo poſtea tulit, enuntiarunt.

Impectere, apud Varronem, capiuntur ſequi, nutrices, bugonia. CAPVT VIII.

PLACET & in Varrone quædam excutere & emendare: Scribo igi-

tur

tur in eo, *pauoninis ter noueni*: & illud, *in ijs ijdem aiunt, cùm ad lumen ſuſtuleris, quod perluceat, id eſſe obinane*: & illud, *inigantur in flumen aut piſcinam*: & κηροτροφεῖον: & illud duobus verbis, *non in fauo ſex angulis cella*: id eſt ſex habens angulos: vulgo perperam vno editur vocabulo, ſexangulis. lego verſum Græcum hunc in modum. Var. de re ruſt. lib. 3. cap. 9. Var. ibid. Var. lib. 3. c. 10. Var. li. 3. c. 16.

Βοὸς φθιμένης πεπολημένα τέκνα. Var. ibid.

additur & alter verſus qui Nicandri eſt in theriacis, videturque redundare. iam ex veteri ſcriptura legendum videtur *itaque impectentes à ſe eijciunt fucos*. nam pectere pro impetere & verberare, à Comicis ſæpenumero teritur: vel potius, impectantes, pro pectere & verberare cupientes, deſiderandi forma, vel frequentandi pro ſæpe pectẽtes atque pungentes. Nam vt fictum pro fixo à Varrone dicitur, & à veteribus Grãmaticis obſeruatur: quidni eodem modo pexum pro pectum ab eodem dicetur, à quo pecto pectas: cùm præſertim pro pexus pectitus à Columella dicatur, Var. ibid.

Inde vbi ſe puro diſcrimine pectita tellus. Colum. lib. 10. de cult. hort.

ſic à lego lecto dixit Horatius, à ſcribo, ſcripto. Inſectãtes tamen non ineptum eſt, ſed quam Victorius lectionem veterem refert, eam interpretabamur. Lego apud eundem libro ſecundo, *cùm creuerunt, capiuntur ſequi matrem paſtum*. Nam illud capiuntur valet cupiunt, expetunt, deſiderant. item, *vt deſiderium poßint ferre nutrices*: id eſt, matres quæ eos nutricant. ſic mammas nutrices appellauit Catullus, & μαζὸν, id eſt mammam, nutricem contra appellauit Callimachus. Item, *narra iſti*, inquit, *eâdem qui ſermones ſint habiti*: id eſt eadem via & opera, quomodo ſæpe loquitur Plautus. Rurſum, *& hinc Plautium loquutum eſſe Latinè, cùm Hirrium prætorem renuntiatum Romam in Senatum ſcriptum habere. Sed bono animo es: non minus ſatisfaciam tibi, quàm qui bugoniam ſcripſit*. Vbi legendum cenſeo, in Senatu ſcriptum aueres. Varro Hirrium ſenatorem in Senatu ſcriptũ eſſe optabat, quem ordinẽ aſſequebãtur Ædiles & Prætores, alijq; magiſtratus. Cùm eum audiſſet prætorẽ renuntiatũ Plautius, Varroni dixit, mulſa tibi affero, affero tibi optabilem nuncium: tam tibi ſatisfaciã, quàm qui bugoniam, id eſt apiarium, aut qui de apibus ſcripſit. Mel erat antiquis in delitijs, vnde meum mel, mihi eſt melline, & illud Comici, *mulſa loquitur*. Sed & apum iucunda & dulcis ob mellificium eis memoria erat. Plautus, Var. lib. 2. c. 4. Var. ibid. Catullus. Callimach. Var. lib. 2. ca. 5. Plau. pœnul. sc. Negotij qui.

Egon' apicularum opera congeſtum non feram? Plaut. Curcul. sc. Quo te hoc.

Quamuis autem bugonia verbum Græcum ſit, tamen id in Latina poſuit oratione Plautius, qui bugoniam ſcribere dixit, qua forma Iliadem Homerum ſcripſiſſe dicimus. Mel, inquit, qui tibi daret gratior & iucundior non eſſet, nec tibi magis ſatisfaceret, quàm in præſentia faciam. nuntio enim tibi Hirrium prætorem eſſe renuntiatum: vel etiam Varro renuntiatum Var. lib. 2. ca. 5.

nuntiatum prætorem Hirrium in actis ſcribi primo quoque die optabat, idque cupiebat in acta referri, qua in re ſe eius deſiderio ſatisfacturum, ſeque quod ei iucundiſſimum ſit, facturum pollicetur Plautius. hanc poſteriorem ſententiam etiam non puto contemnendam.

Careum, Murrhea, entheca, aſinus machinarius, pædagogia, focaria, cauteria. CAPVT IX.

VT ſæpenumero mare tentamus, quamuis incolæ terræ ſimus, aut ad exteros è patria excurrimus: ita mihi quoque vſuuenit, vt in iuris ciuilis quoſdam titulos euagarer, & aliquid enotarem. In titulo igitur de penu legata, carreum quod ſcribitur, careum eſt ſcribendum. carum enim & careum ſemen exiguum eſt, ſtomacho iucundum, cibo gratum quod oxyporis miſcebatur: quidam carenum legunt. Murrhea autem vaſa ſunt, quę myrrina etiã vocantur, vt è Propertio iam antè diſſeruimus. Promercium in Paulo dicitur ea ratione, qua commercium. Illo autem verbo continentur ea, quę paterfamilias promercalia habet & venalia, id eſt quæ non ſuæ vſioni & penori, vt conſumat, ſeruat, ſed vt pecunia mutet. Cùm Q. Mutius diſputat eo penore, quod paterfamilias vſus ſui cauſa paratum habuiſſet, *accipiendum eſſe & amicorum eius & clientium, & vniuerſorum quos circa ſe habuit, non etiam eius familiæ, quam neque circa ſe neque circa ſuos habuit: puta ſi qui ſunt in villas deputati, quos Q. Mutius ſic definiebat, vt eorum cibaria contineri putet, qui opus non facerent, materiam Seruio præbuit notandi, vt textorum & textricum cibaria diceret contineri.* id ex eo notauit Seruius, quia antiqui in villis textrinum aliquando inſtituebant. Varro, *vt ſi habeas plures in fundo textores atque inſtitutos hiſtonas, ſic alios artifices.* Sedularia in ſedilibus, vt cathedraria in cathedris numerãtur. *Dotes,* inquit Papinianus, *prædiorum, quæ Græco vocabulo entheca appellantur:* ſunt Enthecæ ſupellex, quæ in prædio poſita eſt, & penus annonaq́; tanquam eius dos. Sic Iſidorus interpretatur hoc vocabulum, *Enthecam Græco ſermone repoſitam rei copioſam ſubſtantiam appellamus.* huc pertinet illud Sidonij affectatiſſimè & ineptiſſimè dictum. *Quicquid Helicon verbalibus horreis enthecatum poſſederat.* Focaria eſt quæ focũ colit & culinaria eſt. Nam μαγειρίσσας Diuus Hieronymus Focarias Latinè reddidit. Aſinus machinarius eſt, molendarius, qui molit, id eſt, qui molam machina quadam incluſam voluit & torquet, quam & machinam frumentariam vocat Iuriſconſultus: Sic machinalia pondera vocat Auſonius, piſtrinalia pondera. *Qui,* inquir, *machinali ſaxa voluunt pondere:* ſic amica de machinis empta à Q. Cicerone fortaſſe dicitur, id eſt de piſtrino vel moletrina. Eſt & catasta

L. Non omne bibitur ff. de pen. legat.
L. Supellectile ff. de ſup. leg. & l. etſi non ff. de aur. & arg. leg.
L. Nam quod. §. idem ſi quis ff. de pen. leg.
L. Qui pen. leg. ff. eod.
Var. lib. 1. c. 2. de re ruſt.
L. inſtrumenti ff. de ſupel. leg.
L. Cum pater §. dotes prædiorum ff. de inſtr. & inſt. legat.
Iſidorus.
Sidonius.
D. Hieron.
Auſon epiſt. 7.
Q. Cic. de pet. conſul.

taſta machina, de qua emi potuit: ſed in ſingulari numero loquendum videretur. videntur & machinæ quædam fuiſſe, quibus ſerui in ergaſtulo aut alibi continerentur & coërcerentur: etiam liberi interdum. Plinius, *paucis diei horis pingebat, id quoque cum grauitate, quòd ſemper togatus, quanquam in machinis. Carcer eius artis domus aurea fuit.* Iuriſconſultus cùm ſpecularia & pegmata dicit pegmatum nomine antepagmenta videtur intelligere, quæ valuarum ſunt ornamēta affixa antis. pædagogia ſunt puerorum cœtus, id eſt ſeruitia puerilis ætatis: nos hinc pueros nobiliũ miniſtros pagios velut pędagogianos pueros, vt Marcellinus nominat, vulgò ſolemus appellare. Serui ſupellecticarij, qui ſupellectilem curant: eo etiam nomine veniunt qui eam faciunt. Fornacator ſeruus eſt, qui fornacem balnei caminumque ſuccēdit. Cauteria ſunt quibus pictores olim ceris pingentes picturam tabularum inurebant. Hæc hinc inde in hoc caput velut in horreum congeſta ſunt è Iuriſconſultorum latifundijs, aut ex eorum ſupellectili instructa.

- Plin. li. 35. c. 10.
- L. Quæſitũ. §. ſpecularia. ff. de Inſt. vel inſtrum. leg.
- L. ead. §. ſi inſtructum eod. tit.
- Marcellinus.
- L. item pictor. eod. tit. ff.

Heraclea pocula, patella, patera, cruſtæ, emblemata, Netum, proagorus. CAPVT X.

NOMINAT Cicero pocula Heraclea in Verrem, quo ſanè in loco aliquando thericlia ex Athenæo ſubſtituebam, nunc me ſubſtitutionis illius pœnitet & piget: Heraclia autem vaſa ab Hercule nomen habuerũt, fuereque magna & capacia, quæ tanti herois ſitim extinguere & ſatiare poſſent. Nam Hercules in potoribus numerabatur maximis: eorum poculorum etiam apud Athenęum mentio eſt. Pro, *reclamat tota Sicilia*, quidni freti bonis libris audacter, *res clara tota Sicilia*: ſcribimus? *equitabit*, inquit, *in his equuleis*: quod eſt ſe oſtentabit, ſe iactabit: qua in ſignificatione verbo equitandi, niſi me memoria fallit vtitur Arnobius, & Horatius, pro inſultabo, dixit, *vectabor humeris tunc ego inimicis eques*. Turibulum, patellam & pateram fuiſſe dicit in omnibus ferè locupletibus ædibus Siculorum Cicero: in patella dijs apponebantur epulæ, cùm res diuina dijs penatibus laribusque fiebat, aut de cœna eis libabatur: patera vinum libabatur turibulo thus adolebatur vaporabaturque. mox ſcribo, *peræquè pro portione cætera.* non peræqua. *Cn.* inquit, *Pompeius eſt Philo, qui fuit Tyndaritanus.* Philo iſte Siculus erat, qui à Cn. Pompeio ciuitate donatus, nomen bene meriti patroni, vt tum fieri ſolebat, ſumpſerat. Is adeptus ciuitatem Romanam, iam Tyndaritanus non erat: homo enim Romanus, alterius ciuitatis eſſe non poteſt. Calactinus à Calacta oppido Siciliæ dicitur, cuius mentio eſt apud Ptolemæum. quod ait Cicero, *argentum illi cæterum purum appoſuerat*: hoc ſenſu dicitur, cùm intelligeret quàm eſſet Ver-

- Cic. 6. in Verr.
- Athen. lib. 11. cap. 1.
- Cic. 6. in Verr.
- Cic. ibid.
- Arnobius.
- Horat. Epod. od. 17.
- Cic. 6. in Verr.
- Cic ibid.
- Ptolem. lib. 3. cap. 4.
- Cic. 6. in Verr.

res cupidus emblematum, vaſa puri argenti, quò minus accenderetur eius auiditas, appoſuerat: tantùm adiunxerat vaſa duo cum emblematis. Nam his exceptis reliquum erat argentum purum appoſitum, ne hoſpes omni cic.ibid. ſuo ſpoliaretur argento. Cruſtas & emblemata nominat Cicero vaſorum ornamenta: inter quæ videtur interfuiſſe, quòd cruſtæ tectoria quædam erant, & tanquam bracteæ quædam illitæ, & laminæ inductæ inauraturæque. Emblemata pretioſiora erant, & operis exquiſitioris, exemptiliaque erant, cùm illigata eſſent vel adfixa. cruſtæ autem, etſi reuelli poterant, tacic.ibid. men firmius inhærebant. *Attalus*, inquit, *homo pecunioſus nec vulgò Lilybæi:* vetus liber, *Attalus homo pecunioſus neci: Liſo Lilybæi*. Nam vrbis nomen ptolem. lib. 3. cap. 4. perſpicuè deſiderabatur: ea Nectum à Ptolemæo vocatur, à Silio Netum, *Et Netum & Micite, pubeſque liquentis Acheti*. quare Neti ſcribenſilius.ital. lib. 14 de bell. punico. dum reor. Mox, *Archonides Pelori, dies me citius defecerit*. Nec multò poſt, *ad ſe & ad Selenem*. Nam ea mulier lunæ vocabatur nomine, vt Antonij cic.6.in verr. filia. ſed & ſupra, *hoc denique quod concedit*, legendum ſine dubio, non concic.ibid. cepit. Proagorus autem eſt Dorica ratione, quam Latini æmulantur, & Siculorum lingua erat, qui ab alijs Græcis προήγορος dicitur, qui princeps eſt & ante alios verba facit. Oculis captus ſæpe dicitur, qui nihil videt: & mente captus, qui non ſapit. quorum enim oculi capti ſunt, & manu preſſi, cernere non poſſunt: etiam oculis captus dicitur, qui rei alicuius ſpecie captus eſt & allectus, vt eam vehementer concupiſcat, & habere arcic.ibid. deat. Cicero in eadem oratione, *tametſi ne oculis quidem captus in hanc fraudem tam ſceleratam ac tam nefariam decidiſti.*

Sutrium ire, flos libycus, canina ſcæua, bona ſcæua.

CAPVT XI.

QVOD in Plauti Caſina legitur,

plaut.caſ.ſc. Nunc amici. *Sed facito dum memineris verſus quos cantat colax:*

longè aliter deſcriptum in antiquis reperi ſchedis, & annotatu obſeruatuque dignum duxi,

Sed facito dum Mæoni aper verſus quos cantat colas:

è quo etſi obſcurus, tamen aliquis ſenſus elicitur non inamœnus: ſi autem colax legatur, aſſentator erit, qui aliqua in fabula id cecinerit, vt & ſi Mæoni, legamus. Quid ſi Mæonia per verſus legamus, vt vel de aliquibus in fabula ſic cantari intelligamus, vel ab Etruria, quæ à Mæonibus id eſt feſt.lib.11. plaut. caſ.ſc. Nunc amici. Lydis originem ducebat: in Feſto legitur merula claudicante verſu: Et potuit quiddam tale merulà vocalis canere, quod & feſtiuius erit. *Cum cibo tum quiqui vt veniat facito, quaſi eant Sutrium.* eſſe hoc à re militari tractum

ctum videtur. ſæpe enim, cùm properato eſt opus, & in expeditionem eſt miles rapiendus, imperatur vt cibaria ſecum ferat: vt cùm rapidè fortaſſe Sutrium duxit exercitum Camillus. Gallico tumultu ait Feſtus edictum [Feſt. lib. 17.] eſſe vt legiones Sutrij præſto eſſent cum cibo ſuo: & Sutrium ire in prouerbijs numerat. nonnunquam & trium dierum cibaria imperabantur.

Ariſtophanes, Καὶ μὴ 'πιτηρεῖν σιτί' ἡμερῶν τριῶν. [Ariſtophanes.]

Iterum, Ἥκειν ἔχοντας ἡμερῶν ὀργὴν τριῶν πονηράν. [Ariſtoph. Pace.]

Ijſdem in chartis reperi, *non ecaſtor vilis emptus eſt*, non vili: & ſignificat [Plaut. Caſ. ſc. Vt properarē.] carum eſſe ſalem, & vicinum proinde ſibi non emiſſe inſulſumque ac fatuum eſſe. Illud quoque reperi, *operam vxoris polliceor foras quaſi catillæ, tum* [Plaut. ibid.] *flagitium hominis*. in omnibus editur catillatum, nec à me damnatur, ſed illud alterum indicatur, vt ſi cui arrideat ſequatur. hunc enim locum iudicio hominum & arbitrio exiſtimandum relinquimus, noſtram ſententiám non interponimus.

Niſi, inquit, *hæc meraclo ſe vſpiam percuſſit flore libyco.* [Plaut. Caſ. ſc. Nulla, nulla ſit.]

ſic hic verſus à doctiſſimo viro Ioachimo Camerario vtriuſq; linguæ noſtra ætate antiſtite, reſtitutus eſt, & in illis, quas appellaui hoc capite ſchedis reperi. Flos autem libycus, vinum eſt Mareoticum literarum monumentis non incelebre: etiam verſu Maronis clarum Mareotidibus vitibus in optimo genere numeratis. [Virg. 2. Georg.] Mareotis autem Libye à Plinio recenſetur Ægypto contermina. [Plin. li. 5. c. 6.] Meraclum eſt meraculum. erat & in ijs planè & literatè perſcriptum, *Dabo* μέγα κακὸν. hodie καὶ κακὸν percrebruit. [Plaut. Caſ. ſc. Vade ſur, vt ſentis.] Noua nupta olim non ſolùm non cōtingebat pedibus limen domus in quam deducebatur, ſed nec eius è qua exibat: Plautus,

Senſim ſuper attolle limen pedes noua nupta. [Plaut. Caſ. ſc. Senſim ſuper.]

Illud alterum à multis obſeruatur, hoc non item. pro, *hac ibo*,

Caninam cœnam ſpero meliorem fore, [Plaut Caſ. ſc. Vbi tu nūc es?]

erat probè & planè ſcriptum, caninam ſcæuam, quod auſpicium ſignificabit, quod canibus plerunque infœlix & infauſtum eſt, cùm & cædantur & malè accipiatur: vel potius latratum canis dicit auſpicium caninum, cùm ſæuius & aſperius latratura ſit vxor. Varro, *quòd pueruli turpicula res in collo quadam ſuſpenditur, ne quid obſit, bonæ ſcæuæ cauſa*. [Var lib. 4 de ling. Lat.] & alio loco Plautus,

Bene prædatus ibo, bona ſcæua eſt mihi. [Plaut. Pſeud. ſc. Malus & nequam.]

ea dicta ab ſcæua, id eſt ſiniſtra, quòd quæ ſiniſtra ſunt, bona auſpicia exiſtimantur. Legendum autem ſuſpicor in fabulæ clauſula,

Eáque nubet Euthynico noſtro herili filio. [Plaut. Caſ. ſc. Spectatores.]

Nam Theuthynico quod editur, ex eo deprauatum eſt, quòd vltima litera verbi nubet antecedentis geminata eſt, & ad ſequens attracta nomen. hæc curſim & properāter è vetuſta eruebamus charta, & bonæ iuuentuti tranſmittebamus.

Ennæa Ceres, Temenites Apollo, forum ornatum, & quædam in Cicerone emendata. CAPVT XII.

QVAM Cicero in Verrem & Valerius vocant Ennęam Cererem Ætneam appellat Claudianus,

Ætnææ Cereri proles optata vitebat
Vnica.

in quo tamen Ennææ legere mallim: cùm præſertim Valerius ſcribat ex ea ciuitate ſacra eius orta fuiſſe, & Arnobius fabulam Ennæam vocet. quanquam cùm ex Ætna raptam Proſerpinam ſint qui tradant, Ætnæam fortaſſe non deerit qui defendat. In illa autem Ciceronis oratione legendum puto è clancularijs & reconditis libris: *Ita verò ab omni aditu*: & mox, *lætiſſimíque flores*. Infulas porrò & verbenas cùm dicit, ſignificat ἱκετηρίας, aut ὤσχας: vnde & ὠσχοφόροι καὶ θαλλοφόροι: præſto enim eos fuiſſe cum ramis & velamentis dicit, velut ſupplices: non enim hic verbena nomen herbæ eſt, ſed potius ramum oleæ ſignificat, vt & cuiuſuis arboris & plantæ, cùm religioſè fertur: non dubito autē quin è ſanctuarijs antiquorum codicum reſtituendum ſit in M. Tullio. *purum à cæde ſeruatum eſt*: non vt inoleuit, *à plurima cæde*. eſt omnino illud Ciceronis elegantia dignius. Qui Apollo Theſmotes excuditur in eadem oratione, in antiquariorum libris, Temnites ſcribitur: vnde & corrigendi bella occaſio eſt. legēdum itaque reor Temenites. Nam de Syracuſis loquitur, quibus adiunctę Epipolæ erāt, queis locus nomine Temenos ſuberat; vnde, vt cōijcio, Temenites Apollo vocatus fuit. Stephanus, τέμενος τόπος σικελίας ἀπὸ τὰς ἐπιπολὰς πρὸς ταῖς συνεχούσαις. mihi & loci propinquitas & vocis, facilè perſuaſit vt hanc coniecturam amplecterer, quam vt equidem alijs probatam cupio, ita non ſic commendo, vt ſi quid melius excogitent, non ipſe vltro recepturus ſim. Meæ etiam fauet & ſuffragatur ſentētiæ Suetonius in Tiberio ita ſcribens, *Supremo natali ſuo Apollinem Temenitem, & amplitudinis & artis eximiæ, aduectum Syracuſis, vt in bibliotheca noui templi poneretur, viderat per quietem affirmantem ſibi, non poſſe ſe ab ipſo dedicari.* Reperi etiam inter blattas, *nullas vnquam vllo tēplo fuiſſe*, cùm hodie *tempore* edatur, quod etſi non auſim eijcere, tamen quod illi controuerſiam faceret indicare volui. *Spectet*, inquit Cicero, *eorum ornatum, ſi quid iſte ſuorum ædilibus accommodauit*: ego vnius literulæ mutatione, *forum ornatum*, lego: ludis enim forum ornari ſolebat, antequam theatrum eſſet à Pompeio ædificatum & dicatum: & interdum poſtea. Cic. 3. in Verrem, *vidi ſimul cum pop. Rom. forum comitiumque adornatum ad ſpeciem magnifico ornatu.* Illa verò ex antiquis libris cōmemoratione & perſcriptione non ſunt indigna; *quid arbitramini Rheginos, qui iam ciues Romani*

[Marginal notes: Cic. 6. in Verr. — Val. Max. lib. 1. cap. 1. — Claudian. lib. 1. de rapt. Proſerpin. — Valer. li. 1. c. 1. — Arnob. lib. 5. — Cic. 6. in Verr. — Cic. ibid. — Cic. ibid. — Cic. ibid. — Steph. de vrb. — Suet. in Tiber. cap. 74. — Cic. 6. in Verr. — Cic. ibid. — Cic. 3. in Verr. — Cic. 6. in Verr.]

mani ſunt, merere velle, vt ab ijs marmorea Venus illa auferatur? hodie *ne auferatur*, receptum eſt: & continuò, *quid Tarentinos, vt Europam in Tauro* Cic. ibid. *ſedentem amittant?* hodie, *vt ne Europam*. hoc enim ſignificat, quàm ma- Cic. ibid. gnam pecuniæ vim pro illis ſignis peterent? non longè hinc, *mirum quendam dolorem accipere eos*. hodie, *accidere ijs*, quod equidem etiam laudo. &, *non modo lenitudine*: hodie *modo* abeſt. &, *nam principum ſententiæ perſcribi ſolent*: hodie *principium ſolet*, &, *quoniam ex tota prouincia ſoli ſunt*: hodie ex- Cic. ibid. cuditur, *qui ex tanta prouincia*: mox, *vt ad ea quæ rogati erunt*: hodie deſide- Cic. ibid. ratur præpoſitio, quæ non videtur inanis eſſe nec otioſa. has è veteribus libris ſcripturas in ſuos codices retulerat Petrus Gallandius, cuius obitu & academia magnam iacturam fecit, & ego amico ſingularis exempli, & patrono de me bene merito orbatus ſum.

Lumen, luminaria, Cicero & Cato declarantur.

CAPVT XIII.

IN opuſculo de optimo genere Oratorum, libet vnum atque alterum Cic. de opt. locum explicare: in eo cùm ſcribitur, *Sed earum omnium rerum vt ædificio-* gen. orat. *rum, memoria fundamentum eſt, lumen actio*, vulgò parum attendunt lumen eo loco feneſtras ſignificare, quibus in ædes lumen admittitur: cùm tamen in hac ſignificatione non rarò à ſcriptoribus vſurpetur, vt à Catone cap. 14. apud quem etiam luminaria foriculas feneſtrarum ſignificant & ſpecularia: eius verba ſunt, *Lumina ſex, ſcamna tria, ſellas quinque, telas iu-* Cat. de re ruſt. *gales duas, luminaria ſex*. alia non proferam exempla, ne in re nota videar cap. 14. minimè neceſſarijs teſtimonijs vti. In verſibus Lucillianis quos adhibet Cicero, parum emendatum mihi videtur, quod ſic legitur, *cum Pacidiano* Cic. de opt. *hic componitur*: verius puto & incorruptius, *cum Placideiano*, vel Horatio gen. orat. auctore, qui de eodem gladiatore agens ſcribit,

Aut Placideiani contento poplite miror Horat. lib. 2.
Prælia rubrica picta aut carbone: ſat. 2.

quanquam ſi ſola adductus coniectura ſic corrigerem, à me faceret ſyllaba, quæ in Pacideiano producta eſt, in Placideiano breuis & verſui accõmodata.

Æraria ratio, ratio ad denarium, ad ſeſtertium, ad Caſtoris.

CAPVT XIIII.

IN Quintiana non parum obſcuritatis habere, lucéque interpretationis deſiderare verba illa videntur, *Hoc eò per te agebatur, quòd propter æra-* Cic. pro Quint. *riam rationem non ſatis erat in tabulis inſpexiſſe quantum deberetur, niſi ad Caſtoris quæſiſſet quantum ſolueretur. decidis ſtatuiſque tu propter neceſſitudinem,*

quæ tibi cum Scapulis eſt, quid ijs ad denarium ſolueretur: qua quidem de re quid ſentiam, homines non celabo, vel eo potiſſimum nomine, vt aliorum ingenia acuam ad verum inueſtigandum. rationem ærariam arbitror dici, cùm in aſſium numerum ſumma redigitur: vt verbi gratia, ſi centum millia æris deberi dicam. fac igitur centum millia æris debita fuiſſe Scapulis ex æraria ratione: eam ſummam ſibi in ære numerari nolebant, in argento optabant. nemo eſt enim qui non magnam ſummam in argento, quàm in minuto ære habere malit. non recuſabant debitores, ſed aliquid deduci volebant, ſi ad denarium ſoluerent. Erat enim denarius argẽteus, *Voluſius.* & in argento ratio vel ad denarium fiebat, vel ad ſeſtertium. Voluſius, *Quare ſi ad denarium rationem conficies:* & paulò poſt, *cùm ad denarium ratio conficeretur.* Rurſum Voluſius, *ſi prius inſpexeris ad quem modũ ſeſtertiaria ratio conficiatur.* Igitur propter illam deductionem, quam debitores eo nomine petebant, ad Caſtoris eſt ventum, quo homines ſæpe de ſuis negotijs & controuerſijs cum aduocationibus veniebãt, vt aduerſarijs aliquid denuntiarent, aut cum eis tranſigerent & deciderent. Cicero in Verrem, *Cic.3.in Verr.* *Auſum eſſe in æde Caſtoris celeberrimo clariſſimoque monumento, quod templum in oculis quotidianoque aſpectu populi Romani eſt poſitum, quo ſæpenumero Senatus conuocatur, quo maximarum rerum frequentiſſimæ quotidie aduocationes fiunt, in eo loco in ſermone hominum, audaciæ ſuæ monumentũ æternum relinquere.* his ex locis arbitror nonnihil illuſtratã Ciceronis ſentẽtiam eſſe.

Trabs Cypria, apud Horatium, vitrea Circe, Fauni fiſtula.

CAPVT XV.

HÆC opera deſultoriæ cuiuſdam leuitatis eſt: huc enim & illuc tranſilit, carptimque hinc & illinc delibat, variaque colligit, vt interdum nec pes nec caput vni reſpondeat formæ. Venire video in controuerſiam, quæ ſit apud Horatium trabs Cypria, initio carminum hoc verſu,

Horat.lib.1. od.1.

—vt trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta ſecet mare.

Ego prætermiſſis aliorum ſententijs, quid exiſtimem proferre non cunctabor: equidem poëticè ſic intelligo ſignificari nauim, præſertim cùm Cyprus omni materia ad nauium ædificationem ſic abundaret, vt ab ima carina, ad ſummum carcheſium, ſine ſubſidijs aliarum regionum totam nauim abſolueret, & omnibus armamentis eam inſtrueret. Quis huic rei *Marcel.lib.14.* teſtis? Marcellinus, cuius hoc teſtimonium eſt. *tanta autem, támque multiplici fertilitate abundat rerum omnium eadem* Cyprus, *vt nullius externi indigens adminiculi viribus, à fundamento ipſo carinæ ad ſupremos vſque carbaſos ædificet*

ædificet onerariam nauem, omnibusque armamentis instructam mari committat. Multi etiam ambigunt, cur vitream Circem appellarit his verſibus,

Dices laborantes in vno
Penelopen vitreamque Circem. Horat.lib.1. od.17.

Ego pro aquarum accola & maritima accipio, & tanquam aquarum nympha, cùm aquarum color vitreus ſit, & Nymphæ apud Maronem lanificium huius coloris exerceant: verſus enim eius eſt,

Carpebant hyali ſaturo fucata colore, Virg.4.Georg.

id eſt vitri. Glaucus etiam & cerulens color, qui vitro proximus eſt, tribuitur fluuialibus & maritimis dijs: Virgilius de Tiberino,

—eum tenuis glauco velabat amictu Virg.8.Æneid.
Carbaſus, & crines vmbroſa tegebat arundo.

Paterculus, *cùm ceruleatus & nudus caputq; redimitus arũdine, & caudam trahens, genibus innixus Glaucum ſaltaſſet in conuiuio.* nam ceruleatum dicit, ceruleo indutum amictu. In eo autem carminum lib. cùm Horatius ſcribit, Paterc. poſter. volum.

Vtcumque dulci Tyndari fiſtula Horat.li.1. od.17.
Valles, & Vſticæ cubantis
Læuia perſonuere ſaxa.

Fauni fiſtulam interpretor, ex priſcorum opinione, qui loca vocis imaginem referentia, à Faunis & Satyris incoli credebant, vt conuallem ſuæ villæ Horatius: ſed & eos modo tibia, modo fiſtula canere credebant, vt ex Lucretio cognoſci poteſt,

Hæc loca capripedes Satyros Nymphásque tenere Lucret.lib.4.
Finitimi fingunt, & Faunos eſſe loquuntur:
Quorum noctiuago ſtrepitu ludóque iocanti
Affirmant vulgò taciturna ſilentia rumpi,
Chordarúmque ſonos fieri, dulcéſque querelas,
Tibia quas fundit digitis agitata canentum:
Et genus agricolûm latè ſentiſcere, cùm Pan
Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans,
Vnco ſæpe labro calamos percurrit hiantes,
Fiſtula ſilueſtrem ne ceſſet fundere muſam.

Vtcumque autem pro vbicunque Horatius vſurpauit. Nam & vt, pro vbi dicitur: Catullus,

Verum totius vt lacus putidæque paludis Catul.epig.17
Liuidiſſima maximéque eſt profunda vorago.

id eſt, vbi profundiſſima vorago eſt: eodem modo in Arato Cicero, Cic.in Arat. phæn.

—vt prius altæ Chelæ, pro vbi. Nam Græcè eſt, ἧχι τῷ ἄκραι χηλαί.

Sed quia ad eam antiquorum de Faunis & Satyris opinionem Melæ ver-

Pompon. Mela lib. 3. ba pertinent, ea adijciam, *inde viſuntur patentes magis campi, quàm vt proſpici poſſint. Panum Satyrorúmque opinio hinc cauſæ fidem cœpit; quòd cùm in his nihil culti ſit, nullæ habitantium ſedes, nulla veſtigia, ſolitudo in diem vaſta, & ſilentium vaſtius, nocte crebri ignes micant, & veluti caſtra latè iacentia oſtenduntur: crepant cymbala & tympana, tibiæque audiuntur ſonantes maius humanis.*

Oleaſter apud Maronem, per haſtam iurare per ſceptrum.

CAPVT XVI.

SCRIBIT Maro 12. Æneidos,

Virg. lib. 12. æneid.

Fortè ſacer Fauni folijs oleaſter amaris
Hic ſteterat, nautis olim venerabile lignum,
Seruati ex vndis vbi figere dona ſolebant
Laurenti diuo, & votas ſuſpendere veſtes.

Id ego non temerè Virgilium ſcripſiſſe exiſtimaui, ſed ex ritu priſcæ ſuperſtitionis, præcipuè Græcorum, qui ante fana in oleaſtris ſuſpendere dona ſolebant & affigere. illius enim arboris viuacitas tanta eſt, vt ſi multis configatur clauis, nihil tamen lædatur. Ariſtophanes Pluto,

Ariſtoph. Plut. ὥσπερ κοτίνῳ προσπατταλεύσω τουτῳί.

id eſt, ceu oleaſtro adfigam iſti. Ad eam conſuetudinem reſpiciens dixit Theophraſtus libro quinto *(Theoph. lib. 5. hiſt. plant. ca 3.)* ὅπερ καὶ περὶ τὸν κότινον συνέβη τὸν ἐν Μεγάροις τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ, οὗ καὶ ἐκκοπέντος λόγιον ἦν ἁλῶναι καὶ διαρπασθῆναι τὴν πόλιν. ὅπερ ἐγένετο ὑπὸ Δημητρίου. ἐν τούτῳ γὰρ διασχιζομένῳ κνημῖδας εὑρεθῆναι καὶ ἄλλ' ἄττα τῆς Ἀττικῆς ἐργασίας, οὗ ἀνετέθη τὸ πρῶτον ἐγκοιλανθέντος. Ad eum alluſiſſe Græcorum ritum Maronem exiſtimem, cùm perſtudioſus Græcorum imitator ſit. Sic cùm ſcribit, *(Virg. 7. æneid.)* *Præferimus manibus vittas,* ad ſupplicum velamenta reſpexit & Homeri verſum,

Homer. Iliad. 1. στέμματ' ἔχων ἐν χερσίν. Illud verò eiuſdem 12. lib.

Virg 12. æneid. *—nunc ô nunquam fruſtrata vocatus*
Haſta meos:

Imitationem Græcam perſpicuè præ ſe fert. Nam apud Æſchylum Parthenopæus, quod amentis eſt & impiæ ſuperbiæ, per haſtam iurat, & eam colit pro deo. eius verba ſunt,

Aeſchylus ſeptem ad Theb.

ὄμνυσι δ' αἰχμὴν, ἣν ἔχει, μᾶλλον θεοῦ
Σέβειν πεποιθὼς, ὀμμάτων θ' ὑπέρτερον.

haſta Cænei etiam prouerbio celebrata eſt, quam ille à ciuibus & viatoribus coli, & cuius nomine iuſiurandum concipi cogebat. Sed & per haſtam antiquis iurare vſitatum & ſolitum fuit. Nam Iuſtinus id oſtendit, *(Iuſtin. lib. 43.)* eamque ſceptrum fuiſſe dicit. Ita apud Maronem per ſceptrum iuratur, vt apud Homerum, & apud Valerium Flaccum per haſtam eodem modo,

Hanc

Hanc ego magnanimi ſpolium Didymaonis haſtam,
Quæ neque iam frondes virides, neque proferet vmbras,
Vt ſemel eſt auulſa iugis, ac matre perempta,
Fida miniſteria & duras obit horrida pugnas,
Teſtor.

Quædam obſeruata & emendata in Arateo carmine Ciceronis.

CAPVT XVII.

CICERO admodum adoleſcens in Latinum conuertit Arati poëma, cuius hodieque magna pars extat, ſed multis tamen locis vitiata & inquinata fœdis erroribus. Interpretationem Latinam cùm alternam cum verſibus Græcis leuiter compararem, obiter & velut in tranſcurſu hæc, quæ ſubieci, in oculos incurrentia enotaui, quæ partim integritatem verſibus reddunt, partim quædam ſatis inuoluta & obſcura euoluunt & illuſtrant.

E quibus hanc ſubter poßis cognoſcere fultum, Cic. in Arat.

emendo, *cominus hanc ſubter*, vt intelligatur eſſe ſub Andromedæ zona. Nam fultum poſitum dixit: Græcè eſt ἐστήρικται. Tum *pectus quod cernitur* Cic. ibid. *Orionis*, mallem quà cernitur, obſeruandumque ab eo eleganter ζώνην pectus conuerti. *Nam non minor illis*, puto, *namque eſt minor illis*, cùm ſcribat Aratus, ἠδ' ὅτι τόσον. non enim eis aſſentior, qui ex Cicerone emendādum Cic. ibid. cenſent in Arato ἠδ' ὅτι τρίτη. —*atque etiam vehementius illi Piſces:* ſine controuerſia legendum eſt *illo.* —*Aquilonis tangitur alis.* hic legi, qui emendaret auris. *Atque horum & caudis*, rectum eſt è caudis.

Quam veteres ſoliti cæleſtem dicere nodum. Cic. ibid.

Cicero in Arato non videtur legiſſe ὑπουράνιον, ſed vel ἐπουράνιον, vel ὑπουράνιον, vt & Germanicus & Higinus.

Andromedæ læuo ex humero ſi qua exere perges, Germ. in Phæn.
At poſitum poteris ſupra cognoſcere piſcem. Higin. lib. 3. Aſtronom.

lege, —*ſi quærere perges*, *Appoſitum*, vel vt veteres loquebantur, *ſi quæſere perges*, quod Ciceronem ſcripſiſſe ex veſtigijs auguror. *Et pedibus vatum*, equidem legendum cenſeam, *è pedibus varum*, nec tam legiſſe videtur Cicero γαμβροῦ, quam σκαμβοῦ. *Qua ſumma ab regione*, puto verũ eſſe, *quē ſumma ab regione.* proximos verſus ſic legendos & diſtinguēdos arbitror, Cic. ibid.

Diuerſóſque pedes vinctos talaribus aptis, Cic. ibid.
Puluerulentus vti, de terra lapſu repentè
In cælum victor, magno ſub culmine portat.
At propter læuum genu.

Genus lego, genus enim pro genu veteres dixerunt, quod Priſcianus hic notat: ſic infra lego, *Quæ genus ad læuum.* Rurſum, Priſc. lib. 6.

cic.in Arat. *Atque inter flexum genus.*

cic.ibid. *Propterea quòd & æſtatis primordia claret.*

corrigo clarat. Nam clarare pro declarare antiquis vſitatum fuit: nec properanti teſtimonia quærenda ſunt aut circunſpicienda, vnum tamen ex ipſo Cicerone adijciam,

cic. 1. de diuin.
Iuppiter excelſa clarabat ſceptra columna.
Inde fides leuiter poſita & conuexa videtur:
Mercurius paruus manibus quam dicitur olim
Infirmis fabricatus in alta ſede locaſſe.

equidem putem emendandum, *leuis adpoſita & connexa*: & *paruis*, ſed &, *in cunis*, præſertim cùm Græcè ſcriptum extet, καὶ παρὰ λίκνῳ. Nam *infirmis*, abſurdum eſt, & alienum à ſenſu.

cic.in Arat.
Ipſe autem labens multis equus ille tenetur
Piſcibus, hinc ceruix dextra mulcetur aquari.

mutis ſubſtituo, quis enim neſcit piſces mutos eſſe? qui & ex eo ἔλλοπες à poëtis Græcis vocantur. duo autem piſces multitudinem efficere non poſſunt: ſed & *huic ceruix*, lego: mulcetur valet tangitur.

cic.ibid. *Serius hæc obitus terrai iuſſit equinus:*

Suſpicor ſcripſiſſe Tullium, *viſit equi vis*, id eſt, equus, genere loquendi poëtis vtriuſque linguæ vſitato.

cic.ibid. *Brumali flectens contorquet tempore curſum:*

duobus vocabulis lege, *cùm torquet*. Cicero autem in proximis verſibus bis labi pro nauigare vſurpat.

cic.ibid. *Nam non longinquum ſpatium labere diurnum,* &,

cic.ibid. *Sed tamen anni iam labuntur tempore toto.*

cic.ibid.
Atque etiam ſupero naui pelagóque vagato
Menſe ſagittipotens ſolis tum ſuſtinet orbem.

Scribe, *haud ſupero naui pelagóque vagator*, &, *cùm*: ſagittipotens autem eſt ſagittarum compos, ſagittas habens, id eſt ſagittarius. *Nam iam cum minus exiguo*, lege, *Nam iam tum nimis exiguo lux tēpore præſto eſt.* Emēdant & nōnulli, *Nam iam comminus*. Lege, inquit, littus nec pelagus ſequere, cùm breuis dies ſit. *Iam propè præcipiti*, malim, *nam propè præcipiti. Hic miſſi iacet vna ſagitta*. Sic huius verſus hiatum & lacunam eleganter Moreilius expleuit, cùm in Aldi editione reperiſſet, *hic miſſo reuocans*,

cic.ibid. (margin notes: cic.ibid., cic.ibid.)

Hic miſſore vacans fulgens iacet vna ſagitta.

cic.ibid. Eſt autem miſſor ſagittarius. mox autem, *nitens penna*, dicitur pro eo quod eſt volans.

cic.ibid. *Tum magni currens capricorni cornua propter.*

Sanè hic obſeruo Ciceronem πολλὸν legiſſe videri in Arato, non vt excuſum circunfertur πολλός. ſcribitur etiam, *tum magni curuus. Illæ quæ fulgent luces,*

luces,his in verſibus aut indulſit ingenio ſuo Cicero,& à formula & præſcripto interpretis receſſit, aut exemplar ſequutus eſt vberius noſtro & verſibus numeroſius.*Quem qui ſuſpiciet in cœlum*,lege,*ſuſpiciens*.*Cætera ſe ſperet*,lege,*cætera ne ſperet*. Cic.ibid.

—

Hunc tegit obſcuris circum præcordia veſper,
Ver toto ſpirans rabido de corpore flammam.

Emendo,*obſcurus*,&,*venter*,&,*nec toto*.

Hæc augens anima vitali flamina mulcet, lege,*vitali flamine mulcet*.

Hunc propter ſubterq; pedes quos diximus antè lege,*quẽ diximus antè*,
Præcipitantem agitans,oriens iam denique paulum,

Corrigo,*orientem denique*. *—ſerpens prælabitur Argo*:

Emendandum cenſeo perlabitur,vel potius prolabitur.

Sed conuerſa retro cœli ſemper loca portat: repono,*ſe per loca portat*.

—ad cœlum ſine lumine malum,celſum haud dubiè legendũ,non cœlum. *—canis veſtigia condit*: legendum videtur, ſi Arati ſententiam ſequaris, *condunt*.*Cerula veſtigat piſtrix*,marina cerula hic dicitur, vt piſces cerulei ſunt marini: Iuuenalis,*Illic ceruleos,hic piſcem fluminis*. Iuuen.ſat. 15.

Brodæus tamen, vt antè nos dixiſſe recordamur, hic Æluros legendum eſſe multis perſuadebat.Finita,ſitam & locatam ſignificat.

—& ſcammoſi corpore piſces, ſcammoſo lego. *—in parte locatum*. Cic.in Arat.

Cœli funeſtum magnis cum viribus amnem,

diſtingue locatum cœli: magnis autem cum viribus funeſtum, pro magnopere funeſtum dicit. *Hic vna ſtella vertuntur*, emendo nectuntur. *—formas Has ille aſtrorum cuſtos* in Cicerone hic aſtrorum cuſtos eſt aſtrorum obſeruator & inſpector. *—nota clarere figura*, ſcribe vt ſupra clarare.*E' multis tum his*,ſcribo,*E' multis tamen his*. Videtur autem Cicero in Arato legiſſe ἐιδόμενοι,non vt nunc excuditur,ἐρειδόμενοι. *—delapſum lumine fontis*,ſcribo,flumine: flumen autẽ eſt χύσις, id eſt fluxus, fluxio.*Inde nepa*: nepam ſcorpium Cicero interpretatur, infra tamen terga nepai dicet cancrum intelligens.*Quæ lumina tempore tranat*,limina malim.

Arcturo magnum ſpatium ſupra dedit orbem.
Iuppiter hunc paruum

lego,*ſpatio ſupera dedit orbem Iuppiter, huic paruum*. *Atque aram tenui*, tenuis alij legunt. *—metuenda Fauoni*, Fauonium pro Euro dixit verbo abuſus. *—inferni de partibus*, ſcribe, *infernis*. *Hoc caput atque oculos*,ſcribo, *hæc caput*: ac ſanè hoc in verſu cancrum nepam interpretatur, ſupra ſcorpium. *Connexóque ſinu*; ſcribitur &, *connexo*,ſpiram reddit ſinum. *extrema nitens*,lege *extremam* vel *extremum*, id eſt,*ſinum*. *Ante canem*:antecanis lego vno vocabulo,vt προκύων Græcè dicitur. *—per bis ſex ſignorum labier orbes*. emendo *orbem*: Zodiacum enim intelligit. Cic.ibid.

Cic.ibid. intelligit. —*quia quæ faciunt veſtigia curſu*,repono, *quo fiunt. Sic malunt errare vagæ*,lego,*ſed malunt errare vagæ.* —*hic nimio fulgens candore notatur:* ſcribo *vocatur*,& paulò antè, —*ſuperarit lumine Luna*,non ſuperaret. puto & ſupra ſcribendum, —*magnos edicam gentibus orbes*,vel *cantibus. Hic non perpetuum detexens conficit orbem*, detexere pro texere dixit. Quod autem loquitur, etſi verum eſt, non tamen in Arato quicquam tale reperio. *Ora petens geminorum illuſtratum genu ardens*: emendo, *illuſtria, tum genu ardens*. *In ſeſe retinens auriga*; ſine controuerſia aurigæ emendandum eſt. *Hunc ſupra læua*, Cicero ſcripſit *ſura*. —*ad Andromedem hic dextra*, ſine vitio fuerit *at Andromedæ*. *Anguitenens humeris connititur* propiùs ad Arati ſententiam accederet, *conuertitur*. —*ſubterſecat hic Capricornum*; fortaſſe verius, *ſubter ſecat hinc Capricornum*. *Condens poſtremum tangit rota feruida ſolis*, puto cedens legendũ: Rota autem ſolis eleganter à Latinis poëtis appellatur rotundum ſolis corpus, κύκλος à Græcis vocatur. Lucretius,

Lucret.lib.5. *Nam neque tum ſolis rota cerni lumine largo.*

Cic.in Arat. —*hinc orbi quinque tributæ*

Nocturnæ partes ſupera, tres luce dicantur.

H*aſce inter, medium in partem retinere videtur.*

Si vllus ſententiæ reſpectus eſt, planè legendum, *huic orbi*, & *partes ſupera tres luce dicantur*. &, *hoſce inter mediam partem*. *Tantus quantus erit*, magis ſententiæ conueniet, *erat*. H*ydra tenet flexu crateram coruus adhæret*: *Cratera & coruus*, reſtituo. *Et paucæ chelis ſtellæ*, proculdubio, *& paucæ è chelis*, Cicero ſcripſerat. —*æquo ſpatio deuinctos*: quid ſi deiunctos? quanquam illud alterum etiam placet. —*diuino lumine flexi*, mallem, *diuino numine*. Paulò poſt ſic lege & diſtingue,

Sed tantum ſupera terras ſemper tenet ille

C*urriculum, obliquè inflexus tribus orbibus vnus.*

Hoc adeò moneo, quòd intelligam à quodam tria vltima verba expuncta, quòd ſenſum non attenderet, cùm hic curriculum ſit ſpatium, & dicat Cicero, Zodiacum tribus circulis obliquè inflexum eſſe, id eſt tribus circulis obliquè & per tranſuerſum incumbere.

Quis Lunæ conuexum cœli contingimus orbem

pro cœli, oculis lego. —*collucet Aquarius orbem*, puto *orbi* ſcribendum.

Exin ſquammiferi ſerpentes ludere piſces,

quid ſi pergentes ludere, vt paulò antè, *Capricornus vadere pergit*? Sed ſerpentes placet, & ludere eleganter dictum eſt, & Terentius congrum in

Terent. act.3. Sc.3.Adelph. aqua ludere dicit.

Cic.in Arat. H*æc ſol æterno conueſtit lumine luſtrans*,

equidem mallem, *conuertit*: præſertim cùm Græcè ſcribatur φέρεται. con-

ueſtit tamen ſcio eleganti trãſlatiõne dici. *Tantundem patens*, puto tantundem parens, pro apparẽs: vt in actionũ formulis, ſi paret. alij verſum fulciunt *ille* interponentes. *Tot cœlum iuſſus*, puto tot cœlum iuxta, non malè etiam iuſſu: ſupra autem lego, *Signifero ex orbe & ſignorũ ex ordine fultum.* Cic. ibid.
—de tegmine ſumes, lego ſumens. *omnes cognoſcere poßit*, ſcribo *poßis.*
—quæ tempore eodem Præcipitent obitum, ſcribo *præcipitent, obitum.*
—vt ſupero, ſcribe ſupera: quod pro ſupra veteres dicebant, & antè multis locis vſurparat Cicero. verùm in ſupra ab hominibus huius rei ignaris vbique imminutum eſt. *Partem, etiam ſupera atque*, diſtinguo, *partem etiam ſupera, atque.* *—cancrumq́ue recondit.* Ego vt in quibuſdam reperi, *clarumq́ue recondit*, lego. Nam qui cancrum legunt, perſpicuè cum ſententia pugnant. *Hæc obſcura tenens conueſtit ſydera tellus*, emendo, vt ſupra, conuertit. *—ſimul vis maior aquari.* Equidem puto cùm ſcribatur Græcè αἰ'ετὸν, reponendum eſſe, Iouis ales aquas in: vel in vndas: vel in altum, id eſt in mare, quod poëtis eſt pro finiente orbe: vel potius, vis magna aquilai. *—ac flexo confidens corpore niſus Iam ſupero*, lego *conſidens:* & conſidens à conſido: Græcè enim ſcribitur, ἥμενος. *Sed læuum genu*, ſcribe *genus*: & mox, *linquit*, non liquit. *—illuſtria lumina virgo*, caſtigo, illuſtri lumine. *—per cœli numina*, culmina aut limina legendum. *Totáque iam ſupera*: Græcè eſt, ὃ μάλα πᾶσα Cicero οἱ μάλα legiſſe videtur. *Nondum tota latet*, ſcribo *patet*, quod eſt oritur. quod non ſolùm poſtulat, verùm etiam flagitat ſententia. *—non caudam contegit vmbra*: neminem eſſe puto qui non intelligat legendum, *—nam caudam contegit vmbra.* *—exoriens conabitur arcum.* non dubito affirmare Ciceronem arcus ſcripſiſſe nominandi caſu. *Latè fuſa volans per terras vnda vagatur.* per terras autem vagari hoc loco, occidere eſt: vt paulò poſt, *—commendat corpora terris.* videtur autem verſus neſcio quis in Cicerone deſiderari. *—defixa in gurgite Echineis*: Chios hîc conueniret, niſi repugnaret ſyllaba. Nam Chius cùm eſt inſulæ nomẽ, priore ſyllaba corripitur, cùm incola Chius dicitur, priore eſt producta: quòd duę vocales in vnam coeãt, Chijus Chius. Exiſtimaui tamen aliquando à Cicerone in inſulæ nomine priorem eſſe productam: ſed cùm etiam Chia, vt ait Plinius, dicatur, quod nomen ex adiectione factum videtur, fortaſſe Chia non malè legeretur: Echinis tamen ſeruetur potius, vt in eius ſaxis vadiſque echinos marinos ſtabulari multos intelligamus. *Brachia quam viridi*, emendo, *Bacchus quam viridi*: ſcio alios emendare, *Brachia quæ viridi*, ſed meum iſtud probabilius puto: non inuitus etiam legerim, *Bacchica quam viridi conueſtit tegmine vitis.* Plin. lib. 5. cap. 31. Cic. in Arat.

Oenopionis auens epulas cœnare nitentes.

Legiſſe videtur in Arato Cicero θοίνης ἀρνύμενος χείνων χάέιν οἰνοπίωνι.

Z —ſubito

—*ſubito perculſa Dianæ*, ſcribo, *percuſſa*. —*poſt humeros euerſa ſæpe*, putẽ *poſt humeris euerſa ſede refertur. Inſtitit & mergit niſi caput. Inſtat & emergit*, reſtituo. —*toto cum corpore*, malim, *toto tum corpore. Emergunt alite lapſum,*

Et terris volucris, exiſtit clara ſagitta. ſcribo, *emergunt alite lapſu*
E terris volucres, exiſtit clara ſagitta.

hæc ego veluti per tranſennam ſtrictim aſpiciẽs animaduerti: ſi quis propius & acrius intueatur, non dubito quin multa ſit alia obſeruaturus, & in Cicerone fortaſſe fidem & diligentiam aliquando deſideraturus.

Crotaliſtria in Petronio & Propertio, crepitans Concordia nido, apud Iuuenalem. CAPVT XVIII.

VERSVS ſanè quàm amœni & elegantes extant Petronij Arbitri de Ciconia, ſed quod inter nos dicere liceat, coraliſtria in eis quid ſibi velit, nullo modo aſſequor: eos ſubſcribam,

Petron. Arbit.

Ciconia etiam grata peregrina hoſpita,
Pietaticultrix, gracilipes, coraliſtria,
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Ego iſti ſubdiffidens voci vt corruptæ & degeneri, animum variè diſtrahens & verſans, tandem aliquando exiſtimaui crotaliſtria legendum eſſe à crotalis, quorum ſtrepitum imitatur —*crepitante ciconia roſtro*, vt poëta Ouidius ſcribit, & Iuuenalis,

Ouid. 6. Met.

Iuuen. ſat. 1.

Quæque ſalutato crepitat Concordia nido.

Polit. Miſcell. cap. 67.

nam etſi mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano diſſentiunt: Cornicem enim concordię imaginem Politianus cenſet, tamen auſim affirmare à Satyrico poëta ciconiam intelligi, vt illi interpretãtur. exiſtimo autem ætate Iuuenalis, in faſtigio templi Concordiæ nidum ciconiarum fuiſſe, vt & hac ætate in quibuſdam templis aliquando Lutetiæ vidimus: nec ſenſum aliquem exquiſitiorem & ſubtiliorem hoc in verſu latere cenſeo. Ita cùm obuiam ſententiam non amplectimur, in auia auferimur & rapimur, multúmque nobis moleſtiæ creamus. Videte autem quorſum prorumpat audacia mea. Audeo enim affirmare in Propertio etiam coraliſtria malè ſcriptum eſſe, pro crotaliſtria, hoc verſu,

Propert. lib. 4. eleg. 9.

Nile tuus tibicen erat, coraliſtria Phyllis:

hoc tamen ſic affirmo, vt facilè ſententiam mutaturus ſim, ſi quid probabilius vel inuenero vel audiuero.

Anteceſſor, dupondij, lytæ, prolytæ. CAPVT XIX.

IN

In edicto Iuſtiniani,quo iuris auctoritas cōfirmatur,anteceſſores homines legum peritos & iuris, etiam ſi non ſint profeſſores, exiſtimo, ab honore,quòd alijs qui ius non didicêre antecedant:ſic Apoſtolorū principes Tertullianus anteceſſores vocat, vt libro quinto aduerſus Marcionem, *quàm Paulus ſciret ſe non in vacuum cucurriſſe, quàm dexteras ei darent anteceſſores*.& libro primo, *tunc primùm cum anteceſſoribus Apoſtolis conferebat*. Nec verò eos laudo qui antecenſores eſſe legendum contendant, quæ vox Latinis hominibus inſolens & inaudita eſt. Nam Heſychium,in quo ἀντικένσωρ ſcribitur, non ſatis locupletē & idoneum teſtem arbitror, cùm præſertim verba Latina ore Græco plerunque corruptius concipi ſciam. In ea conſtitutione dupondij appellantur, auditores primi anni: quamobrem,in controuerſiam venit. ego,vt aliorum ſentētias omittam, ſic eos appellatos exiſtimo ridiculè, quòd non eſſent magni pretij: ſed duorum aſſium, vt ſi triobolares aut diobolares auditores diceres. nam dupōdius duos aſſes ſignificat,vel xxiiij vncias,vel xvj ſeſcuncias, ac pro pecunia parua ponitur. Cicero pro Quintio, *ſi dupōdius tuus ageretur Sex. Næui,ſi in paruula re captionis aliquid vererêre*.in eadem conſtitutione lytas ſolutos interpretātur quidam, magno ſanè flagitio: λυτοὶ enim non λύται dici debuerunt. ego ſolutores interpretor,qui iam tantos progreſſus habent in iure,vt de eo reſpondere propè poſſint, & quæſtiones ſoluere: atque ij erant, qui reſponſis prudentum, & quæſtionibus operam dabant. eos propè expreſſiſſe Iuuenalis hoc verſu videtur,

Qui iuris nodos,legumque ænigmata ſoluat.

Idem eſt in prolytis error, quos tanquam preſolutores interpretor, quòd etiam ſolutoribus,qui lytæ dicuntur,antecellant.

In Iuſtinian. epiſt. ff. li. præpoſita. — *Tertul. lib. 5. aduerſ. Marc.* — *Tertul. li. 1. aduerſ. Marcion.* — *Heſychius.* — *Iuſtinian. ead. epiſt.* — *Cic. pro Quint.* — *Iuſtinian. ead. epiſt.* — *Iuuen. ſat. 8.* — *Iuſtinian. eadē epiſt.*

Definitio iuſtitiæ,iuſtitiæ præcepta,iuriſprudentia.

CAPVT XX.

Animadverti Vldianum in iuſtitiæ definitione Stoicorum æmulum eſſe: illi enim vitium inconſtantia, virtutem conſtantia metiuntur: ac perturbationibus, quas omnes vitioſas arbitrantur, & inconſtantes, tres opponunt conſtantias,quas laudi ducunt. hinc igitur adductus pronunciauit iuſtitiam eſſe perpetuam & conſtantem voluntatem ius ſuum cuique tribuentem. Cùm autem ius in cognitione & actione verſetur, ac ſcientia ſit iuriſconſultorum, actio & officium omnium: vtrumque complexus eſt Vlpianus. prȩcepta enim ad officium & actionem pertinent, Iuriſprudentia ad ſcientiam. Sic pars philoſophiæ moralis παραινετικὴ dicebatur (Seneca præceptiuam interpretatur) quæ in præceptis verſatur, quam in officijs

L. Iuſtitia ff. de Iuſt. & Iur. — *Senec. epiſt. 96.*

Cic.1.Offic. Cicero pertractat Ita enim ſcribit, *Omnis de officio duplex eſt quæſtio: vnum genus eſt, quod pertinet ad finem bonorum, alterum quod poſitum eſt in præceptis.* Cic.ibid. Rurſum, *quorum autem officiorum præcepta traduntur,* & c. Cùm etiam definit Iuriſprudétiam, rerum diuinarum & humanarum notitiam, nónne ambitioſè affectat ſapientiæ munus, & eius ornamento arti ſuæ decus quærit? Nam ſapientia rerum diuinarum & humanarum cognitio dicitur, & cauſarum quæ res eas efficiunt & continent. eam ſcientiam libenter philoſophis adimeret, ſuis attribueret Vlpianus: qui etiã mihi videtur in philoſophorum inuidiam & contumeliam appellaſſe Iuriſconſultos iuſtitiæ L.1. ff. de iuſt. & iur. ſacerdotes, quaſi deæ cuiuſdã cultores, propterea quòd philoſophi Stoici ſuum ſapientem ſolum verè ſacerdotem profitebantur, cùm Vlpianus aſſimulatam non veram nec ſinceram eorum philoſophiam prædicet.

Geſſoriacum. CAPVT XXI.

OPPIDVM eſt Belgicum in Morinorum finibus munitiſſimũ & firmiſſimum, quod Audomari fanum dicitur, ſitum in humili & lata planitie, lateribus cliuo penè fallente aſſurgentibus: ea planities reducto intimóque receſſu vicum attollit Soiacum: incolæ hodiéque portum Soiaci vocant. quod ſi audias, mirabere profectò portum dici locum tam longo à mari interuallo diſiunctum. ſed ita ſe res habet, loci facies in ſicco ſinus imaginem præ ſe fert, & tota illa vallis olim ęquore inundata cedentibus aquis terræ accreuit. Cuius rei hæc etiam ſunt argumenta. Fani municipes oppidum ſuum non modo nouum fatētur, verùm etiam prædicant & narrant locum mari merſum fuiſſe, & ab aratoribus terram vertentibus exaratas aliquando ancoras eſſe. Geſſoriacum, quod vbi terrarum fuerit quęrimus, mihi reperiſſe videor: vnde olim traiectus in Britanniam eſſe ſolebat. auſim enim affirmare Soiacum eſſe. eius meminit Suetonius (ne multos teſtes adhibeam) in Claudio his verbis. Suet. in Claud. cap. 17. *Quare à Maſsilia Geſſoriacum vſque pedeſtri itinere confecto, inde tranſmiſit.* verùm hæc cui probantur, nolim accepta mihi ferat, ſed Petro Gallandio amico meo ſingulari his proximis annis mortuo, cui ego primus hæc accepta fero.

Calumniatorum notata frons, decemprimi. CAPVT XXII.

Cic. pro Roſc. Amer. CICERO pro Roſcio Amerino ſic ſcribit, *Crura quidem vobis nemo ſuffringet, ſed ſi ego hos bene noui, literam illam, cui vos vſque eo inimici eſtis vt etiam omnes oderitis, ita vehemēter ad caput affigent, vt poſtea neminem alium* Aſcon. in 3. in Verr. *niſi fortunas veſtras accuſare poſsitis:* hęc verba ab omnibus de condemnationis litera, quam ſcribit Aſconius C fuiſſe accipi animaduerto, ego tamen

men potius de inuſtâ & inſcriptâ fronte calũniatorum & delatorum hæc intelligam, vt puncta & ſtigmata frontis Erutio minetur: eâ autem pœna olim interdum affectos fuiſſe delatores, ex Plinij panegyrico notum eſt, cuius verba ſunt, *neque, vt antea, exanguem illam & ferream frontem nequicquam conuulnerandam præbeant punctis, & notas ſuas rideant: ſed ſpectent paria damno præmia.* Nota autem illa alicuius literæ inſigne habebat, in delatore fortaſſe d in calumniatore c: ſed & illudẽs Cicero literarũ ignaros appellat eos, qui accuſationes factitabant, & odio literę illius, qua notantur frontes de calũnia damnatorũ, reliquas omnes eis literas inuiſas iocatur. Decẽprimi in ea oratione qui ſint quæritur: Ego putẽ decuriones eos eſſe qui decem erant primi in albo decurionum. Nam quorum erat maxima in municipio dignitas, quiq; magiſtratus geſſerant, primi, vt Vlpianus docet, ſcribebantur. Decẽprimos autem ad Imperatorem Syllam Amerini miſerunt, more inſtitutoque Romano, cùm ſæpe decem legatos Romani mitterent. Eodem modo in Verrem quinque primi ſunt quinque viri, qui principem in Senatu locum habebant. quinqueprimi autem & decemprimi muneribus quibuſdam & functionibus obnoxij erant, vt Iuriſconſulti tradunt.

Plin. Panegyr.

Cic. pro Roſc. Amer.

Vlp. l. 1. ff. de albo ſcrib.

Cic. in Verr. act. 5.

L. Munerum. §. mixta. ff. de munerib. & honor.

lib. 12. Cod. tit. de priuileg. eor. qui in ſac. palat. militãt.

Paſtinaca, verbenaca, virgæ ſanguineæ, haſta ſanguinea, flagellum ſanguineum. CAPVT XXIII.

NOMINA ſunt in Latinis ſcriptoribus non rara, paſtinaca, ſecuridaca, ſcandulaca, verbenaca: quæ qua ratione formata ſint equidem non video. ac mihi quidem paſtinaca piſcis, nomẽ ex eo inueniſſe videtur, quòd telum quaſi paſtinum habeat: paſtinaca herba, quòd paſtinum referat, & tanquam habeat. Atqui vt falces dolabratas & vericulatas dicimus, quæ dolabram & vericulum habent: certè poſtulat ratio, vt paſtinata eodem modo dicatur. Nam quod ad ſecuridacam attinet cõſtituere non poſſum, quæ ſit iſta nominis forma, cùm præſertim Græcè πελεκῖνος à ſecuri vocetur, & à ſecuri tale nomen oriri non poſſit. ego contra fidem omnium librorum ſecuriclatam ſcribi debere contendo, id eſt ſecuriculatam, à ſecuricula. Idem de ſcandulaca ſtatuo, quam ſcandulatam vocari debere confirmo, quaſi ſcandulas habeat. ea herba ſtrangulat frumenta ac orobanche videtur eſſe. Idem de verbenaca ſentio, & verbenatam dici debere prædico, cùm præſertim verbena gramen ex arce cum ſua terra euulſum ſignificet, quod gramen ſacrum putabant, & περιστερεὼν id eſt verbenata, ſæpe ſumeretur, & verbena fieret, & vt ita dicam, verbenaretur, quo factum eſt vt verbenata etiam verbena diceretur, cùm verbena propriè omnem herbam ſacram ſignificaret: ſed & ramos quibus aras ornabant,

aut religionis cauſa gerebant,aut adolebant: Virgilius,

Virg.eclog. 8. *Verbenáſque adole pingues,& maſcula thura.*

Plin.lib.22. cap.2. Verbenas etiam ſagmina vocabãt,vt Plinius ſcribit. Portulaca etiam portulata dici deberet, quòd folijs portulas imitetur, & portulas habere videatur. atque hoc quidem ratio poſtulat, nec exempla quorundam antiquorum voluminum deſunt, in quibus & ſecuriclatam & paſtinatam reperi: tamen vt lorica pro lorita dicitur, nam initio è loris fiebat, ſic arbitror ſecuriclacam & verbenacam pro ſecuriclata & verbenata dictũ eſſe: vt alterum ratione,alterum conſuetudine defendi poſſit. Cæterùm,quando de verbena ſagminibusque aliquid diximus, hic non poſſum diſſimulare eorum errorem, qui apud Modeſtinum ad legem Pompeiam, parricidas volunt verberari virgis ſagmineis. Nam atrocitas criminis tãta tantúmque ſcelus herba vapulare non debet: deinde nũquam commiſiſſent Romani vt herbam ſacram impio parricidarum corpore contaminarent, idque nefas non leui piaculo luendum cenſuiſſent. Conſenſus librorum non eſt reſpuendus, virgis ſanguineis exhibentium: de quibus ſic Plinius ſcribit, *Siquidem & geniſta & populi & vlmi,& ſanguinei frutices.* Iterum, *nec virga ſanguinea fœlicior habetur. Cortex eius interior cicatrices,quæ perſanauere,aperit.* Rurſum, *ſunt qui ſanguineis virgis tangant ea quæ nolunt his obnoxia eſſe.* Aut igitur è ſanguineis fruticibus virgæ erant, quibus cædebantur, vt terror ineſſet in cruento earum colore, aut ad horrorem, vt exiſtimo,cruentabantur: ſic de Bellona ſcribit Maro,

L.Pœna parricidij ff. ad legem Pompei. de parr. — Plin lib.16. cap.31. — Plin.lib.24. cap.10. — Plin.li.19.c.10.

Virg.8.æneid. *Quam cum ſanguineo ſequitur Bellona flagello.*

Liuius lib.1.ab vrb.cond. & fetialis haſta ſanguinea & cruenta bellum indicabat: Liuius, *vt fetialis haſtam ferratam,aut ſanguineam præuſtam ad fines eorum ferret.*

Quædam apud Ciceronem ad Atticum emendata & explicata, hermathena,hermeracles,informata cogitatio.

CAPVT XXIIII.

Cic.ad Attic. epiſt.1. CVM prima ad Atticum epiſtola Cicero de petitione ſua loquatur, ſunt tamen magni in literis nominis viri,qui eum nondũ petere,ſed prenſare putent, quod prenſatio petitionem antecedat: ego prenſationem petitionis partem eſſe puto, vel Cicerone auctore, qui libro primo de Oratore ita ſcribit, *Equidem cùm peterem magiſtratus, ſolebam in prenſando dimittere à me Scæuolam,cùm ei ita dicerem, me velle eſſe ineptum, id erat petere blandius,quod niſi ineptè fieret, bene non poſſet fieri.* In ea prima epiſtola de Catilina ſcribitur, *ſi pronuntiatum erit meridie non lucere.* vetus eſt ſcriptura, ſi credimus Petro Victorio, *non licere*, vnde *lucere* à quibuſdam factum eſt.

Cic.1 de Orat. — Cic.ad Attic. lib.1.epiſt.1.

quid

quid igitur ſi legamus? *ſi pronuntiatum erit pridie nonas licere*, id eſt ſi abſolutus ſit nec iam reus. nam vt Salluſtius ſcribit, reus Catilina intra legitimos dies non potuit ſe conſulatus cõpetitorem profiteri: vel ſi pronuntiatum erit licere petere poſt legitimum tempus, quod erit pridie Nonas. [*Salluſt. de bell. Catil.*] Vidi qui legeret, *rationem haberi licere*, vt in Bruto ſcribitur, *in pratura conſul factus eſſet, ſi rationem eius haberi licere iudicatum eſſet*: [*Cic. in Bruto*] ſed nimium multa hæc emendatio de ſuo ſupplementa addit. Ceterùm cùm more maiorum petere Galbam dicit, niſi fallor ludit, ac eum ſignificat prenſatorem optimum non eſſe, ſed petitorem ineptum, qui fucos & fallacias non adhibeat: ſed ſimplex & rudis ſit, vt veteres. Nam petere hic more maiorum, eſt tanquam petere ἀρχαϊκῶς, ſine artificio & dolo. Eodem modo illudens Aquilium, dicit morbum iuraſſe, ne cogeretur conſulatum petere, vt homines morbum iurabant, ne militarent, ne in Senatum venirẽt, ne aliquo [*Cic. ad Attic. 1. epiſt. 1.*] munere fungi cogerentur: iuſta enim morbi excuſatio erat. Quaſi verò homines ad conſulatum cogerentur, ac non per ferrum & flammam eo tempore ad eum magiſtratũ contenderent. Ludens igitur dicit eum morbum iuraſſe, qui ad cõſulatum nullo modo aſpirare poſſet, eo etiam tempore valetudine deteriore eſſet, hominibuſque vulgò diceret, ea de cauſa ſe conſulatum non petiturum. Oppoſuit & regnum ſuum iudiciale Aquilius, quòd iudex ſæpe à prætore daretur, vel à litigatoribus ſumeretur: [*Cic. ibid.*] conſul enim vel magiſtratus iudex eſſe non poteſt. Vbi ſcribit in eadem epiſtola, *nunc cateri conſuli acciderim*: cùm Paulus Manutius homo & diligentiſſimus & doctiſſimus, ſcribat in libris antiquis ſcriptum extare muniteri, fortaſſe non inuita omninò Minerua, ſic locus reſtituetur, *quæ cùm erit abſoluta ſanè facient eum*: *lubenter munitori conſuli acciderim*: hoc ſenſu, vellem Cæſar conſul fieret, libenter enim ei viarum curatori & munitori ſupplex eſſem in mea petitione, mallemque me ſupplicem quàm competitorem haberet. Nam accidere, eſt ad genua alicuius ſe demittere. Informata cogitatio, quænam in ea epiſtola eſt? ego putem coniecturam eſſe, præſertim cùm initio epiſtolæ Cicero ſcribat, *quod coniectura prouideri poſſit*. Nam cogitatio informata, eſt cogitatio in animo formata, & quædam informatio, quæ eſt φαντασία, quam vulgò imaginationẽ vocant. Itaque perinde eſt ac ſi dixiſſet, φαντάζομαι καὶ ὀνειροπολῶ τί τις παραγγέλλει. [*Cic. ibid.*] Manum in eadem epiſtola cùm dicit, comitiali verbo vtitur, vt ex Aſconio cognoſci poteſt, qui de Antonio Ciceronis collega ſic ſcribit, [*Aſcon. in orat. cõtra C. Ant. & L. Catilinã.*] *Antonius pauculis centurijs Catilinam ſuperauit, cùm ei propter patris nomen, paulò ſpecioſior manus ſuffragata eſſet quàm Catilinæ*. Hermathena ſignum erat in vna baſi cõmune Mercurio & Mineruæ: poſuit autem iſtud ſignum Cicero in gymnaſio ſuo, id eſt in Academia villæ Tuſculanæ (non enim in [*Cic. ad Attic. 1. epiſt. Crebras expectationes.*]

villa quæ academia dicebatur) propterea quòd Mercurius deus eſt omnium gymnaſiorum communis, tam eorum quæ animi ſunt, quàm eorum quæ corporis, Minerua autem ſingularis & propria erat gymnaſij, quod inſtituerat ad cultum animi tantùm, & ad diſputationes cõmentationesq́; de philoſophiæ ſtudijs, cùm liberalium artium præſes ſit. Vt autem hermathenæ fiebant, ſic & hermeraclæ. Ariſtides, ἀλλὰ μὴν ἑρμοῦ τε καὶ ἡρακλέους ἐστὶ νῦν ἀγάλματα κοινὰ, id eſt, ſed & nunc Mercurij & Herculis communia ſigna ſunt. Sed cur dicit gymnaſium eſſe ἡλίου ἀνάθημα, quo ſignificat ſoli dicatum videri? Equidem cenſeam eum reſpexiſſe ad Rhodiorum coloſſum, & locum in quo collocatus erat, cui gymnaſium eius, ita poſita hermathena, ſimile videretur. Nam coloſſum dicatum Soli fuiſſe hoc epigramma Græcum oſtendit,

Ariſtides.

lib 8. epigram. Græcorum.

Αὐτῷ σοὶ πρὸς ὄλυμπον ἐμακύναντο κολοσσὸν
Τόνδε, ῥόδου ναέται δωρίδος ἀέλιε.

LIBRI OCTAVI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER NONVS.

Comeſſator coniurationis, paſtoritia fiſtula, faba mimus, Cæciliana fabula, Næuianus laudator.

CAPVT I.

Cic li. 3. de Orat.

MARCVS Tull. lib. 3. de Orat. eam improbat tranſlationem, quę aut maior eſt quàm res poſtulat, vt tempeſtas comeſſationis: aut minor, vt comeſſatio tempeſtatis: libro tamen primo ad Atticum penè in hoc præceptũ commiſiſſe videtur, cùm ſcribit, *vt noſtri iſti comeſſatores cõiurationis barbatuli iuuenes illum in ſermonibus* Cn. *Ciceronem appellent*: ſed potius reliquos & ſeros dicit coniuratos, vt qui poſt cœnam comeſſatum veniunt, imò verò coniuratos intelligit non tam ad pugnandum, quàm ad comeſſandum aptos. Sed quę tandem eſt paſtoritia fiſtula? cùm ſcribit, *mirandas* ἐπιτομαδίας *ſine vlla paſtoritia fiſtu-*

Cic. 1. ad Attic. epiſt. 11.

la auferebamus. Ego putem dicere Ciceronem eximias ſignificationes & gratulationes populi auferebamus, & conſequebamur ſine vllo ſibilo. Sæpe enim paſtoribus ſibilus loco fiſtulæ eſt, ac ſibilo oris vt fiſtula canunt: Plutarchus, *καὶ φανέντος ἐν θεάτρῳ τοῦ ὄθωνος, ἐφυβρίζων ἐσύριττεν. οἱ δ᾽ ἱππεῖς ὑπέλαβον κρότῳ τὸν ἄνδρα λαμπρῶς. αὖθις δὲ ὁ δῆμος ἐπέτεινε τὸν συριγμόν.* id eſt, Cùm in theatro viſus eſſet Otho, illudens populus exibilabat: equites inſigni plauſu excipiebant: ſed rurſum populus ſibilos augebat. In eadem ſententia politiſſimi hominem iudicij Antonium Muretum eſſe video. In eadem epiſtola Faba mimus quid ſibi vult? ego Fabam inſcriptionem mimi fuiſſe exiſtimo, vt titulus mimi eſt libro tertio de Orat. Tutor: ita diuinus ille & præclarus conſulatus in mimum ignobilem relabetur. Quod ſi verum eſt in veteribus libris ſcribi Faba Mimum, vt Victorij optimi & eruditiſſimi viri fide referimus, fortaſſe emendari poſſet, fabæ minimum, quod eſt hilum. Non deeſt, qui *non fabulam, ſed mimũ*, corrigat ex Oratione pro Cælio, in qua ſcribitur, *Mimi ergo eſt iam exitus non fabulæ.* Ego, ſi loco obſcuro ſententiam & iudicium mihi interponere meum licet, exiſtimem *fabam Mimum* veram eſſe ſinceramque ſcripturam: vel fabulam aut Mimum, non dubium eſt autem quin in eadem epiſtola, illud vitioſum & corruptum ſit, *Quare, vt opinor, φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & iſtos conſulatus non floccifacteon.* ſed mihi huius ſcripturæ veſtigia ſedulò rimanti, ſuccurrit emendandum videri, *non flocci, ἰατέον*, hoc ſenſu, philoſophandum eſt, contemnendique ſunt iſti conſulatus, qui flocci non ſunt. Præterea in eadem epiſtola, *Ac vereor ne Lucullus, quoniam Græcum poëma condidit, nunc ad Cæcilianam fabulam ſpectet*, vereor ne non ſatis integrum ſit, ac Lucullum ſit emendandum, cuius res geſtas Archias verſibus Græcis illuſtrarat, qui & Cęcilij Metelli facta pangere parabat, quam Cicero appellat Cæcilianam fabulam, ad Cęcilium comicum alludens. Cicero pro Archia, *Mithridaticum verò bellum magnum atque difficile, & in multa varietate terra marique verſatum totum ab hoc expreſſum eſt, qui libri non modò L. Lucullum fortiſſimum & clariſſimum virum, verùm etiam pop. Rom. nomen illuſtrant.* Sed vt rurſum prorſum vadimus, in eadem epiſtola illud, quod in pleriſque libris circunfertur, *noſti caluum ex Nanneianis illum laudatorem meum*, ſanè medum ſubolet, rectumque videtur ex Nęuianis. Reſpexit enim Cicero ad verſum Næuij, cuius ita meminit in epiſtolis, *Lætus ſum laudari me, inquit Hector, opinor apud Næuium, abs te pater laudato viro.* M. inquit Craſſus laudator ille meus, quem irridens caluum appellat, & laudatum virum ſimilemque Næuiano laudatori, negotium tranſegit & confecit. Retro regredere & cancrum imitare: ac hunc locum, vt veteres libros teſtatus reperit Victorius, etſi non probauit, lege:

Cic. ibid.

Plutarchus in Othone.

Cic. ad Attic. 1. epiſt. 11.

Cic. 3. de Orat.

Cic. pro Cælio.

Cic. ad Attic. 1. epiſt. 11.

Cic. ibid.

Cic. pro Archi. poëta.

Cic. 1. ad Attic. epiſt. 11.

Cic 5. fam. epiſt.

Coram me.

Cic. 1. ad Attic. epiſt. 11.

Tribuni non tam ærati, quàm vt appellantur, ærarij: hoc ſenſu, Tribuni non tam nummati erant(hoc enim modo hic æratus interpretor) quàm nummarij & corrupti: ærarius enim in ea notione & forma,qua nummarius, dici cur non poſſit,nihil cauſæ video. Vt nunc quidem excuſus circunfertur locus,incolumi ſententia defendi non poteſt. Nam æratum pro obærato accipere,eſt vim vocabulis afferre.

Quod in ſolum venit apud Ciceronem, varrones.

CAPVT II.

IN vltima Ciceronis ad Pætum epiſtola ſcribitur, *ibi loquor, quod in ſolum, vt dicitur.* eo de loco ſi quid exiſtimamus,non video cur fraudi nobis eſſe debeat noſtrã oſtendere ſententiam,etiãſi improbãda videatur: qui enim ſtudio iuuandi, aliquid ſuſcipiunt, etiam ſi quod volunt minus aſſequuntur,tamen vel ipſa voluntate laudandi ſunt. Ego quæ dicam certa & vera non præſtabo, ſed quid mihi videatur proferam. vt enim ea demùm nobis eſſe videntur,quæ ſenſibus comprehendimns,velut quæ vel tangimus,vel cernimus: ſic cùm omnia propè ferat ſolum,id ſolum eſſe exiſtimamus,quod in eo videmus, & omnia quæ ſunt in rerum natura,eo ſuſtineri putamus: proinde quod in ſolum, valet quicquid eſt, quicquid accidit,quicquid ſeſe offert,quicquid euenit. In eandem ſententiam libro 1. de Natura deorum dicit, *hinc quodcunque in ſolum venit, vt dicitur, effingis atque efficis*, id eſt, quicquid eſt in rerum natura. Varro hoc prouerbium etiam vſurpauit, *Libet mi epigrãmmata facere, & qui nominà non memini, quod in ſolum mihi venerit ponam*, id eſt, quodcunque nomen ſeſe mihi obtulerit, & in buccam venerit. Diuerſum eſt hoc Afranij à Grammaticis antiquis citatum, *orbitatem ſenectuti tuæ malam metui, quod inſolum non venit cæco ac dementi*. Rurſum, *ne veniret quod non agitur inſolum*. Hic veteres *inſolum* inſolitum interpretantur, à quibus vix recedere licet. Illud in eadem epiſtola difficilius eſt, *Ille baro te putabat quæſiturum vnum cœlum eſſet, an innumerabilia?* Ego, vt in quibuſdam libris reperi ſcriptum lib. 2. de Finibus, *hæc cùm loqueris, nos varrones ſtupemus*, integrum & incorruptum puto. Nam vt longurio pro longo & inepto voce à longurijs deducta ponitur, pro vecordi & amente vacerra, quæ vox ſtipitem ſignificat: ita pro ſtupido & bardo, varro vocabulo à varris deflexo, qui perticas ſignificant, vſurpabatur. Lucillius apud Feſtum in voce ſquaroſus, *Varronum ac rupicum ſquaroſa incondita roſtra.*

Cic.fam.lib.9. epiſt. vlt.

Cic.1.de nat. deorum.

Var.apud Non. in Accuſatiuis pro genitiuo.

Afran.apud Non.in ſolum.

Ibid.apud Non.

Cic.ead. epiſt. vlt.lib.9.

Cic.2.de Finib.

Feſt.lib.17.

Lecythi apud Ciceronem, ampullæ, Teucris.

CAP. III.

VERBA

VERBA ſunt M. Tullij in epiſtolis ad Atticum, *totum hunc locum, quem ego in Ariſtocratia variè in meis orationibus, quarum tu Ariſtarchus es, ſoleo pingere, de flamma, de ferro (noſti illas ληκύθους) valdè grauiter pertexuit.* ea Plinius accipit de oratione amœna, & pigmētis orationis perpolita: ſic enim in epiſtolis ſcribit, *non tamen omnino Marci noſtri ληκύθους fugimus, quoties paulùm itinere decedere non intempeſtiuis amœnitatibus admonebamur.* Horatius de oratione tumida & magnifica interpretatur: eadem enim qua Cicero tranſlatione dixit,

Cic. 1. ad Attic. epiſt. Vereor ne putidum. — Plin. 1. lib. epiſt. 2.

Proijcit ampullas & ſeſquipedalia verba:

quod eſt orationis amplitudinem & ſuperbiam omittit. & alio loco,

Horat. de art. poëtic.

An Tragica deſæuit, & ampullatur in arte?

Horat. 1. lib. epiſt. 3.

Sed orationis elegantia & amœnitas cum magnificētia & grauitate plerunque coniungi ſolet. hoc certè conſtat à tumore ampullarum, quæ λήκυθοι Græcè dicuntur, hoc genus trāſlationis profectū eſſe. hinc & Strabonis illud multis obſcurum exiſtimatum arbitror explicandum ἀλλὰ θέσεις ληκυθίζειν. In eadē epiſtola rectè Victorius animaduertit legēdum eſſe Græcè ἐνεπερπερευσάμην, non vt paſſim excuditur. addo in ſuperiore quadā epiſtola ſcribendū eſſe χρηστομαθῆ, non vt in omnibus libris, χρησιομαθῆ circunfertur. Cur Teucris in aliquot epiſtolis Antonius Ciceronis collega vocatur? opinor quòd ariolaretur & vaticinaretur, id eſt falſis promiſſis ſæpe Ciceronem, cui pecuniam promiſerat, decepiſſet. Caſſandra autem fatiloqua, ſæpe ab aliquo vate Teucris appellata fuerat. Scribit Manutius calcem epiſtolæ ſic ſcribi in veteribus libris, *valde petitur ire, nauabo operam,* quo fit vt corrigendum putem, *video hominem valde petitur ire, nauabo operam:* ſignificat enim Luccium deſiderare reconciliationem & reditum in gratiam.

Strabo lib. 13. Georg. — Cic. 1. ad Attic. epiſt. Non committam. — Cic. 1. ad Attic. epiſt. Vereor. — Cic. ibid.

Sacrificium propter viam, bene ferre ætatem, conſul λογοδιάρροιος.

CAPVT IIII.

APVD Macrobium Catonis iocus commemoratur his verbis, *ſacrificium apud veteres fuit, quod vocabatur proteruia: In eo mos erat, vt ſi quid ex epulis ſuperfuiſſet, igne conſumeretur: hinc Catonis iocus eſt. namque Albidium quendam, qui ſua bona comediſſet, & nouiſſimè domum, quæ ei reliqua erat, incendio perdidiſſet, proteruiam feciſſe dicebat, quod comeſſe non potuerit, id combuſſiſſe.* In nomine proteruię neſcio quid maculę videtur eſſe conceptum, quod eluetur, ſi *propter viam* legatur. Feſtus, *Propter viam fit ſacrificium, quod fit proficiſcendi gratia Herculi aut Sanco, qui ſcilicet idem eſt Deus. Alij profecturi viam, Herculi aut Iano ſacrificabant.* nónne Feſti auctoritas ſatis cauſæ habet, cur lectionem eſſe mutandam putemus? In medium præter-

Macr. 2. Satur. 2. cap. — Feſt. lib. 14.

Plaut. Rudent. Sc. Et vos à voſtris abduxi. ea Plautus veniat, qui id etiam teſtetur, eius ſunt hæc in Rudente verba. S. *Vt mea eſt opinio, propter viam iiii ſunt vocati ad prandium.* D. *qui?* S. *quia poſt cœnam credo lauerunt.* Libet & iocos quoſdam illius apud Macrobium loci explicare. Macr. 2. Satur. cap. 3. Cõuiuator appoſuerat nouum vinum, quod peruetus & quadraginta annorum eſſe mentiebatur: Cicero cùm guſtaſſet, ac durum & immite ſenſiſſet, bene ferre ætatem dixit, quòd nondum maturuiſſet, neque vetuſtatem ſentiret, quę lenitatem vino adfert. homines autem, quos longa non lædit frangitq; ætas, quique, quàm videntur, ſenioreſſunt, benè dicũtur ętatem ferre, vnde metaphora ducta. C. Seruilius vno die Conſul fuiſſe illic dicitur, ego Caninius Rebilus vel Reuilus legendũ cenſeo, Macrob. ibid. quem & Cicero Conſulem λογοθεώρητοι fuiſſe dicit verbo philoſophorum vſus, qui λογοθεώρητα vocant ea quæ ratione & intelligentia comprehenduntur & percipiuntur, non ſub ſenſum cadunt, vt à philoſophis ponuntur ἀρχαὶ λογοθεώρητοι, principia rerum ſenſum fugientia, vt atomi & materĩa: ſed & ſapiens Stoicorum, qui nunquam fuit, nec futurus eſt, λογοθεώρητος etiam dicitur, vt & Caninius diei vnius Cõſul, quem propter breuitatem dieculæ vnius, cogitare homines potius conſulem fuiſſe, quàm conſulem videre potuerunt.

Purpura Tænienſis apud Plinium, conchyliata & purpurea, Plinius emendatus. CAPVT V.

GENVS quoddam purpuræ à Plinio Tenienſe appellatur, in Tenei Plin. li. 9. c. 37. maris ora, vt inquit, collectum: ſed Teneum illud mare, vbi locorum ſit, cùm eſſe neminem qui ſciat putem, ſuſpicio non leuis animo inceſſit, hîc emendatores, vt in deletili charta & palimpſeſto luſiſſe, & deleuiſſe quæ non placebant, quæ voluerũt ſcripſiſſe, non quæ Plinius literis conſignarat, edidiſſe. denique prouocatum eſt ad vermiculatos & eroſos libros, in quibus reperimus, in Tenei maris collectũ. arbitror autem in tænijs maris collectum ſcribendum eſſe. Sunt autem tæniæ in mari cãdicantes cautes longo tractu faſciam imitantes, à quibus Tænienſes purpuræ vocantur, quæ in illis degunt locis. eſt & purpuræ in eo genus dialutenſe, quod originem Græcam, ſed formationem Latinam præ ſe fert. Nam vt è Græco & Latino compoſitum eſſe videatur, non aſſentiar, vt ſi Amminei vini & Chij nota mixta eſſet. libri tamen antiqui refragãtur editionibus, quod tam frequens eſt, vt quandocunque aliquid obſcuritatis in eo auctore eſt, ferè ſemper diſſenſio reperiatur: & lubentius plerunque ſecundum veteres tabulas litem dederim. Plin. ibid. in illis autem ita ſcribitur, *mirè aptum conchylijs, & longè optimum purpuris dialucenſe, id eſt vario genere ſoli paſtum.* dialutenſe retenta ſuperiorum generum fórma erit tanquã ſolutum & vagans, neque

neque eidem adhærens ſedi: at dialucenſe per ſalſum æquor repens, & vario ea de cauſa genere ſoli paſtum, ex præpoſitione διὰ & ἀλυκὸν quod eſt ſalſum. hoc genus aptum conchylijs dicit, id eſt conchyliatæ veſti, vt apud Iuuenalem,

Horum ego non fugiam conchylia, Iuuen.3 ſat.

id eſt non profugiam Roma, cùm videam in ea Græculos tam locupletes & diuites eſſe, vt conchyliata veſte abundent. inter conchyliata autem & purpurea intereſt, quòd purpureum inficitur purpuræ flore & buccini ſucco, certo quodam temperamento: in conchyliatis non miſcebatur buccinum, vt Plinius ſcribit, ſed ita obſcurè & mendosè, vt intelligi non magis poſſit, quàm ſi alienigena vteretur ſermone. *in conchyliata veſte cætera eadem ſine buccino, præterque ius temperatur aqua pro indiuiſo humani potus excremento, dimidia & medicamina adduntur*: inuiſo tamen pro indiuiſo malunt emendatores, ſemper non intellecta mutare ſolemni inſania conſueti: in veteribus indiuiſo reperio, & ius temperatura, & quæ. ſic igitur lego, *præterque eius temperatura, & quæ pro indiuiſo humani potus excremento remedia & medicamina adduntur*. Nam inficiendis conchylio velleribus, cùm humanum admiſceretur lotium, vt eius odoris fœditas emẽdaretur, medicamenta quædam & remedia adhibebantur. miſcebatur & lotium tingendæ purpuræ: vnde & indiuiſum dixit, quod & in purpura, vt in conchylio tingendo adderetur. Quare de grauiſſimo & teterrimo odore dixit Martialis, *Quod bis murice vellus inquinatum.* plin lib.9. cap.39. Mart.lib.4. epig.4.

Caudam trahere, Platona ſtipare Menandro, togam componere apud Flaccum, CAPVT VI.

VT cùm de Repub. Senatus habetur, non idem videtur omnibus paribus, ſed aliud alijs placet, aliamque alius ſententiam dicit ſine fraude: item nobis Grammaticis vſuuenire ſolet in noſtra Repub. id eſt in auctorum interpretatione. nam à principibus non tribulibus Grammaticis vt ſæpe antè feci, nunc quoque diſſentiam, in illo Horatij loco,

—nihilo vt ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Horat.lib.1. ſat.3.

nec tamen aliorum ſententiam commemorabo, ne leguleiorum more, atque etiam iam philoſophorum, præpoſtera ambitione, alijs refellendis & deprimendis me attollere plus æquo videar, & opinionem doctrinæ aliorum iniuria quæram. hîc ego caudam trahere eſſe puto magnificè ſuperbeque incedere, vt qui talari toga palláue ornati longo ſyrmate verrunt terram. Horatius, *—traxitque vagus per pulpita veſtem,* Horat. de art. poetic.

id eſt magnificè inceſſit ſaltans. Nam ad ſyrma alluſum eſſe puto, quod à tractu nomen eſt adeptum: aut, quod non æquè placet, tractũ erit ab auibus, vt gallis gallinaceis & pauonibus, qui ſua inſoleſcere videntur cauda, vnde

Horat.lib.2. ſat.2. —*& picta pandat ſpectacula cauda,*

ſcripſit alio loco Horatius. Trahit igitur caudam, qui ſibi placet, ſeque ſapientem, & vt Varronis verbo vtar, ſaperdam putat. Sic & Perſius dixit,

Perſius 4. ſat. *Ante diem blando caudam iactare popello.*

Apud Paterculum autem Plancus ſaltans marinum deum Glaucum, qui in piſcem deſinebat biformi ſpecie, hominem ore præferens, ab aluo caudam piſcis trahens, trahere caudam dicitur: ſed tamen ſine vlla tranſlatione: ſubijciam eius verba, *Patercul poſteriore volu.* *Cùm ceruleatus & nudus, caputque redimitus arundine & caudam trahens genibus innixus Glaucum ſaltaſſet in conuiuio.* In eadem ecloga *ſtipare Platona Menandro*, eſt tanquam ſtipatorem & comitem Platoni Menandrum adiungere: quòd non philoſophandi tantùm cauſa, ſed etiam ſermones ſcribendi in villam ſeceſſiſſet, cùm in ſermonibus imitari ſoleret lepores ſaleſque Menandri, Eupolidis, Archilochi. *Horat.lib.2. ſat.3.*

Horat.ibid. Idem cùm ait, *Audire atque togam iubeo componere,*

attentionem poſtulat, vt in vera & longa reprehẽſione. qui enim ſe comparat ad audiendum attentius, togam primum colligit, & circum ſe componit, ne defluat, & ſoluta laxaque aliqua parte decidat: qui etiam ad dicendum aggrediuntur, togam ſolent componere: Quintilianus, *Quint.lib.11. cap.4.* *ergo cùm iudex in priuatis, aut præco in publicis dicere de cauſa iuſſerit, leuiter conſurgendum: tum componenda toga, vel ſi neceſſe erit, etiam ex integro inijcienda. Sanctarum*, autem *inſcitia legum*, eſt ignoratio earum legum, quæ ſanctè aliquid cogunt aut vetant metu pœnæ, quæque ſupplicia pœnaſque ſanciunt & irrogant. *Horat.lib.2. ſat.1.* Itaque ſancta lex eſt, quæ aliquid cogit aut vetat fieri, nocentique & ſonti minatur. Cornificius ad Herennium, *Cornific. ad Heren. lib.2.* *Infirma erit eius defenſio, qui negabit ſe feciſſe, quod cogeretur, cùm altera lex permitteret, plus enim valet ſanctio permiſſione.*

Phalanx, facere phalangem, pagi, materis.

CAPVT VII.

GRÆCIS & Macedonibus phalanx erat peditum ſtabile agmen grauis armaturæ, vt ferè Romanis ſuæ legiones: Iulius tamen Cæſar & Germanis & Gallis phalanges tribuit lib. 1. ita ſcribens, *Cæſar. 1. lib. de bel. Gall.* *Ipſi confertiſſima acie reiecto noſtro equitatu, phalange facta, ſub primam noſtram aciem ſucceſſerunt.* Iterum, *Cæſ. ibid.* *milites è loco ſuperiori pilis miſſis, facilè hoſtium phalangem perfregerunt.* Rurſum, *Cæſ. ibid.* *ac Germani celeriter ex ſua conſuetudine phalange facta impetus gladiorum exceperunt*: ſed his in locis phalangem facere eſſe arbitror, quod

Græci

Græci dicunt συνασπίζειν. cùm iunctis ſcutis aut clipeis, vel in hoſtes inuaditur, vel hoſtium impetus excipitur, quod ſic conſertis clipeis Macedonum phalanx pugnare ſoleret. Ita autem apud Cæſarem intelligi ex eo patet, quòd ita ſcribit, *Reperti ſunt complures noſtri milites, qui in phalangas inſilirent, & ſcuta manibus reuellerent, & deſuper vulnerarent.* Eſt igitur ibi phalanx συνασπισμὸς: ac Philippus Rex Macedoniæ ſequutus Heroicum illum belli Troiani cuneum, de quo poëta ſcribit, ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, phalangem compoſuit Macedonicam vmbonum velut perpetuo textu conſertam. Pagi autem apud eundem ſcriptorem ſunt regiones vniuerſæ & populi alicuius partes, vt tota regio Heluetiorum, quæ ab eo appellatur ciuitas, in quatuor partes erat diſtributa, quas appellat Cæſar pagos, non quòd tantum pagatim incoleretur: nam & habitabatur oppidatim, cùm ſcribat duodecim oppida in ea fuiſſe, & pagos ad quadringẽtos, ſed quòd vniuerſus eorum ager in quatuor partes, & tanquam præfecturas, eſſet diuiſus. Eodem modo ſcribit Sueuorum centum pagos fuiſſe: cùm enim longè lateque in Germania regionem ampliſſimam haberent latiſſimoſque fines, in centum partes regio diſtributa erat: ſic ager Romanus à Numa Pompilio in pagos diſtributus fuerat, vt ſcribit Dionyſius his verbis, διεῖλε τὴν χώραν ἅπασαν εἰς τοὺς καλουμένους πάγους. tractus enim quoſdam & partes regionis ita vocauit, quod quidem & Plutarchus ſcribit, εἰς μέρη τὴν χώραν διεῖλεν, ἃ πάγους προσηγόρευσεν. Pagis autem illis præerant pagorum magiſtri. Nos quidem antè de pago diximus, ſed tumultuariorum commentariorum eſt, æſtu quodam ſcribẽdi eodem ſæpenumero relabi. Materas autem ſubijciebant in Cæſare lego. ita autem vocabatur, iaculum lingua Gallorum vt ſcribit Strabo καὶ ματαρὶς πάλτου τι εἶδος. videri poteſt nomen gallicum, quo ſagittam capitatam hodie appellamus matellatam per diminutionem, inde ortum eſſe.

Homer. Iliad. ν.
Cæſar. lib. 1. de bell. Gall.
Cæſ. ibid. & lib. 4. de bell. Gall.
Dionyſius li. 2. antiquit. Rom.
Plutarch. in Numa.
Cæſ. lib. 1. de bell. Gal.
Strabo lib. 4. Geogr.

Caleti, Velocaſſes, Æſia, teſtudo.

CAPVT VIII.

POPVLI duo ſunt apud Cæſarem lib. 2. comment. belli Gal. noſtris hominibus non ſatis noti, qui tamen hodieq; nomen retinent antiquum: hi ſunt Caleti & Velocaſſes: Caletos autem hodie ferè omnes eos putãt, qui his proximis annis auſpicijs Henrici regis de Anglis recepti ſunt, hoc ipſo adducti, quòd eorum oppidum Caliſium vocetur, in Morinenſi diœceſi. Sed Caletos populos eſſe contendo in ſuperiore Normania vltra Rhotomagum ad oſtium Sequanæ, quos hodie Caletenſes appellamus, quorũ oppida ſunt Deppa, Portus, nuper de Anglis receptus, quem

Cæſ. 2. commẽt. bell. Gal.

per bellum ciuile interceperant, Iuliobona, quam villam bonam appellamus. *Strabo lib. 4. Geog.* Pro me teſtimonium dicet Strabo, qui in eo quem ſcripſi tractu Caletos collocat. Vt autem vltra Rhotomagum ſunt Caleti, ita citra Rhotomagum ſunt hodie Velocaſſes, etiam olim Rhotomagum eis attributum erat, quos hodie Vilcaſſinenſes appellamus, qui & bipartiti hodie ſunt, in Normanos & Frãcos. Velocaſſes Normani inter Andelam & Heptam ſiti ſunt, vbi oppidum eſt Giſortium, Caſtellum Andeliacum, chariſſima mihi patria: Velocaſſes Franci incolunt inter Eptam & Æſiam. *Vibius Sequeſ.* ſic enim Vibius Sequeſter appellat fluuium Galliæ, quem hodie Iſaram appellamus, à quo & oppidum Pons Iſaræ nomen habet, vt Vibius Sequeſter loqueretur, Pons Æſiæ: ſic iſti duo populi antè ignorati, hominum notitiæ reſtituti ſunt. Mendosè autem in eo Cæſaris libro ſcribitur, *Cæſ. 2. comm. bell. Gal.* *Germanosque, qui ripas Reni incolunt*. loquitur enim de Germanis qui in Gallia ſedes collocarant, & propè Renum & ſatis procul à Reno, quos appellat nominatim infra Condruſos, Eburones, Cæreſos, Pęmanos. ex an- *Cæſ. ibid.* tiquis igitur libris lego, *Germanosque, qui cis Renum incolunt*. Quod autem ait, ad inſignia accommodanda defuiſſe tempus, inſignia interpretor vel lupinas exuuias, quibus pilani ſuas galeas ornabãt, aut pro galeis vtebantur, *Polib. lib. 7.* vt Polybius lib. 7. ſcribit, vel pennigeras coronas, & pennas puniceas aut nigras, quibus cubitalis longitudinis ſuas galeas haſtati, principes & *Cæſ. 2. bel. Gal.* triarij decorabant, vt idem ſcribit. Illud porrò, *teſtudine facta portis ſuccedunt*, de ea teſtudine intelligo, quam faciebat exercitus ſe tegumẽtis ſcutorum vndique operiens, vt teſtudo ſuo obducta eſt putamine, eaque ſpecie referebat tectum ædificiorum: ſic autem ſe operiebant crate perpetua clypeorum aduerſus ſagittas Parthorum, & aduerſus omnia miſſilia supernè cadentia, cùm vrbem oppugnabant: hinc Maro ſcribit,

Virg. 2. æneid. —*obſeſſumque acta teſtudine limen.*

Seru. ibid. quod de machina videtur Seruius intelligere, cui interpretationi acta cõuenire videtur, ſed acta pro facta hic dictũ crediderim. Plutarchus in An- *Plutarch. in Antonio.* tonio de clypeorum teſtitudine ſic ſcribit: ἀυτοὶ δὲ καθέντες εἰς γόνυ προὐβάλλοντο τοὺς θυρεούς. οἱ δὲ ὄπισθεν ὑπερέσχον αὐτῶν τὰ ὅπλα, κἀκείνων ὁμοίως ἕτεροι. τὸ δὲ σχῆμα παραπλήσιον ἐρέψει γινόμενον, ὄψιν δὲ θεατρικὴν παρέχει, καὶ τῶν προβλημάτων στεγανώτατόν ἐστι πρὸς οἰστοὺς ἀπολισθαίνοντας. διὸ τήν τε χελώνην ἐξαπιναίως συνασπίσαντες ἐποίησαν, καὶ τὰ γόνατα σφῶν ἀριστερὰ πρὸς τὴν γῆν ἤρεισαν.

Iupiter currum agens per purum, Iupiter elicius.

CAPVT IX.

VETERVM opinio erat Iouem, cùm tonabat & fulminabat, in nubem eam, vnde fragor ille tumultuabatur, miſcebatur & fremebat, & iactus fulminum

minum cadebat, currum agitantem deſcendiſſe, vt inde velut ictum deſtinaret, & agitatione currus ſonitum excitaret. Hinc illud Horatianum,

Tu graui curru quaties Olympum. & alio loco, Horat.lib.3. od.12.
—nanque dieſpiter
Igni coruſco nubila diuidens Horat.lib.1. od.34.
Plerunque per purum ſonantes
Egit equos celerémque currum.

His enim verſibus Horatius ſignificat curru Iouis fremitum tonitrus excitatum eſſe. Ea autem maximè diuina tamen tonitrua & fulmina putabant, quæ ſereno cœlo mittebantur, vt ex hoc Horatij loco patet, & eo Ciceronis quem proferam.

Aut cùm terribili percuſſus fulmine ciuis, Cic.1.de diuin.
Luce ſerenanti vitalia lumina liquit.

Et libro ſeptimo Hellenicôn apud Xenophôtem ſcribitur ἐξ αἰθρίας ἀστραπὰς καὶ βροντὰς λέγουσι αἰσίους αὐτῷ φανῆναι. per purum igitur Horat. dixit, velut δι' αἰθρίας. Sed vt ad rem redeam. Quòd è nubibus fulminum manubias mittere Iupiter crederetur, ſcripſit Mantuanus poëta, Xenophon 7. Hellenicôn.

Ipſe pater media nimborum in nocte coruſca Virg.1. Georg.
Fulmina molitur dextra.

Itaque quòd tum deſcendere, vt dixi, exiſtimaretur ab illa antiqua, & vt ita dicam, caſca hominum natione, καταιβάτης à Græcis Iupiter ob tonitruum fulminum & pluuiarum tempeſtates vocabatur; id eſt deſcenſor, quem Elicium Latini dicunt: quo fit vt ad eam opinionem cognominationemque poëtarum Latinorum illa reuocanda ſint, quæ à nobis ſurdis auribus non audiuntur, nominatimque citanda ſunt & ſuis adſcribenda auctoribus, ne quem poſthac fallant, quæ ſubijciam. Maro in ecloga vij.

Iupiter & læto deſcendet plurimus imbri. Virg. eclog. 7.

Ab eadem mente & illud manauit libro ſecundo Georg.

Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther Virg.2. Georg.
Coniugis in greminm lætæ deſcendit.

Quod tamen ex Euripidis etiam verſibus imitatum & efficum eſt. Horatius quoque in Epodis non alia de cauſa ſcripſit, Euripid.

—& imbres Niuéſque deducunt Iouem. Horat. Epod, 13. od.

Nam tum Iupiter de cœlo deducitur priſcorum ſuperſtitione & ſententia, cùm in imbres deſcendat. Salmoneus quoque ille impius tyrannus opinionis diuinæ & maieſtatis affectator, quadrigis equorum & curribus & lampadum quaſſatione iactúque, Iouis fulmen & tonitru imitabatur: quæ fabula ſpondet teſtimonium eius opinionis antiquorum quam commemoraui: de Salmoneo verſus ſunt Maroniani,

Virg.6.æneid. *Quatuor hic inuectus equis & lampada quaſſans,*
Per Graiûm populos mediæque per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmque ſibi poſcebat honores
Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen
Ære & cornipedum curſu ſimularat equorum.

Higin.lib.Fab. Higinus quoque de eo ita ſcribit, *Salmoneus Æoli filius Siſyphi frater, cùm tonitrua & fulmina imitaretur Iouis ſedens in quadriga, & faces ardentes in populum mitteret & ciues, ob id ab Ioue fulmine ictus eſt.*

Saga mens in Plauto, architectus omnibus, cunabula, cunæ, circumferre.

CAPVT X.

IOACHIMO Camerario viro optimo & eruditiſſimo facilè iniurato quiduis crederem. Itaque ei fidem habeo ſcribenti in vetuſtis Plauti Plaut.Amphit. Sc. Dapes atq; opes vitæ. exemplaribus exaratum eſſe, *hæc ſola ſaccam mentem geſtat meorum familiarium*: ex quo quidam ſartam ſarſerunt, alij, non inuita mediusfidius Minerua, ſanam concinnarunt. ſed mihi verbum iſtud circunrodẽti diutius, rimantique quidnam veriſimile ſit à Plauto pro ſacca ſcriptum eſſe, & vt ferè in vicinum deflexionibus detorquẽtur deprauata, cogitanti num aliquod verbum idoneæ huic ſenſui notionis ſignificationisque è vicinia proxima arceſſi poſſet: mihi iſtud diu multumque agitanti mecum verſantique, ſuccurrit, videri ſagam in ſaccam ſcribentium temeritate deuertiſſe. ſagam enim mentem pro prudentem & ſagacem dixit antiquitas, Cic.1.de diuin. cùm Cicero ſcribat anus ſagas vocari, quòd multa ſciant. In eadem fabula Plaut.Amphit. Prolog. illud, *Queis benefactis meus pater deûm regnator architectus omnibus*, ſic di- Virg.7.æneid. ctum accipio, vt, *ipſe quirinali lituo*: &, *melle ſaporatam & medicatis frugibus* Virg.6.æneid. *offam*. Nam, *queis benefactis meus pater*, valet quæ ſint eius beneficia in omnes, cùm omniũ ſit architectus, non tantùm principum, & tam multa opera rectè & ratione ſæpe architectatus ſit. mihi enim videtur iocari in eum hiſtrionem, qui perſonam Iouis erat acturus, qui pauper erat, vilisque architectus, & in ſuperiore habitabat cœnaculo, vt alio loco dicit alludens, atque ita quidem, vt in hiſtrione: ſed ambigui etiam ſubolet neſcio quid in perſonam Iouis relato ſenſu, velut ſine artificis ſuſpicione: intelligit enim poëta comicus & ſignificat omnibus eſſe mortalibus architectum Iouem multis benefactis, quod ſignificat illum præpotentem Deum & Imperatorem omnibus hominibus auctorem eſſe multorum beneficiorum & bonorum. Cunabula autem in eadẽ comœdia ſunt faſcię & panni, Plaut.Amphit. Sc. Dapes atq; opes. quibus pueri in cunis inuoluuntur, inuolucraque eorum vno verbo lanea & lintea. ſic enim ſcribitur, *neque eum quiſquam quiuit colligare in cunabulis.*

Nam

Nam in cunis pueri incunabulis inuoluti colligãtur. In eadem fabula, *Ego cunas receſsim rurſum verſum trahere.* illud etiam, *queſo quin tu iſtanc iubes pro certita circunferri?* dictum eſt, pro luſtrari & luſtratione curari. qui enim id faciebant, certum carmen inſuſurrabant, & theda, ſcilla, ouis, ſulphure, alijsque circumpurgabant, quod περιαγνίζειν Lucianus dicit, ita ſcribens in necyomãtia, ἐκάθηρέ τε με καὶ ἀπέμαξε, καὶ περιήγνισε δᾳδὶ, σκίλλῃ, καὶ ἄλλοις πλείοσιν, ἅμα καὶ τὴν ἐπῳδὴν ἐκείνην ὑποτονθορύσας. Idem etiam περικαθαίρειν Græci dicunt: & ἐπομάχλης eſt περικαθαρτὴς, qui circumluſtrat, & circumpurgat: quod quia res certæ certaque februa circumferebantur, circumferre Latini vocauerunt. Itaque apud Maronem, circumferre vnda, eſt vnda purgare. *Idem ter ſocios pura circumtulit vnda.*

Plaut. ibid. Plaut. Amphit. Sc. Satin' parua res. Lucian Menippo ſeu Necyomantia. Virg. 6. aeneid.

Paragaudæ veſtes, monolores, dilores, trilores.

CAPVT XI.

NON ſolùm inter Grammaticorum cathedras, ſed etiam inter Iuriſconſultorum pulpita perſæpe in controuerſiam adductum eſt, quæ ſint, vt ipſi loquuntur, in eorum iure paragaudæ. Ego verò etſi imi ſubſellij ſum etiam inter infimos literatores, vt ijs qui in triuijs docẽt meritò annumerari debeam, tamen audebo, quid de ijs ſentiam adſcribere. Si enim in Iuriſconſultorum pulpitis & libris de eis & loqui & ſcribere non dubitarunt, quos etſi conſcientia inſcitiæ tacere iubebat, gloriolæ tamen & exiſtimationis ſtudium temerè & ineptè loqui cogebat, cur non ego eorum exemplo ad audaciam prouocatus aliquid effutiam? Ego igitur paragaudas arbitror faſcias fuiſſe, vel aureas vel ſericas auro ornatas, quę veſtibus intexerentur, non vt inſtitæ adſuerentur. Id ſatis oſtendit Imperatorum Gratiani Valentiniani & Theodoſij reſcriptum his verbis, *nemo auratas habeat aut in tunicis, aut in lineis paragaudas.* At in Valentis Valentiniani & Gratiani reſcripto, *auratas & ſericas paragaudas auro intextas viriles priuatis vſibus contexere conficereque prohibemus:* veſtis potius ipſa paragaudis diſtincta & inſignita ſignificatur. Nam & paragauda veſtis ipſa etiam dicebatur. Vopiſcus in Probo, *Interulas paragaudias duas:* & in Aureliano, *paragaudas veſtes ipſe primus militibus dedit, cùm antè non niſi rectas purpureas accepiſſent:* qui locus prætexturam quãdam veſti paragaudæ fuiſſe intexram ſignificat, cùm paragaudę veſti purpuream rectam opponat, quæ nec clauata nec prætexta erat. Pollio Trebellius, *albam ſubſericam paragaudem vnam.* Harum quædam monolores erant, quædam dilores, aliæ rrilores, aliæ etiam pentalores: ego autem ſuſpicor monolores fuiſſe paragaudas veſtes, quibus vna tantùm paragauda intexta eſſet: quibus autem duæ,

L. 2. de veſtib. holob. & aur. & de tinct. li. 11. Codic. L. 1. eod. tit. li. 11. Codic. Vopiſc. in Probo & in Aureliano. Trebel. in Diuo Claud.

quæ ſua latitudine lora æmulari viderentur, dilores: quibus tres, trilores. nam quòd illæ tanquam faſciæ lori æquarent latitudinem & ſimularent ſpeciem, ideo ſuſpicor ab hiſtoricis, & à populo olim ſic vocatas fuiſſe. Vopiſcus, *& quidẽ aliis monolores, aliis dilores, trilores aliis, & vſque ad pentalores, quales hodie lineæ ſunt.* haud me tamẽ animi fallit eruditos eſſe homines, qui monocores, dicores, tricores, pentacores hîc ſcribendum afferãt, & veſtes intelligant ſemel bis ter quinquies purpuræ aut muricis fuco ſatiatas: ſed nihil afferunt, cur in eorum ſententiam auctoritas tanquam ſenatuconſulti perſcribenda ſit. paragauda autem, vt & hoc ad extremum ponam, verbum eſſe videtur è Græco & Latino compoſitum, vt quoddam ornamentum & gaudium veſtis intelligatur. aliquando etiam, quòd limbo paragauda & margini veſtis eſſet vicina, velut paracaudam, id eſt, iuxta caudam & extremitatem & oram veſtis interpretatus ſum.

Vopiſcus in Aureliano.

Ignis admouebatur iis qui ad aras confugerant, vt eas relinquerent.

CAPVT XII.

NEFAS erat eos, qui ad alicuius dei aram confugerant, & in loci ſacri præſidium ſe receperant, violari, aut per vim inde extrahi, ne crimen, non tam in deorum ſupplices, quàm in deos ipſos immortales admiſſum eſſe videretur: nihil tamen ius & fas tam ſanctum cõſtituere poteſt, quod non, ſi non vi opprimatur ſaltem iuris aliqua ſpecie & ſimulatione eludatur. ignem enim reperio ſolitum eis, qui aras amplexi tenebant, admoueri, vt non ab hominibus per iniuriam inde extrahi viderentur, ſed incendii metu & ardoris inde fugere cogerenrur. proinde quaſi non ab hominibus id oblatum, ſed velut fortuitò natum foret: nec id hominum eſſet maleficium aut ſcelus, ſed ignis violẽtia & impetus. Itaque apud Euripidem Hermione minatur ſe Andromachæ quæ in templum confugerat, ignes adhibituram, & inde incendio loci eam excitaturam atque fugaturam: verba autem ſunt Euripidis, πῦρ σοι προσοίσω. vbi notat enarrator, ἔθος ἦν τοῖς εἰς βωμὸν καταφεύγουσι πῦρ προσφέρειν. hinc profectò intelligetur cur in ſcenis Plautinis & ſpectaculis Rudentis, leno ignem ſibi poſcat, vt ancillas ſuas, quæ ad aram Veneris perfugerant, locum deſerere cogat. ſic autem ſcribitur: LAB. *Vulcanũ adducam, is Veneris aduerſarius eſt.* mox rurſum ſcribitur. LAB. *Ibo hercle aliquò quæritatum ignem.* Iterum, *ignem magnum hîc faciam.* Etſi enim dicit, *haſce ambas hîc vt in ara viuas comburam*, tamen hominem auariſſimum & impuriſſimum ea conditione ſe eas combuſturum minitari debemus ſuſpicari, ni vellent locum relinquere, cuius fiducia herile contemnebant imperium, & ſui ius corporis adimere lenoni volebant,

Euripid. Andromacha.

Plaut. Rudent. Sc. Ex è fano.

bant, ſeque in libertatem vindicare conabantur. Nam ius in eas & poteſtas ei ſanè omni vltione potior erat.

Gratiæ ſolutis zonis, cululli, barbitus, iuuentas comes Veneris.

CAPVT XIII.

QVOD ſcribit Horatius, *Icci beatis nūc Arabum inuides Gazis,* ex hiſtoria petitum eſt: conſtat enim ea tempeſtate Auguſtum in animo habuiſſe Arabiæ & Parthis bellum inferre, eiusque belli cauſa delectum habuiſſe: vnde Horatius alio loco ſcribit, Horat.lib.1. od.29.

—& iuuenum recens
Examen Eois timendum Horat.lib.1.
Partibus, Oceanóque rubro. & Maro, od.35.
Siue Getis inferre manu lachrymabile bellum, Virg.7.aeneid.
Hircaníſue Arabíſue parant, ſeu tendere ad Indos,
Aurorámque ſequi, Parthóſque repoſcere ſigna. Et Propertius, Propert.lib.2.
Iam negat Euphrates equidem poſt terga tueri eleg.11.
Parthorum, & Craſſos ſe tenuiſſe dolet.
India quin Auguſte tuo dat colla triumpho,
Et domus intacta te tremit Arabiæ.

Solutis autem Gratias zonis Horatius dicit, quòd ita fingi pingique ſolerent. Seneca, *Quare tres Gratiæ, & quare ſorores ſunt, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, ſolutáque ac perlucida veſte?* Ideo etiam fortaſſe ſupra nudam gratiam vocauerat, quòd perlucēte veſte, tāquam nuda eſſet: vt alio loco, —*Cois tibi penè videre eſt Vt nudā.* At verò Iuuentas apud eum poëtam dea iuuentutis eſt, quæ Græcè dicitur ἥβη, & cum Venere ab Homero iungitur, vt hic ab Horatio, ἥβη τε διὸς θυγάθηρ τ' ἀφροδίτη. *Exiccet*, autem, *culullis*, eſt exiccet & epotet poculis: cululli enim pocula erant per diminutionem elata, à culleo deducta: etſi enim culleus primam producit, tamen vt aſſolet, in diminutione corripit, vt mamma mamilla. Acron autem, quòd putat fuiſſe fictiles pōtificum calices culullos, quibus & veſtales virgines vterentur, vereor ne culullos pro capedunculis acceperit. Cæterum, *Leſbio primum modulate ciui.* cùm ait, ſignificat primum Alcęum barbito vſum, quod citharæ genus eſt grauiùs aliquantò ſonantis: quaſi enim βαρύμιτον dicitur. ab Alcæo etiam Sapphicum carmen inuentū fuiſſe, non deſunt qui ſcribant. Hephæſtion,

Horat.lib.1. od.30. Senec.li.1.de benefic. cap.3. Horat.lib.1. od.24. Horat.lib.1. ſat.2. Horat.lib.1. od.30. Homerus. Horat.lib.1. od.31. Acron.ibid. Horat.lib.1. od.32.

ἔστι δὲ καὶ τῷ ἀλκαίῳ, καὶ ἄδηλον ὁποτέρου ἐστὶν εὕρημα, εἰ καὶ σαπφικὸν καλεῖται. Hephæſtion.

Alcæus porrò cum Athenienſibus bellum geſſit, & cum tyrannis, expulitque Pittacum Mitylenis. gratam autem dicit epulis Iouis teſtudinem, in quibus Apollo cithara canit, vnde illud, αὐτὰρ ὁ φοῖβος ἀπόλλων ἐγκιθαρίζει. Horat.lib.1. od.32.

Horat.lib.1. od.34. ſi<u></u>ſu. Illud autem, *Plerunque per purum tonantes Egit equos*, cùm ſcribit, intelligit verum eſſe Iouem tonare: vnde & eius cognomen, quod Epicurei negant. Nam ſi puro ſerenoque cœlo tonat, falſa eſt & inſana Epicureorum ſapientia, qui id ſemper fieri denſis nubibus obducto cœlo prædicant, & vt eſt apud Manilium,

Manilius.lib.1. aſtronom. *Eripuitque Ioui fulmen vireſque tonanti.*

Tonitru autem puro cœlo & ſereno fremens, certiſſimum numinis argumentum eſſe, & aliquid certiſſimum portendere cenſebant, vt antè è Xenophontis exemplo docuimus. Xenophon 7. Hellenicôn. ſu pra c.9. huius lib.

Clauus trabalis apud Horatium, ſeuerus vncus, liquidum plumbum.

CAPVT XIIII.

Horat.lib.1. od.35. HORATIVS anteambulatricem fortunæ dicit eſſe neceſſitatem, fortunæ dominatum & potentiam conſtituens, quòd quicquid ei collibuerit, nulla vis tanta ſit, vt impedire poſſit. Horat.ibid. Clauos autem trabales pereleganti fictione & conceptione tribuit neceſſitati, quibus omnia figat firmetque & retineat. Sunt autem grandes claui, quibus trabes configuntur. Virg.12.æneid. At trabale telum in Marone, inſtar trabis magnum eſt. non exiſtimo autem de tormentis & cruciatibus iſta explicanda eſſe, quod videtur interpretibus. Cuneis quoque inſertis, ad arctius aliquid aſtringẽdum vtebantur. Cic.1.Tuſc. Cicero prima Tuſcul. *Hos ille cuneos fabrica fideli inſerens, perrupit artus.* Plat.in Tim. Plato in Timæo, οὐ τοῖς ἀλύτοις, οἷς αὐτοὶ συνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις πυκνοῖς γόμφοις συντήκοντες, Cic de Vniuerſit. quod Cicero vertit, *crebris tanquam cuneolis illiquefactis*. Et in Phædone, ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα προσ- Plat. in Phæd. περονᾷ καὶ προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα. At verò, vncus ſeuerus, hamus eſt & anſa ferrea coagmenta rerum tenaciter & aſperè retinens liquido plumbo addito. Vitru.lib.2. cap.8. Vitruuius, *anſis ferreis & plumbo frontes vinctæ ſint*. nam ad nexus firmitatem ſæpenumero ferreos vncos plumbo illiquefacto ad perpetuitatem hæſuros tenaciter operibus & fabricis adijciunt. De illo plumbo ſcripſit Euripides,

Euripid.

> Κάθησ' ἑδραία. καὶ γὰρ εἰ πέριξ σ' ἔχει
> Τηκτὸς μόλιβδος, ἐξαναστήσω σ' ἐγώ.

Inquit Horatius,

Horat.lib.1. od.35.

> *Te ſpes, & albo rara fides colit*
> *Velata panno,*

Quod ita accipio, fortunam antecedit neceſſitas, ſequitur & comitatur ſpes & fides, nec eam vnquam deſerunt, quocunque ſe conferat, quamuis veſte mutata ſeſe diſſimulet: non tamen vt fides & ſpes aſſectatrices tuæ perpetuò ſunt, item vulgus amicos perpetuò ſequitur, quos mutata ſemper

per fortuna deſerit. Cæterùm quidam putant conſtruendum quod ſequitur hunc in modum, amici pariter doloſi diffugiunt iugum ferre, vel pariter iugum ferre, id eſt nolunt eſſe conſortes aduerſæ fortunæ, vt ſecundæ: ego putem dici doloſos pariter iugum ferre, qui non ſincerè ſe conſortes præbent, neq; bona fide, ideoque in rebus aduerſis deſerunt: eſtque tranſlatio à iumentis. Porrò in carminis clauſula quod accinitur, *—diffingas retuſum*, valet aliter fingas. *Horat. ibid.* at in proximo carmine, *Actæ non alio rege puertiæ, Mutatæque ſimul togæ*, cùm ſcribit, eos æquales eſſe dicit: *Horat. lib. 1. od. 36.* qui in pueritia eundem habuerint magiſtrum, ad eundemque ludum iuerint, ſimulque togam virilem ſumpſerint. Magiſtrum autem regem appellat tralatitio nomine. recedebant autem ab imperio magiſtrorum & pædagogorum, ſumpta virili toga. At illud, *Contaminato cum grege turpium Morbo virorum*, cùm dicit, morbum, impudicitiam intelligit, *Horat. lib. 1. od. 37.* vt & Catullus: *morboſi pariter gemelli vtrique*. *Catul. epig. 53.* Spadones autem hoc genere morbi erant infames, quos habebat plurimos Cleopatra: vnde in Epodis ſcribitur, *Romanus, eheu poſteri negabitis Emancipatus fœminæ Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus Seruire rugoſis poteſt.* *Horat. Epod. 9.* *Claſſe*, autem, *cita reparauit oras*, eſt repetiuit, requiſiuit, recuperauit: *Horat. lib. 1. od. 37.* vt enim parare eſt quærere: ſic reparare, requirere, recuperare.

Ius Italicum, Oea, Zama. CAPVT XV.

POSTEAQVAM Italiç ſolum immune factum eſt, prouinciale autem tributarium, multç ciuitates ius Italicum in prouincijs impetrauêre, vt coloniæ, quæ iuris erant Italici, quas plurimas Iuriſconſulti commemorant in titulo de Cenſibus. Itaque ius Italicum, nihil aliud eſt, quàm immunitas à tributis: tributorum autem duo genera erant, vnum agris impoſitum, alterum capitibus: ſed quibus eſſet ab Imperatore remiſſum tributũ capitis, eorum etiam immune ſolum eſſe factum Imperator Titus interpretatus eſt. Eo in tit. Naponenſis colonia legitur, de qua nihil vnquam alij *L. 1. ff. de cenſ.* ſcriptores fando audiere. Ego legendum putem Neapolis & Oeenſis coloniæ, ad quam emendationem quàm proximè veteres libri accedunt, ſi quis eorum ſcripturam inſpiciat & ſcienter compendium interpretetur. Sed & mox libenter legerim, *Zamenſis quoque eiuſdem iuris eſt*, vel, vt reperi, Zama Getula. *L. ead. & eod. tit.* Nam vel vrbs eſt Getuliæ, vel Getuliæ proxima, & ei fortaſſe aliquando contributa. Equidem ſcio aliam obtinuiſſe ſcripturam: Sed vbi locorum vnquam eius quæ recepta eſt appellationis ciuitas condita fuerit, nemo facilè dixerit: ac procliuius ſit Ariſtophanis nephelococcygias, *Ariſtoph. Auib.* qua inclinatione mundi conditæ fuerint dicere. In eodem autem tit. *L. 1. eod. tit.* Phœnicia pro phœnice, cõtra vtriuſque linguæ auctoritatem improbè

probè receptum eſt: ſed & quod in libro peruetuſto ſcriptum extat diſertè, *à duodecimo fœminæ vſque ad ſexageſimum annum tributo capitis obligātur:* diſſimulandum non putaui. nam etſi dubium non eſt quin de capitatione Vlpianus loquatur, tamen non puto inanem eſſe vocem capitis, quam in alijs ſuppreſſam codicibus videre licet. Nam iſta ſupplementa, quę lectoris animum ad ſententiam dirigunt, auctores plerunque liberaliter de ſuo adſcribunt, ne qui legunt, ambiguitate captioſa fortè fallātur. In huius tit. calce lego, *In Africa Carthago, Vtica, Leptis magna, à diuo Seuero & Antonino iuris Italici factæ ſunt.* eſt enim probabile à Seuero iure Italico illas Africæ ciuitates donatas eſſe, cùm præſertim ipſe Afer eſſet.

L. ætatem ff. de cenſib. — *L. vlt ff. eod.*

Buccularij, politores, Tribularij.

CAPVT XVI.

BVCCVLARIOS in iure ciuili quos tādem accipimus? meritò enim bacularios, vt vocem nihili, quamque hac in re non agnoſceret Iuriſconſultus, exploſam reor. Ego eos eſſe interpretor qui galeas faciūt, ex ea galearum parte, quæ buccula dicitur, impoſito nomine: buccula autem à bucca per diminutionem nomen ſortita eſt. eodem illo in loco politores pro polionibus, & lego & defendo, eoque nomine intelligo eos, qui arma, gladios, galeas poliunt. Qui autem ſunt nicoſtrategi in titulo de Muneribus? ſubeſt mendi ſuſpicio, quòd nullum tale apud Græcos verbum eſt, quùm tamen Græcam mentiatur originem: ego putem viarum ſtratarum & piſtrinorum curatores legendum & agnoſcendum crediderim. Non tamen quæ ſum hic commentus ita recipi volo, vt contradici recuſem. in iure vario & controuerſo hoc ſi numeretur, prçclarè mecū actum putabo. nam niſi boni conſulam meam ſentētiam numerari nec explodi à Iuriſconſultis, iure hominum non riſum ſed iracūdiam à me non deprecabor. legēdum putaui tribularij, vbi tubarij excuditur in titulo de Iure immunitatis, quo nomine venirent qui tribulos & murices faciunt, quibus equorum configantur pedes, ſed melius tubarij legitur.

L. vlt. ff. de Iur. immunit. — *L. vlt. de Iur. immunitat. ff.* — *L. Munerum 2. §. legati quoque ff. de munerib.* — *L. vlt. ff. de Iur. immunit.*

Saccularij, Dardanarij, directarij. CAPVT XVII.

AMBIGVNT viri huius memoriæ facilè doctiſſimi, qui ſint ſaccularij in titulo de Extraordinarijs criminibus, cùm ſcribitur, *ſaccularij, qui vetitas in ſacculos artes exercentes partem ſubducunt, partem ſubtrahunt.* Scribit Aſconius equeſtrem ordinem pro Cinnanis partibus contra Syllam ſtetiſſe, multaſq; pecunias abſtuliſſe, ex quo equites ſaccularios appellatos fuiſſe. Saccularij igitur pecuniæ ſunt fures Aſconio, ſed Iuriſconſulto fures ſunt, qui

L. Saccularij ff. de extraord. criminib. — *In comment. orat. contra C. Ant. & L. Catil.*

qui malefica & magica arte credebantur ſacculos, in quibus homines pecuniam gerunt, incantare, & nummos ſubducere. nam ſacculus crumena eſt. Catullus, *—nam tui Catulli* Catul. epig. 13.

Plenus ſacculus eſt aranearum. Martialis,

—neſcit ſacculus iſta meus. Mart. lib. 11 epig 4.

Veteres autem magnã vim eſſe magiæ putabant, vt & eius vi meſſes aliò traduci poſſe cẽſerent excantatis ſegetibus, quo nomine & legibus iudicia conſtituebantur: ab ea opinione crediderim eos, qui annonã onerant & premunt, Dardanarios fuiſſe vocatos, quòd eorum tanquam maleficijs & venenis magicis crederent annonam auerti in ipſorũ horrea, & in metiendo menſuram imminui, eiuſque modo ſubſtrahi: aut quòd ad contumeliam & probrum magos eos increparent, Dardanarios vocantes, cùm eſſet odioſiſſimum magiæ & infame vocabulũ. Certè Dardanarij à Dardano habere nomen videntur, quem magum fuiſſe conſtat. Tertullianus, *vt ipſis iam vocabulis vtar, quibus auctrix opinionum iſtarum magica ſonat: oſtentantes, & Typhon & Dardanus & Damigeron & Nectabis & Berenice.* Tertullian. Sed & Dardaniæ artes Columellæ magicæ ſunt.

At ſi nulla valet medicina repellere peſtem, Colum. de hort. cult. lib. 10.

Dardaniæ veniant artes.

Dardanus etiam ab Apuleio inter inſignes magos nominatur. Apuleius. Vt autem arcarius, buccularius, tignarius dicitur, quæ formatio in multis artificum vocabulis obſeruatur, ita, vt in opificio & artificio aliquo, Dardanarius eadẽ proportione dicitur. Nec verò in annona tantùm, ſed & in alijs mercibus Dardanarij eodem Iuriſcõſulto auctore dicebantur. L. Annon. ff. de extraord. criminib. Qui ſe in aliena cœnacula dirigunt furandi animo diætarij vocantur, quòd cœnaculum diæta etiam non malè vocari poſſit cùm in diæta ſit. L. Saccul. ff. eod. Eſt enim eorũ diæta, qui in cœnaculis habitant: euariant tamen libri, & in quibuſdam directarios legimus, quę lectio manaſſe è Iuriſcõſulti oratione videtur, quòd eos ſe ad aliena dicat cœnacula dirigere, in quam etiam lectionem propẽſior ſum, vt quẽadmodum tranſuerſaria tigna & arrectaria dicũtur, tranſuerſarijque & arrectarij aſſeres, item directarij dicãtur qui directè in cœnacula eũt arte malefica: illud tamen alterũ obelo cõfodere nullo modò auſim.

Cicero prima Tuſculana explicatus, ope barbarica, potitur fatorum, exequi, nequicquam, Atticus ibi loquitur.

CAPVT XVIII.

NON ſatis mihi perſpexiſſe videntur viri non ſolùm doctiſſimi, verùm etiam ingenioſiſſimi ſententiam alterni cuiuſdam ſermonis in pri-

[Cic. 1. Tuſc.] ma Tuſcul. Itaque quod aſſolet, perſonas mutarunt, vt ad ipſorum ſenſum dictio quadraret. ego ſi omnia propius inſpiciantur, vices ſermonis probam ſententiam habere comperio. Sed ſatius ſit locum perſcribere, mox ſenſum explicare. *Hæc fortaſſe metuis,& idcirco mortem eſſe cenſes ſem-* [Cic. ibid.] *piternum malum.* A. *Adeóne me delirare cenſes, vt iſta credam?* M. *An tu hæc non credis?* A. *Minimè verò.* M. *Malè hercule narras.* A. *Cur quæſo?* M. *Quia diſertus eſſe poſſem, ſi contra iſta dicerem.* A. *Quis enim non in eiuſmodi cauſa, aut quid negotij eſt, hæc poëtarum & pictorum portenta conuincere?* dolet hic Marco, quòd auditor, quæ de inferis narrantur eſſe neget. Nã velut contra iſta poëtarum figmenta, & pictorum, paratus ad dicendum veniſſet, ægrè ſe ferre ſimulat, locum ſibi ademptum, in quo eloquentiam oſtendiſſet ſuam, & ſibi cãpum eſſe clauſum, in quo ſplendidè ſpariati & inequitate magnificè potuiſſet. Subſequitur alter, & ait, non eſſe magni ingenij in eo eloquentem videri, quòd poëtarum portentis, & pictorum nugis confictum eſſe videatur: vt nulla ſit in eo refellendo opera magnopere ponenda. Sed vt huic tanquam obſonio ſua, vt priſci loquebantur, mantiſſa addatur: [Cic. ibid.] aliquid ex eodem libro primo adijciam, in quo cùm ex antiquo poëta affertur, *aſtante ope barbarica,* barbaricum interpretor Phrygium, vt ſit ſtante Phrygum imperio. Sic apud Horatium,

[Horat. lib. 1. epiſt. 2.] *Græcia barbariæ lento colliſa duello,* id eſt Phrygiæ: & apud eundẽ,

Sonante mixtum tibijs carmen lyra,

[Horat. Epod. od. 9.] *Hac Lydium, illis barbarum.* id eſt Phrygiũ: & apud Maronem,

[Virg. 2. æneid.] *Barbarico poſtes auro ſpolijſque ſuperbi,* id eſt Phrygio. Phryges enim opibus & auro abundabant, opinioque Græcorum erat eos opulentos fuiſſe, vt & Perſas. Itaque vt barbarus ætate Demoſthenis dicebatur, Perſarum rex: ſic barbaros qui de bello Troiano ſcripſêre, aut tragœdias illius argumenti attigête, Phryges intellexerunt: quanquam latius barbari nomen patet. Quòd autem hæc duo regna opulẽtiſſima fuerunt, [Cic. 2. Tuſcul.] inde barbaricum aurum dixit Maro. & vetus poëta apud Cic. 2. Tuſcul. *quibus magis palæſtra, Eurotas, ſol, puluis, labor, militia in ſtudio eſt, quàm fertilitas barbara,* id eſt quàm barbarorum delitiæ & copiæ. in eadem prima [Cic. 1. Tuſcul.] Tuſcul. ſcribitur, *Euthynous potitur fatorum numine læto,* quod ſic interpretandum cenſeo, Euthynous fatorum potitur mortuuſque eſt, quę quidem mors propitio & lęto numine & Deo ei accidit. ſcribitur & munere lęto, vt munere læto fatorum eum potitum audiamus. eſt qui & per adpoſitio- [Cic. ibid.] nem accipiat, & legat *fatorum munere, letho.* in eodem libro, exequi pro funerare vſurpatur: vnde exequiarum nomen, quod inde natum eſt, quòd [Cic. ibid.] multi cadauer eius, qui efferebatur, ſequebantur. *At qui labores morte finiſſet graues, eum omnes amicos laude & lætitia exequi.* nequicquam pro non quicquam

quicquam ibidem etiam ponitur, vt veteres ne vis, pro non vis dicebant. *ſecernere autem à corpore animum nequicquam aliud eſt quàm emori diſcere.* [Cic.ibid.] Sæpe autem quæri animaduerti, quis in ea diſputatione cum Cicerone loqueretur: ac omnes propè in hanc ſententiam vadunt, vt auditor ſit: refragante tamen Lactantio, qui Atticum putat. ſic enim libro primo Inſtitutionum ſcribit, verba Ciceronis adhibens. *Quære quorum demonſtrantur ſepulchra in Græcia: reminiſcere, quando es initiatus, quæ traduntur myſterijs: tum denique quàm hoc latè pateat, intelliges. Teſtatus eſt videlicet Attici conſcientiam, ex ipſis myſterijs intelligi poſſe, quòd omnes illi homines fuerunt, qui coluntur.* [Lactant. lib 1. inſtit. cap. 15.]

Catinus porri & lagani, pocula duo cum cyatho, echinus.

CAPVT XIX.

QVOD Flaccus ait, *Ad porri & ciceris refero laganíque catinum*, de parabili cibo intelligendum frugíque menſa arbitror: nam porrum pro oleribus poſuit, quæ viliſſima ſunt cibaria, & cicer legumen eſt, quo pauperiores veſcebantur. [Horat. lib. 1. ſat. 6.] Itaque viles homines & abiectos, fricti ciceris emptores alio loco vocat. [Horat. de arte poetic.] laganum etiam, quod fictum erat farinaceum, quod in ſartagine ex oleo frigebatur, in parabilibus eſcis numeratũ exiſtimo. Id autem Galenus duorum generum ſcribit, vnum ῥύημα appellat, alterum λάγανον. [Galenus.] *—& lapis albus*, inquit,

Pocula cum cyatho duo ſuſtinet. [Horat. lib. 1. ſat. 6.]

veteres ſolebant delphicam mẽſam multis onerare poculis, numeroque ſemper pari: duobus contentus eſt Horatius, & cyatho, quo modum potionis metiebantur, & certis cyathis vini certos aquę cyathos miſcebant, quod qui faciebat, ad cyathum ſtare dicebatur. Nam cyatho hauriebant vinum & aquam è vaſis, & in pocula fundebant. quod κυαθίζειν Græci appellant, noto Marcelli ioco, cuius naues machinis Archimedis leuatæ in puppim aut proram, deinde illiſæ mari, aquam cùm plurimam haurirent, aut grauibus libramentis depreſſæ acciperent aquam, ludens dixit Archimedem ſuis nauibus pro cyathis vti. [Plutarchus in Marcello.] ſolitos autem eſſe veteres paria pocula in delphica ponere, declarat Agretius ſic ſcribens: *Cicero, iubeo promi vtroſque binos vt habeam: quia in delphica comparia vaſa ſemper ſunt, vnde ipſe Cicero dicebat, ſcyphorum paria complura.* [Agretius.] *—aſtat*, inquit, *echinus Vilis.* [Horat. lib. 1. ſat. 6.] echinus Heſychio vas coquinarium eſt, ſed & patella. Interpretibus eſt vas æneum, in quo calices lauantur, quod etiam triſilla vocatur. [Heſychius.] trichilam puto ſcribi debere, vt eo in epigrammate, quod Maroni adſcribitur: *& trichila vmbroſis frigida arundinibus*: [Virg. Copa.] Et apud Columellam, *—ſub trichila manantem ſerpit ad vndam.* [Colum lib. 10. de cult. hort.] alij vitream ampullam, alij ſcorteam explicant:

ego hic vas aquarium rotundum lagenæ ſimile, aut ampullæ crediderim, vt guttum vinarium, vt Varro de lingua Latina docet. patera autem ad libandum vtebantur, & interdum poſt libationem ad bibendum. hoc mihi in mentem veniebat, quod de hoc loco dicerem, quem echino ſpinoſiorem & aculeatum magis eſſe & ipſe ſentio, & intelligo multis videri: ſed nec illud omittam, Porphyrionem perſpicuè legere echino, cùm explicet propter echinum aſtat vilis guttus, qui & echinum vult hic vitream eſſe ampullam, vt aquarium vas exiſtimaſſe videatur: aquam enim lympidam nitido vitro perlibenter infundimus. nomen habere videtur à rotunditate echini ſe in pilam colligentis.

Varr. lib. 4. de ling. Lat.

Porphyr. in ſat. 6. lib. 1. Horatij.

Scanſoria machina, aniſocycla, nitor olei, tela.
CAPVT XX.

Vitru. lib. 10. cap. 1.

SCANSORIÆ apud Vitruuium lib. decimo machinæ, etſi ſatis apertè definiuntur, non tamen à quibuſuis intelliguntur. Hæ ſunt quæ à Græcis aërobaticæ appellantur, vt multi cenſent, quod in altum homines tollant, & in aërem ſublimes leuent, ego acrobaticas appellari exiſtimo, quòd in earum ſummum ſpeculãdi cauſa aſcendatur: de ijs autem ſic ſcribit, *Scanſorium autem eſt, cùm machinæ ita fuerint collocatæ, vt ad altitudinem tignis ſtatutis, & tranſuerſarijs colligatis ſine periculo ſcandatur ad apparatus ſpectationem*: his ego verbis exiſtimo genus quoddam bellicarum machinarum deſcribi, quæ altiſſimis tignis in terra ſtatutis, & ad eam altitudinem, quæ vrbis muros ſuperet, erectis, ſpeculatorem aut exploratorem ita attollunt in faſtigium ſcandentem, vt velut in ſpecula collocatus, ex edito ſpectet in obſidione quid oppidani aduerſus obſeſſores parent: quod quidem fit tranſuerſarijs & plexis colligationibus & tignis ad tigna in longum adiectis ad altitudinem augendam. Hoc enim genus audaciæ mox dicit eſſe, non artis. Recordor in membranis Græcis auctorum, qui de re militari ſcripſerunt, exemplaria me earum machinarum vidiſſe. Cùm autem diſtinguit organa à machinis, in exemplo numerat Aniſocycla, quæ organa ſuſpicor fuiſſe multos orbes habentia, quoſdam maiores, quoſdam minores, vt facili niſu maiorum impulſione, reliqui orbes mouerentur, & molitio rei alicuius fieret, aut expulſio. quo enim maior eſt apſis & rotunditas circuli, eò minore conatu & opera mouetur. Sed ſuſpicionem tantùm meam perſcribo. Budæus ſingulare huius vrbis ornamentũ, cuius ſi quandò manum in aliquo libro cognoſcimus, ita veneramur & admiramur, vt quod ludens ſcripſerit, aliorum ſerijs ſcriptis anteponere non erubeſcamus, in quodam Vitruuio, quem mihi Memmius vir & humaniſſimus & doctiſſi-

Vitru ibid.

Vitru ibid.

doctiſſimus commodauit, ſcripſerat, aniſocycla vocat Vitruuius organa inæqualium circulorum, quę maximi ſunt momenti. tanti auctoris ſententiam ſi prætermiſiſſem, nónne ei ſimilis fuiſſem, qui ſe comitijs Catonis rationem habiturum eſſe pernegaret? nec verò omittam eleganter quidem à Vitruuio, ſed tamen animaduertentibus paucis, nitorem olei, pro olei pinguedine, id eſt pro oleo ipſo per circuitionem dici: verba ſubijciam, *Neque olei nitorem, neque vitium fructum habere potuiſſemus.* nitent Latinis quæ benè habita & obeſa ſunt: nitoremque in oleo dixit Vitruuius propter eius pinguitudinem. Admonebo, & telorum in eo, pro telarum, eodem capite legendum eſſe. Nam & quodam loco apud Tibullum doceo inſtrumenta, quibus tela texitur, tela appellari: & ita apud Lucretium legendū eſſe Lambinus eruditiſſimus vir mihi aſſenſus eſt. Igitur ſine cunctatione, ſic Vitruuium emendandum eſſe reor, *vt veſtitus quemadmodum telorum organicis adminiſtrationibus connexu ſtaminis ad ſubtemen non modò corpora tegendo tueantur, ſed etiam ornatus adijciant honeſtatem.* Hæc ego malui qualiacunque iuuentutem docere, quàm Pythagoricorum ritu alto preſſa ſilentio tenere.

Vitru.lib.10. cap.1. — *Vitru ibid.* — *Tibull.lib.1. eleg.6.* — *Lucret.lib.5.* — *Vitru.ibid.*

Potio vincea, inter cuneos ferreos, graphicus mortalis, domeſticum augurium, & quædam alia ex Plauto declarata.

CAPVT XXI.

LVDIMAGISTRI hic officio fungar, & quædam è Plauto gloſſemata, quæ feſtinantem lectorem iniecta manu retardarent, immorarique cogerent, explicabo. *Proſtibili,* inquit, *eſt ſtantem ſtanti ſuauium dare.* hic proſtibili, eſt proſtibuli, id eſt meretriculæ viliſſimæ & proſtantis. quanquam proſtibuli fortaſſe legendum. quorſus aſinus calcitrat regredimur. *Ohe, iam ſatis, nolo obcædes, Catuli vt ludum nunc volo.* Nolo hic quicquam, inquit, tragicum & cruentum quodque cędes imitetur. malo ludum catellotum, qui inter ſe laſciuè luſitant. ſed membranæ morticinę, *Catali vt ludum* habent: ac ita laſciuus quidam & delectabilis ludus Catalorum populorum ſignificabitur. Nam tales quoſdam habuêre populi ſuos ludos, & in inſcriptione Tergeſtina hoc erat inciſum, VTI CARNI CATALIQVE ATTRIBVTI A DIVO AVGVSTO PIO REIPVB. NOSTRÆ. obcædes autem iuncto verbo, vt concædes dicuntur. *Nolo ego,* inquit, *nos bibere pro ſummo, nulli relerimus poſtea.* nolo immani nos poculo & oppleto quantumque quis ducere poteſt, bibere, vt facere ſolent interdum, qui ita prouocant & poſcunt, quaſi vltimum ſint poturi, neque poſtea cadum aperturi, vinumque hauſturi, ſed poſtrema inuitatione vſuri: ſic

Plaut.Sticho. Sc.Tene tu hoc, educe. — *Plaut.Sticho Sc.Agite, ite foras.* — *Plaut.ibid.*

enim plerunque fit, vt ſubitò exhauriatur totus vini cadus. Id quidem & antè nos etiam explicare conati ſumus. Retrorſum vt cancri cedimus, [Plaut. ibid.] *noſmet*, inquit, *inter nos miniſtremus monotrophe*. Stichus Sagarinum appellat monotrophum, quòd ſolus ſit, nec cõtubernalem habeat ancillam nec vicarium: qui enim talis eſt ipſe ſibi miniſter eſſe cogitur, ſoluſque veſcitur. [Plaut. Sticho sc. Sed ita quod eccepi.] *Nam mihi iam intus potione vincea onerabo gulam*: lepidè, ita me Deus amet, laqueum potionẽ vocat vinceam, ac potionem quidem, quòd cùm potum guttur ſoleat tranſmittere ipſi inditum, inditur & induitur ei laqueus, quaſi tranſmiſſuro: vinceam autem à vinciendo venuſtè deflexit, & ad potionem vineam vel vinaceam interim eleganter alluſit, quòd laqueo collum vinciatur: [Feſt. Põp. li. 19.] eſt & vincea continens Feſto Pompeio. *vel inter* [Plaut. ibid.] *cuneos ferreos*, id eſt vel in arctiſſimo potero accumbere loco, qualis eſt inter cuneos, quibus aliquid duobus ſimùl inditis & adactis, magis adſtringitur, vel duriſſimum lignum finditur & diſcluditur. tum enim inter duos ſic adactos patet tantùm tenuiſsima rima. [Plaut Sticho sc. ita me dij bene ament.] *Poſtea ibo lauatum in pilum*, hîc quid pilum ſit equidem comminiſci non poſſum, niſi ſit inſigne balnearum, vt malum punicum apud Suetonium, inſigne domus eſt: [Suet. in Domit. cap. 1.] vidi qui intelligeret coactilia, quaſi intelligeret coactilibus ſe muniturum & foturum, eaque ſibi pro balneo fore: ſenſum vtrunque propoſui, arbitrio intelligentium relinquens vtrum ſequi malint. neutri enim interpretatiõni hîc præiudicare certum eſt. [Plaut ibid.] *Graphicum*, inquit, *mortalem Antiphonem*: ſic bellum & elegantem hominem vocat, quales ſcilicet pingi ſolent. Nam in tabulis pictis hominum ſunt inſignes ſpecies. id ita eſſe vt explicaui apparet, quod in eadem fabula ſcribit, [Plaut. Sticho sc. Famem fuiſſe ſuſpicor.] *At ſatin' vt facetè atque ex pictura aſtitit?* *Certum*, inquit, *eſt muſtellæ poſthac nunquam credere*. hoc genus augurij domeſticum erat, cùm vel ſerpens, vel muſtella viſa erat, vel gallina cecinerat, aut canis ater ędes ingreſſus erat. [Plaut. Sticho sc. Libro inſpexi.] hoc auſpicium inuentum fuerat à Telegono. [Suidas.] Suidas, Τηλέγονος πρῶτος ἐφεῦρε τὴν οἰωνιστικὴν, οἷον εἰ ἐν τῇ στέγῃ ἐφάνη γαλῆ, ἢ ὄφις, τόδε τι σημαίνει. [Terent. Phor. act. 4. sc. 4.] Terentius,

Introijt in ædes ater alienus canis,
Anguis per impluuium decidit de tegulis, *Gallina cecinit.*
Ite hac ſecundum vos me, ego hanc lacero diem.

[Plaut. Sticho sc. Quom bene re geſta ſaluos.] Vos, inquit, ſecundũ me hac ite. traiectione enim quadam verborum perturbata eſt oratio, quę ſic in ordinem reſtituitur, vt dixi. nimiũ diu loquor, diei ſum moleſtus in veſperum feſtinanti & præcipitanti, quem excrucio & lacero, ſic remorans & retardans garriendo. vel nimium diu loquor, & verboſus diei moleſtiam creo, atque ita ſtultè garriendo, eum excrucio & lacero.

Reſpondere, eclogarij, ecloga, & quædam alia ex epiſtolis ad Atticum.

CAPVT XXII.

In epiſtolis ad Atticum, quòd præcisè ſcribuntur quædam & nimium breuiter, ideo nos celant quid ſenſus occultent: vt, *ſed ſtomachari totum diem licet*, quod eſt, nolo hic in epiſtola iraſci, potero enim ſolus totum diem ſtomachari. mox verò, *nihil vidi*, vt opinor, hanc continet ſententiam, imprudens fui, qui mutauerim conſilium, nec abire decreuerim. fortaſſe autem pro ἔλθωμεν ſcribendum eſt θέωμεν, vt ſe dicat fugere ex Italia velle quamprimum. ductus ſanè literarum veterum, malè à librarijs Latinis expreſsi, adumbrant talem quãdam ſcripturam: *Quod ſi*, inquit, *verum eſt, video ſine bello ciuili ſeruiendum.* Illud ſine bello ciuili, hoc declarat, præterquam quod bellum ciuile habebimus: quod è Græco videtur expreſſum; nam Græci χωρὶς τούτων dicunt interdũ, pro præter hæc. *Quod perſcribi*, inquit, *oportet*, id eſt non repræſentari, ſed per ſcripturam mẽſæ ad ſoluendum certo die cõſtitui, obligareq́; ſe, & creditori cauere. Nã apud argentarios ferè præſcriptiones iſtas conficiebant. vt autem appellari dicitur debitor, cùm flagitatur vt ſoluat, ita cùm ſoluere ſe dicit, reſpondere dicitur. Cicero in eadem epiſtola, *fit ſæpe, vt ij qui debent, non reſpondeant ad tempus*. Heraclidium autem quod dicit, obſcurè & ænigmaticè librum ſignificat Heraclidis Pontici æmulatione ſcribendum, cuius hodie quædam eclogæ de Rebuſp. reperiuntur, & in Homerum allegoriæ: & eclogarios homines eruditos appellat, qui olim quicquid ferè legebãt librorum, ex ijs excerpebant breuiarium quoddam. ſic eclogæ reperiuntur è Diodoro, è Polybio, è Cteſia, è Theophraſto, è Strabone. vnde & poëmatia imitata, eclogæ vocantur: vt Bucolica Maronis è Theocrito: ac proinde etiam ſine imitatione poëmatia, quòd imitatorum breuitatem & ſimilitudinem habeant: ſed & loci inſignes ἐκλογαὶ vocantur, quòd excerpi notarique potiſſimũ ſoleant, vt in vita Æſchyli, διὸ ἐκλογαὶ μὲν παρ' αὐτῷ τῇ κατασκευῇ διαφέρουσαι πάμπολλαι ἂν εὑρεθεῖεν. Græcos porrò ludos vocat, quibus dantur docenturque Græcæ fabulæ. *ſcis enim*, inquit, *quid ego de Græcis ludis exiſtimem.* ſcribit eodem libro Tullius, *& ais* μετ' ἀμύμονα, *tu verò* ἀμύμων: *ille quidem* ἄμβροτος: vbi mihi videtur ad Homeri verſum reſpexiſſe,

Τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα.

Innuebat autem Atticus Nepotem epiſtolam ita eleganter ſcribere, vt ſecundum Ciceronem facilè omnes vinceret. nam μετ' ἀμύμονα, quòd de Achille dixit Homerus, de Cicerone Atticus intellexit. Eum autem honorem Cicero agnoſcere noluit, potiusque Attico detulit optimè epiſtolam ſcribenti, ſimulque laudem non inuidit Nepoti, quem diuinum quendam & immortalem ſcriptorem pronuntiauit, prolixè liberaliterque eius indulgens commendationi. vt qui vmbilicos & calculos in littore ludentes colligunt, otium ſuum fallunt, ego quoque velut ludens & aberrans

Cic. ad Attic. lib. 16. epiſt. 11

Cic. ad Attic. lib. 16. epiſt. 2

Aeſchyli vita.

Cic. ad Attic. lib. 16. epiſt. 3.

Homerus.

aberrans à ſerijs rebus & ſtudijs, hæc colligebam calculis & vmbilicis ſimilia. Vereor etiam ne quis algis & vluis dicat, & ijs eiectamentis ac purgamẽtis, quę mare foras in littus expuit. quod ſi quis his delectetur, abundè mihi pretium operę perſoluerit: ſi offendatur, tum verò vel ea de cauſa excuſabor, quòd imprudens noxam commiſero: nunquam enim offendere mihi deliberatum fuit.

Apophoreta apud Martialem, & quædam explicata.

CAPVT XXIII.

QVÆRI interdum animaduerto, quæ ſint apud Martialem apophoreta: ego eo nomine exiſtimo ſignificari munera, quæ conuiuis dantur, vt ea domum referant, vnde & nomen adepta ſunt. ſed quis huic ſententiæ eſt auctor & fundus, vt veteres loquebantur? Nam ſat ſcio nobis non crederetur: nec iniuria, cùm plurimi noſtri errores, meritò ſuſpectam reddant noſtram fidem: ſed de nobis alij viderint, certè Martialis ipſe ſic apophoreta intelligere & accipere videtur, cùm dicat:

Mart. lib. 14. epig. 1. *Præmia conuiuæ det ſua quiſque ſuo.*

hic enim verſus apophoreta explicat. Sed luculẽtiſſimè omnium D. Ambroſius in exhortatione ad virgines ita ſcribens, *Qui ad conuiuium magnum inuitantur, apophoreta ſecum reportare conſueuerunt. Ego ad Bononienſe inuitatus conuiuium, vbi ſancti martyris celebrata tranſlatio eſt, apophoreta vobis plena ſanctitatis & gratiæ reſeruaui.* & in epiſtolam ad Romanos, *ad quod omnes inuitati, apophoreta duplicia conſequuntur.* [D. Ambroſ. in exhortat. ad virg.] [D. Ambroſ. in epiſt. ad Rom.]

Mart. lib. 14. epig. 3. *Diuitis*, autem, *alternas & pauperis accipe ſortes*, ſic intelligo, quòd alternis plerunque ſcribat in lemmatis Martialis diuitis dona & pauperis: vt pugillares citreos, diuitis: quincuplices pauperis: pugillares eburneos diuitis, triplices pauperis: pugillares membraneos diuitis, vitellianos pauperis: chartas maiores diuitis, chartas epiſtolares pauperis: loculos eburneos diuitis, ligneos pauperis: atque ita deinceps in plæriſque omnibus: quod ſi interdum plura lemmata vnius ſortis continuentur, ſubijciuntur tamen diuerſa, alternanturque diuitum & pauperum ſortes. Etſi autem quincuplices, quæ πεντάπτυχα Græci vocant, vt duplices δίπτυχα, triplices τρίπτυχα, cerati honorem ſummum interdum nuntiabant, vt triumphum: tamen in pretioſis non numerabantur, cùm tabellæ eſſent ligneæ ceratæ, non eburneæ aut citreæ.

Mart. lib. 14. epig. 15. *Non ſum talorum numero par teſſera,*

dicit Martialis, quia tribus talis & ſæpius quatuor, duabus teſſeris ludebatur. vnde mox ſcribit Martialis,

Hic

Hic mihi biſſeno numeratur teſſera puncto. Mart. ibid.
Nam in tabula luſoria ludebatur teſſeris, ludebatur & calculis, id eſt la- epig. 17.
trunculis, & quod malè ceciderat caſu teſſeræ, arte corrigendum erat.
Tænia, autem, *ne madidos violet bombicina crines* Mart. ibid.
legendum eſt. non vt euulgatum eſt perperam improboque ſenſu. epig. 24.
Cauſtica Teutonicos accendit ſpuma capillos: Mart. ibid.
id eſt rutilat & ruffat. ſapone enim ad ruffandos crines vtebantur: rutilus epig. 26.
autem color igneus & ardens videtur eſſe. Mattiacas autem pilas inter- Mart. ibid.
pretor ſaponis etiam quoddam vile genus. ſapo Gallorum erat inuectum, epig. 27.
& Gallicus probabatur, idcirco Trallianus ſcribit, καὶ γαλλικοῦ σάπωνος ἀνα- Trallianus.
λύσας ἐν τῷ χύλῳ. apud Germanos maximo in vſu erat, vt Plinius ſcribit, Plin. lib. 28
cùm eo etiam viri crines rutilarent. Venabulum diuitis eſt, culter venato- cap. 12.
rius, pauperis. parazonium itidem diuitis, cùm dignum ſit cingere tribuni- Mart. lib. 14.
tium latus: pauperis pugio. quis non videt etiam diuitis eſſe lucernam, epig. 30. Mart. ibid.
candelam pauperis, & lucernam polymyxam itidem diuitis, cereum pau- epig. 32.
peris? ſic pauperis eſt candelabrum ligneum, Corinthium diuitis.

Hæc rapit Antæi velox in puluere draucus: Mart. ibid.
Grandia qui vano colla labore facit. epig. 48.

De Phæninda, id eſt de harpaſto hoc ſcribitur. quidam credunt non tam
draucum Antæi dici debere, quàm poſita diſtinctiuncula ad Antæi, id ad
colla referendum eſſe, quale illud Iuuenalis eſt, *—ceruicibus æquat*
Herculis Antæum procul à tellure tenentis. Iuuen ſat. 3.
Sed hic videtur epigrammatum obſcœna licentia dici draucus Antęi, ve-
lut eius ſubactor hominis, qui cùm mollis ſit, fortis videri velit, & vano
labore fruſtraque collum procerum facere conetur in eo luſu, vt Hercu-
les, cùm Antæum lucta deuicit. Draucus igitur eſt fortis & validus vir,
quem prætextata inuerecundaque & canina oratione draucum Antæi
appellat, id eſt ſubactorem.

Quædam in Martiale declarata, Thais amica fuit, puſula, to-mentum circenſe, non alienus eques.

CAPVT XXIIII.

IN lemmate Martialis, quod ientacula inſcriptum eſt, reperio in ve- Mart. lib. 15.
teribus libris, adipata, quibus fortaſſe, vt vnctis & ganeatis cibis vteban- epig. vlt.
tur olim in ientaculo. neſcio quid huius generis etiam legiſſe Domitius Mart. ibid.
videtur. ſed & in alio, craticula, abſque veru, quod tamen excuſum paſſim epig. 221. Mart. ibid.
eſt. reperio & cor bubulũ, non corculum, vt in Aldino. Cùm autẽ ſcribit, epig. 219.
Non erit in turba quiſquam μισούμενος iſta: Mart ibid.
epig. 214

Sed

Sed poterit quiuis eſſe δισεξάποθος.

ſententiam eſſe ſuſpicor, tam formoſi & amabiles ſunt pueri iſti comœdi, tamq́ue vix ex animo eorum deſiderium deponi poteſt, quòd vehementer penitusq́ue medullis inhæreat, vt ſi μισούμενος. id eſt perſona eius qui inuiſus ſit, agẽda ſit, vt vſuuenire ſolet in comœdijs, non ſit in turba quiſquam, qui eam agere poſſit: ſed qui perſonã δισεξαπόθου poſſit: hocq́ue eo venuſtius & facetius eſt, quòd his nominibus erant Menandri comœdiæ: Fulgent. lib. 3. Mytholog. diſexapothi quidem Fulgentius libro tertio his verbis meminit: *Nam & Menander ſimiliter in diſexapotho comœdia ita ait:* μισουμένου Alciphron, εἴτε θαΐδας, εἴτε μισούμενον, εἴτε θρασυλέοντα, εἴτε ἐπιτρέποντας. non tantùm, inquit, eſt ars coqui ſeruire palato & guſtui, verùm etiam ſcire quæ quis libenter voret, & quibus gulam vel profundam libenter expleat: quædam enim guſtu ſuauia, tamen vltra vnam & alteram bucceam non attingimus, & dulces mattyas deguſtamus potius, quàm auidè ligurimus. non igitur tãtùm quæ iuuant palatum, ſed quibus ſe libenter obſaturant domini, coquus ſcire debet. id enim eſt quod Martialis ſcribit,

Mart. lib. 14. epig. 220. *Non ſatis eſt ars ſola coquo ſeruire palato:*
Nam coquus domini debet habere gulam.

Legi tamen in veteri libro,

Non ſatis eſt ars ſola coquo: ſeruire palato,
Atque coquus domini debet habere gulam:

vt culinariam artem non ſatis eſſe coquo dicat, niſi accedat eo vt palatum domini & gulam teneat, ſciatq́ue quibus delectetur.

Mart. eod. lib. epig. 213. *Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere rarò:*

Parmularij quòd breue ſcutum haberent, nec ſatis tecti eſſent, in amphitheatri commiſſionibus perſæpe vincebantur, rarò vincebant.

Mart. eod. lib. epig. 187. *Nec Glycere, verè Thais amica fuit,*

ſic interpretor. Glycere erat Menandri poëtæ amica, quòd ex Glyceræ Græcis ad eum epiſtolis, quæ hodieq́ue extant, cognoſcimus. Thais tamen ab eo ſic in comœdijs introducta frequenter & celebris reddita eſt, vt ipſa videatur non Glycere Menandri amica fuiſſe.

Mart. eod. lib. epig. 167. *Feruida ne trito tibi pollice pulſula ſurgat,*

Cùm in editionibus publicatur, næuo deformatur elegans poëta. puſula enim legi debet: qui enim nudis digitis, & abſque plectro citharam pulſat, ſæpenumero digitum oblædit, qui & puſtula ſurgente, quæ & puſula dicitur, intumeſcit & dolet.

Mart. eod. lib. epig. 160. *Tomentum conciſa palus circenſe vocatur:*

Intelligit arundinis panniculas, quas pauperes pro tomento culcitrarum emebant. circenſe autem tomentum hoc vocabatur, quòd fortaſſe initio

circenſibus ſpectaculis ſibi ſubſternere ſolerent. Strabo de hoc tomento ſic ſcribit, Τύφη τὲ ϗ πάπυρος ἀνθήλη τε πολλὴ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν ῥώμην. Strabo.lib.5. Geogr.

Nobilius villoſa tegant tibi lintea citrum: Mart.lib. 14.
Orbibus in noſtris circulus eſſe poteſt. epig.138.

Mantilibus, inquit, tibi villoſis & gauſapa opus eſt, vt nobilis tua citrea menſa vindicetur ab inquinamento maculæ: mea vilis menſa, quæ maculam non reformidat, & in qua poteſt eſſe circulus rotũdaque labes, quam repoſitoria & paropſides ſæpe faciunt, nihil indiget vindice mantili.

Antè frequens, ſed nunc rarus nos donat amicus: Mart.eod. lib.
Fœlix cui comes eſt non alienus eques. epig.122.

Antè dicit ſolitos eſſe diuites multis cenſum equeſtrem ſupplere, annulosque aureos dare, qui equitum erant geſtamina, quod ætate ſua rarum queritur: veruntamen fœlicem dicit, qui comitem habet equitem, non alienum ſed ſuum, id eſt quem ipſe ſua liberalitate equeſtri cenſu donato equitem fecerit. *—ſed naſus longior ille fuit.* Mart.eod.lib. epig.96.
Puto dictum, in hunc ſenſum, cùm haberet naſos aliquot calix, vnum aliquem ex his curtatum imminutumque fuiſſe: Iuuenalis,

Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem, Iuuen.ſat.5.
Siccabis, calicem naſorum quattuor.

Atarnites, parum ſtabile carmen apud Ouidium, Lycorides.

CAPVT XXV.

CARMEN in Ibin, vt vltro Ouidius ipſe fatetur, plurimum habet noctis, inuolutumque eſt hiſtorijs cæcis: in his hanc numerauerim,

Aut vt Acharnides inſutus pelle iuuenci Ouid. in Ibin.
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.

Sed prior mihi verſus næuoſus videtur, legendumque crediderim, *Aut vt Atarnites.* nam de Hermia Atarnæ tyranno intelligitur Ariſtotelis neceſſario & percharo, quod & annotatũ à vetere interprete fuerat, cuius ſcrinia alij interpretes compilarunt, & ſcripta, etſi mẽdoſa, vnde tamen multa odorari poteramus, ſuppreſſerunt. Hermiam, qui à rege Perſarum, id eſt domino defecerat, Mentor dux regis Perſarum circumuenit, vt Diodorus lib. 16. ſcribit, in poteſtatemque redegit. Epigramma Ariſtotelis à rege Perſarum interfectum cõqueritur perfidia deceptum. quòd ſi quis Acharnides defendat, is fuerit Hermias Acharni filius: ſed illud alterum prętulerim. verùm nos cęcas hiſtorias alijs relinquimus. vt in velitatione, minore contentione nos vtimur, & alia quædam minora quærimus: vt, Diod.lib.16. Diogen. Laërt. lib. 5. in Ariſtot.

Quique

Ouid. in Ibin. *Quique tenet pontem, qui tibi maior erit,*

videbatur enim dicendum, qui te maior erit, ſed ſignificat, qui in tuis maioribus numerabitur, vt tu in eius minoribus: vel potius, qui iudicio tuo in maioribus numerabitur, & quem præ te magnum dices, quamuis alijs ſit infimus & abiectiſſimus. His ego nunc contentus ſum, quæ minus obſcuritatis habent. nam multis nondum ſatis intellectis opus eſſet maiore labore, vel potius ærumna: nos autem licet laborioſos & ærumnoſos aliquis non putet.

Ouid. ibid. *Comicus vt liquidis perijt, dum nabat in vndis.*

Hunc verſum de Menandro intelligit vetus interpres, vt aliorum relatione cognoſcimus. Nam illum interpretem deſideramus: qui comicum Athenienſem dum in Piræi portu nataret ſubmerſum fuiſſe dicit, de quo & à Callimacho epigramma ſcriptum fuiſſe: ſed quid vetat de Eupolide intelligere, quem conſtat bello Peloponneſiaco in Helleſponto naufragio perijſſe ex Suidæ collectaneis. Ita poſteaquam in vndas cecidit depreſſa vel fracta naui, natando interijt. [Suidas.]

Ouid. ibid. *Vtque parum ſtabili qui carmine læſit Athenas.*

videtur de Hipponacte hoc intelligi, qui claudicãte & parum ſtabili verſu, id eſt ſcazonte, in Bupalum & Athenin inuectus eſt Athenienſes: quo in carmine ne Athenis quidem pepercerat, quid tamen ſi pro *Athenas*, *Athenin* ſcribamus? quem ab eo probris oneratum accepimus. ne hanc quidem lectionem improbarem: etſi alteram delere non auſim.

Ouid. ibid. *Stella Lycorida cùm fuit æqua viro.*

proculdubio de Simonide locus eſt explicãdus, quem Lycoridem virum, vt opinor, vocat, vt & melicum poëtam, & Apollineum. nam vt Amphryſia vates Sibylla dicitur, quia ad Amphryſum pauerat pecus Apollo: quidni & ab Apolline, qui λυκωρεὺς vocatur, vt apud Callimachum, λυκωρέος ἔντεα φόιβυ, Lycorides dicatur? fortaſſe etiam à Lycoreo, qui Delphis vicum condidit, genus ducebat, quod & verius puto. [Callimach. in Apoll. hymno.]

Spumare in herbas, lauatio matris deûm, dij genitales, ſomni cornu & virga. CAPVT XXVI.

Lucan. lib. 6. Apuleius.

DONEC *Theſſalicas deſpumet ſuccus in herbas,*

in veneficio & incantatione verſus Lucani eſt: Sed & Apuleius Lunam deſpumari dixit. opinor ſtultas quaſdam veterum animis inceſſiſſe de veneficijs opiniones: credebant enim à veneficis herbas legentibus lunam deripi de cœlo, cogíque eam in herbas ſpumare & ſaliuam quãdam ſuam ſpargere, vt eius ſaliuæ ſpuma venenatius earum eſſet virus & efficacius: tale

tale quiddam ſuſpicari neceſſe eſt, vt ex illis conijcere locis licet. Ex qua opinione dixiſſe Valerium Flaccum cenſeo, quod & antè attigimus,

Contra Tartareis Colchis ſpumare venenis, Valer. Flac. li.
Cunctaque Lethæi quaſſate ſilentia rami. Iterum, 8. Argon.
Quamuis Athracio lunam ſpumare veneno Sciret. Valer. Flac. li. 6.

Galli ſacerdotes matris Idææ ſeſe cruentabant ad Phrygios modos, vt Ouidius ſcribit:

Attonitúſque ſeces, vt quos Cybeleïa mater Ouid. in Ibin.
Incitat, ad Phrygios vilia membra modos. Iterum,
Cedunt iactatis vilia membra comis.

Id Aprili menſe Megalenſibus faciebant vſque dum in Almone matrem Idæam lauiſſent: tum enim dea depoſito ſqualore & ſordibus hilaris videbatur, & ipſi eandem concipiebant lætitiam. Valerius Flaccus,

Sic vbi Mygdonios planctus ſacer abluit Almo, Val. Flac. lib. 8. Argon.
Lætaque iam Cybele, feſtæque per oppida thedæ:
Quis modo iam ſæuos adytis fluxiſſe cruores
Cogitet? aut ipſi qui iam meminere miniſtri?

Id autem cùm fiebat, lauatio deûm matris dicebatur: Arnobius, *Lauatio, inquit, deûm matris eſt hodie*. Sed nos hoc toto capite vagamur & erramus, vt ſoliuagæ feræ. Quod igitur eſt apud Ciceronem prima Tuſcul. ex Ennio, *ex hac opinione famæ aſſentiens ſcripſit Ennius,* Arnob. lib. 7. aduerſ. Gent. Cic. 1. Tuſcul.

Romulus in cœlo cum dijs agit æuum:

quod apud eum curtum mutilumque eſt carmen, integrum profertur à Seruio libro ſexto Æneidos,

Romulus in cœlo cùm dijs genitalibus æuum Degit. Seruius in 6. Virgil.

Dij autē genitales, in eo Ennij verſu videtur eſſe quibuſdam dij geniti, id eſt indigetes, qui homines fuerūt. Nam genitale, quod & genitabile dicitur, non tantùm actionis eſt, vt genitales cauſæ, ſed & perpeſſionis interdum, vt *Ætheris & terræ genitabile quærere tempus.* id eſt quo genitus eſt æther, quo genita terra, atque hoc videtur verbum ab Ennio quodammodo nouatum. Cicero libro tertio de Orat. *ſed ſæpe vel ſine coniunctione verba nouantur, vt, ille Ennius dij genitales*, pro quo, *indigenitalis*, exprimitur ab omnibus editionibus: deos tamen genitales eſſe puto æternos omnium rerum parentes & auctores, vt alio loco oſtendo. ſcribit libro ſexto Æneidos Seruius, ſomnum ſolitum eſſe pingi cum cornu, ex qua conſuetudine Valerius Flaccus ſcripſit, Apud Var. 4. de ling. Lat. verſus hic citatur ex 1. Lucret. lib. Cic. 3. de Orat. Seruius in 6. Virgil.

—ſomne omnipotens, te Colchis ab omni Valer. Flac. li. 8. Argon.
Orbe voco, ínque vnum iubeo nunc ire draconem,
Quæ freta ſæpe tuo domui, quæ nubila cornu.

Senec. de morte Claud. & Seneca in apocolocynthoſi, —*& obſcuri creſcebant cornua ſomni.* quòd tum creſceret nox. Tribuitur etiam ei virga, vt à Papinio,

Stat. lib. 5. ſilu. 4. *—extremo me tange cacumine virgæ.*

Virg. 5. æneid. Maro ei tribuit ramum Lethæa madidum aqua,

Ecce deus ramum Lethæo rore madentem,
Vique ſoporatum Stygia ſuper vtraque quaſſat Tempora.

Virg. 1. Georg. Apud Maronem, *—& cereale papauer Tempus humo tegere* cùm ſcribitur, papauer ea attributione exornatur, quòd ſimulachra Cereris manu papauer geſtare ſolebãt: ſed & eius antiſtitę, cùm Cereri ſacrum eſſet. Callim. in Cereris hymno. Callimachus γέντο δὲ χειρὶ Στέμματα καὶ μάκωνα. alias afferunt interpretes cauſas, quas comminiſcuntur. ego ſacrum Cereri libenti animo interpreter.

Venus marina, arbiter Adriæ, corripere gradum, Venus choros ducit imminente luna, Fauno immolare, Plutonis domus exilis.

CAPVT XXVII.

QVISPIAM locum non putabit fuiſſe inuocandæ Veneri fortaſſe in nauigatione, cùm tamen Horatius ita ſcribat,

Horat. lib. 1. od. 3. *Sic te diua potens Cypri:*

cùm ea potius amorum fœdera, quàm nauigationum pericula curet, ſed vt in verſu eſt, Ouid epiſt. Sapp. Phaoni. *—Venus orta mari mare præſtat eunti:* & Venus cognomento marina colebatur: Horatius,

Horat. lib. 3. od. 35. *Læuum marinæ qui Veneris latus:*

Pauſan. lib. 2. & Venus Põtia cognominata apud Pauſaniam legitur. Quod autem Horat. lib. 1. od. 3. Notum arbitrum Adriæ dicit, id ex eo facit, vt reor, quòd Auſtro flãte, vt Ariſtoteles ſcribit in naturalibus quæſtionibus, maiores concitantur in mari Ariſtot. in natur. quæſt. fluctus. Nam velut ex imo oriatur attollit vndas, quas ex alto ingruẽs premit Aquilo. Horat. lib. 1. od. 3. At verò mortis gradus, eius eſt ingreſſio acceſſus & aduentus, qui interdum formidabilior eſt & truculentior, interdum clemẽtior: ſed qui nauigationi ſe commiſit, & mare turgidum tentauit, nullum mortis quantumuis immanem impetum videtur reformidare. At verò corripere gradum, eſt gradũ raptim facere & carpere: vt, Virg. 1. æneid. *corripuêre viam interea:* & Virg. 6. æneid. *corripiunt ſpatia.* *Iam Cytheræa choros ducit Venus imminẽte luna*, cùm Horat. lib. 1. od. 4. dicit, ad id reſpexit, quòd Venerem vere reuerti cenſebant: Lucretius,

Lucret. lib. 5. *—it Venus, & Veneris prænuntius ante*
Pennatus zephyrus.

Imminente autem luna, quod eſt ex cœlo illuceſcente, præſultrix Venus choros ducit: quia noctu remotis arbitris terra grata numinibus eſt, cùm Stat. lib. 1. Silu. 1. cerni nolint: *cùm ſuperis terrena placent*, inquit Papinius.

Nunc

Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare lucis Horat.lib.1. od.4.

ait ex conſuetudine antiquorum, qui Fauno rem diuinam faciebant, & ouilia luſtrabant veris initio, antequam pecus, quod hiberno tempore in ſeptis villæ ſtabulatum erat, in agros pabulatum educerent. Calphurnius,

—tu ceſpite viuo Calphur.eclo. 5.
Pone focum, geniumque loci Faunúmque larémque
Salſo farre voca: tepidos tunc hoſtia cultros
Imbuat, atque etiam dum viuit ouilia luſtra.

Iam illud, æquo pulſat pede, eſt æquè ingreditur: nam fores pulſare ſolemus, vt aperiantur, & domos ingrediamur: vnde tranſlatio ſumpta. Cur dicitur domus exilis Plutonia? nempe quòd inanis & vacua ſit, vt apud Maronem, *Pérque domos Ditis vacuas & inania regna,* Sic & Flaccus alio loco, (Horat.lib.1. od.4. — Horat.ibid. — Virg.6.æneid.)

Exilis domus eſt, cui non & multa ſuperſunt. Illud autem, (Horat.lib.1. epiſt.6.)

Qui te nunc fruitur credulus aurea,

valet, qui te fruitur chariſſima ſibi, multúmque amabili & optata, & ſibi inſtar auri cupita, vt longè chariſſimum hominibus aurum eſt, nullúmque pluris eſt metallum. Sic auream mediocritatem dixit, quòd ea hominibus chariſſima optatiſſima & pretioſiſſima eſſe debeat, & tanti æſtimanda, quanti eſt aurum, vt & reuera nonnullis eſt expetenda maximè. Liquidos autem odores vnguenta vocat, ad diapaſmatum diſcrimen, quæ odorata quidem, non tamen liquida, ſed ſicca ſunt. Sed quis vnum aſſem iſtis interpretatiunculis ponere velit? has tamen minutias exemplo Grammaticorum cõſector, & aduerſus vituperatores ſatis eorum exemplo tutus eſſe poſſum: nec fumos venditare poſſum videri, qui mercem meam æquo ferè pretio æſtimo, neque pluris quàm eſt facio. (Horat.lib.1. od.5. — Horat.lib.2. od.10. — Horat.lib.1. od.5.)

Inuidia, Faſcinus deus, depellentia faſcinum, oculus inuidus, Cunina.

CAPVT XXVIII.

INVIDIÆ magnam vim ad nocendum antiqui putabant, cùm eam ſola voluntate, & ipſo afflatu & contagione maleficã & venenatam eſſe, & hominibus quibus malè vellet, obeſſe grauiter cenſerent: hinc illa Horatij, *Inuidiam placare paras virtute relicta?* Leniendum enim & demulcendum hoc vitium quòd crederent, ita loquutus eſt. Rurſum, (Horat.lib.2. ſat.3.)

Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam Horat.lib.1. epiſt.14.
Limat, non odio obſcuro morſúque venenat.

Catullus baſia conturbat, ne quis malus inuidere poſſit, & ne mala faſci- Catull.epig. 7.

nare lingua. diſcidium ſibi eueniſſe quadā ſuſpicatur inuidia Propertius,

Propert. lib. 1. eleg. 11. *Inuidiæ fuimus, an me deus obruit, an quæ*
Lecta Prometheis diuidit herba iugis?

Commemorat rerum geſtarum Auguſti magnitudinem Maro tantam eſſe, vt inuidia ſuum liuorem in eas non ſit auſura expromere.

Virg. 3. Georg. *Inuidia infelix furias amnémque ſeuerum*
Cocyti metuet.

Varr. 6. de ling. Lat. Sed & ad eam repellendam de collo puerorum ſuſpendebant amuleta. Varro, *Pueris turpicula res in collo quædam ſuſpenditur, ne quid obſit, bonæ ſcæuæ cauſa.* hinc faſcinum vocatur pudendum virile, quòd faſcinum depelleret: eſt enim ea turpicula res, quæ de collo puerorũ ſuſpendebatur. Sed & Faſcinus erat deus eius depulſor: *& Faſcinus,* inquit Plinius, *Imperatorũ* Plin. lib. 24. cap. 4. *quoque non ſolum infantium cuſtos, qui deus inter ſacra Romana à Veſtalibus colitur, & currus triumphantium ſub his pendens defendit medicus inuidiæ, iubétque eoſdem recipere.* hortos & fores contra inuidentium effaſcinationes Plin. lib. 19. cap. 4. dicare, vt Plinius refert, ſolebant, & in remedio erant ſatyrica ſigna: etiam ſatyrion inuidiam depellebat. Nam quæ turpia erant & ridicula, ad auertendam illam peſtem accommodata credebantur, obtutu & aſpectu inuidentium ex obſcœnitate & miraculo turpitudinis auocatis, vt refert Plu- Plutarchus. tarchus: nocebat autẽ teneris faſcinus magis quàm puberibus: hinc Maro,

Virg. eclog. 3. *Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.*

facilius enim mali ſenſus & noxa oculo tranſmittebatur, quem ὀφθαλμὸν Plutarchus. βάσκανον Plutarchus appellat, cauſamq́; & ipſe & Alexander Aphrodiſeus Alex. Aphrod. quærunt, ſcriptumq́ue eſt ab Alciphrone, Alciphron. δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμὸς, φησὶν ἡ παροιμία. In Africa teſte Plinio familiæ erant effaſcinan- Plin. li. 7. c. 2. tium, quarum laudatione interibant probata, areſcebant arbores, emoriebantur infantes: vnde illud Maronianum,

Virg. eclog. 7. *Aut ſi vltra placitum laudarit, baccare frontem*
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Plin. ibid. Erant in Triballis & Illyrijs qui viſu effaſcinabant, & interimebant, quos diutius intuebantur, iratis præcipuè oculis: eoſque binas pupillas in ſingulis oculis habuiſſe dicunt. In Ponto quoque erant Thebij eiuſdem naturæ: ſic enim in Plinio legendum & Plutarcho auctore & Stephano, qui Plin. ibid. Plutarchus. Stephan. de vrbib. de his ita ſcribit, θήβιος ὡς ἀπὸ τῆς θήβης εὐθείας. ἔστι δὲ ἔθνος βασκανικὸν καὶ φθοροποιόν· ἀναιροῦσι δὲ τὸ πνεῦμα αὐτῶν οἷς ἂν πλησιάζῃ, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ῥιφθέντα εἰς θάλασσαν οὐ καταδύεται. Cunina etiam dea faſcinum depellebat: Lactantius, *Et* Lactant. lib. 1. Inſtit. cap. 20. *Cunina, quæ infantes in cunis tuetur, ac faſcinum ſubmouet:* etiam monilia cõſerta ſacris conchis, & lucifugæ meles, & viui lapides cum coralijs iuncti, Grat. de ven. in cauum re- mediis. & herbæ magico cantu adiutæ, vt inquit Gratius, ad depellendum faſcinum proſunt.

Nam

Nam ſic offectus, oculíque venena maligni
Vicit tutela pax impetrata deorum.

Cantor apud Horatium, omen parræ canentis.

CAPVT XXIX.

QVIS ille obſecro apud Flaccum cantor eſt, qui dicit, plaudite: ſic enim ſcribitur, *—donec cantor vos plaudite dicat.* quid? erat illud cantico aliquo dicendum? & non videtur ſanè debuiſſe dimitti populus vnius vocis modulatione. Denique *dicat* dicit non cantet, cui æquè liber erat in verſum aditus: ſed nugamur & ſtulti ſumus, qui ſic argutamur & ratiocinamur. quin vno expedimus verbo potius cantorem hic hiſtrionem eſſe, vel actorem fabulæ: neque noſtra interpretatio iſta erit, vt nobis præſtandum ſit eius vitium, ſed antiqui poëtæ Prudentij, qui in eam ſententiam accepiſſe videtur, cùm ſcribit: (Horat. de art. poetic.)

Vt tragicus cantor ligno tegit ora cauato,
Grande aliquod cuius per hiatum crimen anhelet. (Prudent. li. 2. contra Symmach.)

Quærẽdum etiam eſſe viſum eſt, cur Flaccus inauſpicatum cantum parræ dicat, cùm canit: *Impios parræ recinentis omen Ducat.* Quod & Prudentius æquè ſcribit, (Horat. lib. 3. od. 27.)

Cur Cremeræ in campis cornice vel oſcine parra
Nemo deûm monuit perituros Marte ſiniſtro
Tercentum Fabios? (Prudent. ibid.)

Ego eam fuiſſe ſuperſtitioſam veterũ opinionem crediderim, quòd eius auis ſit iniucũdiſſimus cantus, vt in oſcinibus augurij ſit ideo infauſti: cantus autem inſuauitatem & propè diritatem eius auis ſatis indicarit verſus iſte Auſonij, *Si confers fulicas cygnis, & aëdona parræ.* Cantus quoque cornicis iniucundè crocitantis malum auſpicium erat alicui incipienti, malumque portendebat, (Auſon. epiſt. 14.)

Sæpe, inquit Maro, *ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.* (Virg. eclog. 1.)

erat etiam cantus eius fauſtus & auſpicatus: vt,

Tarpeio quondam quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene non potuit dicere, dixit erit. (Suet. in Domit. cap. 23.)

Cornix quoque & parra apud Plautum ſecunda ſunt auſpicia, non tamen cantu, ſed loco: *Picus*, inquit, *cornix eſt ab læua, coruus parra ab dextera: conſuadent.* (Plaut. Aſin. Sc. Hercle vero Litanc.)

Soccus, pigri, Venus, noſter Mars, ſui dij.

CAPVT XXX.

VT cothurnus, ſic & ſoccus Romanũ non videtur fuiſſe calceamentum, ſed Græcum: vtroque autem Romani vtebantur in palliatis comœ-

dijs & tragœdijs. Itaque homini dabatur vitio ſoccum geſtaſſe: atque Suet. in Calig. cap. 52. vna etiam hæc nota Caïo principi inuritur, vt in exoticum alienumque cultum, & hominibus Romanis inſolitum demigrāti: vnde à Seneca Senec. 2. de beneſic. ca. 12. ſcribitur, *Qui excuſant eum, negant id inſolentiæ cauſa factum: aiunt ſocculum auratum, imò aureum margaritis diſtinctum oſtendere eum voluiſſe*. Senec. ibid. & apertius, *parum enim fœdè furioſéque inſolens fuerat, qui de capite conſularis viri ſoccatus audiebat, niſi in os Senatoris ingeſſiſſet Imperator pigros ſuos.* Indignum facinus videri vult Seneca ſediſſe in iudicio calceatum ſoccis Imperatorē, vt non vſitatis publicè, nec forenſibus, ſed alienigenis, & domi, vt & ſyntheſis ſolebat, ſumendis: ſed nec fortaſſe tam exterum calceamentum intellexit & reprehendit Seneca, quàm parum virile muliebreque. Socci enim Romæ mulierum videntur fuiſſe. Suet. in Vitel. cap. 2. Suetonius in Vitellio, *à Meſſalina petijt vt ſibi pedes præberet excalceandos, detractúmq; ſocculum dextrum inter togam tunicáſq; geſtauit aſſiduè.* Illud animaduertendū, quos appellet pigros Seneca: & mihi videtur ioculari vocabulo pedes appellare. Cùm enim illi quocunque nos ferant, in deſidibus & pigris officio videntur deeſſe ſuo quadam ignauia, & pigri pigros & ſegnes reddere, vt in ſtrenuis & gnauis contra videtur gnaui & ſtrenui eſſe & prompti ac parati ad viam. Eodem è libro didicimus, Venerem non tantùm amoribus præeſſe exiſtimatam fuiſſe, ſed etiam hominum cōmendationi & conciliationi, vt facilius aliquid impetrarent ab aliquo, & in amicitiam influerent, & gratiam emererentur. Senec. lib. 2. de beneſic. ca. 28. *Ille*, inquit, *non eſt mihi par virtutibus nec officijs, ſed habuit ſuam Venerem*, hoc valet, ſed ei fauit Venus, quæ gratiam quādam ei commodauit qua placuit, & facilè beneficium impetrauit: vt & apud Flaccum,

Horat. lib. 1. epiſt. 6. *Et bene nummatum decorat Suadela Venúſque.*

Sunt enim hæc duarum dearum nomina, quæ facilè homines, quibus fauent, ſuis muneribus beneuolētiæ & amicitiæ aliorum tradunt. quiſpiam explicabit fortaſſe, ſuam venerem, ſuam venuſtatem & gratiam, neque præterea quicquam eſſe quærendum putabit: quam interpretationem, vt non condemno, ita alteram meliorem puto. dij enim noſtri dicuntur eſſe, qui nobis fauent: vt apud Maronem,

Virg. 12. æneï. *Sin noſtrum annuerit nobis victoria Martem.* Et,

—nec dij texêre Cupentum Ænea veniente ſui,

qui ſcilicet ei propitij erant fauebantque.

Cupreſſum ſimulare, ponere, cinctutus, iambus, Horatius explicatus.

CAPVT XXXI.

FORTASSE *cupreſſum ſcis ſimulare*, in aliam ſentētiam ab Horatio di- Horat. de art. poëtic. ctum interpretor, & fortaſſe fallor, quàm interpretes: cùm putem ab eo ſignificari

ſignificari malum & rudem pictorem,qui tabulam depingere non poſſit,
ſed tantum parerga, quæ rudimenta erant artem pingendi diſcentibus &
ornamēta tabularum,delineare.eis perſimiles ſunt, qui magnum carmen
condere inſtituunt,cùm tamen deſcriptiones tantùm amœnas fluuiorum
& nemorum, poëtices initia & progymnaſmata explicare poſſint, quas
idcirco non ſuo loco adhibent, & poëma fucant & adulterant intempe-
ſtiuis ornamentis. Tale illud eſt Perſianum, *Perſ.ſat.1.*

Ecce modo heroas ſenſus afferre videmus
Nugari ſolitos Græcè,nec ponere lucum
Artifices,nec rus ſaturum laudare.

Quia ponere totum neſciet,more Græco dixit, pro facere. Nam in eo ſenſu
ſæpenumero τιθέναι ab Homero vſurpatur. Sic alio loco Flaccus,

Solers nunc hominem ponere nunc deum: *Homerus.*

id eſt,facere. Cinctutos autem Cethegos,veteres intelligo. Nam veteres *Horat.lib.4. od.8.*
cinctu vti loco tunicæ ſolebāt,qui ætate Horatij exoleuerat, eratque ve-
ſtis infra pectus corpus comprehendens ſimilis ſubligaculo: Gręcè Ζῶμα
& Ζῶσμα dicitur, quo nomine Græcè etiam tunica intelligitur. vt autem
cinctus erat virorum,ſic cincticulus puerorum. Plautus Bacchid.

Cincticulo præcinctus in ſella apud magiſtrum aſsideres. *Plaut.Bacch.*

Cethegos autem ait,propter Cethegum oratorem antiquū,quem Ennius *Sc.Nunc ex-*
ſuadæ medullam eximia laudis abundantia appellauit. At verò, *Signatum* *periar.*
præſente nota producere nomen,vocabulum eſt innouare, ea tanquam forma *Horat.de arti poëtic.*
monetæ percuſſum, quæ in vſu eſt: vt cùm armatura diceretur ab armo,
vectura à veho, Terentius curaturam eadem forma dixit à curo: Plautus *Terent. Eunu*
curſuram à curro: atque hoc eſt ſignare & cudere velut nummum vſitata *act.2.ſc.3.*
& recepta forma. *Auctor*,autem,*promiſsi carminis*, poëta eſt, qui initio ſui *Plaut. Bacch. ſc. Quid ſi hoc*
carminis profitetur,promittitque ſe poëma ſcripturum, vt Maro, *potius eſt.*

Arma virúmque cano: Et infra apud Flaccum, *Horat.ibid.* *Virg.1.æneid.*

Fortunam Priami cantabo,& nobile bellum. ſequitur enim continuò, *Horat,ibid.*

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?

Archilochum,autem,*proprio rabies armauit iambo*,

hunc ſenſum cōplectitur,Archilochum,ad maledicta & cōuitia vſum eſſe
ſuo iambo,id eſt verſu Iambico Archilochio. Nā ſunt Iambici Hippona-
ctei & Alcaici. Iambum itaq; pro verſu poſuit, vt mox, *hunc ſocci cepēre pe-*
dem,id eſt verſum. eſt & Iambus ecloga aut idyllium aut carmē aut poë-
matiū ex iambis: Cicero,*mihi,vt Ariſtophani Archilochi Iambus, ſic epiſtola* *Cic.1c.ad Att.*
longiſsima quæque optima videtur Iambicum autem Archilochium adſciuit *epiſt.Nonis*
comœdia & tragœdia, quòd aptus ſit diuerbijs & colloquijs perſonarū. *accepi à te.*

LIBRI NONI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER DECIMVS.

Inanes, ne mihi Polydamas, iecur, fibra, in vdo eſt manas.

CAPVT I.

Corn. Tacit.

INANES à Latinis plerunque intelliguntur homines ieiuni animi & laudis ambitioſi & honoris cupidi: quòd enim ijs carere videantur & vacui eſſe, auidè quo carent conſectari putantur. Nam ſi laude & gloria ſatiati plenique eſſent, non tanto ad eam animi ſitim explendam ſtudio raperētur. Tacitus, *Dein poſtquam inanem animum ſpe & cupidine impleuerat.* hîc inanis eſt, qui auidus & cupidus eſt. Et Horatius de his qui poëmatum recitatione gloriam quęrunt, *inanes hoc iuuat*. Et Perſius de ijs qui ſcribenda oratione ſoluta, aut condendo carmine famam ingenij ſtultè ambiunt, aut ineptè eloquentiæ & eruditionis nomen captant, & à vera laudis via aberrant.

Horat. lib. 2. ſat. 4.

Perſ. ſat. 1.

—ô quantum eſt in rebus inane.

ac mediusfidius vt vtrumque poëtam declararem, id de inani ſubijt perſtringere. Cæterùm apud poſteriorē, *Ne mihi Pulydamus & Troiades Labeonem Prætulerint.* ſumptum eſt ex Homero, apud quem Hector Troianarum mulierum & Polydamantis reprehenſionen ſeſe vereri dicit.

Perſ. ibid.

Homer. Iliad. 22.

Αἰδέομαι τρῶας καὶ τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους,
Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.

quod elegāter per parodiam vſurpauit Perſius, quæ tamen intercidit gratia, quo alluſum ſit ignoranti. idem *—rupto iecore exerit caprificus*, eleganter & perfacetè dixit: vt erumpere ſolent è parietinarum & monumentorum veterum commiſſuris ſteriles ficus. Iecur porrò dixit, quòd in eo etiam, non tantùm in corde, ſenſa animi collocata & affectus crederent: eamque animi ſedem domiciliumque exiſtimarent. Ideo dixit alio loco, *—neque enim mihi cornea fibra eſt*: &, *Quod latet arcana non enarrabile fibra*: & in epigrāmate lepido ſcribitur, *En cor Zenodoti, en iecur Cratetis*. Iratū autem, *Eupolidem prægrandi cum ſene palles*, audacter dictum eſt pallere Eupolidem,

Perſ. ibid.

Perſ. ibid.

Perſ. ſat. 5.

Perſ. ſat. 1.

polidem, vt ſi diceres pallere pallorem, quod eſt qui palles, quòd tam impensè illis poëtis operam impenderis, vt decolorem contraxeris inſano labore vultum: eodem modo, ſed alio ſenſu dixit Horatius, *—& ſcatentem Belluis pontum mediáſq; fraudes Palluit audax*, pro timuit: *—ſumma porrò delumbe ſaliua Hoc natat in labris, & in vdo eſt Mænas & Atys*, cùm ait, mollem & teneram cum affectatione pronuntiationem, & liquatam delicatamque reprehendit. ſi enim viriliter pronuntiarent, non primore lingua & labris verba effœminarent molliter expreſſa, & in ſumma natantia ſaliua quæ in primam vſq; linguã exuberat illuc permanãs, ſed medio ore firmam conciperẽt & robuſtam vocem, non fractam & eneruem delumbarent. In vdo eſt igitur Mænas, id eſt humida & tenera lingua, quæ ſaliua & humore ſcatet, pronuntiatur molliter & teneriter, nec impreſſione ſicci plectri valida ſignatur & feritur. Mænas quoque & Atys ad argumenta pertinent & materiam carminis mollioris.

Horat. lib. 3. od. 27.
Perſ. ſat. 1.

Maſculum thus, maſcula Sappho, temperat Archilochi muſam, apud Horatium. CAPVT II.

MASCVLVM thus, quod rotundum eſt, vt Plinius & Dioſcorides ſcribunt, ab his qui rebus ſacris operari ad eblandiendum deorum fauorem omni cura & induſtria cupiebant, focis ſacris adolebatur: ſed & ab his qui magico ſacro & amatorijs carminibus februationibus & luſtrationibus alicuius mẽtem mutare, aut deos placare propenſioresque reddere conabantur, vt apud Maronem pharmaceutria facit,

Dioſcorid. lib. 1 cap. 70.

Verbenáſque, inquit, *adole pingues & maſcula thura.*

Virg. eclog. 8.

Et apud Alciphronem ſic ſcribitur, καὶ κάθαρσιν τινα δεῖ περιελέσαι τὴν γυναῖκα, καὶ παρασκευάσαι τινα ζῶα ἱερεῦσαι, καὶ λιβανωτὸν ἄῤῥενα. καὶ στύρακα μακρὸν, καὶ πέμματα σελήνης, καὶ ἄγρια φύλλα τῶν ἀνθρώπων. Plinius autem ſic de thure maſculo ſcribit, *Quod ex eo rotunditate guttæ pependit, maſculum vocamus, cùm aliâs non ferè mas vocetur vbi non ſit fœmina, religioni tributum, ne ſexus alter vſurparetur.* Maſculum aliqui putant à ſpecie teſtium dictum. Sappho autem maſculam cur Horatius vocet, pauci animaduertũt. non deſunt etiam, qui obſcœnius interpretẽtur, quod mihi faciendũ non videtur eſſe. Nã cũ ait,

Alciphron.
Plin. lib. 14. cap. 12.

Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho.

Horat. lib. 1. epiſt. 19.

maſculam intelligit, quæ tam audaci & virili animo fuerit, vt de Leucade petra præcipitem dare ſe auſa ſit, quod à Papinio in ſiluis ità canitur:

—ſaltúſque ingreſſa viriles
Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Stat. lib. 5. ſilu.

Atque vt Horatium eo in loco ſatis obſcurum illuſtremus: vt mihi videtur, ait in Carminum libris ſe Alcæum & Sappho imitatum eſſe, in libris

Epodon Archilochum, cùm præſertim à Grammaticis liber Epodon Archilochi citetur, & in libro eiuſdem nominis Flaccus plurimum Iambicis Archilochijs, & eo genere verſuum vtatur, quos frequentaſſe Archilochum nouimus, & in Epodis vſurpaſſe Grammatici declarant.

Vehemens, de lapide emptus, lapis, ager prouincialis, fermentum.

CAPVT III.

Colum. lib. 3. cap. 1. LIBRO Columellæ tertio non ſolita frequentiq́ue ſignificatione vehemens in luxuriante exuberanteq́ue ponitur, vt cùm ab eo ſcribitur, *Terræ denſæ vehementem multáque materia frondentem*. Nam ei opponit vitem Columel. lib. 3. cap. 10. rari ſarmenti. Iterum, *Vnde etiam materiæ vehementiſſimæ reperiuntur, aut in capite vitis, aut in crure vicino radicibus.* hîc vehementiſſimas materias dicit luxuriãtes, & maximas, in quibus & prolixiſſima dixit eſſe flagella & productiſſima ſarmenta. fortaſſe etiam non diſſimili notione & ſignificatu Horatius dixit de nitido elegantiq́ue vſu.

Horat. lib. 2. epiſt. 2. *Vehemens & liquidus puróque ſimillimus amni,*

quòd ferax ſit & fœcundus in producendis rerum vocabulis, ſemperq́ue aliquid aduehat, & vt amnis vehemens exundet. nam quod vehementem & liquidum dicit & purum, à fluuio tranſtulit magnum aquarum limpidarum agmen vehente: quod nonnulli ad poëtam commodius quàm ad vſum referri poſſe cenſent, quibus non aſſentior. Eodem libro, de lapide noxium appellat, ſeruum de lapide emptum, non frugi bonæ, ſed qui noColumel. lib. 3. cap. 3. xæ deditus ſit, ideoq́ue venditus: verba eius ſunt, *vel de lapide noxium poſſe comparari putat*. Lapis autem locus eminens erat, & tanquam ſuggeſtus, Iul. Pollux lib. 3. cap. 25. vnde præco prædicabat atque vendebat. Pollux, ὅδε ὁ τόπος, πρατὴρ λίθος καὶ πωλητήριον. Inde emptos de lapide tribunos vt ſeruos vænales dixit contu- Cic. in Piſon. meliosè Cicero: & Plautus,

Plaut. Bacch. *In eo ipſo aſtas lapide, vbi præco prædicat.*

Sc. Conſtringe. Ariſtophan. ſic & Athenienſes interdum ſuggeſtum vocabant, vt apud Ariſtopha- Colum. lib. 3. cap. 3. nem, τῷ λίθῳ προσέσταμεν. Illud ex eodem libro eſt obſcuræ intelligentiæ, *cùm ſola ea res omnem impenſam terreni pretio ſuo liberet, ſi modò non prouincialis ſed Italicus ager*: id autem eò exiſtimo ipſum dicere, quòd Italicus ager nec vectigalis nec tributarius erat: ita fructus ſolidos & integros ſine diminutione & impendio tributi domino reddebat: cùm contra vectigalis eſſet prouincialis ager, ſolumq́ue tributarium haberet. vnde decedebat fructui, nec prouentus dominum tantùm ditabat, ſed etiam publicanum, Colum. lib. 3. cap. 11. & fiſcum. Etiam tacitum indictumq́ue præteriri non debet, quid in fermentum cõgerere ſibi eodem in libro velit, cùm ſcribitur, vt, *parum quod*

ſupereſt

ſupereſt inferioris ſoli raſtris licet effodere, & in fermentum congerere atque componere. hîc fermentum intelligit, compoſitum ſolum laxum ſolutumq́ue, [Colum. lib. 4. cap. 1.] &, vt in libro quarto ait, quodam velut fermento intumeſcens. At verò Varro ſolum pedis fermentatum dicit, quod nec durum nec corneum eſt, [Varro de re ruſt. lib. 1. c. 9.] ſed tumidum & molle. Plinio tellus niue fermẽteſcit, quę niue tabeſcente [Plin. li. 17. c. 2.] diluitur & remolleſcit, putrisq́ue redditur & ſoluta, quod antè à Theophraſto fuerat dictum: [Theophraſt.] vt à Galeno atra bile terram fermentari, quæ acore ſuo eam ſoluit: [Galenus.] neque aliud eſt inquit Columella colere, quàm reſoluere & fermentare terram. [Colum. lib. 2. cap. 2.]

Multigenera, picantium modo apud Plinium quid, & quædam emendata. CAPVT IIII.

CHIROGRAPHA interdum non conſentiunt excuſis, cùm tamen vtraque probabilia ſint, nec falſi inſimulari meritò poſſint: tamen hæc conficta quodammodo emẽdatorum iudicio, illa auctoritate ſcriptorum niti videntur, vt lib. 11. Naturalis hiſt. Plinij editiones ita promulgãt, *multa hæc & multigena.* [Plin. lib. 11. cap. 1.] Ita bonis verbis & bono ſenſu, vt culpare nemo poſſit. at in ipſis, vt ita dicam, antiquitatis ſanctuarijs legimus, *multa hæc & multigenera,* quod qui non probat, illud etiam Plautinum è Captiuis improbet,

Multis & multigeneribus eſt opus tibi. [Plaut. Captiu. Sc. Aduerte animum.]

in his quæ paulò poſt ſequuntur, licet vtraque exemplaria accuſare perfidiæ: neque enim placet, *aliquibus verò non tota inciſura eas ambiente rugas:* nec, *aliquis verò non tota inciſura eam ambiente rugas.* [Plin. lib. 11. cap. 1.] Quid igitur ſequimur? nempe vt legamus *aliquis*, vel, quod idem eſt, *aliquibus verò non tota inciſura eam ambiente ruga.* Et mox, *imbricatis flexili vertebris*, quod eo audacius facimus, [Plin. ibid.] quia reconditi libri, & *eam* & *flexili* conſtãter & fideliter exhibent: & qui tractant monumenta vetera, non ignorant ſæpe in eis literas primores verborum ſequentium, etiam adhæreſcere vltimis ſyllabis antegreſſorum: vt hic, *rugas ſed in aluo.* ille enim ſibilus in fine ſtrepit vocabuli ruga arceſſitus è coniunctione. [Plin. ibid.] Sed ne illud quidem diſſimulabitur, in eo quod publicatum eſt, *in reliquis partibus ſiccius verius quàm durius,* diſcrepare ſtirpem à propagine. [Plin. lib. 11. cap. 4.] Nam ſtirps hæc eſt, *in reliquis partibus ſiccius ferè quàm durius.* hac lectione ab omnibus reiecta lectorem tamen frudare noluimus, ſi quid ex ea fortè elicere poſſet: *iſtius* tamen in libris ſcriptis eſt: & animaduerti r cum t coniunctum in eis ita effingi non rarò vt ſt, ſi quis *hirtius* putet. Multa autem ſupplementa inculcauêre in duas comprehenſiones, vt id quod ſentiebant potius exprimerẽt, quàm quod Plinius voluerat: ſic enim ediderunt, *Adeò non ad veris initium, vt dixêre,* [Plin lib. 16. cap. 6.]

nec,

nec,vt quiſquam in Italia de alueis exiſtimat. ante fabas florentes non exeunt ad opera & labores. Hæc ſic reperio in ſanctiore inſtrumento, *adeò non ad veris initium, vt dixêre, nec quiſquam in Italia de aluis exiſtimat. ante fabas florentes, exeunt ad opera & labores.* ſine controuerſia autem legendum eſſe Plin.eod.lib.c. 7. arbitror, *piſſoceros ſuper eam venit picantium modo ceu dilutior cera è vitium populorúmque mitiore gummi:* ac picãtium modo interpretor, proinde quaſi apes ipſæ fauos picare eo velint: qui autem picãt vaſa, picem diluere ſolent, vt liquidior inhæreſcat lateribus vaſorum, quod non faceret, dura ſi eſſet. Liquatam autem picem igneque ſolutam ad picandum imitatur piſſoceros, nec tam pix videtur tamen, quàm dilutior cera.

Acetum mel, Plinius emendatur.

CAPVT V.

NON abs re nobis eſt plerũque ſuſpecta fides publicorum librorum, qui eam conſarcinant ſcripturam, quam captus caſtigatorum excogitare potuit, non auctor prodidit: & cùm eſt copia librorum conditiuorum, vt ita dicam, eos ſæpe conſulimus libenter, vt & fecimus, cùm in Plinio ita Plin.li.11.c.15. editum reperiſſemus: *in omni melle quod per ſe fluit, vt muſtum oleumque, appellaturque acetum, maximè laudabile eſt.* è quibus hanc retulimus ſcripturam, *in omni melle quod per ſe fluit, muſtum oleumque appellatur, acetum maximè laudabile eſt.* acetum autem eſſe ſuſpicor quod Græci ἀκυλὸν dicunt, & optimum Græci grammatici interpretãtur: quo in verbo latet notio medicamẽti, vt mel illud eſſe credam, quod exortu nobilis ſideris, aut incumbente cœleſti arcu, non ſequutis imbribus gignitur dono quodam cœleſti, medicatum & ad plurima mala ſalutare, vt malis hominum ſanandis vim quandam diuini nectaris præſtet: vt tamen ipſe adſcribam, quid de eo loco aliquando ſenſerim, non acetum legendum, ſed Atticum perdiu exiPlin.ibid. ſtimaui, nec piget ſententiæ. ſequitur mox in editionibus, *æſtiuum omne rutilum, vt diebus confectum ſiccioribus. aptiſſimum exiſtimatur è thymo,* quis non crederet ſincerè & bona fide editiones voce Plinij loqui? at alius ſermo in illis libris, quos amanuẽſes ſcripſêre, inuenitur. *Eſt etiam omne rutilum vt ſiccioribus aptiſſmum in æſtimatus hetuno.* in alijs, *eſt iam.* equidem miror tam diſcrepare ab origine ſua exemplaria popularia, & qua ratione impulſi ſint caſtigatores, vt ſomnia ſua ſequi mallent quàm ſcripta veteAriſtot.lib.9. de hiſt.anim. cap.40. Plin.lib.11. cap.16. ra: quæ etſi falſa ſunt, in eis tamen veritas apparet. legendum igitur puto, *etiam omne rutilum: vt vlceribus aptiſſimum in æſtimatu eſt è thymo.* hoc & ab Ariſtotele ſcribitur in animal. hiſtoria, & infra à Plinio his verbis, quæ tamen in veteribus libris non reperio. *album mel non fit, quod è thymo eſt, ſed*

oculis

oculis & vlceribus aptiſſimum exiſtimatur. etiam eiuſdem capitis illud aduertit me, vt oracula, vt ſic dixerim, vetuſtarum bibliothecarum adirem: *huic vindemiæ Attici ſignũm dedêre initiũ caprificialem diem Vulcano ſacrum.* Plin.li.11.c.15. Parum mihi videtur emendata oratio, nedum elegantia Plinij digna. Reperi autem in bibliothecis antiquis, *dedêre initium caprificiali diem*, vt non dubitanter legendum ſit *dedêre initium Africi, alij diem Vulcano ſacrum*: ſignificat enim eo tẽpore vindemiam illam mellis eſſe faciẽdam, caſtrandaſque aluos, cùm incipit Africus ventus flare.

Inſcripti maleficij actio, inſcripta merces, inſcriptum pecus.

CAPVT VI.

Apvd declamatores actio quædam proponitur, è qua eorum quædam oriuntur cauſæ, inſcripti maleficij: vt apud Senecam libro 5. Declamationum: *Inſcripti maleficij ſit actio.* ea vt opinor maleficij erat legibus Senec.lib.5. nominatim diſerteque non comprehenſi, neque cauti. cuius tamen actio declamat.1. dabatur. Quæ quidem moribus Græcorum videtur cõparata fuiſſe, non Romanorum: apud quos ſcholaſticum hoc & declamatorium erat, non in Repub. vſitatum: huius rei mentio eſt apud Heſychium & Suidam. ſic Heſychius enim ſcribunt, ἄγραφα ἀδικήματα, περὶ ὧν νόμος οὐ γέγραπται. ex his intelligetur Suidas. nullo negotio iocus & fruſtratio Senecæ, Ceſtium declamatorem irridentis, qui ſe eloquentiorem tamen & diſertiorem Cicerone putabat. eum enim ludens Seneca repertum in foro poſtulauit inſcripti maleficij, quæ iure Romano actio prodita nõ eſt. Ille, qui in declamationibus ſemper verſatus eſſet, in quibus ea actio iactabatur, æſtuare & timere cœpit, & foro non aſſuetus aduocationem poſtulauit. Ita qui ſe Cicerone facundiorem putabat, patrono egere viſus eſt, ſed verba Senecæ ſubſcribam: *Deinde libuit* Ciceroni *de* Ceſtio *in foro ſatisfacere: ſubinde nactus eum in ius* Senec.lib.3. *ad prætorem voco, & cùm quantum volebam iocorum conuitiorumque effudiſ-* declamat.1. *ſem, poſtulaui vt prætor nomen eius reciperet lege inſcripti maleficij. Tanta illi perturbatio fuit, vt aduocationem peteret.* D*einde adultum prætori dixi, & ingrati poſtulaui.* Ecce iterum peruenuſtè illudit Seneca, qui ingrati poſtulet ingenuum, cùm ea tamen prodita ſit Romano more in libertos ingratos actio: ſed fretus inſcitia Ceſtij hominis ſcholaſtici, ſic impunè iocabatur, cùm ille ſtuperet, nec quicquam hiſcere poſſet, qui ſibi tamen Ciceronem parem eſſe negare ſolebat. vt autem inſcripta dicebantur quædam maleficia: ſic & ſcripta, quæ nominatim legibus appellata cauraq; erant. Quintil. 1. declam. *Igitur & ſcriptum maleficium: & aduerſus eum cum quo* Quint.1.decla. *agitur.* Certum ſignificat eſſe crimen & legum ſanctionibus & animad-

uerſionibus vindicāri ſolitum. Inſcriptæ autem merces ſunt, quas in portu apud publicanum mercator aut inſtitor non eſt profeſſus, ideoque in ſcriptura publicani non ſunt perſcriptæ, in commiſſumque incidunt. Lucillius, *facit idem quod illi, qui inſcriptum ex portu exportant clanculum, ne portorium dent.* ſic & inſcriptum pecus dicebatur, quod paſcebatur in ſaltibus publicis, nec in ratione publicani ſcriptum erat, & lege cenſoria committebat. Varro, *ne ſi inſcriptum pecus pauerint, lege cenſoria cōmittant.* Poſſet aliquis multò plura ex auctoribus exēpla cōquirere & ijs iſta magis illuſtrare, ſed operę peperci meę, ſatisq; habui, quę occurrebāt vltro, adſcribere, & modicè genus loquendi declarare: ſic & aliorū induſtriæ aliquid relinquetur, & iuuentutis ſtudijs pro mea parte non videbor planè defuiſſe.

Apud Non. in portorium.

Varr. de re Ruſt. lib. 2. c. 1.

Murranus, Ilus, rumpuntur pectora, pro aris & focis, cedet Iulus agris, apud Maronem. CAPVT VII.

LATET apud Maronem in proprijs nominibus interdum multum ingenij, vt libro 12. interfici dicitur Murranus antiqua Regum nobilitate generoſus. Nam Murrani reges Latinorum dicebantur, vel quòd murra vnguentiſque oblinerentur, vt apud Maronem ſcribitur,

Virg. 12. ænei. *Vibratos calido ferro murraque madentes*:

Nam à murra murranus, vt à minio minianus dicetur: legimus enim Iouem minianum apud Ciceronem minio oblitum, & à phecaſijs phecaſianum apud ſatyrographum, pro phecaſiato, id eſt phecaſijs calciato: vel quòd oppidis muro clauſis & cinctis præeſſent, vt murrani, quaſi murani dicantur, vel potius de nomine Regis alicuius nobiliſſimi & fortiſſimi. illi alter mox ex aduerſa parte reponitur quadam compenſatione, qui velut pari ſtemmate regioque nomine celebris occiditur, Ilusque ab Ilo Troianorum rege appellatur. Itaque aſpirari non debet, ſed exiliter tenuiterque proferri. *Ille ruenti Ilo*, non vt editur, *Hilo*. Quod autem ibi ſcribitur,

Cic. 9. famil. epiſt. 16.

Iuuen. ſat. 3.

Virg. 12. ænei.

—rumpuntur neſcia vinci Pectora, ex conſequenti anteceſſio accipienda eſt, vt magna incendi & intumeſcere ira audiamus, vt inflata pectora, & diſtenſa penè in periculum rumpendi veniant. videtur autem,

Virg. ibid. *—& vanis ſeſe occulat vmbris,* quadam reciprocationis abuſione dictum eſſe, cùm de Ænea dici videatur, & ipſum latinitas poſtulet: ſed aliquantò hac in re liberiores fuerunt Latini veteres, etiam Cicero. quod autem legimus plerunque pugnādum eſſe pro aris & focis, etſi de aris templorum & priuatis tectis accipiendum plerunque videtur, tamen auctoritatem Maronis ſequutus interdum de fanis & delubris exponendum iudico. Nam pars quædam aræ in qua accenditur ignis, focus dicebatur, ceu

ignita-

ignitabulum,& aræ focus imponebatur. vt eodē libro, *Crateráſque focóſque ferunt*. Itaque ijdem propè interdum eſſe videntur foci & aræ : Maro, Virg. ibid.

In medióque focos & dijs communibus aras. Virg. ibid.

ſæpe tamen foci pro tectis priuatis intelliguntur : Cicero, *Eijcere aliquem nudum domo atque focis patrijs dijsque penatibus præcipitem exturbare*. Iterum, *focos, deos penates eſſe ſubiectos libidini tribunitiæ*. Etiam videtur illud ſingulari artificio & propè adulatorio excogitatū, quòd non tam Æneæ quàm Iulo quæri Italia ſignificatur, vt Iuliæ familiæ, quæ rerum potiebatur Virgilij ætate, gratia quæratur, ad quam deorum fatis imperium delatum ſit. ſic enim ſcribit, *cedet Iulus agris* : & alio loco, Cic. pro Sext. Roſc. Amerin. Cic. pro domo ſua.

Aſcanióne pater Romanas inuidet arces? Virg. 12. æneï. Virg. 4. æneï.

Apud Lucanum quoque, penates patrij, quos Æneas in Italiam claſſe vexerat, & è Lauinio Albam tranſtulit Iulus, à Cæſare gentis Iulææ dicuntur eſſe : verba ſubſcribam, *—Phrygijque penates Gentis Iulææ*. proinde quaſi Iulij hæredes familiæ & ſucceſſores ſacrorum Iuli eſſent. Nam & Halicarnaſſeus Dionyſius Iulo tradita dicit ſacra fuiſſe, quæ deinceps familiæ Iuliæ prodita ſint, & ab ea poſſeſſa. eius verba ſunt, ἰούλῳ δὲ ἀντὶ τῆς βασιλείας ἱερά τις ἐξουσία προσετέθη καὶ τιμὴ ἣ ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἐξ αὐτοῦ γένος ἐκαρποῦτο, ἰούλιοι κληθέντες ἀπ' ἐκείνου. Multa eiuſdem generis apud Maronem latent ingenij & eruditionis magnæ pignora atque monumenta, quibus explanatis multò magis poëmatis dignitas & elegantia apparet, non explicatis, de admiratione eius & gratia multum decedit. Lucan. lib. 1. Dionyſ. Halic. lib. 1. Antiq. Rom.

Obbruteſco apud Lucretium, brutum, liquidus ignis.

CAPVT VIII.

LIBARE ſemper hinc inde aliquid ex auctoribus ſolemus, & leuiter deguſtare, & eadem tamen libamenta eundemque guſtum lectori communicare, vt eius potius cupiditatem excitemus, quàm famem ſatiemus: quod & nunc faciemus. Cùm à Lucretio ſcribitur,

An contracta ſuis è partibus obbruteſcat. Lucret. lib. 3.

quid obbruteſcat ſit lippis non eſt notum, ne multis quidem qui ſibi oculei toti, vt Argus, videntur. Ego obbruteſcere eſſe puto, ſenſum amittere & vitam, & interire. Nam brutum eſt non ſentiens, Lactantius, *Corpus enim, quia è terra eſt, comprehenſibile eſt, temporale, brutum atque tenebroſum eſt. Anima verò, quia de cælo eſt, tenuis, æterna, ſenſibilis, illuſtris eſt*: hic apertè brutum, id eſt, non ſentiens, ſenſibili id eſt ſentienti oppoſuit. Idem Lucretius de Tytio loquens, cuius immortale fecundúque iecur adunco roſtro rimatur epulis & tundit vultur, ſic ait, Lactant. lib. 7. cap. 12. Lucret. lib. 3.

Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ:

quo in verſu illud torpedine, ne quid diſſimulem, non exprimit ſentẽtiam quam deſidero, & quam velle videbatur poëta eloqui. ſcio equidem dici poſſe anxiam eius animo perpetuò inhærere curam, quæ vulture eius fibris aſſiduè immorante ſignificetur, & torpedo curæ vocetur, ſed Lucretius curam amoris, quæ cupiditatis eſt, videtur explicare voluiſſe. Itaque legendum puto, *Aut alia quauis ſcindunt cuppedine curæ.*

In quam emendationem eo ſum propenſior, quòd maxima harum vocum affinitas eſt in literatura, & quòd alio in loco vbi cuppedo perſpicuè ſcribendum eſt, in libris quibuſdam torpedo reperitur,

Lucret. lib. 6. *Et finem ſtatuit cuppedinis atque timoris.*

torpedinis enim atque timoris in exemplaribus quibuſdam editur. Mirum autem videtur non ſolùm nobis quòd liquidum ignem dixerit, ſed etiam doctiſſimo viro Macrobio, quæ tamen adiectio ita Maroni adriſit, vt ſuum bucolicum carmen hac tanquam gemma ornandum ſibi putarit: ſic autem ſcribit Lucretius,

Macr. lib. 6. Satur. cap. 5.

Lucret. ibid. *Hac etiam fit vti de cauſa nobilis ille*
Deuolet in terram liquidi calor aureus ignis. Maro autem,

Virg. eclog. 6. *— & liquidi ſimul ignis.*

Liquor enim, qui aquæ & humoris proprius videtur, quo tandem pacto ardori tanto ſiccitatique conuenire poteſt? ſed liquidum etiam appellatur quod defecatũ, quod purum, quod non turbidum, quod clarum, quod ſincerum, à vino colis defecato ducta tranſlatione: qua notione liquidum ignem dici reor, purum, non admixtum, neque inquinatum à fumo. Sic liquidum lumen à Lactantio dicitur, *aliud verò*, inquit, *ille à nobis exigit lumen, & quidem non fumidum, ſed, vt ait poëta, liquidum atque clarum mentis ſcilicet.* In eodem nomen eſt iunctum putricauum, quod & poëtæ nitorem lædit, & modulo ſyllabæ verſum claudicantem reddit,

Lactant. lib. 6. cap. 11.

Lucret. lib. 2. *Mollia, lenta, fragoſa, putricaua, corpore raro.*

Sed dirimendum eſt quod malè coit, ſcribendumque *fragoſa putri, caua corpore raro.* Quinetiam, videte quò progrediatur temeritas mea, ferè labor, vt putem legendum,

Molli lenta, fragoſa putri, caua corpore raro.

Vt mollitudini lentorem, fragori putredinem, raritati caua corpora accepta ferat: vt hoc tamen, etſi probabile eſt, affirmare non auſim; ita alterum paratus ſim tueri duobus vocabulis legendum eſſe.

Quædam emendationes viri docti in Plinium expenſæ.

CAPVT IX.

NON

NON eſſe temerè cuiuſquam auctoritati credendum auctores emendanti ſuo arbitrio, è quibuſdam locis Plinij oſtẽdam, in quibus corrigendis, niſi fortè fallor, vir pręſtãtiſſimæ doctrinæ, non tamen hîc vbi reprehenditur nominandus labitur: ſed falſum induci veritate oppreſſa, non eſt ferendum, nec diſſimulandum. Quod ergo in Plinijs publicis elegan- *Plin. lib. 9.* ter ſcribitur, *non illos curru detractos quàm in hoc viciſſe malit?* ita mutat, *non* *cap. 35.* *illos currus detractos, quàm huius cccc* HS *malit*: non tam cõmoda ſententia, nec tam cenſoria nec acri caſtigatione, cùm dicat, ſatius fuiſſe Curium & Fabricium non triũphaſſe, quàm locupletatam eorum victorijs poſteritatem ad tam immanem luxum peruenire. pręſtitiſſet igitur, inquit, eos bellorum victores nõ eſſe, quàm eorũ bellica gloria & imperatoria laude & amplificatione imperij, ſic gliſcere & adoleſcere luxuriã. paulò antè quoque *perditi nepotatus* legit, cùm *perdito nepotatu* in chirographis pateat antiquiſſimis emẽdatiſſimè ſcriptum: nec ſatis *id fecêre*, in illiſêre mutat ſuo cõceſſu nullius ſuffragio, cùm perbellè legatur, *ſubeunt luxuriæ eius nomi-* *Plin. ibid.* *na & tædia exquiſita perdito nepotatu: ſiquidẽ cùm id fecêre, crotalia appellãt.* Illud enim, *cùm id fecêre*, eſt cùm binos aut ternos vniones ex auribus ſuſpendêre proceriores & faſtigata figura in pleniorem deſinentes orbẽ. eidem non placet candorem conſpici, & candore conſpici ſcribit, quod etſi elegans eſt, tamẽ non videtur ſummutationi iſti locus eſſe, cùm optimè conſiſtere recepta ſcriptura videatur. Improbat & iſtud, *non rectè recipit hæc nos rerum natura niſi nudos*: probat, *num ritè recipit nos hæc rerum natura niſi nudos?* Sed quid in hoc argutię & ingenij latet, ſi alter ſenſus torporis & tarditatis plenus eſt? Nam pronuntiatio tantùm in interrogationem mutata eſt. Dicit enim non eſſe fucandas noſtras veſtes conchyliorum marinorum ſanguine, nec inde veſtiendò corpori tingenda eſſe vellera, cùm hoc elementum nudare potius quàm veſtire debeat, quod nos niſi nudos recipere non ſolet. qui enim in mari natare vult, veſtes exuit. hic ſenſus, cui non placet, mirum profectò ſit, ſi alter, quem ille cõſtituit, nihiloque plus ſignificat, aliquid ei ſapere poſſit. Idem emendat, *eſto, ſit tanti ventri cum eo ſocietas*: at ego, *eſto, ſit tanta ventri cum eo ſocietas*, congruere magis ſententiæ affirmo. Rurſum ille legit, *parum ſit, niſi quis veſcimur periculis veſtiamur*: ego verò, quod in cellularijs & arcanis libris reperi, *parum eſt, niſi qui veſcimur periculis, etiam veſtiamur*, rectiſſimum & amuſſitatum eſſe exiſtimo. Eidẽ non placet *L. Plancus*, probatur Munacius Plancus: iſta ratione M. Cicero dici non debebit, ſed Tullius Cicero. Lucius autẽ Munatius Plãcus ille vocabatur. ita ex vno Plinij capite ſatis oſtẽſum arbitror ſuſtinendam & cohibendã ſententiam eſſe in his, quæ emẽdatores nouant & interpolãt: nec leui credulitate ſequaciq; eis fidẽ ſtatim adiungendã eſſe.

Copta, coryceum, lora, Adoneus. CAPVT X.

Mart.lib.14. epig.68. IN Martialis apophoretis lemma eſt, copta Rhodia cum his verſibus,

Peccantis famuli pugno ne percute dentes.

Clara Rhodos coptam, quam tibi miſit, edat.

hoc genus panificij fuiſſe videtur, cui quędam quæ tunderentur, vt ipſum vocabulum confitetur, miſcerentur, vt nuclei pinei, amygdalæ: ſed omnino duriſſima adferebatur Rhodo, vt è Martialis ioco intelleximus. Coptæ meminerunt medici, vt Trallianus Alexander his verbis: (Trallian.lib. 11.cap.14.) τῶν δὲ πραγμάτων συμφέρει μάλιστα τὰ κάστανα λαμβάνειν, μῆλα καρύων, ἢ στροβίλων, ἢ ἀμυγδάλων ἐσθίειν, ἀλλὰ μηδὲ πλακούντων, ἢ κοπτῶν. Iterum, (Trall.lib.7. cap.14.) κοπτὸν πρὸς σκληρίαν στομάχου. deinde eius confectionem ſubijcit. Rurſus, (Trall.lib.7. cap.2.) ἀμυγδάλων οὖν λαμβανέτωσαν ἢ πιστακίων ἢ σταφίδων, ἢ στροβίλων, καὶ τὰς ἐκ τούτων συγκειμένας κοπτάς. Et Oribaſius (Orib. lib. Medicaminum.) κοπτάριον purgans facit è ſimila, nucleis pineis, dacrydio, pipere, melle deſpumato: & alterum è ſimila, ſcammonia, nucleis pineis, pipere, melle. ſed quoniam non hiſtoriam conteximus, ſed varia conſarcinamus, quidnam eſt, quod Vitruuius corticeum appellat de palæſtris his verbis loquens? (Vitru.lib.5. cap.11.) *ſub dextro corticeum, deinde proximè coniſterium*. hic partim coriceum emendari video, vt locus ſit vbi puellæ ſeſe exercere ſolitæ eſſent: ſed coreum potius dici deberet: partim coureum, vt ſit tonſtrina. Ego coryceum, vel quod idem eſt, coruceum lego, vt locus ſit in quo coryco ludere ſolerent: de qua exercitatione ſcribitur ille apud Ariſtotelem iocus libro ſecundo Rhetoricôn, (Ariſtot. 2. Rhetoricôn.) ὥσπερ φιλάμμων ζυγομαχῶν τῷ κωρύκῳ inde & κωρυκομαχία apud Cælium Aurelianum, *tum volutatio*, inquit, *in palæſtra varia, quam Græci celadiam atque corycomachiam vocauerunt*. (Cælius Aurel. li.5. Chronion cap.12.) exercitationem Coryci & pilæ memorat ſecundo libro ſanitatis tuendę Gal. (Galen. 2. de Sanit. tuend.) κώρυκον autem ſacculum ſignificat, vt pugillatorij follis ludus ferè videatur. his ex locis ſatis arbitror liquere quid coryceum apud Vitruuium ſit. ſed, vt teſtari non ceſſo, per libros & literas erro, & quocunque vel tempeſtas vel æſtus rapit, inde iſtis commentarijs aliquid venor. ſcribit in periocha lib. 10. Odyſſ. Auſonius; (Auſon. in periocha lib. 10. Odyſ. Homer.) *ſociíque eius opes aliquas in lora ineſſe exiſtimantes*, quo verbo quidam offenſi, in ſcorto ſubijciunt: ſed non oportet indicta cauſa exturbari domicilio veram dictionem. ego enim loram vel luram legendum contendo. Nam cùm lorum ſit funis è corio, lora vel lura vtris eſt. Feſtus, (Feſt. Pomp. lib. 10.) *lura os culei, vel etiam vtris*: hinc vt opinor, dicuntur luridi, ab vtris & corij colore. Eodem autem in Auſonio, cùm in epigrámate ſcribitur,

(Auſon. epig. 112.) *Dum ciſthon coſtúmque putat communis odoris,*

latere obſcœnitatem puto, ex ambiguitatis ioco. Nam & ciſthus in materia medica frutex eſt adſtringentis naturæ, cuius in radicibus naſcitur

hypociſthis

hypociſthis: & cyſthos etiam mulieris naturam ſignificat, vt Grammatici Græci annotant, idque quodam me loco iam ſcripſiſſe recordor. Apud eundem poëtam, vbi varia Bacchi, quem in Lucaniaco fundo dicarat, nomina dimetris intexuntur, *Arabica gens Adoneum*, non vt ſemper edi *Auſon. epig.* animaduerto, *adoneum*, ſcribendum eſt. Conſtat enim ex Macrobio Li- *30.* berum patrem eſſe ſolem, eundemque Adonin eſſe. Adonin porrò vete- *Macrob. lib. 1. Satur. ca. 18.* res Latini Adoneum appellare ſoliti ſunt, quorum ſermonis æmulus eſt *& 21.* plerunque Auſonius. Plautus, *Vbi aquila catamitum raperet, aut Venus* *Plaut. Me-* *Adoneum*. nemo autem ignorat Adonin ab Aſſyrijs & Phœnicibus pro *nach. sc. Ni* numine adoratum ſanctiſſimè eſſe, & vt exiſtimo à vicinis Arabibus. *mala ni ſtulta*

It mare proruptum apud Maronem, primis ominibus, componet veſper, media teſtudine.

CAPVT XI.

MVLTI mirantur fluuium à Marone mare appellatum fuiſſe hoc verſu,

Vnde per ora nouem vaſto cum murmure montis *Virg. 1. æneid.*
It mare proruptum.

hi mirari deſinent cùm idem à Nicandro factum intellexerint, qui in theriacis ſcribit,

Τὴν ἀπὸ θρηϊκίου κομέες ποταμοῖο φέρουσιν, *Nicand. in*
Ὃν πόντον καλέουσιν. *Theriac.*

Eodem autem in Maronis libro quod ſcribitur,

—veniet luſtris labentibus ætas, *Virg. 1 æneid.*
Cùm domus Aſſaraci Phthian, claráſque Mycenas,
Seruitio premet, ac victis dominabitur Argis.

de Mummio Victore Achaiæ Seruius interpretatur, prærogatiuamque Grammaticorum primæ claſſis meruit: ego tamen potius de Paulo Æmi- *Seru. ibid.* lio intellexerim, à quo victa Macedonia, Theſſalia patria Achillis, quæ Macedonum regno parebat, venit in ditionem Romanorum, & Græcia ſubactis Macedonibus ſub imperium Romanum ferè videtur conceſſiſſe, etſi antè à Flaminio libertate donata: atque hac quidem in ſententia videtur eſſe Propertius, quod ad patriam Achillis attinet, cùm ita ſcribat,

Et Perſen proaui ſimulantem pectus Achillis, *Propert. lib.*
Quíque tuas proauus frègit Achille domos. *4 eleg. 12.*

quo etiam loco confirmatur noſtra de illo Horatij loco ſententia,

—cui ſuper Carthaginem *Horat. od. 9.*
Virtus ſepulchrum condidit. *1 pod.*

Ibi canente Propertio,

Propert. lib. 4. eleg. 12.

Sub quorum titulis Africa tonſa iaces. ſed & in Marone,

Virg. 1. æneid.

Iulius à magno deductum nomen Iulo,

de Auguſto, quàm de Iulio Cæſare dictatore accipere malim, pręſertim cùm ſequatur,

Hunc tu olim cælo ſpolijs orientis onuſtum Accipies:

Quod, ſi hiſtoriæ fidem habemus, Iulio non poteſt conuenire, Auguſto poteſt. *Claudentur,* inquit, *belli portæ, furor impius intus*

Sæua ſedens ſuper arma, & centum vinctus abenis

Poſt tergum nodis fremet horridus ore cruento.

his verſibus Maro videtur adumbraſſe bellum ab Apelle pictum, reſtrictis poſt tergum manibus, quam tabulam Auguſtus in ſuo foro dicauit: Plinius, *item belli imaginem reſtrictis à tergo manibus, Alexādro in curru triumphante, quas vtraſque tabulas diuus Auguſtus in fori ſui partibus celeberrimis dicauerat.* —*vel qualis equos Threiſſa fatigat Harpalice,* Harpalyce puto ſcribendum, eam celeriter manu coacta patrem à Getis captum recepiſſe ſcribunt: fuit & Harpalyce, an hæc neſcio, virgo, quæ Iphiclum ardentiſſimo amore cùm deperiret, ſpreta dolore animi confecta interijt, â qua & canticum quoddam harpalyce dicebatur. —*primíſque locarat Ominibus:* olim ſolebant in nuptijs omina captare, itaque prima omina, primas nuptias intelligit. Cicero libro priore de diuinatione. *cùm vellet ſororis ſuæ filiam in matrimonium collocare, exiſſe in quoddam ſacellum ominis captandi cauſa, quod fieri more veterum ſolebat.* —*ſed ſumma ſequar faſtigia*, id eſt, ſumma ſequar capita.

Plin lib 35. cap. 10.

Virg. 1. æneid.

Cic. 1. de diuinat.

Virg. 1. æneid.

Virg ibid.

Ante diem clauſo componet veſper olympo,

vt de die mortuo dicitur. Nam componi mortui dicuntur. Horatius,

Horat. lib. 1. ſat. 9.

Omnes compoſui. felices: nunc ego reſto.

Virg. 1. æneid.

Aſpice bis ſenos lætantes agmine cygnos.

Odium inter aquilas & cygnos eſt inteſtinum: ita tamen vt cygni tantùm aquilas inuadentes repellant, non aggrediantur. Ælianus, καὶ μάχεσθαι τοὺς κύκνους τοῖς ἀετοῖς, ἀμύνασθαί γε μὴν αὐτούς, ἀλλ' οὐκ ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων. Eſt & alioqui cygnus feliciſſimum nautis augurium.

Aelian. lib. 1. var. hiſt.

Virg. 1. æneid.

Crinibus Iliades paſſis, peplúmque ferebant,

ex Homeri ſumptum eſt libro ζ.

Virg. ibid.

Tum foribus diuæ media teſtudine templi:

puto in medio templo fores fuiſſe, non tantùm in primo, & quodam ſepto diſclusum diuæ ſacrarium fuiſſe interioremque cellam, & iuxta eam in medio templo reginæ tribunal: in medio autem templo numinis erat ſimulachrum, cui templum erat dicatum,

Virg. 3. Georg.

In medio, inquit Maro, *mihi Cæſar erit, templúmque tenebit.*

Apuleius,

Apuleius, *nanque in ipſo ædis ſacræ meditullio, ante deæ ſimulachrum conſtitutum tribunal ligneum iuſſus ſuperſtiti*. eodem modo dixit Sedulius,

Dúmque ſui reſidens media teſtudine templi.

Non metus, officio ne te certare priorem Pœniteat,

libentius legerim, quàm, *nec te certare*, vt dicat, haud equidem vereor, ne te pigeat, pœniteatque in nos officia aliqua contuliſſe.

Apul. lib. 11. de Aſ. aureo. Sedul. lib. 3. cap. 44. Virg. 1. aeneid.

Numeri, innumeri, Opicus magiſter, aretalogus, apalaria, ſociorum garum. CAPVT XII.

IN epitaphio comici Plauti, quod ſcribitur,

Et numeri innumeri ſimul omnes collachrymarunt,

ſi quis acrius attendat, vocem innumeri, aliud valere, quàm in conſuetudine ſolet, reperiet: mihi quidem ſignificare videtur orationem, quam proſam dicimus, Apuleius prorſam appellat. ſententiam enim eſſe puto, illius poëtæ occaſu & interitu, non tantùm numeros, id eſt verſus, ſed etiam innumeros, id eſt ſolutam orationem lachrymas profudiſſe. Id vt cenſeam facit Auſonius, in quo innumeros ita accipi reperiſſe videor in protreptico ad nepotem,

—tu flexu & acumine vocis

Innumeros, numeros doctis accentibus effer.

Dicit apud Plinium Cato, *nos quoque dictitant barbaros, & ſpurcius nos quàm alios Opicos appellatione fœdant*: quæ tandem in Opici verbo ſpurcities latet, quod dedignatur Cato? fuêre populi Italiæ Opici inhoneſti & obſcœni, vt in vitium nomen abierit. Itaque Eunum liguritorem Auſonius Opicum magiſtrum vocat. Aretalogus, non tam videtur à virtute dici, quæ ἀρετὴ vocatur, quàm ab ἀρετὸς, id eſt gratus & placens, qui narrationes & fabellas, acroamataque auribus auditorum grata loquitur. proinde & nugatores eo etiam nomine & garruli cenſentur, cùm vſuueniat perſæpe vt ſcurræ illi nugentur & garriant. ἀρεταλόγον etiam legiſſe me ita recordor in Auſonio, vt hoc verbum ab Arete vxore Alcinoi deduci videatur, quæ explicationem illam longiſſimam errorum Vlyſſis, quem Iuuenalis etiam aretalogum vocat, *Mouerat vt mendax aretalogus*, audierat, niſi de mendo ſuſpectus ſit Auſonij locus.

Apud Gell. li. 1. cap. 24. Apuleius. Auſon. Edyll. 5. Plin. lib. 29. cap. 1. Auſon. epig. 126. Iuuen. ſat. 15.

Ῥωμαίοισιν ὕπατος ἀρεταλόγων δὲ ποιητής.

Sed fortaſſe emendandum, ῥωμαίοισιν ὕπατος τ᾽ ἀρεταλόγος ἠδὲ ποιητής. Sed quoniam in mentionem Auſonij incidimus, quænam ſunt apud eum apalaria hoc verſu,

Maiorum menſis, apalaria ſuccus inundet.

Ego epularia lubentiſſimè legerim, & vaſa eſcaria intellexerim, quæ ſolebat

Auſon. epiſt. 9. Auſon. epiſt. 7.

lebat inundare garum: de garo enim loquitur quem & liquorem ſociorum ait appellari eo in loco, vt & Plinius lib.31. (*Plin lib.31. cap.8.*) *nunc è ſcombro piſce laudatiſsimum in Carthaginis ſpartariæ cetarijs: ſociorum id appellatur.* Hermolaus (*Hermol. ibid.*) apuarum emendat, quòd ex eo piſciculo garum fieret: ſed cùm è garo oua parari condirique ſoleant: & oua hapala in Apicio legamus (*Apicius lib.7. cap.17.*), quid ſi hapalaria, vaſa intelligamus, in quibus liquamine oua cõdiuntur? ſic enim ſcribit, *In ouis hapalis piper, liguſticum, nucleos infundes: ſuffundes mel, ac acetum: liquamine temperabis.* Igitur hapalaria in ſua ſede ſecurum manere iubeo. *Vitium huic eſt,* inquit Plinius (*Plin.lib.31. cap. 8.*), *alex imperfecta nec colata fex.* Id clarius explicat auctor quicunque tandem ille eſt γεωπονικῶν (*Auctor γεωπονικῶν lib. 20.*) his verbis: cùm enim inteſtina piſcium, & omne genus piſciculorũ ſaliri dixiſſet, diutiusque ad tabem inſolari, ſcribit, κόφινος μακρὸς καὶ πυκνὸς ἐντίθεται εἰς τὸ μέσον ἀγγεῖον τῶν προειρημένων ὀψαρίων, καὶ εἰσρεῖ τὸ γάρος εἰς τὸν κόφινον, καὶ οὕτως διὰ τοῦ κοφίνου διηθηθὲν, ἀναιροῦται τὸ καλούμενον λικουάμεν· τὸ δὲ λοιπὸν πάτημα γίνεται ἄλιξ. Ita ex his verbis garum & liquamen idem eſſe intelligimus, reliquam fecem alex. Quod autem Cicero 2. Antoniana ſcribit (*Cic.2.philip.*), *Quid erat in terris, vbi in tuo pedem poneres, præter vnum Miſenum, quod cum ſocijs, tanquam Siſaponem tenebas?* ad garum minimè referendum eſt, ſed ad miniaria metalla Siſaponenſium, quæ ſocietates publicanorum exercebant: dicit enim Antonium non vnum poſſeſſorem Miſeni fuiſſe, ſed poſſeſsionis ſocios habuiſſe multos. Quod dixi de Siſaponenſibus miniarijs Plinij eſt (*Plin.li.33.c.7.*), qui ita ſcribit, *celeberrimum in Siſaponẽſi regione in Bætica,* deinde ſubijcit (*Plin.ibid.*), *ſed adulteratur multis modis, vnde præda ſocietati.*

Explicatur, Nec fonte labra prolui caballino.

CAPVT XIII.

(*Perſ.in proœmio.*) VERSVS illi, quos ſuis ſatyris procemij loco Perſius prætexuit, verboſiſsimis & diffuſiſsimis explicati commentarijs, non ſatis tamen mihi enucleati videntur. plerique enim putant Perſium obſcurè innuere ſeſe paupertate ad poëma condendum adactum eſſe: ego contra non putem eum in tam tenui re natum fuiſſe, vt ad emendicandam annonam placandamque ventris famem, ei carmen ſcribere fuerit neceſſe. Excuſare igitur mihi potius videtur, cur non poëma aliquod heroïcũm & graue de rebus heroum geſtis pangat, ſed ſatyram ludat, quæ in poëmatis huiuſmodi, ac ne poëmatis quidem propemodũ numeranda eſſe videatur. Nam ſe poëtam eſſe negat, ſed ſemipaganum dicit: non enim ſe bibiſſe aquam Aganippes, nec in Parnaſſo dormijſſe, vt repentino afflatu correptus vates ſubitò prodiret, quo ſe pacto extitiſſe poëtas, quidam mentiti ſunt: ſeque prędicat muſas relinquere & cedere illis poëtis, qui digni imaginibus habiti

biti ſunt hedera coronatis, quique ſuorum principio operum earum ſimulant inſtinctum & furorem, vt qui ſic exorditur,

Fraternas acies, alternáque regna profanis — Stat. lib. 1. Thebaid.
Decertata odijs, ſontéſque euoluere Thebas
Pierius menti calor incidit: vnde iubetis
Ire deæ?

Satyram ſe ſcribere profitetur, quæ nihil eget aduocatione Muſarum, nec Apollinem è Parnaſſo ſollicitat: & tamen ait idem Perſius quodam ſatyrico morſu poëtas perſtringens, ipſi illi poëtę, qui Apollinis furorem tam bellè ſimulant, non tam eo correpti ſunt, quàm rerum neceſſariarum inopia ad carmen condendum coacti. Atque eis carmen expediuit famelicus venter, vt pſittaco ſermonem humanum extudit: ac mediusfidius venter eis non Apollo magiſter artis fuit, eoſque numeros funditare docuit. Itaque ſi vſu veniret, vt poëtis, inquit, non modica annona tantùm ad victum daretur, ſed liberale aliquod pecuniæ honorarium proponeretur, poëtas coruos & poëtrias picas videremus cantus Pierios fundere. Sanè quod Politianus ſcribit pro melos ſe reperiſſe nectar, ego quoque ſupra ſcriptum reperi, ſed ita tamen vt qui ſupra ſcripſerat, de ſuo id feciſſe videretur offenſus titubante verſu: & vt verum fateamur titubat, quantumuis proferamus illud Homericum, — Politian. li. 12. epiſt. vellem Ludouice.

—αὐτοῦ δ' ἐλάεια τῶν γε καὶ ἐστί. — Homer. Iliad. 1.

ſed & illud Maronis, *Lumináque laurúſque dei,* quantumuis immutabiles apud Homerum vim producendæ ſyllabæ habeant. hæc enim non faciunt, vt putem apud ſolum Perſium melos produci; ſed nec illud nectar mihi ſatis probatur. nam ἄχωρον videtur, cantare nectar æquè, ac cantare ambroſiam. quod ſi immutare ordinem verborum liceret (quod profectò ſine poëtæ incommodo ſaluiſque omnibus verbis facile eſt) legerem *Cantare Pegaſeïum melos credas.* Sed de ſyllaba, id eſt penè de nihilo rixari minimè velim, & malim laboret verſus quàm ſenſus. — Virg. 3. aeneid. — Perſ. in Proœmio.

In rate vehi, multa aduerſa reuertens, natura vitis ſuſtinetur, apud Ciceronem. CAPVT XIIII.

CORRIGVNTVR antiquæ editiones ab eruditis hominibus, quæ tamen interdum nihil emendationis indigent, velut in 1. Tuſcul. cùm olim legeretur, *itaque dubitans, circunſpectans, hæſitans, multa aduerſa reuertens, tanquam in rate in mari immẽſo noſtra vehitur oratio*, de qua oratione, vt exiſtimo, nemo conqueri poteſt, quin perbellè quod vult eloquatur & exprimat, corrigunt tamen contra auctoritatem veterum librorum publi- — Cic. 1. Tuſc.

corum

corum & capſariorum, *tanquam ratis*: ſed cùm in rate nauigare in vaſto mari ſit periculoſum nec tutum, quid habent, quòd in antiqua ſcriptura culpare poſſint? quid quòd hoc è Platone ſumptum eſt? in quo ἐπὶ σχεδίας, quod eſt in rate ſcribitur: ita ad exemplar, vnde tranſcripta eſt, iſta oratio exacta, aſſeritur & vindicatur à cenſorum nota. Platonis verba ſunt in Phædone, ἐπὶ τούτου ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι τὸν βίον. *multa autem aduerſa reuertens*, rationem quandam loquẽdi priſcam & poëticam olet. demonſtratur autem æſtus hac loquutione eorum, qui eo ſæpiùs vnde degreſſi ſunt, redeunt ſua per veſtigia, quòd eos cœpti itineris aut viæ pœniteat. Itaque retro aduerſique reuertuntur. Multa igitur intelligo, vt & in Enniano apud Ciceronem verſu,

Plat. in Phæd.

Quanquam multa manus ad cœli cærula templa
Tendebam lachrymans.

Cic. 1. de Diuinat.

Loquitur enim Veſtalis, quæ ſæpe ſe dicit tetendiſſe manus ad cœlum. Quare multa aduerſa reuertitur oratio, quæ retro redit ſæpe, & aduerſum ſe fertur, pedemque in contrarium refert, contraque id quod affirmauit, ſequutaque eſt, pronuntiat atque aduerſum tendit, & mutat ſententiam in diuerſum. Eadem quæſtione, *per ipſum animum*, inquit, *ſi nihil eſſet in eo niſi vt per eum viueremus, tam natura putarem hominis vitam ſuſtentari, quàm vitis & arboris*: vbi per animum ipſum iurantis & ſanctè affirmantis eſſe credo, vt ſi diceret, Iuro eum ipſum animum, de quo nunc diſſerimus. Stoicorum autem doctrinam ſequutus natura ſuſtineri arbores dixit. Nam eis animam non tribuebant Stoici, & medici eorum verba ſequuti, partem eam animalium, qua nutriuntur in iecore collocata, ſed & toto animante diffuſa, naturalem appellare ſolent. Scribitur eadem diſputatione, *Is autem animus, qui ſi eſt horum quatuor generum, ex inflammata anima conſtat*: cuius orationis hanc eſſe explanationem exiſtimo, ſi animus eſt ex elementis compoſitus, non è terra humoreque conſtat. Hæc enim elementa nimium craſſa, nimiumque concreta ſunt & ponderoſa, cùm animi mirifica ſit ſubtilitas atque leuitas: quo fit, vt ſi ex elementis coagmentatus eſt, ex ardore & anima conſtitutus ſit, id eſt ex igne & aëre, quæ & leuia ſunt & tenuiſſima. Infra quoque Cicero iſta de cauſa animum dicit iunctum ex anima tenui & ardore ſolis temperato ignibus inſiſtere, neque ſe altius efferre, compoſitum illum intelligens ex aëre & igne.

Cic. 1. Tuſc.

Cic. ibid.

Arcere, columbar, eſcit, adorat, perorat, permanare.

CAPVT XV.

In Feſto (nam ex eo hæc fiſcella texetur) nouam quandam verbi arcere notionem inueni. Nam ſignificat repetere & arceſſere, quaſi arciere

id eſt adciere: *ſagmina*, inquit, *vocantur verbenæ id eſt herbæ puræ, quia ex* Feſt.Pōp.li.17.
loco ſancto arcebantur, id eſt vt interpretor, petebantur. & alio loco, *nouer-* Feſt.lib.12.
ca dicitur, quam quis ſublatis liberis nouam vxorem ducit, arcendæ familiæ gra-
tia: vbi tamen videtur interpretari coërcere Feſtus: ab illo autem arceo
arceſſo deduci exiſtimo. Feſtus inquit, *columbaria in naue appellantur ea,* Feſt.ibid.
quibus remigent: ego, *quibus remi eminent*: ſic enim foramina, per quæ tra-
ijciuntur remi, nominantur: vetus eſt ſcriptura, *rem geminent*: vnde natus
error, i, litera diuulſa, & cum vocali e, coniuncta, g, ſonum reddente.

Non ego, inquit Plautus, *te noui naualis ſcriba in columbari impudens?* Plaut apud
de vinculo colli accipi poſſet: ſed & naualis ſcriba dici amare poſſet is, Feſt.ibid.
qui aliquando ſocius naualis & nauta fuiſſet, & inſoleſceret poſtea, quòd
ſcriba eſſet factus: interpretatur tamen Feſtus de columbari nauis, id eſt
foramine, quia traijcitur remus in triremi: foramen autem illud aſcoma
operiebatur muniebaturque. Suidas, ἀσκώματα τὰ ἐν ταῖς κώπαις σκεπαστήρια Suidas.
ἐκ δέρματος, οἷς χρῶνται ἐν ταῖς τριήρεσι, καθ' ὃ τρῆμα ἡ κώπη ἐμβάλλεται.
Melius ergo ſit vt ſocij nauales, qui in claſſe militabant, infimi erant or-
dinis: ſic nauales ſcribas infimos & contemptiſſimos ſui ordinis intelli-
gere. legendum autem ferè cenſuerim C*olumbar impudens*. Legis autem Apud Feſt.lib.
12. tabularum particulam è veſtigijs antiquis, ſic legendam puto, *aſt ei cu-* 12.
ſtos nec eſcit, eſcit enim pro erit veteres dicebant, & ſupereſcit pro ſupere-
rit in Ennio obſeruat Feſtus hoc verſu,

Dum quidem & vnus homo Romæ totæ ſupereſcit. Apud Feſt. li.

& in Lucretio eſcit etiam reperitur, vt *Ergo inter rerum ſummam minimam-* 17.
que quid eſcit? Antonius autem Auguſtinus rectiſſimè & ingenioſiſſimè vi- Lucret.lib. 1.
dit in ea lege 12. tabul. *ſi adorat furto quod nec manifeſtum erit*, adorare eſſe Apud Feſt.li.
agere: ſed & perorare pro agere etiam videntur vſurpaſſe decemuirales 12.
tabulæ, *cùm perorant ambo præſentes*, id eſt cùm ambo præſentes agunt, pe- Apud Gel.lib.
tunt, poſtulant. Nam & oro tecum precibus, ea de cauſa dicere ſolebant 17.cap.2.
pro ago tecum precibus: Ennius,

Tu face verò quod tecum precibus pater orat. Apud Feſt. li.

ſic & oro tecum, non infrequenter Plautus dicit. duonum in verbis Mar- 13.
cij vatis apud Feſtum in negumate, eſt bonum, vt duellū bellum. Ita duo- Feſt.lib.12.
num negumate, eſt bonum negate. verſus autem Ennianos de venatico
cane perquam elegantes ſic legendos arbitror, *Veluti quando vinclis ve-* Apud Feſt.
natica velox Apta ſilet canis, fortè feram ſi ex nare ſagaci Senſit, voce ſua nictit ibid.
vlulatque ibi acutè. nundinalem coquum videtur Feſtus apud Plautum, Apud Feſt.
quantum è ruderibus, & tanquam parietinis eius conijci poteſt, velut no- ibid.
uendialem interpretari, qui nono demum die coqueret, vt & à Plauto io- Plaut. Aulul.
cante dicitur ſeque explicante. Permanare apud Lucretium peruenire ſi- ſc. Poſtquam obſonauit.

gnificat eodem interprete,

[*Lucret. lib. 1.*] *Quo neque permanent animæ, neque corpora noſtra.*

[*Feſt.lib.11.*] Nam antiquis, manare venire interdum erat: id è Feſto apparet ſcribente *manalem lapidem oſtium orci eſſe putatum, per quod animæ inferorum ad ſuperos manarent*, id eſt vt opinor, venirent: ſed & manare eis erat adducere, [*Feſt.ibid.*] allicere, attrahere, vt cùm Feſtus manalem lapidem ait ex eo vocatum, quod propter nimiam ſiccitatem in vrbem protractus aquas manaret. In [*Feſt.ibid.*] voce marſpedis quod legitur, *Imprecaticie ſolita vallium*, emendandum puto, *in precatione ſolitaurilium*, & Saturnalium vidi qui putaret: ſed alterum illud approbo, iſtud non perinde amplector.

Carmadas, maior vis, Hectorem ſecunda longa, apud Ciceronem.
CAPVT XVI.

[*Cic.1.Tuſc.*] PRIMA Tuſcul. in commemoranda memoriæ præſtantia nominatur Carneades publicè in omnibus libris, ſed antiquæ tabulæ Carmadas ha- [*Plin.lib.7. ca. 24.*] bent, qui & à Plinio traditur tam felici memoria fuiſſe, vt libros bibliothecarum propè legentis modo, quos quis requireret, repræſentaret: nimirum philoſophi Carneadis nomen clariſſimum offecit Carmadæ luminibus, & eius famam obſcurauit, & laudem in ſe tranſmouit. Igitur in Cicerone ſic legendum cenſeo, vt Carmadam rurſus, vt poëtæ loquun- [*Cic.1. Tuſcul.*] tur, in dias luminis oras rediuiuum excitemus, *quanta nuper Carmadas.* Malè etiam in Plinio Carmidas ſcribitur. maior vis in eadem quæſtione, eſt impulſus & inſtinctus Dei, & maior quædam quàm hominum vis & po- [*Cic.ibid.*] teſtas, *aut*, inquit, *eloquentiam ſine maiore quadam vi fluere abundantem ſonantibus verbis vberibúſque ſententijs.* Eſt & vis maior, horridior quędam & vehementior interdum tēpeſtas. paruum quidem dictu, ſed admonēdum tamen ibi legēdum, *ſed reminiſcendo recognoſcere*, non vt excuditur cognoſcere: *& caliginem depulit*, non vt hodie, diſpulit. illud autem obſcurum, *cúmque nihil eſſet, vt omnibus locis à Platone diſſeritur*: circunductio autem longa eſt, ſed non tam ambage ſua difficilis, quàm tribus primis ſtatim verbis implicata: cuius hunc eſſe ſenſum aliquando ſuſpicatus ſum: animus ſi mortalis eſſet, ſi naſceretur & moreretur, ſi mutationi & viciſſitudini obnoxius eſſet, profectò nihil eſſet. nam ea non putat eſſe Plato, quæ mutantur, ſed quæ ſemper eodē ſtatu, & vniuſmodi ſunt: ipſe autem cùm eodem ſtatu non eſſet, tam multa cognoſcere non poſſet. Sed Ciceronē puto dicere, ſcientiam eſſe eorū, quæ ſunt: ea autē demum Platoni ſunt, quæ ſempiterna ſunt: animus autē in rerum ſcientia & cognitione viget: ſed hic nihil eſt: omnia enim hic mutabilia, fluxa, & caduca labuntur. hîc igitur non potuit rerum ſcientiam notionesque comprehendere & percipere,

cipere,ſed comprehenſas & cognitas huc attulit.hoc autem,quod neſcio quibus inſitiuis impeditum eſt particulis, *ſi & id*: ita legendum puto, *nos* Cic.1.Tuſc. *qui ſumus,num aut cornibus caremus,aut pennis,ſit qui dixerit?* Hoc etiam ſic Cic.ibid. ſcriptum reperi, *niſi cùm ſic tanquam in febri, qua carere iucundum eſt, dicitur,alia quadam notione verbi:* editiones hîc minus copioſæ ſunt,cùm ab eis abſint hæc verba, *qua carere iucundum eſt. Hectorem,* autem, *curru quadrijugo raptarier,* antiquorum more dictum eſt,qui media longa, vt in vocibus Latinis,Hectorem & Neſtorem pronunciabãt:Fabius, *inde Caſtorem media ſyllaba producta pronuntiarunt.* Quint.lib.1. cap.5 hoc eo moneo, quia video hoc mutari à quibuſdam,ſcribiq́ue *curru Hectorem,* vitij metu.At cùm ait, *nos verò ſi quid* Cic.1.Tuſc. *tale acciderit,vt à Deo denuntiatum videatur,vt exeamus vita,* interpretatur & ſentit illis à Deo denuntiari,quibus neceſſitas moriendi affertur,vt qui ſine dedecore, aut turpitudine, aut ſalua libertate & exiſtimatione vitam conſeruare nequeunt,quos vim ſibi putat afferre debere.

Cauum ædium,impluuium,compluuium,deliciæ.

CAPVT XVII.

SIC in cauis ædium à Vitruuio ſcribitur, *Tuſcanica ſunt,in quibus trabes* Vitru.lib.6. cap.3. *in atrij latitudine traiectæ habent interpenſiua & collicias ab angulis parietum ad angulos tignorum intercurrentes.* ferè quæ de architectura ſcribũtur, quòd oculos aduocatos deſiderent,nec auditione ſatis intelligantur,verborum habent obſcurum explicatum, & exemplaria deſiderant, quæ traduntur oculis ſubijcientia: ſed hoc maximè loco. verùm exiſtimo hoc cauum ædium tectum habere vnam tantum in partem faſtigatum & deuexum,vt à diſpluuiato differat: eius autem ita trabes à pariete ad parietem traijciuntur, vt vltra excurrant, & interpenſiuis excurrentes extra parietem earum partes onerentur tectum ſuſtinentibus deuexum & incumbens, quod & extra interpenſiua euehitur: nec ſatis, aſſeres etiam extremo tecto adijciũtur,vt longius pluuia in medium cõpluuium deijciatur. cauum porrò illud ædium impluuium habet intus quadratum.ex quo efficitur ipſum angulos habere.In angulis igitur tecti cauædij colliquiæ collocantur aquam pluuiam etiam deijcientes, pergũtq́ue ab angulis parietum ad angulos vſque tignorum interpenſiuorum,quæ extra parietem, tanquam quædam ſuggrundia efficiunt: interpenſiuaque appellantur, quòd inter trabes,vt exiſtimo,& inter tectum iacentia pendent, cùm pariete non ſuſtineantur,nec ei inuehãtur,ſed capitibus trabium.Extra parietem autem efferri trabes apparet è Corinthio cauędio,in quo capita earum ſuſtinentur columnis,trabibus tamen, & compluuijs eodem modo collocatis, vt in Tuſcanico, quemadmodum Vitruuius ſcribit. At verò diſpluuiatum

cauum ædium, tectum habet vtranque in partem deuexum, vnde & nomen eſt adeptum, quòd tanquam diuortio quodam diuersè pluuiam huc & illuc diuidat. Cæterùm quamuis à Varrone ſcribatur, quod & veriſſimum eſt, *ſi relictum erat in medio vt lucem caperet, deorſum quò impluebat, impluuium dictum: ſurſum qua compluebat, compluuium,* quibus è verbis ſuperiorem partem compluuium eſſe diſcimus, inferiorem impluuium: tamen in Vitruuio etiam compluuium eſt ea pars tecti in cauædio, quæ pluuiam deijcit, vt, *cum iiſdem rationibus trabes & compluuia collocantur*. Id enim dicit de excurrente parte tecti, & aſſeribus longius proiectis. Iterum, *quòd compluuia eorum recta non obſtant luminibus tricliniorum*: compluuia vocat hîc extra parietem non exeuntia, ideoque luminibus non officientia. vt Varro loquutus eſt Vitruuius cùm ſcripſit, *Item aſſeribus in medium compluuium deiectus*. At verò cùm ait, delicias arcam ſuſtinere, intelligit tectum vtranque in partem decliue & deuexum, cuius tigna delicias appellat, à deliquanda aqua, vel deorſum elicienda propter deuexitatem, vt & colliciæ vocantur tegulæ cauæ aquam (vt earum origo intelligatur) collicientes more canalium & colligentes demittenteſque. Non me fallit ab eruditiſſimis viris interpenſiua aliter, quàm interpretatus ſum explicari: ſed mihi (opinor) fraudi non erit, ſomnium meum (ita enim appello) retuliſſe. Itaque ſi cui non probabitur quod narro, non dormitaſſe, ſed planè dormijſſe me putet.

Var. de ling. Lat, lib. 4.
Vitru. lib. 6. cap. 3.
Vitruu. ibid.

Stringere oleam, ſtrictores, leguli, oleam facere, vaſatium, præconium, vinacei illuti, vinum fæcatum, oleum viride & vulgare.

CAPVT XVIII.

Non eſt ludicræ operæ plæraque in libro Catonis de re ruſtica interpretari. ego igitur pro mea virili in eo libro aliqua explanare conabor. *Oleam*, inquit, *ne ſtringito*. ſtringitur olea quæ manu legitur, vt cùm digitabulis preſſa decerpitur, itaque læditur, aut ex arbore nuda manu detrahitur. Varro de re ruſtica, *Quæ manu ſtricta, melior ea quæ digitis nudis legitur, quàm illa quæ cum digitabulis*: leguli autem manu legunt caducam & verberando decuſſam: ſtrictores digitabulis & manu decerpunt ex arbore, vnde Cato legulos à ſtrictoribus diſtinguit. *Legulos*, inquit, *quot opus erunt præbeto, & ſtrictores*. quod autem nimio orationis compendio dicit, *ſi non erunt*, ſubaudi in eo, redditæ ſcalæ. vnde ſequitur, *reddet æquas*. Iam pro reſoluito, eſt multis illic in locis legendum rem ſoluito, vt è Plauto apparet, Plautus Curculione,

Tibi res ſoluta eſt rectè, bellator vale. Iterum,

Pugnis rem ſoluant, ſi quis poſcat durius.

Itaque

Cat. de re ruſt. cap. 14 4.
Var. de re ruſt. li. 1. c. 55.
Cat. cap. 144.
Plaut. Curcul. Sc. Non ego.
Plaut. Curcul. Sc. Beatus videor.

Itaque in Aſinaria legendum puto, *Plaut. Aſin. Sc. Quid hoc ſit.*

Ecquis pro vectura oliui rem ſoluit? Li. ſoluit.

cùm pręberi vult legulos quot opus erunt & ſtrictores, id de redemptore intelligit, qui redemit oleam colligendam. *oleam puram metietur modio* *Cat. cap. 144.* *oleario.* puram, non ſordidam, non inquinatam, ſine termite & fronde. ita autem locum arbitror diſtinguendum, ſecus quàm in editionibus. quas autem dicit acceſſiones, nequicquam aliud ſunt, quàm quæ legulis præ- *Cat. ibid.* ter precium accedunt, vt quinque modij oleæ ſalſæ, ad veſcendum, pondo nouem olei puri, ſine vlla amurca: pręterea ſeſtertij quinque. Itaque ſi ſalſam non acceperint oleam, in modios ſingulos dabuntur ſeſtertij ſupra ſcripti, id eſt quinq;. ſic enim explicandę ſunt illæ in Catone notę. Oleam *Cat. cap. 145.* porrò facere, eſt ex ea oleum facere: ſic lanam facere, eſt lanam operi impendere, & ex ea aliquid facere: ſic aurifex dicitur qui aurum facit, id eſt qui ex auro opus facit. ſex iuga vaſa, vaſa ſunt torcula, in quibus olea premitur. nam in torculari vno plura erant fora, vbi torquebatur vel oleitas vel vindemia, vt in trapetis frangitur. quia autem plus erat laboris in faciendo oleo viridi, quàm vulgari & maturo, cùm ex acerba premeretur olea, accedit vaſarium, quod eſt quoddam factorum pręmium & merces, nomine ducto à vaſis torculis, quibus premitur oleum. Victoriatos autem vaſarij nomine eis tribuit duos: ſic præconium ſequēti capite merces eſt præconis, *præconium*, inquit, *præſens ſeſtertij quinquaginta* At verò vinaceos *Cat. cap. 146.* illutos vocat, è quibus nō eſt facta lora. lora enim fit vinaceis aqua perfu- *Cat. cap. 147.* ſis, quod eſt lotis. Fæcem porrò relinqui imperat, vt ex ea vinū fiat fæcatum. Nam cùm è dolijs non multò poſt vindemiam in alia vaſa transferebatur vinum, reſidebat in doliorum fundo fex, qua in fiſcinas fæcarias coniecta torquendo vinum fæcatum exprimebatur, aut ſine prelo ſponte fluebat. Oleum Romanicū Cato vocat oleum vulgare, quod è caduca fit *Cat. cap. 146.* olea & matura: viride quod è ſtrictiua & immatura. In pabulo hiberno *Cat. cap. 149.* vendendo, id eſt in vendenda hiberna prati herba, ait Cato, *qua fini ven-* *Cat. ibid.* *das dicito*, quod eſt, quouſque, ad quod vſque tēpus, ad Februariúmne vſque an Martium. Mox inquit, *pabulum frui occipito ex Calendis Septembribus*, ſcilicet qui emit hibernum pabulum, collecto iam fœno poſt calend. Septembres, frui incipiat. *prato ſicco decedat vbi prius florere cœperit*, id eſt vbi arbores incipient florere vere primo, quia tum arboribus vernantibus conatus naturæ herbam parturiunt. non deſunt qui *vbi pirus* legant, neque id inuita Minerua. *ſuper*, autem, *inferque vicinus*, eſt ſuperior & inferior. in emptionis autem lege recipitur, vt liceat domino binos domitos boues & vnum canterium paſcere ibi cum pecore emptoris pabuli hiberni: adijcitur in lege, vt ſi quid controuerſiæ ſit, iudicium fiat Ro- *Cat. ibid.*

mæ,non in municipio,nec in præfectura. Nam ciuis Romanus mauult in ſuo litigare foro,quàm in alieno & municipali.

Aluus ſuperior,in ſereno,arteriæ,lienes,pulmones,uncta braſsica, ſal Romanenſis. CAPVT XIX.

Est vt longa iam maturitate vietorum fructuum, ac conditaneorum ipſa temporis diuturnitate rugoſorum iucundiſſimus ſuccus: ita vetuſtiſſimorum ſcriptorum ſuauiſſimus guſtus, habetq́;, vt vinum vetus gratam palato ſaliuam,ſic antiquitas ſaporem quendam intelligentibus ſuauem. Itaque inter legendum Catonem, libuit quædam annotare, quæ non arbitror inſuauia fore his, quorum non eſt Abderitanum pectus, aut auris Batava,aut fatuum palatum. In eo igitur obſeruaui ſuperiorem aluum eſſe ventriculum,cùm ita ſcribit: *Aluum ſi voles deijcere ſuperiorem.* Idem exugere pro ſuccum exprimere vſurpat, quod verbum alijs ſcriptoribus hac in re non perinde vſitatum tritumque eſt, quo tamen in loco non deſunt, qui exurgeto ſcribãt Quid quod apud eum in ſereno valet ſub dio? quod genus dicendi lingua frequentat gallica: ſed teſtato agendum,verbiſque non,vt Iuriſconſulti loquuntur,præſcriptis,ſed ſubſcriptis. *Poſtea*,inquit, *ponito pocillum in ſereno noctu*,id eſt, niſi me fallit augurium animi, ſub dio. Idem laborantes dyſuria dicit,quibus ægrè lotium it: & ſtranguriam pereleganter ſubſtillum appellat,quod ſtillatim cadat vrina in eo genere valetudinis. *nunc de illis*, inquit, *quibus ægrè lotium it, quibúſque ſubſtillum eſt.* ſolent & Latini quædam efferre interdum non inſcito ruſticoque ſermone numero multitudinis, quæ frequentius ſingularia ſunt, vt arterias pro arteria aſpera dicunt,lienes pro liene,pulmones pro pulmone. Cato, *& ſi lienes turgent, & ſi cor dolet, & ſi iecur, aut pulmones.* Tranquillus in Nerone, *niſi aſtante Phonaſco, qui moneret, parceret arterijs.* Cornificius ad Herennium, *ictus enim fit, & vulnerantur arteriæ acuta atque attenuata nimis acclamatione.* vncta braſſica ab eo dicitur oleo cõdita, cùm ſcribit, *verùm aſſam braſsicam & vnctam caldam, ſalis paulum, dato homini ieiuno*: & Perſius, *vnge puer caules.* ſed & vnctum obſonium eſt conditũ, vt, *cœnare ſine vncto*, id eſt obſonio condimentis perfuſo, &, *Si verò eſt vnctum rectè qui ponere poſſit*: opinor, quòd pinguia ferè condimenta ſunt. Iam idem articulos experiri, pro articulos mouere, & his vti, eleganter poſuit: *ſi vteris, omnes articulos poteris experiri*: dicit enim morbum articularium, vſu braſſicæ purgari & perſanari, quod tum denique fit, cùm membris noſtris vti poſſumus. nec tantùm è re fuerit in eo quædam explicare, emendare etiam interfuerit ſententiæ, ergo in excantando luxu, vbi legitur, *incipe cantare in alio S.F.* ſcribo, *incipe cantare L. Manlio Sexti filio.* infra quoque, *cantato L. Manlio*

Cato de re ruſt. cap. 156.

Cato ibid.

Cato cap. 157.

Suet. in Nerone cap. 25.

Cornific. ad Heren. lib. 3.

Cato cap. 157.

Perſ. ſat. 6.

Horat. de art. poëtic.

Cato cap. 157.

Cat. cap. 160.

Manlio Sexti filio. id enim ſignificant notæ illæ duæ. M. autem Cato ſæpe antè in exemplis poſuit nomen Manlij, quo adductus ſum, vt audacius ita corrigerem. ſed & pro, *diſſunapiter vſque dum coeant*, legendum, vel, *dic una pariter*, vel potius, *dic vna partes vſque dum coeant*. Quod autem addit, *ferrum inſuper iactato*, ridiculum eſt: ſed minaciter tamen fit ad territandum calamum: quaſi verò minas ſentiat res ſurda. Sal autem Romanenſis, eſt in Catone, qui è ſalinis quas Romani, vt apud Liuium eſt, iuxta Hoſtiam habebant, Romam afferebatur, Romaque in alia loca exportabatur. *Salis*, inquit, *Romanenſis moliti in ſingulas ſemodius*.

Cat. ibid. Cat. cap. 162. Liuius lib. 1. ab vrb. cond.

Quædam emendata in Plinio, camillus, pneumatica organa, camela.

CAPVT XX.

VT inter nitentia culta ſæpenumero infelix lolium dominatur & ſteriles auenæ: ſic & in cultiſſimis ſcriptorum noualibus ſerpunt velut herbæ quædam nocentes, verba aliena, ſenſum corrumpentia. Plinius in lino enarrando ſcribit, *Similiter in Italia ratione alia inter Padum Ticinumque amnes*. ego illud *ratione alia* tollendum cenſeo, elidendumque eius omnes fibras: in eiusque locum pangendum *regione Aliana*. Nam Aliano lino tertiam palmam tribuit, ſecundã Retouino, quod in vicino Alianis linis naſcebatur. Ita quæ ſubſcribit Plinius, emendationem approbant meam, atteſtante & codice ſcripto, in quo *regione aliena* ſcribitur. Eodem in libro, vbi de ſparto diſſeritur, ſic ſcribitur, *vulſum faſcibus in aceruo adunatum biduo, triduo reſolutum ſpargitur in ſole*. Ego illud *adunatum* Plinianũ verbum haudquaquam crediderim eſſe, etſi eo Iuſtinus vtitur: in veteribus libris *vmmatum* ſcribitur: ſed ſi c præſcribatur, & è poſteriore m, v & l fiat, cumulatum prodibit: qui autem libros manu ſcriptos verſant, quàm ſæpe iſtæ commutationes à librarijs ſcribis committantur, intelligunt. Iam fungos quoſdam pezicas in eodem libro legimus adulterina voce: pezitas enim exiſtimo vocandos eſſe. Illud verò, *ſi minus è puteo pertica organiſue neumaticis, vel tollenonum hauſtu rigandos*, mendoſum ſonat: ſcribo, *ſi minus è puteo rota organiſue pneumaticis*: pneumatica enim organa quadam machinatione & molitione conſtructa aquam ſurſum eructant, cuiuſmodi & apud Vitruuium & Heronem viſuntur. Quod autem in eo ſcribũt in cucumerum generibus ſcytalicum, equidẽ auctoritatem Theophraſti, ex quo exſcribit pleraq; Plinius, ſequutus, ſcytaliam malim. Inquit Plinius, *cùm priores eam minimè ob religionem commanducarent*: his diſcrepat quod in puluerulẽtis librorũ conditorijs reperi, quę pro ſanctuarijs multi habent: *cùm priores cameli religionum die omni mãducarent*. Camillos autem ſcimus equidem fuiſſe ſacerdotum miniſtros, quibus lactucę eſus fortaſſe

Plin. lib. 19. cap. 1. Plin. lib. 19. cap. 4. Plin. li. 19. c. 3. Plin. lib. 19. cap. 4. Plin. li. 19. c. 5. Theoph. li. 7. hiſt. plant c. 4. Plin. lib. 19. cap. 8.

præſcribebatur: ſed & apud Ouidium in Faſtis, camela quoddam vas eſt, quo in quibuſdam ſacris ſolebant vti,

Ouid. 4. Faſt. *Dum licet appoſita, veluti cratere Camela,*
Lac mundum potes purpureamq́ue ſapam.

Vnctus cruore non expiato, nullus argento color eſt, oculus irretortus, decipi, ceſpes fortuitus in Flacco.

CAPVT XXI.

ASINIVS Pollio hiſtorias de bello ciuili ſcripſit, vt & ex Horatio facile coniectu eſt ſcribente, *Motum ex Metello conſule ciuicum*: Et rurſum, *—mox vt publicas Res ordinaris,* id eſt vbi bellorũ ciuilium hiſtoriã pertexueris: & è Trãquillo, qui ita ſcribit, *Quod probabilius facit Aſinius Pollio, Pharſalica acie cæſos profligatóſque aduerſarios proſpicientem hæc eum ad verbum dixiſſe referens.* Idem Pollio poëta erat: Maro, *Pollio & ipſe facit noua carmina:* & tragœdias ſcribebat, Flaccus, *Paulum ſeueræ muſa tragœdiæ Deſit theatris.* vult enim aliquandiu ab eo tragœdiarum confectionem omitti, & bella fideliter referri ciuilia. Iterum Flaccus, *—Pollio regum Facta canit pede ter percuſſo:* quòd Iambicis ſenarijs tres habentibus menſiones, regum calamitates tragicè caneret. hæc eò ſcribo, quò totus ille locus libri 2. Horatij illuſtretur. Illud autem,

Horat. lib. 2. od. 1. Horat. ibid. Suet. in Iulio cap. 30. Virg. eclog. 3. Horat. lib. 2. od. 1. Horat. lib. 1. ſat. 10.

Horat. lib. 2. od. 1. *Nondum expiatis vncta cruoribus,*

è priſca conſuetudine ductum, qua qui cędem perpetrarant, non antè eius cruorem eluebant, quàm ab aliquo expiati eſſent. Itaque & manibus non puris inde dicebantur: Herodotus, ἀπικνέεται εἰς τὰς σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών. Et Oreſtes apud Æſchylum, manibus ſanguine manantibus Pythiam territat. Sed enim color in eo,

Herodot. li. 1. Aeſchylus Eumenid.

Horat. lib. 2. od. 2. *Nullus argento color eſt auaris*
Abdito terris, inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu:

videtur eſſe quædam ſpecies & pulchritudo, vt, *—quid habet pulchri conſtructus aceruus?* vel potius ſpecioſa quædam cauſa & prętextus. quid enim cauſæ afferre, quid prętexere poſſunt qui ſuam pecuniam humi defodiũt? Inimicum autem Salluſtium dicit pecuniæ illi, quæ non temperato ſplendet vſu. Nam hoc extremum, ad ſenſum eſt accõmodatius ad Salluſtium referri, quàm ad argentum. Non enim erat inimicus ſimpliciter laminæ: ſed ei demum, quæ vſui non ſeruiret. ait Flaccus,

Horat. lib. 1. ſat. 1.

Horat. lib. 2. ſat. 2. *Redditum Cyri ſolio Phraatem.*

Phraates ſæuiſſimus & crudeliſſimus Parthorũ rex à ſuis in exiliũ pulſus, Scytharum tandem opibus regnum recuperauit, vt Iuſtinus eſt auctor. *Iuſtin.lib.4 2.*

Quiſquis ingentes oculo irretorto *Horat.lib.2.*
Spectat aceruos, *od.2.*

id eſt, quiſquis non eſt auarus, nec aſpectu pecunię magnopere mouetur: nam qui pecuniæ eſt auidus & ſtudioſus, ad eius aceruos ſubinde retorquet oculos ac penè ſtrabus efficitur, nec ſic ab ea auelli poteſt, quin oculos ſæpenumero reflectat, vt eam reſpiciat. cum igitur dicit, qui pecuniæ aſpectus oculos non deprauat, nec ſtrabos reddit, quod magnæ auiditatis eſt argumentum. Hinc & eos qui alicuius rei nimia cupiditate tenebantur, ſtrabones fieri dicebant. Varro, *multi enim, qui limina intrarunt integris oculis, ſtrabones facti ſunt: habet enim quiddam* ἑλκυστικὸν *prouincialis formoſula vxor.* *Var.apud Non.in ſtrab.* Lucillius, *nulli me inuidere, non ſtrabonem fieri ſæpius delitijs me iſtorum.* *Lucill.apud Non.ibid.* At verò, *Dulci laborum decipitur ſono*, non credo accipiendum eſſe vt vulgò auditur. ſed decipitur dulci ſono laborum Alcęi: ac decipitur erit κλέπτεται, non ſentit ærumnas, non ſentit pœnas. legi in duobus optimis libris, *dulci laborem decipitur ſono*, vt ſit Græcanica loquutio; decipitur laborem τὸν πόνον κλέπτεται, atque ita Porphyrion videtur legiſſe. *Horat.lib.2. od.13.* *Porphyr.ibid.*

Nec fortuitum ſpernere ceſpitem *Leges ſinebant* *Horat.lib.2. od.15.*

cùm dicit, ſentit ex eius terræ ceſpite, quæ cuique fortè obtigerat, qui non ædificaſſet ductis lateribus, aut etiam crudo ipſo ceſpititio ſolo minimo ſumptu, legum pœnis obnoxium fuiſſe, cùm ſumptuoſam ædificationem publicorum in oppidis operum, & ſolidam è ſaxo quadrato ſtructuram templorum non priuatorum ædificiorum eſſe vellent.

Splendet in menſa ſalinum apud Flaccum, Parca non mendax dedit, trabes hymettiæ, cygnus Dircæus.

CAPVT XXII.

NECESSE eſt de gratia pöëtarum multum pereat antiquitatis rudibus, cuius intelligentia & facem præfert eorum notitiæ, nec latere ſinit elegantiam: vt in illo Horatiano, *Splendet in menſa tenui ſalinum*, *Horat. lib. 2. od.16.* ſenſus inſulſus penè videatur, niſi quis intelligat ſalis fuiſſe quandam in menſa religionem, vnde ἱεροὺς ἅλας, Gręci dicunt, & appoſitus ſal menſam conſecrare videbatur: vnde & Arnobius ſcripſit, *ſacras facite menſas ſalinorum appoſitu, & ſimulachris deorum*. *Arnob.lib.2.* Sed tamen potiſſimum, tenuem & parcum pauperemque victum Horatius ſignificat hominum pro obſonio ſalem lingentium, quod pauperes olim faciebant, vt apud Perſium

Varro reguſtatum digito terebrare ſalinum. *Perſ.ſat.5.*
Contentus perages.

Illud

Horat.lib.2. od.16. Illud eiuſdem cantici, pendet etiam è vetere ritu, *Parca non mendax dedit.* Nam vltima hebdomadis die, qua quis in lucem editus erat, fata vocabãtur quæ ſcriberentur, quòd eo die viderentur Parcæ in totam ſtatuere vitam, qua fortuna futurus quis eſſet. Tertullianus, (Tertullian.) *dum per totam hebdomadã Iunoni menſa proponitur, dum vltima die fata ſcribenda aduocantur.* hinc illud Maronianum,

Virg.4.Eclog. *Talia fata ſuis dixerunt currite fuſis.*

Horat.lib.2. od.18. *Non trabes Hymettiæ Premunt columnas.*

Trabes hîc non è materia, ſed marmore ſunt, imponebanturque columnis. Id eò dico, quòd mirum videri quibuſdam intelligo è lapide trabes fieri: Plinij tamen id confirmabimus auctoritate, qui libro 36. ita ſcribit, Plin.lib.36.ca.8. *Circa Syenem verò Thebaidis Syenites, quem ante pyrrhopœcilon vocabãt. Trabes ex eo fecêre reges quodam certamine obeliſcos vocantes.* Illud porrò,

Horat.lib.2. od.19. *Pacis eras mediúſque belli,*

valet, in media verſabaris pace medioque bello, atque eras ad vtrunque tempus accõmodatus. Dicitur autem medius belli, vt in ſanctiſſimo Euãgelio μέσος τίς ὑμῶν ἐστί. Cæterùm cùm ῥοῖκος Græcè vocetur quidam è Gygantum numero, haud dubitanter affirmauerim eſſe in Horario Rœcum non Retum legẽdum. Horat.ibid. In alio autem cantico, cùm ſe in album alitem, id eſt in cygnum mutari dicit, Horat.lib.2. od.20. id eo facit conſilio, quòd olores in Apollinis tutela ſint, & de illius canoræ auis modulis poëtæ olores vocari interdum ſoleant: vnde & de Pindaro cecinit,

Horat. lib. 4. od.2. *Multa Dircæum leuat aura cygnum.*

Reſpexit tamen potiſſimum ad mutationes Pythagoricas à Platone celebratas. Nam eos cenſent, qui numeris delectati poëticis ſunt alterius exordio vitæ in olores mutari. Plato libro decimo de Repub. Plato lib.10. de Repub. ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη τὴν ποτὲ Ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην. Apud eũdem etiam Thamyræ animus luſciniæ vitãm deligit. Denique perſuaſio erat Pythagoreorum aues canoras in cantores & poëtas renaſci, & cantores & poëtas in aues muſicas verti.

Quædam in oratione pro Rabirio obſeruata, poſthumus, date partes, populus ſeruatus, cataplus. CAPVT XXIII.

Cic. pro Rabirio Poſthum. C. RABIRIVS cognomento Poſthumus natura C. Curtij (Curtius enim in Cicerone non Curius legendum) filius, adoptione Rabirij, repetundarum accuſatus eſt, aduentitio quodam iudicio & ſubſidiario, quod dicebatur, quò ea pecunia perueniſſet: hoc genus iudicij proditum erat in alios, cùm de alicuius rei repetundarum bonis ſumma litium æſtimatarum

tarum non poterat redigi, ad quos ea perueniſſe videbatur, vt ex ea ora-
tione & epiſtolis ad Atticum apparet: maieſtatis tamen crimen obiectum
Rabirio dicit Tranquillus, quòd Ptolemæum ſequutus eſſet. *Referens*, in- Suet. in Iul.
quit, *maiorum temporibus Rabirio Poſtumo Ptolemæum Alexandriam credi-* Cæſar. cap. 16.
ti ſeruandi cauſa ſequuto, maieſtatis crimen apud Iudices motum. ſed illud ma-
ieſtatis crimen acceſſiuncula quædam & appendicula iudicij potiùs eſt,
quàm ſumma quæſtio cauſæque cardo. Poſtumus autem vocatus eſt,
quod poſt mortem patris Curtij natus ſit. Quare ſcribit Cicero, *quamuis* Cic pro Rab.
patrem ſuum nunquam viderit. Solebant enim ſic omnes appellari, qui poſt Poſt.
mortem patris naſcebantur. teſtes ſunt Iuriſconſulti, teſtis Plautus, Tit. de Lib. & Poſt. ff.

Poſt mediam ætatem mediam qui duxit vxorem domum, Plaut. Aulul.
Si eam fortè ſenex anum grauidam fecit, sc. Velim te
Quid dubitas quin puero ſit nomen Poſtumus? arbitrari.

Porrò in ea oratione dare partes, eſt munus aliquod & adminiſtrationem
rei cuiuſpiam cõmittere: *dare partes, augere, fide ſuſtentare.* ſic eripere par- Cic pro Rab.
tes in Vatinium dixit, *eripueriſne partes illo tempore cariſsimas partim à Cæſa-* Poſt.
re, partim à publicanis? habere etiam partes dicit: *magnas partes habuit publi-* Cic in Vatin.
canorum. Dedit autem ſe regibus, eſt impertijt, permiſit, vt in Oratore, *vt* Cic. pro Rab. Poſt.
ſe Craſſo daret: genuſque loquendi eſt & elegans & forenſe, & è populi Cic in Orat.
ſumptum ſermone. Legendum autem in ea oratione ſuſpicor, *quò ille, qui* Cic pro Rab.
accipiebat, tum ſumeret quærere: ſed & in veteri exemplari, cui quantum tri- Poſt.
buendum ſit, lector videtit, pro, *nec ex bonis quanta ſumma litium fuiſſet, po-* Cic. ibid.
pulus recepit: legi, *nec ex bonis populi ſeruati*: quaſi populi, quibus condem-
datus fuit Gabinius, ante eius furtis & peculatu perditi, recuperata litium
æſtimatione ſeruati ſint. At verò pro Flacco Iudæi ſeruati dicuntur, quo- Cic. pro Flacc.
rum elocata ſunt publicanis vectigalia, & populo Romano ſeruata. Itaque
non ſunt liberi dimiſſi Iudæi, ſed ſerui facti, vt ſint in ditione populi Ro-
mani, & vectigalibus. *Quod in Gabinium iudex eſſes nihil Gabinio datum,* Cic. pro Rab.
cùm in eum lites æſtimarentur: ſententia eſt, ſi modò iſta incorrupta ſunt, eo Poſt.
capite tenetur Poſtumus, quòd in Gabinium iudex fueris. Nam iidem iu-
dices in repetundarum erant quæſtione, & iudicij appendice. Iudicabas
autem an Gabinio nihil eſſet datum, pecuniaſque non conciliaſſet, vt ipſe
dicebat. Nam ex æſtimatione litium, redundat reus Poſtumus, ad quem
pecunia peruenit, quæ de bonis Gabinij non potuit redigi. Demetrium
autem cùm dicit ex Repub. id ad Platonis & Calliſtenis diſtinctionem
facit, qui Rempub. non attigerant: non ſolum autem Rempub. Athenis
geſſerat Demetrius, ſed etiam præclarè ordinauerat, & quoſdam magi-
ſtratus conſtituerat, vt Cicero de legibus ſcribit: idq; eſt quod hîc *optimè* Cic pro Rab. Poſt.
digeſſerat Cicero ait: eleganter tamen in antiquo libro *geſſerat* ſcribitur Cic. 2. de Leg.

non

non *digeſſerat*. Decumæ porrò Imperatorum,ſunt decumæ imperatæ pecuniæ.Lego,*qui laudauit, iiſdem teſtibus, & quidem non productis, ſed dictis teſtium recitatis, quaſi præiudicata res ad has cauſas afferri ſolet.* Iſta enim interpũctio turbidum ſenſum eliquabit.Lego etiam, *dicere audiebamus Alexandriam, nunc cognoſcimus*: hoc ſenſu, audiebamus eſſe loquaces & dicaces Alexandrinos & leues,id nunc re cognoſcimus:& pro,*nummorum argumenta*,mimorum è veteri libro lego.quam emendationem & vicinitas vocabuli, & ſignificatio argumenti propè ſine codice dictabat. Sed & pro,*vitro* libentius *nitro* quidam legunt: quòd hoc genus mercis,vt chartæ & lintea,afferri ex Ægypto ſolebat: ſed *vitro* cur retineam facit Martialis, qui ex Ægypto in lemmate calicum vitreorum oſtendit hanc mercem ſolitam afferri,

Cic.ibid.

Mart.lib.14. epig.115.

Aſpicis ingenium Nili: quibus addere plura
Dum cupit,ah quoties perdidit auctor opus.

Cic.ibid.

ductæ, inquit, *naues Poſtumi,Puteolis ſunt auditæ viſæque merces,fallaces quidem & fucoſæ chartis,linteis,& vitro delatæ*: dicit ductas in Ægyptũ naues Poſtumi fuiſſe Puteolis,quod erat Emporium Romanorũ,viſas & auditas merces, ſed fucoſas merces vitro & linteis eſſe Puteolos delatas ad crimen pecuniæ diſſimulandum: *quibus cùm multæ naues refertæ fuiſſent, vna non patuerit parua arctata*,id eſt referta & plena pecunia. verùm in ſcripto libro extat,*potuerit*: quaſi non potuerit referciri charta & linteis, quòd onuſta eſſet multa pecunia eam depriměte.ſed in antiquitatis monumentis *dictæ naues Poſtumi Puteolis ſunt*,reperio perbono ſenſu.audiui qui pro *arctata* legeret *acatus*,audacter nimis:etiam qui *arata*,quod nec mihi probatur. ſed aliquid fortaſſe non incommodè hîc comminiſcar: legendum enim puto, *vna non patuerit parua, cataplus ille puteolanus*, vt apud Martialem,

Cic.ibid.

Mart.lib.12. epig.75.

Cùm tibi Niliacus portet cryſtalla cataplus,

id eſt nauigatio & appulſus.

Quædam in Pœnulo emendata,bilingues,migdilibs,merulea.

CAPVT XXIIII.

MANVM admouebo quibuſdam Plauti vlceribus,ſalutarémne an cõtra,docti exiſtimabunt.Is in Pœnulo ſcribit,

Plaut. Pœnulo Sc.Si ego minam.

Deglupta mæna,ſarrapis ſementium,
Maſtruga,hals agoras hama,tum autem plenior
Alli vlpiciq́ue quam Romani remiges,

hos verſus,qui in exemplaribus ſic ſcribuntur,vt non intelligantur, excudendos ſic curaui vt reperi. mænam appellat, vt & allecem, ex viroſo & graui ſalſamentorum odore & gari vitio, ac liquaminis: Deglupta verbum

bum eſt turpiſſimum, vt ψωλὸς Grecè, cuius ſcilicet renudata eſt pudendorum glans. hîc Sarrapis eſt, qui Serapis dicitur Ægyptiorum deus, cuius imagini ſenis formam comparat: vt autem ſuſpicor, per ſementes Serapis à ſuis ſacerdotibus per pagos ad ſtipem colligẽdam circunferebatur, vt meſſis vberrima proueniret eius numine. Nam agriculturæ præerat: congeminata porrò eſt litera r, ad productionem primæ ſyllabæ: eſt & ſarapis Perſica tunica, inquit Heſychius. Sed profectò diſſocianda eſſe puto elementa, quæ malè adiuncta ſunt non ſuis verbis, legendumque, *Heſychius.*

Deglupta mænas, arra piſæ ementium.

Mollem enim virum ſic contumelioſè appellabit bacchã, & obſcœnum intelliget, & qui pro arra dari poſſit vilis mercimonij. Maſtruga autem, quæ veſtis ſcortea eſt, peſſimè & grauiſſimè olet. maſtruga Sardi vtebantur, vt alio doceo loco: ſed & barbari Septentrionales qui pelliti erant: Prudentius,

Tentauit Geticus nuper delere tyrannus *Prudent. 2. li. contra Symm.*
Italiam, patrio veniens iuratus ab Iſtro,
Has arces æquare ſolo, tecta aurea flammis
Soluere, maſtrucis proceres veſtire togatos.

Cæterùm vt ſalſamenta odore offendunt, ſic & in foro ſtrues ſalis. in ſequenti ſcena pro, *aduerſum quidem*, lego, *haud verbum quidem. meruleà* porrò in ea comœdia, ea eſt quæ, vt merula, tota nigra eſt: etſi *morula* alij legunt, quod eſt maurula, à Maurorum colore. Quid quod in antegreſſa ſcena pro, *ſperate ſalue*, legendũ eſt mutata perſona *ſperata ſalue?* Nam ſperata dicebatur quam procus ſperabat ſponſam ſuam fore. ſed & vbi ſcribitur, *coclea ſunt è teſta, vt ſe ſuſtolli ſolent*, non dubitanter legerim, *Græca ſunt hæ columnæ, ſuſtolli ſolent*. erant enim Græcæ columnæ Romanis in pretio & ſtudio: ſolent autem columnæ, vt operi accommodentur, erigi & ſuſtolli, ad quam ſimilitudinem reſpexit. Sed & Græcæ in alta baſi collocabantur, & in loco aperto patenteque hominum oculis, ne tale domus ornamentum lateret. illud verò obſcurum eſt & corruptum, *Plaut. Pœnul. Sc. Decipitur nemo. Plaut. Pœnul. Sc. Si ego minam. Plaut. Pœnulo. Sc. Fuit hodie. Plaut Pœnulo. Sc. Quis pulſat.*

Qui huc aduenisti nos captatum magdalia. *Plaut. Pœnulo. Sc. Ain' tu tibi dixiſſe.*

Ego in peruetuſtis membranis reperi, quod quàm proximè ad verum accedit, *micdilix*: puto enim ſcribendũ *migdilibs* pro migdilibys, vt Libs ventus eſt Africus. erit autem migdilibs, mixtus Libys, vt illum mixti generis ſignificet, & bilinguem, id eſt δίγλωττον & μιγάδα, quales erant Carthaginenſes: Maro, *Quippe domum timet ambiguam Tyrióſque bilingues.* *Virg. 1. æneid.*

Nam Carthaginenſes & lingua Tyriorum & Afrorum vtebantur. duplici autem lingua qui vtuntur, infideles & veteratores improbique habentur. Itaque Hanonem vt bilinguem dicit eſſe biſulca lingua quaſi proſerpentem beſtiam.

Facies quidem ædepol punica eſt.guggaſt homo:

Plaut ibid. Stephan de vrb. Herodot.

in ijſdem membranis exararum erar: ab omnibus tamen editionibus expunctum. Gigantes aurem, Stephano, populi ſunt Libyæ, Herodoto Ziganres vocantur: quanquam in Herodoto Srephanus Gigantes potius legiſſe quàm Ziganres videtur. *gugga eſt homo*: Plautus videtur ſcripſiſſe. hanc veluri mendarum decumam illiús fabulæ, neque enim omnes perſequi conſilium fuit, huc conijcere non inſcitum credidi.

Summa ſummarum, neque cenſeat, iecit rete, poſtpartores, mutuamur, ar me, dum moliuntur apud Terentium.

CAPVT XXV.

Plaut. Trucul. in Prolog. Plaut. Trucul. Sc. Non omnis ætas. Lucret. lib. 5. Plaut. ibid. Plaut. ibid.

In Truculento Plauri auferre cum puluiſculo, eſt nihil quicquam reliqui facere, ſed omnia conuertere, ac minimam etiam ſcobem ac ramentum, pulueremque rapere. Summa ſummarum in eodem eſt, cùm in rationibus mulra nomina & capira in vnam ſummam rediguntur, ac ſic multis ſummis factis, omnia tandem in vnum conſummantur. Nam vt capita in ſummam, ſic ſummæ in ſummam ſummarum rediguntur: in Lucretio autem ſúmma ſummarum immenſitarem ipſam vniuerſi ſignificat. *Sin iecit rete*, valer ſi piſces incluſit & cepit, quod eſt ἔβαλε: vnde & βόλος.

Vnde anteparta demus poſtpartoribus.

id eſt noſtris ſucceſſoribus & hæredibus, qui poſt nos noſtra adepti bona poſſident.

Plaut. ibid.

Accipiat illico expenſa neque cenſeat,

valet, ſi quid expenſi rulit, mox ferat, neque tandiu deſideat in argẽtarijs, quaſi cenſum agat, & accipiat, & cenſús tabulas cenſoris more cõficiendas curet.

Plaut. Trucul. Sc. Ad fores auſculto. Plaut. ibid.

Vt diu eſſem incolumis voijs.

Videor non temerè nec confidẽrer affirmaturus *vobis* legi debere: &, *vt in æſtu mutuamur*, quod eſt, vt in ęſtu alternamur, reciprocamur, mutamur, quod eſt ἀλλαττόμεθα, τρεπόμεθα. muruum enim à mutatione nomen habet. Nam quod aiunt ex eo dici, quia ex meo tuum fiat, bellè magis & ſcitè, quàm verè dictum arbitror. Cluſinum pecus pro clurino forraſſe legendum: in quo iocus ab vrbe Cluſio, vbi non admodum egregia erant fortaſſe pecora, & ex ambiguitate à cludendo: clauduntur enim meretriculæ quæ clam habentur, & pecora morbida. non deſunt qui larinum legant: alij ælurinum, id eſt felinum pecus à felium rurpirudine: etiam quidam lurinum id eſt coriaceum. Iam, *ar me aduenias*, antiquè dictum pro ad me aduenias videtur. legendum ſuſpicor,

Plaut. Trucul. Sc. Quis illhic. Plaut. ibid.

Mancupium qui accipias geſta tecum penos annuos,

quomodo

quomodo loquutum Plautum annotat Priſcianus. ſic quidem & modulo verſus, & ſententiæ lepori conſuli videtur. quid ſi tamen legamus, *Priſcianus.*

Mancipium qui accipias geſta tecum me, nos annulos.

vt illum ſeruum, & ſe ſeruam indicet: vel potius, *ahenos annulos.*, vt fugitiuum perſtringat, qui retrahendus ſit catenis, cùm etiam ferrei annuli ſeruitiorum eſſent, & æris nomine veniat ferrum. ſanè cùm *Lauiniæ hic ſunt*, ſcribit, ad Lauiniam Latini filiam reſpexiſſe videtur. hamaxari eſt plauſtrum trahere: bos patulus, qui patentibus eſt in diuerſum ſupra modum cornibus. tales enim & plauſtris & aratris apti. *Plaut. ibid.*

Non enim ille meretriculis moliendis rem coëgit. *Plaut. ibid.*

valet mouendis, aut potius deliniendis: in Terentio,

Dum moliuntur, dum comuntur annus eſt, *Terent. Heautont. Act. 2. Sc. 2.*

valet dum ſurgunt, dum ſe mouent.

Vaſa, ſuperſtitio, oſcedo, lymphatici, telum, tolles, ſtrenæ.

CAPVT XXVI.

VASA etiam omne inſtrumentum ſignificant, vt venatorium quoque apud Gratium, *Grat. de Ven.*

—nec ſibi turbam
Contraxit comitem, nec vaſa tenentia latè.

eo nomine ſupellex Liuio intelligitur cùm ſcribit, *vaſa comiteſque meos.* ſed nos hîc acu pingimus, & velut belluata conficimus Babylonica, varietatique ſtudemus. veteres ſignis interdum ſolebant imponere concham, eaque contegere. Ariſtophanes, *Liu. lib. 1. ab vrb. cond.*

Καὶ τῇ κόγχῃ τῇ πάνυ σεμνῶς τοῖς σημείοισιν ἐπούσῃ. *Ariſtophan. Veſpis.*

Priſcianus, *Claxendix quod ſignificat concham, quâ ſignum tegitur: Plautus in Vidularia Appoſita eſt claxendix, at ego ſigni dicam quid ſit.* Cùm Lucretius ſcribit ex Epicureorum impiorum ſententia de religione, *Priſcian. lib. 5.*

Horribili ſuper aſpectu mortalibus inſtans, *Lucret. lib. 1.*

ſignificare videtur ſuperſtitionem eſſe appellatam, quòd ſuperſtet & ſupernè impendeat nobis: quæ quidem eſt ſententia non mea, ſed Iſidori ſic hunc locũ intelligentis. Oſcedo Gellio vitium eſt quo ſępe oſcitamus, oſq́; diducimus: verùm Sereno ſignificat potius oris vlcuſcula, cùm ſcribit, *Hinc oſcedo fugit, linguæ quoque vulnera cedunt.* *Gell. lib. 4. ca. 20.* *Seren. ca. 14.*

Oſcedo, inquit Iſidorus, *eſt, qua infantium ora vlcerantur:* vt exiſtimo aphthas medici vocant. Lymphatici ſunt plerunque homines mente commoti & laruati: eo etiam nomine intelliguntur hydropici, Serenus de hydrope loquens, *Helleboro quoque purgatur lymphaticus error.* Sed & lymphatici etiam Iſidoro ſunt, qui à rabioſo cane morſi aquã metuunt: adſcribam *Iſid. lib. 4. Etym. cap. 8.* *Seren. ca. 27.*

 eius

Iſid.li.4.c 6. eius verba, *vnde & Latini hunc morbum ob aquæ metum lymphaticum vocant*. *Telum lateris dolor*, inquit idem Iſidorus: *dictum autem ita eſt à medicis, quòd dolore corpus tranſuerberet, quaſi gladius*. Iſid.ibid. hæc lucem afferent Sereno ſcribenti,

Seren.cap.22. *Eſt ea vis morbi, quod telum commemoratur,*
Cùm ſubito dolor inſanus furit incitus ictu.

Iſid lib.11. cap.1. Scribit idem Iſidorus, *tolles Gallica lingua dici, quæ vulgò per diminutionem tonſillæ dicantur, quæ in faucibus turgeſcere ſolent*. hæc verba falſi conuincunt hanc Sereni ſcripturam,

Seren.cap.15. *Quos autem vocitant colles, attingere dextra*
Debebis, qua gryllus erat preſſante peremptus:

ſcribendum enim arbitror, *quos autem vocitant tolles*, vt hæc curatio tonſillarum ſit. Strenarum origo, qua felicem ominamur annum ipſius auſpicio & initio, à Tatio rege manaſſe dicitur, qui primum Romuli hoſtis, deinde collega in regno Romano fuit. hoc, quia & ſtrenæ ne hoc quidem tempore exoleuerunt, literis mandare volui, vt & antiquitatem rei intelligamus, & quem auctorem eius moris habeamus, ſciamus. Si quis autem quo auctore iſta loquar quærit, laudare Symmachum poſſum, qui in quadam Symmach.lib.1.epiſt.4. epiſtola ſic ſcribit, *Ab exortu penè vrbis Martiæ ſtrenarũ vſus adoleuit auctoritate Tatij regis, qui verbenas felicis arboris ex luco Streniæ anni noui auſpices primus accepit*, DD. *Imperatores: nomen indicio viris ſtrenuis hæc conuenire ob virtutem*. ſed tapetum hoc Babylonicum ſatis diſtinctum variatumque eſt.

Si trulla inuerſo apud Iuuenalem quid? municipalis arena, parapſis, in conſilio eſſe, dij phecaſiani, ſportula, caligatus.

CAPVT XXVII.

Iuuen.ſat.3. SVBSTITIT *ad veteres arcus*, quod apud ſatyricum legimus, de arcubus aquæductuum, qui illic erant, interpretandum putamus.

Hic vbi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ

valet, vbi ad conſtitutum illi denuntiabat, vnde & venire ad conſtitutum dicimus.

Et præbere caput dominæ venale ſub haſta

valet, qui ſe etiam vendi ſub haſta in auctione pati poſſunt. Municipalem autem arenam dixit ad contemptum, quòd in muneribus gladiatorijs municipiorum non vrbis operam locarint.

Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo:

id eſt, ſi trullam vini ebibit ita, vt & fundum inuerterit, & epoto toto vino labris ſugens crepuerit & ſtrepitum dederit.

Iuuen.ibid. *—quàm multa magnáque paropſide cenat.*

Ferè

Ferè in veteribus exẽplaribus parapſis legitur,& Heſychius non tantùm *Heſychius.*
paropſidem appellari,ſed etiam parapſidem obſeruat: quod ideo noto,vt
intermortuum vocabulum,in libris repullulet. *Quando in conſilio eſt ædi-* *Iuuen.ſat.3.*
libus? Magiſtratus de re aliqua cognituri aut conſultaturi ſibi aduoca-
bant,quos in conſilio haberent. Cicero de Amicitia, *Cùm ad me qui ade-* *Cic.de Ami-*
ram Lenati & Rutilio coſſ.in conſilio deprecatum veniſſet. *citia.*

—tandemque redit ad pulpita notum Exodium. *Iuuen.ſat.3.*

Exodia in Attellanis fabulis diuerbia vocabantur, quòd tragœdis ſcena
egreſſis ad recreandum ſpectatorem è priſtina mœſtitia ſubijciebantur.

Ruſticus exodio riſum mouet Attellanæ, *Iuuen.ſat.6.*

inquit alio loco: Et Cicero ad Pætum, *quando tu ſecundum Oenomaum Ac-* *Cic.9 fam.*
cij,non,vt olim ſolebat Attellanum,ſed,vt nunc fit, mimum introduxiſti. hoc li- *epiſt.16.*
quidò monſtrat ſecundũ tragœdias ioci,& riſus cauſa Attellanarum exo-
dia induci ſolita fuiſſe: quod quidem exodij vim & notionem declarat,&
iam antè attigimus: hinc & exodiarius, qui etiam quadã ſimilitudine dici
quibuſdã videtur in alijs ſpectaculis apud Marcellinum, *vt in omni ſpecta-* *Marcel.lib.*
culo,exodiario,venatori,aurigæ, hiſtrionum generi omni. Phecaſianorum vetera *28.*
ornamenta deorum: vt minianus Iupiter pro miniato à M.Tullio dicitur in *Iuuen.ſat.3.* *Cic.9.fam.*
epiſtolis: itẽ hìc phecaſianus pro phecaſiato,id eſt phecaſijs calciato. Phe- *epiſt.16.*
caſium interpretatur calceamentum ruſticum Heſychius: apud Plutarchũ *Heſychius.*
calceus eſt Græcanicus. Deorum igitur Græciæ & templorum ornamẽta *Plutarchus.*
Iuuenalis ſignificat. Nam in tẽplis erant tabulæ pictæ atq; ſigna. *Si vocat* *Iuuen.ſat.3.*
officium, ſignificat ſi ad officium nuptiarum diues vocatus eſt,aut ad aliam
celebritatem,pompam,deductionem: in his enim perſæpe nomen officij
poni ſolet. *Nónne vides quanto celebretur ſportula fumo?*

Centum conuiuæ: ſequitur ſua quenque culina.

Hìc ſportulam non intelligo centum quadrantes: ſed cœnam, quæ,quòd
initio in ſportula dabatur, inde nomen meruit: vnde & à Græcis δεῖπνον
ἐν σπυρίδι vocatur,id eſt cœna in calatho.

—& ſonat vnctis

Striglibus,& pleno componit lintea gutto:

In archetypis reperio libris: in quibuſdam, *ſtrigilibus & pleno*, vt proce-
leuſmaticus ſit. *Vt ſint contentæ patulas defundere pelues:*
quod eſt deorſum fundere: in excuſis effundere eſt,ſed illud exẽplarium
eſt antiquorum: vt &, *—flammarum & ahenea lampas*, in quibus per diſ-
ſimulationem conniuendum non fuit.

Adiutor gelidos veniam caligatus in agros:

id eſt velut audax miles adiutor ſatyrarũ veniã,niſi illas mei pudet auxilij.

LIBRI DECIMI FINIS.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER VNDECIMVS.

Ductus, ſuccus orationis, aræ gramineæ, ceſpes, probatio hoſtiarum, Sila, Acca, ſalue & vale.

CAPVT I.

Quint.lib.9. cap.1. Suet.in Veſp. cap.13. Fortunatian. Seru in 12. æneid. Donat.in Phorm.Terent.act.2.Sc.1. Cic.2.de Orat. Virg.12.æneid.

QVæ Græci Rhetores ἐσχηματισμένα, id eſt figurata vocant, de quibus apud Quintilianum reperire licet, ſed & *cauſidicorum figuras* dicit Suetonius, in his etiam Latini poſuiſſe videntur ductus, quod & è Fortunatiano patet, & è Seruio ita ſcribente, *ductus eſt, vt diximus ſupra. Pollicetur enim ſe ſingulari certamine dimicare velle, cùm nolit.* Nominant & Grammatici ſuccum orationis, vt Donatus in Terentium, *bono,* inquit, *ornatu addidit in ſe, cùm & ſine hoc plenum videri poßit, & hic eſt quem* Cicero *ſuccum orationis appellat.* Omnes, inquit Cicero, *retinebant illum Periclis ſuccum.* Aras gramineas(nos enim hîc ludibria ſomniorum varia narramus) Maro intelligit libro 12. ceſpititias, quales in caſtris excitabantur, & vt tribunalia: quanquam & è ceſpite ſubitas etiam ſibi alias aggerabant aras, & ceſpitem pro ara habebant. Horatius,

Horat. lib. 1. od. 19.

Poſitúſque carbo in ceſpite viuo. Iterum,

Hic viuum mihi ceſpitem, & Verbenas pueri ponite.

ſed & ceſpitem interdum Romano ritu aræ imponebant, vt Seruius notat. Prudentius,

Pruden.hymno 5. περὶ στεφάνων.

Aut ara, thure & ceſpite
Precanda iam nunc eſt tibi,

Virg.12.æneid. Higen. de limitib.agror.

Velati limo, multi in Virgilio legunt. Nam limus veſtis erat ab vmbilico ad pedes, ad pudenda poparum tegenda: Higenus limum cinctum ideo dicit vocatum, quòd purpurã tranſuerſam habeat: habebat enim in extremo purpuram limam. Olim ante immolationem hoſtiæ probabantur farre & ſale & cultri notatione ducti à capite ad caudam: Plutarchus, δεῖ γὰρ τὸ θύσιμον τῷ τε σώματι καὶ τῇ ψυχῇ καθαρὸν εἶναι, καὶ ἀσινὲς καὶ ἀδιάφθορον. μήνυτρα μὲν οὖν περὶ τὸ σῶμα κατιδεῖν, οὐ πάνυ χαλεπόν ἐστι· τὴν δὲ ψυχὴν δοκιμάζουσι τοῖς μὲν ταύροις ἄλφιτα, τοῖς δὲ κάπροις ἐρεβίνθους παρατιθέντες. τὸ γὰρ μὴ γευσάμενοι, ὑγιαίνειν οὐκ οἴονται. τὴν δὲ αἶγα διελέγχει τὸ ψυχρὸν ὕδωρ· οὐ γὰρ εἶναι ψυχῆς κατὰ φύσιν ἐχούσης

Plutarchus.

ἰσχύσης τὸ πρὸς τὴν κατάστασιν ἀπαθὲς καὶ ἀκίνητον. hæc de probatione corporis & animi hoſtiarũ Plutarchus: ſed & Pollux ait oportuiſſe hoſtias eſſe mẽbris omnibus & ártubus integras, non mutilas, non læſas, non diſtórtas. hęc eo ſcripſimus, quòd multis in locis ad explicationem poëtarum vtilia fore ſperamus. Cùm in dialogo Bruto apud Cic. ſcribitur: *Nã cùm in ſilua ſua, ita facta cædes eſſet, notíque homines interfecti*, quod proculdubio inquinatum eſt: fortaſſe ſcribendum eſt, *cùm in ſilua Sila facta cædes eſſet*. Non me latet alios emendare, cùm in ſilua Scantia. mons autem Sila erat: in quo ſilua. Maro,

Pollux lib.1. Onomaſt.c.1. — Cic. in Bruto.

Ac veluti ingenti Sila ſummóue Taburno: Virg.12. ænei.

Vbi Seruius, *Sila*, inquit, *mons eſt ſiluæ Lucaniæ: Salluſtius de fugitiuis, in ſilua Sila fuerunt*. non temerarium eſt, quod Maro ſodalem attribuit Camillæ Accam, cùm ait, Seru. ibid.

Tum ſic expirans Accam ex æqualibus vnam Virg.11. æneid.
Alloquitur.

Nam & Acca Larentia Romanorum ſuperſtitione conſecrata erat: & Accæ nomen à poëtis alijs poſitum legimus, vt à Sueuio hoc verſu,

Admiſce tu Acca baſiliſcis, hæc nux partim, Partim perſica. Apud Macro. lib.3. Saturn. cap.18.

Apparet Amphitheatrum venationum cauſa ædificatũ fuiſſe, quod proinde Dio vocat venatorium theatrum: eius verba ſunt, Dio.

ὥστε κυνηγετικῷ τινὶ θεάτρῳ τὸ ὄρος σύμπαν ὡς μικρὰ μεγάλοις εἰκάσαι, ἐοικέναι.

—ſalue æternùm mihi maxime Palla, Virg.11. ænei.
Æternúmque vale.

Salue dicimus in ſalutatione matutina, & cùm aliquem adimus: vale, cùm diſcedimus: vtrunque Virgilius poſuit. Suetonius in Galba, *vt liberti ſeruíque bis die frequentes adeſſent: ac mane ſaluere, veſperi valere ſibi ſinguli dicerent*. hæc verè loquendi ſartago eſt & ſcribendi è multis confuſa, quæ nemini fortaſſe magis quàm auctori diſplicebit. Suet. in Galb. cap.4.

Hermodorus in Vitruuio legendum, Cherſiphron, *varicus,* Capitolium, *ſcamillum, ſcotia, in Vitruuio.*

CAPVT II.

VENIT in mentem locos aliquot è tertio Vitruuij his annotationibus intexere. ita igitur ſcribit, *quemadmodum eſt in porticu Metelli Iouis Statoris Hermodi*: ſuſpicor legendum eſſe *Hermodori*, qui non tantùm hanc porticum Romæ ſit architectatus ad finem circi Flaminij, verùm etiam in circo Flaminio ædem Martis. Nepos apud Priſcianum, *Ædes Martis eſt in circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio*. hunc crediderim Her- Vitru. lib.3. cap.1. Priſcian. lib.8. de ſignifi. vel generib. verb.

modorum eſſe, qui cum Philone architecto Athenis contendit de armamentario faciendo, qua in contentione, vt minus eloquens, victus fuit. Cicero libro primo de Oratore; [*Cic.1.de Orat.*] *Nec ſi huic M. Antonio pro Hermodoro fuiſſet de naualium opere dicendum, non cùm ab illo cauſam didiciſſet, ipſe ornatè de alieno artificio copioſéque dixiſſet*. niſi ſi fortè de naualibus vrbis Romæ hic agitur, quæ fortaſſe ædificauit Hermodorus: idque veriſimilius arbitror, fortaſſe autem eodem in libro pro *amneſtæ*, ſcribendum eſt *à Mneſteo*, vt nomen ſit architecti, de quo amplius quærẽdum. [*Vitru.lib.3. cap.1.*] iam qui nominatur *Cteſiphon* architectus templi Dianæ Epheſiæ, à Strabone *Cherſiphron* appellatur, [*Strab.lib.14. Geogr.*] vt citra controuerſiam mendum ſit, vel in Vitruuio, vel in Strabone: & ſi veriſimilius in Græco artifice minus vitioſos eſſe Græcos auctores. Itaque Cherſiphron videtur appellari debere. In aræoſtylis dicit Vitruuius [*Vitruu. lib.3. cap.2.*] ipſam ædium ſpeciem eſſe barycam, barycephalam, humilem, latam, hîc barycam vocem nullus Græcorum agnoſceret, neque ea eſt aſſis vnius, vel verius nihili eſt. quid igitur ſi *varicæ* legamus? vt enim varicus dicitur, qui longè diuaricat crura, meiiturque grandes paſſus. Ouidius,

[*Ouid.3.de art.amand.*]

Illa velut coniux Vmbri rubicunda mariti
Ambulat, ingentes varica fertque gradus.

ſic laxitas illa columnarum efficiet, vt ædes varica videatur, nec verò ſecus ſentio de voce barycephalæ; legendumque ſuſpicor *varicæ phalæ*. vt varicarum phalarum quædam ſpecies appareat. id eò verius puto, quòd nihil hic agitur de grauitate capituli columnarum. non deſunt qui in Vitruuio [*Vitruu.ibid.*] alterum nomen deleant vt ſuperuacaneum, ſcribantque, *ſpecies ſunt barycephalæ* Pompeianum autem Capitolium quodnam eſſe ſuſpicamur? opinor illud fuiſſe, quod erat Pompeijs in Campania. non enim tantùm Romę, ſed etiam Capuę, Narbone, Pompeijs Capitolium erat & in multis municipijs & colonijs, imitatione Romanorum: de Narbonenſi Sidonius, [*Sidon.carm. 23.*] *delubris, Capitolijs, monetis*: & in vita ſancti Apollinaris, *ſtatuit ante pontifices Capitolij Rauennatis*. fuit & Toloſæ, Sidonius de ſancto Saturnino, [*Sidon.li.9. epiſt.16*] *gradu ſummo Capitoliorum præcipitatum*. vnde hodieq; quidam magiſtratus illic Capitolini vocantur. *Adiectionem per ſcamillos impares* cùm Vitruuius [*Vitru.lib.3. cap.3.*] ſcribit, ſignificat per paruula ſcamna. vt enim à mamma mamilla diminuitur, ſic à ſcamnum ſcamillum, auctor Priſcianus, [*Priſc.lib.3. de diminut.*] qui & illud affert, *verum infirma ſcamillorum obice fultæ fores*: alij ſcabillorum legere malunt. Quod ſcotiam dicit à Græcis trochilon appellari, [*Vitru.lib.3. cap.3.*] vide ne τράχηλον potius ſcribendum ſit, vnde & nunc gula vocatur: quanquam trochilos dici à ſimilitudine orbiculi trocleæ poteſt: nec proinde mutandum. eſt autem ſcotia verbum Græcum, quod Heſychius [*Heſychius.*] triglyphum dicit ſignificare: eius verba ſunt, σκοτία μέρος τι παρὰ τοῖς ἀρχιτέκτοσι προσαγορευόμενον τρίγλυφον.

φον. *Tunc ab ſummo*, inquit Vitruuius, *ſub abaco inceptum in ſingulis tetrantum actionibus*, è veteribus libris hîc ſcribendum reor *tetrantum anconibus*. *Cauus autem interſectionis* excuditur. in ſcripto libro *camus* exaratum eſt. *Simæ quas* ἐπιτίθηδας *dicunt*, legendum crediderim ἐπιλιτθίδας, veluti ſuper-mammillaria. hæc ego pauca perſtrinxi, cùm doctiſſimi interpretis opera in eo auctore enucleando, nihil propè alijs reliqui fecerit.

Vitru. lib. 3. cap. 3.
Vitru. ibid

Vitruuius emendatus, parapegma, betaceus, maluaceus, Lyde.

CAPVT III.

LIBRO Vitruuij nono veterum aſtrologorum nomina commemorantur: ſed ita nõnulla, vt cùm eorum inuentis lucem cœlum illuſtratum acceperit, vetuſtas eorum nomina penè obliterarit. ſic igitur ſcribitur: *Eudoxus, Eudæmon, Calliſtus, Melo*. Æmarus Ranconetus, qui nuper magno literarum incommodo de crimine falsò ſuſpectus in carceris pędore è vita exceſſit, legendum credebat, *Euchemon, Callippus, Meto*: quæ illuſtrium aſtrologorum nomina à mortuo Ranconeto nunc vitam poſteritatiſque memoriam accipiunt, æternis propè tenebris damnata quorundam inſcitia omnia deprauantium. Callippi etiam & Metonis apud Ptolemæum mentio extat. hos autem aſtrologos ſcribit Vitruuius parapegmatorum diſciplinas inueniſſe: ſed quæ ſint parapegmata quæſtionis eſt: ego eo nomine cenſeo ſignificari inſtrumenta aſtronomica, vt aſtrolabum, & quæ eiuſdem generis ſunt, quibus ratio cœli curſuſque ſiderum, & regiones ſedeſque eorum, cognoſcũtur. Suidas, παράπηγμα, inquit, κανὼν, καὶ εἶδός τι ὀργάνου ἀστρονομικοῦ. ſed & verbo παραπήξασθαι in Axiocho quicunque eius auctor tandem eſt, etiam vſus eſt: καὶ τὰ τοῦ κόσμου παθήματα παραπήξασθαι εἰς τὸν αἰῶνα. Scribit in capite de diminutiuis Priſcianus (nos enim aliò excurrimus) quædam eſſe diminutiua, quæ genere diſcrepant à ſua origine, *vt beta*, inquit, *malua. hic betaceus, maluaceus*. mirum mihi videbatur eſſe, hæc in ſubſtantiuis numerari diminutionis, cùm adiectionis nomina videantur: ſed betaceus abſolutè dicitur, cùm pes intelligatur: ita tacito ſubſtantiuo in ſubſtantiuum migrat, cumque paruulas betas ſignificet, in diminutionum nominibus cenſetur. pedum betaceorum mentio eſt apud Varronem de re ruſtica, & de lingua Latina: ſed & apud Apicium de betaceis Varronis mentio eſt in cibis qui ex oleribus parantur. de maluaceis idem cenſendum arbitror. Centones mihi vel farcire vel conſuere videor: ita panniculos omnium colorum aſſuo, & quandam Iri ſyntheſin texo. ſcribit Ouidius,

Nec tantum Clario Lyde dilecta poëtæ.

hic verſus illuſtratione indiget, quam à Plutarcho mutuabitur ita in conſolatione ſcribente, ἐξεύρατο δὲ καὶ τοιαύτῃ ἀγωγῇ καὶ ἀντίμαχος ὁ ποιητής. ἀποθα-

Vitru. lib. 9. cap. 7.
Ptolemæus.
Vitru. lib. 9. cap. 7.
Suydas.
In Axiocho.
Priſcian. lib. 3.
Var. li. 1. de re ruſt. cap. 2.
Var. de ling. Lat.
Apic lib. 3. cap 1.
Ouid. 1. Triſt. eleg. 5.
Plutarchus in orat. conſolat.

νούσης

νόσης γὰρ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Λύδης, πρὸς ἣν φιλοστόργως εἶχε, παραμύθιον τῆς λύπης αὐτῷ ἐποίησε τὴν ἐλέγειαν τὴν καλουμένην Λύδην, ἐξαριθμησάμενος τὰς ἡρωϊκὰς συμφορὰς, τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς ἐλάττω τὴν ἑαυτοῦ ποιῶν λύπην. id eſt eadẽ vſus ratione eſt Antimachus poëta. Nam cùm mortua eſſet eius vxor Lyde, quam egregiè animo charam habebat, elegiam, qua mœrorem ſolaretur, ſibi fecit nomine Lyden: ac enumeratis heroicis calamitatibus & infortunijs, malis alienis animi ægritudinem ſibi minuit. hæc verba niſi erro aliquãtum lucis Ouidio afferunt, vt adſcripſiſſe me non pigeat. Atque hæc huius capitis ſit coronis, quod vix emẽdicatis hinc & inde hoſtiatim particulis abſoluimus: ac quaſi auctor vnus ſuppeditare ei nec inſtruere ſatis poſſet, circum multos cucurrimus: ſed verecundi videlicet fuimus, qui maluimus è multis parcè ſumere, quàm ex vno largiter.

Encarpa, embater, replum, Vitruuius emendatus.

CAPVT IIII.

Vitru. lib. 4. cap. 1. QVÆNAM ſunt apud Vitruuium libro 4. Encarpa cùm ſcribit? *& cymatijs & encarpis pro crinibus diſpoſitis frontes ornauerunt*: ego exiſtimo eſſe ornamenta capituli columnarum palmites aut ramos cùm ſuo fructu habentia: aut etiam arbuſculas fructuoſas, quæ vocãtur δένδρα ἔγκαρπα à Græcis aut frondibus & ramis implexos innexoſque fructus. ſunt & ἔγκαρπα *Heſychius.* Heſychio ſegetes triticeæ ſectæ meſſæque. *ex his*, inquit, *pars vna erit modulus qui Græcè ἐμβάτης dicitur.* *Vitru. lib. 4. cap. 3.* legendum eſt, ἐμβατήρ, vt libro primo *aut etiam embatere*. *Vitru. lib. 1. c. 2.* *Heſychius.* Heſychius, ἐμβατὴρ παρὰ τοῖς ἀρχιτέκτοσι τόπος. Pro *ſtrigium cauis* in veteribus libris, *ſtriglium* reperio, quod eſt veluti ſtrigilum, quòd *Vitru. lib. 4. cap. 4.* imitentur ſtrigilũ cauos tubos. *Item replum*, inquit, *de impage dimidia & ſexta parte*: *Vitru. lib. 4. cap. 6.* legendum ferè crediderim *peplum*, vt tanquam ornamentũ & veſtimentum eſſe videatur: alioqui replum quid ſignificet, critici conſulendi ſunt, quorum in tabularijs & monumentis nulla talis vox extat. Libro decimo explicatur operimentum, quod & cõiecturam exauget: *Chelonij*, inquit, *replum quod eſt operimentum*. *Vitru. lib. 10. cap. 17.* nos autem ab hac voce manus abſtinebimus. In Tuſcanicis ædium ſacrarum rationibus præcipit, *Vitru lib. 4. cap. 7.* vt ſtillicidium tecti abſoluti tertiario reſpondeat, quod ſic interpretãdum cenſeo, eò vſque ſtillicidij proiecturam eſſe faciendam, vt in ea inſit tertia pars tecti: vt ſi, verbi gratia, latus tecti totius duodecim pedum ſit, quatuor tribuantur ſtillicidio, vt procul à ſtructura & parietibus imber cadat. tertiarium enim tertiam partem ſignificat, vt & quartarium quartam partem. *Vitru ibid.* *Nemori Dianæ* cùm ab eo ſcribitur, de Diana Aricina intelligo & Aricino nemore: *Sueton.* vnde & rex Nemorenſis apud Tranquillum. Ac Budęus hunc locum

cum ſic legebat, *item Aricino nemori Dianæ*. Sed quid eſt? *vt vti reliqua exiſona.* ego vocabulo hoc deformari puto ædificationem Vitruuij. Itaque demoliendum, aliudque ſubſtruendũ in eius vicem puto. Igitur emẽdatum fore credo: *ſed & vti reliqua ex his omnia, quæ ſolent eſſe in frontibus ad latera ſint tranſlata.* nihil enim mihi nunc quidem venit in mẽtem, quod accommodatius ad hunc locum eſſe poſſit. quod autem à me nunc tanquam inædificatur in Vitruuio loco purgato ſuo rudere, ſic ſtare velim, vt ſe pari ruinæ obnoxium cenſeat, ſi quis quid commodius inuenerit: quod cùm contigerit, libenter locum cedat, & ſe dolabra deijci ne moleſtè ferat. Nolim autem videri de cuiuſquam laude quicquam voluiſſe decerpere, ſi per Vitruuium errans & vagans, vnum & alterum locum, qui humanitus ſummos viros latere potuerunt, eruerim: nec id mihi magnæ laudi attribui velim, vt ouationem aut triumphum mereri velle videar: procul à me abeſt hæc ambitio: ſed in partem iuuare literas volui, & eodem animo, eademque voluntate, qua illi, etſi non pari conatu nec facultate, nec opera, ad benè merendum & de antiquis auctoribus & noſtra iuuentute ingreſſus ſum. faueant igitur illi ſtudio meo, qui ſuo labori æqua hominum iudicia optant: neu in me acerbi ſint, cùm in ſe acerbitatem nullius iudicis ſeuerioris ferre vellent: & patiãtur à me dici quę non arbitror eos ignoraſſe, ſed prætermiſiſſe, & velut è ſegete fertili viatori & pauperi vnam & alteram ſtipulam reliquiſſe.

Vitru. ibid.
Vitru. ibid.

Æquimanus, lunaticus, internecida, internecidium, prauatum, holophanta. CAPVT V.

QVIS *myrmilloni contenditur? æquimanus thrax*: verſus eſt Auſonij in monoſyllabis: in quo ambigitur, qui ſit æquimanus. Atq; is videtur eſſe, qui ambidexter à nonnullis dicitur, qui ſcilicet vtraque manu æquè vtitur: nos enim ſiniſtram immunem & propè mancam inutilemque gerimus: quibuſdam vtraque eſt munifex & operoſa. Iſidorus, *æquimanus appellatur, qui vtraque manu gladio incunctanter vtitur.* Eodem auctore lunatici in Euangelio ſunt, qui comitiali morbo laborãt. opinio enim veterum fuit, eam valetudinem ad lunæ curricula recrudeſcere & miteſcere, velut illius ſyderis contagione quadam alumnam: eius verba ſunt, *Caducus à cadendo dictus, id eſt lunaticus, eò quòd certo lunæ tempore patiatur*: Artemidorus quoque eum morbum lunæ acceptum ferri ait his verbis, περιτίθησι δὲ τῷ ἀποτελέσματι καὶ νόσον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἱερὰν καλουμένην. ἀνάκειται γὰρ τῇ σελήνῃ. φασὶ δὲ καὶ τὴν νόσον ταύτην οἱ παλαιοὶ ἀνακεῖσθαι τῇ σελήνῃ. Fornix eſt appellatus, vbi proſtitutæ pudicitiæ mulieres erant, à locis arcuatis, inquit idem

Auſon. Edyll. 16.
Iſid. lib. 10. Etym. cap. 1.
Iſid. lib. 10. cap. 3.
Artemid.

idem Iſidorus: inde & fornicariæ mulieres in auctoribus Eccleſiaſticis: [Iſid lib.10. cap.9.] *Internecida*, inquit Iſidorus, *eſt qui falſum teſtamentum fecit, & ob id hominem occidit.* Inde internecini actio in iure ciuili, quæ ab Iſidoro internecidij vocatur, ab internecida: [Iſid.lib.5. cap.26.] *Internecidij iudicium in eum* (inquit alio loco) *dabatur, qui falſum teſtamentum fecerat, & ob id hominem occiderat, accuſatorem eius bonorum poſſeſſio ſequebatur. Internecidij autem ſignificatio, eſt quaſi hominis quædam enecatio. Nam præpoſitionem inter, præponebant.* In decima quarta autem in Antonium, bellum internecinum dicitur non teſtamentum: [Cic.14.Philip.] ſic enim ſcribitur, *quæ ſunt vrbanarum maledicta litium, non iuſtæ belli internecini notæ: teſtamenta credo ſubijciunt.* Hoſtia cùm libamentis perfundebatur & cumulabatur, macta eſſe dicebatur. [Iſid.lib 10. cap.12.] Iſidorus, *quoties enim thus aut vinum ſuper victimam fundebatur, dicebat mactus eſt taurus vino vel thure: hoc eſt cumulata eſt hoſtia & magis aucta.* etiam de Deo dicebatur, cui res diuina fiebat, vt apud Catonem, [Cat.de re ruſt.cap.141.] *macte hiſce ſuouetaurilibus lactentibus eſto.* ſic & mactare vſurpatum inuenimus. hilum eſſe dicunt Grammatici [Varro.] atque etiam Varro nigrum illud puſillum, quod in ſumma faba adhæret: [Var.apud Iſid.lib.10. cap.13.] idem tamen Varro hilum, referente Iſidoro, ſignificare cenſuit medullam eius ferulæ, quæ aſphodelus vocatur, ac ſic apud Latinos nihilum dici putauit, quomodo Gręcis familiare eſt dicere, οὐδὲ γρῦ. [Iſid.lib.10. cap.15.] Annotat idem in præuaricatoris explicatione Ciceronem præuarum pro valdè varo poſuiſſe, cuius ſanè Ciceroniani loci nunc in mentem mihi non venit, neque dicere poſſum vbi locorum apud eum ſcriptorem extet: tãtum ſuſpicor ſi hodie extat vſpiam, non pręuarum, ſed prauum ſcriptum eſſe. ex Iſidoro autem emendandum ſic legente, *quid enim tam præuarum?* multa ab antiquis ſcriptoribus aliter prolata reperimus, quàm hodie excuſa pateant. vt holographum appellatur teſtamẽtum, [Iſid.li.5.c.24.] quod totum manu teſtatoris ſcriptum & ſubſignatum eſt: ita quoque holophantam crediderim fuiſſe, non eum qui ob ficus duntaxat calumniam faceret, ſed ob omnia homines deferret: ſed cùm apud Latinos immutata ſit ſicophantæ ſignificatio: nam ſycophanta Græcis eſt calumniator, Latinis eſt impoſtor: ſic & holophanta omni in re impoſtor, [Feſt.Pomp.lib. 8.] vel (vt ait Feſtus) qui omnia mentitur. Suſpicor igitur codices Latinos falſarios eſſe, qui halophantam pro holophanta exhibent: nonnulli etiam halopantam. ego tamen crediderim verbum imitatione ſycophantæ factum & amplificatione, vt non vnius rei delatio in eo verbo notaretur, ſed omnium inſimulatio contineretur. qui autem halopanta ſcribunt, leui nituntur coniectura, quòd omnia mentientem Pompeius explicet: ego illud omnia ineſſe in holophanta dico, & cùm [Plaut Curg. sc.Aedepol nugatorem.] Plautus ſcribit, *holophantan an ſycophantan hunc magis dicam neſcio*, vicinitas nominum, & ſoni alluſio, & ſenſus amplificatio ab ea quam ſcripſi litera-

tura

tura ſtant ſine controuerſia. ſi quis tamen pertinacius repugnet, equidem
ei potius morem geram, quàm contra tendendo hominem ad inſaniam
adigam. pleraque in hoc doctrinæ genere, quod tractamus, huiuſmodi
ſunt, vt ſine Reipub. detrimento ſecus ſentire, & liberè diſſentire liceat.

Agger, albatæ mulieres, vertere pollicem, ducere ſacra in pilentis, ſentus, panis gradilis. CAPVT VI.

QVALIS *ſæpe viæ deprenſus in aggere ſerpens*, inquit Maro. viæ autem Virg. 5. æneid.
publicæ, vt quæ militari labore erant munitæ, exaggerabantur, vt imber
deflueret, minuſque lutulentæ redderentur: proinde agger etiam pro via
vſurpatur: Sidonius,

Antiquus tibi nec teratur agger: Sidon. Carm.
Cuius per ſpatium ſatis vetuſtum 24.
Nomen Cæſareum viget columnis. Iterum,

Vel certè peruij pontes, quos antiquitas à fundamentis adúſque aggerem calcabi- Sidon lib. 1.
li ſilice cruſtarum crypticis arcubus fornicauit. id eſt aduſque viam: & ſæpe ſic epiſt. 5.
in proſa etiam loquitur. verſus eſt Horatij ſatyricæ obſcœnitatis:
—mirator cunni Cuppennius albi, explicandus tamen: mihi videtur ex Horat. lib. 1.
pudenda parte mulierem intelligere, ex albo ingenuam. in ingenuis au- ſat. 2.
tem ſtupra legibus vindicabantur, non item in libertinis. Ingenuæ autem
mulieres albatę erãt, libertinę atratę, nobiliores purpuratę. Artemidorus,
καὶ εἰ μὲν ἡ χλαμὺς εἴη λευκή, ἐλευθέρας ὁ ἰδὼν γαμήσει· εἰ δὲ μέλαινα, ἀπελευθέρας. εἰ δὲ Artemid.
πορφυρᾶ, εὐγενεστέραν ἑαυτοῦ. ſic enim conijcit ſumnia iſta & viſa Artemidorus,
quòd his eſſent ſolitæ veſtibus vti ingenuæ, libertinæ, & nobiles. cùm
ſcribit Prudentius,

Spectant æratam faciem, quam crebra tridente Pruden. lib. 2.
Impacto quatiant haſtilia, ſaucius & quam contra Symm.
Vulneribus patulis partem perfundat arenæ,
Cùm fugit, & quanto veſtigia ſanguine ſignet.

Intelligi arbitror pugnam retiarij, qui rete & fuſcinam gerebat, & ſecu- Plin. lib. 28.
toris qui retiarum inſequebatur. Vt premere polices eſt fauere, vt Plinius cap. 2.
ait, & hoc verſu, *Fautor vtróque tuum laudabit pollice ludum,* Horat. lib. 1
ſcripſit poëta nobilis: quò etiam pertinere videtur illud Glycerę ad Me- epiſt. 18.
nandrum, τοὺς δακτύλους ἐμαυτῆς πιέζουσα· ἢ ἂν κροταλίζῃ τὸ θέατρον. ita polli- Glyceræ.
cem vertere damnantis erat, quod & à Politiano præclarè explicatum
fuiſſe recordor, & in muneribus gladiatorijs, qui eum, qui ſuccubuerat Politian. Miſcellan. c. 42.
aduerſario, occidi iugularique volebat, pollicem vertebat, vt munera-
rius: Iuuenalis, *—& verſo pollice vulgi* Iuuen. ſat. 3.
Quemlibet occidunt populariter.

& Prudentius de Veſtalibus quæ gladiatores Romæ in eminenti podio ſpectabant, quod decus & honos pro perpetua eis virginitate tribuebatur.

Prudent. li. 2. contra Symm.

—pectúſque iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi:
Ne lateat pars vlla animæ vitalibus imis,
Altius impreſſo dum palpitat enſe ſecutor.

Virg. 8. æneí.

—caſtæ ducebant ſacra per vrbem
Pillentis matres in mollibus.

Matresfamilias intelligit, quæ ſacerdotijs præerant. Nam ſacerdotes & virgines etiam Veſtales pilentis ferebantur. Prudentius,

Prudent. ibid

Fertur per medias vt publica pompa plateas
Pilento reſidens molli.

Artemid. Artemidorus, περὶ ἅρματος πετεώρου ita ſcribit, φημὶ δὲ ἀγαθὸν ἐλευθέραις γυναιξὶν ἅμα καὶ παρθένοις πλουσίαις, τὸ διὰ πόλεως ἅρμα ἐλαύνειν. ἀγαθὰς γὰρ ἱερωσύνας αὐταῖς περιποιεῖται. *Terent. Eunu. act. 2. sc. 2.* Sentus apud Terẽtium dicitur horridus, à ſentium horrore & ſpinis. ſentus igitur eſt tanquam ſenticoſus & ſpinoſus & horrens. Prudentius,

Prudent. ibid.

Extirpamus enim ſentos de pectore vepres. ſequitur enim mox,

Prud. ibid.

Ne frugem ſegetémque animæ ſpinoſa malorum
Impediat ſentis.

Eſtque ſuperioris quædam declaratio. Gradilis panis, vt & alio loco doceo, quibuſdam in gradibus plebi Romanæ diuidi viritim quotidie ſolebat: ad huius rei confirmationem duo Prudentij teſtimonia addam luculenta: vnum hoc,

Prud. lib. 1. contra Symm.

Et quem panis alit gradibus diſpenſus ab altis. Alterum,

Prudent. li. 2. contra Symm.

Quæ regio gradibus vacuis ieiunia dira
Suſtinet? aut quæ Ianiculo mola nota quieſcit?

de pane enim hic gradili loquitur, & molis piſtrinorum, vbi pinſebatur. hæc mea capita multi iocabuntur eſſe monſtra Horatiana, portentoſa varietate membris vndique collectis conflata: nec inficiabor me id de induſtria feciſſe. malui enim multa infercire & inculcare etſi male cohærentia, quàm ſtudioſorum ſpem vacuis eludere auenis. Nunc video pleroſque, qui idem genus ſcriptionis inſtituũt, magnifica ſingulis capitibus veſtibula excitare & præponere, quæ nullum ędificium ſequitur, ſed area nuda. Ego mihi potius copiæ inſeruiendum putaui, vt maiore beneficio demererer bonos iuuenes, quàm de ordine laborandũ, quẽ alioqui hoc genus librorum velit nolit, relinquere cogitur & negligere. aliorũ enim huius generis libros ſingulos, puta in vnum caput contractos & redactos: meis capitibus ſimiles reddes.

In

In Plauto quædam explicata, facere mutuum, nocturna ora, polluctus virgis, hira ſummano, vertere, Leucadia,

CAPVT VII.

FABVLAM Plauto docente ſpectator fui. inter ſpectandũ Curculionem hæc annotaui: oſtium oculiſſimum, ab eo vocari chariſſimũ & gratiſſimum, quòd tanquam oculus, quo nihil iucundius nobis eſt, planè cenſeatur. Nam ex oculo finxit ſuperlationem, vt ex ipſo ipſiſſimum: non me tamen fallit in libris antiquis occluſiſſimum reperiri: ſed auctorem alterius lectionis laudare poſſum Feſtum. Sunt qui oculeiſſimum legãt verſu modulatiore, ſequunturque Priſcianum, cui etiam oculeus eſt ocellus per diminutionem. *Ego autem cum illa facere nolo mutuum.* PA. *Quid ita?* PH. *Quia proprium facio.* Parum illi videtur mutuum facere, quod in mutuo ius noſtrum remanet: proprium facit, vt iam alieni iuris id ſit, & totum ad alium tranſeat dominium. *Quid antepones Venerio ientaculo?* non iniuria crediderim eſſe legẽdum, vt infra, Venerius libellus dicitur. Nam *Veneri à ientaculo* inſcitum eſt, & iniquè per vimque huc importatum.

Plaut. curcul. Sc. Quo te hoc. — Feſt. lib. 13. — Priſcian. lib. 3. — Plaut. ibid. — Plaut. ibid.

Quaſi tu lagenam dicas, vbi vinum ſolet
Chium eſſe.

Plaut. ibid.

Iocatur ex eo quòd cum vino Græco ferè aqua maris admixta eſſet, Chio tamen non addebatur, ſed meracum erat: Horatius,

Alcon Chium maris expers.

Horat. lib. 2. ſat. 8.

De paulo paululum hoc tibi dabo haud lubenter.

Plaut Curc. Sc. Flos veteris vini.

De poculo pleno quod erat potatura, paulum Veneri libat, id eſt in honorem Veneris effundit. ſic enim libare ſolebant, quod vel in aram faciebant, vel in menſam quæ loco aræ erat, vel in focum qui ſacer habebatur, vel in mare in honorem deorum marinorum: Ouidius,

Iſque deos pelagi vino ſuper æquora fuſo,
Et pecoris fibris & fumo thuris adorat. & apud Maronem,

Ouid. 11. Met.

—extáque ſalſos
Porriciam in fluctus & vina liquentia fundam.

Virg. 5. æneid.

vel alium etiam in locum. Nocturni oculi ſunt deformes, noctuque non interdiu oſtendendi. Nam deformitas minus apparet noctu: ſic dixit nocturna ora Plautus in Pœnulo,

Plaut. Curcul. Sc. Placidè egredere.

Quæ habent nocturna ora noctu ſacrificatum ire occupant.

Plaut. Pœnulo. Sc. Negotij qui ſibi.

Mihi autem etiam deformes ſignificare videtur velut mali ominis, ſimileſq; nocturnis auibus, quæ & ipſæ tantum noctu viſuntur. *Perſolæ nugæ* non ſunt vt quidam primi in literis ordinis cenſent, perſicæ, ſed ſolæ & meræ, vt,

Plaut. Curc. Sc. Placidè egredere.

—oculum effodito perſolum mihi.

alio loco Plautus idem ſcribit: erat enim qui loquitur luſcus. *Polluctus virgis*, eſt virgis expoſitus, vt in polluĉto Herculis omnia exponebantur obuijs. Ita in Plauti Rudente ſcribitur, *Non ego ſum pollucta pago*: id eſt communis & publica pago. *auro contra cedo modeſtum amatorem*, valet dato mihi pari & æquo auri pondere repenſum. ego enim tantundẽ auri dederim: vt in Epidico, *non carus eſt auro contra. Radices cordis pereũt, chiræ omnes dolent*: hiræ lego (vnde diminutio hilla) id eſt inteſtina: & ſi eo nomine ieiunum inteſtinum intelligit propriè Feſtus. *Namque incubare te ſatius fuerat Ioui*: hunc locum lib. 7. Æneid. ſic explanat Seruius, *Incubare propriè dicuntur, qui dormiunt ad accipienda reſponſa: vnde eſt, ille incubat Ioui, id eſt dormit in capitolio, vt reſponſa poſſit accipere.* Sic in Æſculapij templo dormire ad remedia per ſomnum accipienda ſolebant. *Quin cadat, quin capite ſiſtat in via de ſemita.* de via nobis iſti ſemitam faciunt: ita viam anguſtam nobis reddunt, ſed in caput cadent à me proſtrati: & via aperietur & laxabitur illis deieĉtis. Plautus Milite,

Huic illecebroſo capite ſiſtebas cadum.

legitur in quibuſdam veteribus exemplaribus, *de via in ſemita. Obſecro hercle facite ventũ, vt gaudeam*: ambiguè dictum eſt, vel facite vẽtum, vel facite vt gaudeam ventũ, id eſt me veniſſe. Plautus Ciſtellaria,

Ventum gaudeo ad te ecaſtor.

Itaque mox ſubijcit, vt ventum gaudeam. *iacit volturios quatuor*: & mox, *Herculem iacto baſilicum*. quædam erat talorum ſpecies in quibus effigies quædam ſculptæ vel piĉtæ erant, vt vulturis, Herculis, & aliarum rerum. Vulturis autem iaĉtus infelix erat: Herculis baſilici, id eſt regij, fauſtus & felix. Ergo qui eum iecit, vicit. Herculem autem baſilicũ accipio, non qui vt in laboribus exantlandis leonis exuuijs eſſet veſtitus, ſed qui omnibus perfunĉtus ærumnis, cultu regio eſſet ornatus. *quia veſtimenta, vbi obdormiuit ebrius, Summano*: Summanus deus eſt manium ſummus, id eſt Pluto, qui omnes auariſſimè rapit in ſuum theſaurum: inde ſummanare, pro auidè rapere & furari Summani more, finxit lepidus poëta. *vel qui ipſi vertant, vel qui alijs ſubuerſandos præbeant.* id eſt qui fallant, vel fallendos præbeant: à piſcibus qui dum aſſantur vertuntur. Plautus Aſinaria.

Vorſes quo pacto lubet. Apud Leucadiam Oppiam.

ſuſpicatus ſum diu Leucadiam Oppiam mulierem fuiſſe libertinæ conditionis, eandemque meretricem ad quam plerunque damnoſi & nequam mariti diuertebãt. eandem opinabar Oppiorum libertam. Sed in antiquis voluminibus *operiam* ſcribitur, vt non dubitem ptonunciare Leucadiam Leucadiorum fuiſſe in foro Romano ſtationem. Verùm hęc nimis multa fortaſſe videri queant, & huic capiti iam finis ſit.

plaut. Menæc. sc. Ni mala ni ſtulta. plaut. Curcul. sc. Placide egredere. plaut. Rudẽt. sc. Quis eſt qui tam proterue. plaut. Curcul. sc. Placide egredere. plaut. Epidico. sc. Honoris cauſa. plaut. Curc. sc. Migrare certum. Feſt. lib. 8. plaut. Curcul. sc. Palinure quid. Seru in 7. æneid. Pellib. incubuit ſtratis. plaut. Curcul. sc. Date viam mihi. plaut. Milit. sc. Quantas res turbo. plaut Curcul. sc. Date viam mihi. plaut. Ciſtel. sc. Tum antehac amaui. plaut. Curcul. sc. Date viam mihi. plaut. Curcul. sc. Beatus videor. plaut. Curcul. sc. Aedepol nugatorem. plaut. Aſinar. sc. Vnum iſtorum quodque. plaut. Curcul. sc. Aedepol nugatorem.

Fluuius

Fluuius proles Iouis apud Valerium Flaccum, pater, omnituens ſol, Mars vigila; obuertunt pelago proras; Apollo interficit.

CAPVT VIII.

ATTRIBVTIONEM quãdam Homerus fluuijs & perennibus & torrentibus addit plerunque, διιπετέας vocans: ac in iugibus quidem Grammatici & torrentibus, aquis cœleſtibus increſcentes interpretantur, præterquam in Nilo, quà neque ningit neque pluit, vt cenſent. tum igitur valere putant lympidum & clarum. Valerius Flaccus libro quinto Argonauticôn in Phaſi prolem Iouis eleganter interpretatus eſt his verſibus:

Tunc tibi fœcundi proles Iouis, orte niuali Valer. Flac. li. 5. Argon.
Arcados axe deæ.

Magnos fluuios poëtæ patres, velut aliorum parentes honoriſque cauſa vocare ſolent, vt quidam cenſent: ego vt deos ſic vocari arbitror: Valerius Flaccus libro quinto,

Et pater aurato quantus iacet Inachus antro. Valer. ibid.

Euripides in Hecuba ἔνθα τὸν καλλίστων ὑδάτων πατέρα φασὶν Ἀπιδανὸν πεδία λιπαίνειν: quanquam hîc potius patrem Euripides aquarum generatorem pulchrarum dicit. Cùm ab Homero ἠέλιος ὃς πάντ' ἐφορᾷ ſcribatur, eius veſtigijs inſiſtens Valerius de eo ſcripſit, Eurip. Hecub. Homerus.

Hæc tibi fatorum genitor tutela meorum Val. ibid.
Omnituens.

Cùm ſibi opem alicuius dei precabantur, interdum ſic loquebantur, vigila. itaque in bellum exituri duces dicebant Marti, Mars vigila: & apud Plautum ſeruus qui vapulat, fidem Veneris implorans dicit, *tuam fidem Venus: noctu vigila:* & Valerius Flaccus ſcribit, *Excubias Gradiue tene.* Nautæ ad littus appulſam nauim in proram conuertebant, non ſolùm vt ad reditum & aliam nauigationem parati eſſent, verumetiam id ſibi ominantes: Valerius Flaccus, Plaut. Curcul. sc. Placidè egredere. V aler. ibid.

—atque illi dextra ſine verſa magiſtri Valer. ibid.
Protinus in proram redijt ratis omine certo. Maro, Virg. lib. 6. Aeneid.
Obuertunt pelago proras,

nam longius erant progreſſuri ad agrum Laurentem. Homerus, vt aliam linguam verbaque tribuit dijs quàm hominibus, vt Chalcidem à dijs, ab hominibus Cymindin vocari ſcribit, & Xanthum à dijs, ab hominibus Scamandrum. Quod & imitatus eſt Ouidius in Metamorphoſi, Homer. Iliad. ξ. Hom. Iliad. υ.

—& priſcum pariter cum corpore nomen Ouid. 14. Metam.
Mutat, Oramque vocat. Iterum,
Hunc Icelon ſuperi, mortale Phobetora vulgus Nominat. Ouid. 11. Met.

Ita & alium inceſſum, vt in Neptuno,

ἴχνια γὰρ μετόπισθε ποδῶν ἠδὲ κνημάων
Ρεῖ' ἔγνων ἀπιόντος, ἀρίγνωτοι δὲ θεοί περ.

Virg. 1. æneid. Et eius imitatione Maro, *Et vera inceſſu patuit dea.*

Homerus occidi facit ab Apolline & Diana qui morbo moriuntur, præ-
Herac. Pontic. ſertim vehementi & acuto, vt ab Haraclide Pontico ſcriptum eſt: hinc
Homer. illud eius, Ἐλθὼν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων ἀρτέμιδι ξὺν
Οἷς ἀγανοῖς βελέεσσιν ἐποιχόμενος κατέπεφνεν.

Idem æmulatus ſtudioſè Valerius Flaccus ſcripſit,

Val. Flac. lib. 3. Argonau. *—Triuiæque potentis*
Occidit arcana genitrix abſumpta ſagitta.

à dijs enim illis immitti mortem exiſtimabant, præſertim velocem, & mortis eos auctores putabant.

Proximus lictor, primus lictor, libertus verna, Seuir, libertus primus, collegium magnum, allectus.

CAPVT IX.

IN officio magiſtratuum lictores quidā dicebantur proximi, qui quàm alij chariores magiſtratui erant, eique ſemper præſto erant, & apparebant ante alios ſui ordinis: vt in inſcriptione peruetuſta, L. VALERIVS ACHILLEVS LICTOR PROXIMVS LAVRENS: Cicero etiam li-
Cic. ad Q. Fr. epiſt. 1. ctorem primum ad Q. Fratrem ſcribēs vocauit de Octauio loquens: *apud quem*, inquit, *primus lictor quieuit, tacuit accenſus.* niſi ſi quis proximum primo adiunctum putet & ſecundū, quod verum non putem. Salluſtius quo-
Salluſt. in bell. Iugurth. que eodem loquutus modo eſt in bello Iugurthino: *Sed Hiempſal in oppido Thumida fortè eius domo vtebatur, qui proximus lictor Iugurthæ, charus acceptusque ei ſemper fuerat.* Non ſolùm ſerui domi nati vernæ dicebantur: ſed & liberti, qui ſerui vernę fuerant, etiam vernæ liberti dicebātur: quod vt nouum, etſi ab antiquitate repetitum, perſcribere volui. ſic enim in veteri inſcriptione reperi, FORTVNATVS AVGVSTI LIBERTVS VERNA: ille ſcilicet Fortunatus adſcripſit laudi ſuæ, quòd in ædibus Augūſti natus eſſet. Sex erant Romanorum equitum decuriæ, Rhamnenſes, Tatienſes, Luceres, primi ſecundiq;: erant enim primi Luceres, & ſecūdi, ac ſic quoque Tatienſes & Rhamnenſes geminati erant. his qui præerant Seuiri vocabantur: ac in inſcriptionibus antiquis Seuirum equitum Romanorum reperimus: vt in hac, TRIB. MIL. LEG. VII. GEM. FELIC. VI. VIRO. EQVIT. ROMAN. & in illa. X. VIRO STLITIB. IVDIC. VI. VIRO EQVIT. ROMAN. TVRM. Recordor annotare me nudis verbis ordinem quendam libertorum fuiſſe, vt quidam primi, quidam ſecundi & tertij dicerentur: nunc id cautionibus & teſtationibus confirme-

mus

mus veterum inſcriptionum, quarum in vna reperio, SOFRONIA CL. TERTIA SIBI ET P. SEXTILIO PRIMO ARVSPICI. & in illa, SE VIVO FECIT SIBI ET PETIÆ CL. PRIMÆ VXORI. Erat & ordo quidam & dignitas etiam collegiorum, ac quoddam magnum dicebatur, vt alijs dignius & amplius: vt in inſcriptione, VIATORI COLLEGII MAGNI. ſolebant Imperatores quibuſdam hoc deferre honoris, vt quamuis vel quæſturam vel tribunatum non geſſiſſent, tamen eos inter illos qui quęſtores & tribuni eſſent adlegerent, eiuſque ordinis eſſent, cuius qui honoribus illis erãt functi: id quoq; ex inſcriptionibus cognoſcimus, vt ex hac, ADLECT. INTER TRIBVN. AB IMPER. ADRIANO: & in illa, ADLECT. INTER QVÆSTOR. ADLECT. INTER PRÆTOR. Quaſdã cognitionis cauſas ex Suetonij Nerone intelligimus, quæ ad Cæſarem pertinerent: Cæſar autem plerunque vice ſua alios qui de his cauſis cognoſcerẽt eligebat, vt ex inſcriptionibus eſt notum, vt hac, ELECTVS AD COGNOSCENDAS VICE CÆSARIS COGNITIONES: & ex illa, ELECTVS AD COGNOSCENDAS VICE CÆSARIS COGNITIONES, PROCOS. PROVINCIAE AFRICAE. nos inter legendum iſta obiter ex inſcriptionibus antiquis notabamus, & in medium conferebamus.

Flamen diuorum omnium, II vir quinquennalis, ædilis quinquennalis, ſcriba quæſtorius. CAPVT X.

TRITVM & vulgatum eſt ſuos pleriſque dijs fuiſſe flamines, vt Ioui, Quirino, Marti: vnde flamen Dialis, Quirinalis, Martialis, ſed illud rarius, quoſdam omnium deorum fuiſſe: quod cùm in auctoribus non ferè legamus, tamen in antiquis inſcriptionibus municipiorum, quorum auctoritas calcanda non eſt, reperimus: vt in hac, PATRON. COL. FLAMINI DIVOR. OMNIVM: & in iſta, II VIR. QVINQ. FLAM. DIVOR. OMNIVM. & in illa, II VIRO. QVINQ. FLAMINI DIVOR. OMNIVM. illud quoque cognoſcere è re fuerit, duumviros fuiſſe municipales magiſtratus, qui ius dicebant. Itaque cùm duumviros dicebãt, illi intelligebantur. Interdum iuri dicundo addebatur: vt in tit. illo, II VIR. I. D. erant, & in municipijs alij duumviri quinquennales cognominati, in integrum creati quinquẽnium, cenſus tributique cauſa, vel potius quibus iuris dicendi cauſa in quinquennium ob ſpectatam virtutem is honos mandabatur, cùm alijs annuus eſſet, quod verius puto: aut in quinquennium continuabatur prorogabaturque: vt in hoc tit. II VIR. QVINQ. BIS OB MERITA, aut etiam legibus & inſtitutis in quinquennium is magiſtratus creari ſolebat. erant & quatuor viri in quibuſdam municipijs credo maioribus, qui & ius dicebant pręerantque decurionibus, vt duum-

uiri in alijs. proinde & quatuor viri erant etiam quinquẽnales, quibus ob virtutẽ & merita magiſtratus ille in quinquenniũ municipijs mãdabatur: vt in illo tit. IIII. VIR I. D. QVINQ. Nam interdum tantùm quatuor viri iuri dicundo dicebantur: vt in illo tit. IIII. VIR. I. D. & in illo, IIII. VIR. I. D. IIII. VIR. QVINQ. Diuinaculi capillum promittebant, vnde & Plautus ſcripſit, *promittam capillum optimum eſt*: quod & religionis cauſa facere ſolebant. indicio eſt vetus titulus iſte: RELIGIOSO A MATRE MAGNA CAPILLATO. vt duumviri, ſic & ędiles fuiſſe videntur quinquennales quidam in municipijs interdum, quibus luſtralis honos is eſſet. Nam vt colonis agros ſuos in luſtrum locabant: ſic & interdum in luſtrum continuabant magiſtratũ. Id indicat inſcriptio, ÆDIL. Q. IIII. VIR. I. D. ſed & alimentarij fuiſſe videntur ædiles in municipijs, qui alimenta prouidebant, vt ſuſpicor, alimentarijs pueris: vt in hoc titulo, ÆDIL. Q. ALIM. decuriæ erant ſcribarum, ſed pro dignitate magiſtratuum, quibus ſcriptum faciebant, ipſis honos accreſcebat. quæſtorius enim ſcriba inferior ordine, quàm ædilitius aut prętorius cenſebatur: atque ea ſibi elogia adſcribere ſolebant, quibus magiſtratibus ſcribę fuiſſent. Indicio ſunt veteres tituli: vt hîc, SVLPICIANO SCRIBÆ QVÆSTORIO. & ille, CAPITONI SCRIBÆ ÆDILIC. reperimus & lictores quoſdam curiatos cognomento fuiſſe, qui, vt ſuſpicor, triginta erant, curiarum triginta illarum lictores, in quibus ſacra fiebant. Indicio eſt titulus iſte; LICTOR CVRIATVS QVI SACRIS PVBLICIS POP. ROM. QVIRITIVM, & ille, LICTOR CVRIAT. VIAT.

Plaut Rudent.

ſc. intelligo hanc.

Tentores, viatores, ſucconditor, procurator dromi, morator, factionarius.

CAPVT XI.

IN priſcis titulis, quæ ad factiones circi & ludos circenſes nomina pertineant, multa reperimus, auctoribus tamen quod ſciam non frequentata. Nam cùm tanto ſumptu & ſtudio ludi illi committerentur, dubium non eſt quin in miniſterio & inſtrumento multæ fuerint nomenclaturæ, quæ ætatem ferre non potuerunt. quaſdam igitur ſemiſepultas reliquias effodiam, & in lucem apertumque proferam. illic ergo fuêre tentores, qui vt ſuſpicor, equos & currus tenebant, antequam vices ſorteſque eorum curſus veniſſent: & viatores, qui miniſtri curſitabant huc illuc vltro citro iuſſu agitatorum, ſi qua fortè re egerent, ac illis præſto ſemper erant: fuêre ſucconditores, illi, vt ſuſpicor, ſub currum & iugum ſeſe condebant, ſi fortè malè iuncti eſſent equi, aut loris ſe impedirent. horum mentio eſt in Epigrammate iſto, M. VISPANIO FVLLONI TENTORI. quid ſit in-

ctori?

ctori? M. VISPANIO MIGNIONI VIATORI. M. VISPANIO QVARTINO SVCCONDITORI. M. VISPANIO EROTI AVRIGATORI. M. VISPANIVS RVFINVS MEDICVS FACT. VENETÆ OLL. IIII. DD. erat & procurator dromi, quem ego credo eius loci procurationem geſſiſſe, vbi equos ſuos Veneti aut alia factio exercere ſolebant. dromus enim locum hîc ſignificat, vt in hippodromo: eſtque planè hippodromus: vt in illa epigrapha, PROCVRATORI DROMI FACTIONIS VENETAE. eſt & dromus ambulatio frequẽter Græcis auctoribus. erant & moratores, qui, quantum coniectura conſequi poſſum, quadrigarios & bigarios morabantur, ne ante tempus, aut non ſuo ordine currerent: & vt inter miſſus interualla eſſent. eorum eſt mentio in illo titulo, Q. RAPIDIO Q. F. LEM. MVLIONI MORATORI LVDI CIRCENSIS. factionarij vocabantur qui ex factione erant, puta vel Veneta, vel Ruſſata, vel Albata, vel Praſina: vt in illo epigrammate, PRIMO ET SOLO FACTIONARIO. erant & primi factionum agitatores, qui erant videlicet in illo panno præſtantiſſimi: vt in hac epigrapha, DIOCLI AGITATORI PRIMO FACT. RVSS AT. erant & domini factionum & magiſtri: quod ex illa conſtat inſcriptione, MAGISTRO ET SOCIO DOMINO ET AGITATORI FACTIONIS PAASINÆ: & in illa, POLYPHEMO DOMINO ET AGITATORI FACTIONIS RVSSATÆ.

Cadaueroſa facies, fodere latus, tecum oro, crepuerunt fores, capiti atque ætati illorum. CAPVT XII.

CADAVEROSA facies in Terentio declaratur variè, vt vndique ſolemus aliquam aucupari veriſimilitudinis auram, cùm liquidò nobis non conſtat quid vel in re vel in verbo inſit. Alijs igitur ſubliuida eſt, & perſonata rubore & liuore: alijs pulpoſa & craſſa, quaſi carnoſa, cùm caro propriè ſit quæ anima caret. his & tertia accedet noſtra: ac meritò tertia. non enim eam illis pręponere auſim. Ego cadaueroſam faciem, fœdam & turpem interpretor. dixerat enim hominem eſſe magnum, criſpum, craſſum, cæſium: cæſios autem oculos oderant, vt fœdos, quos in Catilina Salluſt. notat. & rubicundus hîc vt cruentus odio eſt. Cadauer autem quòd pollueret & funeſtaret, etiam auerſabantur. hinc cadaueroſa facies fœda, inuiſa, auerſanda. nihilo ſecius & illud è communi ſermone ſumptum, in eodem non vulgò intelligitur. *dic iuſſiſſe te.* PH. *noli fodere: iuſſi.* quo in loco fodere eſt latus alicuius manu vel pungere, vel tundere, quod facimus monendi gratia & ſuggerendi & impellendi: vt apud Horatium,

Terent. Heaut. act. 3. sc. 4.

Salluſt. in Cat.

Terent. Heaut. act. 5. sc. 5.

Metiemur

Horat.lib.1. epiſt.6.

Mercemur ſeruum,qui dictet nomina,læuum
Qui fodiat latus. Quid quod leui interpunctiuncula orationis antiquitas in eo corrupta eſt in verſu?

Terent Hecyra act.4.sc.4.

Egi atque oraui tecum,vxorem vt duceres.

Archaiſmus enim eſt, tecum oraui, pro te oraui: in quo genere dicendi non infrequens eſt comicus Plautus. cùm quis exit foras, plerunque comici ſcribunt,crepuerunt fores,vt in Hecyra,*ſed oſtium concrepuit.* Id verò eſt quod Attici ψοφεῖν dicunt, quod Græci grammatici à κόπτειν differre tradunt: quòd illud exeuntium ſit, hoc ingredientium. Poſterius etiam iſtud Latini comici pulſare fores dicunt aut pultare. quòd autem Athenis fores aperirentur foras in viam, ideo eas aperire parantes, ne quem foris eis pellerent, crepitu digitorum ſe velle exire ſignificabant. Æquè illud explicatiònem deſiderat.

Terent.Hecyra act.4.Sc.1.

Terent. Hecyra.act.3, Sc.1.

Aliquid tuliſſe comminiſcentur mali,
Capiti atque ætati illorum,morbus qui auctus fiet.

In quo illud,capiti atque ætati illorum, male precantis arbitror, & diras malaſque preces interponētis,vt ſit,quod illorum capiti eueniat, vt apud Ariſtophanem εἰς κεφαλὴν σοι, & apud Maronem,

Ariſtophan. Acharn.

Virg.8.æneid.

—dij capiti illorum generique reſeruent.

Quibuſdam etiam ſe implicant atque induunt tricis Grammatici optimi in illo fabulæ eiuſdem loco, *Hanc Bacchidem amabat, vt cùm maximè tum Pamphilus:* ſed in eo mihi vidētur dum nimiū intelligunt,nihil intelligere. ego enim in oratione defectū eſſe arbitror,cuius ſupplementū ſit,verbum amabat iteratum.Sēſus enim eſt,hanc Bacchidem tum amabat Pāphilus, vt cùm maximè amabat.quod eſt,nunquam magis quàm tum amauerat.

Terent.Hecyr. act.2.sc.2.

Herba macta apud Catonem, fortax, luna ſilens, ſitiens, artire, digiti primores & craſſi, glutus, mateola.

CAPVT XIII.

Cat,cap.37.

Ex *ſegete vellito ebulum,cicutam, & circum ſalicta herbā actam vluamque.* conuentus egêre Grammatici, vt quæ ſit herba acta decernerent, & ad conuentum illorum vadimonium medici adfuêre. ſed nondum conſtitui quid eſſet potuit: atque non in perēdinium,ſed in laxiorem diem id dilatum eſt.Ego herbam mactam legendū crediderim,vt adulta grandiſque herba,quæ inter ſalicta prouenit,nec feniſecem metuit,intelligatur. huic ſcripturæ adſtipulantur vetera Plinij exemplaria. *facito*, inquit Cato, *fortax totam fornacem infimam complectatur*. vt à fornice fornax: ita à fortitudine fortax dici videtur: quo verbo cenſetur totus imus camini gyrus & ſoli

Cat.cap.38.

ſoli tegumentum pauimentatum & ſaxeum θαῤῥὸς à Græcis vocari videtur: Heſychius, θαῤῥὸς λίθος ὁ κάτω τιθέμενος ἐν τῷ ἰπνῷ ἐν τοῖς μεταλλεῦσιν. Heſychius. Lego autem non multò poſt, *Latere ſummam ſtatuito*, non, vt editum eſt, *lateres*. Cat. ibid. *Vel materia quernea viri ſicca alligato*, ſcribit Cato, quę verba de mẽdo Cat. cap. 35. ſuſpecta mihi ſunt: ac ſi diuinare licet (quod equidem iam pro meo iure videor facere poſſe, præſertim qui iam toties diuinationem vſurparim, vt vſu meam fecerim) legẽdum crediderim, *vere ſicca alligato*, vel *viridi ſicca*, vt ſicca dolia viridi materia alligentur: quidam ſic legunt, *non ſicca*, ſed omnino melius ſit legere, *viridi calligato*, *vites inſeri oportet luna ſilenti*: Luna ſilet cùm in coitu eſt. Cat. cap. 40. Plinius, *Inter omnes verò conuenit vtiliſsimè in coitu eius ſterni, quem diem alij interlunium, alij ſilentis lunæ appellant*. Plin. lib. 16. cap. 39. Lunam etiam ſitientem dicit his verbis, *Fimum inijcere terræ plurimum refert fauonio flante ac luna ſitiente*. Plin. lib. 17. cap. 9. ait Cato, *ſurculum aridum præacutum inter librum & ſtirpem artito primores digitos duos*. Cat. cap. 40. hîc primores digiti tenues intelliguntur, quòd digiti primore ſui parte minus craſſi ſint: vt quodam in loco etiam exponere me memini. Itaque Cato his craſſos opponit, ita ſcribens, *ſtirpem oblinito digitos craſſos tres*. Cat. ibid. artire autem apud Catonem eſt demittere, adigere, inſerere, immittere: vt, *ſurculum aridum quem artiueras eximito: eò artito ſurculum, quem inſerere voles*. Cat. ibid. Iterum, *eò ſurculos præacutos artito*. Cato cap. 41. Vitis interdum Catoni eſt palmes vel flagellum vitis: vt cùm de inſitione ſic loquitur, *Si vitis vitem continget, vtriuſque vitem teneram præacuito, obliquo inter ſeſe medullam cum medulla libro colligato*. Cat. ibid. ait Cato, *Locus bipalio ſubactus ſit, benéque terra tenera ſit, benéque glutus ſiet*: Cat. cap. 45. Feſto glitus locus dicitur tener & ſubactus: Feſt. lib. 7. vt vel ita in Catone legendum ſit, vel vtroque modo dicatur, vt maxumus & maximus. *maleolo*, inquit, *aut mateola adigito*: Cat. cap. 45. aut mateola fuſtis eſt: aut legendum, vt ferè crediderim, materiola: id eſt ligneo fuſte. moueor tamen conſtantia exemplarium Plinij & Catonis, in quibus mateola diſertè planeq́ue legitur, vt contra ſi ſentiam, velut tabulis refelli facilè poſſim: tamen quaſi materiola intelligatur.

Impilia, miſon, ceraunium apud Plinium.

CAPVT XIIII.

PRVDENTIS eſſet nihil niſi firmum & perſpectum, modiſque omnibus exploratum in medium afferre potius, quàm leues coniecturas ſectando magnam hominibus calumniæ cupidis occaſionem reprehẽdendi præbere: ſed me iuuat ex periculo coniecturas captare & ſcribere, potiuſque periclitando aliorum ſententiam elicere, quàm taciturnitatem ſilendo fouere: locus eſt in Plinio vlceroſus & mala non tangendus manu, ſed quem vel ſanabo vel irritabo. ſic autem ſcribitur, *Theophraſtus au-*

Plin.lib.19. cap.1. *ctor eſt eſſe bulbi genus circa ripas amnium naſcens, cuius inter ſummum corticem eamque partem qua veſcantur, eſſe lancam naturam, ex qua mapalia veſtéſque quædam conficiantur.* Quis vnquam obſecro audiuit ad mapalia opus eſſe lanea natura potius, quàm cementis aut materia? hoc autem cùm è Theophraſto ſumptum ſit, videamus ecquid mapalia eius ſentẽtiam attingant. *Theophraſt. li.7.hiſt.plāt. cap.13.* ſic ergo ſcribit, ὑφαίνεται δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ πόδια, καὶ ἄλλα ἱμάτια. Theodorus togas & veſtimenta ex ea texi vertit: *Theod.Gazæ.* ego in Theophraſto legendum credo ποδεῖα, eoque nomine pedum tegumenta intelligo, quę ex coacta lana *Pollux lib 2. Onomaſt.* fiebant. Pollux, ποδεῖα τοὺς περὶ τοῖς ποσὶ πίλους. Cùm autem quod vnicum in rebus deſperatis remedium reliquum eſſe videbatur libros Plinij veteres conſuluiſſem, partim reperi mapilia, partim impilia: vnde conſarcinata mapalia. Igitur ſcribendum conijcio impilia: impilia autem ſigni*Vlp. l. argum. ff. de aur. & arg. legat.* ficabunt coactilia, qualia pedibus inuoluendis calceandiſque adhibebantur. Hæc vox apud Vlpianum extat, qui impilia veſtis loco eſſe dicit: & *Heſychius.* apud Heſychium qui καλὰ eſſe refert. καλὰ, inquit, τοὺς πίλους καὶ τὰ ἐμπίλια. Hęc ſic inuoluunt pedes, vt veſti cedant. Nam tegendis obuoluendiſque pedibus è coacta lana fiebant. Latius tamen patere videntur poſſe Heſychio auctore, quàm vt tantum pedum operimenta complectantur. Hæc cùm ſcripſiſſem, animaduerti in eadem ſententia eſſe Iuriſconſultorum facilè principem Iacobum Cuiacium, & vt verum fatear, amare me cœpi, quòd quæ tam acutus ingenioſuſque interpres viderat (quid enim ille in literis non videt?) ea me hominem tam ſtupidum & hebetem non fefelliſſent. Sed vt hoc caput non ſine corollario abeat, eodem in libro le*Plin.li.19.c.5.* go è bonæ fidei libris, *Inula ne minus quàm ternorum pedum*: non vt in exẽplaribus propagato errore celebratur *nulláne*, quod Plinij ſententiæ non *Plin.cap.3. eiuſd. lib.* videtur conuenire. Eodem in libro, quod Plinius in Cyrenaica prouincia *Athen.li.2.* tradit vocari miſy, miſon appellari ſcribit Athenæus his verbis, ἡ τῶν ἐγγειοτόκων τούτων γένεσις ἅμα καὶ φύσις. οἷον τῶν τε ὕδνων καὶ τῶν φυομένων περὶ κυρήνην, ὃ καλοῦσι *Plin.ibid.* μίσυν. ſed & quod mox Plinius ceraunium in Thracia dicit vocari, iſton *Athen.lib.2.* Athenæus appellat his verbis, δοκεῖ δὲ ἡδὺ σφόδρα τοῦτο εἶναι, καὶ τὴν ὀσμὴν *Plin.ibid.* ἔχειν κρεώδη, καὶ τὸ ἐν τῇ θράκῃ γινόμενον ἴτον. Cùm autem Plinius miſy carnoſius eſſe dicat quàm tubera, Athenæus odorem carnium habere non tubere carnoſius eſſe ſcribit. Cæterùm vtra lectio melior ſit, eáne quæ publica eſt in Plinij exemplaribus, an quam Athenæi codices proferunt, illi ſtatuant quos in ampliſſimo gradu doctrinæ Minerua collocauit.

Quædam libro primo Propertij explicata & emendata, Aſcanius, Pege.

CAPVT XV.

TANTA verſuum Propertij iucũditas & amœnitas eſt, vt eos dictantibus

tibus Gratijs à poëta exceptos cenſeas: Tantùm optarem ad aliam potius quàm amatoriam materiam beatam illam & candidam ingenij venam contuliſſet, vt iuuentuti tutius legi poſſet. Locos paucos ex eius libro primo in numerum malè periturarum chartarum referre, & verſus immortalitate dignos noſtra ex parte mortalitate damnare decreui. *Pollucem*, inquit, *cultu non Elaira ſoror*: ſic editiones plæræque habent: Ilaira tamen, vt à Beroaldo diligentiſſimo ad anxietatem Grammatico legi animaduerto, defendo, cùm ita ab interprete Lycophronis appelletur. *Propert. lib. 1. eleg. 2.*

Vt te felici vectam per cerula remo. *Propert. lib. 1. eleg. 8.*

Librum manu ſcriptum vidiſſe me recordor, in quo ſcriptum diſertè planeque erat, *Vt te felici præuecta Ceraunia remo*: quam videtur Beroaldus ſcripturam ſequutus eſſe, nec contemnenda eſt: nec tamen hoc à me in eam partem dicitur, quòd alteram ſummouendam putem.

Et modo Theſproti mirantem ſubdita regno *Propert. lib. 1. eleg. 11.*
Proxima Miſenis æquora nobilibus.

Haud ſcio an vlli ſint in Propertio verſus qui lucem interpretationis magis quàm hi deſiderent. eorum iſtam eſſe ſententiam crediderim: nobiles quidam Romani magnificas habebant ad Miſenum villas, molesque nonnulli in mare iecerant: æquor certè proximum villis ſuum fecerant: ijdem illi etiam Theſprotiam totam ſuis poſſeſſionibus occupabant & tenebant, Theſprotique regna ſua fecerant: ita cùm ipſi Theſprotiæ reges eſſent, & mare ad Miſenum occupaſſent, illud ſuo regno ſubiecerãt: vt ſi Gallus imperaret Inſubriæ, eam Galli regno ſubditam diceremus. Theſprotiam autem totam in paucorum Romanorum ditione fuiſſe, atque adeo Epirum, cuius pars Theſprotia eſt, ex hoc Strabonis loco intelligimus, ἀλλ' ἐνστρατοπεδεύουσιν αὐτοῖς ῥωμαῖοι τοῖς οἴκοις καταςαθέντες ὑπ' αὐτῶν δωάσαι. quod & è libro ſecundo de re ruſtica Varronis etiam coniectu perfacile eſt. In Surrentina etiam plaga Papinius Ambraciæ, quæ Theſprotiæ attribuitur, mentionem facere quibuſdam videtur his verſibus, *Strabo. lib. 7. Geogr.* *Varr. lib. 2.*

—patrij lætum quinquennia luſtri *Statius lib. 2. ſilua 2.*
Cum ſtadio iam pigra quies, canúſque ſederet
Puluis, ad Ambracias conuerſa Gymnade frondes,
Trans gentile fretum, placidi facundia Polli *Detulit.*

ſed potius tamen videtur de ludis Ambraciæ & fortaſſe Actiacis dicere, qui trieterici erant: ſed eo anno ita fortè accidit, vt ſequerẽtur quinquennales ludos Neapolitanorum. fortaſſe etiam Propertius ait proximas numerari Theſprotiæ prædijs & æquori, & ſubijci tamen, maritimas ad Miſenum poſſeſſiones, & proximi maris amœnitatem, Cinthia admirãte & vix putãte quicquam pulchrius & amœnius vſquam terrarum eſſe poſſe.

atque hanc in ſententiam ſum propenſior. In Epiro autem ad Thyamin pulcherrimam & amœniſſimam villam Atticus habebat: & Cicero de illorum locorum amœnitate ait, *hoc ſcito Antium Buthrotum eſſe Romæ.*

Cic. ad Attic. lib. 4. epiſt.

Propert. lib. 1. eleg. 18.

Strabo lib. 12.

Crudelis Minyis dux erit Aſcanius,

pari obſcuritate caliginoſum eſt: ſed è Strabone facem præferre lectori prælucereq; poſſumus, qui Aſcanium lacum & regionem duplicem eſſe ſcribit, in Phrygia & in Myſia, quibus ab Aſcanio duce nomen inditũ eſt. Aſcanius igitur à quo & lacui in Myſia & regioni nomẽ eſt, talis calamitatis dux & auctor Minyis rapto Hyla & adẽpto Hercule erit, id eſt Aſcania regio.

Hic erat Arganthi Phlegræ ſub vertice montis.

Propert. lib. 1. eleg. 19.

Strabo. lib. 12.

Orph. in Argonaut.

Ad Pruſam mons erat Arganthonius, vt Strabo inquit, & Apollonius: cum Orpheus Argãthum nominat, vt & Propertius: in Phlegra, quæ nuſquam illis in locis fando audita eſt, hæretur. ego Pege legendum cenſeo. hoc enim nomine fons erat in quem Hylas cecidit. Apollonius lib. 1.

Apollonius li. 1. Argonat.

Αἶψα δ' ὅγε κρήνην μετεκίαθεν, ἣν καλέουσι
Πηγὰς ἀγχίγυοι περιναιέται.

Thyamis, Brimo, Cicero & Propertius emendantur.

CAPVT XVI.

Cic. ad Attic. lib. 7. epiſt. Brunduſium venimus.

Ci. 2. de Leg.

TITVS Pomponius Atticus in agro Buthrotio prædia habuit, vt notum eſſe cõfido ex epiſtolis Ciceronis. Buthrotum autem coloniam amnis Thyamis alluebat, vt omnes vno ore geographi deſcribunt. ne eorum teſtimonijs citandis tempus fruſtra teram. hę me rationes non leuiter permouent, vt cùm à Cicerone libro ſecundo de Legibus ſcribitur, *ſed tamen huic amœnitati, quam ex Quinto ſæpe audio, Thebanus Epirotes ille tuus nihil opinor conceſſerit*: labeculam ineſſe aliquam putem: cùm enim videatur de fluuio loqui, quem cum Fibreno comparet, nomenque Thebani, fundi potius quàm fluminis ſit, nec illis in locis vllus fluuius Thebanus memoretur: luxatam fuiſſe ſcripturam crediderim, & in Thebanum pro Thyami degeneraſſe. legendum igitur crediderim Thyamis Epirotes ille tuus. Ita Amaltheum fundus erit Attici, quem alluebat fluuius Thyamis, vel vt alij libri habent Æmathium. Cicero libro ſeptimo epiſtolarum ad Atticum, *Q. Ciceroni obſiſti non potuit, quo minus Thyamin videret.* videtur & in Propertio (miſcellam enim ſcribimus, & cinnum è diuerſis tanquam liquoribus & aromatis miſcemus & tẽperamus) vnius elementi mutatione conclamatus & propè deſperatus eſſe,

Cic. 7. ad Attic. epiſt. Brũduſium venimus.

Propert. lib. 2, eleg. 2.

Mercurióque Sais fertur Bœbeidos vndis
Virgineum primo compoſuiſſe latus.

Antonius Muretus vir diſertus & diligens mendum horum verſuum primus animaduertit, hominesque ad emendandum excitauit, & impulit. Is monuit in veteribus libris non Sais, ſed Sanctis legi: ſed cùm in iſtis tenebris lucem nullam diſpicerent interpretes, ex eo verbo Sais fecerant, quæ Minerua eſt, eamque & caſtiſſimam & innubam, Mercurio tamen proſtituerant & ſubſtrauerant. ſed iſtam interpretationem mores Mineruæ aſpernantur, & priſcorum religio damnat. Ego ex primo Brimo faciendum exiſtimarim, legendumque,

Mercurio & ſanctus fertur Bœbeidos vndis
Virgineum Brimo compoſuiſſe latus.

βριμὼ, inquiunt grammatici Græci, ἡ Περσεφόνη. φασὶ δὲ Ἑρμῆν ἐρασθέντα, ἐπὶ κυνηγεσίαν ἐξιούσῃ θελῆσαι βιαίως μιχθῆναι· ἡ δὲ ἐνεβριμήσατο αὐτῷ. ὁ δὲ φοβηθεὶς ἀπετράπη. iſta grammatici Gręci ſcribunt, qui & negant Mercurio cum ea ſtupri conſuetudinem fuiſſe: quod nec planè dicit Propertius, etſi id fortaſſe ſignificat. in quo vt puto alios auctores ſequutus eſt. nam Grammatici Græci ab ea perterritum fuiſſe narrãt Mercurium, cùm vim ei inferre vellet. audiui qui diceret Propertij ſentẽtiam quatuor verſibus abſoluendam eſſe, & Iſchomachę ſuſpicarentur, de qua Lapithis & Cẽtauris cruenta pugna fuit, primùm à Mercurio pudicitiam imminutam fuiſſe. Illi autem *Mercurio ſanctis*, ſine coniunctione legendum contendebant. quorum ſentẽtiam magis adeo ne prætermitteremus, quam quòd magnopere probaremus, in medio proponendam eſſe cenſuimus: pro ſuo tamen quiſque ſenſu alterutram velit ſententiam vel approbet vel improbet.

Haſta ſanguinea, ſoli fidei ſolenne, ille dieſpiter, & quædam alia in Liuio expenſa. CAPVT XVII.

HASTÆ ſanguineæ ſunt quæ factæ ſunt è ſanguineo frutice vel è ſanguinea arbore vt multi cenſent, quæ quòd coloris erant cruenti, ideo & ijs ad bellum inducendum fetiales vtebantur. nollem huc ſagmineam homines mutandorum verborum magis cupidi quàm polypi colorum induxiſſent. Liuius, *vt fetialis haſtam ferratam, aut ſanguineam præuſtam ad fines eorum ferret*. Nam etſi pura & ſine ferro ea haſta erat, tamen quòd ſanguinei erat coloris etſi non ferro præpilata, belli cruenti ſignificationem habebat. Sed crediderim eam haſtam, cuiuſcunque ligni haſtile haberet, ſanguine cruentatam fuiſſe, vt cruentum atroxque bellum minaretur. Id alio etiam loco me recordor iam attigiſſe. Sed quia Liuij facta mentio eſt, in eo *Numicum* & *Numicium* legi poſſe crediderim, cùm vtrunque dicatur: hoc Dionyſio, Zonara, Ouidio auctoribus: illud Marone, Silio: *Liuius lib. 1. ab vrb. cond.* *Lib. 8. aduerſ. cap. 23.* *Liuius lib. 1.*

[Seruius in 7. AEneid.] etſi in eis quodammodo ambiguum eſt, Seruio, & Vibio aſſerentibus. Tiberinum autem Ouidius, qui, [Ouid. 14. Metamorph.] *—regnum Tiberinus ab illis Cepit,* ſcribit, ſine controuerſia defendit: & *Tiberinum* non *Tiberium* in Dionyſio legit Zonara. [Zonaras] *dextra autem Hercules data* conſtanter defendendum eſt. [Liuius lib. 1.] Nam dextra Euandro data Hercules ſe omen diuinitatis accipere dixit, & ſe fata, id eſt ea quæ Nicoſtrata cecinerat, impleturum, aramque maximam conditurum, & dicaturum. Nam ei omen diuinitatis Euander fecerat, ea memorans quæ de matre Carmenta fatidica muliere audierat. [Liuius lib. 1.] *Qui creari patres poſſent* etiam aduerſus doctiſſimos criticos meritò defendimus. etſi enim patricij erant, qui ciere patrem poterant: tamen non ex eo efficitur vt ciere patrem hîc legamus, cùm patres à patricijs diſtinguat: & patres ab honore dicat vocatos, patricios autem eorum progeniem. Sed & *Talaſſius* melius gemino ſigma ſcribitur, quam vnico, [Liuius ibid.] vt Talaſſionem geminato ſibilo apud Martialem legimus: [Mart. lib. epi. 92.] nec Græcorum hîc plus auctoritati ad veriloquia linguæ ſuæ & originem iſta referentibus defero: quàm Latinis hominibus & verſibus credo. nihilo ſecius & *in vado ſtatuit* [Liuius lib. 1.] retinẽdum cenſeo: ſed & *locis circa denſa obſita virgulta obſcuris.* [Liuius ibid.] Nam denſa valet denſè, vt apud Maronem, *denſa fere:* [Virg. 2. Geo.] qui autem ob ſita duobus vocabulis legunt, & præpoſterè collocatam præpoſitionem putant, fidem mihi nõdum faciunt, cur ita legẽdum cenſeam. Iam *ſoli fidei ſolemne,* [Liuius lib. 1.] quidni probemus, vt ei non cum alio deo commune ſacrum inſtitutum fuiſſe communemque rem diuinam, ſed ſoli ſeorſum intelligamus? ſed & cùm in antiquis monumentis legatur, *Tum ille dies Iupiter,* [Liuius ibid.] crediderim legendũ tum ille dieſpiter. Ille enim ad amplificationem dicebant, & ſimul oculos in cœlum attollebant, vt apud Plautum, *quod ille faciat Iupiter.* [Plaut. Amphitrione sc. Qui me alter eſt audacior.] quod à me alio etiam loco docetur. Quod ſcribit Liuius, [Liuius lib. 1.] *ſi patres auctores fierent: hodie quoque in legibus magiſtratibúſque rogandis vſurpatur idem ius vi adempta, priuſquam populus ſuffragium ineat in incertum comitiorum euentum patres auctores fiunt:* hanc habet, opinor, ſententiam, olim ſolitũ fuiſſe patres auctores fieri poſt populi comitia, vt & Cicero ſcribit pro Plancio. [Cic. pro Plancio.] tũ enim magiſtratum non gerebat is, qui ſuffragio populi ceperat, ſi patres auctores non erant facti: at verò poſtea vſurpatio quædam retenta eſt huius rei, non vt comitijs factis patres probarent vel improbarent: ſed vt ante comitia in incertum tamen euentum auctores fierent. neque enim plerunque quod cenſuerant, populus decernebat: interdum etiam vi facta ne auctores quidem fiebant.

Socij nauales, coniurati, Eleuſis, Hercyna, & quædam in Liuio emendata.

CAPVT XVIII.

VENIANT

VENIANT in partes & quædam è 45. Liuij, quæ ſolita noſtra perſtringamus breuitate & excutiamus. *Liuius lib. 45.* Principio quòd ſummi Grammatici pugnant, *incertæ rei gaudium*, non vt perſcribitur in codicibus, *certæ rei*, equidem probare non poſſum: quia animo populus Romanus lætitiam conceperat velut è re certa & indubitata. res enim incerta gaudium non faceret, ſed ſpem quandam metu ſuſpenſam & anxiam. gaudium igitur tanquam certæ rei euanuit. Nam rem certam & exploratam populus crediderat, & magno gaudio inceſſerat: reſedit tamen omen, & augurium remanſit in animis victoriæ, è præcepta lætitia, quæ iam euanuerat. Vt coniurationem vocare ſolebant genus quoddam militiæ à ſacramento diuerſum; ita à militibus coniuratos ſeiunxit Liuius, vt milites ſint qui ſacramento dixerunt, cōiurati qui vnà iurarunt ſimul, non ſinguli ſacramento dixerunt: quibus quia iuſtum militiæ ſacramentum deerat, proinde nec iuſti milites cenſebātur. ſic autē ſcribit, *vt cōſul quos præter milites ſociôſque* *Liuius lib. 45* *nauales coniuratos haberet, dimitteret*. ac ſocij nauales erāt, qui propter cenſus exiguitatem non ad terreſtria bella legioneſque centuriabantur, ſed in claſſe belloque nauali militabant. Polybius, πλὴν τῶν ὑπὸ τὰς τετρακοσίας δραχμὰς τιμημένων. τούτους δὲ παρέδωκε πάντας εἰς τὴν ναυτικὴν χρείαν. *Polybius.* *conferta tota vrbe deorum immortalium templa*, ſine ſupplemento verbi *adierunt* ſententiam abſoluere animaduerto. *Liuius lib. 45.* pro, *pullo amictus illo Perſeus ingreſſus eſt caſtra*, legendum ſuſpicor, pullo amictus villo, vel pullo amictus filo Perſeus, id eſt pulla veſte amictus. *Liuius ibid.* & pro, *ad Leuſinem trangreſſo*, *ad Eleuſinem*: ſic enim vicus in Ægypto vocabatur, vbi Grāmaticam etiā docuit Callimachus. *Liuius ibid.* Suidas in eius vita, πρὶν δὲ συστῆναι τῷ βασιλεῖ, γράμματα ἐδίδασκεν ἐν Ἐλευσῖνι κωμυδρίῳ τῆς Ἀλεξανδρίας. *Suidas in Callimachi vita.* Eodem porrò libro crediderim legendum, *gratularíque ſenatui iuberent, & indicare*. quid? an non pro, *aduertæque gladijs regnum in dubium adductum eſſe*, legendum eſt *apertè*? *Liuius lib. 45.* *Liuius ibid.* Nam non poſſum adduci vt aduertam proprium nomen eſſe credam. Quod autem Hercynæ meminit Liuius, ne quis inſolentia nominis hominibus Latinis vix fando vnquam auditi moueatur, ea virgo fuit Proſerpinę comes, à qua & fluuius Hercyna nomen conſecutus eſt. in templo conſecratum virginis illius ſimulachrum anſerem manibus gerebat. atque vt nonnulla prætermittam non enim omnia purgare decreui, & erroribus Liuij exhauriendis bonam fideleṁque nauauit operam vir eruditiſſimus Carolus Sigonius, quem ego & antiquitatis peritiſſimum, & bonorum ſcriptorum intelligentiſſimum, & eruditiſſimum nominare meritiſſimò poſſum, vt ſi quid reliquum ſit in Liuio, perexiguum videri debeat, in quo leui paruaque opera alij defungantur: ego tamen magna; qui & ingenio & eruditione deſtitutus, in procliui laboro & facili: ſed tamen vt nonnulla

Liuius lib. 45. prætermittam, pro, *victimas quas traducendas in triumpho vindicauit*, libenter legerim, Liuius ibid. & prope ambitioſè, *in triumphum dicauit:* & pro, *igitur vium, Iguuium*. Sed quid plura commemoro, ac non ea potius relinquo alijs, quæ reſtant? ſtrictim enim & per tranſennam omnia aſpicimus: & innatantia eminentiaque & de induſtria ab alijs omiſſa, quod neminem fallere poſſent, nobis minorũ tãquam gẽtium interpretibus relicta ſunt.

Tibi nomina mille apud Maronem, inanitas, aëris campi, quædam alia in Marone explicata. CAPVT XIX.

Virg. 7. AEneid. TIBI *nomina mille, Mille nocendi artes,* non ſine cauſa & ratione à Marone dictum eſt. nam in precationibus cuius numinis potentia magna erat, eius vires commemorabãt, & pro officijs nomina attribuebant, quorum enumeratione dignitas Dei creſcere videbatur: ſed & in quadam inſcriptione legimus, ISIDI MYRIONYMÆ SACRVM: & in Timæo: Inſcriptio vetus. Cic. in Timæo. *mundus igitur & cælum, ſiue quo alio nomine gaudet, hoc vocatus eſto.* & in euocatione deorum apud Macrobium, *Dis pater, ſiue Iouis manes, ſiue quo alio* Macrob. lib. 3. Satur. cap. 9. *nomine fas eſt vocare.* Nos verò & alia in Marone explicare conabimur.

Virg. 6. AEneid.

—ſic tota paſſim regione vagantur Aëris in campis,

ſic Maro ſcribit libro ſexto, an quòd inanis tota illa plaga ſit corporibus carens, animaſque & vmbras aërias eorum vice habeat, & aëre vacuo diffuſa ſit & obſeſſa? aërem enim inane appellari non eſt inuſitatum. Quin Plinius lib. 6. cap. 1. inanitas de mari etiam dicitur: Plinius, *Non fuerat ſatis Oceano ambiſſe terras, & partem earum aucta inanitate abſtuliſſe.* Nam malè *immanitate* ſcribitur. an verò quòd in ditione ſunt ditis regiones atrę & caliginoſæ, id eſt aëriæ? poëtæ autẽ Græci ἠερόεντα quoque κέλευθα, id eſt vias aërias appellant, quæ ad Orcum ferunt.

Virg. 3. AEneid.

Terra procul vaſtis colitur Mauortia campis,
Thraces arant, acri quondam regnata Lycurgo;
Hoſpitium antiquum Troiæ.

Maro hic imitatus eſt Euripidem, qui in Hecuba ſcribit de Polymeſtore,

Euripides Hecuba.

Ὃς τὴν ἀρίστην χεῤῥονησίαν πλάκα
Σπείρει φίλιππον λαὸν εὐθύνων δορί.

Maro enim, vt & Euripides, gentem Martiam dicit, & campos frumentarios. vaſti enim campi, ſunt magni campi, qui quòd arabantur & ſerebantur, frugiferi intelligi debent. eo autem in libro Maro ab Euripide diſſentit. ſcribit enim Polydorum iaculis confoſſum multis fuiſſe, quæ & in ſepulchri aggere viridanti ſilua fruticata ſint: contrà Euripides eum ab hoſpite & educatore Polymeſtore cæſum clàm, & in mare proiectum fuiſſe,

fuiſſe.nihilo ſecius & ab eo diſcrepat in Polixenæ cæde.nam Maroni cæſa ad buſtum Achillis fuit,& in Troade. ſcribit enim,

O felix vna ante alias Priameia virgo, Virg. 3. Æneid.
Hoſtilem ad tumulum Troiæ ſub mœnibus altis
Iuſſa mori.

Euripides eam in Cherroneſo ſcribit ad inanem & honorarium Achillis tumulum immolatam fuiſſe. Philoſtratus in Heroicis eam dicit vltro ad ſepulchrum Achillis ſponſi ſui gladio incubuiſſe. Euripides in Hecuba. Philoſtratus in Heroicis.

Nam quia nec fato,merita nec morte peribat,

quod dicit Maro, ſic declarandum arbitror. mors eſt quædam naturalis, cùm fatalem annorum ſummam confecimus, vt cùm morimur in ſenectute profunda: mors eſt etiam merita, vt quam bellorum caſus, & morbi intemperantia & cruditate quæſiti,aut ſcelera & crimina afferunt. meruit enim mori,qui in aciem prodijt: hinc illud Æneæ, Virg. 4. Æn.

—& ſi fata fuiſſent
Vt caderem,meruiſſe manu. Virg. 2. Æn.

Is quoque mortem laceſſit,qui luxurioſè intemperanterque viuendo valetudinem labefactat. at nec fato nec merita morte Dido occidebat, ſed morte immerita, vt ſubito furore correpta. Itaque fatali morti & naturali,quæ contingit cùm quis non moritur ante diem:

Sed miſera ante diem ſubitóque accenſa furore, Virg. 4. Æn.

Virgilius opponit,idque nos alio loco etiam declaramus.

Dicis cauſa, Perſica, Pecunia dea, maletractatio, poſtulationes, Sermones & epiſtolæ Horatij. CAPVT XX.

DICIS cauſa quod vſurpatur, eſt ὅζον ἀφοσιώζεσθαι, id eſt leuiter & defunctoriè & vtcunque agere: tractum ab his, quæ vt religione defungamur, vtcunque facimus, cùm ſimulata olim in ea pro veris haberentur, & qualiacunque ferè pro optimis dicarentur. Deducitur autem nomen iſtud non à verbo dico dicis,ſed à verbo dico dicas: eſtque tanquam dicationis cauſa. Perſica dea erat à perficiendo appellata,quæ obſcœnæ libidini patrandæ præerat. Perſica etiam natura à Lucretio libro ſecundo vocatur, quæ procreationi & perfectioni rerum præeſt, Lucret. 2.

—ad extremum creſcendi Perſica finem.

Etſi aliter ſcio hunc locum antea excuſum fuiſſe in exemplaribus: quod tamen in exemplari perueteri & propè carioſo reperi, ex quo quę deſcripſeram eruditiſſimo viro Dionyſio Lambino impertiueram, teſtatum relinquo, & verum ſincerumque puto. Sed & hîc vt antè ferè ſemper, varietati ſtudemus, & quicquid in buccam venit, garrimus.

—etſi funeſta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,

ſcribit Iuuenalis: conſtat tamen pecuniam in deorum numero repoſitam fuiſſe, vel Arnobio auctore: ſcribit enim, *quis ad extremum deam Pecuniam eſſe credat, quam, velut maximum numen veſtræ indicant literæ donare aureos annulos, loca in ludis, atque in ſpectaculis priora, honorum ſuggeſtus ſummos?* Quæ mala tractatio à multis dicitur: ea maletractatio vno vocabulo ab Arnobio dicitur, vt cùm apud Rhetores actionem malæ tractationis legimus, vno verbo intellexiſſe videatur: locos proferam, *Et tolerari forſitam hæc maletractatio poſſet.* Iterum,

Arnob. lib. 4. aduerſus Gētes.
Arnob. ibid.
Arnob. ibid.

Immunes tamen à deorum maletractatione nec ſic eſtis.

Status capitis eſt apud eundem libertas. nam ſoli liberi caput habere, ſerui ſine capite eſſe in ciuitate cēſentur: eius verba ſunt, *Vbi ſtatus capitis, & conditio ſeruitutis, vbi vulnera, cædes, cruor?* Poſtulationes vocantur cùm ob monſtrum, oſtentum, prodigium, errorem in ceremonia, ſacrificium vel expiationem poſtulare dij videntur: hoc verbo vtitur M. Tullius: ſed & Arnobius ita ſcribens, *in ceremonijs veſtris rebúſque diuinis poſtulationibus locus eſt, & piaculi dicitur eſſe contracta commiſſio.* Epiſtolas Horatij in ſatyris numerat Sidonius cùm canit,

Arnob. ibid.
Cic. de Aruſpic. reſponſis.
Arnob. lib. 4.
Sidonius car. 9.

Non quod per ſatyras epiſtolarum
Sermonúmque ſales.

Quod annotare viſum eſt: quia etſi licenter, vt à poëta nouitatis aucupe, dictum videri poteſt: tamen etiam eſt in eis ſatyricum quiddam, vt ſatyræ Horatij in epiſtolas & ſermones non incommodè diuidi queant. Scribit idem Ciceronis verbum eſſe eſſentiam, & indoloriam: eſſentiam tamen alijs Grāmatici & Rhetores attribuunt, & in Ciceronis libris indolentiam non indoloriam reperimus. Sed verba Sidonij ſubſignemus, *Lecturus es hic nouum verbum, id eſt eſſentiam: necnon indoloriam nominauit, addens: licet enim nouis rebus noua nomina imponere: & rectè dixit. Nam ſicut ab eo quod eſt, verbi gratia, ſapere & intelligere, ſapientiam & intelligentiam nominamus, & ab eo quod eſt eſſe, eſſentiam non taceamus.*

Sidonius in epiſt. ante car. 14.
Cic. 3. Tuſc. 2. de offic. & 2. de finib.

Spice in Plauto, & à via educier, manſtutor, manubiarius amicus, tintinaculi, quædam in Plauto emendata.

CAPVT XXI.

PLAVTI Truculentus, vt Virbius, Æſculapij medicina & manu, vt ſaluti reſtituatur poſtliminio & vitæ, indiget. perijſſe enim puto, in quo ferè nihil integrum & ſanum reſtat. Ego manes illius comœdiæ quibuſdam velut inferijs lenire & placare enitar: in eaque aliquid è cineribus,

&

& reliquijs velut in vrna componam. in ea igitur ſcribitur,

Supplicium ad te hanc minam fero auri, ſi mihi rideſpice.

vbi legendum ſuſpicor, *ſi mihi rides, ſpice*, id eſt cerne. id enim erat antiquis ſpicere, eoque verbo alibi Plautus vtitur, ne quis hic inſolens putet: non longe abieris, ſequitur

Non enim poſſunt militares pueri & à vio educier:

vbi ſcribendum conijcio, *& à via*. Canes enim, verbi gratia, non tantùm de domini culina, ſed & à via paſcuntur: errantes enim quicquid reperiũt vorant per vias, non item, inquit, pueri militares. Perſcribendum quoque ſuſpicor, *niſi tuo ego aliqui gaudeo*. nam *tu* quod per exemplaria peruaſit, ſententiam non explanat, ſed perturbat. Eſt autem non immodeſtum, vt reor, nec audax, vnius elementi adſcriptione ſupplementum orationi & ſententiæ idoneum comparare. *eſſe* mox è verſu quodam abeſt, cuius adminiculo, & integritati verſus, & ſententiæ bonitati conſulitur, ſi legas, *mortuum hercle me eſſe ſatius*, vt & mox, *niſi ſi te mea manu vis in machara & hunc mori*. quid quòd pro *fiat vt rem gratam intelligo*, reſtituendum videtur, *vt rem gnatam*, id eſt natam? quod genus loquendi tam frequens eſt, vt teſtimonio confirmandum minimè ſit. ſcribit Plautus,

Video eccum qui manſtutorem med adoptauit bonis.

Med enim ibi pro me ſcribẽdum eſt, vt hiatus obſtruatur, qui verſum violaret. Ibi, vt manceps eſt qui manu capit: ita manſtutor, qui manu tuetur & tenet, quique poſſidet. amicus autem ibi eſt manubiarius, qui manubias & exuuias affert & ſpolia. Sed qui tintinaculi ſunt viri? nempe carnifices, qui tintinabula habent, ad ſumendum de aliquo ſupplicium, Nam qui ad ſupplicium ducebantur tintinabula gerebant: Zonaras, τοὺς γὰρ ἐπί τινι ἀτοπήματι καταδικασθέντας θανεῖν νενόμιστο κωδωνοφορεῖν, ἵνα μηδεὶς βαδίζουσιν αὐτοῖς ἐγχριπτόμενος μιάσματος ἀναπίμπληται. poſſet & nõ ineptè ſic eos quiſpiam appellatos exiſtimare, propter crepitum plagarum ſonitumq; verberum. *Per tua obſecro genua* ſcribit, quòd in genibus ſit miſericordiæ ſedes, atque ea qui ſuppliciter precabantur, amplecti ſolebant: exempla apud Homerum multa ſunt. An non etiam,

—reſtitrix his præſidebo,

excudendum videtur? vt ſit, hic reſiſtam & manebo cuſtos. Nam illud quidem *reſtitricis* lectu eſt facilius, quàm intellellectu procliuius. quid? non illud, *Nam ea refert non muſſet intus bolos quos dat*: qui ſagaci nare eſt odoratur, ſic eſſe redintegrandum?

Nam ea refert nummos, & intus bolos quos dat.

Ita ſenſus exiſtet non illepidus, qui nunc nullus eſt. ſed interpoſitis perſonis illud lucem accipiet,

Plaut. Truculento Sc. Eo mihi amare.

Plaut. Milite Sc. Cohibete intra limen.

Plaut. Truc. Sc. Eo mihi amare.

Plaut. ibid.

Plaut Tru. ib.

Plaut. ibid.

Plaut. Truc. Sc. Blittea & lutea.

Plaut. Truc. Sc. Egon' tibi maledicam.

Zonaras.

Plaut. Truc. Sc. Egon' tibi maledicam.

Plau. Tru. Sc. Lepidè efficiũ.

Plaut. ibid.

Plaut. Truc. ead. sc. *Volt interim illa itidem commentari.* D. *Quid?*
A ST. *Rem accipere identidem.*

ſed iſta tam parua, quid iuuare poſſunt depoſitam & perditam & propè demortuam & cōclamatam comœdiam? rediuiuam certè vitæ non reddent, cuius rei vel in codicibus antiquis, quos deſidero, ſpes aliqua eſt, vel nulla reliqua.

Minerua apud Maronem quid? pugna Cannenſis, Tarentinus verſus, Sybaritana præda, vis Lucillij, pinus matris deûm.

CAPVT XXII.

Virg. 8. AEn. CVI *tolerare colo vitam tenuiq́ue Minerua,*
Maro ſcribit libro octauo Æneidos Homeri imitatione: vbi Mineruam pretium Seruius explicat, quod à Varrone mineruale appellatur: ego pu- Varr. lib. 3 de re ruſt. cap. 2. tem potius lanificium ſignificari, quod tenue eſt, nec valdè quęſtuoſum: vt & alio apud Maronem loco de lanificio intelligitur,

—non illa colo calathisq́ue Mineruæ
Virg. 7. AEn. *Fœmineas aſſueta manus.*

Arnob. 5. lib. aduerſ. Gentes. Interdum tamen etiam filum eſt. Arnobius, *pro aquis Neptunum, Liberum patrē pro vino, Cererem pro pane, Mineruam pro ſtamine.* nos, vt ſoliti ſumus euagamur, & huc & illuc rapimur. *Te pugna Cannenſis ſat bonum accuſato-* Cic. pro Roſc. *rem fecit*, inquit pro Roſcio M. Tullius: in quo vel eodem Arnobio interprete ſignificatur figuratè Syllana proſcriptio: ita enim ſcribit ad hūc Arnob. lib. 5. locum reſpiciens, *poteſt quidem proſcriptio (quēadmodum Tullius ludit) pugna dici appellariq́; Cannenſis*: quod equidem Arnobio credo & aſſentior, itaq́ locum explicandū arbitror: qui aliud ſentit ſuum complectatur cōmentū; Nos & neſcio quid eiuſdē generis antè explicauimus. Sed aliò ferimur.

Virg. 2. AEn. *Tum pater ipſe deûm fœcundis imbribus æther*
Coniugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fœtus.

quod ait Maro; & idem à Lucretio luculentis verſibus ſcriptum eſt, ex Euripide ſumptum eſt ſic ſcribente,

Euripides. Ερᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
Ομβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν Αφροδίτης ὕπο.
Οταν δὲ συμμιχθῆτον εἰς ταυτὸν δύο,
Φύουσιν ἡμῖν πάντα καὶ τρέφουσ' ἅμα.

Arnob. lib. 5. Arnobius, *Itaque qui dicit, cum ſua concubuit Iupiter matre, non inceſtas ſignificat aut propudioſas Veneris complexiones, ſed Iouem pro pluuia, pro tellure Cererem nominat.* Striculus ab Arnobio vſurpari videtur pro duriuſculo, & tanquam ſtrigoſo: vt cùm ſcribit, *facit ſumere habitum putiorem & in ſpe-*

ciem

ciem leuigari nondum duri & ſtriculi puſionis. quod, vt coniicio, vocabulum etiam vſurparat Tertullianus in libro de pallio, ſed in vſtriculũ vel vſtriculam eſt immutatum: ſic enim eum ſcripſiſſe ariolor, *Patiens certè iam ſtriculus, certè iam virum alicuius clanculum functus, adhuc ſuſtinet ſtolam fundere.* ídque nos quoque e ſic antè legendum eſſe monuimus. Tarentinum verſum pro molli & laſciuo poſuiſſe Arnobius videtur, vbi de ſabaziis agit, cùm ſcribit: *tum illum citabimus Tarentinum notúmque ſenarium, quem antiquitas canit dicens,*

[Arnob. lib. 5. Tertull lib. de pallio. Arnob. lib. 5.]

Taurus draconem genuit, & taurum draco.

Sic & Sybaritana præda Varroni apud Nonium eſt lauta & elegans, quã conuenire Tarentinis dicit. ſic enim ſcribit, *Ad Sybaritanam prædam, in qua ſunt tripodes, cratera, anancea, populo nobilium Tarentinarum. Tunc ſancta & feruentia numina vim vomuiſſe Lucillij*, cùm Arnobius ſcribit, fœdum humorem, qui libidine profunditur intelligit, quem in ſatyris ita Lucillius appellarat. Sed & extat apud Varronem hoc Lucillij carmen,

[Apud Non. Arnob. lib. 5. Varr. lib. 4. de ling. Lat.]

Vis eſt vita, vides, vis nos facere omnia cogit.

etſi in aliam hoc ſententiam, quàm Arnobianum illud dictum eſt.

Pinea ſilua mihi multos dilecta per annos.

[Virg. 9. Ae.]

Apud Maronem dicit mater deûm. in Ida autem monte, vbi ſanctiſſimè colebatur, pinus abundabat, & ei pineus ibi lucus ſacer erat: Claudianus,

[Claudianus li. 1. de rapt. Proſerp.]

—denſis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella.

ac pinus erat Cybelæ ſacra, quòd, vt ait Ouidius,

[Ouid. lib. 10 Metamorph.]

—Cybelëius Attis
Exiit hac hominem, truncóque induruit illo.

ſed & Arnobius ſcribit, *pinus illa ſolenniter, quæ in matris infertur ſanctum deæ, nónne illius imago eſt arboris, ſub qua ſibi Attis virum demeſſis genitalibus abſtulit?* Iterum, *Quid enim ſibi vult illa pinus, quam ſemper ſtatis diebus in deûm matris intermittitis ſanctuario?*

[Arnob. lib. 5. Arnob. ibid.]

Ambubaiæ, balathro, tirones, veſtis demiſſa, diſcinctus, cauda ſalax, cantat & apponit, apud Horatium, & quædam in eo emendata.

CAPVT XXIII.

QVAS Horatius Ambubaias appellat, eas equidẽ eſſe nomen adeptas exiſtimo, quòd circum Baias, quarum lauacra calida delicatis hominibus ſtudio & voluptati erant, verſarentur, fuiſſéque mulieres laſciuas & impudicas arbitror, quæ Romam vſque tandem permanarint, ibíque cœtus habuerint. *Inter ſcortorũ vrbis ambubaiarúmque miniſteria* in Nerone Tranquillus

[Horat. lib. 1. Saty. 2. Sueton. in Nerone cap. 27.]

quillus dixit. Ambu autem pro an,quod eſt circum, dixiſſe veteres,vt indu, pro in, exiſtimo. Inde fortaſſe ambarualis & ambedo. Videtur etiam, vt ab ἄμφω ambo, ſic ab ἀμφὶ ambu deduci poſſe. non aſſentior iis qui è Syria vſque hanc vocem repetunt. At balathrones, vel à barathro nomẽ habent:nam r illud virile & ſtreperum in lambda balbum ſæpe effœminatur & emolleſcit: vel à blatheis,vt Verrio videtur. Nam ſunt balathrones & blatheæ bullæ luti ex itineribus, aut quod de calciamentorum ſoleis deraditur. Nos integrum propè hoc vocabulum noſtra retinemus vernacula lingua. belithrones enim appellamus homines non bonæ frugi, & nihili nequámque. Varro de re ruſtica, *Videbo vos iam,* inquit, *balathrones:& huc afferam meum cotium & flagella.* Cùm autem ait Horatius, *Sub patribus duris tironum*, cum ſignificat fœnus exercere contra leges, quæ vetabant filiisfamilias, & minoribus xxv. annis fœnerare: Plautus,

Varr. de re Ruſt. lib. 2. cap. 5.
Horat. lib. 1. ſaty. 2.

Tum me perdit lex vicena quinaria. & alio loco,
Omnes tenerent mutuitanti credere.

Plaut. Pſeudolo. Sc. Pſeudole non audis.
Plaut. Mercatore Sc. Duas res.

Tirones autem appellabantur, qui ſumpſerant togam virilem, ídque tirocinium vocabatur: Tranquillus in Gaio, *vno atque eodem die togam ſumpſit barbámque poſuit, ſine vllo honore, qualis contigerat tirocinio fratrum eius.* Meliuſculè autem ex antiquis codicibus,

Sueton. in Caligula cap. 10.

— maxime quis non Iupiter exclamat, legitur: cùm *exclamet* hodie excudi ſemper ſoleat. In primo quoque ſermone, quod animi eſſet nimium diſſoluti & negligentis prætermittere, hanc in antiquo libro ſcripturam reperi: *Plenior vt ſi quos delectat copia cornu.*

Horat. lib. 1. ſaty. 2.
Horat. lib. 1. ſaty. 1.

cùm hodie *iuſto*, & quidem perbellè edatur: ſed illud alterum extra numerum iacere, aut pro reiiculo eſſe, fortaſſe non debuit, cùm ſententiæ non malè conueniat. Nam copia cornu plenior, erit copia quæ cornu abundatiore & bonis opulentiore refertioréque eſt. Quin quod in prima ſcribitur, *—neque ſe maiori pauperiorum Turbæ comparet,* in eo, *meliori pauperiorum*, ſcriptura comperi, quomodo meliorem partẽ pro maiore dicere vſus obtinuit. Sed ad ſecundam reuertor: Malthini nomẽ pro molli finxit Horatius à maltha, vnde & μάλθων grecè dicitur mollis & effœminatus. demiſſæ autem tunicæ, ſunt tunicæ talares, quæ non viriles, ſed ceu fœmineæ cenſebantur: vt infra,

Horat. lib. 1. ſaty. 1.
Horat. lib. 1. ſaty. 2.
Horat. lib. 1. ſaty. 2.
Horat. ibid.

Ad talos ſtola demiſſa & circundata palla. Iterum,
Cætera ni Catia eſt demiſſa veſte tegentis.

Attamen elegantiæ cultúſque ſtudioſi tales gerebant: Propertius,

Propertius lib. 4. eleg. 2.

Mundus demiſſis inſtitor in tunicis.

Cúmque tunicam cinctura colligeret & ſuſpenderet, diſcinctũ fuiſſe probro dabatur, vt Mecenati. Itaque in eius epicedio id excuſatur his verbis

Quòd

Quòd diſcinctus eras animo quoque, carpitur vnum: Virg. opuſc. In obitum Mæcenatis.
Diluitur nimia ſimplicitate tua.
Sic illi vixêre, quibus fuit aurea virgo:
Quæ bene præcinctos poſtmodo pulſa fugit.
Inuide quid tandem tunicæ nocuêre ſolutæ?
Aut tibi ventoſi quid nocuêre ſinus? Iterum, Ibid.
Et tibi ſecuro tunicæ fluxêre ſolutæ. Rurſum. Ibid.
Lydia te tunicas iuſſit laſciua fluentes
Inter lanificas ducere ſæpe ſuas.

Laxius quoque cingi, neque ſatis ſinum tunicæ adſtringi, vitio dabatur, vt Iulio Cæſari. Caudam autem ſalacem venuſtè dixit, & expreſſius quàm Græci, quos imitatus eſt. Nam illi virile pudendum κέρκον, id eſt caudam interdum vocat, & οὐρὰν. *Hunc*, autem, *perminxerunt calones*, valet huic pudicitiam eripuerunt: vt & in eclogæ clauſula, *Ne nummi pereant, aut pyga*, id eſt, ne ſtupretur. Sed & quod in quodam reperi perbono exemplari contemnendum non duxi, cùm aliquantò ſit apertius & clarius quàm edititia ſcriptura, Horat. lib. 1. ſaty. 2. Horat. ibid. Horat. ibid. Horat. ibid.

Nec magis huic inter niueos viridéſque lapillos
Sit licet, hoc Cherinthe tuo tenerum eſt femur aut crus
Rectius.

vt dicat, gemmato quàm inornato non eſſe delicatius femur. puto tamen non adulteratum eſſe & verum, *nec magis hinc*: &, *hoc Cherinthe tuum*, vt dicat, non hinc femur hoc tuum eſt tenerius, quòd ſit gemmatum & vnionibus diſtinctum. Reperi etiam, —*Chlorin tibi penè videre eſt Vt nudam*: ſed neſcio quomodo velut centuriatis magniſque comitiis omnium ordinum ſuffragia *Cois* meretur: in his etiam meum, ſi fortè hac acceſſiuncula lætetur. Chlorin tamen ſi quis tueatur, nomen erit meretriculæ. Sic & iſta diſtinguo —*leporem venator vt alta* Horat. ibid. Horat. ibid.

In niue ſectetur, poſitumſic tangere nolit,
Cantat: & apponit, meus eſt amor huic ſimilis.

Amator, inquit, cantat vt venator ſectetur in niue libenter leporem, ſic appoſitum in ferculo nolit tangere: & mox addit (hoc enim eſt, apponit) ſuum amorem eſſe ſimilem. ſectetur autem non ſectatur legendum eſt, quod & veteribus credimus libris, & grammaticorum rationi ita flagitanti aſſentimur. Mox reperio, *hiſcine verſiculis*: & cùm verſiculos dicat, ſatis indicat verſus ſuperiores pro cantico accipi debere, vt explicaui. Lego etiam ex antiquis libris, Horat. lib. 1. ſaty. 2.

Si interdicta petes, vallo circumdata: nam te Horat. ibid.
Hoc facit inſanum, multæ tibi dum officiunt res.

Id eſt, ſi interdictam & vetitam petas matronarum venerem, ea veluti caſtra quædam, vallo circundata eſt, & magna difficultate expugnanda: quę res tamen ad inſaniam te adigit & furorem. placet etiam vt editur,

Horat. ibid.

—vallo circundata (nam te
Hoc facit inſanum) multa tibi tum officient res.

ſi venerem matronarum appetas, ita vndique obuallatam atque munitam, quæ tamen res te ad amorem vehementer impellit & incendit, multa tibi obiicientur incommoda & impedimenta.

Plutei, vineæ, tigna, trabes, teſtudines, muſculi, quædam in Cæſare explicata. CAPVT XXIIII.

Si operam ſumpſero in explicanda quadam apud Cæſarem fabrica in obſidione Maſſiliæ, vt opinor de iuuentute non malè merebor, quæ in legendis auctoribus nihil moleſtius reperire ſolet, quàm architecturæ deſcriptiones. Nos igitur turrim lateritiam, quæ ſecundo belli ciuilis commentario extruitur, explicemus. Milites Romani in obſidionibus opera facere ſolebant tecti pluteis aut vineis: inter quos intererat, quòd plutei, vt quidam volunt, erant ſimiles illis appendicibus quas ædificiis applicamus, & tectum in vnam partem deuexum habebant, vt & plutei, in quibus ſcribimus: vineæ in vtranque partem deuexitatem tecti habebant. Appollodorus in Poliorceticis vineas, minores & leues appellat teſtudines. ſic enim ſcribit, σκέπεσθαι δὲ αὐτοὺς δεῖ χελώναις ἐλαφραῖς, αἳ καλοῦνται ἄμπελοι διά τε τὰς τοξείας καὶ τὰς σφενδονήσεις. εἰσὶ δὲ τοιαῦται· κάμακας ἔχουσιν ὁπλῖται ὀρθοὺς περὶ τοὺς πέντε, δι' ἀλλήλων κατὰ δύο τῇ ἐξευγμένους, ἵνα τηρῶσι τὸ τῶν πέντε διάστημα, σόρχας ἔχοντας, ἵνα ἐμπήσσεσθαι δύνωνται, καὶ ἀναπαύειν τοὺς φέροντας. τούτοις δέρρεις περικρεμῶνται κατὰ τὰ μέτωπα καὶ τὰ ἔξωθεν μέρη. ἐκ δὲ τῶν ἄνω περὶ τοῖς ὀρθοῖς κάμαξιν ἐπίκεινται ῥερυστωμέναι, μὴ περιλευόμεναι διπλαῖ, καὶ χαλάσματα ἔχουσαι ἵνα ἐκλύωνται τὰ πεμπόμενα· γίνονται δὲ ἀνισοϋψεῖς οἱ κάμακες παρ' ἕνα, ἵνα τὸ ὑπ' αὐτῶν σχῆμα ᾖ χελώνη. Vegetio plutei è vimine cõtexũtur, cratibuſq; & ciliciis proteguntur, formámq; apſidis habent: vineæ machinæ ſunt è lignis leuioribus longæ magis quàm altæ, quarũ tectum munitione duplici tabulatis cratibuſque contexebatur. His igitur pluteis & vineis tecti milites aduerſus miſſilia & tormenta oppidanorum, parietem ducebant lateritium, quem vbi ad contabulationem perduxerunt, tranſuerſa tabulationem ſuſtinentia ſic impoſuerunt tigna, vt eorum capita foris non apparerent: ſuper hanc contignationem & cõtabulationem parietem latercũlis porrò adſtruxerunt, eouſque dum pluteis & vineis per tectum, quod non erat admodum altum, ad ſtruendum vti poterant. vbi iam altior aſſurgebat

Appollodorus in Poliorceticis.

bat ſtructura, quàm vt è vineis attingere eam poſſent, pluteos & vineas remouerunt: ſed ſupra parietem, quem vltra primam contignationem erexerant, tigna tranſuerſa iniecerunt, quibus ſuſpenderent & ſuſtinerent eam contignationem, quæ turri integumento futura eſſet: tignis trabes tranſuerſas iniecerunt vltra parietem procurrentes (tigna pullitras noſtra lingua vocamus, trabes ſoleas) vnde præpenderent demiſſæ ſtoriæ & tegumenta, quæ milites à telis defenderent, parietem ſub contignatione ſecunda erigentes. vbi autem vſque ad tegumentum turris opus perduxerant, tegumenti contabulationem ſubleuabãt altiuſque tollebant: quod Cæſar ſic ſcribit, *turris tectum per ſe ipſum prehenſionibus ex prima contignatione ſuſpendere ac tollere cœperunt: tantum autẽ eleuabant, quantum ſtoriarum patiebatur demiſſio.* Cæſar commẽt. li. 2. bell. ciuil. quæ verba hanc ſententiam continent: milites ipſum per ſe tectum ſine vineis & pluteis prehendiſſe, & leuaſſe quanta prolixitas erat pendentium ſtoriarum, ne ſi altius erigerent, interlucente ſpatio ſtoriis non operto, nudi paterent telis oppidanorum. ſic deinceps facta contignatione eleuato tecto ſtoriiſque præpendentibus muniti tectique opus expediebant. ei adiunxerunt muſculum, qui à teſtudine differt paruitate. Hæ enim machinæ ab animalibus per ſimilitudinẽ nomen traxerunt, minoréſque muſculi, maiores teſtudines vocatæ ſunt. collocat in muſculo duo longa tigna in ſolo craſſitudinis bipedalis, in eis columellas defigit vtrinque, quas capreolis faſtigatis coniungit, noſtra lingua nomen capreoli retinet: capreolis imponuntur tigna perpetua tecti longitudine, quibus inuehuntur trabes tranſuerſæ à faſtigio ad extremum muſculi tectum. his infiguntur regulæ, quas lingua noſtra latas appellare conſueuimus. Ita firmiſſimum ad omnem iniuriam & pondus tectum comparabatur.

Aſcaulæ, pythaulæ, neurobatæ, cancellarij, cellæ ſuppoſitoriæ, plumarij, in plumam. CAPVT XXV.

QVÆRVNT, nec profectò iniuria, grammaticorum tribus, qui ſint apud Vopiſcum in Carino camptaulæ. vox enim ipſa minus vſitata, & à Græcis oriunda, imo verò planè Græca, ne à Græcis quidem ipſis agnoſcitur. Vopiſcus in Carino. mihi quidem falſa videtur eſſe, & irreptitia, legendumque aſcaulæ, vt ſint vtricularij: ſed & mox in eadem vita pythaulas legimus, quorum armamentum muſicum imitatur, vt quidam cenſent, dolium, vt illorum vtriculum. Ita aliorum erat rotundius & tumidius, minus tamen: aliorum oblongius & teretius, maiuſque inſtrumentum. Vopiſc. in Carino. ego verò pythaulas eſſe legendum contenderim, vt ſint tibicines, qui Pythia canebant: Hi-

Higinus lib. fabularum capite 273.

ginus, *his quoque ludis pythaulæ, qui Pythia cantauerunt.* Horatius,

—qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.

Horat. de art. poëtic.

quid quòd non minus grammaticorum decurias angit, quod ab eodem

Vopiſc. in Carino.

ſcribitur? *Nam & neurobaten, qui velut in ventis cothurnatus ferretur, exhibuit.* hic quoniam ventorum mentio eſt, ſæpenumero exiſtimaui anemobaten legendum: nunc in alia omnia diſcedo, ac legendum ſuſpicor, ſed tamen ſuſpicor tantùm, *qui velut in neruis.* Nam magni miraculi eſt, velut neruis, non iuſtis funibus cothurnatum ferri. Cùm enim velut neruis dixit, minutos intellexit funiculos. Quòd ſi quis eſt qui ventorum vocabulum retinendum putet, atque immutandum neget, is fateatur neceſſe eſt anemobaten ſcribendum, qui velut ventos ſcandat. Illic etiam cancellarij ſunt, qui preces ſuppliceſque libellos, omniáque ſcripta, quibus princeps ſubſcribere nolebat, cancellabant, id eſt ductis cancellatim lineis vitiabant & inducebant, fortaſſe è notariorum numero: tandem tamen in maximum togatorum faſtigium euecti cancellarij ſunt, & apud reges hodie ſecundas ferè tenent: cancellarij autem non erant Carino imperante eius ordinis & dignitatis, vt ad præfecturam vrbis vocari ſolerent: quam tamen vni mandauit frementibus omnibus ob indignitatem rei. Nam ſenatori alicui aut illuſtri ſuo comiti tantum mandare honorem debuerat.

Vopiſc. ibid.

Vopiſcus ibid.

Balneis, inquit, *ita frigidis vſus eſt, vt ſolent eſſe cellæ ſuppoſitoriæ, frigidariis ſemper niualibus.* hîc, niſi me fallit animi coniectura, cellæ ſuppoſitoriæ vocatæ ſunt, quæ ſuppoſitæ ſunt, id eſt ſubiectæ: ſunt enim fridiſſimæ, quæ ſubiectæ ſunt niuali frigidario: id ita loquitur, non tamen eleganter eloquitur, vt diceret ſtudioſus quiſpiam ſtomachi Ciceroniani. Latina tamen iſta credo, & non dedignanda. Lego autem in eadem vita, *vt reti flauo & pallio aurato*, non vt euulgatum eſt, *rete flauiæ pallio*, nullo quem quidem ipſe elicere poſſim, ſenſu. Quòd autem ſcribit *plumandi difficultate pernobiles*, exponitur texendi à quibuſdam, ab aliis acu pingendi exponitur: & ſanè videri poteſt pro acu pingere interdum accipi, vt à Diuo Hieronymo: ſpecies tamen quædam propriè eſt acu pingendi, cùm claui, aut patagia, aut ſegmenta, aut ſcutulæ, aut teſſellæ ſic aliæ aliis in veſte ſuperaſſuuntur, vt plumam auium referant: vnde & plumariorum & plumandi nomen ortum eſt per ſimilitudinem traductum: aut cùm ſine aſſumento acu pingendo, plumæ auium referuntur: id indicat Prudentius his verſibus,

Vopiſc. ibid.

Vopiſc. ibid.

Prudentius Hamartigenia.

—hunc videas laſciuas præpete curſu
Venantem tunicas, auium quoque verſicolorum
Indumenta nouis texentem plumea telis.

& Maro lib. 11. per ſimilitudinem, etſi de arte plumariorum non ſcribens

bens ait, *—quem pellis ahenis* Virg. lib. 11. Aen.
In plumam ſquammis auro conſerta tegebat.
Et Salluſtius, *equis paria operimenta erant, quæ lintea ferreis laminis in modum* Salluſt. apud
plumæ adnexuerant: Et Papinius Theba. 11. Seruiũ in 11. Aen.
Quà malè iam plumis imus tegit inguina thorax. Statius lib. 11.
in eadem vita conciliator turpe verbum eſt, qui conditiones ſcilicet alte- Thebaid.
ri conciliat, quique interpres amorum & internuntius eſt & conciliator: Vopiſc. in Carino.
& amoris fœdera ſancit & percutit. Hoc caput prodigij ſimile eſt, cùm è
tantilla vita mihi integrum prodierit, qui interdum vix vndique hoſtiatim
mendicatis fruſtillis capita expediam.

Medi, fronti præponere oliuam, Albunea, populea corona, acutum gelu, Tibullus explicatur. CAPVT XXVI.

SOLENT Græci, præſertim Attici, Perſas appellare Medos, quòd à
Medis ad Perſas imperium tranſlatum ſit: ſed cùm Orientis & Perſarum
opes in Parthorum tandem conceſſerint ditionem, Atticorum imitatio-
ne Flaccus, vt equidem exiſtimo, Parthos appellauit Medos, cùm ait, Horat. lib. 1. od. 2.
Neu ſinas Medos equitare inultos Te duce Cæſar.
Et alio loco, *Roma ferox dare iura Medis.*
Atque id etiã antè, vt recordamur, perſtrinximus. Nos & ex eodem poë- Horat. lib. 3. od. 3.
ta hãc coronã nectemus, nec ex alterius horto flores libabimus: ait ergo.
Vndique decerptam fronti præponere oliuam: Horat. lib. 1. od. 7.
qui verſus multos ſollicitos habuit, vſque adeo vt bono deſperato ſenſu
creditum ſit eſſe, *decerptæ frondi* legendum. Itaque hæc iam ſcriptura ob-
tinet, & velut à prætore contra tabulas in poſſeſsionem miſſa eſt. vetus
tamen ex edicto reſtituetur, ſi bono ſenſu ius ſuum approbarit. Puto igi-
tur dici aliquos eſſe, qui in quocunque argumento & materia aliquid lo-
quunrur in laudem Athenarum, eáſque ſemper in ore habent, & comme-
morant editionem oliuæ à Mineruà productæ, vt vrbi nomen impone-
ret: & in poëmate ita canunt, vt eblandiente loco excurrentes victores
Panathenæorum dicant è pacali, vt ita dicam, Mineruæ oliua, aut ex eis
quæ ab illa propagatæ ſunt, & moriæ appellatæ, publicè coronari: vel
denique ipſi ſe dicant in cantico libenter oliuà redimitum caput habere.
eſt igitur, *vndique decerptam fronti præponere oliuam*, ex omni loco & mate-
ria & argumento velut colligere oleagineum termitem, & ex eo coro-
nam nectere: quod eſt, vbique & in omni argumento de Athenis & olea
Mineruæ narrare, cuius felici feſtaque fronde coronantur homines. Si- Horat. lib. 1. od. 1.
milis eſt ferè ratio & figura in illo primæ Odæ loco:

—me gelidum nemus, Nympharúmque leues cum ſatyris chori
Secernunt populo.

ſignificat enim è locis nemoroſis & ſolis, quibus delectantur poëtæ, ſe delectari poëtices ſtudio. Nam vt ad Florum ſcribit, (Horat. lib. 2. Epiſt. 2.)

Scriptorum chorus omnis amat nemus,& fugit vrbes
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis & vmbra.
Quàm domus Albuneæ reſonantis. (Horat. lib. 1. od. 7.)

Albunea Nympha fuit, cui ſacer erat fons altiſsimus, & nemus pulcherrimum iuxta Tibur: ea Nympha fuit Sibylla Italica. Lactantius de Sibyllis, (Lactant. lib. 1. cap. 6.) *Decimam*, inquit, *Tiburtem dicunt, nomine Albuneam, quæ Tiburi colitur vt dea, iuxta ripas Anienis, in cuius gurgite ſimulachum eius inuentum eſſe dicitur, tenens in manu librum, cuius ſacra ſenatus in Capitolium tranſtulerit.* Eam videtur Albanam appellare Tibullus, (Tibull. lib. 2. eleg. 6.)

Quáſque Albana ſacras Tiberis per flumina ſortes
Portarit, ſicco perluerítque ſinu.

Librum autem quem portauit puto ſortes fuiſſe, quas etſi aqua perluebat, ſiccas & ſicco pectore geſſerat. Tiburti autem lucus non minus emendatè quàm Tiburni legi poſſe ſuſpicor, quòd vrbis illius Tiburtinæ conditor Tiburtus & Tiburnus diceretur. Solinus, (Solinus cap. 8.) *à nomine Tiburti fratris natu maximi vrbem vocarũt.* vnde verò quæſo Tiburtinus niſi à Tiburto? Maro (Virg. 7. Aen.)

Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt,
Fratris Tiburti dictam cognomine gentem.

Seruius, (Seruius in 7. Aen.) *de Græcia tres fratres venerunt in Italiam, Catillus, Coras, Tiburtus vel Tiburnus.* *Tempora populea fertur vinxiſſe corona,* (Horat. lib. 1. od. 7.) cùm Horat. canit, quæritur, cur populo Teucer ſe potius coronarit, quàm alia fronde: an quòd ea arbor ſit Herculi ſacra, magnis ærumnis laboribuſque perfuncto? nec id ſanè eſt improbandum: an potius quòd ad bacchantium coronas & genio indulgentium reſpexit? & probabilius eſt, vt lætitiam præ ſe ferret, & oſtenderet, alióſque bene ſperare iuberet. Demoſthenes pro Cteſiphonte, (Demoſth. pro Cteſiphonte.) τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθρῳ καὶ τῇ λεύκῃ. vbi grammatici anotant, ἐστεφανοῦντο οἱ τὰ βακχικὰ τελούμενοι τῇ λεύκῃ, διὰ τὸ χθόνιον μὲν εἶναι τὸ φυτόν, χθόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς Περσεφόνης Διόνυσον· τὴν δὲ λεύκην πεφυκέναι φασὶ πρὸς τῷ Ἀχέροντι, ὅθεν καὶ ἀχερωΐδα καλεῖσθαι αὐτὴν παρ' Ὁμήρῳ. Cur autem obſecro Horatius gelu acutum vocauit in nono carmine? (Horat. lib. 1. od. 9.)

—gelúque Flumina conſtiterint acuto.

equidem acutum dici reor Græco more pro acri & vehementi. grammatici enim Græci obſeruant ὀξὺ ſignificare plerunque magnum & vehemens: eodem modo dixit Horatius, (Horat. lib. 4. od. 4.)

Expediunt peracuta belli:

vt Græci

vt Græci ὀξὺ ἄγρια dicũt. Dionyſius autem Lambinus, vir omnibus literis egregiè doctus, & Græcè & Latinè imprimis eruditus, & nunc linguæ Græcæ profeſsione Pariſienſe gymnaſium ornans, elegãter & ſagaciter obſeruauit gelu acutum eſſe ab Horatio dictum, vt à Pindaro χιὼν ὀξεῖα *Pindarus.* dicitur.

Clypeus, ſcutum, antepilani, pilani, pars familiaris, pars hoſtilis, ordo, vexillum, Liuius explicatur.

CAPVT XXVII.

IN Liuio ſunt animaduertenda hæc verba quæ ſcripta ſunt lib. 8. *Clypeis antea Romani vſi ſunt, deinde poſtquam facti ſunt ſtipendiarij, ſcuta pro clypeis fecere*: hîc niſi clypeum à ſcuto diſtinguamus, neceſſe eſt à ſenſu aberremus: ſed & Liuius lib 1. primæ claſſi imperatum dicit eſſe clypeum cum galea, ocreis, lorica: ſecundæ pro clypeo ſcutum, & præter loricam eadem omnia. vbi Dionyſius Halicarnaſſeus pro clypeo ἀσπίδα græcè ſcribit, pro ſcuto θυρεόν. Igitur clypeus rotundus erat, vt Virgilio auctore intelligi poteſt, qui prægrandem Cyclopis oculum comparat clypeo Argolico: oculi autem figura rotunda eſt, *Liuius lib. 8.* *Liuius lib. 1.* *Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 4. ant. Rom.*

Argolici, inquit, *clypei, aut Phœbææ lampadis inſtar.* *Virg. 3. AEn.*

ſcutum formæ oblongæ maiuſque clypeo. Itaque pro clypeo ſecundæ claſſi datum ſcutum eſt, quòd ſine lorica eſſent, vt ſcutum & clypei & loricæ loco eſſet, & totum corpus protegeret. Maro,

—ſcutis protecti corpora longis. *Virg. 8. AEn.*

hinc & θυρεὸν, Græci vocant, quòd referat ſimilitudinem forium, quæ longiores quàm latiores ſolent eſſe. Stipendiarij hic in Liuio ſunt, qui ſtipendia merent. dicit enim Romanos ſcutis vſos eſſe, ex quo ſtipendium militibus conſtitutum fuit. antea enim ſine ſtipendio militabant. Mox idem appellat quoſdam milites antepilanos: *hoc*, inquit, *30. manipulorum agmen antepilanos appellabant.* ſic autem vocabant haſtatos & principes in legione, quòd eſſent ante triarios, qui pilani vocabantur, vt & M. Varro de lingua Latina docet: Sic enim ſcribit, *haſtati dicti qui primi haſtis pugnabant: pilani, qui pilis: principes, qui à principio gladiis, & poſt commutata re militari, minus illuſtres ſumuntur. pilani triarij quoque dicti, quòd in acie tertio ordine extremis ſubſidio deponebantur.* & Ouid. 3. Faſtorum, *Liuius lib. 8.* *Liuius ibid.* *Varr. 4. de ling. Latina.* *Ouid. 3. Faſtorum.*

—haſtatos inſtituitque decem:
Et totidem princeps, totidem pilanus habebat
Corpora, legitimo quique merebat equo.

Non multò poſt eſt in Liuio, *Decio caput iecinoris à familiari parte cæſum aruſpex dicitur oſtendiſſe.* hîc & caput & pars familiaris verba ſunt aruſpi- *Liuius lib. 8.*

cinæ: quæ quidem ars cùm ob vanitatẽ & ſuperſtitionem meritò deſueta ſit & improbata, nobis obſcura ſunt & ignota. Sed coniicere licet caput, fibrarum in iecore initium fuiſſe: cumque iecur in duas partes diuiderent familiarem & hoſtilẽm, & è familiari ſua euenta augurarentur, ex hoſtili hoſtium fata, duo capita erant, vnum hoſtile, alterum familiare: de familiari hîc Liuius loquitur, de hoſtis parte Lucanus,

Lucanus lib. 1.

Cernit tabe iecur madidum, venáſque minaces
Hoſtili de parte videt.

Cic. 2 de diuinat. Cicero, *fiſſum familiare tractant.* de vtroque capite familiari & hoſtili idem Lucanus,

Luc. 1.

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet.

Liuius 8. Cùm autem ſcribit Liuius, *quia ſub ſignis iam alij quindecim ordines locabantur, ex quibus ordo vnuſquiſque tres partes habebat, earum vnamquanque primum pilum vocabant. tribus ex vexillis conſtabat. vexillum 186 homines erant.* aut pro quindecim ſcribendum nouem aut in vexilli numero error ſit neceſſe eſt. Nam cùm in vexillo dicat eſſe centum octoginta ſex homines, hi tres efficiunt ordines ſexagenûm hominum cum ſuis centurionibus. Nam in ordine duo erant. ſic tria vexilla efficient nouem ordines, non quindecim, ex quibus acies poſtrema conſtabit, qua ordinem vnum ex illis effici dicit, cuius pars vna primum pilum dicebatur, id eſt vexillum triariorum: vt proinde legendum eſſe ſuſpicer, *nouem ordines locabantur: ex quibus ordo vnus, qui tres partes habebat, earum vnam, quam primum pilum vocabant, tribus ex vexillis conſtabat.* Nam niſi ita legatur, vix eſt vt ordinum numerus cum vexillis conuenire poſſe videatur. hæc tamen admonitioni ita ſunt, vt non ſine cautione lector amplectatur.

Lupata, lupi, Thaliarchus, vt melius pati, vina liques.

CAPVT XXVIII.

Horat. lib. 1. od. 8. Et iuuat & melli eſt Horatij quoſdam locos excutere: quod iam ſæpe fecimus, & ſæpe etiam poſthac libris ſequentibus fortaſſe faciemus. In libro 1 carminum ſcribit,

—Gallica nec lupatis Temperet ora frænis.

Hic Gallica ora pro equis dicit gallicis, vt nominat Plautus Gallicos canterios.

Plaut. Aulul. sc. Narraui amicis multis.

Faxim, inquit, *muli precio qui ſuperant equos,*
Sient viliores Gallicis canteriis.

Fræna autem lupata, quæ & lupata etiam ſine additamento dicuntur, fræ-

na ſunt lupos habentia, & duriora aſperioraque: vt currus falcati dicuntur, qui falces habent, ſecures dolabratæ, quæ habent dolabram, falces vericulatæ, quę vericulum. eſt autem lupus ferreum inſtrumẽtum vncum, ſimile dentium lupinorum: Liuius, *in alios lupi ſupernè ferrei iniecti, vt in periculo eſſent ne ſuſpenſi in murum extraherentur.* λύκος eodem modo Græcè dicitur ferrum quoddam fræni, vnde lupatum: atque hinc λυκοσπάδες equi à nonnullis explicantur. Ouidius ex parte totum frænum ſignificauit cùm dixit,

Liuius lib. 28.

—duros accipit ore lupos.

Ouid. 4. Triſtium eleg. 6.

Eſt & lupus, ſerrula manubriata apud Palladium: fræni autem lupati ad os equi quantumuis ferocis temperandum domandumque aptiſſimi ſunt.

Palladius.

Thaliarchum in Horatio aſpiratè & anhelatè prima ſyllaba ſcribendum cenſeo, vt nomen proprium ſit, in quo inſit ſignificatio magiſtri & domini conuiuij, qui & ſympoſiarchus vocabatur. Nam thalia conuiuium etiam Græcis ſignificat. At verò diota (ſcribi enim iota debet non ypſilo) eſt amphora, ex eo nominata, quòd vtrinque ferri poſſet, cùm vtrinque ſit anſata: vnde ἀμφορεὺς & ἀμφιφορεὺς à Græcis appellatur, & explicatur ἀγγεῖον κεραμεῦν ἀμφοτέρωθεν φερόμενον, ὃ δὴ διώτον. ait Horatius,

Horat. lib. 1. od. 9.

Horat. ibid.

Voce formaſti catus, & decoræ More palæſtræ,

Horat. lib. 1. od. 10.

De Mercurio, ad eius officia id referens: vnde & cognomina apud Græcos inuenit, vnum vt λόγιος ab eloquentia dicatur, quia orationi præeſt: alterum ἀγώνιος à certaminibus, quòd palæſtræ præſit & gymnaſiis. Idem erat & nuntius deorum, vnde κήρυξ & διάκτωρ vocatur: etiam ab aurea virga χρυσόῤῥαπις: quæ quidem prætermittere nolui. Leuconoes nomen Grę cum eſt à mentis candore: quanquam candidam mentem Græci pro mala etiam interdum dicunt. Nam Heſychius λευκῶν πραπίδων explicat, κακῶν φρενῶν: niſi ſit potius χαλῶν φρενῶν legendum, vt reor. Illud autem

Horat. lib. 1. od. 11.

Heſychius.

—vt melius, quicquid erit, pati

Horat. lib. 1. od. 11.

eſt, ὡς κρεῖττον ὂν πᾶν τὸ ἐσόμενον φέρειν. Illud enim participium ὂν nequeunt exprimere Latini, & plerunque in eorum oratione deſideratur: vt,

—& ſpatio breui Spem longam reſeces;

Horat. ibid.

id eſt, cùm vitæ ſpatium ſit breue, βραχέως ὄντος τοῦ δρόμου καὶ τοῦ διαστήματος, id eſt cùm breue ſit curriculum vitæ. Eſt igitur, *vt melius* abſolutè dictum, pro vt meliore, vt ita dicam, exiſtente. *Vina*, inquit, *liques*, id ex antecedente conſequens ſignificat, id eſt vinum bibas, & tibi indulgeas: ex antiquorum conſuetudine, qui vinum vt defecarent, & liquidius redderent, minuſque nocens fractis velut viribus, antequam biberent, colo tranſmittebant: Tertullianus, *conquirito altilium enormem ſaginam, defecato ſenectutem vini.* Erant & niuaria cola, quibus & niues attenuabantur, vt Martialis ſcribit. Verùm cur acrem tibiam dixit Horatius? nempe quòd

Horat. ibid.

Tertullianus

Martialis lib. 14. epig. 103.

Horat. lib. 1. od. 12. quòd cùm lyræ ſonus dulciſſimus ſit, tibiæ vehementior eſt & acutior & vlulantior, magíſque tinnulus. Idcirco acris tibia dicta eſt, cuius epitheti Quintil. lib. 8. cap. 2. proprietatem & Fabius in Flacco obſeruauit.

Vnde vocalem temere inſecutæ Orphea ſiluæ.

Horat. lib. 1. od. 12. temerè, valet vulgò, paſſim: alio loco, fortuitò, negligenter,

Horat. lib. 2. od. 11. *Cur non ſub alta vel platano, vel hac Pinu iacentes ſic temerè.*

temerè eſt ſine arte, Liuius, Liuius lib. 21. *itaque ingens vis coacta nauium eſt lintriúmque temerè ad vicinalem vſum paratarum.* è montibus autem illis ſiluoſis arbores Zonen vſque Orpheum erant ſecutæ: illic autem in amphitheatri orbem Orpheum canentem audientes cinxerant. vnde & loco nomen.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER DVODECIMVS.

In Catullo quædam animaduerſa, laneum latus, anſeris medulla, Aquinius. CAPVT I.

Catull. epigr. 30. DVLCISSIMVS omnium poëtarum & politiſſimus ait Catullus, *Amabo mea dulcis Ipſithilla,* in quo quidem verſiculorum ſuauiſſimo, nomen Ipſithillæ iucundum illud quidem ſonat, ſed tamen neque merè Romanum, neque verè Græcum ingenua ſua ſibi indole videtur. ego ſi quis ignoſcere in animum inducat audaciæ meæ, quæ facinoroſo graſſatur per auctores impetu, hoſpitilla lubentiſſimè legerim: & cur, afferre poſſim. primùm ferè Romanis vtitur nominibus propriis, quæ ad blandimentum lepidè ſcitéque Catull. epigr. 42. diminuere interdum ſolet, vt *Septimillum* alio vocat loco, qui Septimius eſt. ſic hîc hoſpitillam: quæ eſt hoſpita. Deinde facilis & lubrica fuit literarum traductio & elementi vnius immutatio. Poſtremò hoſpitam Romæ habuiſſe veriſimile eſt Veronenſem poëtã vrbis incolam. In eodem epigrammate vereor vt illud ſatis emendatum ſit,

Quod ſi iuſſeris, illud adiuuato.

Catull. epigr. 30. quodam enim animi ſtudio efferor ad legendum, *illud & iubeto*: aut, ſi quis

quis fortè tale verbum patientibus feret auribus, *illud adiubeto*, quod erit Catull. epigr. 30. illud præterea iubeto. nam adiuuato, quod erit in illo adiuuato, etſi Latinè eleganterque dicitur, non tamen ita procliui natiuoque verſiculorum & elocutionis curſu incitatur. Legendum in eo etiam poëta puto, *Paterna prima lancinata ſunt bona*, non *primùm*: tum quòd ex iambis ſolis contexitur verſus, tum quòd ſubiicitur. Catull. epigr. 17.

Secunda præda Pontica, inde tertia Ibera. Catull. ibid.

Nulla vt cauſa ſit, cur non eodem tenore & habitu tota oratio pergere & formari fingique debeat. ſed & cùm Britannia ab antiquiſſimis ſcriptoribus niſi ſingulari numero efferri non ſoleret, niſi in certo quodam loquendi genere, vt,

Mauult quàm Syrias Britanniáſque. Catull. epigr. 42.

Nam ne Syriam quidem multitudinis numero ſolemus eloqui. Britãnias enim dici poſteriorum imperatorum ætate ſolitum eſt. ſcribendum arbitror, *timet Britannia* non *timent Britanniæ*. & vt iambos cœptos epigrammati reddamus perpetuos, libenter *timéntque galliæ hunc*, pro *hunc galliæ timent*, legerim. Nam in hoc toto epigrammate hunc vnicum ſpondæum reperias pedem. Non eſt autem veriſimile Catullum perpetuare iambos ſtuduiſſe, & ſui tamen oblitum tandem in fine epigrammatis gradibus pernicibus & leuibus pedem tardum inſeruiſſe grauemque menſionem. Nam quòd tribrachyn vnum intexuit, id etiam incitat velocitatem verſus & procliuitatem: quanquam ſi *oplentiſsimæ*, quo modo fortaſſe ſcripſit, legas, conſeruabitur perpetua iamborum connexio & ſeries. Illud autem elegãs, quod latuſculum laneum appellat, quod eſt molle. ſic apud Macrobium dij dicuntur habere laneos pedes, quòd fœtus qui vtero continetur, decimoque menſe foras erumpit, mollibus naturæ vinculis colligatus tenetur. *Ne*, inquit Catullus, *laneum latuſculum manúſque mollicellas*. adiectio ſumpta eſt à mollicie lanæ. Quod autem ait, *vel anſeris medullula*, & in obſcæno quoque eſt carmine poſitum, *quidam mollior anſeris medulla*, id aliquando ſum ſuſpicatus de molliſſima anſerum pluma accipiendum, quæ inferior eſt, & corpori proxima: ſed cùm intelligam anſeres in deliciis Romanis olim fuiſſe, quos altiles ſaginatoſque tenerioris ætatis apponere ſolebant, quorum tenerrimis pulpis etiam tenerior multis partibus eſſet medulla: inducor vt credam anſeris medullam, pro molliſſima & tenerrima re vſurpari ſolitam eſſe, cùm Romanorum iudicio teneritatem carnis longè ſuperaret mollitudo medullæ. Iam *Caſios, Aquinos*, malè ſcriptum arbitror, pro *Caſios, Aquinios*: etſi in modulando verſu vocales coniungendæ ſunt, vt earum cœtu vna comprehẽdatur ſyllaba. Aquinium enim malum poëtam fuiſſe è Cicerone conſtat. Nam quinta tuſculana

Catull. epigr. 27. Catull. eod. epigram. Catull. ibid. Macrob. Saturn. cap. 8. Catull. epigr. 22. Catull. ibid. Catull. epigr. 14. Cic. 5. Tuſcul.

puto, *quod autem os in hanc rem?* hoc ſenſu, qua fronte & quo ore audebit à te petere pecuniam mutuam? huic emendationi eo magis confido, quòd Petrus Victorius nunquam ſine laude nominandus, in antiquis libris *oſin* extare affirmat, vt tantùm diſtrahenda fuerint, quæ temerè cohæſerant. Illud etiam clarum non eſt nec liquidum, *inſula Arpinas habere poteſt germanam* ἀποθέωσιν: *habere videatur*: ἐκγόνιμος *eſt*. loquitur de Tulliæ conſecratione, cui fortaſſe accommodatam putaſſet Atticus inſulam Arpinatem in Fibreno ſitam, ſibi tamen eam placere negat Cicero, loci ſolitudinem cauſatus. ſeſe enim ait in celebri frequentique loco eam conſecrare velle, vt in ortis ſuburbanis. puto igitur Græcè ſcribendum αἰγόνομος eſt hoc ſenſu, locus eſt ſolus & deſertus, & caprarum paſtioni, quàm hominum celebritati aptior. regio autem illa tota erat aſperior & montoſa, cuiuſmodi capris in deliciis eſſe ſolet, & αἰγίβοτος vocatur. Cic. ad Attic. 12. lib. epiſt. 6.

Sed, veruntamen, copo, quatenus id facit, inuerſus annus.

CAPVT III.

ETSI qui iocantur plerunque mentiuntur, & mendacio gratiam quærunt, tamen iocantem Horatius nihil putat vetare verum proloqui, cùm lepos & venuſtas ioci pro inuitamento & illecebra plerunque ſit, & ſermonem verum condiat, & perfundat iucunditate ſui, vt dulciario opere pueri & cruſtulis ad literas diſcendas quodam blandimento inducuntur, idque eſt quod Horatius ſcribit,

—vt pueris olim dant cruſtula blandi Horat. lib. 1.
Doctores, elementa velint vt diſcere prima. ſaty. 1.

Eſt igitur plerunque iocus poëtis pro cruſtulo & bellario verique condimento. Cùm autem ibi ait Flaccus, Horat. ibid.

Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo:

ſed tamen vacat: ſed eo ſolent interdum vti Latini, cùm inchoatum ſenſum & longo tractu productum, aut interpellatum interiectione & diſtractum reuocare & continuare volunt. Cic. 2. Tuſc. *Etenim ſi orationes quas nos multitudinis iudicio probari volebamus: popularis eſt enim illa facultas, & effectus eloquentiæ audientium approbatio. Sed ſi reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, niſi quod ſe imitari poſſe confiderent, quémque ſperandi ſibi, eundem & bene dicendi finem proponerent, quid futurum putamus, cùm adiutore populo, quo vtebamur antea, nunc minimè nos vti poſſe videamus?* Sic & veruntamen ſolet ad reuocationem & continuationem ſententiæ, non aduerſantis iure vſurpari: Cicero in Verrem, *atque ego plus oneris habeo, quàm qui cæteros accuſarunt (ſi onus id eſt appellandum, quod cum lætitia feras & voluptate) ve-* Cic. 2. Tuſc. Cic. in Verr.

lana ſic ſcribit, *adhuc nemineni cognoui poëtam, & mihi fuit cum Aquinio amicitia, qui ſibi non optimus videretur.*

Fœnicularius campus; ego fructum puto, Cicero emendatus.

CAP. VI.

Cic. ad Attic. li. 12. epiſt. 9. LIB. Epiſtolarum ad Atticum 12. obſcuritatem quandam & nubem ænigmatis continet quod ita ſcribitur, *Scribe quæſo quid referat Celer egiſſe Cæſarem de candidatis: vtrum ipſe in fœnicularium, an in campum Martium cogitet.* puto autem venuſtè & iocularitev ſignificari, vtrum ipſe à Cæſare impetrauerit cum candidatis vt comitia fiant, vt in Campum Martium candidatus ad petendum veniat, & magiſtratum petat: an verò hoc ab eo non obtinuerit, nec comitia futura ſint, vt ad fœnicularium ſe recipere cogatur, quod eſt ad fœnus exercendum deſperato magiſtratu. Nam fœnicularij eadem quæ fœnoris origo, iidem natales: reſque tota eo venuſtior eſt & iucũdior, quòd & campus erat fortaſſe aliquis nomine Fœnicularius, & vt non fuerit, tamen prata eo nomine vocari poſſunt, eoque vocem illam retulit. eſt & breuitate nimia illud non minus nodoſum, *Verum ſi quæris, homini non recta ſed voluptuaria quærenti nonne* βεβίωται: *tu interea dormis. Iam explicandum eſt* περὶ τελῶν, *ſi quid acturus es. Si quæris quid putem, ego fructum puto.* hîc quidem perbellè ludit, voluptuarios homines ſibique indulgentes viuere dicens, quæ eſt Epicuri ſententia, cuius cùm eſſet æmulus Atticus, tamen dum pecuniam congerit, & negotia gerit, ſeque ſtudiis rei familiaris implicat, eum voluptates prætermittere nec viuere iocatur. tu, inquit, interim dum illi beatè viuunt, dormis & ſtertis, ceſſáſque, nec iucunditatem vitæ ſectaris vllam. Eſt autem iam tempeſtiuum, ſi hoc acturus es, incipere. Eſt enim tibi tandem aliquando ſtatuendum quid de finibus bonorum ſentias: virtutíſne an lætitiæ cauſa omnia facienda ſint? hoc problema explicandum tibi eſt. Iocatur autem perlepidè, cùm præſertim ſciat, quid hac de re Atticus ſentiat: qui tamen voluptatis ſectam opinione magis, quàm vita & factis ſequebatur. quòd ſi, inquit ludens, ego quid ſentiam ſcire vis, ego fructum puto, & commodis vitæ fruendis beatitudinem metior. βεβίωται autem de iis qui genio indulgebant, dici ſolebat. *Seneca lib. 1. epiſt. 12.* Seneca in epiſtolis, *Pacuuius, qui Syriam vſu ſuam fecit, cùm vino & illis funebribus epulis ſibi parentauerat, ſic in cubiculum ferebatur à cœna, vt inter plauſus exoletorum hoc ad ſymphoniam caneretur,* βεβίωται. eſt & quiddam intempeſta nocte eodem libro atrius, ſed meridiano ſole ſplendidius & lucidius erit, ſi falſum ſcripti corrigatur. *Cic. ad Attic. 21. lib. epiſt. 5.* ſic autem editum eſt, *quod autem oſim hanc rem,* ἔργον ἃ τε. ego legendum

puto,

puto, *quod autem os in hanc rem?* hoc ſenſu, qua fronte & quo ore audebit à te petere pecuniam mutuam? huic emendationi eo magis confido, quòd Petrus Victorius nunquam ſine laude nominandus, in antiquis libris *oſin* extare affirmat, vt tantùm diſtrahenda fuerint, quæ temerè cohæſerant. Illud etiam clarum non eſt nec liquidum, *inſula Arpinas habere poteſt germanam* ἀποθέωσιν *: habere videatur :* ἐκγόνιμος *eſt.* loquitur de Tulliæ conſecratione, cui fortaſſe accommodatam putaſſet Atticus inſulam Arpinatem in Fibreno ſitam, ſibi tamen eam placere negat Cicero, loci ſolitudinem cauſatus. ſeſe enim ait in celebri frequentique loco eam conſecrare velle, vt in ortis ſuburbanis. puto igitur Græcè ſcribendum αἰγόνομος eſt hoc ſenſu, locus eſt ſolus & deſertus, & caprarum paſtioni, quàm hominum celebritati aptior. regio autem illa tota erat aſperior & montoſa, cuiuſmodi capris in deliciis eſſe ſolet, & αἰγίβοτος vocatur. Cic. ad Attic. 12. lib. epiſt. 6.

Sed, veruntamen, copo, quatenus id facit, inuerſus annus.

CAPVT III.

ETSI qui iocantur plerunque mentiuntur, & mendacio gratiam quærunt, tamen iocantem Horatius nihil putat vetare verum proloqui, cùm lepos & venuſtas ioci pro inuitamento & illecebra plerunque ſit, & ſermonem verum condiat, & perfundat iucunditate ſui, vt dulciario opere pueri & cruſtulis ad literas diſcendas quodam blandimento inducuntur, idque eſt quod Horatius ſcribit,

—vt pueris olim dant cruſtula blandi Horat. lib. 1.
Doctores, elementa velint vt diſcere prima. ſaty. 1.

Eſt igitur plerunque iocus poëtis pro cruſtulo & bellario verique condimento. Cùm autem ibi ait Flaccus, Horat. ibid.

Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo:

ſed tamen vacat: ſed eo ſolent interdum vti Latini, cùm inchoatum ſenſum & longo tractu productum, aut interpellatum interiectione & diſtractum reuocare & continuare volunt. Cic. 2. Tuſc. *Etenim ſi orationes quas nos multitudinis iudicio probari volebamus: popularis eſt enim illa facultas, & effectus eloquentiæ audientium approbatio. Sed ſi reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, niſi quod ſe imitari poſſe confiderent, quémque ſperandi ſibi, eundem & bene dicendi finem proponerent, quid futurum putamus, cùm adiutore populo, quo vtebamur antea, nunc minimè nos vti poſſe videamus?* Sic & veruntamen ſolet ad reuocationem & continuationem ſententiæ, non aduerſantis iure vſurpari: Cicero in Verrem, *atque ego plus oneris habeo, quàm qui cæteros accuſarunt (ſi onus id eſt appellandum, quod cum lætitia feras & voluptate) ve-* Cic. 2. Tuſc. Cic. in Verr.

te) veruntamen hoc ego amplius ſuſcepi, quàm cæteri: Sic & igitur interdum eleganter ponitur, vt & apud Ariſtotelem ſæpenumero οἷων & δὴ in redditione. Quòd autem Flaccus ſcribit, *perfidus hic copo*, non de his tantùm quidam intelligunt, qui ſtatam habent in vrbibus cauponam, ſed de copiariis etiam, qui magiſtratibus præbenda & eorum familiæ præſtabant publicè conducta, qui peregrinantes principes & magiſtratus ſectabantur vinum cibariaque vendentes: in quinta vtique ſatyra apertiſſimum eſt de iis intelligi, qui certam ſtatámque vſpiam habent coponam,

Horat. lib. 1. ſaty. 1.

Diſſertum nautis, cauponibus atque malignis,

Horat. lib. 1. ſaty. 5.

malignitatem enim eorum accuſat, qui malignè, & illiberaliter victum ferè præbent: in Q. Cic. dubium magis videatur eſſe, & de copiariis intelligi etiam fortaſſe nomen coponis poſſit, niſi *omnes* vniuerſitatis particula efficeret, cùm ita ſcribit in commentario de petitione conſulatus, *in petitione autem conſulatus copones omnes compilare per turpiſsimam legationem maluit, quàm adeſſe, & pop. Romano ſupplicare.* Erant & in eis parochi, qui lignum etiam ſalemque præbebant. Iam illud,

Q. Cic. de petit. conſul.

—iubeas miſerum eſſe libenter, Quatenus id facit,

Horat. lib. 1. ſaty. 1.

ita accipiendum arbitror, qui inſanabilis eſt, nec deduci de auiditate ſtudioque nummorum accumulandorum poteſt, eum cùm videas in maxima verſari miſeria, iubeas eam, quantamcunque auaritia affert, libenter iucundeque ferre. eſſe enim puto *quatenus id facit*, ad quam vſque ſtudiũ lucri miſeriam perducere ſolet. miſeria autem magna eſt in quærẽda omni labore pecunia, & diligenter cuſtodienda, furibus cauendis, ſaccis indormiendo, nummis vt ſacris parcendo, & abſtinendo, fame ſe enecando. Annus verò inuerſus, annus eſt brumalis, vt ſi περιτροπίαν diceretur Nam τροπαὶ à Græcis reuerſiones ſolis vocantur, à Latinis bruma & ſolſtitium.

Horat. lib. 1. ſaty. 1.

Quædam lib. 12. ad Atticum explicata, ſol aſſus, ſol nitidus, lætaſter, formaſter. CAPVT IIII.

Cic. ad Attic. 12. epiſt. 4.

LIBRO epiſt. ad Atticum 12. *Nicaſionum archetypa* per ſcirpum ſignificant fœneratorum calendarium, vel quòd Nicaſio fœnerator fuerit, vel quòd in Nicaſione fabula à Cæcilio neſcio quid tale ſcriberetur, vel certè quòd proprium nomen, quod Græcum eſt origine, quadam laſciuia, ad interpretationem Romanam, ad quam alludit, reuocaretur: quaſi Nicaſio à nicando, id eſt necando dicatur: vt eneco & enico dicitur: fœneratorum autem crudelitas homines trucidare eneccareque videtur: vel quadam etiam alia ioci luxuria quaſi hominum ſint victores, ex etymo Græco. hic idem vſuuenit mihi, quod Epicuro in Meteorologicis philoſophanti,

ſophanti, quorum non vnam cauſam, ſed omnes, quæ probabilitatem habeant aliquam, eſſe commemorandas putat. Aſſum autem ibidem ſolem intelligit aridum, torrentem, calidum, æſtuoſum, ſiccum, ſine vnctione, quam Græci ἡλιοχαΐαν appellant: *ſolem* verò *nitidum & vnctum*, cœnam opiparam & lautam poſt ambulationem in ſolario, aut ſub dio. ſolebant etiam vncti in ſole nudum corpus calefacere, & tanquam torrere, inquit Perſius,

Cic. ad Attic. 12. epiſt. 5.
Cic. ibid.
Perſ. ſaty. 4.

At ſi vnctus ceſſes & figas in cute ſolem.

Quod eodem libro ſcribitur, *Si quid habet collis* ἐπιδήμιον, intelligo, ſi collis Quirinalis, vbi tu habitas, inſalubrior eſt, & in eo ſolet hominum valetudo tentari. Ἐπιδήμιον enim è notione ἐπιδημίας, id eſt morborum popularium hoc loco cenſeo explanandum eſſe. ſcribit & hunc in modum eodem libro, *Tantùm rogat de S. C. vt corrigas. hoc quidem feciſſet etiam ſi Rauio admonitus eſſet.* ita hunc locum hodie excudunt: ſed Petrus Victorius in capſariis vetuſtarum bibliothecarum libris, ſe reperiſſe prædicat Rario: cui ſi ſyllabæ vnius ſupplementum addas, fiet ærario. Notum eſt autem morem fuiſſe ſenatuſconſulta ad ærarium deferendi. ſi, inquit, ærario admonitus fuiſſet, hoc etiam feciſſet, & eum, ærarium vt hoc faceret admonere potuit, quo deferendum erat ſenatuſconſultum & antè corrigendum. Illud mox, *Si verò à Faberio recedit*: de pecunia intelligo, ſi à Faberio pecunia recedit, nummuſque mouetur, & mihi ſoluit quod debet: & vt coniecturas noſtras alias indicemus, vbi ſcribitur, *ſi qua etiam iactura facienda ſit in repræſentando, quod poſſum adducito*: legendum arbitror, *quoad poſſunt, adducitò*: vt de ſuis nominibus & debitoribus loquatur, vt eos Atticus adducat eò, quoad poſſunt repræſentare. legi etiam poſſet, *quoad poſſum*, hoc ſenſu, quoad poſſum iacturam facere. eſt & locus ab interpunctionibus ſenſus perditi, &, vt ita dicam, inſani, qui tamen, vt ſpero, ſic ſanitati reſtituetur: *Quæris à me quod ſummum pretium conſtituam, & quantum anteire iſtos hortos Druſi: acceſſi nunquam. Coponianam villam & veterem & non magnam noui.* cùm autem quantum anteire dicit, audiendum eſt conſtituam, quod anteceſſit. negat autem ſe poſſe id conſtituere, cùm eò nunquam acceſſerit. Lego etiam, *Philotimus negat Cn. Pompeium teneri.* quod ſequitur, *eſt fuluiaſter*: id verò eſt, imitatur Fuluium Pompeianorum ſtudioſum, rumoreſque falſos, qui de ſecundis Cæſaris rebus feruntur, eſſe prædicantem. ſic ille antiquus apud Feſtum verſiculus,

Cic. ad Attic. 12. epiſt. 6.
Cic. ad Attic. 12. epiſt. 9.
Cic. ad Attic. 12. epiſt. 9.
Cic. eod. lib. epiſt. 14.
Cic. eod. lib. epiſt. 15.
Cic. ibid. epiſt. 24.

Aut hic formaſter aut lætaſter patuulus,

explicari videtur debere, de eo qui formoſum aut calentem hominem (nam formus eſt calidus lingua antiqua, vnde & formoſus) & lætum imitaretur, talemque oſtendere ſe vellet & fingeret.

Coſta, deſuper venire, antiqua patria, ſilentia lunæ, cauus, amplecti poſtes, ſalutare limen. CAPVT V.

COSTÆ Latinis interdum ſunt ea ſtatumina & firmamenta, quibus tabularum compages connectitur: vt in equo Troiano canit Maro,

Virg. 2. Æn. *—ſectáque intexunt abiete coſtas:*

id eſt ſtatumina tabulas connexura intus intexunt ei operi. ſic *coſta ratis laceræ*, à Perſio appellatur. Quod autem de machina illa Troiani equi dicit Maro, *—venturáque deſuper vrbi,*

Perſ. ſaty. 6. Virg. 2. Æn.

id eſt vrbi ſuperuentura, & eam oppreſſura: vt quæ ex alto ingruunt, & ſuo caſu grauitateque ſubiecta premunt & onerant, & ruina ſua inuoluunt & obruunt: ea quoque tempeſtas impotentior & atrocior infertur, quæ tanquam à vertice deiecta incumbit:

Vir. 2. Georg. *Præſertim*, inquit Maro, *ſi tempeſtas à vertice ſiluis*
Incubuit. At

Virg. 2. Æn. *Nec mihi iam patriam antiquam ſpes vlla videndi,*

non mihi videtur tãtum occultare myſteriorum, quantum̃ nonnulli comminiſcuntur. poëtam enim perſuadere conantur id ob antiquitatẽ Argiuorum dixiſſe: ego verò exiſtimo cùm transfugam ſimulet, qui iam ſolum mutarit, & patriam velut nouam nouaſque ſedes exilio quæſierit: eum appellare patriam antiquam, patriam priſtinam, cuius ſolum verterit, & cuius amiſerit ius, qui ſe in aliam velut dicarit priore deſerta. Eſt enim antiqua patria à qua demigratum vel à colonis, vel exulibus, vel transfugis: ſic Tyrum Didûs antiqua patria dicitur,

Virg. 4. Æn. *Nanque ſuam patria antiqua cinis ater habebat.*

Virg. 4. Æn. Iterum, *—& Troia antiqua maneret:*

erat enim euerſa, & alias quærebat ſedes Æneas. Aras autem illas ſolennes, ad quas taurum Neptuno immolat Laocoon, in litore fuiſſe ſuſpicor. Nam & Neptuno apud Homerum in litore ſacra facit Neſtor, & deo marino litoralia ſacra videntur conuenire, & prodigioſæ anguium narrationi, hoc quoque conſentaneum erit. Etſi autem Luna ſilere dicitur, cùm intermenſtrua eſt, neque lucet: tamen *tacitæ amica ſilentia lunæ* Maro dixit, nocturnum eius lumen intelligens, quòd noctem ſilere dicerent, vt Catullus, *Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox.*

Hom. Virg. 2. Æn. Catull. epig. 7.

Id eſt, cùm eſt nox. Dies enim inquietus, & clamoſus eſt: nox tranquilla & tacita: & à Flacco eleganter ſcriptum eſt,

Horat. Epod. 5. od.

O rebus meis Non infideles arbitræ
Nox & Diana, quæ ſilentium regis Nocturna cùm fiunt ſacra.

Nam & ad tacitæ lunæ ſilentium nocturnum reſpexit, & ad ſilentium ſacrorum,

crorum, in quibus imperari ſolebat, vt linguis faueretur, ne quod ominoſum verbum excideret, quod ſacra vitiaret, atque id quod dixi de ſilentio lunæ apud Maronem eo verius puto, quòd ſciam à Petronio Arbitro ſcribi captam Troiam fuiſſe plena luna, quæ pernox ſolet lucere: ſic enim ſcribit,

Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducens aſtra radianti face:
Cùm inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant clauſtra, & effundunt viros.

Petronius Arbiter.

Maro eodem libro, vt & aliis quoque locis, cauum appellat, quod ſolidum non eſt, ſed inane:

—*nox*, inquit, *atra caua circumuolat vmbra.* Virg. 2. Aen.

Et libro ſexto, *Ni doceat volitare caua ſub imagine formæ.* Virg. 6. Aen.

Illud autem, —*poſteſque ſub ipſos Nituntur gradibus*: Virg. 2. Aen.

argumentum habet, in edito ianuam fuiſſe, gradibuſque ad eam aliquot aſcendi ſolitum, quod hodieque fieri videmus in optimatum ædibus, regiiſque principum. Sed & cùm ait,

—*penitúſque cauæ plangoribus ædes,* Virg. 2. Aen.

Cauædium intelligit, quod poſt atrium erat, explicaturque à Varrone & Vitruuio. inquit Maro,

Varro 4. de Ling. Latina Vitruuius lib. 6. cap. 3.

Amplexæque tenent poſtes, atque oſcula figunt. Virg. 2. Aen.

Hoc vt opinor è Romanorum moribus dictum eſt, qui religionis aliquid liminibus & poſtibus tribuebant. Apud Plautum limen ſuperum & inferum quadam religione ſalutatur: & apud Tibullum liminibus oſcula dantur, vt hîc apud Maronem poſtibus: & qui ædem dedicabat poſtem tenebat, ad deorumque placandam iram poſte caput tundebant.

Plaut. Mercatore Sc. Limen ſuperum inferúmque. Tibullus lib. 1. eleg. 2.

Non ego, inquit Tibullus, *ſi merui, dubitem procumbere templis:*
Et dare ſacratis oſcula liminibus.
Non ego Tellurem pedibus perrepere ſupplex,
Et miſerum ſancto tundere poſte caput.

Tibull. lib. 1. eleg. 2.

Et apud poëtas amatores dant poſtibus ſerta. Quod ſi non ſatis religionis opinonem confirmat: at certè veriſimile eandem poſti quam limini reuerentiam & cerimoniam tributam. igitur amplectuntur poſtes & oſculantur, eorum religione ſe tutas fore, & immunes ab hoſtium iniuria exiſtimantes.

Gladius, parazonium, trabea Remi, & quædam alia in Papinio explicata. CAPVT VI.

POTESTAS animaduertendi in facinoroſos meri imperij eſt, vt iuriſconſulti

riſconſulti ſcribunt, idque gladij ius eſt: quod quidem ex ea tractum eſt conſuetudine, quòd principes Romani præſidibus & præfectis prætorio, iiſque, quibus hoc imperium eſſe volebant, gladium dabant. Id facile eſt coniicere è verbis Papinij ſic ſcribentis,

Statius Papinius li.5. ſil.1.

Felix qui magno iam nunc ſub præſide iuras,
Cuíque ſacet primum tradit Germanicus enſem.

Sed & Imperatoris gladius vnius erat curæ commiſſus, præfecti ſcilicet prætorio, cùm Imperator etiam multò magis merum imperium haberet, quàm quibus eam poteſtatem in prouinciam euntibus mandabat. Philoſtratus, βάσανου δὲ τοῦ πεπιστευμένου τὸ ξίφος θάνατον αὐτῷ φήσαντος, ὁ Ἡρώδης ὦ λῷστε ἔφη γέρων ὀλίγα φοβεῖται. vt autem maioribus illis poteſtatibus gladius, eiuſque poteſtas dabatur: ſic tribunis pugio, quod παραζώνιον dicitur. Martialis,

Philoſtratus. — Martial. lib. 14. epigr. 32.

Militiæ decus hoc & grati nomen honoris
Arma tribunitium cingere digna latus.

Dio. In Traiano. Dio Traianum ſcribit dixiſſe, cùm parazonium Suræ cingeret, hoc pro me, ſi rectè imperaro vtatis: ſin ſecus in me. Ita in his meritum honorum diſtinguebat magnitudo ferri, ac gladio accingebantur imperatores, duces, præſides: pugione tribuni. vt autem in honoribus mandandis his armis accingebantur: ita cùm ignominioſè mittebantur, & honoribus priuabantur, diſcingebantur, cuius rei multa paſſim in iure aliiſque ſcriptoribus extant exempla. verùm quando è Papinio locum adduximus, in ea præterea ſilua vnde deprompſimus, aliquid explicemus.

Stat. li.5. ſil.2.

—non, inquit, *ſanguine cretus*
Turmali, trabeáque Remi, ſed paupere clauo
Auguſtam ſedem & Latij penetrale ſenatus
Aduena pulſaſti.

ea vetus lectio horum verſuum eſt, alij *trabéque & remis*, emendant: ſed ſi conſtare ſenſus poteſt literaturæ veteri, cur non aſſeratur? non tu, inquit, equeſtri natus es loco, & ſanguine turmali: trabeati autem erant equites Romani cùm tranſuehebantur, vt Valerius ſcribit. trabeam autem Remi dicit, quòd Remus & Romulus trabea vſi ſunt: vnde & trabeatum Quirinum vocat Ouidius. Equeſtris autem ordinis clauus erat anguſtus, vt latus clauus ſenatorij. non enim placet de clauis caligaribus id intelligi. Nam cum dicit nunquam anguſticlauium fuiſſe, ſed ſtatim tunicam lati claui induiſſe. ſequitur enim,

Valer. Max. — Ouid. 1. Faſtor.

Statius lib. 5. ſil. 2.

Primáque patritia clauſit veſtigia luna:
Mox Tyrios ex more ſinus tunicámque potentem
Agnouêre humeri.

Statius ibid. In ea ſilua legendum crediderim *—quanquam veſtita viderent Arma.*

vetus

vetus enim eſt ſcriptura veſtita, pro qua ſuppoſuêre *Nemeæa*: ego modeſta ferendaque mutatione non incommodè *veſtita* inſeri poſſe video. vt puerorum prætexta purpura circundata erat: ſic tironum veſtis pura, candida, ſine vlla purpura: tirones autem eos dico qui togam virilem ſumebant, qui & eodem die in forum deducebantur, qui dies tirocinium dicebatur. de prætexta & veſte pura, hæc apud Papinium eadem ſilua legimus, quæ notanda eſſe putauimus,

Nec ſaltem teneris oſtrum iuuenile lacertis Statius ibid.
Exuit, albentique humeros induxit amictu.

Fiebant in caſtris tribunalia duci ceſpititia, vnde ius dicebat, & milites alloquebatur. hinc illud Papinij eadem ſilua,

—hoc ceſpite turmas Affari. Stat. li. 5. ſil. 2.

Sed & ex armamentario principis centurionibus, præfectis, tribunis, alarum præfectis, enſes diuidebantur: Papinius,

Præterea fidos dominus ſi diuidat enſes, Stat. li. 5. ſil. 1.
Pandere quis centum valeat frænare maniplos,
Intermiſſus eques, quis præcepiſſe cohorti:
Quem deceat clari præſtantior ordo tribuni:
Quiſnam frænigeræ ſignum date dignior alæ.

In ſecunda ecloga quædam explicata, incondita, herbas contundit olentes, reſonant arbuſta cicadis, percurrere labro calamos, Pallas quas condidit arces, colat.

CAPVT VII.

In ſecunda Maronis ecloga *—ibi hæc incondita ſolus* Virg. 2. eclog.
Montibus & ſiluis ſtudio iactabat inani:

ſic declarandum exiſtimo, vt non condita verſu ea profudiſſe Corydonem dicat, quæ poſtea ipſe in verſum incluſerit. Etſi enim Corydon verſus iactat ſuos, tamen per illam amoris inſaniam & querelam ex tempore carmina non effundebat. Itaque Maro quæ ipſe condiderit verſibus poſtea, tum eum dicit ſine numero querentem declamaſſe.

Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu, Virg. ibid.
Allia ſerpillúmque herbas contundit olentes,

cùm dicit Maro: ſignificat meſſores genus hominum laborioſiſſimum tamen interquieſcere propter æſtum, prandereque moretum, quo genere edulij allio & herbis olentibus non tam conditi, quàm infecti meſſores & ruſtici illa tempeſtate veſcebantur, vt è moreto Virgilij intelligimus.

Virg. ibid.

At mecum raucis, tua dum veſtigia luſtro,
Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.

hic Maro è cicadarum cantu maximum æſtum ſignificat, perinde ac ſi diceret, at nunc meridiano tempore ſolis vapore omnia torrentur, quòd arbuſta cicadis reſonantia oſtendunt. per æſtum enim cicadæ vehementius canunt, Virg. in Georg. (Virg. 3. Geor.)

Inde vbi quarta ſitim cœli collegerit hora,
Et cantu querulæ rumpent arbuſta cicadæ.

Iam non eſſe dubitandum nec quærendum puto, quid vaccinium ſit, de quo tanta contentione inter doctos eſt diſputatum: hanc enim totam litem Maro diremit, qui quod ſcripſit Theocritus (Theocritus) ϗ τὸ ἴον μέλαν ἐστὶ, ϗ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος. vertit (Virg. 10. Eclo.)

Et violæ nigræ ſunt & vaccinia nigra. proinde

Virg. 2. Eclo.

—vaccinia nigra leguntur,

de hyacintho intelligamus: expetebatur autem tingendo purpureo colori vaccinium. (Virg. ibid.) *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:* id imitatione Theocriti à Marone dictum eſt, cuius in bucolicis æmulus eſt. Theocritus autem Syracuſanus ſcenas edylliorum ſuorum in Sicilia ferè fingit. (Virg. ibid.) *Pan primus calamos cera coniungere plures*
Inſtituit, Pan curat oues, ouiúmque magiſtros:
Nec te pæniteat calamo triuiſſe labellum.

vetus fiſtula ſeptem compacta cicutis, vel auenis cera iunctis erat: quarum ſeries imitabatur organorum, vel hydraularum fiſtulas: habebat autem vnaquæque cicuta ſonum ſuum ab aliis diſcrepantem, ita vt ſeptem calami ſeptem vocum diſcrimina redderent. eas, vt hodie caſtratores ſuũ ſibilarium, labris percurrentes cantus dabant: vnde Lucret. ſcripſit,

Lucretius li. 5.

Et ſupra calamos vnco percurrere labro.

Lucret. lib. 4. Iterum Lucretius de Pane loquens,

Et genus agricolûm latè ſentiſcere, cùm Pan
Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans
Vnco ſæpe labro calamos percurrit hiantes.

Virg. 2. Eclog. Vnde & terere labellum dixit Maro. Ordo autem is erat cicutarum, vt deinceps, quod ab Ouidio ſcribitur, decreſceret arundinis ordo. (Ouid. 8. Metamorph.) Nam cùm paris eſſent craſſitudinis, vocum mutatio quærebatur lõgitudine & breuitate. (Virg. 2. Eclo.) *Eheu quid volui miſero mihi? floribus Auſtrum*
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.

Auſtrum hîc aliquando non ventum intellexi, ſed vas quo aqua hauritur: cùm etiam auſter ab haurienda aqua à grammaticis dici ſcribatur. qui autem vas floribus immittit, vt imprudentes ſæpe olitores, flores opprimit

& con-

& conculcat. Nunc credo illud ſubtilius quàm verius excogitatum eſſe: & de vento Auſtro interpretor, cuius aura calida & æſtuoſa ſtatim langueſcunt flores pulcherrimi. Papinius,

Pubentéſque roſæ primos moriuntur ad Auſtros. Statius lib. 3. ſil. 3.

Valerius Flaccus, Va'er. Flacc. lib. 6. Arg.

Lilia per vernos lucent velut alba colores,
Præcipuè queis vita breuis, totúſque parumper
Floret honor: fuſcis etiam Notus imminet alis.
—Pallas quas condidit arces, Ipſa colat:

Minerua ædificiorum, vt Oppianus ſcribit, inuentrix fuit: & proinde ex Virg. Eclog. 2. ædificiis, vrbium. vrbes ergo quas condidit, ipſa incolat. ipſa etiam πολιοῦχος & πολιὰς & ἐρυσίπολις cognomento, vt vrbium tutela colebatur, quarum & præſes eſt: & in arce templum Athenis habebat: ſed Oppiani verba noſtram ſententiam cofirmantia proferamus.

Δοῦρα δὲ τεκτήνασθαι, ἀναστῆσαί τε μέλαθρα, Oppianus 2. lib. ἁλιευτικῶν.
Φάρεά τ' ἀσκῆσαι μήλων εὐανθέϊ καρπῷ,
Παλλὰς ἐπιχθονίους ἐδιδάξατο.

Arcium tamen meminit Maro, quòd in ea vrbium parte ei ſolebant templa fieri. Furnutus de ea, ἵδρυται δὲ ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι μάλιστα. Declarat quoque ei templum in editiſſimis locis & arcibus ſolitum poni Vitruuius lib. 1. *Ædibus verò ſacris, quorum deorum maximè in tutela ciuitas videtur eſſe, & Ioui, & Iunoni, & Mineruæ in excelſiſſimo loco, vnde mœnium maxima pars conſpiciatur, areæ diſtribuuntur.* Hîc, vt & hoc interim moneam, trium illorum deorum mentionem fecit Vitruuius, qui vrbi Romæ cenſebantur præſidere. Hæc ego pauca huc congeſſi, quæ bonorum iuuenum ſtudioſorumque doctrinæ cauſa mihi non ſupprimenda exiſtimaui. [Furnutus de natura Deor. — Vitruuius lib. 1. cap. 7.]

Durum vinum, molle vinum, typi, Thyonianus apud Catullum, Dulce dedit apud Ouidium, caluus Nero.

CAPVT VIII.

VINVM durum eſt aſperum, & adhuc inſuaue, neque potui tempeſtiuum maturumque. ſic de vino, *hoc durum eſt pater*, à Terentio ſcribitur. Terent. Heautontimor. act. 3. ſc. 1. ei opponitur vinum molle, quod maturum eſt potui, mitemque adeptum eſt ſaporem: Maro, *Tunc agni pingues, tunc ſunt molliſſima vina.* Virg. 1. Geog. Sic Græci, vt Theophraſtus & Athenæus, σκληρὸν & μαλακὸν οἶνον dicunt. Theophr. Athenæus. ſed emanſores ſumus, & licenter vagamur, ſimileſque Scytharum ſtatam ſedem non habemus: hucque & illuc ferimur, non corpore, ſed cogitatione, cuius celeritatem nihil æquauerit. *Typos tibi mando*, inquit Cicero

ad

Cic. ad Attic. lib. 1. epiſt. 8. ad Atticum. qui ſunt igitur iſti typi? non, vt puto, imagines ſolum & ſimulachra, nec ſigilla hominum: ſed inſculptæ etiam aliarum rerum variarum effigies & formæ, quarum diſtincta varietate in tectoriis delectabantur: ita vt variæ quadræ & cruſtæ variis celatæ ſpeciebus viderētur. Diuus

Diuus Lucas. Lucas, τοῖς τύποις. οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. & illud, ἑρμῦ λογίῦ τύποι εἰς ἀνθρώπους ἔφλω ἐληλυθέναι. Atque hæc mea iſta de re ſententia eſt, ſi nihil ſcriptura mentitur fallitque. nam Muretus vir ingenij ſingularis & iudicij tubos legendum affirmat: quod ſi ita eſt, intelligam imitationem aquæductus: vt & putealia ſigillata imitationem putei in tectorio oſtendent: aut immiſſa per illos tubos tectorio incluſos & labens aqua in putealia, puteum efficiet. ſed priorem ſenſum meliorem puto. Quæſitum eſt, qui ſint

Germanicus in Phænomenis. apud Germanicum antiſtoche & antiſceptę, ſæpiuſque ampliata cauſa nihil pronuntiatum. hîc conabimur non interloqui. exiſtimo legendum antœci & antiſcij, vt eos populos intelligamus, qui in diſtantiſſima orbis terrarum plaga contrarias nobis ſedes habent, & vmbram in diuerſum mittunt. Apud Catullum, vt enim quicque ſub acumen ſtili ſubit huc cō-

Catull. epigr. 24. iicimus, numero magis quàm delectui conſulentes. apud Catullum igitur ſcribitur, *Hic merus eſt Thyonianus.* quo verſu ſignificat meraca Bacchi pocula per tranſnominationem: rediuiuus enim Bacchus matrique fulminatæ ſuperſtes, Thyonianus vocatus eſt: vel potius illum dilaceratum reducem ſoſpitemque vitę redditum hoc nomine ſacra canebant arcana. Auſonius, *Ne in ſacris & fabulis aut Thyonianum mireris aut Virbium, illum de Dionyſo, hunc de Hippolyto reformatum.*

Auſonius Edyllio 16.

Ouidius 5. Metamorph.

Dulce dedit, toſta quod coxerat ante polenta,

Cic. de Oratore. Hippocrates de diæta. Hom. Odyſſ. x. Cùm ait Ouidius, ſignificatur κυκεὼν, quem Cicero vertit cinnum. ei potioni conficiendæ miſcebatur polenta, id eſt farina ordeacea, vt è libro Hippocratis de diæta conſtat & Homero, apud quem etiam cinno irraditur caſeus. ſed & vt Hippocrates refert, interdum mel ei admiſcebatur, quo factum eſt vt dulce vocarit Ouidius in neutro genere, quod ait coctū cum polenta fuiſſe. qui enim grammatici polentam hic neutrius generis faciunt, in pollinariis & piſtoribus potius quàm grammaticis numerandi videntur. Didymus cyceona dicit eſſe potionem ex vino, melle, polenta, aqua, caſeo temperatam, qualem etiam Circe miſcebat, veneficio tamen præterea medicatam.

Didymus in odyſſ. x.

Iuuenalis ſaty. 4.

—& caluo ſeruiret Roma Neroni,

ſcripſit Iuuenalis ſatyrico felle, è populi tamen ſententia, & ſermone. Nā cùm Domitianus ſæuitia Neronem vel exæquaret, vel ſuperaret, ac Nero alter eſſet (iam enim nomen Neronis de Domitio ſucceſſore Claudij in crudelitatis famam & inuidiam conceſſerat) idemque caluus eſſet, vt à

ſuperiore

ſuperiore Nerone diſtingueretur, Nero caluus maledictis populi appellabatur. Auſonius, *Auſonius de 12. Cæſarib.*

Et Titus Imperij felix breuitate, ſecutus
Frater, quem caluum dixit ſua Roma Neronem.

Vadimonium à vade ductum eſt, vt mercimonium a merce: & quanquam eo nomine propriè cenſetur obligatio ſiſtendi ſe iudicio, tamen omnis ſponſio & promiſſio eo interdum vocabulo continetur, vt è dicto Thaletis Mileſij cognoſci poteſt, ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, quod Auſonius vertit, *Auſonius in 7. ſapientum ſententijs.*

Mileti fugiſſe Thales vadimonia alumnus.

alio loco conuertit, *—ſponde, noxa tibi præſto eſt.* *Auſonius in ludo. 7. ſapientum.*

γηγενεῖς terrigenæ dicuntur à Latinis, vt gigantes: αὐτόχθονες eodem terrigenarum nomine etiam intelliguntur, vt Athenienſes: Auſonius, *Auſon. de claris vrbib.*

Nunc è terrigenis patribus memoremus Athenas.

Delegare deos, ſuſpenſa bona, libellos deiicere, Fabius Perſicus, dare in anteceſſum, linguarium. CAPVT IX.

CVM peruolutandi mihi librum 4 Senecæ de beneficiis nata eſſet occaſio ex eo, quòd vltrotributorum in eo exemplum quærerem, de quibus ante diſſerui, quæ obiter attendi, his lectorem ingenuum non fraudabo: Debitores, inquit, *nobis deos derogat, precatúrque, vt illi pro ſe gratiam referant*: ego haud dubitem quin Seneca ſcripſerit, D*ebitores nobis deos delegat*: delegat enim debitorem, qui alium pro ſe, qui ſoluat, ſubſtituit, quod verbum familiare iuriſconſultis cùm ſit, & eorum ſermone Seneca libros ſæpe ſuos ornet: denique hoc verbum ſententia non poſtulet tantùm, verumetiam flagitet, cur non audacter ſecundum ipſum decernimus & cauſam damus? Suſpenſa bona dixit Seneca, quæ venalia pendent in tabula proſcripta, vt Tranquillus, *lege prædiatoria in vacuum pependerit*: Senecæ verba ſunt, *& ſuſpẽſis amici bonis libellum deiicio, creditoribus eius me obligaturus*. Deiicere autem libellos is ſolebat, qui creditoribus ſe obligare paratus erat, vel ſoluere parabat, vel denique eum, cuius bona proſcribebantur, defendere volebat. Cicero pro Quintio, *Libellos Sex. Alphenus procurator P. Quintij familiaris & propinquus* Sex. *Næuij deiicit*. *In numerum & diſcrimen dierum* equidem in Seneca legere malim, quàm quomodo placet viro ſanè doctiſſimo, hic tamen mihi non nominando, vbi reprehenditur. *Fabius Perſicus*, quem impuriſſimum & obſcœniſſimum omniũ mortalium deſcribit Seneca, & perpetuis inurit ſtigmatis, is planè eſt, quem Iuuenalis perſtrinxit cùm ſcripſit,

Senec. 4. de benef. cap. 11. *Senec. 4. de benef. cap. 12.* *Sueton. in Claud. cap. 9.* *Cic. pro Quintio.* *Senec. 4. de ben. cap. 23.* *Sen. de ben. 4. lib. cap. 30.* *Iuuenal. ſaty. 8.*

Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara,

Natus

Natus in Herculeo Fabius lare.

Ac Seneca poëtæ facem præfert, & prælucet ſententiæ. Vt aliquid in ſolutum dari dicimus, ita eleganter dicimus, dari in anteceſſum, quod quidem eſt dari & ſolui antequam deberi incipiat aut peti poſſit, quod nos ante manum dari dicere conſueuimus: eo genere dicendi aliquoties Seneca vtitur & iuriſconſulti, nos vno libri 4. loco contenti erimus. *Ego*, inquit, *quid cui debeam ſcio: aliis poſt longam diem repono, aliis in anteceſſum, aut prout occaſio & rei facultas tulit*, id eſt aliis etiam antequam debeã ſoluo. *Ecce*, inquit, *vt doleat tibi, vt poſtea conſideratius loquaris, quod dicere ſolemus, linguarium dabo.* Linguarium hic appellat Seneca tanquam linguarum thecam & repoſitorium, in quo ſe dicit linguam conditurum, ne temerè promittat. Natum eſt hoc verbum è ioculari vulgi ſermone, quo & nos plerunque iocantes vtimur. *Et appellare*, inquit, *debitorem poſſum, & ſi foro ceſſerit, portionem feram*: hæc verba ad eam actionem pertinent, quã iuriſconſulti tributoriam vocant, qua creditores pro portione de peculio ſerui capiunt, & ad eã, quæ quaſi Seruiana vocatur. *Quingenti*, inquit, *denarij ſunt: illud, quod dici ſolet, in morbo conſumat*: verba ſunt hominum malè precantium illis, quibus de ſuo aliquid erogauêre ingratis, aut improbis ſoluere coacti ſunt: hac, inquiunt, pecunia non ſanus & valens fruatur, ſed valetudinarius in morbo vtatur.

Senec. 4. de ben. cap. 32.

Senec. 4. de ben. cap. 36.

Senec. eod. li. cap. 39.

cap. 39. eod. lib.

Color muſtellinus, extrema linea, propinare, commendare ſe in clientelam, in oculis geſtare. CAPVT X.

Terent. Eunuch. act. 4. ſc. 4.

Menander apud Donatum in Eunucho Terentij.

REPREHENDI intelligo à Grammaticis Terentium, quòd eunuchũ colore dixerit muſtellino, quem γέροντα γαλεώτην Menander appellauerat, de lentiginoſo ſtellionis colore. Nam, vt inquiunt, γαλῆ, quæ muſtella eſt, à ſtellione plurimum diſtat. Sed non facilè patior doctos ſcriptores inſcitiæ inſimulari, & ſi potero Grammaticorum calumniæ pro Terentio reſpondebo. Equidem exiſtimo γαλεώτην non tantum ſtellionem ſignificare, ſed etiam muſtellam. conſtat enim piſces non raro à ſimilitudine terreſtrium animantium nomẽ tuliſſe. Nunc qui muſtellini ſunt generis, γαλεοὶ & γαλεῶται vocantur: vt non dubitandum eſſe videatur, quin eo nomine muſtella cenſeatur. γαλεώτης, inquit Heſychius, ὁ ἀσκαλαβώτης, καὶ ἰχθὺς, καὶ ζῶον χερσαῖον. piſcis autem ille, vt opinor eſt muſtella, cuius pellis fœdi coloris eſt & inhoneſti: & apud Ariſtophanem in Nebulis,

Heſychius.

Ariſtoph. Nebulis.

ἥσθην γαλεώτῃ καταχέσαντι Σωκράτους,

Terent. Eunucho act. 4. ſc. 2.

de muſtella vel fele, quàm de ſtellione, quicquid grammatici & Latini & Græci perſtrepant, intelligere malim. Sed hoc textum è Terentij ve-

lut

lut penſo confectum erit. Certè, inquit, *extrema linea amare haud nihil eſt:* amare extrema linea, eſt amare impenſiſſimè. ducta tranſlatione à curriculis, vel ſtadiis, in quibus prima linea curſus erat in carceribus, vltima in fine, quæ & calx dicebatur, quòd ſcilicet calce vel creta notaretur. Vltra autem calcem nihil ſupereſt, quò curſus tendatur, ſpatiaque palæſtrarum & curriculorum lineis erant incluſa. Tertullianus aduerſus Hermogenē, *Adiiciam & ego propter non intelligentes, quorum Hermogenes extrema linea eſt.* Tertullianus etiam in iiſdem lineis dimicare dicit, pro in eodem gradu: quia ſic interdum collato pede pugnabatur, vt lineæ ductæ pedem ſemper inſiſtere oporteret, nec inde referri, hocque genere exercitationis vtebantur. *Tertull. aduerſus Hermogenem.* *Hunc*, autem, *vobis comedendum & deridendum propino*, valet, hunc vobis do, ab antiquorum conſuetudine Regum, qui phialas interdum compotoribus propinabant, quas illi auferebant. *Terent. Eunucho act. 5. ſc. 9.* Suidas, προπεπωκότες, ἀντὶ τοῦ προδεδωκότες, ἐκ μεταφορᾶς δὲ λέγεται. προπεπωκέναι δὲ παρὰ τὴν συνουσίαν πολλὰ μὲν ἀργυρώματα τὸν προειρημένον, πολλὰ δὲ χρυσώματα τῷ προυσίᾳ. *Suidas.* quiddam etiam tale apud Demoſthenem & Athenęum reperire licet. *Bene*, autem, *libenter victitas*, deſiderandi ſignificatione quidam accipiunt: bene libenter hilarem in modum viuere & epulari cupis: ſed frequentationem epulandi non malè declarabit. *Terent. Eunucho act. 5. ſc. 9.*

Thais, inquit, *patri ſe commendauit in clientelam & fidem.* *Terent. ibid.*

hoc more & inſtituto Athenienſium, apud quos, qui ciues non erant, ſed inquilini, patronum aliquem ſibi optabant, quod προστάτην νέμειν dicebant. qui autem patronum non habebat, in ius eo nomine vocabatur, appellabaturque illud iudicium, ἀπροστασίου δίκη. —*debeam*, inquit,

Credo iſti quicquam furcifero, ſi id fecerim: *Ter. Eunuch. act. 5. ſc. 2.*
Præſertim cùm ſe ſeruum fateatur tuum.

id dictum accipio è 12. tabularum ſanctionibus, & Athenienſiū legibus, apud quos, qui liberum hominem pulſauerat, ære mulctabatur. ſeruo ſe igitur impunè facere poſſe dicit. Credo autem temerè in ea fabula geſtire conſediſſe, pro geſtare, in illo loco,

G. Rex te ergo in oculis. T. ſcilicet. G. geſtire. *Ter. Eun. act. 3. ſc. 1.*

Nam geſtare in oculis credo Latinè dici, vt ferre & gerere: geſtire autem minus hîc conuenit. At vincto pectore eſſe, eſt eſſe pectore gracili & caſtigato: vnde & Feſtus Pompeius ait, *Vinciæ dicebantur continentes*, credo quòd tales gracilioris & tenuioris ſunt abdominis, quàm incontinentes, quibus propendet aqualiculus. *Ter. Eunuch. act. 2. ſc. 3.* *Feſt. Pomp. li. 19.* Non eſt autem dubium, quin Donatus legerit, *qui illum flocci fecerim*, non vt nunc peruulgatur, *non flocci*, quod etſi leue eſt, tamen non indignum admonitione credidi ſed extra lineas penè capitis excurrimus: verbum igitur nō amplius addam, vt inquit ille. *Ter. Eunuch. act. 3. ſc. 1.*

Parenchireſis, encænia, emendatus Fabius.

CAPVT XI.

[*Quintil. lib. 7. cap. 1.*] Est apud Quintilianum quædam capitis præſcriptio de diuiſione ſeu parenchireſi, quod verbum poſterius quia non ſtrepit vulgò in quadriuiis, vixque vnquam in ſcholis auditur, explicãdum eſſe videtur, ne ſi quis in ipſum fortè incidat, eius nouitate & inſolentia perturbetur & circum Grammaticos vagetur, quid ſignificet quæritans. Arbitror igitur eſſe parenchireſin, cùm vel præter orationem, vel declamationem, huius tamen vel illius cauſa, vel orator vel Rhetor de ordine capitum, diuiſione cauſæ, collocatione & diſpoſitione apud ſe exigit & perueſtigat, aut diſcipulos inſtituendo quæſtiones & capita docet, & vltra eos qui idem argumentum tractarunt, excogitare aliquid conatur. Quòd enim id præter vel orandi vel declamandi officium & munus ſit, & aliquid præter alios excogitandi labor ſuſcipiatur, parenchireſis vocatur, velvt conatus quidam & aggreſſio præter legitimum opus: atque in ea capitum & quæſtionum [*Quintil. 7. lib. ca. 1. & lib. 2. cap. 6.*] perueſtigatione & ordinatione ſeptimus Quintil. lib. conſumitur. Eſt & parenchireſis, cùm argumentum & negotium ab alio tractatum alius ſibi [*Cic. ad Attic. 15. epiſt. 3.*] ſcribendum ſumit, vt apud Ciceronem ad Atticum de oratione Bruti, *prorſus contendis committere, tam multis verbis agis. Egóne vt eam cauſam, quam is ſcripſit? Ego ſcribam non rogatus ab eo? nulla* παρεγχείρησις *fieri poteſt coutumelioſior*: hic parenchireſin vocat ſcriptam à Bruto cauſam ſcribere. [*Themiſt. in præfat. in poſter. Analytic. Ariſt.*] Eodem modo & Themiſtius elegans & nitidus ſcriptor, non tantùm doctus philoſophus, parenchireſeis appellat, cùm quid ſecus, quàm alij dicimus, aut prætermiſſum ſcribimus, τό, τε σμικρῶν ἕνεκα παρεγχειρήσεαν, ὁλοκλήρους καταβάλλεσθαι πραγματείας, ὅμοιον τῷ τὴν Ἀθηνᾶν βουλομένῳ μετακινεῖν τὴν Φειδίου, ὅτι τὰ δισμὰ τῆς κρηπῖδος ᾤετο ἀμείνω ποιήσειν, & ἀπαρεγχείρητον [*Timæus Locrus de natur.*] Timæo, eſt perfectum. Occurrit & in Quintiliano verbũ hyperoargus: ſic enim [*Quint. lib. 9. cap. 4.*] in eo ſcribitur, *hyperoargus ſcepτra mi liquit Pelops*: Sed è Senecæ epiſtolis, [*Senec. lib. 11. epiſt. 81.*] *En impero Argis, regna mi liquit Pelops*, legendum eſt, ne in vocabulo inaudito & monſtroſo homines poſtea obſtupeſcant. At aliud eſt truculentum multò magis, & pro terriculamento homines mente propemodum alienans: cenſeas è magico eſſe ſuſurro ad euocandos manes, *in Græcis* [*Quintil. lib. 8. cap. 6.*] *obeliſco coludumo*: ego, etſi iſtas laruas & lemures vix abigere poſſim è bono ſcriptore, tamen pro iſta velut empuſa territante Grammaticorum cohortem, ſuſpicer non incommodè legi *obeliſcolychnio*, quod verbum apud [*Ariſtot. de par tib. animal. li. 4. c. 6.*] Ariſtotelem extat. videtur tamen Fabius vnius vocis exemplo contentus non fuiſſe, vt fortaſſe vox aliqua etiam deſideretur. Illud verò eiuſdem [*Quint. lib. 7. cap. 2.*] ſcitum & venuſtum *neminem non aliquando cœpiſſe peccare, nec per encænia ducen-*

ducẽdum ſcelus primum: hic autem latet neſcio quid argutum & eruditum, quod è verbi proprietate puto eruendum: encænia enim ferias ſignificant, quæ nouo operi facto dicandoque conſecratæ ſunt: ſic publicè bibliothecæ dedicabantur, ædes ſacræ, opera publica, etiam ſtatuæ: Papinius de equo Domitiani, *Cæterum hos verſus indulgentiſsimo imperatori, poſtero die quàm dedicarat opus, tradere iuſſus ſum.* Encænia autem illa publicè palamque magno hominum conuentu agitabantur celebrabanturque: at verò maleficia, & ſcelera clam perpetrantur, nihilque in his æquè ac conſcios & teſtes oculos homines reformidant: ea certè per encænia non ducunt nec publicant. *Statius in epiſtola lib. 1. ſil.*

Latè rex, connubium ſtabile, maturare fugam, currus ſecundus, premere habenas & dare, feſsi rerum, premere ceruum.

CAPVT XII.

PARVA quidem ſunt, nec nego, quæ dicam, ſed cùm non omnino rudem poſſent fallere, quid ea breuiter monentis potius, quàm docentis modo prohibet attingere? apud Maronem,

—et ſpumas ſalis ære ruebant, *Virg. 1. AEn.*

ſine controuerſia de nauibus roſtratis eſt intelligendum, quæ æreo roſtro in prora armatæ erant: vnde & æratæ dicuntur lib. 10.

Quot prius æratæ ſteterant ad littora puppes. *Virg. 10. AEn.*

& libro 5. *Conuulſum remis roſtriſque tridentibus æquor:* *Virg. 5. AEn.*

eadem de cauſa dicitur. Eodem libro populus latè rex dicitur Homerico *Virg. 1. AEn.* exemplo tanquã εὐρυκρείων, qua attributione ſæpenumero exornatur Agamemnon. *Connubio iungam ſtabili*, de firmo certoque coniugio, nec diuortio fortaſſe vllo vnquam dirimendo dicitur. *Virg. 1. AEn.* Cicero in Antonium, *Curio te in matrimonio ſtabili ac certo locauit*: *Cic. 2. Philippic.* ſed, vt opinor, ita appellabant, velut quodam omine ſtabilitatem & firmitatem matrimonio augurantes, cùm præſertim nemo nuptias contrahat, niſi ſpe permanſionis & diuturnitatis.

—imis Stagna refuſa vadis. *Virg. 1. AEn.*

hinc intelligimus domicilium deorum marinorum eſſe in imis gurgitibus & vadis, vt & lib. 4. Georgic. oſtẽditur: *Virg. 4. Geor.* Neptunus enim ſenſit, commotam eſſe tempeſtatem, mari ab imis vadis agitato & euerſo. *Virg. 1. AEn.* in eo autem quod ait, *Maturate fugam*, non agnoſco illam ſubtilitatem, quam afferunt veteres Grammatici, *Gell. lib. 10. cap. 11. Macrob. lib. 6. cap. 8.* eſſeque feſtinatè diſcedere atque properatè exiſtimo, vt dicere ſolebant maturat ab vrbe proficiſci: & Cicero dixit, maturare mortem eodem modo. *Cic. pro Cluẽtio.*

—curruque volans dat lora ſecundo, *Virg. 1. AEn.*

 ſigni-

ſignificat, dat lora & laxat equis ſuis Neptunus habenas celeriter currentibus eos ſequente curru. Premere habenas, & adducere, eſt equos à liberiore retinere coercereq́ue impetu & curſu: dare habenas & immittere, eſt equis liberum campum curſumq́ue permittere.

Virg. ibid. *—geminíque minantur In cœlum ſcopuli,*

id eſt in cœlum vſque minaces illi ſcopuli videntur attolli & eminere. *Virg. ibid.* Nympharum autem domus, eſt locus ſacer nymphis, quem & incolere credebantur, vt numina ſua templa. Antra autem nymphis ſacrari ſolent.

Virg. ibid. *Ac primum ſilici ſcintillam excudit:*

Id eſt è ſilice excutit. Nam ſilicis gignendi caſu probare non poſſum. *Virg. ibid.* *Feſſi rerum*, ſunt fatigati naufragij calamitate & tempeſtatis iactatione: ſic *Virg. ibid.* dixit, *ſunt lachrymæ rerum*, id eſt calamitatum, & rerum aduerſarum. Itaque *Virg. ibid.* paulò poſt ſcribet, *Tum victu reuocant vires. Rapuítque in fomite flammam*: *Virg. 1. Æn.* hîc attribuitur Achatæ, quod fomiti nutrimentoq́ue ignis tribuendum fuit. Fomes enim flammam corripuit, ſed cùm eam in fomite excitaſſet Achates, meritò in eo dictus eſt ipſam rapuiſſe, quam in eo quærebat eleganti figura orationis. *Tergora*, porro, *deripiunt*, non *diripiunt*, lego, vt ſit corium detrahunt. *Implentur veteris Bacchi*, Græcanicum eſt: *Virg. ibid.* apud enim Græcos gignendi caſum πληροῦν exigit.

Aut ſpumantis apri curſum clamore prementem.

Virg. 3. Georgic. premere verbũ eſt venatorium, vt & agitare & excitare. Maro alio loco,

Ingentem clamore premes ad retia ceruum.

Hæc properata lectione feſtinantes interim obſeruabamus, & aliis communicanda cenſuimus, quibus maiorem tamen eruditionem optamus, quàm vt huius opellæ ſtudio & ſubſidio ad intelligendum indigeant.

Flexus, effloreſcere, dies curiæ, apud Ciceronem.

CAPVT XIII.

Cic. 1. de Orat. EGREGIA eſt & inſignis tranſlatio lib. 1. de Oratore à curriculo circóue ducta, *decurſu honorum & ætatis flexu conſtitiſſet.* Nam circi & ſtadij ſpatium decurritur, cùm ad metã ventum eſt, pars ea flexus dicitur, Græcè *Ariſtot. 3. Rhetoric.* καμπτήρ. Ariſtoteles lib. 3. Rhetoricorum, διόπερ ἐπὶ τοῖς καμπτῆρσιν ἐκπνέουσι καὶ ἐκλύονται. Eadẽ tranſlatione dixit pro Cælio, *Cic. pro Cælio.* *in hoc flexu quaſi ætatis fama adoleſcentis paulùm hæſit ad metas.* non minus diſtinguit & exornat orationem nobilis illa tranſlatio eiuſdem libri. *Etenim ex rerum cognitione effloreſcat & redundet oportet oratio.* à floribus autem foras erumpentibus *Cic. 1. de Orat.* eſt ſumpta: ſed aliud tamen valet, quàm vulgò creditur. Nam oratio ex rerum cognitione effloreſcit, quæ è rerum cognitione & copia emanat

nat & exiſtit, & tanquam flos exoritur & enaſcitur: vt & in Partitionum peroratione. *Expoſitæ ſunt tibi omnes oratoriæ partitiones, quæ quidem è media illa noſtra Academia effloruerunt*, id eſt exierunt & emanarunt. Cic. in Partitionib. Nihilo ſecius & quod ait, redundet, tranſlatè dictum eſt, quòd ex illa rerum cognitione & ſcientia effundi oratio debeat. Nam quæ redundant, ſuperfluunt & effunduntur. Verùm enimuero cùm dicitur eo libro, *tantáque eſſet in homine iucunditas, & tantus in iocando lepos, vt dies inter eos curiæ fuiſſe videretur conuiuium Tuſculani*. Cic. 1. de orat. etſi ſcio à doctiſſimis hominibus, diem curiæ, diem ſenatus exponi propter grauitatem ſuperioris orationis, quo profectò ſermone non perinde vſi videntur eſſe homines illius ſeculi: tamen quodam animi impetu eo vehor, vt diem curiæ, diem quo curiales rem diuinam in curia ſua faciebant, hilariterque epulabantur, accipiam: mœſtus enim & triſtis ſermo inde exulabat, & inauſpicatus infauſtuſque habebatur, & à re diuina alienus. Quod eo magis mihi probatur, quòd in ea ſententia ſciam eſſe elegantiſſimum & grauiſſimum poëtam Georgiũ Bucchananum. nec commodè dies ſenatus ſignificari videtur poſſe, cùm proximè antecedat lepos, & quæ ſequuntur ad eum non ad triſtitiam ſuperioris ſermonis referenda ſint: de ſacris curialium & epulis ſic ſcribit Dionyſius lib. 2. συνέθυόν τε τοῖς ἱερεῦσιν αἱ φράτραι εἰς τὰς ἀπομερισθείσας αὐτοῖς θυσίας, καὶ συνειστιῶντο κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῆς φρατριακῆς ἑστίας. ἑστιατόριον γὰρ ἦν κατεσκευασμένον ἑκάστῃ φράτρᾳ &c. Dionyſ. Hal. lib. 2. antiq. Rom. Tertullianus in apologetico, *tot tribubus & curijs, & decurijs ructantibus aceſcit aër*. Tertull. in Apologet. Erat quoque apud Græcos epulandi in curijs conſuetudo, vt ex Athenæo conſtat, qui θιάσους & δεῖπνα φρατρικὰ lib. 5. nominat, atque cùm eis nomen thiaſi tribuat, quanta in eis hilaritas & iucunditas ineſſet intelligi vel ſolo eo nomine poteſt: Athenæus lib. 5. ſi quis tamen pertinaciter contendit diem curiæ diem ſenatus eſſe, me potius habebit approbatorem quàm altercatorem. At in eo libro contra auctoritatem editionum obtinendum eſt modis omnibus legendum eſſe, *quem tu adoleſcentulus perculiſti*, euerſum enim à Craſſo adoleſcẽtulo Carbonem fuiſſe dicit. Cic. 1. de Orator. hæc ego quæ facilia ſunt, tamen multis fortaſſe minus eruditis obſcura videri & difficilia poſſunt, malui attingere & annotare, quàm prætermittere & negligere, ne ſi eruditorum, qui noſtro auxilio non egent, rationem mihi habendam eſſe tantùm putarem, alijs quibus opitulandum potius eſt penitus deeſſem.

Inter alta propugnacula apud Horatium, æſtiua & hiberna pecoris, & quædam alia explicata. CAPVT XIIII.

IPSVM ſtatim Epodon, vt ita dicam, veſtibulum negotium exhibet

Horat. Epod. od. 1. literatis, *Ibis Liburnis inter alta nauium*
Amice propugnacula.

Horat. lib. 1. ſaty. 6. amicum autem ſine controuerſia Mæcenatem vocat, vt in ſermonibus,
—iubeſque Eſſe in amicorum numero.

Et principes primoreſque Romani ab inferioribus clientibuſque ſuis & familiaribus amici magni vocabãtur, vt alio loco iam diximus. Cùm igitur Mæcenas claſſi Liburnarum præeſſet, vtrúmne inter aliarum nauium, vt triremium & quadriremium propugnacula & turres ibat in bellum: an inter alta ſuæ claſſis propugnacula & turritas moles. Priorem ſenſum, vt verum fateamur, verba recipiunt: poſteriorem Prudentius agnoſcere videtur, qui eadem de re ita ſcribit,

Prudentius 2. contr. Symmach.
Fluctibus Actiacis ſignum ſymphonia belli
Aegypto dederat, clangebat buccina contra:
Inſtiterant tenues cymbæ, fragileſque faſelli:
Inter turritas Memphitica roſtra Liburnas. Et Propertius,

Propert. lib. 3. eleg. 11.
Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. At cùm ait,

Horat. Epod. od. 1.
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis.
Pecúſue Calabris ante ſidus feruidum
Lucana mutet paſcua,

ſe militaturum libenter nullius latifundij, nullorumque ſaltuum mercede nec opum ſpe, in Mæcenatis ſolius gratiam, prædicat: ſic alio loco dixit, (Horat. od. 15. Epod.)

Sis pecore & multa diues tellure licebit.

qui autem ditiſſimi erant, ſuo pecori ſaltus hibernos & æſtiuos habebant: pecuarij quoque qui non poſſidebant ſaltus, tamen pecus profitentes, alioqui lege Cenſoria commiſſurum, & ſcripturam ſoluentes publicano, in alijs æſtiuis & hibernis pecus paſcebant. Varro, (Varr. 2. de re ruſt. cap. 1.) *Itaque greges ouium longè abiguntur ex Apulia in Samnium æſtiuatum, atque ad publicanum profitentur, ne ſi inſcriptum pecus pauerint, lege cenſoria committant.* Iterum, *quod accidit iis, qui per calles ſilueſtres longinquos ſolent comitari in æſtiua & hiberna.* hinc *æſtiua Lycei*, in Marone lego, pro paſcuis, in quibus pecus æſtiuat. (Virg. 3. Geor.) Cùm autem ſuburbanæ villæ in maximo pretio eſſent, magiſque quæ præclarè magnificeque ædificatæ erant, & amplitudine plurimum loci ſpatijque occupabant, ſcripſit per hyperbolen,

Horat. od. 1. Epod.
Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi, Circæa tangat mœnia.

Illud verò, *—haud parauero*

Horat. ibid.
Quod aut auarus, vt Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam vt nepos:

Hanc continere ſententiam videtur: modicæ diuitiæ, quæ benignitate

tua iam mihi ſuppetunt, quæque ſatis ſunt vſui, me delectant, vltra nihil deſidero: diuitias naturæ finibus & vſu termino, quicquid diuitiarum extra naturalem vſum quæritur, vel auaritiæ, vel luxuriæ eſt inſtrumentum, cùm hæc nequiter profundat, at illa terræ infodiat.

Horatius in Epodis emendatus & explicatus.

CAPVT XV.

LICET homines dicant me perfricuiſſe frontem, & gnauiter impudentem eſſe, qui nulla tot editionum verecundia, nulla tot pluteorum, audeam in Horatio legere, Horat. 2. od. Epod.

Quod ſi pudica mulier in partem iuuans
Domum atque dulces liberos:
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis vxor Appuli:
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum.

Scio ego *iuuet* vbique extare, ſed cùm participium deſideretur, & ſubiungat mox participia Horatius, parem orationis tenorem perſequens, denique participium ſenſus, qui nobis vim affert fauceſque premit, flagitet, *iuuans* legere non cunctabor, atque in hoc periculum me conijciam.

Si quos, inquit Horatius, *eois intonata fluctibus* Horat. ibid.
Hyems ad hoc vertat mare.

Quod eſt, ſi tempeſtate fluctus ab ortu excitatus & coortus, & in occaſum prouolutus & impulſus, in Italicum mare raros illos & peregrinos piſces aduehat.

Vel agna, inquit, *feſtis cæſa Terminalibus*, Horat. ibid.

vt Siculus Flaccus ait, termini in terra collocabantur conſecrabanturque, cæſa immaculata hoſtia à dominis, qui confines agros poſſidebant, & vt opinor, quotannis Terminalibus agnas cædebant, iucundeque epulabantur. Proxima autem ode cùm ait, Siculus Flacc. de cõditionib. agrorum.

Vt Argonautas præter omnes candidum Horat. 3. od.
Medea mirata eſt ducem: Epod.
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iaſonem.

Significat allium eſſe veneficium omnium certiſſimum & præſentiſſimum non cibum, Medeamque veneficam nullas potiores herbas ad veneficium habuiſſe, cùm vel charos ſeruare & liberare periculis vellet, vel inimicos vlciſci & perdere. Ita venuſtè & lepidè fingens iocatur poëta: quod etſi abſque ope mea omnes intelligere potuerunt, tamen mihi dicendum

riſconſulti ſcribunt, idque gladij ius eſt: quod quidem ex ea tractum eſt conſuetudine, quòd principes Romani præſidibus & præfectis prætorio, iiſque, quibus hoc imperium eſſe volebant, gladium dabant. Id facile eſt coniicere è verbis Papinij ſic ſcribentis,

Statius Papinius li. 5. ſil. 2.

Felix qui magno iam nunc ſub præſide iuras,
Cuíque ſacer primum tradit Germanicus enſem.

Sed & Imperatoris gladius vnius erat curæ commiſſus, præfecti ſcilicet prætorio, cùm Imperator etiam multò magis merum imperium haberet, quàm quibus eam poteſtatem in prouinciam euntibus mandabat. Philóſtratus, βάσου δὲ τοῦ πεπιστευμένου τὸ ξίφος θάνατον αὐτῷ φήσαντος, ὁ ἡρώδης ὦ λῷστε ἔφη γέρων ὀλίγα φοβεῖται. vt autem maioribus illis poteſtatibus gladius, eiuſque poteſtas dabatur: ſic tribunis pugio, quod παραζώνιον dicitur. Martialis,

Philoſtratus. *Martial. lib. 14. epigr. 32.*

Militiæ decus hoc & grati nomen honoris
Arma tribunitium cingere digna latus.

Dio. In Traiano.

Dio Traianum ſcribit dixiſſe, cùm parazonium Suræ cingeret, hoc pro me, ſi rectè imperaro vtaris: ſin ſecus in me. Ita in his meritum honorum diſtinguebat magnitudo ferri, ac gladio accingebantur imperatores, duces, præſides: pugione tribuni. vt autem in honoribus mandandis his armis accingebantur: ita cùm ignominioſè mittebantur, & honoribus priuabantur, diſcingebantur, cuius rei multa paſſim in iure aliiſque ſcriptoribus extant exempla. verùm quando è Papinio locum adduximus, in ea præterea ſilua vnde deprompſimus, aliquid explicemus.

Stat. li. 5. ſil. 2.

—non, inquit, *ſanguine cretus*
Turmali, trabeáque Remi, ſed paupere clauo
Auguſtam ſedem & Latij penetrale ſenatus
Aduena pulſaſti.

ea vetus lectio horum verſuum eſt, alij *trabéque & remis*, emendant: ſed ſi conſtare ſenſus poteſt literaturæ veteri, cur non aſſeratur? non tu, inquit, equeſtri natus es loco, & ſanguine turmali: trabeati autem erant equites Romani cùm tranſuehebantur, vt Valerius ſcribit. trabeam autem Remi dicit, quòd Remus & Romulus trabea vſi ſunt: vnde & trabeatum Quirinum vocat Ouidius. Equeſtris autem ordinis clauus erat anguſtus, vt latus clauus ſenatorij. non enim placet de clauis caligaribus id intelligi. Nam cum dicit nunquam anguſticlauium fuiſſe, ſed ſtatim tunicam lati claui induiſſe. ſequitur enim,

Valer. Max. *Ouid. 1. Faſtor.*

Statius lib. 5. ſil. 2.

Primáque patritia clauſit veſtigia luna:
Mox Tyrios ex more ſinus tunicámque potentem
Agnouêre humeri.

Statius ibid.

In ea ſilua legendum crediderim *—quanquam veſtita viderent Arma.*

vetus

vetus enim eſt ſcriptura veſtita, pro qua ſuppoſuêre *Nemeaa*: ego modeſta ferendaque mutatione non incommodè *veſtita* inſeri poſſe video. vt puerorum prætexta purpura circundata erat: ſic tironum veſtis pura, candida, ſine vlla purpura: tirones autem eos dico qui togam virilem ſumebant, qui & eodem die in forum deducebantur, qui dies tirocinium dicebatur. de prætexta & veſte pura, hæc apud Papinium eadem ſilua legimus, quæ notanda eſſe putauimus,

Nec ſaltem teneris oſtrum iuuenile lacertis Statius ibid.
Exuit, albentique humeros induxit amictu.

Fiebant in caſtris tribunalia duci ceſpititia, vnde ius dicebat, & milites alloquebatur. hinc illud Papinij eadem ſilua,

—hoc ceſpite turmas Affari. Stat. li. 5. ſil. 2.

Sed & ex armamentario principis centurionibus, præfectis, tribunis, alarum præfectis, enſes diuidebantur: Papinius, Stat. li. 5. ſil. 1.

Præterea fidos dominus ſi diuidat enſes,
Pandere quis centum valeat frænare maniplos,
Intermiſſus eques, quis præcepiſſe cohorti:
Quem deceat clari præſtantior ordo tribuni:
Quiſnam frænigeræ ſignum dare dignior alæ.

In ſecunda ecloga quædam explicata, incondita, herbas contundit olentes, reſonant arbuſta cicadis, percurrere labro calamos, Pallas quas condidit arces, colat.

CAPVT VII.

IN ſecunda Maronis ecloga *—ibi hæc incondita ſolus* Virg. 2. eclog.
Montibus & ſiluis ſtudio iactabat inani:

ſic declarandum exiſtimo, vt non condita verſu ea profudiſſe Corydonem dicat, quæ poſtea ipſe in verſum incluſerit. Etſi enim Corydon verſus iactat ſuos, tamen per illam amoris inſaniam & querelam ex tempore carmina non effundebat. Itaque Maro quæ ipſe condiderit verſibus poſtea, tum eum dicit ſine numero querentem declamaſſe.

Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu, Virg. ibid.
Allia ſerpillúmque herbas contundit olentes,

cùm dicit Maro: ſignificat meſſores genus hominum laborioſiſſimum tamen interquieſcere propter æſtum, prandereque moretum, quo genere edulij allio & herbis olentibus non tam conditi, quàm infecti meſſores & ruſtici illa tempeſtate veſcebantur, vt è moreto Virgilij intelligimus.

Virg. ibid.

At mecum raucis, tua dum veſtigia luſtro,
Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.

hic Maro è cicadarum cantu maximum æſtum ſignificat, perinde ac ſi diceret, at nunc meridiano tempore ſolis vapore omnia torrentur, quòd arbuſta cicadis reſonantia oſtendunt. per æſtum enim cicadæ vehementius canunt, Virg. in Georg. (Virg. 3. Geor.)

Inde vbi quarta ſitim cœli collegerit hora,
Et cantu querulæ rumpent arbuſta cicadæ.

Iam non eſſe dubitandum nec quærendum puto, quid vaccinium ſit, de quo tanta contentione inter doctos eſt diſputatum: hanc enim totam litem Maro diremit, qui quod ſcripſit Theocritus (Theocritus) καὶ τὸ ἴον μέλαν ἐστὶ, καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος. vertit (Virg. 10. Eclo.)

Et violæ nigræ ſunt & vaccinia nigra. proinde

Virg. 2. Eclo.

—vaccinia nigra leguntur,

de hyacintho intelligamus: expetebatur autem tingendo purpureo colori vaccinium. (Virg. ibid.) *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:* id imitatione Theocriti à Marone dictum eſt, cuius in bucolicis æmulus eſt. Theocritus autem Syracuſanus ſcenas edylliorum ſuorum in Sicilia ferè fingit. (Virg. ibid.) *Pan primus calamos cera coniungere plures*
Inſtituit, Pan curat oues, ouiúmque magiſtros:
Nec te pæniteat calamo triuiſſe labellum.

vetus fiſtula ſeptem compacta cicutis, vel auenis cera iunctis erat: quarum ſeries imitabatur organorum, vel hydraularum fiſtulas: habebat autem vnaquæque cicuta ſonum ſuum ab aliis diſcrepantem, ita vt ſeptem calami ſeptem vocum diſcrimina redderent. eas, vt hodie caſtratores ſuũ ſibilarium, labris percurrentes cantus dabant: vnde Lucret. ſcripſit,

Lucretius li. 5.

Et ſupra calamos vnco percurrere labro.

Lucret. lib. 4. Iterum Lucretius de Pane loquens,

Et genus agricolûm latè ſentiſcere, cùm Pan
Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans
Vnco ſæpe labro calamos percurrit hiantes.

Vnde & terere labellum dixit Maro. (Virg. 2. Eclog.) Ordo autem is erat cicutarum, vt deinceps, quod ab Ouidio ſcribitur, decreſceret arundinis ordo. (Ouid. 8. Metamorph.) Nam cùm paris eſſent craſſitudinis, vocum mutatio quærebatur lõgitudine & breuitate. (Virg. 2. Eclo.) *Eheu quid volui miſero mihi? floribus Auſtrum*
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.

Auſtrum hîc aliquando non ventum intellexi, ſed vas quo aqua hauritur: cùm etiam auſter ab haurienda aqua à grammaticis dici ſcribatur. qui autem vas floribus immittit, vt imprudentes ſæpe olitores, flores opprimit &con-

& conculcat. Nunc credo illud ſubtilius quàm verius excogitatum eſſe: & de vento Auſtro interpretor, cuius aura calida & æſtuoſa ſtatim langueſcunt flores pulcherrimi. Papinius,

Pubentéſque roſæ primos moriuntur ad Auſtros. Statius lib. 3. ſil. 3.

Valerius Flaccus, Val'er. Flacc. lib. 6. Arg.

Lilia per vernos lucent velut alba colores,
Præcipuè queis vita breuis, totúſque parumper
Floret honor: fuſcis etiam Notus imminet alis.
—Pallas quas condidit arces, Ipſa colat: Virg. Eclog. 2.

Minerua ædificiorum, vt Oppianus ſcribit, inuentrix fuit: & proinde ex ædificiis, vrbium. vrbes ergo quas condidit, ipſa incolat. ipſa etiam πολιοῦχος & πολιὰς & ἐρυσίπολις cognomento, vt vrbium tutela colebatur, quarum & præſes eſt: & in arce templum Athenis habebat: ſed Oppiani verba noſtram ſententiam cofirmantia proferamus.

Δῶρα δὲ τεχνώσασθαι, ἀναστῆσαί τε μέλαθρα,
Φάρεά τ' ἀσκῆσαι μήλων εὐανθέϊ καρπῷ,
Παλλὰς ἐπιχθονίους ἐδιδάξατο. Oppianus 2. lib. ἁλιευτικῶν.

Arcium tamen meminit Maro, quòd in ea vrbium parte ei ſolebant templa fieri. Furnutus de ea, ἵδρυνται δὲ ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι μάλιστα. Declarat quoque ei templum in editiſſimis locis & arcibus ſolitum poni Vitruuius lib. 1. *Ædibus verò ſacris, quorum deorum maximè in tutela ciuitas videtur eſſe, & Ioui, & Iunoni, & Mineruæ in excelſiſsimo loco, vnde mœnium maxima pars conſpiciatur, areæ diſtribuuntur.* Hîc, vt & hoc interim moneam, trium illorum deorum mentionem fecit Vitruuius, qui vrbi Romæ cenſebantur præſidere. Hæc ego pauca huc congeſſi, quæ bonorum iuuenum ſtudioſorumque doctrinæ cauſa mihi non ſupprimenda exiſtimaui. Furnutus de natura Deor. Vitruuius lib. 1. cap. 7.

Durum vinum, molle vinum, typi, Thyonianus apud Catullum, Dulce dedit apud Ouidium, caluus Nero.

CAPVT VIII.

VINVM durum eſt aſperum, & adhuc inſuaue, neque potui tempeſtiuum maturumque. ſic de vino, *hoc durum eſt pater*, à Terentio ſcribitur. ei opponitur vinum molle, quod maturum eſt potui, mitemque adeptum eſt ſaporem: Maro, *Tunc agni pingues, tunc ſunt molliſsima vina.* Sic Græci, vt Theophraſtus & Athenæus, σκληρὸν & μαλακὸν οἶνον dicunt. ſed emanſores ſumus, & licenter vagamur, ſimileſque Scytharum ſtatam ſedem non habemus: hucque & illuc ferimur, non corpore, ſed cogitatione, cuius celeritatem nihil æquauerit. *Typos tibi mando*, inquit Cicero Terent. Heautontimor. act. 3. ſc. 1. Virg. 1. Geog. Theophr. Athenæus.

ad

Cic ad Attic. lib. 1. epiſt. 8. ad Atticum. qui ſunt igitur iſti typi? non, vt puto, imagines ſolum & ſimulachra, nec ſigilla hominum: ſed inſculptæ etiam aliarum rerum variarum effigies & formæ, quarum diſtincta varietate in tectoriis delectabantur: ita vt variæ quadræ & cruſtæ variis celatæ ſpeciebus viderētur. Diuus Diuus Lucas. Lucas, τοῖς τύποις, οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. & illud, ἑρμοῦ λογίου τύπον εἰς ἀνθρώπους ἔφη ἐληλυθέναι. Atque hæc mea iſta de re ſententia eſt, ſi nihil ſcriptura mentitur fallitque. nam Muretus vir ingenij ſingularis & iudicij tubos legendum affirmat: quod ſi ita eſt, intelligam imitationem aquæductus: vt & putealia ſigillata imitationem putei in tectorio oſtendent: aut immiſſa per illos tubos tectorio incluſos & labens aqua in putealia, puteum efficiet. ſed priorem ſenſum meliorem puto. Quæſitum eſt, qui ſint Germanicus in Phænomenis. apud Germanicum antiſtoche & antiſceptę, ſæpiuſque ampliata cauſa nihil pronuntiatum. hîc conabimur non interloqui. exiſtimo legendum antœci & antiſcij, vt eos populos intelligamus, qui in diſtantiſſima orbis terrarum plaga contrarias nobis ſedes habent, & vmbram in diuerſum mittunt. Apud Catullum, vt enim quicque ſub acumen ſtili ſubit huc cō- Catull. epigr. 24. iicimus, numero magis quàm delectui conſulentes. apud Catullum igitur ſcribitur, *Hic merus eſt Thyonianus.* quo verſu ſignificat meraca Bacchi pocula per tranſnominationem: rediuiuus enim Bacchus matrique fulminatæ ſuperſtes, Thyonianus vocatus eſt: vel potius illum dilaceratum reducem ſoſpitemque vitę redditum hoc nomine ſacra canebant ar- Auſonius Edyllio 16. cana. Auſonius, *Ne in ſacris & fabulis aut Thyonianum mireris aut Virbium, illum de Dionyſo, hunc de Hippolyto reformatum.*

Ouidius 5. Metamorph.

Dulce dedit, toſta quod coxerat ante polenta,

Cic. de Oratore. Hippocrates de diæta. Hom. Odyſſ. x. Cùm ait Ouidius, ſignificatur κυκεὼν, quem Cicero vertit cinnum. ei potioni conficiendæ miſcebatur polenta, id eſt farina ordeacea, vt è libro Hippocratis de diæta conſtat & Homero, apud quem etiam cinno irraditur caſeus. ſed & vt Hippocrates refert, interdum mel ei admiſcebatur, quo factum eſt vt dulce vocarit Ouidius in neutro genere, quod ait coctū cum polenta fuiſſe. qui enim grammatici polentam hic neutrius generis faciunt, in pollinariis & piſtoribus potius quàm grammaticis numerandi videntur. Didymus in odyſſ. x. Didymus cyceona dicit eſſe potionem ex vino, melle, polenta, aqua, caſeo temperatam, qualem etiam Circe miſcebat, veneficio tamen præterea medicatam.

Iuuenalis ſaty. 4.

—& caluo ſeruiret Roma Neroni,

ſcripſit Iuuenalis ſatyrico felle, è populi tamen ſententia, & ſermone. Nā cùm Domitianus ſæuitia Neronem vel exæquaret, vel ſuperaret, ac Nero alter eſſet (iam enim nomen Neronis de Domitio ſucceſſore Claudij in crudelitatis famam & inuidiam conceſſerat) idemque caluus eſſet, vt à ſuperiore

ſuperiore Nerone diſtingueretur, Nero caluus maledictis populi appellabatur. Auſonius,

Auſonius de 12. Cæſarib.

Et Titus Imperij felix breuitate, ſecutus
Frater, quem caluum dixit ſua Roma Neronem.

Vadimonium à vade ductum eſt, vt mercimonium a merce: & quanquam eo nomine propriè cenſetur obligatio ſiſtendi ſe iudicio, tamen omnis ſponſio & promiſſio eo interdum vocabulo continetur, vt è dicto Thaletis Mileſij cognoſci poteſt, ἐγγύα, πάρα δ᾽ ἄτα, quod Auſonius vertit,

Auſonius in 7. ſapientum ſententijs.

Mileti fugiſſe Thales vadimonia alumnus.

alio loco conuertit, *—ſponde, noxa tibi præſto eſt.*

Auſonius in ludo. 7. ſapientum.

γηγενεῖς terrigenæ dicuntur à Latinis, vt gigantes: αὐτόχθονες eodem terrigenarum nomine etiam intelliguntur, vt Athenienſes: Auſonius,

Auſon. de claris vrbib.

Nunc è terrigenis patribus memoremus Athenas.

Delegare deos, ſuſpenſa bona, libellos deiicere, Fabius Perſicus, dare in anteceſſum, linguarium. CAPVT IX.

Cvm peruolutandi mihi librum 4 Senecæ de beneficiis nata eſſet occaſio ex eo, quòd vltrotributorum in eo exemplum quærerem, de quibus ante diſſerui, quæ obiter attendi, his lectorem ingenuum non fraudabo: D*ebitores*, inquit, *nobis deos derogat, precatúrque, vt illi pro ſe gratiam referant*: ego haud dubitem quin Seneca ſcripſerit, D*ebitores nobis deos delegat*: delegat enim debitorem, qui alium pro ſe, qui ſoluat, ſubſtituit, quod verbum familiare iuriſconſultis cùm ſit, & eorum ſermone Seneca libros ſæpe ſuos ornet: denique hoc verbum ſententia non poſtulet tantùm, verumetiam flagitet, cur non audacter ſecundum ipſum decernimus & cauſam damus? Suſpenſa bona dixit Seneca, quæ venalia pendent in tabula proſcripta, vt Tranquillus, *lege prædiatoria in vacuum pependerit*: Senecæ verba ſunt, *& ſuſpẽſis amici bonis libellum deiicio, creditoribus eius me obligaturus*. Deiicere autem libellos is ſolebat, qui creditoribus ſe obligare paratus erat, vel ſoluere parabat, vel denique eum, cuius bona proſcribebantur, defendere volebat. Cicero pro Quintio, *Libellos Sex. Alphenus procurator P. Quintij familiaris & propinquus* Sex. *Næuij deiicit. In numerum & diſcrimen dierum* equidem in Seneca legere malim, quàm quomodo placet viro ſanè doctiſſimo, hic tamen mihi non nominando, vbi reprehenditur. *Fabius Perſicus*, quem impuriſſimum & obſcœniſſimum omniũ mortalium deſcribit Seneca, & perpetuis inurit ſtigmatis, is planè eſt, quem Iuuenalis perſtrinxit cùm ſcripſit,

Senec. 4. de benef. cap. 11.
Senec. 4. de benef. cap. 12.
Sueton. in Claud. cap. 9.
Cic. pro Quintio.
Senec. 4. de ben. cap. 23.
Sen. de ben. 4. lib. cap. 30.
Iuuenal. ſaty. 8.

Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara,

Natus

lut penſo confectum erit. Certè, inquit, *extrema linea amare haud nihil eſt:* amare extrema linea, eſt amare impenſiſſimè. ducta tranſlatione à curriculis, vel ſtadiis, in quibus prima linea curſus erat in carceribus, vltima in fine, quæ & calx dicebatur, quòd ſcilicet calce vel creta notaretur. Vltra autem calcem nihil ſupereſt, quò curſus tendatur, ſpatiaque palæſtrarum & curriculorum lineis erant incluſa. Tertullianus aduerſus Hermogenē, *Adiiciam & ego propter non intelligentes, quorum Hermogenes extrema linea eſt.* Tertullianus etiam in iiſdem lineis dimicare dicit, pro in eodem gradu: quia ſic interdum collato pede pugnabatur, vt lineæ ductæ pedem ſemper inſiſtere oporteret, nec inde referri, hocque genere exercitationis vtebantur. *Hunc,* autem, *vobis comedendum & deridendum propino,* valet, hunc vobis do, ab antiquorum conſuetudine Regum, qui phialas interdum compotoribus propinabanr, quas illi auferebant. Suidas, προπεπωκότες, ἀντὶ τοῦ προδεδωκότες, ἐκ μεταφορᾶς δὲ λέγεται· προπεπωκέναι δὲ παρὰ τὴν συνουσίαν πολλὰ μὲν ἀργυρώματα τὸν προειρημένον, πολλὰ δὲ χρυσώματα τῷ προυσίᾳ. quiddam etiam tale apud Demoſthenem & Athenęum reperire licer. *Bene,* autem, *libenter victitas,* deſiderandi ſignificatione quidam accipiunt: bene libenter hilarem in modum viuere & epulari cupis: ſed frequentationem epulandi non malè declarabit.

Tertull. aduerſus Hermogenem.

Terent. Eunucho act. 5. ſc. 9.

Suidas.

Terent. Eunucho act. 5. ſc. 9.

Thais, inquit, *patri ſe commendauit in clientelam & fidem.*

Terent. ibid.

hoc more & inſtituto Athenienſium, apud quos, qui ciues non erant, ſed inquilini, patronum aliquem ſibi optabant, quod προστάτην νέμειν dicebant. qui autem patronum non habebat, in ius eo nomine vocabatur, appellaturque illud iudicium, ἀπροστασίου δίκη. —*debeam,* inquit,

Credo iſti quicquam furcifero, ſi id fecerim:
Præſertim cùm ſe ſeruum fateatur tuum.

Ter. Eunuch. act. 5. ſc. 2.

id dictum accipio è 12. tabularum ſanctionibus, & Athenienſiū legibus, apud quos, qui liberum hominem pulſauerat, ære mulctabatur. ſeruo ſe igitur impunè facere poſſe dicit. Credo autem temerè in ea fabula geſtire conſediſſe, pro geſtare, in illo loco,

G. Rex te ergo in oculis. T. ſcilicet. G. geſtire.

Ter. Eun. act. 3. ſc. 1.

Nam geſtare in oculis credo Latinè dici, vt ferre & gerere: geſtire autem minus hîc conuenit. At vincto pectore eſſe, eſt eſſe pectore gracili & caſtigato: vnde & Feſtus Pompeius ait, *Vinciæ dicebantur continentes,* credo quòd tales gracilioris & tenuioris ſunt abdominis, quàm incontinentes, quibus propendet aqualiculus. Non eſt autem dubium, quin Donatus legerit, *qui illum flocci fecerim,* non vt nunc peruulgatur, *non flocci,* quod etſi leue eſt, tamen non indignum admonitione credidi ſed extra lineas penè capitis excurrimus: verbum igitur nō amplius addam, vt inquit ille.

Ter. Eunuch. act. 2. ſc. 3.

Feſt. Pomp. lib. 19.

Ter. Eunuch. act. 3. ſc. 1.

Parenchireſis, encænia, emendatus Fabius.

CAPVT XI.

Quintil lib. 7. cap. 1.

EST apud Quintilianum quædam capitis præſcriptio de diuiſione ſeu parenchireſi, quod verbum poſterius quia non ſtrepit vulgò in quadriuiis, vixque vnquam in ſcholis auditur, explicādum eſſe videtur, ne ſi quis in ipſum fortè incidat, eius nouitate & inſolentia perturbetut & circum Grammaticos vagetur, quid ſignificet quæritans. Arbitror igitur eſſe parenchireſin, cùm vel præter orationem, vel declamationem, huius tamen vel illius cauſa, vel orator vel Rhetor de ordine capitum, diuiſione cauſæ, collocatione & diſpoſitione apud ſe exigit & perueſtigat, aut diſcipulos inſtituendo quæſtiones & capita docet, & vltra eos qui idem argumentum tractarunt, excogitare aliquid conatur. Quòd enim id præter vel orandi vel declamandi officium & munus ſit, & aliquid præter alios excogitandi labor ſuſcipiatur, parenchireſis vocatur, velvt conatus quidam & aggreſſio præter legitimum opus: atque in ea capitum & quæſtionum perueſtigatione & ordinatione ſeptimus Quintil. lib. conſumitur. Eſt & parenchireſis, cùm argumentum & negotium ab alio tractatum alius ſibi ſcribendum ſumit, vt apud Ciceronem ad Atticum de oratione Bruti, *prorſus contendis committere, tam multis verbis agis. Egóne vt eam cauſam, quam is ſcripſit? Ego ſcribam non rogatus ab eo? nulla* παρεγχείρησις *fieri poteſt contumelioſior*: hic parenchireſin vocat ſcriptam à Bruto cauſam ſcribere.

Quintil 7. lib. ca. 1. & lib. 2. cap. 6. Cic. ad Attic. 15. epiſt. 3.

Eodem modo & Themiſtius elegans & nitidus ſcriptor, non tantùm doctus philoſophus, parenchireſeis appellat, cùm quid ſecus, quàm alij dicimus, aut prætermiſſum ſcribimus, τό, τι σμικρῶν ἕνεκα παρεγχειρήσειαν, ὁλοκλήρους καταβάλλεσθαι πραγματείας, ὅμοιον τῷ τὴν Ἀθηνᾶν βουλομένῳ μετακινεῖν τὴν Φειδίου, ὅτι τὰ δύσμα τῆς κρηπῖδος ᾤετο ἀμείνω ποιήσειν, & ἀπαρεγχείρητον Timæo, eſt perfectum. Occurrit & in Quintiliano verbū hyperoargus: ſic enim in eo ſcribitur, *hyperoargus ſceptra mi liquit Pelops*: Sed è Senecæ epiſtolis, *En impero Argis, regna mi liquit Pelops*, legendum eſt, ne in vocabulo inaudito & monſtroſo homines poſtea obſtupeſcant. At aliud eſt truculentum multò magis, & pro terriculamento homines mente propemodum alienans: cenſeas è magico eſſe ſuſurro ad euocandos manes, *in Græcis obeliſco coludumo*: ego, etſi iſtas laruas & lemures vix abigere poſſim è bono ſcriptore, tamen pro iſta velut empuſa territante Grammaticorum cohortem, ſuſpicer non incommodè legi *obeliſcolychnio*, quod verbum apud Ariſtotelem extat. videtur tamen Fabius vnius vocis exemplo contentus non fuiſſe, vt fortaſſe vox aliqua etiam deſideretur. Illud verò eiuſdem ſcitum & venuſtum *neminem non aliquando cœpiſſe peccare, nec per encænia ducen-*

Themiſt. in præfat. in poſter. Analytic. Ariſt. — Timæus Locrus de natur. — Quint. lib. 9. cap. 4. — Senec. lib. 11. epiſt. 81. — Quintil. lib. 8. cap. 6. — Ariſtot. de part. anim. l. 4. c. 6. — Quint. lib. 7. cap. 2.

ducedum ſcelus primum: hic autem latet neſcio quid argutum & eruditum, quod è verbi proprietate puto eruendum: encænia enim ferias ſignificant, quæ nouo operi facto dicandoque conſecratæ ſunt: ſic publicè bibliothecæ dedicabantur, ædes ſacræ, opera publica, etiam ſtatuæ: Papinius de equo Domitiani, *Cæterum hos verſus indulgentiſſimo imperatori, poſtero die quàm dedicarat opus, tradere iuſſus ſum.* Encænia autem illa publicè palamque magno hominum conuentu agitabantur celebrabanturque: at verò maleficia, & ſcelera clam perpetrantur, nihilque in his æquè ac conſcios & teſtes oculos homines reformidant: ea certè per encænia non ducunt nec publicant.

Statius in epiſtola lib. 1. Sil.

Latè rex, connubium ſtabile, maturare fugam, currus ſecundus, premere habenas & dare, feſſi rerum, premere ceruum.

CAPVT XII.

PARVA quidem ſunt, nec nego, quæ dicam, ſed cùm non omnino rudem poſſent fallere, quid ea breuiter monentis potius, quàm docentis modo prohibet attingere? apud Maronem,

—et ſpumas ſalis ære ruebant,

Virg. 1. AEn.

ſine controuerſia de nauibus roſtratis eſt intelligendum, quæ æreo roſtro in prora armatæ erant: vnde & æratæ dicuntur lib. 10.

Quot prius æratæ ſteterant ad littora puppes.

Virg. 10. AEn.

& libro 5. *Conuulſum remis roſtriſque tridentibus æquor:*

Virg. 5. AEn.

eadem de cauſa dicitur. Eodem libro populus latè rex dicitur Homerico exemplo tanquã εὐρυκρείων, qua attributione ſæpenumero exornatur Agamemnon. *Connubio iungam ſtabili*, de firmo certoque coniugio, nec diuortio fortaſſe vllo vnquam dirimendo dicitur. Cicero in Antonium, *Curio te in matrimonio ſtabili ac certo locauit*: ſed, vt opinor, ita appellabant, velut quodam omine ſtabilitatem & firmitatem matrimonio augurantes, cùm præſertim nemo nuptias contrahat, niſi ſpe permanſionis & diuturnitatis.

Virg. 1. AEn. — Virg. 1. AEn. — Cic. 2. Philippic.

—imis Stagna refuſa vadis.

Virg. 1. AEn.

hinc intelligimus domicilium deorum marinorum eſſe in imis gurgitibus & vadis, vt & lib. 4. Georgic. oſtẽditur: Neptunus enim ſenſit, commotam eſſe tempeſtatem, mari ab imis vadis agitato & euerſo. in eo autem quod ait, *Maturate fugam*, non agnoſco illam ſubtilitatem, quam afferunt veteres Grammatici, eſſeque feſtinatè diſcedere atque properatè exiſtimo, vt dicere ſolebant maturat ab vrbe proficiſci: & Cicero dixit, maturare mortem eodem modo.

Virg. 4. Geor. — Virg. 1. AEn. — Gell. lib. 10. cap. 11. — Macrob. lib. 6. cap. 8. — Cic. pro Cluẽtio.

—curruque volans dat lora ſecundo,

Virg. 1. AEn.

ſignificat, dat lora & laxat equis ſuis Neptunus habenas celeriter currentibus eos ſequente curru. Premere habenas, & adducere, eſt equos à liberiore retinere coercereq́ue impetu & curſu: dare habenas & immittere, eſt equis liberum campum curſumq́ue permittere.

virg. ibid. *—geminíque minantur In cœlum ſcopuli,*

id eſt in cœlum vſque minaces illi ſcopuli videntur attolli & eminere.
virg. ibid. Nympharum autem domus, eſt locus ſacer nymphis, quem & incolere credebantur, vt numina ſua templa. Antra autem nymphis ſacrari ſolent.

virg. ibid. *Ac primum ſilici ſcintillam excudit:*

Id eſt è ſilice excutit. Nam ſilicis gignendi caſu probare non poſſum.
virg. ibid. *Feſſi rerum*, ſunt fatigati naufragij calamitate & tempeſtatis iactatione: ſic
virg. ibid. dixit, *ſunt lachrymæ rerum*, id eſt calamitatum, & rerum aduerſarum. Ita-
virg. ibid. que paulò poſt ſcribet, *Tum victu reuocant vires. Rapuítque in fomite flam-*
Virg. 1. Æn. *mam*: hîc attribuitur Achatæ, quod fomiti nutrimentoq́ue ignis tribuendum fuit. Fomes enim flammam corripuit, ſed cùm eam in fomite excitaſſet Achates, meritò in eo dictus eſt ipſam rapuiſſe, quam in eo quærebat eleganti figura orationis. *Tergora*, porro, *deripiunt*, non *diripiunt*, lego, vt ſit corium detrahunt. *Implentur veteris Bacchi*, Græcanicum eſt:
virg. ibid. apud enim Græcos gignendi caſum πληροῦν exigit.

Aut ſpumantis apri curſum clamore prementem.

virg. 3. Georgic. premere verbũ eſt venatorium, vt & agitare & excitare. Maro alio loco,

Ingentem clamore premes ad retia ceruum.

Hæc properata lectione feſtinantes interim obſeruabamus, & aliis communicanda cenſuimus, quibus maiorem tamen eruditionem optamus, quàm vt huius opellæ ſtudio & ſubſidio ad intelligendum indigeant.

Flexus, efflorescere, dies curiæ, apud Ciceronem.

CAPVT XIII.

Cic. 1. de Orat. EGREGIA eſt & inſignis tranſlatio lib. 1. de Oratore à curriculo circóue ducta, *decurſu honorum & ætatis flexu conſtitiſſet.* Nam circi & ſtadij ſpatium decurritur, cùm ad metã ventum eſt, pars ea flexus dicitur, Græ-
Ariſtot. 3. Rhetoric. cè καμπτήρ. Ariſtoteles lib. 3. Rhetoricorum, διόπερ ἐπὶ τοῖς καμπτῆρσιν ἐκπνέουσι καὶ ἐκλύονται. Eadẽ tranſlatione dixit pro Cælio, *in hoc flexu quaſi ætatis fama adoleſcentis paulùm hæſit ad metas.*
Cic. pro Cælio. non minus diſtinguit & exornat orationem nobilis illa tranſlatio eiuſdem libri. *Etenim ex rerum cognitione efflorescat & redundet oportet oratio.* à floribus autem foras erumpenti-
Cic. 1. de Orat. bus eſt ſumpta: ſed aliud tamen valet, quàm vulgò creditur. Nam oratio ex rerum cognitione effloreſcit, quæ è rerum cognitione & copia emanat

nat & exiſtit, & tanquam flos exoritur & enaſcitur: vt & in Partitionum perorarione. *Expoſitæ ſunt tibi omnes oratoriæ partitiones, quæ quidem è media illa noſtra Academia effloruerunt*, id eſt exierunt & emanarunt. Nihilo ſecius & quod ait, redunder, tranſlatè dictum eſt, quòd ex illa rerum cognitione & ſcientia effundi oratio debeat. Nam quæ redundant, ſuperfluunt & effunduntur. Verùm enimuero cùm dicitur eo libro, *tantáque eſſet in homine iucunditas, & tantus in iocando lepos, vt dies inter eos curiæ fuiſſe videretur conuiuium Tuſculani.* etſi ſcio à doctiſſimis hominibus, diem curiæ, diem ſenatus exponi propter grauitatem ſuperioris orationis, quo profectò ſermone non perinde vſi videntur eſſe homines illius ſeculi: tamen quodam animi impetu eo vehor, vt diem curiæ, diem quo curiales rem diuinam in curia ſua faciebant, hilariterque epulabantur, accipiam: mœſtus enim & triſtis ſermo inde exulabat, & inauſpicatus infauſtuſque habebatur, & à re diuina alienus. Quod eo magis mihi probatur, quòd in ea ſententia ſciam eſſe elegantiſſimum & grauiſſimum poëtam Georgiũ Bucchananum. nec commodè dies ſenatus ſignificari videtur poſſe, cùm proximè antecedat lepos, & quæ ſequuntur ad eum non ad triſtitiam ſuperioris ſermonis referenda ſint: de ſacris curialium & epulis ſic ſcribit Dionyſius lib. 2. *Συνθύουσί τε τοῖς ἱερεῦσιν αἱ φράτραι εἰς τὰς ἀπομερισθείσας αὐτοῖς θυσίας, καὶ συνειστιῶντο κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῆς φρατριακῆς ἑστίας. ἑστιατόρειον γὰρ ἦν κατεσκευασμένον ἑκάστῃ φράτρᾳ* &c. Tertullianus in apologetico, *tot tribubus & curijs, & decurijs ructantibus aceſcit aër.* Erat quoque apud Græcos epulandi in curijs conſuetudo, vt ex Athenæo conſtat, qui θιάσους & δεῖπνα φρατρικὰ lib. 5. nominat, atque cùm eis nomen thiaſi tribuat, quanta in eis hilaritas & iucunditas ineſſet intelligi vel ſolo eo nomine poteſt: ſi quis tamen pertinaciter contendit diem curiæ diem ſenatus eſſe, me potius habebit approbatorem quàm altercatorem. At in eo libro contra auctoritatem editionum obtinendum eſt modis omnibus legendum eſſe, *quem tu adoleſcentulus perculiſti*, euerſum enim à Craſſo adoleſcẽtulo Carbonem fuiſſe dicit. hæc ego quæ facilia ſunt, tamen multis fortaſſe minus eruditis obſcura videri & difficilia poſſunt, malui attingere & annotare, quàm prætermittere & negligere, ne ſi eruditorum, qui noſtro auxilio non egent, rationem mihi habendam eſſe tantùm putarem, alijs quibus opitulandum potius eſt penitus deeſſem.

Cic. in Partitionib.

Cic. 1. de orat.

Dionyſ. Hal. lib. 2. antiq. Rom.

Tertull. in Apologet.

Athenæus lib. 5.

Cic. 1. de Orator.

Inter alta propugnacula apud Horatium, æſtiua & hiberna pecoris, & quædam alia explicata. CAPVT XIIII.

IPSVM ſtatim Epodon, vt ita dicam, veſtibulum negotium exhibet

Horat. Epod. od. 1. literatis, *Ibis Liburnis inter alta nauium*
Amice propugnacula.

Horat. lib. 1. ſaty. 6. amicum autem ſine controuerſia Mæcenatem vocat, vt in ſermonibus,
—iubéſque Eſſe in amicorum numero.

Et principes primoreſque Romani ab inferioribus clientibuſque ſuis & familiaribus amici magni vocabãtur, vt alio loco iam diximus. Cùm igitur Mæcenas claſſi Liburnarum præeſſet, vtrúmne inter aliarum nauium, vt triremium & quadriremium propugnacula & turres ibat in bellum: an inter alta ſuæ claſſis propugnacula & turritas moles. Priorem ſenſum, vt verum fateamur, verba recipiunt: poſteriorem Prudentius agnoſcere videtur, qui eadem de re ita ſcribit,

Prudentius 2. contr. Symmach.
Fluctibus Actiacis ſignum ſymphonia belli
AEgypto dederat, clangebat buccina contra:
Inſtiterant tenues cymbæ, fragiléſque faſelli:
Inter turritas Memphitica roſtra Liburnas. Et Propertius,

Propert. lib. 3. eleg. 11.
Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. At cùm ait,

Horat. Epod. od. 1.
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis.
Pecúſue Calabris ante ſidus feruidum
Lucana mutet paſcua,

ſe militaturum libenter nullius latifundij, nullorumque ſaltuum mercede

Horat. od. 15. Epod. nec opum ſpe, in Mæcenatis ſolius gratiam, prædicat: ſic alio loco dixit,
Sis pecore & multa diues tellure licebit.

qui autem ditiſſimi erant, ſuo pecori ſaltus hibernos & æſtiuos habebant: pecuarij quoque qui non poſſidebant ſaltus, tamen pecus profitentes, alioqui lege Cenſoria commiſſurum, & ſcripturam ſoluentes publica

Varr. 2. de re ruſt. cap. 1. no, in alijs æſtiuis & hibernis pecus paſcebant. Varro, *Itaque greges ouium longè abiguntur ex Apulia in Samnium æſtiuatum, atque ad publicanum profitentur, ne ſi inſcriptum pecus pauerint, lege cenſoria committant.* Iterum, *quod accidit ijs, qui per calles ſilueſtres longinquos ſolent comitari in æſtiua & hiberna.* hinc *æſtiua Lycei*, in Marone lego, pro paſcuis, in quibus pecus æſtiuat.

Virg. 3. Geor. Cùm autem ſuburbanæ villæ in maximo pretio eſſent, magiſque quæ præclarè magnificeque ædificatæ erant, & amplitudine plurimum loci ſpatijque occupabant, ſcripſit per hyperbolen,

Horat. od. 1. Epod.
Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi, *Circæa tangat mœnia.*

Illud verò, *—haud parauero*

Horat. ibid.
Quod aut auarus, vt Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam vt nepos:

Hanc continere ſententiam videtur: modicæ diuitiæ, quæ benignitate

tua

tua iam mihi ſuppetunt, quæque ſatis ſunt vſui, me delectant, vltra nihil deſidero: diuitias naturæ finibus & vſu termino, quicquid diuitiarum extra naturalem vſum quæritur, vel auaritiæ, vel luxuriæ eſt inſtrumentum, cùm hæc nequiter profundat, at illa terræ infodiat.

Horatius in Epodis emendatus & explicatus.
CAPVT XV.

LICET homines dicant me perfricuiſſe frontem, & gnauiter impudentem eſſe, qui nulla tot editionum verecundia, nulla tot pluteorum, audeam in Horatio legere, *Horat. 2. od. Epod.*

Quod ſi pudica mulier in partem iuuans
Domum atque dulces liberos:
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis vxor Appuli:
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum.

Scio ego *iuuet* vbique extare, ſed cùm participium deſideretur, & ſubiungat mox participia Horatius, parem orationis tenorem perſequens, denique participium ſenſus, qui nobis vim affert fauceſque premit, flagitet, *iuuans* legere non cunctabor, atque in hoc periculum me conijciam.

Si quos, inquit Horatius, *eois intonata fluctibus* *Horat. ibid.*
Hyems ad hoc vertat mare.

Quod eſt, ſi tempeſtate fluctus ab ortu excitatus & coortus, & in occaſum prouolutus & impulſus, in Italicum mare raros illos & peregrinos piſces aduehat.

Vel agna, inquit, *feſtis cæſa Terminalibus*, *Horat. ibid.*

vt Siculus Flaccus ait, termini in terra collocabantur conſecrabanturque, cæſa immaculata hoſtia à dominis, qui confines agros poſſidebant, & vt opinor, quotannis Terminalibus agnas cædebant, iucundeque epulabantur. Proxima autem ode cùm ait, *Siculus Flacc. de cõditionib. agrorum.*

Vt Argonautas præter omnes candidum *Horat. 3. od. Epod.*
Medea mirata eſt ducem:
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iaſonem.

Significat allium eſſe veneficium omnium certiſſimum & præſentiſſimum non cibum, Medeamque veneficam nullas potiores herbas ad veneficium habuiſſe, cùm vel charos ſeruare & liberare periculis vellet, vel inimicos vlciſci & perdere. Ita venuſtè & lepidè fingens iocatur poëta: quod etſi abſque ope mea omnes intelligere potuerunt, tamen mihi di-

cendum eſſe credidi, vt ſi alijs, quod dici ſolet, non canerem mihimetipſi certè ceciniſſe viderer.

Oleum decumanum, modus ſcenatilis, vocis ſuſcitabulum, quadrinæ molæ, angina, ſageſtre, ab orbita, Hercules Socraticus.

CAPVT XVI.

QVÆDAM ex auctoribus, quos deſideramus, afferre Grammatici antiqui ſolent, quæ nobis quodam ſui tanquam guſtu amiſſorum deſiderium augent ſcriptorum: ex his nonnulla collecta adſcribam. Vt triticum hodie decumanum, quia miſcellum eſt, vinum etiam decumis collectum, deterius eſt: ſic Lucillius oleum decumanum, pro deteriori dixit his verſibus,

Lucil. apud Non. in Aceroſum.

Quæ gallam bibere ac rugas conducere ventri
Farre aceroſo, oleo decumano penè coëgit.

Modum ſcenatilem pro verſu ſcenico, vt Iambico, quo in comœdijs & ſcena poëtæ ſolent vti, etiam poſitum, vt nequaquam vulgariter, ſic & eleganter poëticeque legimus à Varrone in Modio:

Varro apud Non. in Scenatilis.

Sed ô Petrulle ne meum taxis librum,
Si te pigebit hic modi ſcenatilis.

Nam verſus iambicos, quibus hoc compoſuit, innuit iucundo circuitu orationis. Sunt & perbelli Varronis ſenarij, quibus argutus quidam & canorus, ſe alios ad cantum ſuſcitare iactat, ac cantantium ſe gallum gallinaceum dicit, quòd galli ſuo cantu totum diem laceſſunt: ſe quoque idē ait eſſe phœnicis vocis ſuſcitabulum. Eſt enim, vt è Plinio & Lactantio conſtat, phœnicis modulatiſſimus cantus: etſi pro phœnice, lego etiam fornicis, vt meretricularum blandæ & melleæ voces intelligantur verſu tamen claudicante.

Plin. lib. 10. cap. 2. Lactant. in phœnice. Varr. apud Non in Suſcitabulum.

Phœnicis, inquit, *adſum vocis ſuſcitabulum,*
Cantantiúmque gallus gallinaceus.

Cato. cap. 18. Trapeta quædam & torcularia fuerunt, quadrinis vaſis, vt apud Catonem legimus, quæ plus olei viniq́ue premebant: ſic quadrinæ molæ plurimum farinæ in piſtrinis faciebant: hinc illud Pomponij in piſtore: *Nam plus quæſti facerem, quàm quadrinas ſi haberem molas.* Anchoras in Nonio legimus vincula eſſe, quibus antennæ tenentur, vt apud Lucillium,

Pompon. apud Non. in Quæſti. apud Non. in Ancoræ vincula.

Funis enim præciſus citò atque anchora ſoluta,

ſed vel, vt apud Iſidorum eſt, anquina ſcribi debet, vt in Cinnæ verſu,

Iſidor. lib. 19. Etym. cap. 2.

Atque anquina regit ſtabilem fortiſſima curſum:

vel, vt ſuſpicor, vtrobiq́ue angina: quia enim ille funis angit & adſtringit, ideo, vt conijcio, angina dicebatur, quod innuere videtur Iſidorus,

qui

qui funem interpretatur quo antenna conſtringitur. Sageſtre videtur eſſe operimentum craſſum, vt ſagorũ erat craſſior pannus: Lucillius, *Penula, ſi quæris, cæterius, ſeruus, ſageſtre*. etſi ſegeſtre hîc qui legant non deſunt. Ab orbita Varro dixit, quod non alienũ eſt à via & inſtituto: ſed ex conſuetudine & via: eius verba ſunt de vita populi Rom. *neque id ab orbita matrum familias instituti, quòd eæ pectore ac lacertis erant apertis, nec capitia habebant*. Erat Varronis ſatyra nomine Hercules Socraticus, titulo peringenioſo, vt omnium ferè illius ſcriptoris ſatyrarum. Cùm enim Socrares patientiam tolerantiamque præcipuè coluiſſet, Cynicique ab eo oriundi eam cum æquanimitate æmularentur, & ſe domitores vitiorum Herculiſque imitatores ferrent, inde, vt exiſtimo, ſcitè Socratici Herculis titulum excogitauit. Lucianus de Diogene, ἀγ. ζηλοῖς δὲ τίνα; Διο. τὸν Ἡρακλέα· & mox ſequitur, στρατεύομαι δὲ ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστός, ἀλλ' ἑκούσιος, ἐκκαθᾶραι τὸν βίον προαιρούμενος· Citatur hæc Varronis ſatyra à Nonio.

Apud Non. in Penula. — Apud Non. in Capitia. — Lucianus in vitarum auctione.

Apud Non. in Satrinas.

Columnarij, ademptus eſt bonum, exactus es hanc rem, mala orbiculata, quò ea pecunia peruenerit.

CAPVT XVII.

LOCVS eſt in epiſtolis Cælij, in quo vt in luti voragine omnes hæſerunt: *Sanè tanquam in quodam ſilice omnia adhæſerunt*. hic & ipſe hæreo: ſed vt hîc ſatagunt omnes, ſic impeditus & implicatus ipſe annitar potius me expedire, quàm exoluam. Legendum ergo puto *in quodam cilicio*. Nã per cilicium & coactilia aliquando liquorem aliquem tranſmittimus, vt in iis ramenta auri adhæreſcant aqua transfuſa. cõiecturam adiuuat, quòd in vetuſtis libris cilicia legitur, vt Victorio credimus. in eiuſdẽ Cælij epiſtolis columnarij ſunt homines viliſſimi obærati & decoctores, qui ſæpe ad columnam Meniam in ius vocabantur, quam intelligit pro Seſtio Cicero ſcribens, *æris alieni in freto ad columnam adhæreſceret:* Cælij verba ſunt, *nolo*, inquit, *te putare Fauonium à columnarijs præteritum eſſe, optimus quiſque eum non fecit*. Illud verò inſolens eſt Cælij, *ne quod furore Pauli ademptus eſſet boni*: ſic enim conſtituendam ſcripturam arbitror non adeptus. eſt enim Græcè locutus εἴπερ ἀγαθόν τι ἀφῃρημένος εἴη. vt in Trinummo Plauti,

Quas ſponſione pronuper tu exactus es.

Et apud Gellium in Metelli oratione, *ſeſe maximas pecunias exactos eſſe*: & apud Cæcilium, *Ego illud nihilominus exigor portorium. nunquam tibi*, inquit Cælius, *oculi doluiſſent, ſi in repulſa Domitij vultum vidiſſes*. veteres ei dicebant oculos dolere, qui, quod nollet, videret: Terentius in Phormione, *Vin' primùm hodie facere quod ego gaudeam Nauſiſtrata, & quod tuo viro oculi*

Cælius lib. 8. famil. epiſt. 5. — Cælius lib. 8. famil. epiſt. 10. — Cic. pro Seſtio. — Plaut. Trinũmo ſc. Minas quindecim dies. — Gell. lib. 15. cap. 14. — Gell. ibid. — Cæl. lib. 8. famil. epiſt. 15.

Terent. Phormione act. 5. ſc. 9. *li doleant?* Scribit Cælius, *nunc tibi noſtri milites, qui duriſſimis & frigidiſſimis locis teterrima hyeme bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis eſſe* *Cælius lib. 8. famil. epiſt. 16.* *paſti videntur?* hîc mala orbiculata pro delicatis cibis poni intelligo, quæ in delicijs erant lautiſſimis hominibus vrbanis. mala enim deteriora edebant milites: *Iuuenalis ſaty. 5.* Iuuenalis,

Virro ſibi, & reliquis virronibus, illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore:
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Afris:
Tu ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma & galea.

Cæl. 8. lib. famil. epiſt. 8. Ait Cælius, *neque Laterenſis prætor, poſtulante Pauſania, nobis patronis, quò ea pecunia perueniſſet recipere voluit.* Dicit cùm poſtularet Pauſanias per me patronum, vt iudicium in eos daret prætor, ad quos pecunia perueniſſet, recipere noluit prætor poſtulationem. Lege tamen Iulia omnes ad quos pecunia perueniſſet, tenebantur: *Cic. pro Rabirio Poſth.* Cicero pro Rabirio, *Eſt enim hæc cauſa, quò ea pecunia peruenerit, quaſi quædam appendicula cauſæ iudicatæ atque condemnatæ. ſunt lites æſtimatæ A. Gabinio, nec prædes dati, nec ex bonis eius, quanta ſumma litium eſſet populus recepit. Lex æqua eſt. Iubet lex Iulia perſequi ab ijs ad quos ea pecunia, quam is ceperit, qui damnatus ſit, peruenerit.*

Cicero emendatur, ludi Oſci, via Græca, manus gypſatæ, græcula cautio, more Romano. CAPVT XVIII.

EGO more chirurgorum vulnera quærere mihi videor: ea tamen multò ſæpius, quàm velim, inuenio in auctoribus, tantùm vereor ne ab alijs perſanata & cicatrice obducta à me exulcerentur. Sed vt ad rem veniam, *Cic. 7. familiarum epiſt. 1.* in epiſtola ad Marium quiddam vlceroſum eſt, cùm ſcribitur, *Stabianum perforaſti & patefeciſti Seianum.* Victorius hic è veteribus libris nobis repræſentat, *patefeciſti ſenum*: ſcribamus igitur *ſinum*, vt factis feneſtris in ſinum maris Campani, vt Puteolanum, apertum fuiſſe amœnum proſpectum ſcribat. *Cic. ibid.* Sed qui tandem in eadem epiſtola ſunt ludi Oſci? quidam putant, quibus Atellanæ dabantur: Atella enim oppidum Campaniæ fuit: vnde earum nomen. Oſci enim populi Campaniæ fuerunt. Sed Oſci ludi vt exiſtimo, & fabulæ Oſcæ & mimi lingua Romana non fiebant, Romanis tamen intellecta. Etſi enim ea gens deleta erat, tamen etiamnum vigebat ſermo, & comœdiæ agebantur Romæ Oſca lingua. *Strabo. lib. 5. Geogr.* Strabo, τῶν μὲν γὰρ Ὄσκων ἐκλελοιπότων, ἡ διάλεκτος μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνοβατεῖσθαι, κατά τινα ἀγῶνα πάτριον, καὶ μιμολογεῖσθαι. Aliũ quoque